

Rodinné

vzpomínky

Alena Petišková (Štědrá)

Korekturu části textu provedl:

Zdeněk Švehla

www.korekturysvehla.cz

Obsah celého díla je licencovaný pod Creative Commons BY 4.0 International. Uveďte původ 4.0 Mezinárodní (CC BY 4.0). Více o licenčních podmínkách naleznete zde: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.cs>

Úvod

Následující text obsahuje vzpomínky Aleny Petiškové, rozené Štědré, které diktovala do roku 2020 svému vnukovi Eduardu Petiškovi. Nejsou řazené chronologicky, ale tak jak byly vyprávěny.¹ Na úvod proto uvádíme rejstřík, který obsahuje některá důležitá jména či údaje. Zájemce o konkrétní podrobnosti může také využít fulltextové vyhledávání v elektronické verzi (i pro jména a údaje jež nejsou v rejstříku uvedeny)².

Poznámka editora (E. Petišky): Každé paměti jsou ze své podstaty subjektivní. Lidská paměť není neomylná a je proto možné, že při vyprávění došlo k nepřesnostem či omylům.

¹ Pozn. Datумы jsou v některých případech doplněny zpětně, nemusí proto sedět se dnem zápisu.

² Ta je k dispozici na adrese:

https://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=File:Rodinn%C3%A9_vzpom%C3%ADnky_finalni.pdf&page=4

Rejstřík

Abrahams, Lady

Americká kuchyně

Argondián

Berta (teta)

Diamantovi (židovská rodina z Čelákovic)

Dlouhá V.

Dvořáková, Bedřiška

Fikar, L.

Frynta, Emanuel

Černý, Václav (prof.)

Gestapo

Jandourek (firma)

Baran

Bedřich, Petiška

Bernhardt

Bojanov u Chrudimi

Bošáca

Brandýs nad Labem

Club (kamna)

Dolejš

Fiala, Václav

Gottlieb

Grass, Günter

Grozdanovičová Doris

Halas, František

Havel, Václav

Hesse, Herman

Heydrich, Reinhard

Hilský, Jaroslav

Hiršal, J.
Hitler-Jugend
Hlinsko v Čechách
Hostáň, Jan
Hrabal, Bohumil
Hrdlička, Aleš
Hrubín, František
Huber
Hus, Jan mistr
Chotek, profesor
Chrudim
inkluzivní vzdělávání
jugoslávský atašé
Klub spisovatelů
Kašpar, Jirka
Kolíbal
Komárek, Vladimír
Kovar (nakladatel)
Kovařík
Kramařík, Jaroslav
Krčmář
Králík
Křovák, Igor
Kubač, František
Kubelík, Rafael
Kundera, Milan
Látalová, Jelena
legionář
Liška (generál)
Lhoták, Kamil
Majerová, Marie

Máma mele maso
Mareš, dr.
Maternová, Anna
Masaryk, T. G.
Mateřídouška
Měnová reforma
Mikulášek, Oldřich
Miler, Zdeněk
Nahodil
Nikolská, Jelizaveta
Novák, Miloň
okultismus
Opelík
Palyzová, Eva
Pavel P.
Petiška, Eduard (E. P.; Edáček)
Petiška, Martin (M. P.; Martínek)
Petiška, František
Pičín
Pištora (farář)
Plocek, Vilém (malíř)
Poláček, Vladislav
Poláčková, Jiřina
Pospíšil, Jára
Pražské povstání
Příbram
přídělové hospodářství
Psůtková, Zdeňka
Psůtka
Rudolf, Stanislav
Saiverová, Svatava

Sága rodu Forsythů
Schauta, Zdeněk
Seifert, Jaroslav
Sezima, Karel
Sklenář, Zdeněk
Slavia, kavárna
Sovětský svaz
Smrčková, Marta
Smolíková Věra
Strážnice (festival)
světští
Svobodová, Marta
SSSR
Šolc
Šojfler
Šlitr, Jiří
Štědrý, Mirek
Štědrá, Ludmila
Taussig, Karel (malíř)
Teissig, Karel
těsnopis
Toman (spisovatel)
Urbanová, Maryčka
Valdštejn (hrad)
Vrchlická, Eva
zábor sudet
Zápotocký, A.
Zeppelin

Pozn. Jména mohou být uvedena i ve zdrobnělinách, či jiném tvaru.

Rodinné začátky

Můj tatínek, Václav Štědrý, se narodil 26. září roku 1883, v tomtéž roce se narodil tatínek Tvého dědečka. Byl z malé vesnice blízko Příbrami jménem Pičín a měl tři sourozence (dva bratři, jedna sestra starší Marie, starší bratr Antonín, mladší Josef). Jeho tatínek brzy zemřel (Josef se narodil asi až po jeho smrti). Předci měli malé hospodářstvíčko a pomáhali hospodářům na poli. A tatínkův nejstarší bratr (o kterém tatínek říkal, že byl z nich nejchytřejší) musel jít na řemeslo (asi se vyučil zedníkem) a šel pracovat a pomáhal mamince živit další sourozence. Bylo mi divné, že můj tatínek mohl studovat. Ale pak mě napadlo, že asi na tom byla účastna církev. Studoval klasické gymnázium v Příbrami, kde měli asi 7 hodin řečtiny týdně, jeden den dvakrát řečtinu dopoledne i odpoledne. Z Pičina do Příbrami to bylo dvě hodiny cesty, takže tatínek chodil 4 hodiny denně každý den. To mu dělalo výbornou tělesnou kondici až do pozdního věku. Když přišel domů ze školy, měl na kamnech oběd, když byla maminka v práci (asi pomáhala na poli). Jednou tam měla maminka mýdlovou vodu v hrnečku, tatínek v domnění, že to je oběd, se mydlinkové vody napil. A vypravoval mi to. Když přišlo, tak se schovával v lesíčku s malými jehličnatými stromy. Když jsme měli auto a dědečka jsme vezli se podívat do Příbrami, místo hustého lesíčka jsme našli jenom řídký vzrostlý les. Den našeho výletu nebylo zvlášť hezké počasí, ale když jsme zastavili na kopci, z kterého byl rozhled na Příbram, najednou se obloha vyjasnila, zasvítilo slunce, a výhled na Příbram byl krásně ozářený slunečním jasem. Když jsme přišli domů, tatínek byl zřejmě spokojený s výletem, a povídal: „Kdy mě Eduard odveze do Pičina?“ Tím myslel znovu odveze.

Kdo chtěl učit, musel umět hrát na housle, ale nepamatuji se, že bych někdy slyšela mého tatínka na housle hrát. Ale slyšela jsem ho a velice ráda slyšela, hrát na pianino. K pianinu jsem se dostala zajímavým způsobem. Moje spolužačky v obecné škole se učily hrát na piano, ale můj tatínek mi to odmítal. Potom dovolil a chodila jsem k paní učitelce Marii Sychrovské, když jsem potřebovala z hodiny na hodinu něco nacvičit, nakreslila jsem si na tmavé linoleum kuchyňského stolu křídou klaviaturu a

„hrála“ jsem tam. S rodiči jsem chodívala často na procházky do okolí Hlinska. Jednou jsme šli směrem na Rváčov, a protože nám byla zima, zašli jsme do hospody na čaj. Uvedli nás do velkého prázdného lokálu. Tam bylo nezamčené pianino, a já jsem k němu zasedla, a začala hrát z paměti. Hrála jsem to, co jediné jsem uměla z paměti: „Běží liška k Táboru a Šel tudy, měl dudy, ani nezapískal“. Mého tatínka to asi dojalo, protože když jsme se vrátili domů, hned otevřel zásuvku v kuchyňském stole, kde měl pero, násadku a inkoust a napsal firmě Petrof do Hradce Králové. Okamžitě přijel zástupce s katalogem pianin, moje maminka vybrala takový model, který je moderní ještě i dneska. Na to pianino čas od času můj tatínek zahrál Fibichův Poem z paměti. Já, ačkoli jsem z not uměla hrát oba party Slováckých tanců v originále a Beethovu Měsíční sonátu, jsem z paměti kromě těch dvou písní, kterými jsem si „vydělala“ na pianino, neuměla nikdy nic. Před několika lety jsem chtěla hrát na piano, a kromě několika částí partitury jsem už nesvedla to, co jsem kdysi hrávala.

Tatínek do klasického gymnázia přeskočil jednu třídu, ale nevím, jestli pátou obecnou nebo primu gymnázia. Po gymnáziu nastoupil na učitelský ústav v Příbrami (myslím). Po maturitě na učitelském ústavu nastupovali absolventi jako hospitanti na nějakou školu, kde se seznamovali s praxí, tu vykonával v nějaké vesnici v okrese Brandýs nad Labem (což bylo tenkrát okresní město). Potom složil také odborné zkoušky a byl odborným učitelem dějepisu a zeměpisu na měšťanských školách v Brandýse nad Labem a jeho okolí. Místo pohádek mi vyprávěl řecké dějiny a potom i svému vnukovi Martinovi, toho ještě učil hlavní města států, která Martin k dědečkovu obveselení překrucoval (Švédsko – švec šije boty atp.).

Když bylo mému tatínkovi kolem 27 let, měl dva syny z prvního manželství (narodili se kolem roku 1910). Jeho první manželka byla z finančně dobře situované rodiny, (její rodiče měli hospodu - většinou v nich bývalo řeznictví a obchody) a přesto onemocněla TBC, léčila se v různých ústavech i ve Švýcarsku a Tatrách. Její syn, když mu bylo kolem čtyřiceti, mi jednou povídal: „My jsme měli tu druhou mámu raději než tu pravou, protože tu jsme poměrně málo znali, protože žila po různých zdravotních zařízeních.“ To jsem mu věřila. Jednou byla moje maminka nemocná a ležela v ložnici v posteli, já jsem tam nečekaně vstoupila a její starší nevlastní syn klečel u postele, líbal mamince ruce a plakal. Maminka se vystonala. A její nevlastní synové ji navštěvovali,

jak mohli. Druhý mladší nevlastní syn prodal část svého domu a získané peníze rozdělil mezi své děti, nevlastní matku a sebe.

Moje maminka (Anna) byla z učitelské rodiny. Její maminka byla také z učitelské rodiny, maminčin tatínek František Bláha učil na škole, kde pan řídící měl hezkou dceru a tu si maminky tatínek vzal. Zemřela poměrně mladá po operaci kýly. Maminka měla 9 sourozenců - sourozenci mé maminky byli: Antonín (pozdější francouzský legionář), Božena (prokuristka firmy Jandourek v Brandýse nad Labem), Barbora (majitelka módního salonu v Praze), Eliška (účetní firmy Jandourek v Brandýse nad Labem), Josef (ředitel školy v Rožmitále pod Třemšínem) a Jiřina (zaměstnankyně firmy Jandourek), Marie (ta zemřela), Milada (manželka zkrachovalého továrníka z Hradce Králové), Marta (manželka majora čs. armády). Jako jediné „dítě“ zemřela Marie asi v 29 letech na španělskou chřipku ve válce. Španělskou chřipkou onemocněl také první manžel maminky E. P., i ona onemocněla španělskou chřipkou, ale přesto svého manžela ošetřovala. Ten zemřel mladý a když šla manželka z jeho pohřbu, krásná plačící blondýnka v černém, upoutala tatínka E. P. v tramvaji, kde se poznali a po nějaké době se vzali.

24. 10

Moje maminka už jako děvče byla velice krásná. Zajímal se o ni jeden pan učitel, který učil u jejího tatínka na škole. Maminka se učila šít v Rožmitále pod Třemšínem a když chodila domů na vesnici (tam s rodiči bydlela) doprovázivali ji mládenci. Na jeden den byla smluvená s panem učitelem, ale protože byl mráz, tak pospíchala domů do tepla. Pan učitel myslel, že se maminka zdržela v šití, a v mraze na ni čekal. Když se jí nedočkal, šel k nim domů se zeptat, co a jak. Maminčin tatínek viděl, jak má pan učitel od mrazu sežehnuté uši. A věděl, že by bylo zle, kdyby přišel z mrazu do tepla, tak šel nabrat sníh a třel mu namrzlé tváře a uši.

Jednou jsme poslouchali s maminkou a s E. P. televizi a tam povídali něco o spisovateli Tomanovi. Maminka říkala, že se o ni ucházel taky jeden Toman. A E. P. povídal: „Maminko, tak to byl ten pozdější spisovatel.“ A maminka řekla: „Ten ne, Eduarde, tenhle Toman kulhal.“ A E. P. řekl: „Ale ten spisovatel taky, maminko.“ A on

chtěl maminku doprovázet přes zamrzlý rybník, ale nedošlo k tomu, asi když kulhal, si myslím.

Pak tam byl jeden pan učitel pod tatínkovým velením, psal knížku pro děti a protože Aninka měla krásný rukopis, tak mu tu knihu načisto pro nakladatelství přepsala. Za to dostala od něj prstýnek s kamínkem. Kdysi jsem věděla, jak se jmenoval ten pan učitel spisovatel i ta knížka, ten prstýnek potom dala maminka roztavit na snubní. Protože v té době byla nouze o zlato, tak kdo chtěl zlatý nebo stříbrný předmět, tak na to musel dát příslušný kov.

Moje maminka byla zaměstnaná u dětí obchodníka v Brandýse nad Labem, pana Jandourka, a někdy vypomáhala v obchodě. Malíř pan Vilém Plocek říkal, že byla velice krásná, a že se tam na ni schválně chodili dívat. Tam ji zřejmě poznal také můj tatínek, pan učitel. A tančili spolu na nějakém plese. A potom došlo k dotazu o uzavření sňatku. Nejprve šel za tetou Bóžou (starší sestra maminky) a zeptal se jí, zda by nebyla proti uzavření sňatku, nechala to na mamince (bylo jí 23 let, když se vdávala). Svatba byla v Praze na Staroměstské radnici. Za rok po svatbě se narodil syn Miroslav a za 6 let po svatbě dcera Alena. Když se mělo narodit druhé dítě v druhém manželství, přál si můj tatínek syna, aby měl 4 syny, kteří by tvořili sokolské družstvo, ale když se 18. dubna v neděli o půlnoci narodila dcera, hned radostně její narození písemně oznamoval příbuzným a známým. Když dal prvnímu synovi jméno Václav, chtěl podle přemyslovské tradice dát druhému synovi jméno Boleslav, ale protože se obával, že by mu děti mohly říkat Bolek volek, dostal jméno Josef po své matce Josefíně. Svě dceři chtěl dát jméno Drahomíra, ale dobrá rodinná známá paní Kateřina Kolářová ze Staré Boleslavi řekla: „Jakápak Drahuška, dejte jí jméno Alenka,“ toto jméno zvítězilo a tak byla dcera pojmenovaná. Nevlastní synové mé maminky žili v její rodině až do maturity. Starší Václav pak učil v okrese Brandýs nad Labem a mladší Josef šel na otcovo přání studovat medicínu. Víc bydlel v Praze a víc než medicína ho bavil společenský život tam. Po pěti letech jeho „studia“ se tatínek dozvěděl, že z něj lékaře mít nebude. Během „studia“ se znal s kulturními špičkami té doby ([Ljubou Hermanovou](#), Voskovcem a Werichem atd.). Tatínek měl v Brandýse hospodářský pozemek (pole) a každý rok na synovo lékařské studium část odprodával na parcely. Když se bývalý student vrátil z nedokončeného studia do Bojanova, odvedla maminka syna a dceru do

nejvzdálenějšího pokoje od kuchyně, aby neslyšela, jak se tatínek se synem s nedokončeným studiem vyrovnává. Pak se stal vojákem z povolání.

25. 10

Narodila jsem se v Brandýse nad Labem dne 18. 4. 1926 v neděli o půlnoci a žila jsem tu do mých asi čtyř let. Další čtyři roky kouzelného dětství jsem prožila v Bojanově u Chrudimi a další čtyři krásná léta v Hlinsku v Čechách.

Můj tatínek si bral maminku jako vdovec se dvěma chlapci. Že mám nevlastní bratry, jsem vůbec nevěděla. Až když jsme přišli do Bojanova, tak holčičky, s kterými jsem si hrávala, něco doma zaslechly, popletly to, a říkaly, že Alenka má nevlastní maminku. Ačkoli u nás v rodině byla pohoda, příběhla jsem domů s velkým pláčem, že mám nevlastní maminku. Velice dobře chápu zoufalé stavy dětí, které se dozvědí, že skutečně nevlastní rodiče mají. Své nevlastní bratry o mnoho let starší jsem velice milovala a obdivovala.

Domnívám se, že moje první vzpomínka z dětství je vzpomínka na vzducholod' Zeppelin. Dívka, která mamince pomáhala, volala z chodby: „Pojďte se podívat, co je na nebi.“ Běžely jsme se s maminkou podívat, myslely jsme, že uvidíme letadlo, a zatím tam plula vzducholod'. Asi to byla vůbec první vzducholod' a určitě první, která plula přes Brandýs.

Tatínkův nejmladší bratr žil se svou rodinou v Německu v Magdeburgu a měl syna Viléma. Ten daroval mému bratrovi Mirkovi pušku a dřevěného koníčka, který vypadal jako houpací, ale byl poháněný šlapáním. Od mamince bratra Antonína jsem si hrávala s jeho synem Sašou. Pamatuji se, jak jsme spolu jezdili po chodníku u nádraží a Saša mě nějak zlobil. Já jsem plakala a on se mi smál a říkal: „Slečna brečna“, já mu to oplácela říkáním: „Alexandr šel na vandr, koupil si tam cukrkandl, když neměli cukříček, koupil si tam rohlíček.“ Po 2. sv. válce jsme se se Sašou sešli u tety Berty v Praze a Saša mě pozval k oknu v druhém patře, abych se podívala na jeho auto. Z té výšky vypadalo auto náramně krásně, když mě pozval, že mě odveze na autobusové nádraží, byla jsem z auta zklamaná. Bylo odřené a špinavé, ale jízda na autobusové nádraží dopadla dobře.

Když teď mluvím o autobuse, tak jsem si vzpomněla, že jsme jednou jeli s tatínkem z Chrudimě v autobuse do Bojanova a v autobuse byla, až na dvě místa, všechna místa obsazena. Tatínek a já jsme si sedli na ta dvě volná místa, když byl čas odjezdu, přišel tam nějaký pán k tatínkovi, a povídal mu: „Ta dvě místa jsou moje, já jsem přišel dřív, kdo dřív přijde, ten dřív mele.“ Můj tatínek na to řekl: „Ale tak má také mlít.“ To dotyčný pán uznal a my jsme s tatínkem dojeli na těch místech až do Bojanova.

Jednou se hrálo v Bojanově jakési večerní představení, na které šli rodiče a vzali s sebou Mirka, já jsem zůstala v obrovské škole sama. O přestávce měla mamička strach, jestli tam nepláču. A poslala Mirka, aby to přešetřil. Mirek se tmavým neosvětleným Bojanovem bál jít, tak zůstal u hospody, u které se hrálo to divadlo, po chvíli se vrátil a řekl, že je všechno v pořádku. Ale nebylo. Mě bolel zub a já jsem marně plakala a křičela: „Mamičko, mě bolí zoubek.“ Mirek to k hospodě neslyšel. Ale druhý den jsem jela s tatíčkem do Chrudimi k zubaři.

Nedávno jsem viděla dítě v kočárku zavalené plyšovými hračkami a vzpomněla jsem si na svoji panenku. Říkala jsem jí Nána a měla tělíčko ušité z látky a vycpané, když jsem jí zmáčkla břicho, vydala neurčitý zvuk a brala jsem to jako vrchol techniky. Ta panenka měla plechovou hlavičku přišitou k tělíčku. Tu panenku jsem nechávala v kočárku, přede dveřmi na schodišti do chodby, ale jednoho dne tam panenka nebyla. Rozplakala jsem se, ale moje maminka mi řekla: „Neplač, Ty máš ještě jednu panenku, ale holčička toho pána jistě žádnou panenku neměla, tak ta z ní má jistě velikánskou radost.“ Po ztrátě té panenky už si tam pro almužnu v pátek jeden žadatel nechodil. Poznali jsme, který si tu panenku odnesl.

28. 10

Když jsem chodila do čtvrté nebo páté třídy, chodila s námi tělesně postižená kulhající holčička, která z té třídy opustila školní docházku. Její tatínek žebral, a ta holčička mě jednou pozvala k nim na návštěvu. Pozvání jsem přijala. Bylo vidět, jakou má velkou radost a radovala se z toho. Já jsem byla udivená ubohostí bydlení, a hlavně hliněnou podlahou.

Nedaleko bojanovské staré školy bydleli Kapičkoví, měli roztomilého syna Járu. Jednou ho můj tatínek potkal. Jára měl v ruce „šťangli“ salámu a labužnický ukusoval. „Kdo Ti dal ten salám, Járo?“ ptal se tatínek. „To mi nedal nikdo, ten jsem našel.“ „A kdes ho našel?“ „U Jičínků na pultě“. Jičínkův byl řezník, čili on šel k řezníkovi, řezník tam měl vyloženej salám, že si ho lidi budou kupovat a Jára ho tam „našel“, tak si ho vzal. To mi připomnělo, že Tvůj dědeček (můj manžel) taky našel šťangli salámu, ale doopravdy našel. Šel ještě se spolužákem a spolužačkou z tanečních z Brandýsa do Čelákovic, už nejel žádný vlak, tak šli pěšky, a skutečně našli kus salámu, hned si ho rozdělili na tři díly, a byli náramně spokojeni. Jičínkův měli dceru Jarmilku, ta byla o rok mladší než já a s tou jsme si hráli. Když k nám přišla poprvé, upoutalo ji Mirkovo akvárium s rybičkami a povídá: „Jejka, pána milostpaní a neutopějí se (ty rybičky).“ Ještě jeden její výrok se u nás v rodině tradoval, přišla pro mě k večeru, abych si šla s ní hrát, mamička jí povídá: „Jarmilko, Alenka už spí, víš, ona chodí spát se slepicemi.“ To se v jižních Čechách říkalo o tom, kdo šel brzy spát. Jarmilka udiveně měla dotaz: „A to s nimi Alenka chodí na hřad?“ (totiž slepice spějí na bidle - hřad). Ta Jarmilka pak prý spadla z prvního patra jejich hospody na dlažbu, ale vůbec nic se jí nestalo, až když dospívala, tak prý měla veliké zdravotní komplikace.

V obchodě u Nevečeřalů měla na letní byt pronajatý pokoj rodina židovského obchodníka Munka z Chrudimě. S jejich Máničkou jsem si hrávala a také mě pozvali k nim do Chrudimi. Z toho si ale pamatuji jenom to, že ten jejich obchod s lihovinami byl velice ponurý. A myslím, že nikdo z nich nepřežil válku. Protože ten jejich letní byt byl blízko katolického kostela, chodila Mánička do kostela s námi. Náboženství nenáboženství.

Na habsburském dvoře byl největší svátek Božího Těla, který byl provázený honosným průvodem. V Bojanově to byl průvod Vzkříšení o Velikonocích. To ve všech katolických domácnostech svítily za okny svíčky. Protože my jsme byla jediná česko-bratrská rodina široko daleko, neměli jsme ve škole za oknem svíčky. Na svátek Mistra Jana Husa byly zase svíčky v protestantských domácnostech a ve všech třídách. Potom šel průvod nad Bojanov, kde vzplála hranice a zpívala se stejnojmenná píseň a můj tatínek tam měl proslov o Mistru Janu Husovi.

Můj tatínek byl zastáncem pohřbívání žehem, někdy ve třicátých letech byla

založena Společnost přátel žehu, do níž se tatínek hned přihlásil a chtěl tam přihlásit i maminku. Maminka to odmítala.

V Hlinsku jsme bydleli ve vile, která měla v přízemí byt pro ředitelku dívčí školy, a v patře byt pro ředitele chlapecké školy, z našich oken bylo vidět na okna soudního rady, který měl dvě dcery studentky. S těmi jsme chodily plavat k Hamříku do Chrudimky. Pak někoho napadlo, že bychom si mohly posílat psaníčka z okna do okna. Spustily jsme si provaz a na něj jsme přišpendlily lístek se vzkazem (který jsme mohly na sebe klidně zavolat, protože nás dělila jenom ulice), tahaly jsme za provázek a psaníčko jsme si přitáhly, napsaly jsme odpověď a poslaly ji zpátky, pak jsme to vylepšily, vzaly jsme prázdný pásek od psacího stroje, přitloukly ho na velký hřebík a tahaly jsme za provázek, udělaly jsme si spolek pěti a hrály jsme si na spolek, bylo nás skutečně pět. Ale pak se k nám přidaly dvě další holčičky, ale název spolek pěti jsme si ponechaly. Jednou jsme dostaly dopis adresovaný spolku pěti a tam nám bylo úředně oznámeno, že máme zakázáno nepovolenou lanovku přes ulici provozovat. Vylekaly jsme se. Ale pak jsme se dozvěděly, že to byl žert od pana soudního rady a klidně jsme lanovku provozovaly dál. V zimě jsme chodily lyžovat a bruslit. V Hlinsku byl fotbalový klub a měl velké hřiště, na něj se daly v zimě dřevěné mantinely, nalejvala se na něj voda a bruslilo se tam. Ale měly jsme brusle na přišroubování, až později i do Hlinska dorazily tzv. džeksny, botičky s přišroubovanými bruslemi. Ty se přezouvaly v ohřívárně, to byla část nějaké fotbalistické šatny, kde pan s paní Kadlecovou prodávali teplý čaj. S těmi džeksny byla mrzutost. Ze začátku se nedávaly na přezuté botičky lístky. Botičky byly všechny stejné a kdo se přezouval první a botičky mu byly malé, tak si vzal větší. Až když poslední měl malé botičky a žádné jiné tam nebyly, tak se to potom zjistilo, že je potřeba dávat na ně lístky.

Teta Božena pracovala pro nějakou obuvnickou firmu, která dodávala do zahraničí obuv, ale když vypukla první světová válka, firma zkrachovala a Božena odpověděla na inzerát p. Jandourka z Brandýsa, že hledá pracovní sílu. Božena měla překrásný rukopis, který pana Jandourka velice upoutal a kvůli rukopisu jí dal přednost před mnoha žadateli. Když jsem ve válce místo do továrny nastoupila k Jandourkovům, nebyl pochopitelně pan šéf okouzlen mým rukopisem a radil mi, abych si koupila sešit, dala si od své tety předepisovat a snažila se její krásný rukopis napodobit. Párkrát jsem

to sice dělala, ale nebylo to nic platné.

Rodina strýčka (Josefa Bláhy) ve válce pracovala proti Němcům. Jednou jim kdosi řekl, že druhý den pro ně přijde gestapo, manželka s dětmi přijela do Brandýsa a chtěla, aby je ubytovaly. To byl nešťastný nápad, protože jistě by se po příbuzných pátralo právě u nich. Ale Jiřina Bláhová pro ně našla ubytování u cizích lidí a tam v klidu válku přečkaly bez pohromy.

Jednou sehnal tatínek nebo bratr Mirek pytel mouky někde v Poleradech nebo Brázdímě a vezli to ve vlaku do Brandýsa. Když vlak před nádražím zabrzdil, tak ten, kdo byl ve vlaku s tím pytlím, tak ho shodil z vlaku a druhý, kdo byl na smluveném místě, ho vzal, odnesli pytel domů, protože na nádražích byla kontrola, která kontrolovala, jestli někdo nevezde jídlo bez lístků. Můj tatínek navštívil některé sedláky v okolí Brandýsa, které jako chlapce učil, a vyjednával s nimi, jestli by mu přenechali nějaké živobytí. Většinou se to podařilo, protože tatínek jako učitel byl oblíbený, a tak jsme měli nějaké potraviny a mléko navíc. Jednou taky tatínek vyjednával s hospodářem a přišla jeho maminka a povídala: „Tak to jste Vy, co dal synovi čtyřku a oni ho nevezli k policii.“ Ale hospodář řekl: „Maminko, mlč“ a tatínkovu přání vyhověl.

29. 10

Když jsem dostala první vysvědčení v tercii, měla jsem vyznamenání, rafinovaně jsem řekla: „Tatíčku, já mám dvě čtyřky.“ Tatíček byl zvyklý, že jsem nosila samé jedničky a že sám studoval s vyznamenáním, zklamaně řekl: „To je škoda, kdybys měla vyznamenání, tak bych Ti koupil kolo.“ Ukázala jsem vysvědčení s vyznamenáním. A dostala tisíc dvacet korun na dámské kolo. Protože tatínkovo kolo měl bratr Václav ve Dřevčicích, bylo moje kolo jediné v rodině, jeden den bylo potřeba dojet na kole pro mléko do Polerad, a rozhodovalo se, kdo pojedje. Jestli bratr Mirek nebo já. Já jsem odmítla jet na kole pro mléko, protože jsem „musela“ jet na Ostrůvek na volejbal na kole. Mirek toho náramně využil a tatínek se na mě rozzlobil a to byl jediný incident, který jsem s ním vůbec měla.

Mívali jsme schůzky Evangelické mládeže Českobratrské. Přicházela jsem domů před osmou hodinou (20.00). Jednou jsem se domů nevracela, už bylo osm hodin pryč

a moji maminku to velice zneklidnilo a rozzlobilo, čekala na mě u vrátek, že si to se mnou ručně vypořádá, což nikdy neudělala. Mirek se ukázal jako můj ochránce, běžel taky k vrátkům na mě čekat a říkal: „Mami, počkej, zeptáme se nejdřív, kde Alena byla.“ Přišla jsem asi ve 20.20 a odpověděla jsem, že jsme volili předsedu a nemohli se dohodnout. Když se maminka dozvěděla, že mě domů doprovodil slušný mládenec, vůbec se nezlobila. A byla jsem omluvena.

Když jsem čekala, až otevrou za války oktávy, pracovala jsem u Jandourků. Ve válce bylo jeden rok nařízeno, aby všichni žáci posledních předmaturitních tříd středních škol nastoupili do podniků, které pracovaly pro říšsko-německou armádu. Pan Jandourek řekl: „Alenku nenecháme jít do továrny“ a na pracovním úřadě prohlásil, že pečce chleba pro armádu a že nutně potřebuje jednu pracovní sílu. Byla mu přislíbena a tou nutnou pracovní silou jsem byla já. Za úkol jsem měla sčítat a lepit potravinové ústřížky na housky a na mouku, byla jsem u Jandourků na stravu. Říkalo se, že se tam jí koňské maso, když jsme měli první oběd s masem, jedla jsem s nedůvěrou, ale když jsme jedli druhý oběd s masem, velice mi chutnal, pak jsem se dozvěděla, že to první bylo hovězí maso, které jsme jídali a to druhé bylo koňské. Potom jsem vídala ženu lékaře stát frontu na koňské maso a moje předsudky se rozplynuly.

V rodině rozestudovaného lékaře, který měl za manželku dceru známého učitele ze Staré Boleslavi, byl recitační kroužek, do kterého chodilo několik žáků z gymnázia a já mezi nimi. Jednou, v den schůzky, byl osvobozen Stalingrad a onen medik otevřel na oslavu nějaký alkohol. Později večer jsme se rozešli, manželé se zamysleli a povídali si: „My jsme nechali Karla doprovázet Alenu a on byl přece opilý, aby si tak k ní něco dovoloval!“ A vydali se to přešetřit. Potkali Karla samotného, jak jde opačným směrem, než kde bydlel a pak se vydali za Alenu, která v klidu a míru už byla doma. A nebyla jsem vůbec opilá.

Maso jsme jídali v míru ve čtvrtek a v neděli, z neděle zbývalo na pondělí. Ve válce jsme jedli maso, jak nám stačily útržky na maso, a kdy vůbec bylo ke koupení. Po válce ještě nějakou dobu byly potravinové lístky na některé druhy potravin, pak se zrušily, zčásti, a bylo možno koupit lacinější na lístky a dražší bez lístků. Pak se zrušily lístky a maso se kupovalo, když vůbec bylo.

K svačině jsme odpoledne mívali většinou bílou kávu (meltu), a maminčino

domácí pečivo. Ke snídani bývaly housky s máslem, nebo bez másla, a zase bílá melta. K obědu, pokud nebylo maso, tak bývaly těstoviny nebo nějaké kaše, večeře bývaly někdy studené, někdy části od oběda. Protože měl tatínek známosti a příbuzné na venkově, tak jsme takovou nouzi o potraviny ve válce neměli. Také tatínek pěstoval zeleninu. Cigarety a tabák byly také na přiděl a dostávali je jak muži, tak ženy. Protože jsme s maminkou nekouřily a tatínek kouřil málo (tabák nebo doutníky a viržinka), mohli jsme lístky na kuřivo vyměňovat s vášnivými kuřáky buď za potraviny nebo za potravinové lístky a to nám hodně přibývalo.

30. 10

Když jsem byla v kvintě (asi 15 let), dostala jsem spálu a musela jsem být izolovaná na 6 týdnů na infekčním oddělení na Bulovce. Byla jsem v pokoji s nějakými holčičkami a bylo nám tam veselo. Knihy jsme tam neměly, protože by se tam musely nechat. Tak když jsme měly možnost, tak jsme se dívaly z okna. Jednou jsme viděly venku nějaký neobvyklý ruch. Ale nevěděly jsme, co se děje. Teprv některý další den jsme se dozvěděly, že tam přivezli Heydricha. Pro léčbu nám odebírali na zkoušku krev a mně ji odebíral nějaký medik, který tam byl na praxi, když Němci uzavřeli vysoké školy. Ta zkouška dopadla tak, že jsem měla ruku od ramene až k pěsti celou černou a přišel se na to podívat i docent odborník na krev. A čekalo se, až přijedou němečtí lékaři, aby operovali Heydricha, nevěřili českým, pak se říkalo, že se propásla vhodná doba a kdyby ho Češi operovali, že by ho byli zachránili.

Jedna ze spoluležících holčiček byla dcera důstojníka a bydleli v kasárnách, když měli vojáci nástup, motala se malá holčička mezi nimi, chodila před některé, a ptala se jich: „Vojáčku, máš v tapse vomáčku?“ a dělalo jí dobře, když voják tutlal smích. V té době, když jsem ležela na Bulovce, jsme si se spolužačkami mohly jen dopisovat nebo na sebe křičet z okna dolů a nahoru. V té době jsem přišla o několik velikých svateb studentek gymnázia. Jedna měla jako svatební kytici parmské fialky, jiná vítala svatebčany v dlouhých šatech, zkrátka velkolepé a já o to přišla. Po propuštění z nemocnice jsem nebyla klasifikovaná, až po prázdninách. Během prázdnin mě spolužáci chodili doučovat matematiku.

Když jsem chodila do brandýského gymnázia, učila nás na němčinu rozestudovaná germanistka. Byla mladá a měli jsme ji velice rádi. Jednou jsem ji viděla jít s německým důstojníkem podél Labe, při averzi vůči Němcům bylo ihned po lásce k paní profesorce. Řekla jsem to spolužačkám a jedna jí to donesla. Když se profesorka dozvěděla, že jsem oznámila její procházku s německým důstojníkem, při jednom soukromém setkání mi řekla: „Štědrá, styďte se.“ a já jsem jí odpověděla: „Paní profesorko, za to, co Vy děláte, se já stydět nemusím.“ Po válce, když někdo chtěl dodělat studia, která Němci zakázali, nebo jít do jakéhokoli zaměstnání, musel žádat o tzv. národní spolehlivost, to znamenalo ohlásit to na radnici a kdo něco proti žadateli věděl, tak to oznámil, když nevěděl nikdo nic, bylo žádosti vyhověno. Já jsem se velice rozmyslela, jestli mám tuto historku na naši profesorku oznámit. Neoznámila jsem. Teprve po letech jsem byla velice ráda, že jsem oznámení neudělala, když jsem viděla, jak to probíhalo s členstvím v KSČ.

Ve válce také, kdo měl větší byt, musel jednu dobu ubytovat německého vojáka, my jsme měli velký hezký byt, v domě číslo 306 u nádraží, tak jsme museli ubytovat německého důstojníka. Ten kdykoli mě potkal v domě, tak mě pozdravil, ale já mu neodpovídala, ale on mě přesto stále zdravil. Tatínek se s ním bavil.

Když jsem začala pracovat u Jandourků, mělo vydání mouky být v souladu s příslušným počtem potravinových lístků, šla jsem za hlavním pekařem a vyčetla jsem, že mu tolik a tolik lístků chybí. Jen se na mě usmíval a nic neříkal. Šla jsem to žalovat panu šéfovi, ten mi řekl, že určitý nesoulad se musí tolerovat, protože jinak by mu tam pekaři nepekli, kdyby si nemohli nějakou mouku nebo lístky pro sebe vzít.

Když jsem učila v Brandýse na jedenáctiletce, četla jsem ve třídě s dětmi článek, ve kterém bylo slovo žebrák, nikdo z 45 dětí nevěděl, kdo to žebrák je. To já jsem věděla v jejich věku moc dobře. V Hlinsku, kde jsme tenkrát bydleli, měli jsme u zdi do předsíně malé okénko, na kterém v pátek bývaly vyložené mince a žebráci chodili a příslušné peníze si brali. V Brandýse nad Labem byl jiný způsob charity, na vrátkách byla smaltovaná cedulka: „Přispívá na místní chudé města Brandýsa n. L.“ to znamenalo, že se určitý příspěvek dával na radnici a ta ty peníze pak rozdělovala mezi potřebné. Do školy jsem nosila nejen já, ale i jiné holčičky dvě svačiny, tu druhou pro spolužačku, o které jsme věděli, že její maminka na svačinu pro ni nemá.

Kolem roku 1953 se proslýchalo, že bude měnová reforma, ale byly tištěné nápisy: „Věřte naší měně, je pevná.“ Ale ať někdo věřil nebo nevěřil, k měnové reformě došlo a v továrně v Brandýse dostávali zaměstnanci plat v nové měně v obálkách s nápisem: „Věřte naší měně.“ Kdo měl peníze v hotovosti, tak byl velice poškozen. Moje spolužačka Věra léta šetřila na nábytek, který si v pondělí chtěla koupit, ale v sobotu došlo k měnové reformě, tak místo nábytku nakoupila maso za všechny peníze a po letech se dosyta najedli řízků. Jiná kolegyně si místo nábytku dala udělat trvalou ondulaci. My jsme s tatínkem (manželem) žádné hotové peníze neměli. Ale měli jsme možnost určitou částku starých peněz proměnit ve výhodnějším kurzu (jako každý), tak jsme tuto výhodu nabídli tetě Bóže, čímž ona vydělala a my také. E. P. v té době dodělával, myslím, že překlad Schillera, který měl v pondělí odevzdat. Tak já jsem dodělávala přepis, a E. P. vyšel na náměstí, aby viděl, jak lidé reagují. Když jel v pondělí odevzdat do nakladatelství rukopis, jel zadarmo, protože průvodčí, kteří tenkrát ještě v autobuse byli, neměli nazpátek novou měnu. V nakladatelství nikdo nepracoval, a náramně se divili, že E. P. tam přišel, jako kdyby reforma nebyla.

31. 10

Tenkrát ještě byl učitel v očích žáků, tak i jejich rodičů, autoritou. Třeba přišla maminka jedné žákyně za mnou. A požádala: „Prosím Vás, pochvalte Mařence zástěrku, ona ji nechce do školy nosit.“ Vyhověla jsem. A od té doby Mařenka zástěrku bez problémů a s radostí nosila.

Nebo jsem si všimla, že jeden chlapec se často dovoluje jít na stranu. Řekla jsem to jeho mamince, ta šla s ním k lékaři, a chlapec byl půl roku hospitalizován. Asi jsem mu tím zachránila ledvinové potíže v příštích letech. Byla jsem na to pyšná a při obdobné záležitosti jsem to vzkázala Eviččině mamince, ta odpověděla do žakovské knížky: „Evička měla do snídaně čaj s citronem.“ Po letech, kdy už jsem neučila, jsem potkala maminku své bývalé žákyně a ptala se na Janičku, bývalou žákyni, odpověděla mi: „Mám s ní potíže, je přesvědčená, že má nádor na mozku, že ji bolí hlava ustavičně.“ Řekla jsem: „Když bylo mojí mamince asi tolik let, jako je Janičce, pamatuji ji stále s obkladem na hlavě a chodila jsem pro Bayerovy prášky proti bolení hlavy, a

teď je mamičce skoro osmdesát a žádné potíže nemá. Při příštím setkání jsem se dozvěděla, že Janinku strach z nádoru v hlavě opustil.

Jednou jsem přišla do třídy, a cítila jsem petrolej, ptala jsem se dětí, co kdo s petrolejem dělal, jedna holčička řekla: „Maminka mně myla vlasy v petroleji, abych je měla krásný.“ Tušila jsem, o co šlo. Druhý den přišla maminka za mnou (byla to kolegyně): „Prosím Tě, neříkej dceři nic, ona měla vešky, a kdyby to věděla, tak by snad skočila z okna.“

- Jednou měly děti domácí úkol z počtů a za mnou přišla jedna maminka: „Paní učitelko, my jsme se včera dohadovali se synem, on říkal, že pětkrát nic je nic a my jsme s manželem mu tvrdili, že je to pět. Odpověděla jsem: „Paní Hrubá, když Vám nic nedám a nedám Vám to pětkrát, kolik budete mít?“ Ťukla se do hlavy: „Tak Vám mnohokrát děkuji.“

Když jsem učila v Brázdímě, nejlepším žákem v třetím postupném ročníku byl Pepíček Křížů. O dva ročníky výš byla nejlepší žákyní jeho sestra Hana. Jejich rodiče pracovali i přes poledne na poli. Děti měly doma připravený oběd, který si měly jenom ohřát. Děti si daly do velkého hrnce vodu, aby po obědě umyly nádobí. Tenkrát byly na ohřátí a na uvaření vody kovové spirály, my jsme ji měly také. Pepíček dal spirálu do vody. A po chvíli tam sáhl, aby se přesvědčil, jestli už je voda teplá. Jenže spirála probíjela a Pepíčka dotyk s vodou usmrtil. Štěstí bylo, že do vody nesáhla také Hanička. Hanička se potom stala dětskou lékařkou.

Jednou v sobotu jsem si všimla, že Fanoušek kulhá. Ptala jsem se, co se mu stalo, šlápl jsem na dvoře na hřebík, a teď mě to bolí. „Já Ti v pondělí přinesu něco na vyčištění.“ Tenkrát nebyla ve škole lékárníčka, ale k vyčištění už nedošlo. Fanoušek dostal tetanus a byl odvezen do nemocnice, kde musel mít nad postelí mříž, po které prý lezl. Ale i tenkrát se podařilo zachránit mu život. Od té doby, jakmile jsem přišla na novou školu, postarala jsem se, aby tam byla lékárníčka.

Jeden rok jsme měli neobyčejně hodně švestek na zahradě, můj tatínek vozil každý den několik vozíků plných švestek do sběrnny. A jednoho dne mi Mařenka přinesla pět kilo švestek, řekla jsem jí, děkuji Ti Mařenko, ale my máme svoje švestky.“ Rozplakala se. „Ale tak krásné jako máš Ty, nemáme.“ Rozzářila se. A já jsem ke spoustě sešitů k opravě táhla domů ještě švestky od Mařenky. Ta škola byla málotřidní,

byly tam jen dvě učebny. První třída (první, druhý a třetí školní rok) a druhá třída (čtvrtý a pátý školní rok), učitel se věnoval část vyučovací jednotky jednomu školnímu roku, a druhé dva a další ročníky byly zaměstnány psaním, které se muselo do zítřka opravit. Když jsem přišla – doopravdy přišla, protože žádné jiné spojení do Brandýsa nebylo (Z Brázdima) – byla jsem tak unavená, že jsem až plakala a než jsem se pustila do přípravy na další školní vyučování, musela jsem si odpočinout.

Národní výbor se rozhodl zbourat krásný zachovalý secesní dům číslo 306 z roku 1897 v Nádražní ulici a zařídit tam autobusové nádraží. Když rozebírali půdu, našli za trémem zbraně. Hlásili to na policii a bylo podezření, nejedná-li se o zbraně proti režimu. Protože v domě bydlela stará paní (moje maminka), rozhodli se projednat záležitost s bratrem Mirkem. Po Vánocích. Protože Mirkova žena byla na Vánoce u dcery Lidunky v Holandsku, byl Mirek na Štědrý den u nás. My jsme o zbraních vůbec nic nevěděli. Ale bylo divné, že Mirek, jindy samý vtíp, byl nějaký zaražený. To jsme nevěděli, že je předvolaný hned po Vánocích na policii k vyšetřování. Ale když řekl, že tam byli ubytovaní různí podnájemníci a také německý důstojník, byli jsme zbaveni podezření. Pak jsme se dozvěděli, že zbraně patřili synovci švagrové Emilie, který měl protistátní skupinu, a také za ni byl trestán (za komunistů). Ačkoli my jsme o zbraních nevěděli, věděli o nich hoši z okolí a postávali před bouračkou a čekali, až bourači odejdou z domu, v naději, že najdou také zbraně. Dům byl odhadnut na určitou cenu, ale švagrové Emilii se zdála cena nízká a trvala na novém odhadu. My jsme předpokládali oprávněně, že jsou to zbytečně vyhozené peníze, protože jeden odhadce jistě neshodí druhého. Cena se lišila o pár korun. A tak každý bratr dostal třicet tisíc. Bratr Václav dal tu částku své jediné dceři Marii a bratr Josef dal deset tisíc synovi, deset tisíc dceři a deset tisíc si nechal, z toho dal pět tisíc své nevlastní matce a zbytek si ponechal. Maminka je neutratila a tak jsme je po její smrti Pepovi vrátili.

6. 11

Můj tatínek měl revolver, který zamykal do psacího stolu v kuchyni, kde měl skleničku s inkoustem, papíry a peníze. Kdykoli otevřel zásuvku, my jsme s maminkou utíkaly, ačkoli tam tatínek neměl náboje. Když vypukla válka, tak někde na naší zahradě

ten revolver zakopal. Za Pražského povstání chtěl zbraň vykopat, ale protože si neoznačil místo, kde zbraň byla, nenašel ji.

Na každé škole bývaly kdysi sochy prezidentů, když jsem učila na dívčí škole při jedné konferenci, požadoval komunistický učitel, aby se sochy rozbily. Ředitelka oprávněně byla proti tomu. Říkala: „Co když přijde nařízení, že máme sochy odevzdat a já je mít nebudu. Budu v podezření, že si je schovávám.“ To jsme všichni uznali a rozbití soch jsme zamítli. Ale druhý den, po mém příchodu do školy, mi paní ředitelka oznámila, že tam onen učitel přišel, sochy vzal a rozbil.

Onen učitel při velkém učitelském shromáždění řekl, jaký má E. P. snadný život, že mu vyšlo teď leporelo o jabloňce v nákladu padesát tisíc a že má-li korunu z výtisku, že je to hezká částka. Padesát tisíc byly tenkrát neuvěřitelně vysoké peníze. Staré řecké báje označil jako propagaci náboženství. Toho se ředitel Albatrosu zalekl a když šel E. P. podepsat smlouvu na druhé vydání Řeckých bájí, které po vyjití byly okamžitě rozebrané, ředitel mu ji nedal. Další vydání vydal teprve, když po několika letech Řecké báje chtělo vydat nakladatelství Mladá fronta. Když kniha vyšla v prvním vydání, tak byla fronta od Albatrosu až ke Slavii. Ten učitel také dělal nábor do dolů do té doby, než jeho syn byl ve věku, kdy by do těch dolů mohl nastoupit.

Náš známý odborný ušní lékař byl státem vyslán do nějakého afrického města a s autem cizí značky mohl trávit dovolenou v Československu. Rozhodli se emigrovat, zůstat za hranicemi. Koupili si v Čechách karavan, dali do něj vybavení, a v domnění, že jedou naposledy z Čech, ukázali dětem krásný pohled na Hrad a chtěli přespát na náměstí v Českých Budějovicích, k tomu však nedošlo. Lékař se z neznámého důvodu rozhodl přenocovat až za hranicemi. A dobře udělal. Sotva překročili hranice, přišlo tam nařízení: „Vozidlo (číslo jeho auta) nepustit přes hranice.“ Když jeli do Čech na poslední dovolenou, udělala paní soupis inventáře v bytě a položila na to rezervní klíče, před odjezdem do Čech vždycky dávali kolegovi klíče od bytu, kdyby bylo potřeba tam zajít. Těm sousedům přijeli na návštěvu známí a oni si řekli, že je nechají spát u toho ušního lékaře, když viděli seznam, domysleli se co a jak, a oznámili to do Čech, ale k postihu nedošlo. A vrátili se sem až po roce 89.

Listopad 1989 si moc nepamatuji.

Květen 1945 pro mě začínal návštěvou důstojníka československé armády, to byli tři bratři důstojníci a jeden z nich přijel za mnou k Jandourkovům a požádal mě, abych dojela pro svého bratra Václava, aby uvedl do armády známé důstojníky v záloze, které znal. A sám se účastnil také nějakých akcí.

Únor 1948 si vůbec nepamatuji. To vůbec nevím.

Zábor Sudet jsme všichni oplakali. A litovali jsme, že k záboru vůbec došlo. Hodně německých státních zaměstnanců muselo opustit své zaměstnání, a proto šli do důchodu všichni zaměstnanci, kterým bylo víc jak padesát pět let. Mezi ně patřil můj i manželův tatínek. Pro nás to znamenalo opustit ředitelskou vilu, která patřila ke chlapecké škole v Hlinsku a přestěhovat se do Brandýsa nad Labem. V naší vile po dobu našeho působení v Bojanově a v Hlinsku bydlela rodina soudního rady z Hlinska, který teprve v Brandýse nad Labem dostavoval svou vilu. Ale radovi (zaměstnání) Horákovi v našem domě stále bydleli. Proto jsme měli k obývání jenom jednu místnost, kterou po dobu naší nepřítomnosti v Brandýse obýval můj bratr Václav. Ten se přestěhoval ve Dřevčicích na faru. Jedna místnost pro čtyři lidi, protože bratr Mirek nechodil do učitelského ústavu, ale bydlel také v Brandýse, byla málo. Můj tatínek spal na dřevěné posteli, kterou dělal truhlář z Bojanova. Mamička spala na otomanu, který byl tenkrát novinka, bratr Mirek na plechové rozkládací posteli, a já na zemi na matraci. Paní radová Horáková dala vymalovat celý náš dům, což můj tatínek hodně želel, prý byli na stěně namalování nějakí andělíčkové. Jistě by to byla teď velká rarita. Ale už nebylo po andělíčkách ani stopy. Také dala paní Radová vyměnit toaletu za moderní, což jsme s mamičkou vůbec neželely. Po měsíci takového nocování se Horákovi vystěhovali a my jsme obývali ty naše tři krásné velké místnosti. A Mirek se zase nastěhoval do Chrudimi.

Jednou školní rozhlas na učitelském ústavu hlásil, kdo postrádá housle s pouzdem, aby se o to přihlásil v ředitelně, že už jsou v ředitelně delší dobu. Mirek se srdečně rozesmál, kdo to může tak dlouho postrádat? Po příchodu do podnájmu se hned ptal svých bytných, paní Špačkové a její sestry: „Paní Špačková, kde mám housle?“ „Pane Štědrý, já jsem Vás za celou tu dobu, co tady bydlíte, ani jednou

neslyšela na housle hrát." Druhý den šel Mirek do ředitelny a ke svému údivu zjistil, že ty dlouho nepohřešované housle jsou vlastně jeho.

Tatínek E.P. (a můj taky) byl velice proti Němcům a proti obsazení Sudet. E. P. vypravoval, že když Němci obsadili Sudety, že jeho maminka velice plakala a říkala: „Taková nespravedlnost.“

Moje tchyně byla rakouskouherská občanka, ale když si vzala Čecha za muže, získala československé občanství. Ale její syn z prvního manželství měl stále rakouské občanství a jako Rakušanovi mu po záboru Rakouska příslušelo velkoněmecké občanství. A tím i nástup do říšskoněmecké armády. Ale moje tchyně byla tak prozřetelná, že jakmile švagr Bedřich dovršil osmnáct let, ihned zažádal o československé občanství, a tím se vyhnul vstupu do armády a do války.

9. 11

Básník Jaroslav Seifert měl velice rád E. P. a jeho verše, kdykoli jsme ho navštívili, rád nás přijal a zábava velice dobře probíhala. Navštěvovali jsme ho doma.

Na první návštěvu u Hrubínů se vůbec nepamatuji, ale Hrubínovi přijímali důvěrné přátele v malé komůrce za kuchyní, která kdysi sloužila jako pokojíček pro služku. Hrubínovi bydleli u Strossmayerova náměstí. Jednou Hrubín povídal E. „Edo, jestli Ti bude dělat někdo něco s lustrem, tak si dávej pozor, to Ti tam dal štěnici.“ Jednou už v té komůrce E. P., profesor Václav Černý a Emanuel Frynta seděli, když já jsem tam z nějaké učitelské schůze dorazila. Profesor Černý měl sundané sako, a bolavou nohu položenou na kuchyňské židli. Když jsem přišla, okamžitě si oblékl sako a nohu dal dolů. Vyprávěl o F. X. Šaldovi, který chodil s Růženou Svobodovou a V. Č. říkal: „Když za Svobodou přišla nějaká hezká dívka, dal jí milostný dopis, který psal F. X. Šalda R. Svobodové, když byla moc hezká, dal jí dva dopisy. Vy byste jich, milostivá paní, dostala sto.“ To mě ovšem potěšilo.

Také mě potěšilo, když Jiří Kolář napsal do knihy hostů: „U Petišků dobře bříšku.“ Jednou jsem dělala k jejich pohoštění koroptve a Kolář slíbil, že jejich kocourovi přinese kostičky. Pak je zabalené zapomněl u nás. Smála jsem se, že nemá žádné alibi, že byl u nás. A že může být podezříván, že byl kdovíkde. Jednou na pohoštění

Králíkovům jsem dělala pečenou krůtu, v ní zapečené kuře, v něm zapečené holoubě a místo dalšího holouběte byla nádivka. Vzbudilo to velký ohlas. Obzvláště když to E. P. krájel (v kuchařské čepici) a všem to moc chutnalo.

Když jsem chodila asi do druhé obecné, šla jsem jednou nakoupit k Nevečeřalům. Před pultem stáli dva pánové, myslela jsem, že tam byli přede mnou a tak jsem čekala, ale paní Nevečeřalová vyzvala mě. Řekla jsem: „Já bych prosila jednu Sanu“, významně se na sebe podívali pánové s paní obchodnicí. Bylo mně to divné, pak se mě pánové zeptali, jestli mě mohou vyfotografovat, to mi bylo ještě divnější, tenkrát byly fotografie vzácností, ale oni to byli zástupci firmy Sana a obchodnice jim řekla, že nikdy od jiné firmy nekupujeme výrobky a to byla pravda. Byla ještě firma Ceres, ale ta byla německá. A německé výrobky nám do domácnosti kvůli tatínkovi nesměly. Za nějakou dobu pošta doručila moje fotografie a knížku s věnováním pro mě.

Třídní rozdíl jsem poznala brzy. Přišla jsem do obchodu, kde nakupovala vychovatelka vnučky největšího majitele kožešin a obchodník dal Evičce čokoládu bez placení. To mi bylo divné, doma jsem se ptala maminky, proč to té holčičce dal zadarmo, když jí to tatínek může koupit. Vysvětlila mi, že u obchodníka hodně nakupují, takže jí to mohl dát. Právě tak mi bylo divné, když tato vychovatelka povídala své kamarádce, že měli k večeři párky. Ty jsme my mívali také, ale předpokládala bych v tehdejší věku, že takoví boháči budou jíst něco jiného, ale nevěděla bych bývala, co.

Bojanovem protéká řeka Chrudimka, která nedaleko pramenila. Na jednom místě můj tatínek Chrudimku zahradil velikými kameny, takže tam vzniklo trošku víc vody a já jsem tam mohla zkoušet tempa. To bylo pro moji maminku velice příjemné, mohla si v Chrudimce sednout a nechat přepadávat přes ramena vodu. Ale pro tatínka, dobrého plavce, to nic nebylo a chodil plavat k nedalekému splavu, kde bylo vody víc. Jednou jsem tam viděla plavat hada, chtěla jsem se začít bát, ale pak jsem si vzpomněla, že plave neškodná užovka. Tatínek někdy také plaval v rybníku, který náležel ke mlýnu, ale to maminka nerada viděla, bála se o něj.

Když šel tatínek sám tím směrem k rybníku, nedala mu s sebou plavky. Když jsme se s tatínkem sešli, měl na zádech mokrou košili. „Tati, Ty ses koupal a bez plavek vid!“ Poznala a „viník“ se jen smál. Tu lásku k plavání jsem po něm zdědila, i bratr Mirek. Ten jednou o prázdninách v Pičíně, tatínkově rodné obci, byl námi přistižen,

jak plave s chlapci z Pičina přes rybník. Ačkoli už byl skoro na druhém břehu, maminka ho přinutila, aby se vrátil zpátky, aby se mu nic nestalo. Ještě jedna věc mamince vadila na jejím manželovi, chodil rád bos. Když jsme přišli z dohledu bojanovských občanů a byli jsme na lukách, tatínek zul sandály a ponožky a vykračoval si jen tak. Maminka se divila: „Pan ředitel a bos“, ale tatínek se zase jenom smál.

Když jsme stavěli dům Na dolence, neměli jsme žádné kontakty se řemeslníky. Při stavbě domu v Thámově ulici už to bylo lepší. Řemeslníci, kteří u nás pracovali, tam pracovali rádi, protože práce u nás se lišila od běžné práce, na kterou byli zvyklí. Ale bylo to složité, někdy bylo třeba najednou soustředit truhláře, obkladače dlaždiček a zedníka. Hrubou stavbu jsem organizovala sama, a po dvou letech vysilujícího jednání už mně bylo všechno jedno, jak to dopadne. Ale to už nastala zábavnější éra stavby, a nastoupil E. P. Jednou v sedm hodin večer jsem už byla doma a zvonili tam pracovníci, kteří stavěli dům a měli tam nocovat. Přišli říct, že jednomu z nich něco stříklo do oka a že ho to bolí. Sedla jsem do auta a šla hledat byt oční lékařky. Ta k mé velké úlevě vzala klíč ordinace a že tam mám postiženého poslat, nebo možná spíš přivést. Naštěstí to nebylo nic vážného a měl přijít v pondělí do ordinace. Už k tomu nemuselo dojít, oko nebolelo. To byla velká úleva. Ještě jedno štěstí jsme měli. Tatáž firma, která tam byla některý další týden, chtěla spát v přízemí. Šli na večeři do St. Boleslavi a odtamtud telefonovali, že se napili, nemohou k nám jet autem a budou spát tam. To jsme ocenili až za delší dobu, když se už začalo topit, a kotel se porouchal, přivolaný řemeslník, odborník, zjistil, že odvod z komína je zazděný a že plyn uniká do místnosti. Kdyby nebyli spali v Boleslavi, tak byli ráno mrtví.

11. 11

Jednou jsme jeli s E. P. na Mělník. Zastavili jsme na místě, kde měla přednost vozidla z hlavní silnice a najednou jsme uslyšeli ránu. Zezadu nám auto naboural řidič z povolání z městské mělnické spořitelny, který vezl tři ženy pravděpodobně z oslavy MDŽ (Mezinárodního dne žen) a asi měl něco upito, protože požádal E. P., aby to nehlásil na policii ani pojišťovně, že se o opravu postará, vyhověl mu a on se opravdu o to postaral. A navíc: měl zkušenosti s mnoha řemeslníky, to se nám hodilo a také nám

sehnal vanu, což byla tenkrát velká vzácnost.

Jiří Kolář napsal nějaké protistátní verše, dal je přečíst básníku Josefu Palivcovi, k tomu přišla kontrola a nepodepsané verše si dali znalci určit, kdo je autorem. A J. K. putoval do vězení. Když se vrátil, byla právě nějaká schůze Svazu spisovatelů a Jiří Kolář na ni přišel. Nikdo si k němu netroufal přijít. E. P. ihned k němu šel a řekl, kde Jirko sedíš? Protože neseděl nikde, vyhlédli si stůl a sedli si tam. To mu J. K. nikdy nezapomněl.

E. P. často říkal: „Já bych ještě jednou rád s Jirkou (myslel Koláře) mluvil“. Když jsme byli jeden rok v Paříži, našli jsme v telefonním seznamu jeho adresu. Protože E. P. nevěděl, jak se na setkání s ním bude Kolář tvářit, jako vždy nepříjemné věci zbyly na mě. Byla jsem velice rozrušená, a připravila jsem si na papír svůj rozhovor, jakmile jsem řekla své jméno, Kolář řekl: „Paní Petišková, odkud voláte?“. Když jsem řekla od Dvou Magotů, ihned řekl: „Tak pojďte ke mně,“ ale já jsem se chtěla převléknout, tak jsme to o nějakou dobu odložili. Kolář připravil „Chateau neuve du Pape“ a skleničky. Já jsem se zeptala, jestli mohu rozhovor zapisovat. Dostala jsem souhlas. Rozhovor mám někde zapsaný, nepadlo ani slovo o politice, jenom o umění. Když se dopila druhá láhev červeného vína, chystali jsme se s E. P. k odchodu. Já Vám půjdu otevřít, řekl J. K. Dole řekl: „Já půjdu s Vámi na stanici“. A pak pořád přidával svůj doprovod, až jsme se rozloučili na stanici, kde jsme odcházeli do svého bydliště (tehdy E. P. viděl J. K. naposled). Když pak byl J. K. v Praze, několikrát jsme se setkali a když jsem ho požádala o schůzku, vždycky mi vyhověl. Zřejmě nezapomněl, že když byl u vlády v nemilosti, že jsme se s ním stýkali.

S Kamilem Lhotákem se E. P. stýkal u vyhlášeného stolu v kavárně Slavie. Jednou se E. P. rozhodl, že si koupí od K. Lhotáka obraz. Domluvili si s ním schůzku v jeho bytě a E. P. řekl, jakou částku chce investovat. Kamil Lhoták mu předvedl několik obrazů. Vybrali jsme si, zaplatili a ten obraz visí v pracovně. Kdybychom bývali věděli, jakou budou mít nyní cenu, koupili bychom těch obrazů víc, ale to je: „kdyby, chyby“.

Jednou nás vzali Plockovi k malíři Vladimíru Komárkovi, s kterým se přátelili, chtěli jsme si od něj koupit obraz, ale nemohli jsme se dohodnout který. E. P., který měl

rád od dětství loutková divadla, si vybral jeden s obdobnou tematikou a mně se líbil se třemi stromy. Vladimír Komárek řekl: „Vezměte si je domů a který se Vám tam líp hodí, ten si nechte.“ Ani jeden nechtěl ustoupit od svého výběru. Já jsem sáhla do svých „tajných fondů“, o kterých všichni věděli a že si ten obraz koupím. Pan Komárek po našem příjezdu se zeptal: Tak který jste si nechali? Oba, řekli jsme. To mne mrzilo, odpověděl. A ukázal na ten, co jsem si vybrala já a řekl: „To je můj nejkrásnější obraz. Ale nevádí, já si namaluji jiný.“ A skutečně. Když měl velkou výstavu v Mladé Boleslavi, tak jsem tam ten svůj obraz viděla, nejdřív mne to mrzelo, ale pak jsem tomu byla ráda. Ke Komárkovům jsme pak ještě několikrát zajeli a když ilustroval verše E. P., co vyšly v ČS spisovateli, tak jsem tam zajela, dát si několik výtisků podepsat.

12. 11

Martin se jednu dobu velice zajímal o Francouzskou revoluci a tatínek ho zásobil četnou literaturou. Tenkrát dostávaly děti ve škole učebnice zadarmo, a dostávaly je před prázdninami. Martin si v nich hned nalistoval Francouzskou revoluci a přišel za tatínkem: „Tatínku, oni to tam píšou úplně špatně.“ Když potom ve škole měli Francouzskou revoluci probírat, rozvažoval E. P., jestli má říct Martinovi, aby řekl, jak je to správně nebo má nechat na sobě to, jak je to špatně interpretováno. E. P. byl z toho tak rozrušený, že nemohl ani pracovat a čekal, s jakou Martin přijde. Martin přišel rozjásaný: „Tatínku, pan učitel to říkal přesně tak, jak to má být.“ Všichni jsme ocenili statečnost p. učitele Jirkovského, který nemohl vědět, není-li ve třídě nějaký udavač.

Když chodil Martin do páté třídy, psali diktát, z kterého on měl špatnou známku, ale to, co měl označeno za hrubou chybu, bylo napsáno správně. E. P. se vydal za učitelkou, která bydlela pod námi a to „y“ mu špatně označila a klasifikovala, řekl jí: „Víte, mně gramatiku dělají korektoři, ale já myslím, že to Martin napsal správně.“ „Ne, je to špatně.“ Byla odpověď. A na vysvědčení potom horší známka. Byl to velký rozdíl od historky na FF KU, kde profesor Václav Černý označil za autora setníka Dřevnického Terezu Novákovou, posluchač E. P. před celou posluchárnou řekl: „Ne, pane profesore, to napsal A. V. Šmilovský. Já jsem se zděsila té troufalosti a myslela jsem, že to bude mít pro E. P. špatné následky v dalším studiu. Ale univerzitní profesor na rozdíl od

učitelky páté třídy při příští přednášce začínal: „Pane kolego, obrátil se na E. P., měl jste pravdu, byl to skutečně Šmilovský.”

Když byl E. P. redaktorem v Našem vojsku. byl tam jako voják zaměstnaný také malíř Karel Teissig, spřátelili se tam s E. P., pak se seznámil i se mnou a přátelili jsme se u nás i v Praze u nich, měl velice krásnou ženu. Ale po několika letech se rozvedli. Také jsme byli společně u moře v Rumunsku s Čedokem. Když se dělal nábor do redakce Našeho vojska, dostal tu nabídku i E. P., ale já nejsem ve straně, řekl. To nevadí, byla odpověď. A také to nevadilo. A bylo to velice výhodné. Když dostal E. P. nabídku dělat kulturního ataše v Rakousku, dal stejnou odpověď. Ale tentokrát to vadilo, a kulturním ataše se nestal.

Jednou jsem šla z odpoledního vyučování ze školy. A pospíchala jsem, byla jsem překvapená, že mi E. P. nejde naproti. Ale měl tam návštěvu. Zdeňka Milera. Ten mu řekl, že vymyslel postavu Krtečka, a že by potřeboval texty k obrázkům. E. P. mu vyhověl a pro první dva krtky mu texty napsal. Pak jsme se také čas od času stýkali. Milerovi stavěli dům a na květnové svátky byl Zdeněk Miler u nás a v té době mu kopali základy vily, do které se už na Vánoce nastěhovali. Tenkrát tak krátká doba stavby byla neobvyklá. A to měli ještě do vily zhotovený nábytek na zakázku.

Moje maminka si brala mého tatínka v roce 1920 na Staroměstské radnici v Praze. Myslím, že to bylo v červnu. A v roce 1921 v srpnu se narodil můj bratr Miroslav. A já potom v roce 1926 (to bylo mému tatínkovi 43).

17. 11

Když byla v Brandýse Vysoká pedagogická škola, dělal její člen nějaký průzkum v deváté třídě a seřadil si žáky od těch, kteří vyšli nejlépe. Potom byly přijímací zkoušky na gymnáziu a dotyčného profesora zajímalo, jak se umístili žáci, které zkoumal. Ten, kdo u něj vyšel jako nejlepší, by se podle přijímacích zkoušek na gymnáziu vůbec nedostal. Na základě přímluvy byl na gymnáziu přijat, výborně vystudoval i vysokou školu. Zrovna jeden student gymnázia, tak tak gymnáziem absolvoval, pak studoval výborně medicínu a stal se vynikajícím porodníkem.

Za první republiky i po válce se nedělaly na vysokou školu přijímací zkoušky, kdo

chtěl, mohl studovat. A úmrtnost byla stejná, jako když se přijímací zkoušky dělaly. Za první republiky se platilo, po válce ne.

U nás byla na návštěvě jedna ekonomka, byla docentkou na ekonomické fakultě, která byla ve studijním kroužku na fakultě s Václavem Klausem i s Livií a říkala, že Klaus byl velice chytrý, ale Livia prý byla ještě chytřejší než on.

Překvapuje mě, kolik druhů a v jakém množství je na trhu dětských kočárků. Když jsme potřebovali kočárek pro Martina, byl ke koupi buď pedikový (čili proutěný) kočárek nebo prošíváný a to ještě, když se přišlo do obchodu, přišla-li jim tam právě zásilka kočárků.

Vzpomínám si na jeden teplý a slunečný dubnový den, kdy by byla možnost jet s chlapečkem na procházku, ale nebylo v čem. Otevřela jsem dokořán okno v pokoji a šli jsme oba lovit sluneční paprsky k němu. Ženy z našeho domu se opalovaly za domem a já jsem měla pocit, že pro mě život skončil. Netušila jsem, co krásného na mě čekalo. Vzpomínám si také na den, kdy miminko se na mě usmálo. Místo abych se na něj taky usmála, jsem se z radosti rozplakala.

Jiná vzpomínka je s úsměvem a bez pláče: Byli jsme několik dní mimo domov bez Martina. Když viděl podle záclon v okně, že už jsme doma, vyběhl od babičky, u které ty dny bez nás trávil a vběhl do mého pokoje a jak byl oblečený a obutý, skočil do mé postele. Objímal mě a pusinkoval.

S Edou jsem těch krásných chvil zažila také mnoho. (A já taky: E). A ty si víc pamatuju. Chodil se mnou k dědečkovu hrobu, kde jsem dělávala křížečky a říkala nahlas, za koho jsou. Eda křížečky šmudlal také. A jednou k tomu dodal: „Za všechny“. Býval u mě ve dne v noci, nejdřív jsme usínali společně na velkém gauči v jídelně, pak jsem na velkém gauči spala já, Eda na malém, později Eda na velkém, já na malém. Pak už se ani na ten velký v jídelně nevešel. A spal na gauči v mém pokoji. Dělali jsme nesčetné procházky do Dřevčic, do Jenštejna, do Popovic a na různá místa i výstavy v Praze. Jednou jsme šli na barokní umění ve Valdštejnské jízdárně. Myslela jsem, že tam budu muset jít sama znova, že to Edu nebude bavit, ale pozorně a důkladně si prohlížel každý exponát. Právě tak vydržel sledovat abstraktní obrazy ve Veletržním paláci, to mě velice potěšilo.

Velice rád jezdil Eda se mnou do Mariánských Lázní, jezdili jsme rychlíkem a

cestu jsme si krátili hrami a vyprávěním. Když jsme vystoupili z vlaku, zpravidla Eda položil zavazadlo, rozpřáhl ručičky a zvolal: „Moje zlaté Mariánky“. Jednou o zimních prázdninách jsme přišli do písemně zamluveného hotelu, E. se šel osprchovat a já si sedla k ústřednímu topení. Zjistila jsem, že vůbec nehřeje. Šla jsem to říct do recepce. A tam mně jako samozřejmost řekli, že vůbec netopí a topit nebudou. Proto asi také ode mne vybrali zaplacení pobytu předem. Dala jsem si zavolat taxíka a vyjeli jsme hledat hotel, ve kterém by se topilo. Měli jsme štěstí. Udivila jsem paní recepční dotazem: „Topíte?“ Teprve její udivený pohled a Edův pobavený mi naznačil, že se jí dotaz zdá velice divný. Ale když jsem jí vysvětlila situaci, velice se podivila, a řekla mi, že zálohu mi musejí vrátit, protože jsou povinni ji mít 14 dní u sebe. To se také stalo, pak už bylo vše v pořádku. Druhý den napadalo tolik sněhu, že bylo možno v parku sáňkovat. Koupila jsem malý pekáč a příslušné obutí a oblečení a Eda se tam skamarádil s chlápci a užil si sáňkování tolik, že o pokračování další den už nestál.

Při naší čedokové cestě do Itálie byla také naplánovaná účast baziliky sv. Petra a Pavla v Římě se sloužením mše papežem. Překvapilo nás, že při příchodu papeže do baziliky účastníci mše tleskali a vykřikovali: „Papa, Papa!“ Byli jsme čedokovým průvodcem upozorněni, že nám bude papež žehnat a jmenovat naši republiku a že za to máme také zatleskat, provedli jsme a skoro všichni se na nás obraceli, protože po letech jsme byli první československá delegace, která v té bazilice byla. Jednou jsme přecházeli přes Svatopetrské náměstí, mluvili jsme s E. P., slyšel nás nějaký pán a oslovil nás česky: Nabídl nám soukromou audienci u kardinála Berana, který do Říma emigroval. Odmítli jsme, nevěděli jsme, není-li to provokace.

Ještě mám vzpomínku na Řecko, jeli jsme také s Čedokem na autokarový zájezd do Delf. Den předtím jsme si sedli pod Akropolí na kávu. A protože jinde nebylo místo, než u belgických manželů, přisedli jsme si k nim. Tenkrát jsem brala hodiny francouzštiny a tak jsme se mohli dobře bavit. Když jsme přišli ke Korintské úžině, byl to pro mne zvláštní pocit, viděla jsem na vlastní oči to, co jsme měli v učebnici druhé měšťaňky. Nevím, jestli jsme se zdrželi u Parnasu nebo v Delfách, ale když jsme přišli na místo srazu, autokar už byl pryč. Vydali jsme se na cestu pěšky. Štěstí bylo, že jsem měla na sobě stejné nápadné černobílé pruhované šaty. Podle nich mě náš včerejší společník poznal a požádal řidiče o zastavení. S radostí jsme nastoupili a měli jsme

ušetřenou několikahodinovou cestu pěšky.

Když jsme zjistili, jak je drahé jídlo v restauraci, poznali jsme, že s devizovým příslibem, který jsme dostali na tu cestu, nevystačíme a tak jsme jedli v pokoji země a zapíjeli vodou z vodovodu. V té době tam byla jakási výstava Československé archeologické společnosti. A my jsme ke konci pobytu s jejími členy se u snídaně dali do řeči. „Také jste měli žaludeční potíže?“ ptali se nás. Neměli jsme. Oni jedli normálně, jako byli zvyklí v Praze, ale změna klimatu jim v tom nedělala dobře. Protože my jsme jedli dietně, změna klimatu nám nedělala žádné obtíže a mohli jsme ke konci pobytu večeřet v restauraci a měli jsme našetřené nějaké peníze na dárky. Když jsme jeli na letiště, dozvěděli jsme se, že naše letadlo z Indie přes Athény má několik hodin zpoždění a museli jsme tam čekat do druhého dne. Měli jsme placený hotel a večeři i snídani. To by se nám bylo líbilo, kdybychom neměli starost, že Martin a babička mají strach, co se stalo, že nepřijíždíme. Ale ačkoli nám se nepodařilo v Athénách zjistit důvod zpoždění, Martinovi se to podařilo a kdybychom bývali měli možnost se s ním spojit, byl by nám to řekl. (Autorův pobyt v Řecku je zachycen v knize [Nejlepší život](#)).

21. 11

Když jsem učila na jedenáctiletce (byla tenkrát v budově gymnázia pod ředitelem Janákem) naskytla se možnost zájezdu s Čedokem na 14 dní do Sovětského svazu. Protože tajemnice gymnázia byla učitelka a uvolila se těch 14 dní místo mě vyučovat, dostala jsem k výjezdu povolení. Když jsme nastupovali do vlaku, byly na dveřích cedulky se jmény účastníků a mohli jsme si vybrat, s kým chceme být v kupé. V jednom kupé bylo jméno Saudková, to jméno nevyvolalo představu žádné spisovatelky, tak o ně nebyl žádný zájem, tak jsme tam nastoupili s E. P. Ukázalo se, že je to Eva Vrchlická, která, aby zachránila překladatele Ericha Saudka před koncentračním táborem jako Žida, si ho vzala za manžela.

Židé ze smíšeného manželství do koncentračního tábora jít nemuseli. Škoda, že jsem si nezapsala zajímavé historky, které Eva Vrchlická vyprávěla. Přála jsem si navštívit nějakou třídu a tam jsem se dozvěděla od vyučujících, že by rádi měli školní docházku od šesti let jako po desetiletí je u nás, ale že mají málo vyučujících,

vzpomněla jsem si, jak komunistická učitelka chtěla, aby se u nás zavedla podle sovětského vzoru školní docházka od sedmi let. Ve třídě mě upoutaly ruské sešity, které měly předepsané šikmé čáry na sklon písma, požádala jsem děti o nepopsaný sešit, několik dětí zvedlo ruku se sešitem, jeden jsem si vzala a dárci dala verzatilku, která byla tenkrát u nás novinkou. Byl to sešit na psaní. Když jsem požádala o sešit na matematiku, zvedla se celá řada údajných dárců, když jsem jednomu z nich po odebrání sešitu chtěla dát taky verzatilku, ruská učitelka to nedovolila, protože předpokládala, že motivem dárce je verzatilka. Také mě udivilo, že jsem v Leningradě marně hledala obrovské výklady plné zboží, o kterých jsem četla v knize J. Glazarové. Měli jsme problém, jaké dárky vůbec koupit domů.

Když jsme jeli do Kyjeva autobusem, to šklublo. Někdo z naší společnosti řekl: „Přejeli jsme Annu Kareninu.“ Zasmáli jsme se, ale smích nás přešel, když jsme se dozvěděli, že jsme skutečně někoho přejeli. Když jsme nakoukli do vagonu, kde jeli sovětské občany, bylo tam velice hustě obsazeno a značná špína. Naše vagony byly takové, jaké jezdily u nás. (50. léta) Během jízdy jsme si užili až do přesycení kaviáru. Černého i červeného. Ten první nám velice chutnal, pak už jsme skutečně byli přesyceni.

30. 11

E. P. byl se Svazem spisovatelů na Světové výstavě v Bruselu v roce 1958 a tam se seznámil s Jiřím Šlitrem. Jiří Šlitr byl pak několikrát u nás i s Karlem Teissigem, jednou tam byl s větší společností a ti po něm pokukovali. Bylo mi to divné. Ale při příštím setkání s Karlem Teissigem jsme se dozvěděli, že se s nimi Šlitr vsadil o 200 Kč, že se přede mnou vyjádří nyní běžným slovem znamenajícím legraci (s..nda). Tenkrát dvě stě bylo hodně peněz, tím spíš, že prý je měl Šlitr rád. Ale ono slovo neřekl a sázku prohrál. Nyní to slovo říká veřejně i hlava státu. Jednou měl Šlitr smutek se zhrzenou láskou, tak s Karlem Teissigem přijel k nám do Brandýsa, aby se odreagoval.

Pan Vilém Plocek s manželkou Pavlou k nám často chodívali a my jsme jim návštěvy opláceli. Když naši známí měli nějaké důležité výročí nebo událost, darovali jsme jim obrázky od Viléma Plocka. Jemu to přicházelo vhod. Protože měl období, kdy

se mu peněz nedostávalo. Oceňoval, že jsme vždy řekli, v jaké ceně chceme obraz koupit, tak nám takové obrazy předvedl a my jsme z nich vybrali.

Měla jsem strýčka majorem Československé armády, snažil se, když měl E. P. po uzavření doktorátu nastoupit do vojenské služby, pro něj připravit nějaké působiště blízko Brandýsa. Podařilo se mu nejbližší zajistit ve Slaném, ale byl to gardový pluk. Ptala jsem se, co to znamená. Prý když jinde udělají kotrmelec, v gardovém pluku jich udělají deset. Ale E. P. se tam dlouho nezdržel, zřizovalo se nakladatelství Naše vojsko a potřebovali redaktory a E. P. tam přijali. Když jsem jezdila do Slaného v neděli za E. P., u vchodu v kasárnách jsem řekla jméno vojína, za kterým jdu, tak mě tam pustili. A seděli jsme ve vojenské kantýně. Jednou jsem tam přišla a překvapila mě spousta žen, některé plačící, které byly u vchodu. Dozvěděla jsem se, že měli vojíni někde papírek a dostali zákaz přijímat návštěvy. Byly tam některé ženy ze Slovenska, které podnikly dlouhou cestu a některé čerstvé maminky, které přišly ukázat poprvé tatínkovi dítě. Když mně to řekli, že se tam nemůže, okamžitě jsem řekla, ale on je na marodce. K mému údivu vojín u brány vytočil marodku a ptal se: „Hele, je tam nějaký ten a ten” a můj další údiv a zároveň obava nastoupily. Ale vojín mi hned dal doprovod a vedl mě na marodku. Tam před vchodem stál E. P. a já vyděšená jsem se ptala: „Co Ti je?” „,Nic” odpověděl. „Ale já jsem předpokládal, že tohle uděláš, tak jsem lékaři, s kterým si dobře rozumím, řekl, aby nás nechal tady si popovídat.“

Kdyby u toho byl Martin, podivil by se, jako se divil, když jsme třeba jeli v autě a E. se zeptal: „Tak nevím, jestli ano nebo ne” Já jsem na to odpověděla a on řekl: „Já si to taky myslím.” Martin se ptával: „Co sis tatínku myslel?” a divil se, že já jsem myslela totéž.

V roce 1948 se odevzdávaly do příslušné kanceláře vysokoškolské indexy posluchačů a hodnotilo se, kdo nemůže pokračovat ve studiu, kdo mohl, dostal index a kdo ne, tak ho nedostal. E. P. si šel pro svůj a bez problémů ho okamžitě dostal. Když chtěl můj, byla s tím komplikace. Marně ho hledali. E. P. se tomu divil, protože nebyl žádný důvod, abych ve studiu nepokračovala. A neprovdala se? Zeptal se úředník. E. se začervenal. A jak se jmenuje nyní, když se úředník dozvěděl odpověď, podíval se tak zvláště na E. P., že ten popadl index a ihned kancelář opustil. Tenkrát po absolutoriu se odevzdala doktorská práce a bylo třeba podstoupit hodinovou zkoušku z filozofie a

dvouhodinovou z hlavního studijního oboru. E. P. se připravoval od dvanácti hodin dopoledne do čtyř hodin do rána, pak mi šel naproti k autobusu, na oběd k mé mamince, a pak zase studoval. Ale povinné četby předepsaných knih byla spousta, kterou nebylo možno stačit zvládnout. Tak ji E. P. přehrál na mě. Mezi nimi byl „doktor Faustus“ a náhodou ji při rigorózu E. P. dostal. Na otázku odpověděl, co jsem mu přetlumočila a bylo to dobře. Mě od doktorátu zrazoval: „Já znám tolik chytrých lidí bez doktorátu a tolik hloupých lidí s doktorátem, je zbytečné, aby jsi se trápila.“ Vůbec jsem nebyla proti tomu.

Vyučování na jedenáctiletce v Brandýse bylo velice náročné. Ve třídě bylo 45 dětí a většina jich byla narozených po válce a měla starší sourozence narozené před válkou, takže vlastně byly vychovávány jako jedináčci, což bylo na kázni znát. Malý Martínek byl od půl osmé u babičky, takže když mně skončila škola, tak jsem si ho brala, aby si moje maminka oddychla, když jsem ho dala po sedmé hodině spát, přepisovala jsem pro E., co bylo potřeba, nebo dělala korektury, které se tenkrát dělávaly a po splnění téhle povinnosti jsem dělala přípravu a opravu sešitů do školy. Martin se budil ráno v 5.00 a to jsem musela potom vyžehlit vojenské kalhoty pro E., aby mohl v 6.00 odjíždět do Našeho vojska, jednou jsem jela z Prahy, a sedla jsem si vedle velmi dobré známé, která mně jenom poděkovala na pozdrav a vůbec se se mnou nebavila, když jsem se jí představila, přiznala se, že mě vůbec nepoznala a jestli nejsem nemocná. S pláčem jsem šla domů a E. vzal hned kuchařskou knihu a tam četl, co se má jíst, aby se tloustlo. Byla tam zmínka o štítné žláze. Šla jsem druhý den k lékařce a ta hned označila chorobu a řekla vezmeš si třikrát Vítkovy prášky a zase rozkvetěš. Poslala mě na odbornou kliniku a pan docent mně okamžitě napsal půlroční dovolenou. Místo mě tam učila jedna komunistická učitelka. Náhodou jsem potkala po nějaké době, kdy ona tam vyučovala, jednu maminku a ta se mě zeptala: „Co jste říkala tomu, že měl Petr čtyřku z matematiky. Když jsem potkala Petrovu maminku, ptala jsem se jí: „Proč jste mi to paní Kutinová neřekla o Petrově čtyřce?“ „Nechtěla jsem Vás tím zatěžovat, když jste nemocná.“

„Za Petrovou jedničkou si stojím. Kdyby přinejhorším mohl mít nejhůř dvojku, ale ani ta nepadá v úvahu. Trojka vůbec nepřipadá v úvahu, natož čtyřka,“ řekla jsem. Petrovi rodiče se domluvili a chtěli na řediteli školy, aby byl Petr přezkoušen. Ředitel byl

moudrý, nesouhlasil, ale přeložil okamžitě Petra do jiné třídy, kde měl ihned při příští klasifikaci opět jedničku. Vystudoval potom techniku a nebyť té maminky, která mi jeho klasifikaci oznámila, kdo ví, jak by to s ním dopadlo.

Po půlroční dovolené jsem nastoupila zase do školy, ale za pár měsíců byl můj zdravotní stav zase špatný. Nastoupila jsem opět zdravotní dovolenou, ale po jejím skončení jsem rozvázala pracovní poměr. To už E. P. mohl vydávat dětské knihy.

2. 12

Během léčby jsem byla v sanatoriu Jeseník. Když jsem tam nastoupila, měla jsem jediný požadavek, abych nebyla na pokoji s učitelkou. Ovšem, že jsem s učitelkou na pokoji byla. Ta ale brzy sanatorium opustila a na její místo nastoupila stará paní, která v noci velice chrápala, takže jsem se absolutně nevyspala. Zatelefonovala jsem manželovi, ten tam přijel, a vyjednal s šéfem sanatoria lepší ubytování. Pak už bylo vše v pořádku. Byla jsem na oddělení, kde byly pacientky udržované pod injekcemi, aby spaly. A sestry říkaly, že já jsem jejich nejlepší spáčka. Také jsme dělaly nějaké výlety, takže se mi tam velmi líbilo.

Když šel E. P. skládat rigorózní zkoušky, udělala se mu nějaká bolest na čele a potřeboval lékařské ošetření. Ošetřovala ho mladá lékařka, která kvůli němu vstala ve čtyři hodiny, aby mu obvaz vyměnila. Obvaz byl tak velký, že se na něj nedal dobře dát klobouk, které se tenkrát nosily. Nevím, jestli to vzbudilo soucit, ale rigorózum bylo s úspěchem složeno.

3. 12

Tam někde, kde bydlí Ondra Dresler, bydlel strojvedoucí, co řídil motorák a měli jediného syna, ten jezdil vlakem, který jeho tatínek řídil a tatínek blízko jejich domu přibrzdil, chlapec vyskočil, aby nemusel jít od nového nádraží na staré pěšky. Jednou před Vánoci došlo k výměně strojvedoucího, který nevěděl, že má přibrzdit, a chlapec nevěděl, že nejede tatínek, který by brzdil, tak vyskočil, byl přejetý a zemřel.

Jak je alej z Vinoře do Kbel lemovaná stromy, tak to jsou mladé nové stromy,

předtím tam byla také alej, ale se starými stromy a jednou byla bouřka a vítr porazil jeden strom, který padl na projíždějící autobus a zabil jediného cestujícího, to byl také jediný syn.

Jednoho dne jsem se rozjela podívat do Pičína (až když už nebyl dědeček) a ačkoli jsem věděla, kde byl ten tatínkův rodný dům a jak vypadal, nemohla jsem se tam orientovat, stála jsem na ulici vedle auta a kolem mne šla mladá žena s dětským kočárkem s dítětem, zeptala jsem se jí: „Kde je dům Štědrých?“ „Právě na tom místě stojíte.“ Ten domeček i s hospodářskými stavbami sbourali a o to místo rozšířili silnici.

5. 12

Při studiu na učitelském ústavu v Chrudimi bydlel můj bratr Mirek u slečen nebo paní Špačkových. Peřiny měl svoje, ale jinak tam byl i na stravu. Protože tenkrát se učilo i v sobotu odpoledne a Mirek byl důležitým fotbalistou v AFK Chrudim, Atletický fotbalový klub Chrudim, tak patrně měli v sobotu odpoledne nebo v neděli dopoledne trénink na nedělní fotbalový zápas (nebo sobotní), proto Mirek nejezdil na neděli domů. Přijel tedy až na Vánoce. A měl krásné kudrnaté vlasy. Starší bratři nechtěli věřit, že to není naondulované, protože odjížděl s rovnými vlasy. Sledovali pozorně, jak si vlasy meje při koupání. A jak je suší. Vlasy po umytí a uschnutí byly krásně zvlněné. Těšila jsem se, že až budu tak stará jako Mirek, že se mně také vlasy zvlní. Ale, žel, se to nestalo. Vlasy jsem měla odmalička až do nynějška rovné. A nutno je ondulovat.

6. 12

Jednu dobu jsem dostala touhu jet do Anglie. Nevím proč, ale velice mě to tam táhlo, takže jsem si myslela, že mě tam něco důležitého potká. Ale nic výjimečného mě tam nepotkalo. Jela jsem sama. A zjistila jsem si, že tam jsou nějaké sólo účastnice čedokového zájezdu. Jmenovaly se každá jinak, ale byly to smluvené kamarádky, takže jsem tam byla vlastně sama. Ale dobře to dopadlo. Jediná zvláštnost, která mě napadá, byla, že jsem měla zvláštní pocit při vstoupení do Shakespearova rodného domu. Také jsem se šla podívat na voskové figury a do domu Sherlocka Holmese. To bylo v zájezdu

a byla jsem ráda, že jsem se tam podívala. Jinak bylo krásné počasí po všechny dny našeho pobytu, čemuž se Angličani divili, protože do té doby tam přelo. Ale jinak anglický venkov, kterým jsme projížděli a část Londýna se mi velice líbily.

Když měl Václav Havel v divadle Na Zábradlí premiéru Zahradní slavnosti, pozval na ni E. P. a bylo ujednáno, že mu lístky předá v Klubu spisovatelů. Jeli jsme do klubu a u kavárny Slavie jsme potkali Václava Havla, jak nesl lístky do klubu.

Tenkrát jezdilo v Praze málo aut, takže jsme mohli u kavárny zastavit a lístky osobně převzít. „Co jsem dlužen, pane Havel?“, ptal se E. P. „Nic“, odpověděl. „Já už jsem teď bohatý.“ Ale pak jsme se dozvěděli, že byl bohatý vlastně pořád.

Když jsem jednou šla do klubu, šla přede mnou žena v kožených šatech, ptala jsem se vrchního, kdo ta paní je, a byla to žena V. H. Tenkrát byly kožené šaty velkou vzácností.

V padesátých letech, když nemohli někteří spisovatelé publikovat, jezdili k nám do Brandýsa a rokovali u nás. Jiří Kolář, Jiří Šlitř, Emanuel Frynta a další. Jiří Kolář se tenkrát stýkal s Bohumilem Hrabalem a pozval ho k nám. Rád pozvání přijal a do Brandýsa přijel. Překvapilo mě, že se představil slovy: Mé jméno je Hrabal. Ale pak jsem si uvědomila, že když by se představoval: „Já jsem Hrabal“, že by to mohlo u někoho vzbuzovat nějaké poznámky. Líbilo se mi, jak byl oblečený, měl totiž černý manžestrový oblek. Ale prý to byl kominický, od kterého si dal odpárat tkaničky a zalemovat nohavice u kalhot. Stál asi sto pět korun, což byla tenkrát velká láce na oblek.

7. 12

Po částečném uvolnění už nebyly schůzky tak časté, autoři pracovali. Ale po deseti letech od těch častých schůzek jsme udělali nové setkání. Myslím, že s koroptvemi od strýčka Karla Novotného. Všichni pozvání rádi přijali, jen pan doktor Hrabal se bez omluvy nedostavil. Při náhodném setkání potom říkal, že byl v tu dobu v Maďarsku. Byl? Nebyl?

Když jsme byli u Koláře v Paříži, dal nám nějaké franky, E. P. se ptal, jak se mu bude revanšovat, on říkal: „Přeměň to na koruny a dej to synovi Emanuela Frynty.“ Po

návratu domů jsme to udělali. A napsala jsem do dopisu, že to je od otčova přítele, který vzpomíná. Peníze jsem dávala do obálky v rukavicích a ještě jsem průvodní dopis přežehlila, aby tam nebyly otisky prstů.

S panem Sklenářem nevím, že bych se setkala, ale E. P. ho jednou potkal a ptal se: „Jak se máte, pane Sklenář?“ „Díky Vám, pane Petiška, dobře“. Protože se prodávala nová a nová vydání Řeckých bájí.

Když jsme byli v NDR v Berlíně, setkali jsme se tam s jedním archeologem, a ten E. P. říkal: „Díky Vaším Řeckým bájím jsem se stal archeologem.“

Když jsme byli v Řecku, Athénách, bavili jsme se česky u kiosku. Jakýsi Řek poznal, že jsme cizinci a ptal se, odkud jsme? Řekli jsme, že z Prahy, „red“ řekl s potutelným úsměvem - když nás uvedli do zamluveného hotelu, lezl nějaký brouk v umyvadle, já jsem vydala polekaný zvuk, pak jsme odešli: „ do ulic“ a po návratu jsme byli přestěhovaní i s kufry v jiném pokoji.

Tenkrát bylo v Aténách takové horko, že jsme si dávali teplou sprchu. Kdybychom si dali studenou, bylo by nám brzy horko. Takhle jsme se po teplé sprše spíš cítili chladněji.

Za první plat (učitelský plat) jsem koupila mamince látku na šaty a tatínkovi skříňku dřevěnou se zrcátkem, do které si ukládal věci na holení. Břitvu, štětku, mýdlo a mističku na vodu. Měl to všechno pohromadě a moc se mu ta skříňka líbila. Říkal, že je to nejlepší dárek, který kdy dostal.

9. 12

Můj Tatínek koupil Mirkovi kopací míč. V Bojanově to byl patrně jediný kožený míč, kterým chlapci v polední přestávce kopali. Jednou hráli fotbal, ve kterém byl v družstvu i můj bratr Mirek. Někdo kopl kteréhosi chlapce do nohy a zlomil mu ji. Všichni začali říkat, že ji překopl Mirek, protože se báli, že se bude muset spravení nohy platit a aby dostal raději Mirek než někdo z nich. Chlapec byl na několik dní v nemocnici v Chrudimi a tatínek tam jel se mnou a s nějakým dárkem ho navštívit. Jakmile já jsem uviděla bílé pláště, prchla jsem odtamtud a čekala na tatínka před nemocnicí. Pak také tatínek koupil Mirkovi pingpongový stůl s pálkami a míčem. Ping-pong jsme hráli na

rovné střeše na nové nedostavěné bojanovské škole. I když já jsem byla špatný partner, Mirek zřejmě s nějakými chlapci se přesto naučil ping-pong hrát tak, že potom v Chrudimi vyhrával normální zápasy.

Když jsme bydleli v nové bojanovské škole, nebylo okolí školy upravené, byl tam jíl. Po dešti velké bláto. Jednou jsem šla mezi odpoledním vyučováním do bojanovského statku pro mléko a měla jsem na botičkách galoše. To byly poloviční přezůvky, gumové. Jak jsem vstoupila na rozbředlý jíl, uvízla mně holínka v blátě. Nevěděla jsem, co mám dělat, jestli stoupnout do bláta, nebo vytahovat galoši (to jsou takový jako polobotky bez šněrování, jen se to nazouvalo přes obuv, aby se obuv uchránila od bláta a od mokrého). Začala jsem křičet na maminku. Ta mě ale neslyšela. Ale šel kolem nějaký občan, který měl vysoké gumové holínky, vytáhl galoši i mě a postavil mě na pevnou půdu ke dveřím. Byla jsem zachráněna.

Když jsem učila v Boleslavi, telefonovala jsem si k nějakému sadaři, který nabízel na prodej jablka. Kolega Koniček se podivil: „Štědrejch kupují jablka, já pamatuji, jak jsme chodili pro jablka k nim, jak na zahradě měli velké hromady jablek.“ Já už pamatuji jenom spousty švestek na Vrábí. To už bylo tatínkovi asi přes osmdesát, dal si žebřík k Hrušni u studni a česal hrušky. Spadl ze žebříku na vozejk, který chtěl naplnit hruškami, oklepal se, vylezl na žebřík znovu a česal dál. Nic se mu nestalo. Měl velké štěstí, či tvrdé kosti? Jednou přijel od sestry z Krásné Hory a měl zamazaný plášť. Manželka se divila od čeho? Někáký mládenec v zatáčce vyskočil z tramvaje, aby si zkrátil cestu na autobusové nádraží a tatínek to udělal jako on. „Ale kolik bylo tomu mladíkovi a kolik je Tobě, to tatínek nesrovnával, on se cítil na vyskočení.“

11. 12

Kdysi byl v domě 306 hlídací pes Bela, ale toho já nepamatuji, jenom na fotografiích. V Bojanově jsme žádného psa neměli. V Hlinsku učila u tatínka na škole paní učitelka Masopustová. Dcera profesora na housle z učitelského ústavu. Ti se přestěhovali a nový domácí tam nechtěl mít psa, ačkoli jejich srnčí ratlík vypadal jako menší kočka. Ale chtěli někoho hodného pro svou milovanou Žolinku a my jsme měli jejich důvěru. A potom, kdyby se Žolince moc stýskalo, mohla by paní učitelka bez

potíží za ní chodit. Žolince se u nás nestýskalo, tím spíš, že tu měla svou boudičku s polovičkou odklápěcí střechy a se starým pracovním pláštěm paní učitelky a její vůní. Žolinka byla tak malá, že když chvíli šla a bylo vidět, že ji bolejí nožičky, dal si ji tatínek do kapsy pláště a to poskytovalo neopakovatelný pohled na malou hlavičku čouhající z kapsy. Žolinka potom měla partnera Tusíčka (Tusíček), ale ten nebyl čistokrevný. Když měla čtyři štěňátka, jedno nemělo žádný ocásek a malá ouška, druhé mělo ocásek větší i ouška větší. A poslední mělo dlouhý ocásek, který potřeboval zastříhnout. Nenechali jsme to udělat u tatínka Marty Suché, ale u manžela paní učitelky, která učila u tatínka a ten to udělal tatínkovi zadarmo.

Protože byla ve válce nouze o maso, jezdil tatínek na jaře ke své sestře Marii do Krásné Hory u Sedlčan a přivážel od ní malá housátka. Tatínek dal na zahradu dřevěnou ohrádku a v ní housátka pásal. Když housátka vyrostla a byla bílá místo žlutá, dávala je maminka do sklepa do podsady a krmila šiškami, aby byla pěkná pečínka. Maminka je i zabíjela. Já nemohla zabíjení ani vidět. Jednou před Vánoci nám někdo povídal, jak viděl muže z Dupandy (část Brandýsa), jak přeskočil náš plot a vzal si vykrmenou husu do podpaží (to byl někdo z Melicharky). To tatínka rozzlobilo a zašel k ženě ruského důstojníka a koupil od ní hlídacího vlčáka. Za každého psa se platil na radnici poplatek, ale když byl jeden malý a jeden hlídací, dívalo se na toho malého jako na přepychového a platil se za něj vyšší poplatek. Starší bratři nechtěli také dávat Žolinku pryč a říkali, že tatínkovi budou dávat víc, než je poplatek za pejska. Ale můj tatínek jako demokrat by byl nesměl mít něco přepychového, když je krize, tak dal Žolinku majiteli hotelu Adria, jednou jsem šla do Adrie pro pivo a Žolinku potkala. Obě jsme se zaradovali. Žolinka radostí vyskakovala a cenila zoubky, jako by se smála. Já jsem se dala do pláče, a s pláčem jsem utíkala domů. Maminka myslela, že jsem rozbila džbán, nebo že mě honějí Rusové.

V Hlinsku jsme měli americká kamna, ve kterých se topilo antracitem, to bylo velice kvalitní a výhřevné topivo. Ta kamna měla na komíně takový výstupek, kam dala maminka Žolince polštářek a to se jí velice líbilo. Ještě víc se jí líbilo, když maminka neviděla, jak si ji tatínek bere pod peřinu. Maminka neměla s antracitem zkušenost a přiložila do kamen tolik, jak byla zvyklá, aby kamna topila celou noc. Ale antracit hřál tak, že se vyhřála nejen ložnice, ale i vedlejší jídelna a kuchyně. Po této zkušenosti už

se maminka naučila topivo správně dávkovat.

Ale Ajaxe dal tatínek, nevím proč, také pryč, to jsem ale předem věděla, že půjde pryč od nás. Až když budoucí tchyně šla na návštěvu do rodiny, kam se měl její syn přiženit, jestli je pro něj vhodná, tatínek něco vypravoval a řekl: „Když jsme ještě měli Ajaxe.“ Já jsem si ničeho nevšimla, až když maminka tatínka pod stolem kopla a káravě se na něj podívala, vyběhla jsem na dvůr k boudě a byl tam prázdný řetěz a Ajax nikde. Ovšem jsem se zase dala do pláče. Marně mě nastávající manžel utěšoval. Ajaxe dostala nějaká rodina na Vrábí.

Bojanov byl úředně městy, ale ve skutečnosti větší malebná vesnice. Měla jakési kulaté náměstíčko nebo náves. Uprostřed pomník padlým z první světové války. Dole kostel se zvláštní dřevěnou zvonící. A nahoře s výstavnou školou. Jedna ulice z náměstíčka vedla do sousední vesnice Bezděkov. A pro dítě byl v Bojanově moc hezký život.

12. 12

Ve třicátých letech se objevovaly moderní kusy nábytku, které měly jednoduché hladké tvary. Moje maminka horovala pro všechno nové. Objednala otoman, u truhláře a do hospodářské školy (do které chodily hospodářské dcerky přes zimu a kde moje maminka je vyučovala domácí hospodářství) mycí stůl, ten původní nebyl totiž úplně dořešený. Mycí stůl měl dva dřezy, které se vytahovaly zpod stolu. Do jednoho se dávala teplá voda se saponátem, do druhého se dávalo okapat nebo se tam dávalo špinavé nádobí, ten stůl se zašoupl a bylo uklizeno, ale děvčatům se stalo, že zprudka vytáhly a vyšouply to a špinavé nádobí, co tam bylo, jim spadlo na zem a rozbilo se.

Pak jsme taky měli mlýnek na kávu, a jednu dobu jsem ho neměla ani trochu ráda, to byl starodávňý železný a byl na přišroubování na stůl, ale my jsme ho drželi mezi koleny, a já neměla takovou sílu, tak když jsem mlela, tak mě ten kov řezal do nohou. A tak jsem hned na Vánoce koupila mamince dřevěný hladký mlýnek. A obě jsme se z něj radovaly.

Maminka měla oválný tácek stříbrné barvy a když přišel pan školní inspektor

nebo nějaká návštěva a maminka mu na něm podávala skleničky s nápojem, tak se mi to velice líbilo.

Několik knih E. P. vycházejících v ČS spisovateli redigovala redaktorka Doris Grozdanovičová. Jako Židovka byla ve válce internovaná v koncentračním táboře. Pásla tam ovečky, které měli SS muži na konzumaci. Byla to mladinká, krásná dívka a byla vyfotografovaná, jak tam sedí a pase ovečky. Fotografie proběhla mnoha světovými tisky. Paní redaktorka měla v Anglii tetičku, za kterou o prázdninách se svým synem jezdila. Jeden rok oznámil syn matce, že s ní neodjede, že se tam o týden zdrží. Ale nebylo to o týden, byla to emigrace. Redaktorka byla okamžitě ze svého místa propuštěna a syn vystudoval v Anglii, kde se také oženil a byl velmi dobře zaměstnaný. Prospěla mu také znalost ruštiny, kterou měl od nižší třídy v Čechách.

Syn Dr. Jiřího Opelíka Petr by byl rád studoval za hranicemi. Jejich známá Francouzka zprostředkovala sňatek s francouzskou dívkou, na základě kterého se mohl odstěhovat do Francie. Svatba byla v úzkém rodinném kruhu, ale byli na ni účastni dva naprosto Opelíkovům neznámí lidé. Nepochybovali, kdo to byl.

13. 12

Tatínek mého spolužáka Jirky byl velitelem četnické stanice v Brandýse nad Labem. V Brandýse nad Labem byly na četnické stanici uloženy zbraně z tamějších kasáren - při jejich likvidování. Šéf četnické stanice se svým synem, studentem brandýského gymnázia, je přestěhoval k sobě do bytu, později je hejtman (Maruna) dal zazdít na hejtmanství. Za nějakou dobu z neznámého důvodu zedník, který je zazdil, to oznámil a hejtman byl Němci popraven.

Když museli zaměstnanci ČS dráhy po zabrání Sudet opustit své zaměstnání, přišla do Brandýsa do gymnázia sekundándka, která vyprávěla, jak šla večer domů a chystali se na ni chlapi v bílých podkolenkách (Hitler-Jugend). Protože jí šla naproti její matka, nedošlo k plánovanému napadení těmi chlapy. Nebyla to první nepříjemná věc, která ji potkala, při vyučování jí proletěla kulka na lavici. Štěstí, že střelec se o půl metru netrefil. Nebyla jediná, na kterou bylo útočeno. Když šly ženy ze Sudet při Sokolském sletě v průvodu Prahou, šly v tichosti se sklopenými hlavami. Na protest chování

německých spoluobčanů. Jiné ženy jásaly a mávaly na přihlížející průvodu.

14. 12

Rodiče E. P. se přátelili s rodinou Diamantových, kteří měli dvě holčičky přibližně v jeho věku. Ty byly zařazeny do transportu Sira Wintona a odjely do Anglie. Nebyly dány do stejné rodiny. Starší Eva byla v rodině učitelky a mladší v železničářově rodině, který měl sám několik dětí. Pro učitelku bylo samozřejmostí, že nechá Evu studovat gymnázium, ale nikoliv pro rodinu železničářovu. Věra využila příležitosti, kdy v její blízkosti byl prezident Eduard Beneš. Šla za ním a povídala: „Pane presidente, já jsem Věruška Diamantová z Čelákovic a ráda bych studovala gymnázium, mám výborné známky.“ Pan prezident sáhl pro vizitku a řekl jí, na koho se má se svou prosbou obrátit. Tak obě dívky odmaturovaly, vdaly se tam a měly děti. Ale jakmile měly možnost, jezdily do Čech. Syn Evy napsal dokonce průvodce po Čechách pro Angličany. Měl nás navštívit, když byl v Čechách. Ale přišel o den dřív a E. P. byl v Praze, já anglicky neumím, on neuměl německy ani francouzsky, tak jsem řekla na telefon, co mu chci říct a řekla jsem to Dr. Králíkovi a podala Angličanovi sluchátko. Králík mu to přeložil do angličtiny, on mu odpověděl a přes Králíka jsem se dozvěděla odpověď. Pak jsem mu vyjednala nocleh ve Staré Boleslavi v hotelu, ale tam potom nenocoval. Zřejmě jeho vousy a západní oblečení hostinského polekalo.

Muži nosili na noc noční košile. Někdy ve třicátých letech přišla do módy pánská pyžama. Ježíšek jedny Vánoce prostřednictvím tet z Brandýsa nad Labem nadělal moderní novinku mému bratru Mirkovi. Ten měl z pyžama takovou radost, že si ho hned na zbytek Štědrého večera oblékl. Měl ho i při zhášení svíček na vánočním stromku. Ale nešťastně začal uhasínat nejdříve hořejší svíčky a tak se stalo, že ty dolejší mu propálily na pyžamu díru. Byl z toho velký zármutek. Ale maminka to vyřešila tak, že odpárala kapsu a dala ji na místo nešťastné díry. A bylo po pláči.

16. 12

Vůbec se nepamatuji, že by se v Bojanově prodávaly vánoční kolekce. My jsme

měli kolekce čokoládové z Brandýsa a ty jsme hned snědli o Vánocích. Když jsme přišli do Hlinska a o Vánocích jsme navštěvovali naše známé, zjistili jsme, že čokoládové kousky zabalené ve staniolu schovávají a věšejí na příští rok o Vánocích. To se nám zalíbilo, protože stromeček byl bohatý. Můj tatínek měl velice rád čokoládu. Snad proto, že ji v dětství moc neužil. Kupoval si kilo čokolády Orion, kterou měl ve své ředitelně. Moje maminka dělala domácí čokoládu, která tatínkovi velice chutnala, na rozdíl ode mě. Proto celou dávku vždycky zkonsumoval sám. Ve válce nebylo kakao, takže maminka čokoládu nemohla dělat. A čokoládové kousky na stromeček se nedaly koupit. Proto jeden rok můj tatínek snědl všechnu čokoládu, co byla na stromečku. Když to moje maminka zjistila, vylekala se: „Tati, ta čokoláda je kolik let stará, bude Ti špatně.“ On se jen smál a špatně mu nebylo. To jsem si na to vzpomněla, když Eda měl strach, že ta čokoláda, co mi koupil, je prošlá. Maminka dělala čokoládu z kakaa, mléka/smetany a tuku. Ta domácí čokoláda se dávala do formiček, do kterých se dávalo vánoční cukroví a dávala se do chladna utuhnout. Když ztuhla, vyklápěla se z formiček. Ty se nejdřív roztáhly a ono to luplo. To se mi velice líbilo a ráda jsem tu čokoládu z formiček uvolňovala.

To mně taky vrtá hlavou, jak to bylo s odpadky, vůbec nevím, že bychom nějaké odpadky měli. Láhve, ve kterých byla sodovka nebo pivo, se vracely a co bylo požitelné, to si odváželi hospodáři pro dobytek. Takže vlastně byly jenom krabičky od olejovek a těch nebylo konzumováno tolik. Popelnice nebyly, to si všechno odváželi hospodáři ještě požitelné. To přijeli a nabrali to na vidle asi.

Nevím, jestli se nepletu, ale teď se domnívám, že jak je to s Ježíškem, nám pověděla paní učitelka Nešněrová ve druhé obecné. Ale možná, že už jsem něco věděla, nebo tušila, ale rozhodně jsem neměla pocit nějakého zklamání nebo rozčarování. A paní učitelka byla tak laskavá, že se uvolila, když jsme jí dali peníze, koupit dárky pro naše milé. Já se pamatuji, že pro maminku mi koupila parádní zástěrku a pro Mirka teploměr do akvária k rybičkám, co pro tatínka a starší bratry, nemám vůbec žádnou představu.

První sobotu, kterou jsme trávili v Hlinsku, jsem šla s mamičkou a paní posluhovačkou na trh na Hlinecké náměstí. Tam byly stánky, za nimi stály venkovské hospodyně a před sebou měly hroudy másla, které nabízely k prodeji. Maminka chodila od jedné ke druhé, z nabízeného másla nehtem udloubla a ochutnala, jedno máslo jí zachutnalo, tak ho koupila a domluvila se s tou hospodyní, že a kam ji bude každý pátek tohle dobré máslo donášet. Máslo se tenkrát balilo do navlhčených křenových listů. Některé máslo bylo v hroudách a některé selky mačkaly máslo do forem, na kterých byly kytičky nebo různé ornamenty. Ty formy byly obdélníkové a vystupovaly tam lístečky nebo kytičky z másla. Když maminka namazala chleba máslem, seřízla vystupující lístečky a dala je jako ozdobu na krajíc chleba s máslem. A když bylo máslo v hroudě a nemělo klasické lístečky, tak dělala nožem vlnovky přes to máslo. To jsem dělávala já taky.

19. 12

Jestli se nemýlím, jedna z moderních budov v Hlinsku je Městské muzeum. Když jsem tam byla, upoutal mě exponát, obyčejná tužka s výbornou špičkou, u které byl popisek: Tužka, kterou byl zvolen T. G. Masaryk prezidentem Československé republiky. Cítila jsem velké vzrušení. Doktor Adámek, který bydlel ve vlastním starobylém domě nedaleko chlapecké školy, byl poslancem. Jeho sestry byly švadleny a šily děvčatům Naňkovým. Naňkovy byly dcery učitele a učitelky, které učily u tatínka na škole v Hlinsku. Starší z nich si vzala Dr. Bernharta a s těmi jsme se s E. přátelili.

Nevím, jestli budou mladší čtenáři vědět, co je to homole, ale za mého dětství byla homole normální pojem a cukr byl v homolích, mně se homole cukru líbily a byla jsem ráda, když v obchodě někdo kupoval cukr, protože obchodník sekal z homole příslušnou částku. Homole cukru byla dole balená v černém papíře a bílý cukr ve špičce zářil. My jsme kupovali už cukr kostkový v bednách. Později se objevil cukr ve tvarech bridžových karet a tyto cukrové bridžové karty vynalezl otec mého spolužáka, který byl ředitelem cukrovaru v Mochově.

Nevím, jestli první kytky, kterou jsem znala podle jména, byla pampeliška nebo bledule, ale na pampelišku nemám žádné vzpomínky. Bledulky jsem objevila s

bojanovskými holčičkami, trhaly jsme je na kraji bojanovského lesa, kde jich bylo bílo. Kytiček podle jména jsem znala hodně, tatínek mě je učil. Pokud jsem chodila do školy v době, kdy kvetly květiny, dávaly se za okno ve třídách nebo na chodbě lahvičky od francovky Alpy. Do nich kytičky a o lahvičku se opřel lístek s jejich názvem. Protože jsme kolem těch kytiček nesčíslněkrát chodily, zapamatovaly jsme si jejich jména.

V Bojanově bylo odpolední vyučování a děti z okolních vesnic nechodily domů na oběd. Proto se jim vařila na poledne polévka u nás. Během dopoledne chodil žák se sešitem a tam se přihlašovaly děti, které chtěly v poledne polévku a podle toho paní školnice s mojí maminkou, které tu polévku vařily, daly do velikánského hrnce příslušné množství vody. V poledne starší žáci odnesli do určené třídy ten velký hrnc a paní školnice sběračkou nalévala dětem polévku do hrnečků.

V Hlinsku jsme měli na půdě dva pytle mouky a bednu kostkového cukru. Takže místo do obchodu jsme šli na půdu. Do obchodu jsme chodili do Konzumu, to byl takový tmavý starodávně zařízený krámk. Chodili jsme tam s malým notýskem, do kterého se zapisovala částka, kolik nákup stál. Na konci roku se to, co jsme tam nakoupili, sčítalo a nějaká procenta se buď odečítala, nebo dávala ve zboží nebo v hotovosti. My jsme si vybírali čokoládu a datle a fíky a rum do vánočního pečiva. Nevím, proč jsme nechodili nakupovat do moderního dobře zásobeného krámu proti chlapecké škole. Ten obchodník proti škole se jmenoval Akrman. V naší ulici byl pekař, u kterého jsme brali jenom pečivo do snídaně. Bývalo vždycky čerstvé, já bych tam byla ráda nakupovala víc, protože pan Batelka balil do krásného zeleného papíru (nenakupovali jsme u něj často, protože byl fašista).

Teď ještě k té tužce: Živého T. G. M. jsem nikdy neviděla. Eduarda Beneše ano, když jsem se na hlavní tribuně na Sokolském stadionu naklonila hodně doleva. Myslím, že v jejich blízkosti byl i králevic Petar, který cvičil s jugoslávskými Sokoly. Za toho jsem se rozhodla vdát. Ale nevyšlo to. U mě dostal přednost E. P. a u něj buď albánská nebo řecká princezna, či kdo.

Jednu dobu jsem chtěla být baletkou. Když si můj nejstarší bratr Věna vzal za manželku Emu, byla jsem tomu blízko. Ema tančila v souboru primabaleriny Jelizavety Nikolské a dala mi obnošené piškoty. Stála jsem v nich u dřevěné postele od pana Mifka z Bojanova (to byl truhlář). A velice jsem trpěla, jak mě bolely palce. Má touha stát se baletkou se rozplynula. Věnovala jsem se tenisu, volejbalu a plavání.

Jednou jela Nikolská s tanečníkem Vášou Psotou a kritikem Janem Grosmanem (se kterým se dědeček velmi dobře znal) odněkud z hor po silnici plné zatáček. Uprostřed kopce přestalo auto brzdit. Nikolská hladila řidiče Vášu Psotu po ruce a uklidňujícím hlasem říkala: „Ničevo Váňuška, Ničevo.“ Řidiče to uklidnilo a na rovině auto bez nehody zastavilo. Všichni z něj hned vyskočili a do cíle cesty došli pěšky. Svým klidem tanečnice zachránila tři životy.

Můj spolužák J. Š. byl výborným chirurgem, pracoval ve válce v Koreji, to byla vynikající škola. Když v nějakém státě potřebovali chirurga se znalostí francouzštiny, posílali tam jeho. O některém svém kolegovi se domníval, že ho sledoval a že na něj

podával hlášení. Když byla možnost po revoluci toto zjišťovat, potvrdilo se mu to. Nejdřív měl chuť rozbít mu ústa, ale pak si řekl, že se s ním nebude špinit.

20. 12

Moje teta Berta (Barbora) se pyšnila tím, že se s T. G. M. zdravili. Bydlela v domě Demartini blízko hotelu Savoy u Pohořeleckého náměstí. Když se T. G. M. vracel z ranní projížďky na koni, a ona uslyšela dusot kopyt, běžela k oknu, aby pana prezidenta pozdravila. On se díval do jejího okna a salutoval.

Líbilo se mi, jak maminka dala vymalovat jídelnu. Stěny byly rozdělené do tří částí zelenou barvou. Dolní byla nejtmaší a hořejší nejsvětlejší.

„Kuchyňská linka“, ale to vůbec nebyl původní název. Původní název byl Americká kuchyně. Česká kuchyně kromě stolu a židlí, případně otomanu, měla velkou kredenc a mycí stůl s jedním nebo dvěma dřezy. Když jsem se měla vdávat, v nějakém časopise dávala reklamu chotěbořská firma, to čemu se nyní běžně říká Kuchyňská linka. Upoutalo mě to. Vybrala jsem si několik dílů, a napsala objednávku. Můj tatínek mi nesl objednávku na poštu, ale od vrátek se vrátil a řekl mamince: „Ať ta holka neblázní a koupí si pořádnou kuchyni.“ Byla to totiž druhá kuchyně v Brandýse. Ale když potom byla na místě a chodili se na ni lidi dívat, už se mu také líbila.

Když byl Eda malý, vozila jsem ho na sídliště dívat se na Mikuláše a anděly, jeden rok přišel k jeho kočárku čert a to se Edovi vůbec nelíbilo, rozplakal se, hned jsme se vrátili domů. Když byl větší, zhotovila jsem mu mikulášský hábit a čepici, koupila škrabošku, a bonbony dala do košíčku, a chodil na náměstí rozdávat dětem bonbonky. Budilo to údiv. A někteří rodiče chtěli, aby děti tomu Mikulášovi něco přednášely. Martin chodíval po druhém chodníku, takže Mikuláš Eda chodil sám. A to bylo dobře, protože u závor šli nějakí výrostci a když viděli malého kluka, blížili se k jeho košíčku s bonbony, ale Martin nakročil směrem k Mikulášovi a to od něj ty velké odehnavo. Později k nám chodili své masky dělat Martin Hykel, a Lucinka Hochová. Ještě později dělal Eda s jinými chlapci čerta, ale to už si je objednávali rodiče a dávali čertům dárky a peníze. Pak už se s tímto vystupováním přestalo. Jestli v Bojanově a v Hlinsku chodili Mikuláši a čerti, to vůbec nevím, ale kdyby ano, to bych si snad pamatovala.

Když jsem já i Martin byli malí, Mikuláš k nám chodil jenom za okno.

Vánoce v Bojanově jsou spojené s Mirkovým pyžamem a krásnou vysokou jedličkou. Zdobenou čokoládovými figurkami a papírovými střípaci. Hlinecké vánoce s knihou Masaryk ve fotografii a pohádky Elišky Krásnohorské, čepicí, rukavicemi a ponožkami na lyžování. A zatopení ve vysokých kachlových kamnech.

Vánoční cukroví moje maminka uměla péct krásné a dobré. Mívali jsme ho vždycky napečeno hodně. Dávalo se do skleněné mísy ve tvaru polokoule s nožičkami. Tu jsem si od maminky vyžádala. Na dno mísy se dávaly perníčky bez polevy, nad ně perníčky s polevou, potom další druhy a navrch byly všemi oblíbené vanilkové rohlíčky. Když jsme večer sedali, povídali a pili čaj nebo muži hráli karty, dala se tato mísa na stůl a cukroví postupně mizelo, až byla prázdná. Pokud jsme ještě chtěli povídat, tak se znovu naplnila.

V Brandýse jsme nejdřív slavili Štědrý den v domě číslo 306, pak jsme jeli slavit do Čelákovic, a po příjezdu vlaku po desáté hodině jsme slavili Vánoce spolu s E. P. Později jsem mamičku zbavila mnohaletého chystání Štědrého večera, a ujala jsem se toho sama. Postupně k nám hostů přibývalo, nejdřív chodila moje maminka s tatínkem, babička čelákovská s Františkem, a potom postupně některé tety, maminčiny sestry. Potom, žel, hostů ubývalo, až jsme poslední Vánoce slavili s Martinem a Edou sami.

22. 12

Když jsem bydlela u maminky a u tatínka, nepamatuji se, že bych pekla vánoční cukroví, ale když jsem se vdala, pekla jsem je hodně a ráda, jeden rok byl vrchol 27 druhů. Odebírali jsme časopis Schöner Wöhnen a tam byly u nás neobvyklé tvary a druhy. Cukroví jsem pekla hodně i pro babičky a tety. Teď Eda i Martin kvůli dietě cukroví nepreferují. Tak už nyní cukroví dostávám.

Silvestra jsme slavívali s našimi přáteli z Toušeně K. Po několik posledních let jsme slavili s Edou a Martinem, a Eda měl výborný nápad přivítat Nový rok na střeše. Byl krásný rozhled na osvětlené město a na ohňostroje, které lítaly kolem nás. Některá léta jsem slavila Silvestra sama a Martin s Edou mi přišli o půlnoci popřát, pokud netrávili Silvestra mimo B.

Jestli jsme dodržovali půst o Velikonocích nebo o Vánocích, to vůbec nevím.

Na Velikonoce nemám žádné zvláštní vzpomínky, jenom na první v Bojanově. Tam malovali vajíčka, a používali k tomu klacíček, na který na jeden konec zapíchlí špendílku, vedle měli na kamnech víčko od krému na boty a v něm rozpuštěný vosk. Do toho namáčeli tu špendlíkovou hlavičku. A s ní vosk nanášeli na uvařené bílé vajíčko různé ornamenty. Potom to vajíčko dávali do barev, a když barvu dobře chytlo, tak teplým hadříčkem sundávali vosk, čímž ho také naleštili. Když jsem to zkoušela, nikdy se mi to nijak hezky nepovedlo. Na jiné Velikonoce pak mám vzpomínku na jeden Zelený čtvrtek, kdy jsem v Hlinsku šla s tatínkem na procházku za nádherného dne.

Jít do první třídy nebyl pro mě žádný zážitek. Protože jsem už uměla číst, počítat a snad i psát, abych maminku doma nezlobila, šla jsem do první třídy o rok dřív. Jít do první třídy pro mě znamenalo udělat pár kroků z kuchyně přes chodbu do té třídy. Na přestávky jsem chodila na svačinu do kuchyně. Jednou se něco ve třídě přihodilo a celá třída měla být po škole. Já jsem to špatně pochopila a myslela jsem, že budu po škole jenom já. To bylo pro mě neúnosné a odmítla jsem po přestávce jít do třídy. A už jsem do té třídy víckrát nešla, až když jsem měla jít do té správné, mé první.

Paní učitelka Marta Svobodová měla hezký způsob, jak naučit velká písmena, kterými se nejdřív četlo. Evička si sedla na stupínek, dala nožičky a ručičky do tvaru velkého E a v nich držela panenku. Paní učitelka pak napsala na tabuli: „Evičku bez panenky“ a všichni si to písmenko pamatovali. Na A Alenku zavolala paní učitelka dva velké hochy, aby přinesli z kabinetu obraz Husa před Koncilem kostnickým a Komenský se loučí s vlastní na Růžovém paloučku, poslala mě do kuchyně pro stoličku, obrazy postavili hoši jako stan šikmo, mezi ně dali naši kuchyňskou stoličku, na ni mě posadila a napsala na tabuli velké tiskací A, to si také každý pamatoval. Jak to bylo s dalšími písmeny, už nevím.

Když jsem měla chodit do oktávy, Němci zakázali všechny maturitní třídy na středních školách a nás studenty nasadili na nucené práce. Chlapci buď kopali zákopy, nebo pracovali v továrnách, které dělaly pro Říši. Mě si vyžádal šéf mých tet jako důležitou pro Říši, protože on pro vojáky v tamějších kasárnách pekl chleba. A já jsem stříhala a počítala lístky na mouku. Když skončila válka, ihned se otevřely maturitní ročníky, a tři měsíce jsme měli intenzivní studium, které jsme zakončili maturitou,

abychom hned mohli nastoupit na vysoké školy. A 28. května na narozeniny prezidenta Beneše jsme zahájili Oktávu.

Protože během války jsme se neučili české dějiny, jenom Velkoněmeckou říši, právě tak i ze zeměpisu, tak v prvním semestru na vysoké škole se musela dělat zkouška z českých dějin a v některém semestru ze světového zeměpisu. Když jsem složila zkoušku z dějepisu, lépe z českých dějin, nabídl mi zkoušející docent, jestli tam nechci dělat pomocnou vědeckou sílu, ale já jsem to odmítla. Musela jsem učit, aby E. P. mohl být na „volné noze“.

Když jsme dostávali na konci roku vysvědčení, byl po léta zaběhnutý zvyk, jít na zmrzlinu do Lapkovy cukrárny, jinak jsme zmrzlinu jedli jenom ještě o Toušeňské pouti. Ale během roku se zmrzlina nekupovala.

Mamička mě během prázdnin nezaměstnávala vařením jako mou spolužačku Věru. Ale Věra schválně jídlo kazila a protože o něj byla nouze, tak ji maminka přestala nutit k učení vaření. Já jsem dlouho spala a pak jsem chodila plavat, nebo hrát volejbal či tenis. 14 dní jsem trávila v Hlinsku u Marty a 14 dní Marta u nás.

O procesí do Staré Boleslavi mi mamička vyprávěla, že přijíždělo spousty poutníků, většinou se převlékali a přezouvali na nádraží, na to jsme se dívali, poutníci se seřadili a za pochodu hudby šli do Staré Boleslavi.

Můj tatínek jezdil na koni jako člen Sokolské selské jízdy, já jsem jela na koni jednou ze Dřevčic do Brandýsa. Zнала jsem se dobře s Evou Vítovou, provdanou Palyzovou, která byla naše nejlepší závodnice na koni. Jednou přijela se svým koníčkem do Dřevčic. Vysadila mě na něj a dovedla mě domů. Byl to zvláštní pocit, když jsem jezdila na kole a držela se řídítek, měla jsem pocit jistoty. Ale tady uzda se hýbala a sedlo také. Ale nespadla jsem.

O revoluci (45) jsem šla přeměňovat hospodářskou školu (nynější nemocnice), z které byl udělán domov pro Hitlerjugend, na případnou nemocnici pro raněné z Prahy, to jsme drhly podlahy, myly lůžka a dávaly to do dobrého stavu. A když jsme to dokončily, šla jsem organizovat šatstvo pro obyvatele z vypálené vesnice sousedící s Brandýsem. Tam pracovala s námi skautka v kroji, která mi nabídla členství ve skautingu, a stala jsem se vedoucí Světlušek, „nejmladších Skautek“, s těmi jsem také byla na skautském táboře u Bechyně, který jsem vedla. Nedávno jsem šla po schodech

na poštu a dva manželé mi pomohli s chodítkem, ta žena mi řekla své jméno za svobodna, a byla to jedna z těch malých světlušek, kterou jsem měla na táboře. Říkala, že ten tábor byly v jejím životě ty nejkrásnější prázdniny. To mě velice potěšilo. Skauti byli v roce 1948 zrušeni. Můj tatínek byl jenom sokol.

23. 12

Tábor u Bechyně na řece Lužnici jsem přejímala od vodních skautů, kterým velel Jirka. Když jsem viděla, že nám tam nechal podsady pod stan i kuchyni a jídelnu, byla jsem zavalena radostí a díky k Jirkovi až do té doby, než jsem se dozvěděla, že když odjedeme, musí být místo absolutně čisté a všechny tyčky bez hřebíků. Likvidaci tábora jsem dělala já sama. A bylo to velice, velice namáhavé. To nebyla jediná komplikace. Bývalo zvykem, že se hlídkovalo ve dvojicích. Protože nás bylo málo, byly by musely světlušky hlídat dvakrát za noc. Rozhodly jsme se s Moruškou a Olgou, které vedly tábor se mnou, že budeme hlídat jen do deseti hodin, že by stejně ty naše malé hlídky nic neuhlídaly. Jednou jsme si daly sušit plavky před posadu a ráno jsme plavky našly nahoře na skále, že někdo chodil v táboře, jsme neměly ani potuchy. Jednu noc byla strašlivá bouřka a déšť. Vítr lomcoval větvemi stromů, já jsem si vyčítala, do čeho jsem se zapojila, co by bylo za tragédii, kdyby vítr shodil strom v lese, na jehož okraji byly naše stany. Jednou jsme byly na borůvkách, ze kterých Moruška udělala báječná povidla. Měly jsme lívance s těmi povidly a já jsem dala rozkaz převléknout se do plavek. Bylo to prozíravé, protože potřísněné tělo od borůvek se hned očistilo v Lužnici.

V Brandýse byla hospodářská škola pro chlapce ze zemědělství. Když přišli Němci, dostala to k dispozici Hitler Jugend (Hitlerova mládež). Při pražské revoluci v roce 1945 byly obavy, že pro zraněné nebudou stačit pražské nemocnice a tak se hospodářská škola chystala na zraněné. Naštěstí k tomu nedošlo. Ale já ještě s jinými dobrovolnicemi jsem z internátu pomáhala dělat nemocnici. Pak jsem šla do Houšťky dávat krev do zásoby, stála jsem v dlouhé frontě, ale k odběru nedošlo, protože krve bylo dost.

Ve válce nebyly ke koupi náramkové hodinky. Po válce jenom na poukaz tomu, kdo je potřeboval. Nebo lépe řečeno, kdo na ně měl nárok. Studenti na ně nárok neměli. Když jsem šla cvičit do přírody, měla jsem vymyšlený dobrý trik. Rozpustilé chlapce, pokud dávali alespoň chvilku pozor, tak jsem pověřila tím, aby třásli budíkem. Nevím, proč nefungující budík z Čelákovic jsem měla k používání, ale hrkat budíkem, aby šel, bylo pro chlapce vyznamenání. Mé další vyznamenání bylo vyčistit kolo, to ale bylo za odměnu. A i za peněžitou. A bylo to mimo vyučovací hodinu. Až za nějakou dobu jsem dostala poukaz a můj bratr mně krásné švýcarské hodinky obstaral (Pepa). Něco se na nich porouchalo a tady součástky na to nebyly, vzala jsem je proto do Švýcarska a tam mi řekli, že na ně součástky nemají. Ale mě napadlo, že asi chtěli prodat nové, že ty hodinky nebyly tak staré, aby na ně nebyly součástky.

24. 12

Kdysi jsme byly s dvěma děvčaty na Moravě autostopem, nevím, jestli tuhle riskantní cestu jsme už naplánovaly předem nebo k autostopu došlo až během cestování. Ale mnoho si z toho nepamatuji. Když jsme byly už na Palmovce, žádné auto nám nezastavovalo, chtěla jsem jít na autobus, ale jedna z dívek řekla: „Když jsme jely stopem až do Prahy, přece z Prahy nebudeme platit.“ Potom nám zastavil pán a paní, když jsem nastupovala do auta, představila jsem se. Vy jste příbuzná Pindeho Štědrého (přezdívka Josefa Štědrého) a hned byla milejší. (Bylo mi asi 17)

Chtěli jsme jet do Zlína. Zastavilo nám auto se zlínskou značkou, Tatraplán se třemi muži. Podle mě je Tatraplán nejkrásnější auto, které bylo sestaveno. Byli to zaměstnanci od Bařů, tenkrát myslím, že to bylo přejmenováno na Svit. Ale byly to vyšší úředníci. Byli zřejmě unaveni po celodenním jednání a tak zábava s mladými, hezkými dívkami je osvěžovala. Tenkrát byly ještě velkou vzácností silonové punčochy a když jsme zastavili ve Zlíně před domem, kde bychom byly bydlely, tak ten jeden pán nám povídal: „A přijďte zítra do továrny, já Vám dám silonky.“ A řekl, na koho se máme ptát. My jsme tomu moc nevěřily a pro silonky jsme si nedošly. Ale zeptaly jsme se v továrně, jestli je tam muž toho jména. A řekl, jo, pan generální ředitel, když jsem to doma vypravovala před paní profesorkou Kolářovou, o které už tady je v souvislosti s

mým křestním jménem, podivila se: „Tak Jaroušek Nehybů je už ředitelem“, jak je ten svět malý. Ona se v Praze znala s jeho matkou a tím pádem i s ním.

Pak jsme dělali ještě jeden výlet, byl to výlet na kole s Miladou, Milošem, Soňou a Kamilou (bylo mi kolem 17), byli jsme na Karlštejně a v restauraci blízko nádraží jsme nocovali. Když jsme se usadili na noc, šli jsme s Kamilou na procházku a tam jsme rozjímaly o životě, jak to mladé dívky dělají. Pak se asi Kamila s Milošem oddělili a my jsme jeli dál na Sázavu. To nám zastavilo prázdné nákladní auto a Milada a kola byly nahoře místo nákladu. My se Soňou jsme seděly u řidiče, řidič byl mladý pohledný muž a měl jenom kalhoty do pasu a opálené tělo nahoře. Na krku měl zlatý řetízek s přívěskem. To byl druhý muž, kterého jsem takhle ozdobeného viděla. První byl švagr Bedřich. Myslím, že řidič byl syn majitele toho podniku, kterému patřil ten nákladní vůz. A očividně se mu líbila Sonička. Je to hanba, ale toto jsou mé veškeré vzpomínky.

Někdy jsem chodila na procházky jenom s tatínkem. Jednou jsme zase šli zavěšeni, nevím, jestli já do něho nebo on do mě. Ale předešel nás nějaký opilec a povídal: „Pane, s tou nechoděj, s tou Vám to nepasuje,“ tatíčkovi se to moc líbilo, velice se smál, byl polichocen, že by mohl být partnerem takové mladé dívky.

Budova tehdejšího hlineckého okresního soudu je na takové vyvýšené ploše, před ní byl prastarý zbytek kovárny, který je už špatný a hyzdí dojem z moderní budovy. Ale majitel zvyšoval požadavky na cenu a s tím se nedalo nic dělat, dokud nepřišli Němci. Ti se na nic neptali, nedohadovali se, prostě to rozbourali, odvezli a krásně upravili a bylo hotovo.

25. 12

Když byla první Strážnice v roce 1946, jeli jsme tam se Seminářem a panem profesorem Chotkem. Byli jsme ubytovaní ve školách, chlapci v jedné škole a my v druhé. Nevím, ale pravděpodobně jsme tam měli jenom ve třídách slamníky. Byla tam ohromná nálada a po programu se na pódiu tancovalo. Byl tam také Slovanský seminář s panem profesorem Mathesiem, to už tancovali civilové, někdo z našich chlapců říkal: „Měl by jít někdo pro pana profesora z toho Slovanského semináře,“ tak jsem pro něj

šla a tancovala s ním. Když byl čas jít ke zvláštnímu vlaku, šli jsme si do školy pro věci, ale bylo zamčeno. A klíč jsme nevěděli, kde je. Co teď? Pozdější profesor Filmové fakulty Ludvík Baran se několikrát rozběhl proti dveřím a dveře vyrazil. Bylo pomůženo. Ve vlaku jsme měli vyhražené kupé, tam seděl pan profesor a ti, kteří byli první ve vlaku s ním. My ostatní jsme stáli na chodbě. Vlak měl jet celou noc a vyjet v 19.00 hodin ze Strážnice. Z té sedmičky bylo jenom sedm hodin zpoždění. Já jsem měla takovou nepromokavou pláštěnku, tu jsem si dala v chodbičce na zem, lehla na ní a usnula. V noci jsem se probudila. A dozvěděla jsem se, že jsou asi dvě hodiny v noci a vlak ještě nejel. Ostatní se nudili čekáním a já jsem krásně spala. Probudila jsem se právě včas. V kupé se dávalo dohromady jídlo, které kdo měl. Pan profesor Chotek měl nějakou konzervu, tu právě otvíral a rozdělával mezi žáky. Ještě jsme ani nedojedli, vlak se rozjel a jel bez přestávky až do Prahy. Bylo to velmi zdařilé.

26. 12

E. P. začal studium na FF UK v letním semestru, já až v zimním po maturitě. Chodil na národopisné přednášky, upoutaly ho a doporučil mi je. Já jsem si je zapsala jako hlavní obor. Bylo nás tam pár. Asi 8 nebo 10. A všichni to někam dotáhli. Já až na ženu v domácnosti. E. P. říkal: „Co by ses trápila, já znám tolik chytrých lidí bez doktorátu a tolik hloupých s doktorátem.“ **Šolc** byl vynikající indianolog, profesor toho oboru, **Šojfler s manželkou**, také národopiskou byli vynikající fotografové, **Baran**, profesor na Filmové fakultě, **Jelena Látalová**, dcera tehdy velice populární dětské malířky Fišerové-Květové, byla asistentka v Národopisném muzeu (v Praze na Smíchově); a **Jitka Baranová**, **Jaroslav Kramařík**, chodský dudák, pozdější asistent na národopise, který si s mým svolením vzal mé materiály na svou disertační práci. Jitka a Jaroslava si vzali jedna Ludvíka a druhá Šojflera. A **Nahodil**, ten také publikoval. A ještě tam chodil Igor Křovák. A já. To byli všechno moji spolužáci. Když jsme byli ve Strážnici, tak jsme si s Jelenou Látalovou udělali pěší výlet do národopisně zachovalé vesnice nedaleko Strážnice. Přednášky byly dvakrát nebo třikrát týdně večer od 6 nebo od 7 a seminář v pátek od půl druhé. Trvalo to hodinu a půl. K semináři ještě něco: to jsem měla v Brázdímu do půl dvanácté vyučování, pak jsem jela pod jednou pěnou na

kole domů. Na stole jsem měla vychlazenou polévku a další jídlo, šaty na převlečení a tryskem na autobus, který jel ve dvanáct hodin. Odpolední vyučování dětem neodpadlo, protože měly ruční práce, ty učil někdo jiný.

V Brandýse byl zvyk, že gymnázium pořádalo taneční hodiny, děvčata chodila do tanečních v kvintě, hoši v sextě a septima taneční pořádala. My jsme se šly jako kvartánky dívat do sokolovny a těšily jsme se, že tam napřesrok budeme chodit my. Ale Němci udělali na okrese na tři roky zákaz tanečních zábav a potom, když se taneční hodiny povolily, byl zákaz dlouhých šatů. Ale Marta v Hlinsku měla taneční jako kvintánka a dlouhé šaty taky. A když jsme chodily do septimy, zákaz už přestal platit a tak naši chlapci taneční v Koruně uspořádali, my jsme dělali seznam účastníků a hlavně účastnic, protože jsme přísně dbaly, aby nebylo víc děvčat než kluků. Šly jsme my kvintánky, chlapci ze sexty, septimáni a oktaváni. S děvčaty jsme se domluvily, že budeme nosit sukně a blůzy. To jsme dodržovaly jenom ze začátku, pak jsme přešly na letní šaty, a pak na normální plesové, jenže krátké. Děvčata nemusela stát, protože bylo chlapců mnohem víc.

Taneční mistr s mistrovou ty nové tance, které nás učili, předtančovali sami, potom si vybrali nějakou dívku z účastnic na předtančení. Já jsem taky byla vybraná. Po každém tanci se chodilo do kola, mistr vydal pokyn a pánové se vyměnili, takže se nemohlo stát, že by tanečnice nebo tanečník dostali na dlouhou dobu nemilého společníka či společnici.

Jednou jsme šli s E. P. na Sokolské šibřinky (to bylo maškarní), řekli jsme si, že si neukážeme škrabošky, schválně, jestli se poznáme, u mě to bylo jednoduché. Měla jsem černý župan, dala jsem si ho zadním dílem dopředu, E. P. mi dopředu nakreslil znaky karnevalu, masku a konfety, takže on věděl, co budu mít na sobě a měla jsem jenom krajkovou škrabošku a on si připravil tmavomodré šaty a kravatu. A koupil si nějakou příšernou škrabošku přes celý obličej a ačkoli si vzal černé šaty místo připravených modrých. Tancovala jsem a najednou mě přišlo otočit se ke vchodu a tam jsem okamžitě poznala vstupujícího E. Omluvila jsem se tanečníkovi, šla jsem k E. P. a povídám mu, prosím Tě, sundej to, a E. P. říkal: „Vy si mě s někým pletete“, ale byl rád, že to může sundat, protože mu bylo pod tím nepříjemno a pak jsme už tancovali spolu. To bylo v Sokolovně.

27. 12

Tuhle v televizi nějaká paní doporučovala zhotovování papírových ozdob na stromeček, aby se nemusely dokupovat každý rok skleněné ozdoby. Jaký byl stromeček ve staré škole v Bojanově, to nevím, to si pamatuji jenom, jak si Mirek propálil pyžamo, ale na stromeček v nové škole si pamatuji. Na něm byly papírové střípce a řetězy. Když jezdil do Brandýsa Tvůj pradědeček, tak před Vánocemi zaměstnával velké chlapce zhotovováním papírových ozdob. Ty jsme mívali nejdříve, až pak jsme začali napodobovat zdobení stromečku od stromečků mých kamarádek.

Když se E. P. oženil, chodila k nám na Štědrý večer jeho matka s jeho bratrem. Postupně přicházeli moji rodiče a moje tety, takže nás bývalo jednu dobu čím dál tím víc. Až potom nastala doba, kdy našich hostů zase začalo ubývat. Bylo to pro mě náročné, ale zase radost hostů to vyvážila. Jeden rok jsem byla tak unavená, že když zvonila tichně se švagrem, nebyla jsem schopná je přivítat a lehla jsem si, i když už ve slavnostních šatech v pracovně na podlahu (na gauči byly přichystané dárky). Až když si hosté odložili, šla jsem je přivítat. Tenkrát jsem nakupovala různé maličkosti během celého roku, protože staré dámy bavilo rozbalovat dárečky a těšit se, co v parádních obalech bude. Všimla jsem si, že nenápadně pozorovaly, kolik má každá dárků, to jsem předpokládala, a proto jsem počet vyrovnávala. Jeden rok, když už jsme měli naděleno a rozbaleno a seděli jsme u cukroví a závinu, šel si Martínek s dědečkem hrát vedle do pokoje ke stromečku. Za chvíli přišel zkormoucený: „Maminko, my jsme porazili stromeček“. Myslela jsem, že je to vtip, ale nebyl. Když jsme s dědečkem stromeček zvedli, na koberci byly střepy z ozdob a i nějaké jehličí. Luxovala jsem. Druhý den jsem sousedce pod námi řekla, co se stalo, aby si nemyslela, že jsem tak nepořádná, že uklízím na Štědrý den v 19.00.

Teta Hana měla velmi ráda kapra v rosolu. Dělávala jsem ho pro ni. Byla s tím značná práce, ale Martina bavilo, že se cosi dávalo na nohy: židle obrácené vzhůru. Postup byl takový, že se utěrka přivázala na nohy židle obrácené vzhůru a pak se prokapával rosol.

V mém dětství a potom i v mé domácnosti se začínalo se štědrovečerní večeří v

17.00. Jeden rok, když jel E. pro tety a měli jsme za chvíli večeřet, ještě svítilo do pokoje sluníčko. To by nebyla vánoční nálada, tak jsem zatáhla záclony, aby svíčky ve svícnu vynikly.

Ten rok, kdy zemřel můj tatínek, jsem dávala svíčky do svícnu a nějak jsem jednu přimotala k teplu, že se jí část rozpustila a tím pádem se svíčka zkrátila. Co teď? Dala jsem na ni černou stuhu a bylo to přijato jako symbol. Ještě jeden rok byl takový Hod boží zvláštní, že kvetly chudobky.

28. 12

Babička čelákovická trávivala Štědrý den u nás. Jeden rok ji výjimečně pozval syn z Liběšic a babička k našemu údivu pozvání přijala. Malý Martínek to oplakal a přemlouvání nás všech tří nic nepomohlo. Příští rok před Vánocemi babička povídala: „Edy, co bude o Vánocích?“ „A co myslíš, maminko?“ „Já bych k Vám přijela.“ „To budeme rádi.“ A bylo to jako jiná léta. Maminka ze Štědrého dne na Hod boží spávala u mé maminky. My jsme měli jednu postel a dva gauče, kdežto maminka měla několik postelí i gaučů. Jeden rok seděly obě babičky v křeslech a sledovaly buď televizi nebo rádio. Martínek šel kolem nich a pohladil je. Čelákovická babička se rozplakala: „Mě už strašně dlouho nikdo nepohladil.“

Jeden rok na Silvestra jsme šli mé mamince gratulovat a nesli jsme jí nějaké dobroty k večernímu posezení. A bylo tak teplo, že šel E. jenom v košili. Když o půlnoci blahopřál docent Králík, zeptal se, co říkám té sněhové nadílce. Protože byl známý vtípálek, považovala jsem to za žert. Ale nedalo mi to a z okna se podívala. A skutečně všude byla spousta sněhu.

Jeden rozestudovaný medik byl zaměstnaný na okresním úřadě, byl ženatý, a ve své rodině pořádal recitační hodiny. Docházela jsem tam. Ti manželé měli krásnou kredenc (kuchyňský příborník) a někdo ho chválil. Jeden z recitátorů se otočil ke mně a povídal: „Alenko, my si koupíme lepší, vid’.“ Tím si mě nezískal, naopak.

Bohatý tatínek žákyně Z. B. věděl, že mám odpoledne přednášku, poslal pro mě šoféra s autem a ten mě dovezl před fakultu. Velice jsem litovala, že nikdo ze spolužáků mě z auta neviděl vystupovat. Ten dotyčný mě pozval do kavárny a určil místo setkání v

jedné pražské pasáži, pochopitelně jsem tam nešla (ani jsem mu neřekla, že tam přijdu), ale poslala jsem tam E. P. ani jeden, ani druhý se neznali. A ten tatínek tam trpělivě čekal tři čtvrtě hodiny.

29. 12

Jedni mladí manželé mě pozvali za kmotru své dcery. Křest měl být v tom kostele, kde jsem měla svatbu a křtít měl stejný pan farář. Naparáděná holčička těsně před odchodem potřebovala přebalit, tím se nástup na křest o hodinu zdržel. Když jsme zazvonili na faře a pan farář šel otevřít. Když tam uviděl mě s dítětem v náručí, udělal takový posunek, který mohl znamenat: „to jsem si mohl myslet.“ A byl rád, že zdržení bylo jen o hodinu a ne o dvě, jako při svatbě.

Byla jsem zvyklá odjakživa spát při otevřeném okně. Při zavřeném okně bych měla dojem, že se dusím. 5. 6. 1987 v M. L. bylo okno zavřené a já nevím proč, jsem si netroufala okno otevřít. Ráno jsem poznala proč. Probudilo mě, že E. P. jde okno otevřít, co se děje, ptala jsem se: „Špatně se mi dýchá.“ „Mám zavolat lékaře?“ „Ano.“ Kdyby bylo okno otevřené, tak jsem lékaře nevolala a pak si to vyčítala. Jenže přivolaný lékař nebyl nic platný. Do sanitky mě nevzali, vyšla jsem v pyžamu a v županu za sanitkou a náhodně jedoucího kolem taxíka jsem zastavila a odvezl mě do nemocnice. Povídá mi: „A zaplatit paní.“ rozhodila jsem rukama, abych mu ukázala, že sebou nic nemám. Rezignovaně odejel. Došla jsem zpátky do bytu, převlékla se z nočního a šla se zeptat na policejní stanici, kdo by mě odvezl naším autem domů. Policajti se rozpačitě na sebe dívali. Ale jeden řekl: „Heďte, já si vyměním službu a paní tam odvezu.“ Tak se také stalo. „Co jsem dlužná?": ptala jsem se před naší garáží. Zaplatíte mně zpáteční jízdenku vlakem. Bylo to velkorysé, já jsem to ocenila a přeplatila jsem tisíci KčS. Když se dávala deska na dům Sovových, přišel tam a zvali nás k nim na noc a že kdykoli k nim můžeme přijet.

Když se dávala na dům Sovových deska E. P., kromě jejich rodiny, naší rodiny, a náhodných chodců, tam byla Lady Abrahams, zmíněný SNB, Argondián a bylo to moc hezké a důstojné.

30. 12

Jednomu literátovi, který se k nám hezky zachoval, jsem darovala lahev francouzského vína od Dr. K. H., který asi před 35 lety řekl, že je velmi vzácné. Když jsem ho tomu muži podala, zůstal překvapený a řekl: „Víte, jakou má cenu?“ (Je totiž sběratel vína). „Vím,“: řekla jsem. Asi si myslel, že dávám a nevím, co. Udělalo to na něj dobrý dojem.

Za mých mladých let to bylo jiné, než je teď. Když jsme chtěli jít od půl páté do kina, museli jsme to hlásit ve škole. A přišli tam také profesori, aby měli nad námi dozor. Na večerní představení mám dojem, že jsme nemohli chodit bez rodičů.

Jednou už zvonilo a profesor ještě nepřišel. Já jsem měla něco rozpovídaného a byla jsem zády ke dveřím, takže jsem neviděla, že profesor přišel. Třída to viděla a ztichla. Já ne. „Vy byste mohla jít k divadlu,“ povídal mi profesor. „Já bych chtěla, pane profesore, ale tatíček nechce.“ „A to by muselo taky divadlo chtít, vidíte.“ A tím patrně naše debata o mém budoucím povolání skončila.

Někdy v kvintě jsme měli třídního profesora mladého Zdeňka Schautu. Ten se rozstonal a byl v Motolské nemocnici. Nevím, jestli to nebylo jenom na oko, kvůli nějakému totálnímu nasazení. Ale jeli jsme za ním s několika spolužáky a s nějakými dobrotami. Já jsem vezla svůj oblíbený hruškový kompot. Nikdo z nás nevěděl, kde je Motolská nemocnice. Proto se spolužák zeptal, kdy máme vystoupit. Průvodčí (tenkrát ještě v tramvaji byli), řekl: „Na předposlední stanici“. Spolužák se zeptal: „A jak se pozná předposlední stanice, když se jede tam?“ Byla to oprávněná otázka, ale průvodčí ji považoval za drzou a Alešovi vyhuboval. Ale obě cesty i obdarování dopadlo dobře. A pan profesor se uzdravil.

Náš maturitní ples byl v tehdejším Lidovém domě (nyní je to Labín). Pořádali jsme ho ve vlastní režii. A neházely se nám mince jako teď. Tancovala jsem s Dr. Marešem a ani nevím, jak dlouho ples trval a jak dlouho jsem tam byla já. Po zaplacení režie ještě chlapcům nějaké peníze zbyly a tak jsme za ně jeli na třídní výlet. A víc si nepamatuji. Myslím, že jsem měla šaty, co jsem měla ke konfirmaci. Konfirmace byla veřejná zkouška s náboženským podtextem v kostele a první přijímání.

1. 1

Říká se, že se vynalezly pračky, když muži byli ženami přinuceni jim pomáhat při praní. To byla velice složitá záležitost. Musely se přinést necky, nebo vaničky ze sklepa, nanosit a ohřát voda, den před praním namočené prádlo namydřit a zrulovat, vzít valchu, to byla deska původně dřevěná, na ní byly varhánky, později byly varhánky plechové zasazené v dřevěném rámu. Příslušný kus prádla se vzal a drhnul na té valše, když se nedal pozor, tak se drhnuly klouby na prstech zároveň s kusem prádla. Pak se v několika vodách prádlo vymáchalo, až byla voda čistá, nebyly v ní mydlinky. Ještě v létě se dávalo prádlo na trávník a kropilo, aby sluníčko ho vybělilo. Výborné to bylo v Hlinsku, tam jsem i ráda chodila kropit k Chrudimce a ráda jsem se dívala, jak prádlo v Chrudimce mamincina pomocnice máchá. Teď si uvědomuji, že jsme s paní pomocnicí přinesli k Chrudimce prádlo a konev, nabrala jsem vodu z Chrudimky, pokropila prádlo a za určitou dobu, když sluníčko vodu vysušilo, jsem tam znovu došla a prádlo opět pokropila. Tak jsem to dělala, jak se to časově hodilo. Přitom konev tam zůstávala bez dohledu. A nikdo ji nikdy neodnesl. Teď by to prádlo vypadalo špatně, kdyby se na vybělení použila voda z Labe.

3. 1

Když jsem byla malá, prala mamince vždycky nějaká paní v neckách a na valše, když pak maminka hlídala Martina, tak jsem na té valše prala já. A poznala jsem, co je to za dřinu, protože jsem si dřela klouby. Máme starou valchu, ta už je do muzea, protože je dřevěná. Ta novější valcha je plechová, ve dřevě jenom zasazená. Když jsme si po letech koupili automatickou pračku, s velkým zájmem jsme se dívali, jak za mě pracuje.

Než jsme měli automatickou, prali jsme v obyčejné a dole v prádelně, ždímačka byla zvlášť. A to se vyvářelo v kotli a to se nabíralo na takovej klacek a jednou při tom vytahování, jsem si ten vařící kus prádla omotala kolem ruky. Tato pračka neautomatická byla společná s ostatními nájemníky.

Pan Stanislav Rudolf byl v zaměstnání a přitom psal knihy. Pak opustil

zaměstnání a myslel, že když má celý den, že napíše mnohem víc stránek než při zaměstnání. Volal E. P.: „Eduarde, kolik stránek napíšeš za den?“ „Tři, když to dobře jde,“ řekl E. P. Pan Rudolf si oddychl, myslel, že má-li několikrát více času, tak napíše několikrát více stránek.

V Českobratrské evangelické církvi je zvykem, když je mládeži šestnáct let, že se mohou stát členy církve, ale po složení určitých zkoušek, které se skládají před celým sborem v kostele. Jsou to zkoušky ze znalostí Bible a církevních předpisů (konfirmace). Chlapci nosí tmavé obleky a kravaty. A děvčata většinou dlouhé šaty jako do tanečních. Katolická církev má biřmování, ale pochopitelně pravidla neznám.

4. 1

Jeden rok mi čelákovická babička dala peníze, abych za ně koupila jejím vnoučatům dárky. Překvapilo mě to, protože mně dělalo velkou radost vymýšlet a nakupovat dárky. Ale teď už jsem na té úrovni. Loni jsem dala Martinovi i Edovi peníze a letos to bude samozřejmě, protože jsem v nemocnici.

Když jsem učila na měšťanské škole v Brandýse, tak jsem dělala průzkum barvy vlasů, očí a výšku, jestli váhu, to už nevím. Průzkum jsem prováděla na žákyních v několika třídách v Brandýse nad Labem. V určité době seděla děvčata v jedné řadě ve třídě a v jednom oddělení a chlapci v druhém, oddělení děvčat bylo světlovlásé a chlapců tmavovlásé, to už v době mých studií vůbec neplatilo a k tomu asi měl ten můj průzkum přispět (neplatilo ani, že byly světlovlásé či tmavovlásé, ani že seděly spolu).

To bylo asi něco k přednášce pana profesora. A na disertační práci jsem dělala zvykosloví kolem narození dítěte. A jak jsem k národopisu přišla? E. P. začínal o semestr dřív, já až po maturitě zimní semestr. Dědeček chodil na přednášky profesora Chotka a upoutaly ho. Doporučil mi je a já jsem si je v druhém semestru zapsala jako hlavní obor. Kolega Kramařík dělal zvykosloví nebo nějakou práci týkající se zemědělství, ale jako asistent na národopise měl přístup k mé rozpracované práci, tak si změnil téma své disertace a po odsouhlasení mnou si vzal téma, které jsem plánovala já.

Rodiče E. P. neuměli plavat. Babička se vyloženě hluboké vody bála, když

chodila s Martinem do Boleslavi přes most, tiskla mu pevněji ruku. Já jsem plavání milovala a slíbila jsem E. láhev whiskey (tenkrát to byla veliká vzácnost), když přeplave Labe. Souhlasil. Chodili jsme na ostrůvek, tam bývalo tehdy koupaliště a u břehu bylo málo vody. E. plaval a já chodila na půl kroku před ním pozpátku. Měl jistotu, že kdyby se topil, že bych ho podržela nad vodou. Ale v Labi byly vymleté díry. Jednou uprostřed tréninku se E. z ničeho nic chtěl postavit a stoupl rovnou do té díry (nebo do té jámy), ovšem si lokl vody a bylo po dalším cvičení. Druhý den jsme tam byli zase a seděli jsme na břehu vedle dvou žen, jedna povídala té druhé: „Představ si, že se tady včera jeden topil u břehu a uměl plavat.“ E. povídá mně: „Vidíš, uměl plavat“ a bylo po dalším učení.

Když byl tvůj pradědeček v Rusku v zajetí na statku u toho šlechtice, šel se koupat a měl na sobě spodní prádlo. Ostatní Rusové a Rusky se smáli a ukazovali si na něj, domnívali se, že má nějakou nemoc, kterou zakrývá.

9. 1

Když tady byl světově proslulý vynikající antropolog, působící v Americe, Aleš Hrdlička, divil se, že nejvýstavnější budova na každé vsi je škola. To víš, že jako Čech byl pyšný, že tady na tu vzdělanost jsou. Že vzdělání má takovou váhu. Doprovázel ho po republice profesor Chotek, dovedl ho také do Bošácké doliny a tamější lidi byl prof. Hrdlička ochoten označit za nejkrásnější lidi na světě. Říkal: „Co žena, to krasavice“ (to nám říkal pan profesor Chotek).

Když je někde území, kde žijí dvojjazyční obyvatelé různého jazyka, jedni jsou silnější a ti slabší se asimilují. Profesor Chotek byl na začátku první republiky profesorem Masarykem požádán, aby stanovil hranice mezi Slovenskem a Podkarpatskou Rusí. Zeptal se: „Pane prezidente, má se počítat s tím, že Podkarpatská Rus by u nás zůstala?“ „Ne,“ odpověděl pan prezident a podle toho pan profesor stanovil hranici.

Ve Staré Boleslavi byli tři českoslovenští důstojníci. A generál Liška, který bojoval v Anglii. Na jednom plese tančil pan generál s ženou jednoho z těch tří důstojníků. Ta mi potom vyprávěla, o čem s panem generálem mluvili. Škoda, že si to nepamatuji. Ale bylo to úplně přesné předpovězení situace u nás. Generál Liška měl

syna Jaroslava, který chodil se mnou několik dní do třídy. Bylo to už v protektorátu a on si recitací ze zkomolené německé básně dělal na stupínku legraci. Když generál Liška emigroval, tak syn i manželka s dcerou přišli do koncentračního tábora. Paní a dcera se odtamtud vrátily, ale syn ne. Pan generál pátral u jeho spoluvězňů a dozvěděl se, že zemřel na pochodu, když se jeho koncentrační tábor rušil. Když jsem učila ve Dřevčicích, nejezdily autobusy, tak jak bych byla potřebovala a stejnou cestu z Brandýsa přes Dřevčice mělo auto s panem generálem a jeho pobočníkem. Nevím, jestli jsem na ně zamávala, nebo když mě několik dní po sobě míjeli zachumlanou v šátcích, sami zastavili. A vozili mě, dokud jsem chodila stejnou cestu pěšky. Velice se vyptávali se zájmem na studium národopisu a pan pobočník se přiznal, že se velmi staral o české dějiny a že mu kolegové říkali Staročech.

10. 1

V jedné pražské nemocnici vytírala podlahy Ukrajinka. Na Ukrajině byla školená ošetřovatelka, byla to učiněná krasavice, s noblesním a vyloženě vznešeným chováním, ta by mohla být na nějakém zámku.

Když jsem byla malá, neměla maminka mnoho květin v bytě, ale dvě stály za to. Filodendron a asparagus, ten první mohl být jenom ve velké jídelně v nové škole. Pak byl dán do třídy, a když ho tam začaly děti ničit, byl darován do zimní zahrady vily akademického malíře v Hlinsku. Druhá kytky byla tak velká, že když jsme ji převáželi z Hlinska do Brandýsa, zaplnila celé necky. To jsem nikde jinde neviděla, ten asparagus kvetl drobnými bílými kvítky.

V době, kdy bylo maso na lístky a Martin se vozil v proutěné sedačce u tatínka na kole (v té době žádné nebyly, to si Kubačovi vymysleli a dali si to udělat pro svoje holčičky a když byl Martin v tom věku, tak nám to obstarali). Jeli jsme před Velikonocemi na projížďku směrem k Brázdímu a na jednom hospodářském stavení u cesty jsme viděli nápis: „Jehněčí maso na prodej.“ Zlákalo nás to a vstoupili jsme dovnitř. Mysleli jsme, že si odneseme kus masa. Ale prodávající nás odvedl na zahradu, kde bylo několik roztomilých jehňátek, která si Martínek hned hladil a muž řekl: „Vyberte si.“ Měli jsme si určit, které roztomilé jehňátko připravíme o život. Poděkovali

jsme, rozloučili se a prchali pryč.

Když jsem chtěla vyučovat, aby mohl E. P. „být na volné noze“, musela jsem složit doplňovací maturitu z předmětů, které byly na učitelském ústavu, ale ne na gymnaziální maturitě. Tomu předcházel prázdninový kurz zakončený klasifikovanou zkouškou. Při té zkoušce jsem všechny předměty dobře zvládla. Měla jsem před sebou už jenom zkoušku ze zpěvu. Teorii jsem uměla na výbornou. Libovolnou píseň jsem zvládla také a teď přišla zkouška z čtení podle not z listů. To byla pohroma. Všichni se rozesmáli. Vysvobodilo mě odvolání zkoušejícího za dveře. A hudebně nadané budoucí kolegyně mně určený part předzpívaly. Profesor se vrátil a já to dobře zazpívala, ale on nebyl dnešní. Ukázal mně na jiný řádek. A stejné fiasko. Ale výborná známka z teorie mě zachránila a dostala jsem kýženou čtyřku.

11.1

Když jsem byla na FF UK, byla tam jakási akce, že se „chodilo“. Chodil i švédský král, ale nevím, co to mělo za smysl a zapoměla jsem, kolik se mělo ujít. Chodila jsem s Martou, která studovala tělesnou výchovu. Chodily jsme na Strahovském stadionu, tenkrát ještě v původním stavu Sokolského stadionu. Po určité době jsme byly unavené, tak jsme si sedly na trávník a počkaly, až zdatnější chodkyně ujdou další kolo a přijdou k nám. Absolvovat tuto chůzi bylo povinné, muselo se zapsat, a kdo to neměl, nemohl pokračovat ve studiu. Šly jsme k zapisující profesorce, Marta řekla své jméno, a když jsem přišla na řadu já, řekla jsem: „Paní učitelko, já jsem jedno kolo seděla.“ Ona mi řekla: „Ty jsi nějaká poctivá holka.“ A zapsala mně chůzi. Nezabránila mi pokračovat ve studiu. Když jsem to vyprávěla doma, tloukl se Mirek do čela, velice se smál a říkal: „Vona říká vysokoškolské profesorce paní učitelko!”

Když jsme chtěli vycestovat za hranice, potřebovali jsme získat výjezdní doložku na úřadě na Smíchově. Chodila jsem tam já, E. P. čekal v autě před budovou. Jednou jsem už byla na úřadě vybavená a šla jsem do auta, oslovil mě muž sedící ve vedlejším autě a povídá mi: „Tady se neparkuje.“ „Ale Vy tu taky parkujete, povídám mu.“ „Ale já jsem odtud.“ „A nevíte, jestli já nejsem taky odtud.“ Na to on už neřekl nic. Když jsem to povídala E., velice se rozesmál: „Ty jsi ze sebe udělala tajnou.“

Když měl jet E. P. se Svazem spisovatelů na Světovou výstavu v Bruselu v roce 1958, přišel za ním jakýsi muž a chtěl, aby si všímal určitých věcí a pak mu je oznámil. E. P. to odmítl a řekl mu, kteří straníci jsou v tom zájezdu, když jsem pak po nějaké době šla pro výjezdní doložku, úředník, který mě vždycky vyřizoval, zvedl sluchátko a řekl: „Paní Petišková je tady.“ Za kratičkou dobu vstoupil do místnosti nějaký muž a já jsem povídala: „On už jeden pán u nás byl.“ Načež ten příchozí se otočil a vyšel z místnosti. „On mě chtěl asi získávat a po té mé řeči předpokládal, že už získání jsme.“

Po revoluci při vstupu do tramvaje jsem toho muže uviděla (toho úředníka, co nám dával výjezdní doložky). Velice dobře se ke mně během úředních jednání choval. „Dobrý den, my se známe,“ oslovila jsem ho. Ale tentokrát se zatvářil velice plaše a zdálo se mi, že se bojácně dívá. Nevím, jestli on nebo já vystupoval.

V přelomových letech měli spisovatelé v Národním divadle sjezd. Kromě jiných na něm měl projev také F. Hrubín. Dotkl se ožehavých věcí a vystihl to, co si mnozí mysleli, takže měl veliký potlesk. Netleskal tehdejší prezident A. Zápotocký a Marie Majerová. V hledišti byl nějaký zahraniční spisovatel, který toto zaregistroval a řekl: „Jak to, básník mluvil a hlava státu netleskala?“ Když František Hrubín chtěl jet domů, zavolal v noci taxík, přisedl k němu E. P., L. Fikar a snad J. Hiršal. E. P. šel na poslední autobus a F. H. mu dal tu přednášku, že u něj bude v bezpečí. Druhý den na ÚV (Ústředním výboru) věděli, že F. H. odjížděl taxíkem se třemi básníky. Tu přednášku máme (někde v mém pokoji). Když přišel E. P. domů, byl tak plný dojmů, že mě v noci vzbudil a vypravoval, ačkoli jindy vždycky čekal až na ráno.

14. 1

Mám zvláštní úraz na to dělat něco hlavou dolů, proto nedělám šipky do vody. Na fakultě byl několik let povinný tělocvik, v tom cvičení bylo také plavání. Plavat popředu, naznak, šlapat vodu, skočit jakýmkoli způsobem do vody a také šipka po hlavě. Všechno jsem zvládla a když jsem měla skákat šipku – pro moje štěstí – někdo profesorku odvolal a když se vrátila, řekla moje jméno, udělala znamínko a volala: „Další.“ Domnívala se, že už jsem šipku do vody zvládla, jako ty předchozí disciplíny. Já jsem ani nemukla, a nechala ji při tom. Když jsme byli ještě v Hlinsku, chodila jsem

cvičit do Sokola. Jednou jsme cvičili v Sokolovně a měl se na hrazdě udělat kotrmelec, já jsem sestře (tak jsme říkali cvičitelkám v Sokole), když na mě přišla řada, povídala jsem: „Já spadnu, to já dělat nemůžu.“ Ona odpověděla: „No bóže, to by bylo, aby nějaká Alena Štědrá spadla.“ To mě rozzlobilo a příslušný cvik jsem šla dělat. Jak jsem dala hlavu dolů, spadla jsem. A potom to bylo: „Alenko sem, Alenko tam.“

Myslím, že v Bojanově i v Hlinsku jsme měli na stromečku papírové ozdoby a mamčinu čokoládu zabalenou ve staniolu, který jsme shromažďovali celý rok po uhazení nehem. Dávali jsme to do kuchařské knihy mezi stránky. Když jsme, co bylo k snědku, na stromečku snědli, tak jsme ho odstrojili a vyhodili. Mně z ozdob na stromečku nejvíc chutnaly kousky želé polité čokoládou. To jsem předními zuby sloupila čokoládovou polevu a pak s chutí jedla oblíbené želé. Když jsme přišli do Hlinska a dívali se na stromečky mých kamarádek, měly je přeplněné čokoládovými kousky. Proč? Čokoládové kousky nejedly, ale schovaly je na příští rok. To jsme začali dělat také. Jeden rok byl už stromeček očesaný, spousta čokoládových kousků byla ve staniolu uložena v krabici, schovaná na příští rok. Když ji maminka šla ukládat do skříně, zdála se jí nějaká lehká, podívala se dovnitř, tam nic, tatínek, velký milovník čokolády, jí z této krabice vyjedl (to bylo ve 2. světové válce). „Tati, vždyť Ti bude špatně, ta čokoláda je několik let stará.“ Ale tatínkovi špatně nebylo.

To mi připomnělo, že můj nejstarší bratr Věna sice nesbíral čokoládu, ale cigarety, od každé, která mu přišla do ruky, si uschoval jednu. A cigarety čekal stejný osud jako naši čokoládu. Jenže je nesnědl, ale vykouřil. Také ve válce.

Teď něco nového, teta Berta (mamčina sestra) měla módní salon a velký vkus. Měla asi až sedm děvčat, které šily, ona jen stříhala, vymýšlela a zkoušela. Prý měla dvoje zrcadla, jedno zeštíhlovalo, druhé prý dělalo tlustší. Podle postavy zákaznice je stavěla před ta zrcadla. Tenkrát v inzerátech ze třicátých let byly inzeráty na ztloustnutí. To teď vůbec nepadá v úvahu. A také prý vystavovala dvojí účty. Pro lakotného manžela nižší, pro rádodajného vyšší. Dělal také výbavu pro slečnu Graubnerovou z Moravy, která se svým manželem, diplomatem jela někam do Indie. V té výbavě bylo několik velkých večerních toalet. Mně jednu dobu také šila. A také to byly modely. Jednou jsem měla přijít na zkoušku. Taky jsem přišla, ale byla jsem tam marně. Jiné zákaznice dostaly přednost. Plakala jsem tam. „Proč pláčeš, vždyť jsem Ti nic

neudělala," povídala teta. „Právě proto," já na to. To by mně tak nebylo líto, jako to, že když opouštěla pražský byt a stěhovala se do Brandýsa, nechala v bytě nábytek a mně šlo hlavně o její salon, černý biedermeier, který zhotovil její tatínek, tj. můj dědeček (z mamčininy strany), který uměl kde co. Dělat krajky, malovat obrazy, vypočítávat dráhu hvězd.

Jednu dobu mně šila paní Kubačová. Ale když přišla měnová reforma, přepočtený kurz byl pro mě neúnosný, tak jsme se dali do šití s mamičkou. Lépe řečeno do vyrábění modelů. Vymyslela jsem si koupit o kousek látky víc a pod šaty s normální délkou dát dlouhou sukni s kanýrem z látky, z které byly šaty. Tak jsem měla dlouhé i krátké šaty zároveň. Jedny černé s bílými puntíky vykonaly službu proti dešti v Brně. E. tam měl besedu a byli jsme tam přes noc. Večer jsme strávili v divadle. Když jsme vyšli, přišlo. Šli jsme na stanici tramvaje a čekali na ni. Nějaký Moravan nám řekl: „Kam chcete jet?" Řekli jsme. Povídal: „To je odsud kousek, než se dočkáte šaliny (tak na Moravě říkají tramvaji), budete už v hotelu." A měl pravdu. Já jsem měla v divadle ty šaty s prodlužovacím kanýrem, tak jsem tu sukni svlékla, a přehodila ji přes E., aby tolik nepromokl. Zula jsem si střevice. A čvachtala jsem se v dešti jenom v punčochách. Ty budou roztrhané, předpokládala jsem, ale nebylo na nich puštěné ani jedno oko. Pak jsme šili béžové vlněné šaty s plizovanými rukávy (to jsou skládané do drobných faldů) a kanýr byl také plizovaný. Měli jsme lístky do opery na Janáčkovský cyklus a protože jsme přijeli hodně brzo, zašli jsme do mezinárodního hotelu na kávu. Garderobiérka s uvaděčkou si mě prohlídli a považovali mě za cizinku. Velice kladně hodnotily mé šaty a nevěděly, že jim rozumím. Jindy se mi podařilo koupit za sto korun hodně metrů látky, tak jsme s maminkou vyráběly kolovou sukni (to bylo kolo, základ byl kruh, to jsme v jídelně odsunuly stůl a židli, daly na podlahu příslušný kus látky. Na křídle jsme přivázaly provázek v délce té sukne, zapíchly špendlík na druhém konci, než byla křída a obkreslily na látku kruh, když se vzal konec té sukne, dalo se upažit a byl půlkruh z látky.

V Boleslavi byl každý rok ples pedagogické školy a my jsme tam s E. P. chodili tančit, každý rok jsem měla jiné šaty. Po letech mi nějaká bývalá dívka říkala, že s kamarádkami čekaly, jaké budu mít letos šaty.

17. 1

Když chodil Martin do vyšších tříd národní školy, udělali si s několika kamarády spolek a nazvali ho: „Bizoni“. Jednu dobu se scházivali u nás. To jsem nakoupila skleničky na limonádu a hrnečky s talířky na čaj. Martin roztopil samovar, my jsme s Eduardem šli do pracovny a v těch dvou místnostech se schůzovalo. Ještě teď dospělí muži, otcové dětí, na ty schůzky vzpomínají.

Jak se Martínek ztratil. Ve vile po továrníkovi Melicharovi byla jednu dobu obrazová galerie, nevím, kdo tam vystavoval, ale byli jsme tam v plném počtu. E., Martínek, a já. Byli tam naši známí, s kterými jsme si povídali, a Martínek stál vedle mě. Zapovídala jsem se. Ohlédla se po něm, ale vedle mě nebyl, jen jsem ho zahlídla vycházet plačícího z místnosti a volajícího: „Maminko“. A základ k velmi oblíbené dětské knížce byl na světě. Několika kroky jsem ho dostihla a vrátila zpátky k nám. Zachráněn!

Když začal chodit Martin do školy, vodili jsme ho tam přes ulici. Když mu končila škola, přestali jsme s E. pracovat. Jeden šel dělat oběd, a druhý šel pro Martínka, aby ho převedl přes ulici u závor. Jednou měl odpolední vyučování a doba jeho příchodu ještě nenastala. Ale někdo zvonil. Byl to jeho mladší kamarád Mireček Malinský. Se zoufalým výrazem ve tváři mi povídá: „Martínka už víckrát nevidíte, honili ho velkí kluci, a on utíkal někam ke Kostelci.“ Já jsem se rozesmála hlasitě, ale E. zbledl, popadl kabát a klobouk a utíkal Martínka hledat „někam ke Kostelci“. Jenže se potkali nedaleko našeho bytu a Martínek vítězoslavně hlásil: „Já jsem se schoval za roh, oni mě neviděli, přeběhli kolem mě a tak jsem jim utekl.“ Od té doby jsme Martínkovi nechodili naproti, poznali jsme, že je schopen přes tu hlavní silnici si vědět rady (to mu bylo šest a něco). Já jsem se o něj nebála, věděla jsem, že se vrátí. A manžel se vyděsil.

Když jsme byli ve východním Berlíně, byl tam nějaký trh s kolotoči a různými zábavnými atrakcemi, E. mlčel. Podívala jsem se na něj, měl zamyšlený výraz. „Co je“, ptám se. „Dovedeš si představit, kdybych měl vnuka, jak bych ho rozmazloval.“ „To si teda dovedu představit“, odpověděla jsem. Rodiče jsou na vychovávání, dědeček s babičkou na rozmazlování. Myslím si.

Když se Martin narodil, byla nouze o kočárky, teď je velká spousta různých typů a barev kočárků, tenkrát byly jenom béžové a dva druhy: prošívaný a pedikový (hluboký proutěný), protože je pověra, že se nemá kočárek kupovat dřív, než se dítě narodí, že to přináší smůlu, tak jsme kočárek nekupovali. Švagrová Věra měla nějakou známost, ve výrobě kočárků na Mělníce, tak nám tam kočárek zamluvila. Ale zatím jsme kočárek neměli, a venku bylo krásné skoro letní počasí a my jsme byli s Martínkem doma. Otevřela jsem alespoň okno dokořán, aby k nám přišlo slunce a čerstvý vzduch. Viděla jsem sousedky z domu sedět za domem a opalovat se. Měla jsem pocit, že mi život skončil a netušila jsem, kolik krásných chvil na mě čeká. Když jsem jednou vzala Martínka z postýlky do náruče, on se na mě poprvé usmál, místo, abych se také usmála, jsem se rozplakala. Ale slzy štěstí jsem ihned utřela, a zdvojnásobila úsměv. Bylo to nezapomenutelné.

19. 1

Před mnoha lety jsme kupovali deset až jedenáct kilo kaprů, prodávali se na jednom místě v Brandýse na náměstí, ale kdy je přivezou a kolik, to se nevědělo. Bylo potřeba přijet dřív a postavit se do fronty. E. P. už byl v Našem vojsku a jeden rok (den před Štědrým dnem) dostal volno na práci doma, tak seděl s Martínkem v jídelně u stolu a pracoval, Martínek si ve vysoké židličce trhal papíry. Dědeček stál ve frontě na ryby, já ovšem byla ve škole, a babička chtěla Martínkovi udělat jídlo. Jakmile jsem vstoupila do chodby, překvapilo mě to, ale cítila jsem elektřinu. Ihned jsem šla do kuchyně a hned za mnou přiběhla moje maminka. Dala do kastrolku vařit trošku vody na to papání, zapla plotýnku na třetí stupeň a teprve, když vystřídala ve frontě dědečka, si vzpomněla, že nevypla plotýnku. To už jsem začala křičet, a do kuchyně přišel i E. Hliněný kastrolek byl připečený k plotýnce, tak do něj E. kopl a ani kastrolek a ani dvojplotýnka na židli nebyly zničené. Bylo o jednu vánoční historku víc. Babička se křížovala, ale byla ráda, že nic nechytilo. V kavárně Slavie byl jeden stůl, kde sedávali umělci. Když jsme přijeli do Prahy s E. P. a měli vyřízené záležitosti, kvůli kterým jsme do Prahy přijeli, tak jsme tam také zašli. Vždycky tam byl někdo známý, s kterým jsme si mohli popovídat. Ale na oběd jsme chodívali do klubu spisovatelů, kde jsme si

popovídali zase s jinou skupinou.

Po revoluci jsem chodívala do Café Louvre, co tam bylo předtím, to vůbec nevím, ale jednou jsem si chtěla dát podepsat knížky Jiřímu Kolářovi a on mi navrhl schůzku právě v této kavárně. Tam jsme seděli dost dlouho, on vůbec nespíchal, a moc hezky jsem se bavila.

Jednu dobu jsme se s Opelíkovými a Benhartovými scházivali střídavě u nich. Já jsem vždycky příjížděla před obědem a pak teprve přicházel příslušný manželský pár. Jednou jsem šla nastupovat od autobusu na metro a na pohyblivém chodníku jsem zaslechla divný zvuk. Schody se zastavily a už ke mně přibíhaly ženy, které tam měly službu, zjistily jsme, že se mně kabát přichytil mezi schody, chtěla jsem na těch ženách nůžky, ale ony měly prý jenom ty na manikúru. A že zavolají opraváře. Než dorazil opravář, stála jsem tam se svlečeným kabátem a ačkoli oběma směry proudili cestující, jenom jedna žena se mě zeptala, jestli něco nepotřebuju. Mě napadlo říct si o dláto (ale neřekla). Než přijel jeden vlak metra, dole šel nějaký velice dobře oblečený pán, inteligentně vypadající a řekl těm ženám od metra: „To je konstrukční chyba.“ „To není, to má paní dlouhý kabát.“ „Je to konstrukční chyba,“ já jsem konstruktér. „A tohle jsme před časem řešili v Kotvě.“ Mezitím dorazil opravář a šel něco chystat dospod schodů. Nepodařilo se to. Vzal dláto, strčil ho mezi můj kabát a schody, trošku s ním pohnul, a kabát mně uvolnil. To, co mě napadlo, odborník udělal. Benhartovi, ke kterým jsem měla namířeno, měli strach, co se stalo, a proto jsem si hned dala koupit mobil, který jsem dříve odmítala.

21. 1

Když měl mít E. přednášku na kongresu lby, vymínil si za podmínku, že pojedu s ním. Byla bych si tam ráda koupila froté župan. Když jsem přišla do obchodního domu a šla k oddělení froté županů, byla jich tam taková spousta, že jsem byla úplně bezradná, odešla odtamtud a těšila se, že až jim přijdou dva druhy do domu módy, že si snadněji vyberu.

Teď je to obvyklá věc, že se dávají tištěné reklamní plakátky, už jsem jich několik měla, když mi v jednom obchodním domě přidali další. Když jsem je pročetla v klidu

doma, ten údiv! Stálo tam: Byla jste vylosována, že jste získala poslední typ auta Opel, dostavte se do pěti hodin do kanceláře číslo XY. Hned jsem nastylizovala odpověď, E. mi to přeložil, a já to odeslala. Obratem byla odpověď: Nesplnila jste podmínku, nedostavila jste se, kam jste měla. Mou lítost nad Opelem, který jsme nezískali, mně rozumná úvaha zmenšila. Byli bychom podezříváni, že jsme dodali nějaké informace, kam jsme neměli. Po letech jsem četla, že partner Evy Pilarové si na zájezdu koupil v západním Berlíně starší vozidlo, dostal rok a půl vězení.

Maminka E. P. byla pražská Němka žijící na Smíchově, proto uměla s dokonalým přízvukem oba jazyky. Malého Edáčka učila nejdřív německy. Když se blížila léta školní docházky, mluvila s ním výhradně česky, takže zapomněl němčinu, ale protože od čtvrtého školního roku byla v ČSR povinná němčina, začala ho opět učit němčinu. Aby ho to líp bavilo, učila s ním i jeho spolužáky. Jednou po lekci němčiny si spolužáci udělali soutěž ve vymyšlení básničky, k velkému zklamání a nelibosti Edáčka získal chlapec, který „složil“ básničku: „Myšičko myš, pojď ke mně blíž, nepůjdu kocourku, nebo mě sníš.“ Jiné zklamání bylo, když ho pan řídící ohodnotil s výhradou. „Je to pěkné, ale Šrámek to není.“ Edáček znal Šrámka z páté třídy a vzhlížel k němu od té doby s obdivem a závistí. Než se dozvěděl, kterého Šrámka pan řídící myslel.

Nevím, v které to bylo třídě, ale pan učitel poslal Edáčka na chodbu podívat se, kolik je hodin, protože jeho hodinky se zastavily. Edáček našel hodiny, ale nenašel čas, protože hodiny neznal. Co teď? Naštěstí šla po chodbě starší dívka. Hodiny znala. Edáček je řekl panu řídícímu a po příchodu ze školy si hned sedl na stoličku k mamince a nevstal z ní, dokud hodiny neznal.

22. 1

Ráno E. vstával tak, aby Martin mohl být vypravený do školy. Já udělala zatím snídani, a když Martin odešel, sedli jsme ke snídani a probírali jsme, co bylo potřeba. Pak jsme šli každý ke svému psacímu stroji, nebo já ke korekturám, a vstali jsme od nich ke kávě, až když už byla v domě pošta. Jeden dělal kávu, druhý šel pro poštu a po chvíli rozhovoru u kávy jsme zase šli k přerušené práci až do doby, kdy jeden šel pro Martina a druhý dělal oběd. Po obědě zpravidla E. P. nepracoval u stroje, chystal si

práci na druhý den, nebo něco studoval. Když se trochu napil, nikdy nepracoval. Až jednou. Napsal verše a vítězoslavně mně je šel dát přečíst, já jsem se rozesmála. On se rozzlobil, přetřhl list a hodil do kamen. Bylo to v létě, v kamnech se netopilo. Ráno je z kamen vyndal, přečetl, a přišel mně říct: „Mělas pravdu.“ A hodil je znovu do kamen a už je nevyndal. Já jsem po obědě myla nádobí, uklízela a chystala šaty a prádlo. Po večeři, kterou většinou dělal E. P., jsme seděli a probírali, co bylo potřeba. A E. P., co jeden den napsal, to druhý den přepisoval. Byly to většinou tři stránky. Odpoledne studoval nebo četl.

E. P., když byl malý, tak chtěl být Číňanem, líbil se mu ten slunečníček, se kterým viděl Číňana na nějakém obrázku.

Já chtěla být herečka. Jednou už bylo po zvonění, když jsem chodila na gymnázium, a já jsem něco vyprávěla, seděla jsem zády ke dveřím a neviděla jsem, že profesor přišel do třídy. Spolužáci seděli obličejem ke dveřím, ztichli a bylo slyšet jenom mě. Vy byste měla jít k divadlu, povídal mi. „Já bych chtěla pane profesore, ale tatíček nechce.“ „A to by muselo chtít taky to divadlo, vidíte“. Na další připomínku jsem už neměla odvahu.

Na matematiku v tercii jsme měli profesora, který Martu a mě zkoušel u přijímací zkoušky do terciie v Chotěboři, špatně jsem viděla na tabuli a měla jsem předepsané brýle. Když jsem v nich prvně přišla na matematiku, profesor mi řekl: „Ty brýle Vám ale slušejí. (ironicky)“ „Já je nemám proto, aby mně slušely, pane profesore, já je mám proto, abych lépe viděla“, řekla jsem prostořece.“ To jsem si přečetla nedávno v deníku, který jsem si tenkrát psala. Jinak bych byla nevěřila, že jsem byla takovéhle odpovědi schopná.

23. 1

Jednou jsme byli o Vánocích v Liběšicích, měli v jídelně zapálený stromeček, Pavel a Martin si u něj hráli. Bedřich a E. si povídali jako my s Věrou. Najednou se ozval zoufalý Jitky výkřik: „Jéžiši strýčku, Pavelek hoří.“ Ale místo Pavelka hořely jenom jeho kalhoty, které se přitočily k zapálené svíčce. Stačilo několik poplácání na zadeček a bylo po plameni. Ale Martin, který tam šel na odpolední dětské představení, se nakazil

příušnicemi a byla jsem čtrnáct dní doma. Naskočilo mi ještě jednou čtrnáct dní volna. Jestliže byly dvě třetiny žáků na stejnou nemoc doma, mohla se uzavřít třída na čtrnáct dní. Šla jsem za panem školním radou pro doklad o uzavření třídy kvůli nákaze a on mi okamžitě napsal, že i já musím zůstat doma. Když jsem nesla listinu o uzavření třídy paní ředitelce, zaradovala se: „To je dobře, Dlouhá dostala příušnice, tak půjdeš učit do její třídy“, vytáhla jsem příslušný doklad o nutnosti mé izolace a šla k Martínkovi domů. Měli jsme doma už odstrojený stromeček a čokoládové kousky jsme si prodávali: „Co cete paní?“ (Co chcete paní?) „Já bych prosila modrý zvoneček.“ On mi ho podal a řekl cenu a já mu tolikrát plácla do ručičky a modrý zvoneček jsem mu vrátila. Tohle jsme dělali bez přestání a když jsem šla s maminkou po čtrnácti dnech pobytu doma, neoblékla jsem šaty, vzala jsem si jiné, ty jsem taky neoblékla, zachránila mě jediná sukně, kterou jsem oblékla. Ale pak jsem si nosila do školy salvát v termosce (to je čaj), který jsem měla ve skříni a když děti psaly, otevřela jsem obě křídla dveří a popíjela. A ten čaj pomáhal na hubnutí? (:E) „Ne, ale ten je tak odpornej, že pak nemáš chuť jíst.“ Ale moje maminka měla jednou nemocnej žlučník a zhubla se, tak jsem to začala dělat, bylo-li to potřeba, také.

Tatínek (M. P.) chtěl dělat asi spisovatele. M. P. Chtěl studovat archeologii na FF UK, ale dozvěděli jsme se, že budou brát 8 studentů a dva z nich měli význačné rodiče, tak jsme věděli, že by se tam M. P. těžko dostával, tak šel studovat srovnávací literatury. Když stáli před dveřmi učebny, kde měli být zkoušeni, všichni byli vystresovaní a bavili se o literatuře, padlo jméno Franz Kafka, „Propána krále,“ povídá jeden adept, to jméno slyším poprvé, tak Martin řekl, co věděl, a onen student dostal právě Franze Kafku a na základě Martinova povídání byl přijat, zkoušku udělal.

25. 1

Když pan Karel Teissig dělal můj portrét, posadil mě na židli, jejíž opěradla vyčnívala nad moje ramena, když jsem to zjistila, zeptala jsem se, jestli to nebude, jako že mám aktovku na zádech, to mistra rozesmálo a ujistil mě, že ne. A také ne. Když se E. ptal, jak se bude revanšovat, vyžádal si stejné rámy, kterými jsme ty naše portréty dali zarámovat, před mnoha lety. Jednou povídá: „Víš, E., já když mám jít v pět hodin

odpoledne do kina, já nejsem od rána schopen pracovat. Po mnoha letech jsem poznala, jak hlubokou měl pravdu (taky když jsem měla někam jít, že jsem již nemohla dělat nic jiného).”

Nevím, v které to bylo třídě, ale panu řídícímu se zastavily hodinky během vyučování. Poslal Edáčka, aby se podíval na školní hodiny, které byly na chodbě, hodiny našel, ale neznal je. Naštěstí šla kolem starší holčička, a řekla mu, kolik je hodin. Přetlumočil to panu řídícímu a po příchodu ze školy si sedl k mamince na stoličku a vstal z ní teprve, když se hodiny naučil znát.

Jednou spadlo něco z nebe v Čelákovících, Němci mysleli, že je to bomba, tak se to vydali hledat. Bomba to nebyla, ale udělali prohlídku všech domů v Čelákovících. Pod schodištěm měli Petiškovi bednu s vzácnýma věcmi Diamantových, což by znamenalo přinejmenším koncentrační tábor. Ale babička mluvila s těmi Němci německy a žertovala s nimi. Když odešli, úplně se psychicky zhroutila.

Když byly bombardované Vinohrady, nevěděl tatínek E. P., jestli není poškozená bombou teta Hana, jeho sestra. Náhodou byli ten den s babičkou v Praze, tak se velice rychle vydali do kopce na Vinohrady pěšky, protože nejezdily tramvaje. Dům tety Hany byl v pořádku. Ale ta rychlá chůze do kopce narušila dědečkovu (tatínek E. P.) oslabené srdce a 6. 3. zemřel.

Učila jsem metodiku jazyka českého středoškoláky na Pedagogické škole (to bylo jako učitelský ústav, tam jak byl soud, jak je Masarykova škola) v Brandýse nad Labem (asi v roce 1960). Tenkrát se musel dělat rozvrh na každou hodinu písemně, psát ho na tabuli a podle něj učit tu příslušnou hodinu, pečlivě jsem to dodržovala, jednou vypadly dvě hodiny, třída byla v kině, tak jsem na začátku hodiny řekla, že rozvrh napíši na konci vyučovací hodiny, podle toho, co stačíme za vynechané hodiny probrat, tak, že na tabuli nebylo tentokrát výjimečně nic. Najednou: „ťuky, ťuky”, a do třídy vstoupil ředitel pedagogické školy, zemský inspektor, přišli na inspekci, hodina probíhala k všeobecné spokojenosti, ale bylo mně vytknuto, že nemám na tabuli rozvrh. Když inspekce odešla, řekla jsem žákům: „Vidíte, že čert nikdy nespí.” Hodinu, co hodinu, mám rozvrh na tabuli a dnes zrovna ne.

Vedle gymnázia měl vilku přísný profesor, který nás také učil, ten mi nabídl kondice pro přijetí žáka z páté třídy do gymnázia, ráda jsem to přijala, sice jsem nevěděla, proč to nabídl právě mně. Ten chlapec se dobře učil, a přijímací zkoušku udělal. Byl přijat. Zkoušel ho velice přísný německý inspektor a ptal se ho, kde je jeho otec. Chlapec už byl poučen, co má odpovědět, tak řekl: „Nevím“. On naznačil rukama svá slova: „Ist geflogen“ (to je německy uletěl), byli dobře informováni. Proto se dala ta paní rozvést, aby neměla z toho potíže. Zařukala jednou na okno u mojí maminky a přinesla jí několik šperků, aby si z nich Alenka vybrala, ačkoli mě dobře platila. Mezi nabídnutými byl také stříbrný náramek, dvakrát tak široký jako ten, co nosila Sonička a který se mi (ten její) velmi líbil. Ten širší jsem si vybrala. Můj první náramek byl zlatý z řetízků od tatínkových hodinek, který mi dala Pepova manželka z něj udělat, u zlatníka blízko obchodu, kde byla zaměstnaná, tam také potom opatřila ty švýcarské hodinky na poukaz, který mi byl přidělen.

Když jsme tenkrát byli ve Strážnici se seminářem, seděli jsme u stolu s panem profesorem, v hostinci, ve kterém seděl František Halas, se svou společností, dívala jsem se na něj s velkou úctou a dokázala jsem pouze dát mu podepsat pohlednici, s pozdravem E. P., ale zvláštní je, že jsem nikdy osobně s Halasem nemluvila. Se Skácelem jsem jistě mluvila, ale nemám na to žádnou vzpomínku. Ani na Nezvala. Nezvalovo plnicí pero máme někde doma, ale nevím, které by to bylo. To s ním něco E. P. podepisoval a jak bývá ve zvyku dopsat, přikrýt pero a dát do kapsy, tak to udělal a ani jeden a ani druhý si nepovšimnul, že pero není E. P. S Jaroslavem Seifertem se navázal kontakt, když mu jako zaměstnanci časopisu Práce otiskoval E. P. fejetony.

31. 1

Tatínkův synovec Toníček, báňský inženýr, byl ředitelem dolů v Jedomělicích. A měli dceru Alenu. Ta přinesla moje svatební oznámení do školy a vydávala je za svoje (taky byla Alena Štědrá).

Jednu dobu byly u nás v oblibě modely zahraničních autíček. Jeden malý sběratel měl v Americe příbuzné a ti mu poslali takový model. Sběratel přinesl autíčko

do třídy a ukazoval ho dětem. Za nějakou dobu se ozval nářek: „Mně se ztratilo autíčko.” Rozdala jsem dětem papír a řekla jim: „Napište, bez podpisu, prohlašuji na svou čest, že jsem autíčko nevzal.” Když jsem pročetla odpovědi, jedna odpověď zněla: „Prohlašuji na svou čest, že jsem autíčko vzal.” Pisatele jsem podle rukopisu samozřejmě poznala a nechala ho bez udání důvodu o něco později ve třídě. On mi autíčko předal po domluvě a já ho předala majiteli. Nikdo se nedozvěděl, jak to ve skutečnosti bylo. A všichni byli spokojeni.

Nerada jsem viděla, když byly děti v přetopené třídě oblečeni v teplých oblecích. Když jsem přišla do nové třídy na první hodinu, právě tato situace nastala. „Sundejte si, děti, teplé kabáty a svetry,” vyzvala jsem je. Poslechl. Jenom jeden chlapec měl rolák ke krku, vlněný a ještě teplé sako. Šla jsem k jeho lavici a vyzvala ho: „Stoupni si.” K mému údivu jsem k němu vzhlížela. Byl to repetent (repete je opakování), který už měl opustit školní docházku. „Sundej ten kabát,” povídám mu se strachem, který doufám nebyl znát. Co jestli kabát nesundá, tak mám po kázni. Sundal a sám ředitel školy byl překvapený, jak tato rozpustilá třída je od nynějška ukázněná.

Ve třídě byl velmi neukázněný chlapec a velice jednou zlobil nad únosnou míru. V rozčilení jsem ho potrestala a až doma se mi zdálo, že neúměrně. S přicházejícím večerem se mi dostavil a zvětšoval pocit mé viny. Plakala jsem, E. P. mě utěšoval a dobu, kdy byla už tma a já plakala, zkomolil jméno chlapce a tu dobu nazval Benátskou nocí. Bez pocitu viny jsem si na tuto událost nemohla vzpomenout i několik let potom. Až jednoho dne někdo zvoní u dveří našeho bytu a já se dívám do tváře mladému muži, který byl tím, kvůli kterému jsem se tolik naplakala. „Já teď bydlím v pohraničí, přijel jsem sem na návštěvu a neodpustil jsem si navštívit Vás.” To bylo určité vyznání lásky a od té doby jsem na událost vzpomínala s radostí a ne s žalostí.

Moje kolegyně učila po válce v pohraničí. Měla ve třídě sedmdesát dětí. Byla přepracovaná a když jeden žák tmavé pleti zlobil, neovládla se a udeřila jej. Druhý den ráno před začátkem vyučování vyhlédne z okna a spatřila jeho otce tmavé pleti, jak kráčí ke škole. A jeje, polekala se. To to dostanu. A zatím onen tatínek, když před ní přistoupil, vytáhl krásnou kytici a podával ji jí: „Já Vám mnohokrát děkuju, že jste toho našeho usměrnila, my si s ním nevíme doma rady. Když bude potřeba, dejte mu, co proto.“ A ten kámen, který z ní spadl, dělal rámus jistě až do ředitelny.

Můj tatínek učil také tělesnou výchovu. Tenkrát se ke cvičení používaly tyče a někdy s nimi vyučující udával takt. Děti přišly do tělocvičny a jeden chlapec šplhal po tyči nahoru. Pan učitel ho tyčí, kterou měl v ruce, příslušným posuňkem sundal dolů. Nevěděl, že tyč rozbila jeho kapesní hodinky. Druhý den přišli jeho rodiče, sedláci, do třídy a povídali: „Pane učiteli, vy jste udeřil našeho Frantu a rozbil mu hodinky, ty hodinky zaplatíte.“ „Ano“, odpověděl. „Hodinky zaplatím. Ale František lezl bez opory nahoru ke stropu a kdyby spadl, tak by se byl zmrzačil.“ „A promiňte, to jsme nevěděli, hodinky platit nemusíte, a s Frantou si to doma vyřídíme.“ A pan učitel měl ve válce kam chodit pro mléko.

6. 2

Jednou o přestávce se hoši šťouchali, jeden upadl (Karel) na ústřední topení a tekla mu z hlavy krev. Popadla jsem ho a šla s ním do ředitelny k lékárnice. „Byla jste ve třídě, paní kolegyně.“ „Ano.“ Viditelná úleva. Pan ředitel zavolal dva oktávány a poslal s nimi zraněného do nemocnice. Tam zjistil lékař, že je to maličkost, že na hlavě to velice krvácí, ranku zalepil a chlapec došel do školy sám bez oktavánů.

Svaz spisovatelů dal kdysi kterémusi spisovateli stipendium na několik měsíců, aby mohl napsat knihu. O to stipendium požádal. „A vy jste mu ho dali?“ Divil se E. P. Byl toho názoru, že to měl nejdřív napsat a pak dostat za to odměnu.

Když měl E. P. přednášku pro IBBY v západním Německu a já tam byla s ním, herečka, která četla úryvky z díla E. P., vyjednala návštěvu u své známé, německé baronky. Ta, když se návštěva u ní dojednávala, řekla ve čtyři, ne dříve ani později.

Bydleli v nějakém činžáku a při vyprávění nějaké příhody hostitelka říkala: „Když nám vybombardovali ten druhý zámek...” Čekali jsme u dveří a úderem 16. hodiny jsme zazvonili. Bylo to přijato s uznáním. Byla připravena nějaká svačina a u ní byl také její manžel. Ten znal trochu české dějiny a s velkou radostí si o nich s E. P. popovídal. Když hostitel vypravoval, co znal z Prahy, nepoznali jsme, jestli tam byl před válkou, nebo za války. Když se paní baronka neřvala, vzal si sladké pečivo, které měl kvůli cukrovce zakázané. Mě upoutalo, že hostitelka měla u nohy na stole zvoneček, kterým, jakmile jsme dopili, ihned se ho dotkla a panská přišla. Zřejmě měla zkeslené představy o způsobu vycestování u nás. Protože, když něco vyprávěla, říkala: „Tam v Benátkách, nalevo za rohem, víte kde, že?” Měla jsem tenkrát paruku. Nebylo k poznání, že to byla paruka. Nosila jsem ji proto, že byla učesaná a nemusela jsem často chodit ke kadeřnici, která mi slušela, hostitelka mně vlasy i mě pochválila, zeptala se mě na věk a když jsem jí ho řekla, povídala: „To jste toho syna musela mít v desíti letech.” Ale syn právě měl maturitu a maturitní ples, který jsem oplakala, že jsme na něm nebyli. Ale profesori si pochvalovali, jak jsou rádi, že tam nejsme, protože to bylo nějaké divoké, což by se nám nelíbilo.

A při jiné příhodě baronka říkala: „Ale ty bruselské krajky jsem vždycky žehlila sama, vždyť to znáte.” A já ji při tom nechala.

Položila mi také otázku: „Kolik Vás bydlí v jednom bytě?” Když jsem řekla, že jenom my, kývla, že jako mi věří, ale bylo vidět, že mi to nevěřila.

Dřív byly paruky z umělých vlasů, prodávaly se na váhu, a byly velice laciné, tak jsem si koupila tmavou a blond. Tu blond paruku jsem ale nosila buď tam, kde mě neznali, nebo kde mě dobře znali a věděli, kdo jsem.

7. 2

E. P. napsal předmluvu ke knize od Hermana Hesse, která už vyšla tiskem, když se v nakladatelství dozvěděli, že H. H. nedovoluje předmluvy ani doslovy tisknout za jeho života. Ale už se to dozvěděli pozdě. Proto dali předmluvu přeložit a poslali ji s omluvou Hermannu Hesse, ten dovolil tuto výjimku udělat a napsal na pohlednici krásné věnování pro E. P. Po 6. 6. 1987 jsem šla do nakladatelství a požádala o tuto fotografii,

ale ředitel mi řekl, že neví, kde je, ale že on tam tenkrát ještě nebyl. Pak jsem se dozvěděla, že určitý spisovatel sbírá podpisy slavných zahraničních autorů, ale netroufala jsem si navázat s ním kvůli tomu kontakt. Když byl E. P. v Berlíně, měl jakési jednání v západním Berlíně, tak navštívil Güntera Grasse, pobavilo ho, že měl pracovnu ve vile v podkroví, kam měl vyklápečí schody, aby mu tam děti nechodily. Když byl G. G. s manželkou v Praze, tak jsme s nimi seděli v Klubu spisovatelů. Páni se bavili spolu a my také. Co jsme povídaly s paní G. G., už si nepamatuji.

Můj první styk se spisovatelem byl v umělecké besedě při jakési oslavě narozenin Karla Sezimy. Když jsme mu šli s E. P. blahopřát, políbil mi ruku a povídal: „To je dobře, že jste vzal slečnu s sebou, dámy dodají vždycky slavnosti lesku.“ To se ví, že jsem byla náramně pyšná a polichocená.

E. P. napsal sbírku próz: „Příběhy, na které svítilo slunce“, které mu vydalo a vytisklo jedno nakladatelství v Ostravě, ilustraci k tomu mu vytvořil Kolíbal. Když bylo po revoluci, chtěla jsem to vydat, ale potřebovala jsem souhlas malíře. Vyhledala jsem jeho bydliště a telefon a požádala o schůzku. Sešli jsme se v kavárně v Rudolfinu a když jsem mu přednesla dotaz, vůbec nevěděl, že kdysi něco takového ilustroval. Souhlas mi ovšem dal. Když kniha vyšla, byli v Albatrosu zděšení, protože si mysleli, že jiné nakladatelství vydalo tu knihu Egyptských a mezopotámských a židovských bájí (pro které jsem navrhla název „Příběhy, na které svítilo slunce“). K té duplicitě došlo takto: E. P. napsal ty příběhy a nevěděl, jak knihu nazvat, navrhla jsem mu titul, protože se vůbec nepředpokládalo, že ta kniha, která měla vyjít u Lukásíka v Ostravě, by vůbec někdy vyšla (oni to vytiskli u Lukásíků, ale přišel únor 1948, a zrušilo se nakladatelství, nepředpokládalo se, že by to kdy vyšlo, proto byl pro ty báje použit ten název). Je to spíš taková rarita a s ilustrací Stanislava Kolíbala je to vzácnost.

14. 3

Kdysi byl E. P. s nějakou delegací v Polsku, kde byli Oldřich Mikulášek a Milan Kundera. A byli někde na procházce na pobřeží, než byla doba té přednášky. Oldřich Mikulášek, jestli si to pamatují dobře, přerušil procházku a vrátil se do hotelu, že pojedou domů. Ptali se ho: „Proč?“ „Umřela mi maminka.“ A v hotelu měl telegram s

touto zprávou. Podobnou historku jsme zažili v Západním Německu. Nevím ale, jestli si to ještě pamatuji dobře, možná to Martin bude vědět líp. Setkali jsme se tam s nakladatelem Kovarem (Kovář), byl to rozestudovaný právník, ženatý. Jeho žena byla na návštěvě u svých příbuzných ve Vídni. Dostal telegram: „Jsem těžce nemocná. Ihned přijedť.“ S tímto telegramem dostal okamžitě výjezdni doložku a do Vídně jel. Tam se na něj na nádraží jeho žena usmívala. „Co se děje?“, „Ale já jsem se rozhodla emigrovat a protože Ti to způsobí nepříjemnosti, tak se Tě ptám, jestli tu nechceš zůstat taky“. Zůstal. Měl potom nakladatelství a na dovolené v Řecku si četl Staré řecké báje, byl jimi okouzlen, a chtěl je vydat. Pak vypravoval, ale to už nevím přesně, jak to bylo, že jeho maminka byla s ROH autobusem na výletě a když byli na nějaké stanici, řekla, že nepojede dál, že jí umřela maminka, která jí hlídala děti. Ten Kovar nám byl tak sympatický, že E. P. neobnovil smlouvu švýcarskému nakladateli na Řecké báje, ale dal jí tomuto mladému muži. Ten potom Řecké báje vydal a oznámil, že se špatně prodávaly, a že další vydání nevydal. Vydal, ale neplatil, omylem poslali nový výtisk, který měl jiný formát. Takže jsme poznali, že nové vydání bylo vydáno.

Milan Kundera byl v určité době dobrý straník, ale pak jím přestal být, a byl v nemilosti. Měl zakázaný přístup do Klubu spisovatelů, a jednou, když to ještě nevěděl, tam chtěl jít, ale nepustili ho tam. Jednou ho v této době nemilosti E. P. potkal v Praze na ulici, šel k němu a povídá: „Milane, jak se máš?“ Milan se kolem sebe rozhlížel a ptal se: „Ty se nebojíš se mnou mluvit?“ Což jeho bývalí kolegové dělali. Potom nějak emigroval, dával E. P. pozdravovat a hezky o něm vždycky mluvil. Milan měl bratrance Ludvíka a tomu se často přihodilo, že měl besedu, ale když se obecnstvo dozvědělo, že je Ludvík a ne Milan, část dívčího obecnstva opustila sál.

Jednou šel Martin po Brandýse a zastavil se u knižního stánku. Tam spatřil knihu, kterou vydali s panem Uhlířem, ale v jiné podobě, koupil si ji, a jednal s nakladatelem této nezákonné publikace. Onen prodejce té knihy ze stánku už se v Brandýse neobjevil.

Kdysi jsme tady u nás věděli, že je Coca-Cola, ale neznali jsme ji. Když jsme byli s Čedokem v Jugoslávii, Coca-Colu, která byla na každém rohu, jsme ve velké lahvi přivezli domů (litrovou). Když k nám přišli hosté, k vinným skleničkám, v kterých jsme s nimi popíjeli Žernosecké víno nebo Mělnické, jsme přidávali malé likérové. Do nich jsme

nalévali Coca-Colu, aby všichni naši známí mohli ochutnat. Když jsme po letech byli u Huberů, vzpomínali, že první Coca-Colu pilu u nás.

MUDr. Huber měl jako dítě francouzskou vychovatelku a když nějaká země s francouzsky hovořícím jazykem potřebovala ušního lékaře, znalého francouzštiny, vyslali tam jeho i s rodinou.

15.

3

Inženýr Hilský pracoval služebně na Kubě, byl tam i s manželkou a dcerou. S paní jsem si dopisovala. Občas mě požádala paní Hilská, abych jí poslala něco, co na Kubě postrádali. Jen tak si vzpomínám, sítko na čaj, zavírací špendlíky, patentky, hašlerky a to ostatní mi vymizelo z paměti. Po návratu z Kuby pracoval Jaroslav Hilský v západním Německu, tam jsme se setkali a on nám dal značnou finanční částku. Jednou k nám měli přijet, už jsme byli na jejich návštěvu přichystaní. Najednou večer zvonil telefon, vzala jsem ho, ale ozývaly se nějaké prapodivné zvuky. Tak to vzal E. P. a byla to paní Hilská, která v pláči sdělovala, že je Jarka mrtvý a že nepřijedou. Krátce před jeho bydlištěm ho zabil ve vozidlu nějaký Němec. Když jsme přijeli ke Kalince kompenzovat marky za koruny, byli jsme jediní, kteří jí ty peníze dali. Dcera čekala tenkrát miminko a tatínek jí poslal nějaké peníze po svém příteli. Paní i dcera o tom věděli, ale onen muž se k vrácení peněz neměl, až když si o ně řekli a věděli přesnou částku. Když jsme byli na pohřbu, divila jsem se, že tam nebyla manželka, ale ona tam byla a tak byla změněná, že jsem ji nepoznala.

Když jsme byli v NDR v Berlíně, měl E. P. přednášku a já jsem na něj čekala v restauraci. Přišel ke mně číšník a řekl: „To tady chcete takhle sedět?“ Tak jsem myslela, že málo konzumuji, tak jsem si objednávala stále a stále další jídlo, ale pak jsem se dozvěděla, že tam samotné ženy sedí jenom ty, které chtějí někoho ulovit a že mě nepovažovali za počestnou ženu. To mi vysvětlilo to, co jsem si v Paříži jednou pochvalovala, taky jsem seděla sama v kavárně a žádný číšník ke mně nepřišel. Byla jsem ráda, že neutrácím franky, ale oni mě tam opět považovali za lehkou. Pak mi to paní Huberová vysvětlila, že tam není zvykem, aby chodila žena sama do takovýchhle podniků, že teď o to ženy usilují (aby mohly jít samy do kavárny a nebyly podezřívány,

že tam jdou někoho lovit).

Strejčkovi Mirkovi, ale spíš tetě Lídě, vadí listí, které k nim lítá od nás. Napsal na nějakou komisi na radnici a komise přišla, aby to přešetřila. Nejdřív se šlo k Mirkovi, Mirek si stěžoval, že mu tam naše stromy stínějí. Ale komise mu ukázala, kde je slunce a jak jde, a že stíní on nám. Tak aspoň žaloval, že nestříkáme proti hmyzu. Ale jeden člen komise, kterého on učil, povídal: „Pane učiteli, já mám radši pět kilo nestříkaných meruněk, než 50 kilo stříkaných.“ A Mirek v tom dopise na radnici požadoval na mně přes 900 Kč za to, že odklízeli naše listí z jejich zahrady. Komise se zeptala, jestli jsem ochotna to zaplatit, řekla jsem, že ano a už jsem měla peníze připravené, tak jsem jenom pro ně doběhla a dala si od Mirka podepsat, že tu částku přijal. Od té doby se zatím nic nedělo. Nevím, jestli se stříkání muselo nebo jenom doporučovalo.

Když byl Martin menší, dal mu strýček sazeničky jahod a on je ten rok s velkou chutí pěstoval, příští rok si ale na jahody už ani nevzpomněl. Když byla doba zrání jahod, zaslechla jsem nějaké ženy povídat, že to sucho je úplně připravilo o úrodu jahod. Tak jsem si na jahody vzpomněla a šla se na ně podívat, nebyly pro plevel vůbec vidět, ale když jsem plevel odhrnula, byly tam krásné vyztřelé červené jahody. Chodila jsem je tam trhat, a vždycky je vážila. Když z toho malého kousku už jsem jich navážila 4,5 kila, přestalo mě vážení bavit, ale trhání jahod ne. Byla jich ten rok krásná úroda.

V restauraci Slavie byl stůl Jiřího Koláře. Jiří Kolář chodil do Slavie, kde si dával různé schůzky, když jsme přijeli do Prahy a měli jsme vyřízeny záležitosti, za kterými jsme tam jeli, zašli jsme do Slavie, a u toho stolu byl vždycky někdo známý. Kolář jednou u nás naznačil, že se radši stýká v kavárně, než aby si bral hosty domů (nevím, jestli z praktických důvodů nebo kvůli obavám z odposlouchávacích štěnic), ale nás k nim několikrát vzal.

Jeden náš známý během telefonického rozhovoru poradil předpokládanému odposlouchávači: „Polib si ...“.

V tuzexových prodejnách bylo zboží běžné na Západě: káva, cigarety, doutníky, konfekce, někdy obuv, látky a záclony. Před tuzexem stáli mladí muži, „veksláci“ (veksl to je výměna), kteří prodávali za drahé peníze tuzexové bony (poukázky), platící pouze v Tuzexu. My jsme tam kupovali většinou žvýkačku a čokoládu pro děti na dárky.

22. 3

Když Němci zavedli protektorát Čechy a Morava, zřídili přidělové hospodářství. Na potraviny a na oblékání. Takže nedocházelo k tomu, jak znám z vyprávění, že v první světové válce se stály dlouhé fronty na potraviny a na někoho se vůbec nedostalo. Za druhé Světové války měla každá domácnost kmenový list a tam se zapisovaly lístky, které se dostaly. Byly to takové archy, na kterých byly čtverečky, s označením určitého množství té které potraviny. Takže když si někdo koupil housku, nemohl už si dát v restauraci knedlík a naopak. Byly také lístky na ložní prádlo, kdo si ho nekoupil, mohl ty lístky jinému prodat. Tak do mé výbavy moje maminka koupila několikery lístky na ložní povlečení, od paní, která bydlela v tom barokním domečku u Hrušováku. Také obuv, kromě té s dřevěnou podrážkou, byla na ústřížky. Takže nikdo nestrádal hladu. Ale také se nemohl přejídat. Mléka bylo na každý den troška, proto jsme chodili pro mléko za několik dní. My jsme měli štěstí, že tatínka měli rádi hospodáři na venkově, které učil, takže jsme si chodili pro mléko do Záp a do Polerad. Věra, moje spolužačka, jezdila pro mléko přes les za Boleslaví, a jednou tam byl nějaký muž, který se k ní blížil. Ale naštěstí, někdo přijížděl, tak ji minul, ale druhý den jiná dívka takové štěstí neměla, a našli ji tam mrtvou.

Můj tatínek měl sestru v Krásné Hoře u Sedlčan. A ta pěstovala husy ve svém hospodářství. Na jaře tam tatínek jezdil pro housátka, která potom v Brandýse naši pěstovali. Když byly maličké, udělal tatínek pro ně na zahradě ohradu, ta se dala přenášet, když housátka vyzobala travičku. Tatínek u nich stál a povídal jim, nebo pískal. Když byly větší, tak chudinky přišly do posady a maminka je cpala šiškami. Na šišky se dávala hrubá mouka, to se zrní mlelo na zvláštním strojku, ale mlel jen tatínek a Mirek. Ten ovšem velice nerad, pochopitelně. Když byla husa dost vykrmená, přišla na pekáč, a bylo kromě masa i sádlo na chleba a také játra v sádle (to byla veliká lahůdka).

Můj známý si už v hlubokém míru vzpomněl na lahůdku husy, které jeho maminka vykrmovala a požádal na vesnici nějakou ženu, aby pro něj husu vykrmila. Odpověděla: „To byste se nedoplatil, s tím je taková práce“ a měla pravdu. Kolikrát se maminka budila a šla pozorovat, jestli husa ještě dýchá.

Když teď vidím současnou módu, že se nosí u dlouhých kalhot třeba každá nohavice jiná, nebo půlka nohavice jiná, pomyslí si, jak by to bylo ve válce přišlo vhod. To nemohla být ani nohavice ze stejné látky sešívaná (byl problém látky sehnat, byly na poukazy).

28. 3

Když už byl postavený dům 1602, pozvali jsme na oslavu ty, kteří se na stavbě účastnili. Jako moučník jsem podávala dort ve tvaru domu. Byla to kostka, kde okna a dveře byla znázorněny čokoládou a mandlemi, vzbudilo to kladné uznání. Jednou jsem také hostům (zřejmě Králíkovům) nabídla pečenou krůtu, která místo nádivky měla kachnu, kachna měla místo nádivky pečené holoubě a teprve pečené holoubě mělo nádivku. Krájel a servíroval E., který si na to opatřil bílou vysokou čepici a zástěru.

Vánoční cukroví jsem pekla velice ráda a hodně, tenkrát jsme odebírali západoněmecký časopis, kde byly recepty na takové druhy, které u nás byly tenkrát neznámé. Jeden rok jsem napekla dvacet sedm druhů. Cukroví jsem pekla i pro obě babičky a několik tet. Když jsem přišla ze školy, tak jsem se do cukroví pustila.

Na Velikonoce jsme přejali německý zvyk, že zajíček nosí dárky. Jednou byl ale malér. Eda mě viděl, jak místo zajíčka dávám dárek na zahradu já, a své zklamání oplakal. Ale od toho zvyku jsme neupustili. Ať zajíček nebo babička, jen když byl dárek. Edovi kamarádi si dlouho chodili pro žvýkačky k nám. Jako od zajíčka.

Svatbu jsem chtěla mít co nejobyčejnější, aby ale další život byl neobyčejný. Dopadlo to ale tak, že svatba i život v manželství byly neobyčejné. Předběhla jsem dobu v tom, že jsem chtěla mít svatbu na kopci Kuchyňka vedle obce Brázdim, kde jsem učila. Teď jsou svatby mimo obřadní síně něco zcela běžného, ale tenkrát to vůbec neexistovalo. Pan farář to mamince odmítl: „Lidi jdou do kostela často jenom na křest a svatbu, a aby Alenka ani na svatbu nešla do kostela, tak to tedy ne.“ Termín svatby jsme přísně tajili, a aby se na ni nikdo nezvaný nedostal, stanovili jsme si dobu na šest hodin ráno, a z Čelákovic, že pojedou vlakem. Taxíkem jenom od nás. Od Čelákovic přijížděl vlak před šestou hodinou a moje maminka se šla do zadního pokoje dívat, jak babička a svědek švagr Bedřich se ženichem přijíždějí. „Alenko, oni nepřijeli“,

hlásila mi. „Tak pojedou zřejmě taxíkem,” nevyvedlo mě to z míry. „Tatí”, řekl můj starší bratr, „tak pro ně dojeď, když už tu taxík stojí”. Tatínek to rezolutně odmítl. Ale když ve třičtvrtě na sedm maminka i já jsme plakaly, vyběhl před dům: „Pane Jeřábek, do Čelákovic.” Můj starší bratr se snažil vtipkovat: „Zná ženicha pan farář, nezná, mě taky nezná, tak já půjdu místo Eduarda. A bude to.” V Čelákovicích šla uvítat tatínka švagrová Věra, která tam hlídala svou dceru a starou babičku (matku babičky). Tatínek vyhrkl: „Kde je?” Odpověď: „Odešli z domu před šestou hodinou.” Tatínek zčásti uspokojen, sedl do taxíku a jel do Brandýsa. Tam už stál druhý taxík, ženich a svatebčani. Nasedli a jeli na faru. Pan farář byl už v civilu a kostel zamčený. E. mi na vysvětlenou řekl: „My jsme byli v Mochově.” Mně vytanulo na mysl pouze: Mochov, Souček, lihoviny. A myslela jsem, že se tam byl loučit se svobodou, ale co se vůbec stalo: „Osm let nastupoval E. do lokálky s nástupem Brandýs nad Labem, také tentokrát na témže místě stála lokálka s nápisem Brandýs nad Labem. Ale zahýbala jinam. „Kam to jedou,” vykřikl E. „To jenom šibujou,” těšil ho svědek bratr Bedřich. „Kam to jedete”, křičel E. na průvodčího. „No do Mochova”. „Ale měli jste ceduli Brandýs nad Labem.” „No to ji zapomněli vyměnit. Kam spěcháte?” „Já se žením.” „Na to máte vždycky dost času”. A byli v Mochově. Telefon až od osmi a taxík v Mochově žádný. Musíte počkat zase na nás, až pojedem do Čelákovic, těšil průvodčí, a měl pravdu. Ale v Čelákovicích taxík byl. A byl po noční službě, spal. Ale když jeho manželka slyšela, že se jedná o svatbu, tak ho probudila a do Brandýsa dojeli. Nakonec to dobře dopadlo. Když bylo po obědě, na který dorazil i František, nesli jsme tetám svatební koláčky a já se šla pochlubit dvěma prsteny, které jsem dostala: „Snubní a pak ten s devíti malými brilianty” „Copak tenhle, ukázala teta Bóža na ten brilantový, ale tenhle ukázala na snubní, ten přijde Edouška hodně draho...” Pamatuji se, že jsem šla v místech, kde je teď masna (jak je Cotton) po tom chodníku, pokračuje se po té straně na náměstí a zálibně se podívala na snubní prsten a řekla jsem si v duchu: „Já jsem vdaná, já jsem vdaná.” Byla jsem druhá ze třídy. Milada (sirotek) se vdala hned po maturitě.

4. 4

Voda v Labi byla poměrně čistá, jednu dobu mne E. vozil za Brandýs a tam jsem plavala až ke Kostelci, jednou když jsem vylézala z vody, od ramen až ke kolenům jsem oranžověla. Někdo proti proudu vylil do řeky nějaký odpad a od té doby jsem už do Labe nechodila plavat. Kdysi byla voda v Jizeře čistounká, ale studená, na soutoku Jizery s Labem se dalo poznat, která část vody je z Jizery a která z Labe. Když se dělaly přehrad, tak se toto porušilo.

Někdy v třicátých letech minulého století přišly do módy vysoké dámské přezůvky se zipem. Moje maminka si je koupila a když je prvně obouvala, vyletěl jí zip, poranil nohu a roztrhnul punčochu. Zanesla přezůvku do prodejny Baťa, kde je koupila a oni je poslali do Zlína. Obratem měla nový bezvadný pár přezůvek a ještě nový pár punčoch. Tak si tenkrát vážili zákazníka.

Celá protektorátní léta se vyučovala velkoněmecká říše, a proto se na Fakultě musela dělat doplňovací zkouška z českého dějepisu a ze zeměpisu Evropa a svět. Když jsem udělala zkoušku z dějepisu, asistent, který mě zkoušel, mi nabídl, jestli nechci dělat na katedře dějepisu pomocnou vědeckou sílu. Odmítla jsem, ač nerada, protože jsem musela učit, aby mohl E. P. být na volné noze, čili mít svobodné povolání.

Na gymnáziu se kromě latiny a němčiny vyučovala také francouzština. Ačkoli jsem nebyla nejlepší franštinářkou ve třídě, uměla jsem tolik, že když jsme byli na skautském táboře, a šli tam francouzští skauti, byla jsem schopná se s nimi domluvit. Potom jsem brala soukromé hodiny francouzštiny už jako vdaná, a uměla jsem tolik, že když jsme s E. P. seděli s belgickými manželi pod Akropolí u kávy, mohla jsem se s nimi krásně bavit.

V roce 1968 proběhla rádiem zpráva, že budou spisovatelé zavíráni. Švagra a švagrovou z Liběšic napadlo, že nás odvezou do Liběšic, že tam nás nikdo hledat nebude. Když přijelo auto a zastavilo před naším domem, tak dva mladíci z domu (Pavel a Franta) si řekli, to jedou pro pana Petišku, a vzali si železné tyče, že tomu zabrání. Ale já jsem běžela dát mojí mamince klíče od bytu a říct jí, že jedeme do Liběšic, aby to nikomu nepovídala. Když ti mládenci viděli, že běžím k mamince, oddychli si a poznali, že se nejedná na zátah proti Petiškovům. Když se potom situace uklidnila, a E. se vrátil domů a jel do Prahy, nějaký spisovatel mu řekl: „Vy jste se

schovával v Liběšicích, vidíte.” Takže o utajení pobytu nemohla být řeč. Ale mně tam bylo velice divně, ačkoli vždycky jsme se bohatě revanšovali a zahrnovali liběšické dary, měla jsem pocit, že jsem tam z jejich milosti. Tenkrát, když jsme se měli připravit na cestu, se Martin ukázal velice schopný, poradil, kam máme schovat šperky, které Věra chtěla, abychom vzali s sebou. To se nám nezdálo rozumné, protože nás mohl leckdo přepadnout a cennosti odebrat. Proto jsme užili Martinův návrh na skrýš.

17. 4

Jak nás sedm holčiček v Hlinsku v okruhu Šafaříkovy ulice založilo spolek pěti, tak jsme občas spali jedna u druhé. Když jsem spala jednou u holčiček Zimmerových, četli jsme si ze snáře horoskop, pamatuji si z toho svého jenom: „Děti budou těžko roditi.” Vyšlo to takto: „Přicházela jsem do místa, kde se mělo dítě narodit, v nula tři hod. A syn má v listu narození 3:20 a to byla v tom čase i administrativa. Říkala jsem svému muži, že on je jediný, s kým bych mohla mít dítě a on mi řekl, že já jsem jediná, s kterou by mohl žít, aniž bych mu dítě dala. Byl by si Edu určitě užil. Jednou jsme byli ve východním Berlíně na vánočním trhu, kde byly houpačky a kolotoč. Podívala jsem se na E. Byl zamklý, „Co je?” zeptala jsem se. „Dovedeš si představit, kdybych měl vnuka, jak bych ho rozmazloval?” „To si tedy dovedu představit.”

Jednu dobu jsem se chtěla doučovat francouzštinu, četla jsem inzeráty, na jeden jsem odpověděla a šla jsem se tam představit (pí uč. Čejková). Bylo to za náměstím Jiřího z Poděbrad v domě v několikátém patře, na dveřích bylo odborně graficky napsáno: „Dětičky, utřete si dobře nožičky.” Byla jsem zvědavá na obyvatele toho bytu. Rozpor mezi dokonalou grafikou a neumělým veršováním mě poutal. Otevřela mi hezká malá paní staršího věku s deformovanou páteří. Byla to manželka akademického malíře, vyprávěla mi občas něco ze svého života. Nejvíc mě upoutalo, že si myslela, že její muž o její deformaci páteře vůbec nevěděl, že se vždycky obracela přední částí těla. Naznačila, že se důvěrně stýkal s Janem Zrzavým. Že spolu bývali na pobřeží moře ve Francii. Měla ještě několik obrazů, které nebyly po výstavách jejího muže prodány. Oblíbila si mě a chtěla mi dát manželův obraz. Mně se tam líbil ženský portrét, ale největší hodnotu, že měl obraz cikána. Proto mi darovala ten.

Když paní učitelce francouzštiny zemřel manžel, byla úplně vyřízená, proto jí její maminka koupila kočku. Že jí musí denně chodit pro mléko a komunikovat s lidmi a okolím. Ale ona se do kočky a jejích následovnic zamilovala tak, že je krmila lžičkou. Proč jsem tam přestala chodit, už nevím, snad byla nemocná.

18. 4

Jednou jel E. na kremaci svému vzdálenému příbuznému za Turnovem. Přijel do Turnova mnohem dřív, tak se rozhodl, že se půjde podívat na hrad Valdštejn, který znával z dětství. Nájemce hradu Valdštejna a zároveň nájemce restaurace v hradu čekal číšníka. Považoval E. za číšníka, protože měl černé šaty, bílou košili a černou kravatu, na místo číšníka se nedomluvili, ale domluvili se na velikonoční pobyt na hradě Valdštejn. Byli jsme tam náramně spokojeni. I když v pokoji, který jsme měli pro naši tříčlennou rodinu k dispozici, byly jen dvě postele. To se Martínkovi i mně celkem zamlouvalo. Spali jsme spolu. Pan nájemce hradu Horáček tam měl syna Arnoštka, ten byl sice starší než Martínek, ale velký byl stejně. Chlapci si moc dobře rozuměli. Arnoštek (Martin říkal Arnoštek) s námi chodil na procházky. Když přšelo, vymyslel E. tuhle zábavu: obrátil židli vzhůru nohama, přes nohy dal dětskou igelitovou pláštěnku, dovnitř baterku a pomocí prstu a čeho se dalo, hrál chlapcům zábavné stínové divadlo.

Paní Horáčková třeba řekla, co budu dneska vařit? Tak udělám houbovou omáčku, vzala nůž a vydala se do lesa. Za malou chvíli se vrátila s několika krásnými hříbků. A houbová omáčka byla. A výborná.

Jednou jsme byli v Českém ráji a šli jsme na Valdštejn. Ubytování jsme byli v Podhájí. Na Valdštejně byla cedule, že tentýž den, kdy my jsme tam přišli, bude taneční zábava na Valdštejně. Tancovali jsme tam a součástí zábavy byla procházka po přilehlých částech hradu Valdštejna. Najednou se tam objevila bílá paní, která šla po cimbuřích. Když došla na konec cimbuřích, skočila z cimbuřích dolů. Doprovázel ji úlek a výkřik strachu o bílou paní. Druhý den jsme se zeptali, jak to s tím skokem bílé paní bylo. Bílou paní dělal Arnoštův tatínek a místo skoku shodil prostěradlo, kterým byl maskován. Ale iluze byla dokonalá.

Martin Valdštejn nevaldštejn, budil se jako doma v pět hodin. My jsme ovšem

chtěli spát. Tatínek udělal Martínkovi papírové loutky a něco mu s nimi zahrál. Když se Martínek ráno probudil, dostal ty loutky a sám sobě hrál divadlo a my jsme klidně spali.

21. 4

Několik let jsme s Edou jezdili do Mariánských Lázní, bylo to vždycky na několik dní. Když jsme vystoupili z vlaku, Eda položil zavazadla, rozpřáhl ruce a lidi nelidi vykřikl: „Moje zlaté Mariánky“. Cestu jsme si krásně užívali, hráli jsme různé hry a když pak byl připojen jídelní vůz, seděli jsme v něm, Eda tam s chutí obědval a já s chutí pila kávu. Bydlívali jsme v různých hotelích a na večeri jsme chodívali do nejvyššího patra hotelu Flóra. Eda míval vždy omeletu se žampiony a krokety s kečupem. Po letech jsem byla s přítelkyní Martou v Krkonoších a v restauraci nás obsluhoval číšník, kterému jsem řekla, že je mi nějak povědomý. K mému údivu řekl: „Ano, Vy jste chodila s vnukem do hotelu Flóra a vnuk si tam vždycky dával omelety se žampiony.“ Obdivovala jsem jeho paměť. Ale asi jsme nějak zvláště působili, protože se nám něco podobného stalo v čínské restauraci. Tam jsme chodívali na pečenou kachnu, byla nejlepší ze všech čínských kachen, které jsme jedli v Praze. Jednou jsme tam přišli a majitel restaurace šel k nám, pozdravit a ukázal k zemi, jako, že byl Eda takhle malý a pak ukázal nahoru, že takhle vyrostl, takže on si nás taky pamatoval. Zřejmě dal do kuchyně pokyn, aby mu řekli, až budeme odcházet, protože šel k východu a daroval Edovi krásný čínský zvoneček, který tam byl vystavený s cedulkou 450 Kč. Když jsme jednou odjížděli z Brandýsa, bylo teplo a E. byl na to teplo oblečený. Ale v Mariánkách bylo chladno. Byl tam tenkrát obchod s oblečením pro děti, tak jsem Edu oblékla od hlavy až k patě na mariolázeňské podnebí. Kabátek se mně velice líbil, byl oboustranný. Jedna strana manžestrová jednobarevná a druhá kostkovaná. Nosil ho dlouho a rád. E. tam spal líp než já. A při jedné naší návštěvě jsem se probudila, vykoukla z okna a venku bílo, hned jsem Edu vzbudila, šli jsme koupit pekáč a sněhové oblečení. Vyrazili jsme do parku, kde byl kopeček a tam už bylo plno dětí. Měly taky pekáče, někdo sáňky, nebo i lyže. Hned se s Edou skamarádily a do promáčení tepláků se radovaly ze sněhu tak, že Eda řekl druhý den: „Sníh už nechci ani vidět.“ Sníh jako by to slyšel, stejně slezl.

Jednou jsme tam byli kolem mého svátku v srpnu a při procházce Mariánkami mě Eda nechal před několika obchody, nedovolil mně jít dovnitř, odpoledne jsme šli na golf (kde se shromažďovali golfisti), ale předtím jsme se zastavili v hotelu Golf na oběd. A tam mi Eda předal to, co jsem neměla v příslušných obchodech vidět. Květiny, bonboniéru a slona do mé sbírky miniaturních figurek. Úplně mě to dojalo.

Naproti naší vilce v Hlinsku v Šafaříkově ulici bydlely sestry Járinka a Helenka Zimmerovy. Mladší Járince rodiče vykali a starší Helence tykali, nevím proč. Nikdy mě ale nenapadlo zeptat se na to. Dívky rodičům tykaly. Já jsem rodičům také tykala a oni mně také. Ale říkala jsem oběma ruku líbám a ruku jsem také skutečně při odchodu líbala. Pamatuji si, že jsem jednou někam pospíchala a pospíchala jsem s pozdravy a líbáním rukou tak, že to i mého tatínka rozesmálo. Když můj bratr Pepa řekl mamince „papa“, považovalo se to za velkou troufalost. Teď si s Edou klidně říkáme ahoj nebo i čau.

26. 4

V Brandýse v době, kdy jsem chodila do gymnázia, se některé dny v kině hrálo filmové představení od půl páté a od osmi. Když jsme chtěli jít do kina na odpolední představení, museli jsme to hlásit ve škole. Některý člen učitelského sboru sedal vždycky v zadní lóži a večerní představení bylo možné jenom v doprovodu rodičů.

Představení, která si pamatuji:

Studujeme za školou

Študáci a kantoři

Babička

Divá Bára

V hlinecké sokolovně byl Ochotnický spolek sokolský. Často nějakou roli tam hrál jako host některý člen pražského divadla. Vzpomínám si na představení Země úsměvů s vyhlášeným milovníkem, krasavcem, Járou Pospíšilem. V tom představení byla vložka taneční, do které si vybírala bývalá baletka Anna Maternová pohybově schopné

sokolské dorostenky. Já jsem byla mezi nimi. Představení se hrálo odpoledne a večer. Ten taneční soubor byli Číňané, na které nás na odpolední představení nalíčili. Protože to bylo velice nápadné líčení celé tváře, nešli jsme domů na oběd, ale vzali jsme si do sokolovny jídlo. Já jsem kousala nějaký chleba a Jára Pospíšil ke mně přišel a škemral o kousnutí z mého chleba. Já jsem mu chleba podala přes rameno se slovy: „Když o to tak stojíte” a neuvědomila jsem si, co by za to některá dívka nebo žena dala, kdyby ten slavný Jára Pospíšil požádal o kus svačiny. A on si kousl. Taky nám chlapci z tanečního souboru prozradili, že Jára Pospíšil má šněrovačku, aby mu zmizelo břicho. Měli totiž všichni muži společnou šatnu.

Účinkování v Zemi úsměvů nebylo moje jediné vystoupení. Kromě nějaké scénky s Martou při školní besídce jsem měla v necelých čtyřech letech velmi úspěšnou recitaci:

„Polámal se m-aveneček

ví to celá obo-a

o půlnoci -avolali

mavenčího dokto-a

Dokto- kepe na s-díčko

Potom píše -ecepis

T-kik-át denně

P-ášku kufa

bude apík ako -ys

Dali pášku podle rady

maveneček tůně dál

celý den byl ako v ohni

celou noc jim p-oplakal.

Čtyři stáli u postýlky,

pátý těšil - neplakej.

Pofoukám ti na bolístku,

do rána to bude hej.

Pofoukal mu na bolístku,

pohladil ho po čele.

Hop a zdaví mraveneček
ráno skáče z postele.”

(Když jsme šli s maminkou nakupovat a majitel obchodu byl na té besídce, kde jsem říkala mravenečka, chtěl, abych mu tu básničku přeříkala, což jsem bez rozpaků udělala a dostávala jsem různé dárečky). Edovi, když byl malý, tak jsem neříkala mravenečka, ale kozlíčka, bez něj nechtěl usnout. Dá-li se to vzhledem k mému „hudebnímu nadání“ nazvat zpívání: „Husičky pěkně šly řadou, potkal je kozlíček s bradou, kozlíček hned, kloubouček smek Kampak vy husičky, mek, mek, mek, mek husičky sklopily hlavu, uškubly na mezi trávu, neřekly tak ani onak, neřekly dobrý den ani kampak. Kozlíček hladí si vousy, přitom si rozoumek brousí, kývne-li ten na dobrý den, kývnout má druhý též, kozlíček hned, mezi ně vběh, rozdával husičkám mek mek mek mek. Jdou-li teď husičky řadou, potkaj-li kozlíčka s bradou, zdaleka až, kozlíčku náš, říkají dobrý den, jakpak se máš.”

Následoval veliký aplaus.

Nevím, jestli tenkrát už ve mně vznikla touha jít, až dorostu, na dramatickou konzervatoř a stát se herečkou, tato touha mě přešla, když jsem měla hlavní roli v Dykově hře „Ondřej a drak”. Mého partnera Ondřeje hrál Jan Werner, později Věk (po válce se čechizovala jména znějící německy Hülzcher - Hilčr, Schlütr - Šlitr atd.), on patřil k nějaké náboženské sektě, že nechodil ani do kina a měl mě líbat na jevišti, on to neuměl, já také ne, a tak mě přešla chuť stát se herečkou (to mi bylo asi 18) a šla jsem na Filozofickou fakultu.

4. 5

Sestra Lucinka ze sanatoria v Řepích vyprávěla, že když na jejich biofarmě pásla husy, že jí ve škole říkali husopaska. Já naopak jsem záviděla v Bojanově mým kamarádkám, že pasou husy. Tak mi mamička vyjednala s paní školnicí, že budu pást její husy. Ty jsem pásala a líbilo se mi to. Zato jsem od ní potom dostala husí stehno pečené. A jednu dobu můj krejčí dostal chuť na domácí vykrmenou husu. Zeptal se jakési hospodyně, jestli by mu husu vykrmila. „S tím krmením šiškami je tolik práce, že byste se, pane Rozum, nedoplátil.”

V Bojanově to bylo pro mě ideální prostředí. Měla jsem tam hodně kamarádů a všechno bylo pro mě nové. Bojanov byl oficiálně městy, to je předstupeň k městu, ale byla to spíš větší vesnice. Měla náves, které se říkalo Městečko a jednu ulici, která vedla do sousední vesnice Bezděkov. Ten byl za kamenným mostem přes řeku Chrudimku. Přes ní vedly ještě dva nebo tři jiné mosty, ale dřevěné. Aby občané z horních částí Bojanova nemuseli chodit tak daleko, aby přešli přes kamenný most. Druhý kamenný most byl tenkrát u Splavu, který byl blízko Mlýnského rybníku. Tam jsme se koupávali. Ale jenom občas, většinou jsme se koupali v zahrazené Chrudimce, kde to tatínek zahradil výhradně pro mamičku, aby si mohla nechat proudit vsedě Chrudimku na záda. Ta přehrada byla trošku vyhloubená, abych tam já mohla udělat několik malých temp. Tenkrát se ještě stavěla Sečská přehrada. Na ní se dovážel lanovkou kámen, který se dobýval v lomu za Bojanovem. To jsem se velice ráda dívala, když na ocelových lanech proudily zvláštní kovové koše na přehradu plné a z přehrady prázdné do lomu, ale krátce po našem příchodu byla přehrada dostavěna. Tam po letech, když jsme měli auto, jsme několikrát zajeli a tam jsem si pořádně zaplavala.

Jednou jsme tam šli nějak kolem prvního Máje a na domě, v kterém byla restaurace, visely rampouchy. Jiný rok opět kolem prvního Máje se lidi v přehradě koupali, což nám bylo divné. Jenže druhý den jsme se i my koupali na našem oblíbeném místě. Podobný zlomový čas teplotní byl v době, kdy už jsem byla vdaná a bydleli jsme v činžáku u náměstí: Nesli jsme na Silvestra mamičce a tetě obložené chlebíčky a E. šel jen v košili. O půlnoci nám gratulanti oznámili, že je venku napadaný sníh. Brali jsme to jako vtip, ale přesvědčil nás pohled z okna, že je to pravda. Ale sníh se dlouho neudržel. Jiný rok jsme šli na Nový rok na Ostrůvek a z Ostrůvku jsme si přinesli kytičku rozkvetlých chudobek (to bylo výjimečné, ale obecně se dá říci, že dříve bylo chladněji). Jak to bylo letos, na Silvestra a na Nový rok, nevím, protože jsem tyto dny trávil na posteli v Sanatoriu v Řepích (2014-2015).

6. 5

Když byly Martinovi asi tři roky, jeli jsme v létě na týden do Vysokých Tater a vzali jsme mamičku s sebou. Měla ale samostatný pokoj s příslušenstvím. Velice se jí

tam líbilo. Byl to hotel první třídy a ještě se tam dodržovaly prvorepublikové zvyky. My jsme s E. podnikali túry bez Martínka, kterého hlídala babička, přišli jsme také do jednoho místa, kde byl naprosto nepovzbudivý název: „In memoriam Nathateus Czerevenka” a datum, kdy se tam zřítíl.

Když už byl Martin starší, byli jsme spolu na Davidově boudě v Krkonoších, dělali jsme také túry a jednou jsme si vyšli na Martinovu boudu. Počasí se začalo horšit, tak jsem chtěla jít kratší cestou zpátky, než jsme šli tam. Zeptala jsem se číšníka, nevím, jestli to nevěděl, nebo si udělal ze mě legraci, poslal nás dlouhou špatně dostupnou cestou. Spadly mraky a my jsme chodili v mracích. Já byla vyděšená, protože nebylo vidět na krok, ale Martin jásal. Nakonec jsme se na Davidovku dostali bez úrazu.

Když jsem byla na léčení v Jeseníku, měla jsem nepříjemné spolubydlící, manžel tam dojel a vyjednal mi lepší podmínky. Byla jsem přeložena na tzv. spačku, tam byly pacientky, které byly léčeny spánkem. Ale sestry se smály, že nejlepší pacientkou na spačce jsem já, která spaním nebyla léčena, ale dobrovolně sama spala.

Dneska jedl Martin buchtu s povídkami a vzpomínal, že buchty s touto náplní nejedl kolik let. Vzpomněla jsem si, že E. vypravoval, že jeho tatínek rád jedl povídkové buchty k polévce a že jemu to bylo divné, jak mu chutná sladké ke slané polévce. Byl to snad zvyk z ruského zajetí?

7. 5

Nevím, kolik mělo Hlinsko obyvatel a kolik Chrudim, ale pravděpodobně byla Chrudim větší, ale říkalo se, že v Hlinsku je o půlnoci větší rozruch než v Chrudimi v poledne. V Hlinsku bylo hodně továren na kožešiny a na koberce a měli syny přibližně ve věku mého bratra Mirka, proto si tatínek myslel, že si vezmu nějakého továrnického synka a že nemusím studovat. Když se jednalo, že si vezmu E., tak jeden můj bratr řekl: „Jednoho básníka užíváme, vid' tati.” A ti synkové továrničtí byli frajeři. Jeden ostříhal krempu od klobouků a náramně se bavil, když si ty klobouky bez krempy oblékli. Ale šel ke kloboučníkovi, který byl proti dívčí škole a noc nenoc, vzbudil ho a všechny bez klobouků tam zavedl a každému koupil nový klobouk. To vynahradilo kloboučníkovi přerušovaný spánek. Taky se říkalo, nevím o kom, že si zapaloval doutník tisícikorunou.

V Hlinsku byla plovárna. Měla svažující se dno, takže z jednoho konce, kdy bylo vody po kolena, se šlo nebo plavalo na protější konec, kde už se nestačilo a mohlo se tam skákat šipkou, já jsem jednou tuhle túru udělala a zrovna někdo skočil do té hloubky, voda vystříkla a zalkla jsem se a nemohla jsem dobře plavat, ale někdo mi podal ruku a já jsem vylezla bez zranění. To mi připomnělo, jak jsem slíbila E., když přeplave Labe, že dostane anglickou whisky (tu měl rád).

Krátce po našem přistěhování do Brandýsa jsme se se třídou my Brandejšťáci šli koupat na koupaliště na Ostrůvek. Byla tam velká hloubka a v místě, kde jsme přeplavávali Labe, byly víry. Já jsem říkala Alešovi (to byl spolužák), kdybych se topila, zachraňoval bys mě, ale co mi řekl, už nevím. Ale pamatuji si, že se ozývalo najednou pomoc, pomoc a lidi vystupovali z Labe. Utichl hovor a to volání o pomoc bylo jasně slyšet. Jeden rozestudovaný medik okamžitě skočil do vody, do těch míst, kde se o pomoc volalo. Za ním tam skákal plavčík té plovárny. A nějaká paní běhala po břehu a křičela, byla to sousedka mé spolužačky Soničky a ta ji vůbec nepoznala, jak byla hrůzou znetvořená. Ten, kdo občas vystrkoval ruku z vody, byl její manžel. My jsme na břehu byli celí vyděšení, ta ruka se vynořovala v místech, kde jsem tak hloupě vtipkovala. Počítali jsme minuty, kdy ještě lze topícího zachránit, ale když minula ta příslušná doba, byli jsme z toho vyděšení. Mezi tím nastoupili do vody další zachránci a někteří na lodkách, ale nepodařilo se topícího z vody vytáhnout. Ta Soniččina sousedka křičela na toho muže, který volal o pomoc: „Karle, Karle, proč jste ho nechtyl?“ Ale topící se uměl plavat a Karel jenom špatně. Ti zachránci se ještě nevzdávali a snažili se topícího se zachránit, i když věděli, že mu nebude pomoci. Našli ho až druhý den na místě, kde se začal topit. Byl tam vír, který ho stáhl dolů.

Ted' raději něco veselého. Jednu dobu nás vozil pan taxikář, který bydlel na Vrábí. Když byl školák, chodilo se na Prvního máje průvodem do Boleslavi nebo z Boleslavi. Pozdější taxikář se vsadil s kamarády, že skočí z mostu do Labe. Nechtěli mu to věřit. Ale on si sundal oblek a jenom v trenýrkách vylezl na kovové tehdejší zábradlí, počkal, až paní učitelka se vzdálí od něj a do Labe skutečně skočil. Měl štěstí, že ho to nezaneslo na mělčinu, takže se nepotloukl. Vylezl na břeh, mezitím uschl, takže se oblékl do obleku, ale paní učitelka mu řekla, že si to vyřídějí ve škole, byla z toho špatná známka z mravů a nějaký trest. Ale milý zlatý byl hrdina v očích spolužáků. V tom

samém místě, ale na druhém břehu, se koupala se svou chůvou dcera ředitele spořitelny. Její rodiče se staršími bratry byli v Krkonoších. Ta holčička se jmenovala Hanička a kamarádili jsme spolu (byly nám asi čtyři) a naše maminky také. Bylo tam vody po kolena, takže se nám nic nemohlo stát, ale chůva si vzala holčičku na ramena. A jak byly obě mokré, když chůva šlápla do jámy, která tam byla, holčička jí z ramen spadla do vody, chůva se tak lekla, že zůstala stát a po holčičce nesáhla. Tohle koupání holčička nepřežila. Byla odnesena do svého pokojíčku a položena do postele. Maminčina první slova byla, kde je Hanička. Odpověď pravdivá, ale ne celá: „Leží nahoře.“ My jsme měly s Haničkou stejný červený kabátek a červený klobouček. Když měla pohřeb, tak šla maminka kondolovat a její maminka, když viděla ten kabátek a klobouček, který nosila také Hanička, rozplakala se ještě víc. Moji mamičku pak mrzelo, že nedala Alence něco jiného, že Haniččinu maminku rozplakala. Jeden ze starších bratrů (Haničky) byl význačný vědec a druhý, který chodil s bratrem Mirkem do školy, se o mě ucházel a chtěl si mě vzít. Ale mně se naprosto nelíbil. Rodiny a Mirek by si to přály a Mirek mi říkal: „Prosím tě, on ví, kde v kterém městě je gymnázium.“ (že takhle byl chytřej).

9. 5

Moje mamička byla vynikající kuchařka. Jaká jídla vařila, si moc nepamatuji, ale jenom jídla, která jsem ráda jedla: chlupaté knedlíky, lívance s cukrem a skořicí, knedlíky s vajíčky, kakaový dort, závin jablečný a spousty kompotů. V kousku zahrady, která byla vedle naší vilky, byl jedlý jeřáb. Mamička ty jeřabiny zavařovala do velké pětilitrové lahve od okurek. Dávala je do čaje. To jsem měla velice ráda, čaj byl teplý a jeřabinové bobule studené. Jestli jsme je jedli jako samostatný kompot, to se nepamatuji. Co jsem ale velice ráda jedla a nejen já, ale celá naše rodina, byla játrová paštika od hlineckého řezníka. Dělal ji ale jenom v sobotu. A asi dva pekáče, takže se muselo jít pro paštiku poměrně brzo, aby se na nás dostalo.

Ten rok, kdy měl Martin maturovat, se nám podařilo získat čedokový zájezd do Itálie. Byla v tom návštěva mše s papežem. V zájezdu bylo několik žen, které tam jely jen kvůli papežovi. V zájezdu byl i zájezd lodí na ostrov Capri. V Čechách byla hodně

známa a hrána píseň „To bylo tenkrát na ostrově Capri, to bylo tenkrát za měsíční noci.” A ta měsíční noc tam tenkrát byla, myslím, že dokonce úplněk, a za té měsíční noci na břehu moře, mi k mým narozeninám daroval E. prsten s černou perlou (to jsem věděla, že mi ji dá, vybírali jsme spolu). Prsten jsme viděli a prohlíželi ve zlatnictví a zlatník říkal, že ty černé perly měl jen dvě a z jedné udělal prsten své manželce. Tam jsem zaslechla hovořit mezi sebou ty ženy, které tam jely kvůli papežovi a stěžovaly si, jak je strašlivě pálejí záda, ta jedna dokonce spala vkleče u postele s hlavou na pelesti. Totiž ony si sedly s nahými zády na břehu moře proti sluníčku. Neměly zkušenosti s opalováním a mírný větřík, který tam vál, jim nenechal uvědomit si, že je horko a že slunce praží. Ačkoli tam byla velká vlhkost vzduchu.

Měla jsem s sebou želé proti spáleninám, tak jsem jim je nabídla. S velikou radostí si to dali namazat, protože to nejen chladilo, ale i hojilo, předpokládám, že když budou vzpomínat na papeže, vzpomenou si i na Capri a patrně s povděkem i na mě.

Protože jsme se v tom zájezdu často přeskupovaly, brala jsem málo prádla a mužům jsem každý večer přepírala košili, a ona do rána uschla. Na Capri byla ráno stejně vlhká jako večer. Dala jsem jí pokojské, aby jí dala na sluníčko na vzduch. Ale druhý den ráno byl stejný výsledek jako večer. Pak jsem se dozvěděla o té velké vlhkosti. V bazilice sv. Petra a Pavla jsme byli mnohem dřív, než začínala mše, když tam potom přinášeli papeže, lidi tleskali a křičeli „Papa, papa”, což nás v kostele překvapilo. Dostali jsme pokyn, až bude papež zdravit národy, které tam byly v zástupcích účastněny, abychom tleskali.

17. 5

Když jsem vstoupila jednou do Bílkova domu, kde měla být výstava, udělalo se mi nějak zvláště špatně. Rychle jsem odtamtud odešla, paní, která byla u východu, jsem to řekla na vysvětlenou, proč odcházím tak brzo. A ona řekla: „Já, kdykoli sem vstoupím, tak mám obdobné pocity.”

(inkluzivní vzdělávání: E) Já jsem vyrůstala v době, kdy bylo normální, že ve třídě bylo nějaké dítě, které, jak se nyní říká, bylo postižené, nikdo se na nad tím nepozastavoval, když to dítě nestačilo ostatním a jeden nebo i více let zůstávalo třeba v

první nebo třetí třídě, z které potom ukončilo třídní docházku. Když jsem měla první třídu, měla jsem tam chlapce, který patřil k této skupině. Pozvala jsem si tam jeho maminku a řekla jí, že Pepíček by mohl postoupit do druhé třídy, ale, že určitě by nepostoupil ze druhé a že si myslím, že mu bude prospěšnější, když si zopakuje první třídu a vyjde z ní se znalostí čtení, psaní, počítání, než by to prodělal ve druhé třídě a že jsem pro to, nechat Pepíčka opakovat první třídu. Jak uznáte, paní učitelko, souhlasila se mnou matka. Potom, když už jsme byli v Hlinsku, tak tam se dělala pomocná škola nebo pomocná třída, a tam byly ty, jak se nyní říká, postižené děti, samy mezi sebou. Z toho mám jenom ten dojem, že ta pomocná třída byla v místnosti, kde dřív měl můj tatínek ředitelnu a kam maminka dala svou nádhernou květinu filodendron, která byla tak velká, že se nevešla do našeho bytu. Pokud tam měl tatínek ředitelnu, kytky vzkvétala, ale když tam byla pomocná třída s tímtež filodendronem, brzy od honících se a peroucích se dětí utrpěla značnou úhonu, a proto byla darována do zimní zahrady ve vile hlineckého malíře, snad se jmenoval Skála, nevím.

Já myslím, že by se děti měly učit společně. Za mě nebyli učitelé přetěžováni, a byli většinou výborně vzdělaní, takže mohli po vyučování slabší žáky doučovat. Vypravovala mi jedna stará paní učitelka, že nacvičovali mimo vyučování několik besídek s dětmi (ty byly pro všechny a pro veřejnost) a že jim i šili z krepových papírů kostýmy, měla taky jednu holčičku, kterou učila jedna, dvě, tři. Maruško říkej: „jedna“, „jedna“, „dvě“, „dvě“, „a co teď přijde“ a Maruška nevěděla, tak znova, „Maruško: jedna, dvě tři“, tak teď Ty: „jedna“, „jedna“, „dvě“, „dvě“, a co teď přijde a Maruška nevěděla. A každý rok dělali učitelé dětský den s průvodem v kostýmech z krepového papíru a pro veřejnost.

18. 5

Můj nejstarší bratr učil ve Dřevčicích, byla tam rodina, o které se vědělo, že jí psy. Jednou můj bratr potkal na návsi chlapce z této rodiny, který měl v ruce stehno, které okusoval. Co to jíš? Dej mi kousnout, řekl pan učitel. Chlapec celý šťastný mu nabídl kousnutí, které pan učitel pochválil. Chlapec se rozběhl a křičel: „Klucí, pan učitel jedl psa.“ A už se necítil degradován. To mně připomnělo, když jsem byla totálně

nasazená tady v pekárně, že se o té rodině, kde jsem byla i na stravu, říkalo, že jedí koňské maso. Koňské maso bývalo tenkrát bez lístků a říkalo se, že je dobré na plíce.

S Romy mám jednu zkušenost. Když byli v Hlinsku, bývali na břehu u Chrudimky, jednou jsme tam šli s rodiči a romské děti hned přiběhly a žebraly o peníze. Tatíček jim dal korunu a holčička, která ji inkasovala, zařala korunu v pěsti a válela se po zemi a kvílela, předstírala, že korunu ztratila, aby dostala další. Ale tatíček to prokoukl.

Chodili jsme v Hlinsku nakupovat do Konzumu. To jsme s sebou brávali malý notýsek a tam se zapisovalo, kolik nákup stál. Ke konci roku se spočítalo, kolik jsme za rok utratili, a určitá procenta jsme si mohli vybrat v penězích nebo ve zboží. My jsme si brávali fíky, datle, pomeranče.

E. říkával, dva Židé mi zachránili život. Jeden rozpoznal, že jsem měl zápal slepého střeva, druhý, že mě úspěšně operoval, což v těch dvacátých letech nebylo tak obvyklé. Ale ta jizva, kterou po té operaci E. měl, byla velikánská. Když chodil v Německu po pláži bez plavek, s pochopením leckdo říkal: „Od Stalingradu, od Stalingradu?“ A další brandýský pan primář pozval k sobě na prohlídku E. v den, kdy byla schůze proti Chartě. Takže se E. na ni nedostavil, a měl pro to vážný důkaz.

Ve válce bylo jídlo na lístky, po válce se některé jídlo uvolnilo a také byla možnost si bez lístků koupit za mnohem dražší peníze než na lístky. Cigarety měl přiděleny každý dospělý muž a žena a kdo nekouřil, měl výhodu, že mohl cigarety prodávat nebo vyměňovat za něco jiného.

21.5

Nedaleko Marty Suché bydlel Pepíček, o kterého se většinou staral jeho dědeček, o kterém se říkalo, že je komunista. Nevěděla jsem, co si pod tím mám představit. Jednou, když šel na prvního Máje s kolem, jsem ho podle Pepíčka poznala, byla jsem překvapená, že vypadá docela normálně, až na to, že měl v kole, které s sebou vedl do průvodu, propletené barevné krepové papíry pro ozdobu.

Na plakáty se pamatuje E. P., bylo to před volbami a plakáty byly vylepované, spolužák E. P. měl jakés, takés povědomí, co to jsou fašisti a když šel kolem fašistického plakátu, strhával ho a vykřikoval „fašisti, šlafisti“ (to nic není, ale rýmovalo

se mu to). Mě politika nezajímala. Ale vzpomínám si, že byla nějaká schůze, snad v Sokolovně, pravděpodobně Nár. socialistů, protože tam byl můj tatínek a někteří významní Hlinečáci. Byl tam také jakýsi ministr nebo poslanec a ten těm občanům podával ruku. My jsme se na to s holčičkami dívaly. A já jsem byla pyšná, že poslanec nebo politik podává ruku i mému tatínkovi.

Na sokolském hřišti se konal jednou dětský den a Sokolové tam zhotovili pro děti dřevěnou skluzavku. My jsme se na ní s holčičkami v pondělí klouzaly do sytosti, bylo nás tam jen pár, a měly jsme na sezení polštářek. Ale já jsem se z něj nějak sesunula a jela jsem až dolů a hodně jsem se odřela. Pálilo to a už mě přešla chuť na skluzavku.

24. 5

Než bylo vedle nás hospodářské družstvo, bylo tam volné místo a na něm bývaly cirkusy a mamička mi vyprávěla o cirkusu Kludský. Měli několik vozů a každý zařízený jinak, jako krásný pokoj. To mého bratra Pepu tolik nezajímalo, jako to, že měli slona, který měl žízeň a chodili ji hasit k naší pumpě. Pepa z toho měl velkou radost, že mohl vodu slonovi do chobotu pumpovat. Když tam potom bylo hospodářské družstvo, měli tam malý bazének, asi na napájení koní, u kterého jsme si s malou holčičkou, dcerou zaměstnanců družstva, hrály. Holčička se nějak převrátila a žuchla obličejem do bazénku. Já jsem pro ni okamžitě prý sáhla a posadila na kraj bazénku a hrály jsme si dál. Mamička mi jednou ukázala slečnu, která když byla malou holčičkou, byla tou, kterou jsem vytáhla, potkala mě často a nikdy se na mě ani nepodívala. Jednou jsme byly na zájezdu a náhodou jsme seděly vedle sebe. Zavedla jsem nějak řeč, jestli mě zná, a ona řekla: „Ano, vy jste mě prý vytáhla z bazénu a zachránila.“ A od té doby mě velmi srdečně zdravila.

Tuhle jsem kdesi četla, jak se matka hádala s dcerou a k tomu byl autorský dodatek, že to je zcela obvyklé. Nevím, jestli já jsem byla tak vzorná, nebo mamička moje tak tolerantní, ale já se pamatuji na jedinou výtku. Totiž: „Jednu dobu jsme měli králíky, a k Eduardovu pobavení, jim tatíček nosil do králíkárně nedopitou bílou kávu, hrneček od té kávy dával na schody, aby nezašpinil chodbu od bot. Já jsem šla pak do kuchyně, a hrneček jsem tam nechala. Mamička pro něj potom šla a povídala mi:

„Alenko, Tebe to nenapadlo, abys ten hrneček donesla do kuchyně, to ho přeskočíš?“
Ale mě to opravdu ani nenapadlo.

Ve válce se pekl chléb z nějaké podřadné mouky. Byl černý a jako mazlavý. Ale u Jandourků se pekl jednou týdně asi na neděli krásný předválečný chléb. Měli jsme jich snad několik. A jeden jsem vozila paní profesorové Kolářové. Ta měla tři syny a krásný chleba bez lístků jim přišel náramně vhod. Za to mi ušila několikery šaty.

V roce 1957 jsem prvně viděla moře, bylo to ve vlaku do Rumunska a vedle mě stál pan Karel Teissig, který byl také se svou manželkou v zájezdu. Ze mne vyhrklo: „Ona je ta zeměkoule opravdu kulatá, to moře je do kopce.“ A on, který byl u moře už jako dítě, se překvapeně podíval. V tom vlaku jsme jedli a měli jsme jednu takovou krásně nakyslou polévku, která mně velice chutnala, myslela jsem si, že ta nakyslost je rumunská specialita. Ale ona to byla zkaženost. A mně bylo velice špatně. Nejela jsem proto na projíždku po Bukurešti. Ti, kteří na tu projíždku jeli, a kteří jedli tu polévku také, se museli vrátit do hotelu. Ještě jsme měli jednu záležitost. Ubytovali jsme se v určitém hotelu a já jsem šla na poštu zatelefonovat mamičce, že jsme dobře dojeli. Ale zapoměla jsem, jak jsem se z toho hotelu dostala na poštu a netrefila jsem tam, do toho hotelu. Zeptala jsem se prvního pána, který byl na cestě a on mě tam šel doprovodit. Najednou šla proti nám nějaká žena, která se na nás velice nepříjemně dívala. To byla manželka toho pána, která se měla vrátit o den později. Považovala mě za jeho společníci, ale když jsme jí to vysvětlili, usmívala se a přidala se k nám. A viděla, že jsme šli opravdu do hotelu. Když jsme byli v hotelu, přišel nám recepční říct, že někdo chce k telefonu pana Pe-pe-pe někdo napověděl: Petišku. Tak jsme celí vyděšení šli čekat, až znovu přijde ten ohlášený hovor. S hrůzou jsme si říkali: „Co se asi stalo, že si maminka zjistila jméno hotelu a jeho telefonní číslo.“ Pak se ukázalo, že to volali doktora začínajícího taky na pe, který čekal korektury nějaké knihy. To jsme si oddechli.

27. 5

Můj tatínek přišel jednou k lékaři, předklonil se až téměř na zem a řekl: „Pane doktore, já už teď kon nedosáhnu na zem.“ A lékař odpověděl: „Pane Štědrý, to já jsem

nedokázal nikdy, natož teď, a kolik je mně a kolik je Vám.”

Když jsme stavěli dům, pracoval na něm pán, který jako dítě měl tatínka, co prodával ve velkém banány, on a sestra, i když byl sklep plný banánů na dozrání, si směli banány brát jenom, když byly naražené, tak chodili se sestrou do sklepa, když nebyl doma tatínek a vzali banán a praštili s ním o schod, takže byl za nějaký čas ke konzumování. To jsem si vzpomněla, pan Karel Teissig vypravoval, že si kupovali jablka ve velkém na zimu a že jeho a bratra velice zlobilo, že jim rodiče říkali, když si šli pro jablka, vemte si ta nakažená a že oni si říkali, tak to máme čekat, až se skazí a já jsem se tuhle přistihl, když šel syn Petr pro jablka, Petře a vem si... (chtěl jsem říct to nakažené). To je jako, když staré dámy nám říkaly: „Važte si mládí,“ jak nám to bylo protivné a teď si musím dávat velký pozor, abych to těm mladým neříkala.

E. P. říkal, že nejdřív by měl mít člověk penzi, jako mladý, to by mohl ten volný čas hodně využít, kdežto, když je v penzi jako starý, tak může toho dělat už mnohem méně.

Náš známý po válce přistihl v Praze mladou maminku, která měla v ruce banán ve slupce a nutila ho svému dítěti jíst se slupkou, dítě řvalo a odmítalo to. Maminka poukazovala na cenu, kterou za tuto lahůdku zaplatila a vyčítala dítěti, že to nechce jíst. Ona byla tak mladá, že nepamatovala banány před válkou, ve válce a po válce nebyly, tak ten známý jí řekl, paní, to musíte takhle ten banán oloupat. Poslechla ho a dítě radostně pomlaskávalo na oloupaném banánu.

Jednou jsem doobědvala v Mariánských Lázních v bufetu. Přisedla si ke mně maminka s dítětem, objednala oběd pro dítě a sama si k jídlu nevzala nic. Dítě se nějak zavrtělo a schodilo oběd z talíře na zem. Maminka mu neobjednala nový, ale dala dítěti z tašky suchý rohlík. To ani nemuklo. A suchý rohlík jedlo. Poznala jsem z toho, že má peníze rozpočítané. Zvedla jsem se a odcházela. Vzala jsem papírovou pětadvacetikorunu a dala jsem ji jí na odchodu, aby mi nemohli poděkovat nebo odmítnout.

Martinova třídní obědvala u stolu, kde seděla nějaká jí neznámá žena. Ta žena zakrojila do masa a maso vlítlo na talíř k paní profesorce. Obě dělaly, že se nic nestalo. Paní jedla příkrm a maso nechala, paní profesorka snědla svoje maso a maso té paní nechala.

28. 5

Jedna z mých nejranějších vzpomínek není zvlášť příjemná, byli jsme s Jiřinkou Marhoulovou na zahradě u domu 306 pod velkou hruškou solankou a měli jsme jako hračku rozbitý váleček na nudle navlečený na provázku. Jiřinka držela provázek a točila se, já jsem seděla pod tou hruškou a Jiřinka si neuvědomila, že popochází blíž ke mně, až tím válečkem mě praštila do hlavy. Když jsem to vyprávěla mamičce, slyšel to bratr Mirek a smál se, že jsem od té doby praštěná, jiná raná vzpomínka je, jak jezdím na dřevěném koníčku, který vypadal jako houpací, ale měl šlapadla jako kolo a kolečka, takže jezdil, jezdila jsem na koníčku před naším domem, a vedle mě chodil bratranec Saša, říkal mi slečna brečna a já říkanku: „Alexandr šel na vandr, koupil si tam cukrkandl, když neměli cukříček, tak si koupil chlebiček.”

Na první knížku, kterou jsem četla, si nepamatuji, ale četli jsme pohádky, nevím, jestli německé nebo světové a byla to knížka v salátovém vydání, každý list zvlášť. Ale tatíček jí dal knihvazači a já jsem byla udivená, jaká krásná kniha z toho byla. Konce listu nebyly otřepané a všechny byly stejné. Knihkupec, který byl proti dívčí škole v Hlinsku, dělal před Vánoci výstavu knih pro děti, tam jsem snad každý den cestou ze školy procházela knížky a kterou nebo spíš které jsem si přála dostat od Ježíška, jsem opakovala rodičům a vždycky jsem jich několik z těch vytoužených získala.

Z vánočních dárků mi zůstaly v paměti knihy: „T. G. M. ve fotografii a pohádky Elišky Krásnohorské a od velkých bratrů ponožky s modrým okrajem a rukavice také s modrým okrajem na lyžování a k tomu velká novinka: stejná barva jako okraj těch lyžařských věcí, čepice podle vzoru generála Franka v občanské válce ve Španělsku. To se domluvili a každý koupil něco jiného ve stejné barvě.

Když tak přemýšlím dozpátku, zdá se mi, že se můj tatínek nebránil novotám. Tak třeba krystalka, to je rádio na krystal, či jak to nazvat, měl v Brandýse. Já to vím jenom z vyprávění. To bylo potřeba mít na uších sluchátka a když se chtělo nějak manipulovat se zvukem, muselo se vstát. Tak se vypravuje, že v kuchyni, kde byla krystalka, při tatínkově poslouchání rádia byli kromě něho v kuchyni všichni tři kluci. Tatínek vstal, manipuloval se zvukem a velcí hoši navedli malého Mirouška, aby

tatínkovi odstrčil židli. Jak to dopadlo, nevím, ale asi hoši zase židli včas přišoupli, protože se neříká o tom, že by tatínek upadl až na zem. Jakmile byla možnost koupit rádio na zvuk, tak jsme ho měli už v Bojanově. A potom, jiný typ zase v Hlinsku. To první bylo Philips (německé) a to v Hlinsku Telefunken (české), bývaly večer vysílány z rádia hry, které jsme poslouchali. Tatínek a já jsme jen tak při tom koukali, tatínek možná pokuřoval a něco popíjel, já koukala pánu Bohu do oken (lekovala, nedělala nic). A mamička měla nějakou ruční práci.

Tatínek nedělal žádné domácí práce a maminka pletla tetám k Ježíšku svetry krásné, moderní, mně plavky, ty, když jsem se v nich namočila, tak se strašně vytáhly, pak jsem měla něco jako šaty bez rukávů, co jsem nosila pod šaty, to jsem měla velice nerada a byla jsem ráda, když přešlo zimní období a já to přestala nosit. A co jsem měla nejvíc v neoblíbeně, byly kamaše. To bylo něco jako punčochové kalhoty, jenže to nemělo chodidla, ale jakýsi jazyk přes botičky a nosilo se to na punčochy a na spodní prádlo, svetříčky a halenky jsem ráda nosila. Také rukavice. Na jedny rukavice pletené jsem si vyšila na jednu A a na druhou Š. To se líbilo a měly několik následovnic (jiné holčičky si také dávaly na svoje rukavice monogramy). Čepice pletené se tenkrát nenosily.

3. 6

V manželství jsem rukodělné práce „mužského typu“ dělala já. Polici na rukopisy na chodbu, polici na krámy na balkon. To i s donáškou od truhláře na Skalkách. Což bylo velice obtížné. Pokud se pralo bez pračky, tak jsem to samosebou dělala já. A ačkoli vím o několika mužích, kteří žehlívali prádlo, tak to jsem žehlila vždycky já, pokud jsme neměli na žehlení pánských košil pomocníci. To bylo 19-20 košil a za každé vyžehlení se platila koruna (1 Kč), což bylo únosné finančně a hlavně časově mi to moc pomáhalo. To víš, to já bych to neuměla tak dobře a rychle. Když teď žehlila paní Marcelka, tak jsem žasla, jak rychle to uměla, byla vytrénovaná od žehlení košil pro minimálně tři muže (možná, že žehlila i za bratry).

Když jsem byla malá, nosily se škrobené límce u pánských košil a vysoké bílé manžety, to jsem se velice ráda dívala, když je mamička žehlila. To byly odendavací límce i manžety. To se namočil límec a manžeta do misky, ve které byl rozpuštěný

škrob, protáhl se v něm, a po chvilce se vlhký žehlil a pak se položil a nechal uschnout. Pak byl límec krásně bílý a lesklý. Na límec byl zvláštní knoflík, kterým se připínal ke košili, ten někde mám. Jak držely manžety, to nevím. Ale o různých autorech se říká, že si myšlenku pro své dílo napsali na manžetu. Byla tvrdá a lesklá. Těch límců a manžet bylo hodně a byl na ně zvláštní kus nábytku „manžetníček“. To byla skříňka asi 60 cm široká, metr a půl vysoká a měla odshora až dolů zásuvky. S takovou skříňkou jsem se seznámila u tety Hany a byla bych jí velice ráda měla. Ale nebylo ji kam dát. Když jsem si teď vzpomněla na tenhle starodávný kus nábytku, vzpomněla jsem si na tzv. kanape. To jsem neměla ráda, byl to kus zřejmě ze začátku dvacátého století s opěradly po stranách a vzadu, měl zásuvku dole, kde měla maminka zbytky látek a já jsem se tam přehrabovala, když jsem chtěla hadříčky na šatičky pro panenky. Tatínek, když už byl hodně starý, tak rozřezával některé kusy nábytku a některé mu maminka zabránila rozřezávat, ale tohle kanape, které jsme obě neměly rády, mu nezabránila, což mně potom, když jsme měli postaveno v ulici Na Dolence, přišlo dodatečně líto, protože by se to dobře vyjímalo u krbu.

Když jsem učila ve Dřevčicích, měla jsem v pátém školním roce Maryčku, dceru statkáře z Popovic, ta si potom vzala finančního experta a byli posláni na vyslanectví někam do zahraničí. Vzhledem k jejich společenskému postavení bylo potřeba, aby jejich děti chodily do určité školy s internátem, ale na to oni neměli finance. Tak měla Maryčka následující nápad, udělala české obložené chlebíčky a české dorty a šla to nabídnout tamějšímu cukráři a lahůdkáři, on řekl: „Udělejte na zkoušku a podle toho, jak se to bude kupovat, pak budeme spolu jednat“ a to zboží v tamější krajině bylo nevídané a tak Maryčka nestačila vyrábět a děvčata chodila do té školy, kam patřila. Občas se stýkala s Češkami a ty jí jednou řekly: „Heleď tam a tam mají české dorty a české obložené chlebíčky, pojď, příště se můžeme sejít tam.“ A Maryčka měla co dělat, aby jim to rozmluvila. To by se na to přišlo a bylo by to pro ni společensky neúnosné. Když se rozhodli emigrovat, vzala si Marička moji fotografii s sebou. Bydlejí v Americe v takové končině, kde je zima, když je u nás léto. A tak tráví léto v Americe a léto v Popovicích, kde mají upravený statek po rodičích.

Maminčina přítelkyně paní profesorová Kolářová měla dva syny chodící do gymnázia v Brandýse. Tenkrát byla septima a oktáva, do které její synové chodili v přízemí, někdy jsem měla doručit nějaký vzkaz synům paní profesorové pro jejich maminku, to jsem tam šla s velkými rozpaky, mně terciánce se zdáli velmi staří.

Po konfirmaci jsme chodili na faru do sdružení českobratrské mládeže evangelické, nejdřív měl pan farář nějaké promlouvání, pomodlili jsme se, zazpívali si a pak jsme si hráli, někdy i volejbal. Předseda tohoto sdružení byl hezký student, všem děvčatům ze sdružení se líbil, dělali jsme si taky mikulášské zábavy a nadělovali jsme si různé maličkosti. Tenkrát bylo v módě vyřezávání československého lva (ten byl na rubu) z československých mincí, které ve válce neplatily. Jednu takovou na řetízku na zavěšení na krk jsem dostala. To mi bylo asi sedmnáct. Od koho byla, jsem věděla. Bylo tam připsáno, už nevím, co, když by se Ti nelíbil (myšleno dárce), tak jej raději zahod' (myšleno ten řetízek s lvíčkem), protože dárce se mi líbil, chtěla jsem si je do příštího sdružení vzít, ale zapomněla jsem na to. Takže dárce se stal manželem jiné dívky ze sdružení. A měli šťastné manželství - jednou na Silvestra jsem byla s děvčaty Podubeckými u Arnoldů, kteří měli dva chlapce, byl tam také Jirka, ten mě šel vyprovodit. U vrátek se mě zeptal: „Alenko, můžu Tě políbit?“ „Ne“, řekla jsem.

O zuby jsem pečovala od malička. V Bojanově to bylo složitější, to se muselo jet do Chrudimi k zubaři. V Hlinsku to bylo lepší. Dentista tam byl a v Brandýse to bylo ještě jednodušší, tam bylo několik lékařů, měli neomezenou pracovní dobu, mohla jsem tam přijít i po odpoledním vyučování na gymnáziu a buď ordinoval pan doktor, nebo jeho žena paní doktorka. Ti se mě živě vyptávali na mé studium na FF UK a tak se jim to líbilo, že mě požádali, abych učila češtině jejich syna. Ráda jsem souhlasila, ale po několika málo lekcích jsem to odřekla, řekla jsem: „Váš Zdeněk umí tak výborně českou gramatiku, že bych ho musela učit to, co se učím sama na Univerzitě. Sice v jednom dopise E. F. Hrubín dával pozdravovat krásnozoubou Alenku, ale vzhledem k nějaké srdeční komplikaci mně bylo nutno najednou vytrhnout sedmnáct zubů, z toho některé úplně zdravé. Když mi bylo ale již přes osmdesát.

Sestra v Boleslavi vybalovala moje věci, které mně dávali do igelitových sáčků v Řepích. Když vyprázdnila igelitový sáček, řekla tenhle sáček můžu vyhodit a dala ho do

odpadků. Musela jsem se přemáhat, abych neřekla, ten sestřičko schovejte, protože mám v sobě zakódováno, že igelitový sáček byla určitá rarita, kterou jako dárky posílali emigranti svým příbuzným. Paní Hubrová při první návštěvě u nich mě vedla ke kuchyňské lince, kde měla různě potištěné igelitové tašky, se slovy: „Tchyně, když je tady, tak si taky vždycky odváží tašky.“ A já jsem si vzpomněla, že jsem byla v nějakém obchodě a to zboží jsem si dala do nějaké hezké igelitové tašky ze zahraničí, když to viděla prodavačka, změnila chování ke mně k lepšímu a pověděla mi, že je tchyně Antonína Panenky, to byl populární fotbalista. Když byl E. v NSR na kongresu IBBY, okouzily mě různobarevné toaletní papíry. U nás se na toaletní papír, pokud přišel do papírnictví, stála fronta, nebo bylo potřeba mít protekci u prodavačky, aby přenechala toaletní papír bez fronty. Měla jsem tisíc chutí různobarevné toaletní papíry si vzít domů, ale představila jsem si údiv celníků, kdyby viděli, co si odvážím, tak jsem si to netroufala. A teď jsem nedávno v papírnictví u nás zahlédla toaletní papíry s kytičkami a nápisy a barevné toaletní papíry jsou už i u nás běžná věc. Jednou jsme odjížděli ze Západu ve spěchu, tak jsem do kufru věci naházela bez ladu a skladu. Když mě vyzval pohraničník český, abych otevřela kufr, řekla jsem mu, ale doufám, že obsah kufru je úřední tajemství. Chudák voják se zarazil a čekal, co za raritu odvážím, ale já jsem pokračovala: „Já tam mám velkej nepořádek.“ Tak si očividně oddychl. Ale měli jsme takové štěstí, když jsme přicházeli k hranicím a někteří lidé měli strach, protože provázeli něco, co se nesmělo provážet, utěšovala jsem je, nebojte se, prohlížet budou nás. A také ano. Když se koukli do papírů, řekli: „Kufr otevře pan Petiška.“ Když ukázali na kufry, určitě ukázali na nás: „Pán, kterého je tento kufr, nám ho otevře“. Nebo ukázali na nějakého pána, který má otevřít kufr, byl to zaručeně E. P. A lidi byli vynalézaví. Nějaká paní jela za svým synem emigrantem a vezla mu starožitný míšeňský servis, který zabalila do obyčejných novin a za hranicemi noviny odstranila a servis zabalila do krásného balicího papíru. To, že nás vybírali, byla náhoda, ničím jsme se neodlišovali.

Známý malíř myslel, jak na celníky vyžrál, když si dal strhnout desky z malířského bloku a vložil tam papírové marky a zase to dal zalepit. Jenže tento nápad asi měli už někteří malíři před ním a celníci na hranicích odtrhli přilepený papír a vytáhli několik papírových marek a byl malér, měl zapsáno, že nesmí příště vyjet. Potom při

večeři v jídelním voze si polil kalhoty, další malér a kolegyně mu řekla: „Pane Váša, Vy už si jděte lehnout.“ A to se při různých malérech u nás stalo okřídleným rčením, třeba když někdo něco vylil, tak jsme si říkali: „Pane Váša, Vy už si jděte lehnout.“

14. 6

Absurdní případ se stal řediteli nakladatelství: Člověk, který chtěl emigrovat, měl adresu ředitele nakladatelství. Ten měl z toho vyšetřování a marně se vymlouval, že dotyčného vůbec nezná. Nevěřili mu to. Pak se to ale vysvětlilo. Ředitel nakladatelství dostal od svých příbuzných balík, na baličím papíru byla pochopitelně napsaná jeho adresa. Manželka do toho baličího papíru zabalila boty, které odnesla ke správě k ševci, ten, když balil emigrantovi spravenou obuv, použil tenhle obal a tím pádem se ředitelovo jméno a adresa dostalo na celnici.

Kdy jsem přestala věřit na Ježíška, už nevím, ale paní učitelka ve druhé obecné nám řekla, jak to s Ježíškem je a nabídla nám, že když jí dáme peníze, že nám pro naše blízké nakoupí v Chrudimi dárky. Tety z Brandýsa (maminčiny sestry) nám posílaly na Vánoce dárky v bedně od cukru a maminka tu bednu dávala v ložnici pod postel. My s bratrem Mirkem jsme o té krabici a dárcích věděli a lehali jsme si k posteli a toužebně se dívali na tajemnou krabici, ale nepřipravili jsme se nikdy o tajemství, které se v bedně schovávalo.

Sestřička Lucie v Řepích nám vyprávěla, když byla školačka, měli rodiče ekologickou farmu a ona musela pást husy. Proto jí spolužáci říkali husopaska. V Bojanově také holčičky pásly husy, i když o ekologické farmě nebylo tenkrát ani potuchy. Já na rozdíl od Lucinky jsem jim pasení hus záviděla, proto maminka vyjednala s paní školnicí, že budu jejich husy za husí hejno pást. To mně náramně vyhovovalo.

Když jsme za komunismu viděli zahraniční filmy, kde si nesli kupující zboží v papírových sáčcích, považovali jsme ten obchod, z kterého šli, za ménecenný. Že neměl igelitové tašky, až teď jsme pochopili, že jsou o něco před námi, že zboží je v recyklovatelných sáčcích.

Před mnoha lety jsme kupovali deset až jedenáct kilo kaprů, prodávali se na

jednom místě v Brandýse na náměstí, ale kdy je přivezou a kolik, to se nevědělo. Bylo potřeba přijít dřív a postavit se do fronty. E. P. už byl v Našem vojsku a jeden rok (den před Štědrým dnem) dostal volno na práci doma, tak seděl s Martínkem v jídelně u stolu a pracoval, Martínek si ve vysoké židličce trhal papíry. Dědeček stál ve frontě na ryby, já ovšem byla ve škole, a babička chtěla Martínkovi udělat jídlo. Jakmile jsem vstoupila do chodby, překvapilo mě to, ale cítila jsem elektřinu. Ihned jsem šla do kuchyně a hned za mnou přiběhla moje maminka. Dala do kastrolku vařit trošku vody na to papání, zapla plotýnku na třetí stupeň a teprve, když vystřídala ve frontě dědečka, si vzpomněla, že nevypla plotýnku. To už jsem začala křičet, a do kuchyně přišel i E. Hliníkový kastrolek byl připečený k plotýnce, tak do něj E. kopl. Kastrolek a ani dvojplotýnka na židli nebyly zničené. Bylo o jednu vánoční historku víc. Babička se křížovala, ale byla ráda, že nic nechytlo.

16. 6

V kavárně Slavie byl jeden stůl, kde sedávali umělci. Když jsme přijeli do Prahy s E. P. a měli vyřízené záležitosti, kvůli kterým jsme do Prahy přijeli, tak jsme tam také zašli. Vždycky tam byl někdo známý, s kterým jsme si mohli popovídat. Ale na oběd jsme chodívali do klubu spisovatelů, kde jsme si popovídali zase s jinou skupinou.

Po revoluci jsem chodívala do Café Louvre, co tam bylo předtím, to vůbec nevím, ale jednou jsem si chtěla dát podepsat knížky Jiřímu Kolářovi a on mi navrhl schůzku právě v této kavárně. Tam jsme seděli dost dlouho, on vůbec nespíchal, a moc hezky jsem se bavila.

Jednu dobu jsme se s Opelíkovými a Benhardtovými scházivali střídavě u nich. Já jsem vždycky přijížděla před obědem a pak teprve přicházel příslušný manželský pár. Jednou jsem šla nastupovat od autobusu na metro a na pohyblivém chodníku jsem zaslechla divný zvuk. Schody se zastavily a už ke mně přibíhaly ženy, které tam měly službu, zjistili jsme, že se mně kabát přichytil mezi schody, chtěla jsem na těch ženách nůžky, ale ony měly prý jenom ty na manikúru. A že zavolají opraváře. Než dorazil opravář, stála jsem tam se svlečeným kabátem a ačkoli oběma směry proudili cestující, jenom jedna žena se mě zeptala, jestli něco nepotřebuji.

20. 6

Eda si koupil kokos a to mi připomnělo, že můj tatínek také měl rád kokos, a kupoval si ty kokosové ořechy v normálním stavu. Když mi nabízel kokos, mně to nic neříkalo, ani jsem neměla chuť se napít kokosového mléka. Myslím, že maminka taky neměla ráda kokos.

Jestli když jsme byli mimo Brandýs, byly k dostání banány, to nevím, ale spíš myslím, že ne. Ale vzpomněla jsem si, že když po válce přišly banány, že náš známý viděl mladou maminku, jak nutí svého malého syna do banánu, který mu podávala kousat i se šlupkou, chlapec plakal a nechtěl jíst. Ona mu vyčítala, kolik ten banán stál, a tak ji Pavel upozornil, že ho musí oloupat. Poslechla ho a chlapec se s velkou chutí do banánu pustil. Ta maminka přes válku banány neviděla, po válce několik let také ne, takže ona je vůbec neznala.

Když jsme byli v Hlinsku, tak jsme kupovali pomeranče, datle, fíky. V Bojanově tyhle plody nebyly ke koupi, ale tety, které nám posílaly na Vánoce dárky ve velké bedně od cukru, nám tyhle lahůdky vždycky přibalily. To už jsme s Mirkem dávno věděli, že dárky nenosí Ježíšek, ale jak to s těmi dárky vlastně je a maminka nám řekla, že dárky od tet jsou v té bedně od kostkového cukru, a že ta bedna je v ložnici pod postelemi. Pamatuji se, že jsme s Mirkem leželi na břiše u postele, dívali se na bednu, a dohadovali se, co tam asi může být za dárky. Vůbec nás nenapadlo, abychom se do bedny podívali a připravili se o překvapení pod stromečkem.

V Leningradě ode mě chtěli pokojské svetr, neměla jsem v úmyslu se právě tohoto svetru zbavit, ale ony tak žadonily, že jsem podlehla a svetr jim prodala. Teď byl ale problém, co za ty rubly koupit. Nakonec jsme šli do obchodního domu GUM v Moskvě a nějaké zbytečné hračky pro Martina koupili.

Když dělal E. P. rigorózum, dostal seznam knih, které měl přečíst. A ačkoli byl hodně sečtělý, nezbyl mu na některé knihy čas. Tak je dal mně a já jsem je četla, řekla mu obsah a nějaké připomínky. Mezi těmi knihami byl doktor Faustus od Manna. A jako naschvál při zkoušce doktora Faustuse E. dostal. Řekl, co jsem mu já napovídala a bylo to kladně zhodnoceno. Ty moje připomínky obstály při téhleté komisi, na to jsem stále

pyšná.

Můj tatínek navštěvoval v Příbrami klasické gymnázium. Tam byl také řečtina, kterou měli osmkrát za týden, v sobotu nebo v pátek měli na rozvrhu dvě hodiny řečtiny. Když býval Martin u babičky a u dědečka, dědeček ho učil své odborné předměty dějepis a zeměpis. Říkal mu, které jsou státy v Evropě a jaká mají hlavní města. A velice se smál, když třebaš řekl Švédsko a Martin řekl: „Švec šije boty” a podobně překrucoval názvy. Když už bylo tatínkovi přes osmdesát let, chtěl, abych mu přinesla nějakou učebnici ruštiny, protože si chtěl opakovat azbuku, kterou ve svém mladším věku ovládal. A pak zapomněl. A když jsem já po válce vyučovala ruštinu, byla jsem o jednu lekci před žáky, které jsem ji měla učit. Ale toto období naštěstí netrvalo dlouho a na školu přišla odborná učitelka ruštiny. Jednu dobu bylo také potřeba vyučovat těsnopis a učitelka, která si velice dobře rozuměla s ředitelem školy, chtěla, abych těsnopis učila já. Když jsem namítala, že vůbec nemám ponětí o těsnopisu, říkala, tak se to naučíš, ale tenkrát se mě zastala maminka Věry Dlouhé („Podívej, to je přece nesmysl, aby se to ona teprve učila.”) a já těsnopis nemusela učit.

Po mnoha a mnoha letech jsem se setkala se svou bývalou žákyní a ptala se jí, co dělá, překvapilo mě, že říkala, že zapisuje těsnopis v Poslanecké sněmovně. Divila jsem se, že v této době je ještě potřeba těsnopis. Ale vysvětlila mi to tak, že těsnopis potřebuje kratší dobu na záznam než diktafon. Ale že musejí být při každém důležitém jednání ve vládě dva nebo tři zapisovatelé těsnopisu. Takže se kolikrát stalo, když pražský těsnopisec onemocněl, že poslali do Brandýsa pro ni auto, když už byla v důchodu, aby nemocného nahradila. Maminka Věry Dlouhé byla učitelka a učila na té škole v Brandýse jako tenkrát já (na měšťanské dívčí). Ta byla proti poště, tam co je, jeden vchod ten nalevo byl pro dívčí školu a ten napravo pro chlapeckou. To byla normálně dívčí škola se samými děvčaty a s paní ředitelkou dívčí školy a vedle byla chlapecká škola s ředitelem chlapecké školy. V mé třídě byla jen děvčata. Potom se to nějak koedukovalo a byla část děvčat a část chlapců v každé třídě. Nejdřív seděli v jednom oddělení děvčata, v druhém chlapci, pak ale seděli vedle sebe v lavici děvče i chlapec.

Za Sovětského svazu muselo být všechno nejlepší a příkladem pro nás. Tak třeba u nás byla po generace školní docházka od šesti let a v Sovětském svazu měli od sedmi. Jedna komunistická učitelka navrhovala, aby se u nás taky začínalo školní docházkou od sedmi let a hledala pro to důvody. Ale když jsme tam byli my, říkali nám, že by rádi měli školní docházku, jako máme my, ale že nemají dost vyučujících – a nebo Jarmila Glazarová, která psala knihu o Leningradě a mluvila o obrovských výkladních skříních v té knize, a my jsme marně hledali nějaké větší výkladní skříně a žádné jsme nenašli.

Slovo MUKL je zkratka Muž Určený K Likvidaci. Co to znamená mi říkal bratr Josef za války.

Když jsem se měla vdávat, prodal tatínek za padesát tisíc kus zahrady na Vrábí a koupila se za to jídelna od firmy Cholasta z Veletržního paláce (tam ta firma nabízela své výtvary) a to byly dvě šatní skříně, nebo dvě skříně na šaty, jedna skřín na prádlo, rozkládací gauč, a stůl s čalouněnými židlemi v hnědé barvě a pracovna E. P. v přírodním dubu, psací stůl, knihovny a gauč. Kuchyň jsem si zaplatila sama, a třetí pokoj jsme zařídili skříní z Čelákovic, mou dívčí postelí, pianinem a knihovnou taky z Čelákovic (to dělali truhláři). Postupně jsme dokupovali křesla a různé stolečky. Ložní prádlo bylo na lístky, jednak pro běžnou potřebu a jednak na svatbu, to bylo na zvláštní příděl. Mamička ještě nakoupila od někoho jejich lístky na ložní prádlo, takže do výbavy jsem měla víc, než kolik bylo určeno lístkově. Sklo a porcelán jsem si nakoupila sama. Na veškerém prádle byly moje monogramy, jak bylo podle tehdejšího zvyku. Babička čelákovická nám jako svatební dar dala stříbrné příbory. Já jsem chtěla na ně dát taky vyrýt monogramy, ale E. řekl, když by se prodávaly, tak by se s monogramem prodávaly hůř. Namítla jsem - ale na porculán jsi s monogramy souhlasil. To je něco jiného, to pravděpodobně rozmlátíš. Z toho je vidět, jak málo optimismu, co se týkalo výbavy, bylo v E. P.

Můj tatínek, když byl v Praze a byly právě ve Veletržním paláci pražské výstavní veletrhy, tak se tam s oblibou chodil dívat. Jednou tam procházel a najednou mu něco příjemně bzučelo u ucha, nějaká firma tam předváděla masírovací strojek, a tatínkovi se jeho vibrace velice líbila. Tak ho zakoupil, a protože ho momentálně v rodině nikdo

nepotřeboval, tak ho zapůjčoval tam, kde měli doporučeno masírování od lékaře. Půjčil ho také do rodiny, kde měla holčička obrnu, a měla mít masírované nožičky, v té době jsem dostala revmatickou horečku, a měla jsem mít masírované nožičky já, pochopitelně si naši řekli o vrácení masážního přístroje, a protože ta nemocná holčička nevládla nožičkami a měla je v nějakém krunýři z kovu a kůže, rozneslo se po okolí Bojanova, že také já budu mít ten kovový krunýř, což se naštěstí nestalo.

23. 6

Jedno vydání Řeckých bájí poslali z tiskárny do nakladatelství v pátek. A že je chtějí odevzdat v pondělí, aby je měli v pondělí už v tiskárně. Redaktoři v nakladatelství se to zdála šibeniční lhůta, a že věděli, že E. je v Praze, tak se ho snažili někde zastihnout, aby mu řekli, aby na tu lhůtu nepřistoupil, ale nezastihli ho. A tak E. přišel za mnou do klubu, kde jsme měli smluvený oběd a oznámil mi to jako hotovou věc. Když mi to oznámil, okamžitě řekl: „Ty jsi nějak zbledla.“ Zbledla, ale nic nenamítala, jak jsem byla zvyklá dodržovat termíny. A také jsem byla jediná, která korektury dodělala. Redaktorky, i když měly korektury rozdělené, tak je nedodělaly. Ještě s jedněmi korekturami byla „zábava“. Bylo to se Sedmikráskou. Nakladatelství tentokrát vyžadovalo pět opisů. Text byl opsaný, ale neočíslovaný. Rozložila jsem si opisy na gauč v Martinově pokojíčku. A protože bylo venku nádherně, měla jsem otevřené okno dokořán. E. tam za mnou přišel a nevěděl, že je otevřené okno. Otevřel okno také v jídelně. V nastalém průvanu vítr sfoukal průpisy. Takže jsem měla práci navíc. Sbírat průpisy.

Jednou se termín rukopisu a termín korektur shodovaly. E. se nabídl, že korektury udělá. Chvilí na nich pracoval, a pak řekl: „Když jsem to napsal, tak ode mě nemůže nikdo chtít, abych dělal ještě korektury.“ „Taky to od Tebe nikdo nechce,“ odpověděla jsem. A rozhodla jsem se dát rukopis přepsat jedné sekretářce, kterou dle její matky si šéf moc pochvaloval, jak je šikovná. Šikovná byla, to ano, ale jak byla zvyklá vylepšovat texty svému „šéfovi“ vylepšovala i rukopis E. P. Takže když jsem zjistila, že nepřepisuje přesně, přerušili jsme spolupráci a já musela zvládnout obojí.

E. P. si úzkostlivě chránil dopolední hodiny pro práci na rozdělané knize. Pak se

stalo, že byla v nemocnici manželovy ženy stará opuštěná teta, kterou nikdo nenavštěvoval. A E. P. tam za ní každý den ráno docházel. Já jsem to kladně oceňovala. „Může-li někdo aspoň na chvíli zbavit někoho úzkosti, je to víc, než kdyby napsal sto básní,” odpověděl.

Jako středoškolský student napsal každý den deset básní. Jestli z nich je alespoň jedna dobrá, je to velký úspěch, říkával.

Můj tatínek si vzpomněl, že jednou přišel pozdě odpoledne do vyučování, a na svou omluvu říkal: „My jsme se klouzali.” Patrně to bylo na obecné škole v Pičíně. Pak si ještě vzpomínal, že když chodil na klasické gymnázium do Příbrami, že mu maminka nechávala v kuchyni na plotně jídlo, aby měl po příchodu z odpoledního vyučování. Jednou si tam dala rozpustit mýdlo a tatínek v domněnku, že je to jídlo pro něj, tu mydlinkovou vodu vypil. Že mu vůbec nechutnala, je samozřejmé. Když šel do školy nebo ze školy a pršelo, schovával se v hustém lesíku. Do školy chodil dvě hodiny a ze školy také. Byl tak vytrénovaný, že i ve vysokém věku chodil na několikahodinové procházky.

V Čelákovících žila rodina Diamantových, měli nějaký obchod s alkoholem, a dvě dcery přibližně staré jako E. P. Hráli si společně a rodiče se také přátelili. Když ve třicátých letech začaly moderní tance, pořádali Diamantovi v bytě taneční hodiny, a Petiškovi je navštěvovali. Děvčata odjela do Anglie vlakem, který organizoval sir Winton, a rodiče, aby uchovali podnik, tak neodjeli za hranice. Podnik zachránili, ale své životy ne. Ještě stačili rozdat mezi své přátele svůj nějaký majetek. U Petišků nechali v kufru látky, broušené věci, a šperky (E. P. říkal, že tak krásné dosud neviděl). Vlak, ve kterém Diamantova děvčata odjížděla, byl poslední. Jejich bratrance měli jet den po nich, ale Němci už nedovolili vlaku odjet.

Tam se mihnul obrázek (google education: E), tak jsme si na to vzpomněla. Když jsem byla malá, neexistoval bezdrátový telegraf. Podél silnice byly sloupy telegrafní a na nich byly přidělané plechové štítky s jakýmsi číslicemi. Co to bylo za číslice nevím, ale hodily se mi. Pokud se rodiče bavili sami se sebou a mě si nevšíkali, byla mi dlouhá chvíle. Tak jsem běhala od sloupu ke sloupu a číslice jsem sčítala.

Jednou přišel Eda ke mně celý nešťastný, že neumí násobilku, teď nevím kolika, ale snad sedmi. Rozebrala jsem mu to, že jednou a desetkrát je jednoduché. Tím pádem pětkrát také, pak už nevím, jaký komentář jsem měla k těm dalším, ale nakonec zbylo se naučit jenom šest krát sedm a to bylo jednoduché. E. si to náramně pochvaloval a ve chvílce uměl násobilku sedmi, která mu dělala těžkou hlavu. Pak jsem ho taky učila mé oblíbené: Lesní víly věnce vily a psi z vily na ně vyli. A další triky učitelské jsem na něm také uplatňovala. Z každého takového úspěchu svého se Eda velice radoval, a tím pádem i já.

Ale to jsem udělala zkušenost, že některé děti tak tak procházely třetí obecnou a potom se dostávaly na špičku ze třídy. Pátrala jsem po tom a přišla jsem na to, že to byly děti, které šly do školy před završením šestého roku. Takže byly mladší, protože tam byly některé děti, které šly jako sedmileté, ty se dostaly na první kolej, to ty nešestileté otrávil, protože na to nemohly pochopitelně stačit a teprve když dohnaly ten handicap, tak se vyrovnaly těm ostatním a s chutí pracovaly. Proto, když se mě někdo ptal, jestli mají dát nešestileté dítě do školy, tak jsem radila ne.

7.7

V Bojanově byl obchodník střížním zbožím a galanterií (knoflíky, mašličky atd.) a měl dvě dcery, se kterými jsem si hrála. Ty odebíraly populární časopis o pejskovi a jeho družce, Punťovi a Kiki, který já jsem neměla. Já jsem odebírala Růžový palouček, Mládí, Mladého hlasatele a sokolský, který nevím, jak se jmenoval. Jednou jsem si k těm holčičkám šla s nimi prohlížet Punťu. Teď si vybavuji ten jejich příbytek. Byla to dlouhá místnost, na jednom konci dveře na chodbu, na druhém konci okno, které sloužilo jako výkladní skříň. Vedle okna byly dvě postele (víc se tam nevešlo, asi spala jedna holčička s tatínkem a jedna s maminkou), dole byla kuchyňská kamna a stůl, kde jedli. A ten pán měl motocykl, jediný v Bojanově, než si mladý truhlář koupil další.

Se mnou do třídy chodila tělesně postižená holčička, která vyšla ze čtvrté třídy. Zřejmě byla chudá, protože mi maminka pro ni denně dávala svačinu jako mně. Jednou mě ta holčička pozvala k nim na návštěvu a viděla jsem na ní velikou radost, když jsem

jí slíbila, že přijdu. Holčička se náramně radovala, když jsem tam přišla i z toho, co jsem jí přinesla. Co to bylo, už nevím, ale buď čokoláda nebo mamincino pečivo. Zřejmě měli jen tu jednu místnost, chudičce zařízenou, ale nejvíc mě upoutalo, že měli hliněnou podlahu. Pak jsem slyšela, že holčička vykládala, že jí byla Alenka navštívit. (Co dělali její rodiče? :E) Měla jen tatínka, možná, že žebral.

Moje přítelkyně Marta měla ve Staré Boleslavi tetu, její manžel byl ředitelem cukrovaru v Kostelci. Jednou jsem tam s Martou šla a nabídli mně k sezení červené kožené klubovky. Na klubovky jsem byla zvyklá od paní učitelky na piano. Když jsem přišla na hodinu dřít, sedala jsem v hnědých kožených klubovkách. A ty byly velice tvrdé. Myslela jsem, že takové jsou všechny kožené klubovky. Ale tady, když jsem si sedla, tak jsem se propadla dolů, zhoupala jsem se, tyto klubovky byly hodně vypérované.

12. 7

Doktor Psůtka nám opatřil televizor, a když nám ho zapojil, tak jsme se dívali na všechno, i na fotbalový zápas. A teď se to zdá absurdní, jak to bylo s telefonem. O telefon se muselo žádat a buď ho povolili, nebo ne, takže jsme byli dlouho bez telefonu a když jsem potřebovala sanitku, než se Martin narodil, tak šel E. na četnickou stanici, a odtamtud volal pro sanitku, protože správně předpokládal, že z četnické stanice bude spojení rychlejší, než kdyby volal sám z pošty. To se muselo volat na poštu, a říct, jaké číslo chceme, a podle toho, kolik lidí chtělo přepojit před námi, tak podle toho to bylo rychleji nebo pomaleji. Někdy to trvalo půl hodiny i déle. Ovšem byla možnost volat rychle, ale to byla dvojnásobná cena. Taky to ale záleželo, kolik lidí volalo rychle.

Jednou jela moje maminka do Hlinska a v ten den byl německý nálet na Pardubice. A maminka v Pardubicích přisedala na vlak do Hlinska z Prahy. Mirek měl strach, jak to s maminkou dopadlo a tak telefonoval k Suchým, ti měli telefon, pán jako zvěrolékař ho musel mít a maminka už byla v Hlinsku, takže se tomu náletu vyhnula.

Televizi jsme nechtěli, když byl Martin malý, protože jsme věděli, že tam, kde je televize, tam se přestává číst a dívá se na obrázky. Až když měl doktorát, tak jsme se televizi přestali bránit (a koupili si barevnou). Do té doby jsme ji neměli, ale měla ji moje

maminka, to byla možnost půjčit si televizor a měsíčně ho splácet, tak jsme chodili k mamince na televizi. Byla černobílá a hodně se sledovala. Jednou jsme jeli z Liběšic a jeli jsme v neděli večer, jindy byla velice špatná doprava a tentokrát bylo volno. Přemýšleli jsme, čím to je, že můžeme tak krásně jet a pak jsme si vzpomněli, že je nějaký seriál, první seriál, který se na televizi vysílal, byl Dallas a to se podřizovalo ledacos vysílací době Dallasu. Víím, že jsem jela z Prahy, abych Dallas stihla, a že jsem z Vrábí od autobusu téměř utíkala domů. To bylo před revolucí. To byl ale jenom jeden program, až později přibývaly další (první program byl ČT).

Jednu dobu vysílal rozhlas doprovod ke cvičení s hudbou, bylo to v době, která mi vyhovovala, takže jsem denně měla příjemné cvičení, aniž bych musela vymýšlet cviky. Tak se mně stalo potřebou, že jsem si nedovedla představit den, že bych byla bez cvičení. Potom, když jsme se přestěhovali z činžáku, jsem cvičení (to moje cvičení bylo deset nebo patnáct minut) nahradila plaváním. A teď jsem cvičení a plavání nahradila ležením. Už se těším, až zase ležení nahradím buď cvičením nebo plaváním. Doufám, že to mám po svém tatínkovi. Jednou jsem jela v autobuse a vedle povídal jeden pán druhému, koukej, tamhle je pan učitel Štědrý, jak to ten dědek dělá, že vůbec nestárne. Až na toho dědka mě to potěšilo. Jednou přijel tatínek z Prahy a měl zamazaný kabát. Maminka chtěla vědět proč a od čeho má kabát zamazaný. On říkal, tam v zatáčce nějaký mladík vyskočil a já jsem vyskočil po něm, ale upadl jsem. A maminka povídala: „To byl nápad a kolik bylo tomu mladíkovi a kolik je Tobě?“ Bylo to něco už přes osmdesát let. Jeden rok jsme byli v Pičíně. Mirek se tam hned seznámil s tamějšími chlapci a plaval s nimi přes pičínský rybník. My jsme tam s maminkou za ním šli a maminka viděla Mirka už skoro u břehu rybníka na druhé straně. Polekala se a volala: „Mirku, vrať se.“ A ze strachu si neuvědomila, že to má Mirek jenom kousek ke břehu, a když se bude vracet, že to má mnohem delší.

14. 7

Můj tatínek odebíral Národní osvobození, myslím, že to byly noviny legionářské. Byl to deník, a ty noviny k nám chodily denně. Byla tam rubrika fejetonů a jednou jsem tam četla nějaký příběh, ve kterém bylo cizí slovo. To bylo vysvětleno pod čarou a

myslím, že to bylo feuilleton (fejeton). Když jsem tohle četla, připadala jsem si velice vzdělaná. A byla jsem na to pyšná. Můj bratr odebíral nějaký sportovní časopis, ale ten neměl předplacený, ten si kupoval v trafice. Já jsem si své úspory ukládala do kuchyňské kredence, byly to drobné mince. Jednou mi bratr řekl: „Aleno, tadyhle máš padesát haléřů a kup mi za dvacet, – myslím, že to byl – „Ahoj“. A zbytek si nech od cesty. Což bylo třicet haléřů, to byla pro mě značná částka a veliké lákadlo, takže jsem honem pro ty noviny pospíchala. Když jsem je Mirkovi dávala, on se nápadně smál, bylo mi to divné, a když jsem si dávala těch třicet haléřů k úsporám, přepočítala jsem si je a zjistila jsem, že si vzal Mirek můj padesátník a že já jsem mu vlastně časopis koupila ze svých peněz. O spropitném ani nemluví. Byl z toho pláč a nářek a Mirek mně musel ten padesátník dát ze svého. Spropitné jsem nakonec dostala. Tatínek zakročil.

Velmi brzo jsem četla dětské knížky. A velmi brzo jsem měla založenou knihovničku. Proti škole, do které jsem chodila, byl knihkupec, a ten před Vánocemi dělal výstavy dětských knížek ve svém obchůdku. Každý den ze školy jsem tam chodila a knížky prohlížela. Vybrala jsem si, které bych chtěla dostat od Ježíška. Doma jsem to hned hlásila a také jsem většinou ty knížky dostala. Velikou radost jsem měla z knihy Masaryk ve fotografii a od Elišky Krásnohorské Pohádky zimního večera. Ta byla tištěná na tuhém lesklém křídovém papíře, a já jsem byla udivená tím papírem a myslela jsem, že ta kniha byla nesmírně drahá. Pak jsem podědila po starších bratřech jakousi knihu pohádek, myslím, že to byl souhrn klasických nejznámějších pohádek, ale každý list byl zvlášť a velice otřepaná na všech čtyřech koncích. Do školy se tatínkovi přihlásil vazač knih a tak dal tuhle knihu svázat. Když knihař knížku přinesl, málem jsem nevěřila, že je to ta moje. Byla svázaná a okraje byly krásně zaříznuté. Po původním „salátě“ nebylo ani potuchy. Pamatuji si z toho obrázek, jak nějaká postava byla opíkaná v pekle (vařená v nějakém džberu). Ten obrázek mě dlouho děsil. Ale zase tam byla krásná pohádka „Princezna se zlatou hvězdou na čele“ v podání Boženy Němcové. A přesto, že jsem tu knihu znala, v té krásné vázané podobě jsem si ji četla znovu. Na jiné dětské knihy si nevzpomínám. Možná, že se mi později nějaká vybaví.

První film jsem uviděla v Bojanově. To jsem nejvýš chodila do druhé třídy obecné. Přijelo tam pojízdné kino (promítalo se v hospodě), hrálo se odpolední představení, to bylo nezvukové a večerní zvukové. Odpolední představení, na které

jsem šla, byl „Ben Hur“, z toho mi utkvělo v paměti, jak Kristus natáhl ruku a uzdravoval tím lidi od lepry. Večerní představení bylo zvukové. Byla to tehdy populární „Pepina Rejholcová“ (v Brandýse byli Rejholcovi a měli dceru Milušku, chodila do gymnázia, ale nikdo jí jinak neřekl než Pepina), Mirek byl s rodiči na večerním představení a já jsem se ho nevěřičně ptala, jak je to s tím zvukem, to jestli když jede povoz s kočárem, jestli je slyšet, jak hrčejí kola a nechtěla jsem to Mirkovi věřit, že to opravdu slyšet je a že lidi něco říkají a to je také slyšet. Když jsme byli v Hlinsku, tam bylo odpolední představení pro mládež, od půl páté, a to jsem chodila každou sobotu a neděli a už mi zvuk byl samozřejmostí. Ale zvláštní je, že si nepamatuji ani jeden film.

Nevím, jestli to byli tak pilní ochotníci v Hlinsku, nebo jestli to byla divadelní společnost, která tam často přijížděla, ale moji rodiče chodili na každé divadelní představení v Sokolovně. To jsem nešla spát, dokud oni neodešli z domova. Líbilo se mi, jak je tatínek v tmavém obleku s tuhým bílým límcem a manžetami u košile (to byly límec i manžety zvlášť, které se připínaly ke košili. Mělo to tu výhodu, že při zašpinění límce a manžet se nemusela prát celá košile. Ráda jsem se dívala, jak maminka žehlí límce a manžety. Bylo jich vždycky hodně a měkký vypraný límec a manžety se ponořily do misky s rozpuštěným škrobem a hned vlhké se žehlily. Jak se vyžehlily vlažnou žehličkou, ztuhly a leskly se. A maminka je kladla jeden za druhým. Ta přeměna z bílého měkkého kousku na tuhý lesklý mě fascinovala). A maminka mívala krásné šaty s bižuterií a černou liškou přehozenou přes rameno. (To musela být elegánka: EP). To byla. Měli stálé vyhrazené místo (číslo 7, 8) v první řadě a v předprodeji nikdy tyto lístky neprodali nikomu jinému. Jednou jsem na jevišti v sokolovně hrála s Martou. Já jsem hrála holčičku a měla jsem panenku, kterou jsem hodila zlostí na zeď, byla to Marta a zřejmě mně domlouvala, jenže moje maminka, když jsem měla vystupovat na jevišti, tak mi ušila krásné šatičky, ačkoli jsem byla chudá holčička. Marta měla oblečené šaty, takové, jaké měla ušité ta moje panenka. S Martou jsme dělali přijímačky do gymnázia v Chotěboři, ale já pak šla do Brandýsa.

16. 7

Maminka byla vyučená na „ženu v domácnosti“. Tatínek měl několik ročníků

klasického gymnázia a potom čtyřletý učitelský ústav (střední škola s maturitou), Mirek taky, ten měl čtyři měšťanky (do deváté třídy). Na vesnicích bylo 8 tříd, pět vesnických a tři, které měly učivo jako gymnázium (to byla měšťanka ty tři). Kdo měl na to hlavu, ten chodil do čtvrtého ročníku a ten byl ve městě. Povinných bylo odchodit osm tříd. V mnoha městech a i vesnicích byly výstavné budovy pro sokolské cvičení, nazvané sokolovny. Když se po vzoru Sokolů ustavovali Orlové, stavěli si také budovy na cvičení a říkalo se jim orlovny. V Hlinsku byla orlovna blízko Chrudimky, ale nikdy jsem v ní nebyla. O telefon se muselo zažádat, jakási komise posoudila, jestli žadatel má na telefon nárok. Můj manžel měl doporučení ze Svazu spisovatelů a tak telefon dostal. U telefonu byla klika, zatočilo se a tím se zvonilo na poštu. Někdy dřív, někdy později, úřednice na poště telefon zvedla a řeklo se jí, v kterém městě a jaké číslo se chce. Dala to do záznamu, a až se jí to hodilo, tak spojení uskutečnila, po skončení hovoru se učinil dotaz, kolik ten hovor stál, teprve později se přešlo na přímé spojení s poštou a ještě později na spojení příjmu s určitou telefonní stanicí.

Můj tatínek nehoroval pro vzdělání žen. Chtěl, abych měla čtyři měšťanky, potom šla do Švýcar do penzionátu, a bohatě se vdala. Až když byl předčasně penzionovaný, a museli jsme se odstěhovat do Brandýsa, věděl, že ze Švýcarska nebude nic (za Němců se nemohlo cestovat). A bylo jedno, jestli v Brandýse chodím do měšťanky nebo do gymnázia, tak souhlasil s mým chozením do gymnázia. Když jsem chtěla po maturitě chodit na vysokou školu, nebyl proti tomu. Jako pohádky mi tatínek vypravoval řecké dějiny nebo českou historii.

E. měl starý psací stroj, myslím, že to byl underwood, ten je teď v garáži, ale psal od ruky a na stroji jenom přepisoval, co šlo do tisku. Ten rok, než jsme se vzali, tak překládal Roosevelta od Emila Ludwiga a dával to přepisovat mně, přenesl ten psací stroj do Brandýsa a já jsem o prázdninách přepisovala z rukopisu, když jsem nepsala a byl tam text k přepisování, tak k tomu zasedl můj tatínek a přepisoval on, zkoušel si, jak ještě umí přepisovat. Mirek říkal, že tatínek psal dvěma prsty, ale velice rychle. Mně přepisování nedělalo žádné potíže, protože jsem hrála na klavír. Psala jsem skoro všemi deseti, musela jsem se ale na klávesnici dívat, bez dívání na klávesnici jsem to neuměla. Taky máme doma psací stroj, který byl v té pojišťovně, kde pracoval E. tatínek a to je taky stroj, na kterém pracoval Franz Kafka. Ten by se jistě nějakému

sběrateli hodil. Potom si E. koupil psací stroj z tuzexu a na tom se lehce psalo. O kvalitní papír byla nouze a když se na ten nekvalitní papír psalo perem, tak to zadržávalo, tak E. začal psát i rukopisy na stroji. Ale verše psával od ruky. Později chtíval, abych u něj seděla, když psal, ale když psal verše, tak chtěl být sám, ale později mě chtěl i k psaní veršů. Přepisovala jsem také disertační práci a v jedné partii bylo hodně cizojazyčných citátů, což mi dalo velkou práci a šlo pomalu. A když jsem vyndala stránku ze stroje, zjistila jsem, že jsem dala obráceně kopírovací papír a tu složitou cizojazyčnou stránku jsem musela znovu přepisovat. Když jsme byli prvně ve Švýcarsku, navštívili jsme překladatelku E. P. Když od nás přejala rukopis psaný na stroji, řekla své sekretářce, podívej: „Ono je to s kopírákem.“ Divili jsme se, čemu se diví. Teprve teď to chápu. Když byl Martin v Paříži poprvé, bydlel u své vdané spolužačky. Její muž byl novinář a nechtěli jsme věřit tomu, že on něco napíše v Paříži, zmáčkne jakýsi knoflík na aparátě a text je hned v Bernu. Teď to Eda dělá taky tak.

Nejdříve se psalo perem, které se vkládalo do držátka, to mám schované. Plnicí pero přišlo na řadu později. Můj tatínek a tatínek E. P. měli skoro stejné písmo, protože se učil krasopis a ten měl všechna písmenka přesně napsaná. Teď může psát každý, jak chce. Ale už si nemohu vzpomenout, jestli jsem v první třídě psala na břidlicovou tabulku křídou.

Tatínek dal E. P. udělat dvě vysoké knihovny, když se oženil, vzal si z Čelákovic do Brandýsa jenom jednu, aby neošidil svého bratra Františka. Ale sám je nepoužíval jako knihovny, část (byly totiž skládací) dal do mého pokoje jako knihovnu a zbytek jsme dali do jídelny, jako příborník na sklo a porcelán. V pracovně byly světlé knihovny, které byly z mé výbavy. Doma jsme měli knihy v příborníku. Když tatínek jezdil do Prahy, vždycky přivezl nějaké knihy. Jednou koupil brožovanou Annu Kareninu a aby neměl balíček v ruce, dal si jí do kapsy svrchníku. Pak koupil jako vzácnost v Bojanově uzenáče a dal je do té kapsy, kde měl Annu Kareninu. Dodneška jsou uzenáče na Anně Karenině vidět.

18. 7

Jednou nám vyprávěl známý lékař, že šel v rozhalence do kasina v Monte Carlu,

u vchodu ho upozornili, že bez kravaty tam jít nemůže. Tak si sundal tkaničku z bot, a uvázal si ji pod krk jako kravatu a to ho tam pustili.

Myslím, že v Bojanově ve staré i v nové škole byla městská (ale Bojanov byl městys, tak snad veřejná) knihovna ve škole. Soudím podle toho, že maminka říkala, že Mirek si půjčoval každý rok Káju Maříka a myslím si, že jestli tam byla dětská knihovna, že tam byla knihovna pro dospělé, protože večer naši čítávali v Hlinsku, to už byla skutečně městská knihovna. Ta měla budovu, která mě tenkrát okouzlovala ještě s několika jinými a byla to kostka s rovnou střechou, která byla postavena s radnicí hlineckou.

V Brandýse si pamatuji, že byla knihovna v radnici, ale tam jsme často nechodili, protože se četly knihy z knihovny E. P. Protože jsme neměli udělaný seznam, kde která kniha E. P. je v knihovně, na kterém místě, tak často, i když jsme měli několik výtisků určité knihy, měl E. jednodušší jít si vypůjčit knihu do městské knihovny, než ji pracně hledat ve své knihovně.

Známý E. P., Miloň Novák, byl tiskař v tiskárně u Voctářů, a také maloval, jako amatér. Jednou přišel do tiskárny F. X. Procházka a nesl svůj obraz a chtěl podle toho obrazu namalovat další. Majitel tiskárny řekl svému zaměstnanci Miloňovi, že mu tu práci přiděluje, ať si na ni určí čas, kolik potřebuje, když bude unavený, ať si jde odpočinout, jenom ať to udělá hezky. Když Miloň obraz namaloval, došel k rámaři a dal udělat podobný rámeček, jako měl ten obraz pana Procházky. A dal ho na viditelné místo. Malíř Procházka šel kolem toho obrazu a povídal, tak mi ukažte, kde je ten můj nový obraz. Miloň ukázal na ten obrázek, kolem kterého pan Procházka šel. No dobře, ale to je můj originál, já chci tu kopii – a byl překvapený, že ta kopie je tak dobře udělaná, že to ani on nepoznal a spokojeně s obrázkem odešel. Majitel tiskárny byl tím polichocen a dal úspěšnému plagiátorovi stokorunu. To byly za první republiky velké peníze.

21. 7

Učebnice na gymnázium jsme si kupovali sami. Kupovali jsme je od starších studentů, aby byly lacinější, a ve válce nebyla jiná možnost, protože nové učebnice se

netiskly. V těch učebnicích byly různé poznámky, často velice vtipné a směšné. Ale Jaroslav Žák ve své knize jednu takovou poznámku napsal: „Pozor, teď přijde vtip.“ A taky přišel.

Já jsem je učila podle toho, jak to bylo, když tam byly nějaké nesmysly (něco těžkého, co by děti nechápaly), tak jsem to vynechávala.

Jednou jsem byla s mobilem v opravně, za mnou už bylo několik dalších zákazníků. Opravář mi řekl, to ale nemám součástky na tenhle aparát, ten už je starý. Já jsem povídala, jak to, vždyť ho mám teprve tři roky. Zákazníci za mnou se dali do smíchu, protože mobily se rychle zlepšovaly a měnily. Takže z opravy jsem odcházela s neopraveným mobilem, ale zato s novým v kapse.

Eda mi dnes přinesl výborné maliny, tak jsem si vzpomněla, že v Hlinsku na zahradě byly malinové keře, kde byly také bílé maliny, asi tak dva metry na dva metry plochy a jednou, když přšelo a nemohli jsme jít k vodě, tak jsem si vzala tatínkovu sokolskou černou pláštěnku s kapucou a šla trhat maliny, z kterých mamička dělala výbornou šťávu. Na té zahradě byla u plotu do sirotčince veliká zvláštnost, liliovník, odborně řečeno liliendron. Ten měl zvláštní květy, vypadaly jako tulipán, měly spoustu žlutozelených tyčinek. To mě tak fascinovalo, že jsme si ho dali taky na naši zahradu. Už nevím, jestli tenkrát vykvetl, ale rostl v místech, kde jsme pak stavěli dům, tak přišel pryč. Nevím, proč jsme ho nepřesadili, nebo jestli přesadili a on se neujal.

24. 7

Javořická v jedné své knize píše, že po válce v osmnáctém roce byl velký odklon od Říma, a že hlavně to byli učitelé. Myslím si, že to byl i případ mého tatínka, protože když se Mirek narodil, v roce 1921, že už tatínek nebyl katolík. Ačkoli se domnívám, že dříve katolík byl a že jeho studium bylo pravděpodobně pod záštitou katolické církve. Ale pamatuji si, že jsme v Hlinsku chodili na nedělní bohoslužby do kostela a v Brandýse každou neděli. Rodiče měli svoje místo ve druhé řadě, napravo od kazatelny, a já jsem chodila s nimi. Tatínek měl nejradši píseň „Ó ujmi ruku moji a veď mě sám.“

Někdy sice tatínek při kázání usnul, ale stačilo, aby maminka o něj zavádila a hned se probudil. Ten evangelický kostel byla zvláštní stavba, měl kulatou střechu a je

veliká škoda, že ho nechali zbourat, aby udělal místo panelákovému činžáku, mohl sloužit jako kulturní dům, v tom kostele jsme taky měli svatbu. Ten kostel byl proti kinu (tam, jak jsou ty paneláky), ale byl kus od silnice, takže by tam mohl i doteďka dobře sloužit.

Ještě před válkou se nosily u starších pánů košile bez límečků a tuhé naškrobené límečky se připínaly ke košilím zvláštními knoflíčky. Můj tatínek měl ty knoflíčky takové proužkované, ty se mně líbily, hrávala jsem si s nimi, líbily se mi.

28. 7

Martin chce, abych zapisovala, jak se nakupovalo. S tím jsem nějak nepřišla do kontaktu, kromě první návštěvy sobotního trhu v Hlinsku na náměstí, které jsme už zapsali. V Bojanově byly tři krámy. Jeden proti nové škole, kam jsme chodili s tatínkem pro bonbony, ale o tom už jsme psali. Druhé dva byly vedle kostela na náměstí, do jednoho jsme nechodili, jeho majitel byl členem ORLA (katolická sekce obdobná Sokolu), chodili jsme nakupovat k vedlejším Nevečeřalům, divím se nyní, jak mohly tak blízko sebe ty obchody existovat. Ale zřejmě měly svůj okruh klientů. Myslím, že mamince nakupovala v Bojanově paní školnice Kábelová, v Hlinsku paní Nekvindová (byla posluhovačka), a v Brandýse můj tatínek a já. Paní Nekvindová ráno přišla, přinesla čerstvé housky, vyčistila boty, a nanosila čistou vodu, a vylila kbelíky se špinavou. Vilka, ve které jsme v Hlinsku bydleli, byla poměrně moderní, a k mému údivu neměla vodovod ani kanalizaci. V Bojanově jsme bydleli ve škole, tam také nebyla koupelna (ale bylo to pochopitelné, protože jedna škola byla stará a ta druhá nedostavěná).

Na vysoké škole nám učitel neříkal pouze kompilace. Byly to jeho nové poznatky. Z přednášek pana profesora Chotka jsme si dělali poznámky a z těch jsme se potom učili na zkoušku u něj. Pokud měl některý spolužák čitelný rukopis, tak jsme si půjčovali i jeho poznámky.

Když Němci obsadili vysoké školy, odnášeli si přednášky a různé tiskopisy, ale protože měli Němci s Rusy smlouvu o neútočení, tak ruští profesori si mohli svoje přednášky odvézt. Pan profesor Chotek požádal svého ruského kolegu, aby ke svým dokumentům

přibalil jeho, ale on mu to odmítl. Tak přišel o několik let práce.

Dnes tady jsem se dozvěděla, že je tady kurz šití na stroji pro pacientky. Já ale na stroji šít neumím, mě mamička k němu nepouštěla, abych nezlomila jehlu nebo něco neprovedla, protože na ten její šicí stroj už nejsou k dostání součástky, ten stroj je od roku 1910 nebo ještě dřív. Ale dočetla jsem se na internetu, že nějaký pán sbírá staré šicí stroje, tak jsem mu tenhle stroj ještě ve starém bytě chtěla nabídnout za odvoz, aby si pro něj přijel, že je ještě funkční, což je jistě rarita, ale nedošlo k tomu. Ale došlo k tomu, že se ten stroj musel vystěhovat z 306. Kam ho dát? Měla jsem tento nápad: dala jsem odšroubovat přední část a nohy a šlapadla také oddělit a dát natřít nabílo, že z toho může být hezký květinový stolek, ale ještě k tomu nedošlo a teď jsem si vzpomněla, že můžeme dát ten inzerát na internet, že jistě by o to zájem byl, ale nevím, do jaké míry je stroj funkční, protože už několik let je v boudě na zahradě. A teď nevím, jestli v té boudě, co se zamyká, nebo v té boudě, co z ní spadla střecha.

29. 7

Zajímavosti ze školy

Přišla maminka jednoho mého žáka, jestli nemá syn ve škole sáček s přezůvkami, prohledali jsme různé skrýše a nic nenašli, tak dostal chlapec nový sáček a nové přezůvky. Za několik dní přišla maminka a povídá, sáček s přezůvkami visel doma na věšáku, denně jsme několikrát všichni kolem něj chodili.

Jindra se velice často dovoloval na malou stranu, napsala jsem to jeho mamince, a ta s ním šla k lékaři, a byl půl roku v nemocnici. Nebýt maminky a mne, tak mohl mít komplikovanou ledvinovou nemoc. Totéž jsem napsala mamince Evičky a ta mi odepsala: „Evička měla do snídaně čaj s citronem.”

Moje kolegyně po válce učila v pohraničí. Bylo málo učitelů a hodně dětí. Ona měla 70 žáků ve třídě. Byla dost vynervovaná. A jednomu zlobivému dala políček, byl to Rom. Druhý den se ráno náhodou koukne z okna a vidí, jak do školy kráčí jeho otec, polekala se. Ale tatínek, když přišel do třídy, vyndal ruce zezadu, a měl v nich krásnou

kytici, kterou jí předal. „Já Vám mnohokrát děkuji za toho našeho kluka. Vy jste jediná, která s ním něco zmůže. Když bude zlobit, dejte mu co proto, co si zaslouží.“ O téhle další příhodě jsem se dozvěděla až po mnoha letech: „Syn kolegyně učitelky šel do první třídy, stál bezradně před školou a nevěděl, kam jít. Jeho maminka ho nemohla doprovázet, musela být ve třídě u svých budoucích žáků. Já jsem prý šla kolem, Jirku vzala a odvedla ho do jeho třídy, na to vzpomínali celou dobu a když mi to vyprávěli, já o tom neměla ani ponětí, byli už oba v důchodu i bývalý nešťastný Jiříček.

Je takové nařízení, že když třetina dětí má stejnou nemoc, že se třída na čtrnáct dní uzavře. V mojí třídě řádily příušnice, úpěnlivě jsem počítala děti a když jich stonala třetina třídy, zašla jsem za panem školním radou a žádala uzavření třídy. A co já, pane rado? On mě měl rád, a domyslel si, co můj dotaz znamená: „Vy samosebou musíte také zůstat doma.“ A dal mi na to potvrzení. Šla jsem paní ředitelce oznámit uzavření třídy a ona se zaradovala. „To je dobře, půjdeš do čtvrté třídy, Dlouhá má také příušnice.“ „Ale já musím také zůstat doma“, předložila jsem listinu. A měla jsem krásných čtrnáct volných dní u Martínka. Bylo to po Vánocích a už jsme měli očesaný stromeček. S těmi čokoládovými kousky, balenými v celofánu, jsme si hráli: „Co chcete, paní?“ „Prosila bych jablíčko.“ Tři koruny.“ Dostala jsem čokoládu a třikrát plácla Martínka do ručičky a zase „Co chcete paní?“ „Hrneček.“ Devět korun.“ A tak do omrzení jsme prodávali a kupovali.

2. 8

Jednou přišla za mnou maminka žákyně: „Prosím Vás, pochvalte Mařence zástěrku, ona ji nechce nosit.“ Mamince jsem vyhověla a Mařenka radostně chodila do školy v zástěrce.

Jindy jsem přišla do třídy a cítila jsem petrolej. „Děti, co kdo dělal s petrolejem“, přihlásila se holčička: „Mně maminka myla vlasy v petroleji, abych je měla hezké.“ Mně bylo jasné, co a jak. Vešky. Druhý den přišla maminka té holčičky a potvrdila mi to. „Proboha, neříkejte to dceři, ta by snad skočila z okna, kdyby to věděla.“ Samosebou jsem to neprozradila.

Když jsem učila v Boleslavi, přišel mi telefonický hovor do sborovny: „Kdy si

mám přijet pro jablka?” Kolega se divil. „Štědrejch kupujou jablka? My jsme pro ně k Vám jezdili, měli jste na zahradě plno hromad jablek. Krásných.” Ještě tam byla hruška solanka. Tu jsem měla velice ráda, u studny byla zimní hruška, vysoká, a můj tatínek, i když mu bylo přes osmdesát, tak z ní česal ovoce. Jednou se pod ním zlomila příčka u žebříku a on spadl na dřevěný vozík, který stál pod hruškou. Oklepal se a znova vylezl nahoru a česal dál. To byla jedna historka, jiná byla, když přijel tatínek od své sestry z Krásné Hory a měl zamazaný kabát. „Kde ses, tatí, umazal”, ptala se maminka. „Ale nějaký mladík tam v zatáčce vyskočil z tramvaje a zkrátil si cestu na autobus. Vyskočil jsem taky a upadl jsem.” „Ještě štěstí, že sis nic nezlomil. Kolik bylo tomu mladíkovi a kolik je Tobě,” řekla maminka. To tatínek změnu věku neuznával. Navštívil obvodního lékaře a předváděl mu, že když chce dosáhnout až na zem, že to už nedokáže. „Pane Štědrý,” povídal lékař, „to já jsem nedokázal nikdy”. A tím skončila prohlídka (to bylo tatínkovi asi osmdesát). Nepamatuji si, že by byl tatínek nemocný. Maminka ano. Maminka byla jednou nemocná se žlučníkem a jednou se srdcem. Další nemoci v rodině nebyly.

14. 8

Známí kuřáci se E. ptávali: „A co teď, už kouříš, nebo ještě nekouříš” (kouřil nejvýš čtyři cigarety denně). Kouřil málo, při práci ne. Strýčkovi Mirkovi kouř vadil. Když k nám přišel, říkal: „Krista pána, tady je tolik kouře” a my jsme to necítili. Kouřil nejvíc pět cigaret denně. Pil víno každý den večer (kolik nevím, já jsem pila s ním, to jsme pili asi láhev ve dvou), whisky jen na oslavu či s návštěvou, popř. pokud byl rozčilený. Pivo měl naordinované od lékaře. To jsme jednou za týden chodili se džbánem pro tři půllitry, že to proplachuje ledviny.

Strejda Franta neměl zažívání v pořádku a potom srdce a zuby. Zuby mu vypadaly ve 22 (jestli všechny, to nevím). On třeba říkal: „Já bych Vám měl zakázat kouření, ale podívejte se na mě.” Umřel, ani mu nebylo padesát. Dědeček ho přežil asi tak o čtrnáct, o patnáct let. Kolega E. P. ho vzal kdysi na pitvu, a on musel odtamtud odejít. To ho ani nenapadlo, že by medicínu studoval. Od mládí chtěl být spisovatelem.

22. 8

Čekávala jsem před školou na malého Edu, když zazvonilo konec vyučování, okamžitě se otevřela školní vrata a oblečené a obuté děti s aktovkami na zádech se vyhrnuly. To za mých školních let nebylo možné, to se naplno učilo do zazvonění a teprve pak si děti skládaly a oblékaly se.

Když jsme přijeli prvně za hranice v Rakousku, šli jsme do cukrárny, měli tam cukrové půlměsíčky žluté a oranžové jako citron a pomeranč a kvítky fialek, což jsme s E. cucali jako děti. Nakoupili jsme to pro Martina, který to viděl poprvé.

Domů jsme chtěli koupit nějaké čokoládové zvláštní kousky a já jsem tam zahlídla malé půllitříčky, které měly želé a bílou polevu jako pivo. Upozornila jsem E. na to, a koupili jsme to pro Martina, to jsme znali také jako děti. Prodavačka, když slyšela, že mluvíme česky, povídala nám, že její maminka je z Moravy a ty půllitříčky nám nepočítala.

Před válkou tam v Bošáce na Slovensku prý platilo, co dívka, co žena, to krasavice - když byl v Československu světoznámý antropolog Aleš Hrdlička, vzal jej tam profesor Chotek a on prohlásil, že je ochoten ty ženy prohlásit za nejkrásnější lidské plemeno na zeměkouli. Také se podívoval, že nejvýstavnější dům na každé vesnici byla škola.

Nevím, kde jsem to ležela, ale byla tam uklízečka Ukrajinka, ta měla překrásnou tvář. Ačkoli pohybovala smetákem, měla ušlechtilé a vznešené pohyby. Až to bylo na podiv. Já jsem doteď nepočítala žádný věk za stáří, tak ať to máš po mně. Čtu knížku, která popisuje život v předminulém století, bylo tam slovo pastouška, to bývalo v obci jakés takés bydlení, kde žili lidi, co neměli vlastní příbytek, ani zaměstnání a obec měla povinnost se o ně starat.

23. 8

Eda byl s fakultou na Šumavě, tak jsem si vzpomněla na jednu příhodu ze Šumavy. Naši přátelé Benhardtovi jezdívali do jižních Čech, a několikrát jsme je tam navštívili. Při jedné návštěvě nás František B. pozval na houby. Neměla jsem k tomu velkou důvěru, protože jsme houby neuměli sbírat, ale František nás vzal (on si ze zákazu nic moc nedělal) do zakázaného pohraničního území. To bylo pásmo mezi republikou naší a Rakouskem, kam měli přístup jenom někteří lidé. Když jsme vstoupili do toho lesa, nevěděli jsme, kam se shýbnout dřív. Protože jsme nepočítali s velkým sběrem hub, nic jsme na ně neměli. Co teď? Tenkrát se nosily široké sukně, a pod nimi ještě široké nabrané spodničky. Vyhrnula jsem si horní sukni a houby jsme do ní doslova házeli. Sbírali jsme jenom lišky a hříbky. Jedli jsme houby s babičkou. A ať jsme dělali, co jsme dělali, všechny nasbírané houby jsme nestačili sníst. „Maminko, ale ty houby už nejezte a neohřívejte je,” řekl E. Když jsme druhý den přišli k mamince, zřejmě zapomněla na to své ne a povídala E.: „Eduarde, já jsem si na těch houbách tolik pochutnala, ohřála jsem si je a všechny jsem dojedla.” Tak padla jedna pověra, že se houby nesmějí ohřívat. Ale dozvěděli jsme se něco jiného, švagrová Boženka s rodinou nasbírané houby dali do igelitového sáčku, a ačkoli jedli čerstvé neohřívané houby, bylo jim tak špatně, že museli být hospitalizováni v nemocnici (zapařilo se to).

25. 8

Když jsme byli v Leningradě, tak jsme samozřejmě šli do Ermitáže, koupili jsme si německého průvodce a zaškrtili jsme si, která díla chceme vidět. Takže jsme velmi rychle postupovali. Naši společníci ze zájezdu to brali obraz od obrazu, a našemu úprku se smáli. Jenže my jsme viděli všechna stěžejní díla, a oni se s bídou dopracovali k několika málo. A my jsme se mohli vracet k dílům, která nás nejvíc zaujala. V Louvru jsme to udělali také tak.

Když se E. rozhodl, že bude plavat, budeme-li mít bazén, ještě nebyly ty hotové bazény postavené na rovné ploše, takže bylo třeba vykopat velikou jámu. Pan ing. Pavelka chtěl pokácet jednu hrušku, že stejně zahyne, když se jí přesekají kořeny. Ale riskli jsme to a hruška přečkala do dneška. V té době mohli vysokoškoláci trávit na vojně půl roku, jestliže pracovali v nějakém podniku. Několik takových jich bylo v toušeňské cementárně (panelárně). Já jsem tam zašla a zeptala jsem se, jestli si chtějí přivydělat. Když slyšeli, o co jde, živě souhlasili. E. pro ně vždycky dojel a oni kopali, jak dlouho chtěli. Dostali stokorunu a spokojené je odvezl. Pan Gottlieb potom obrys zarovnal a s pomocníkem vyzdili bazén. Mirek se smál, že armování se dělá po půlmetrech, ti opatrnější po čtyřiceti centimetrech a pak Gottlieb, že to dělá po deseti centimetrech, ale zatím se to vyplatilo. Ale jak je to s Mirkovým bazénem, nevím, po několik let i v největších parnech se nekoupali. Zato, když jsme tam chodili s malým Edouškem, teta Lída ho naučila vzít si něco a plácnout tím do bazénu, a říkat báb báb. To se mu velice líbilo.

26. 8

V den Pražského povstání

V Boleslavi byli tři bratři důstojníci. Jeden mi v květnové revoluci telefonoval k Jandourkovům, abych dojela do Brázdim říct svému bratru Václavovi, aby se urychleně dostavil do Staré Boleslavi, že se tam chystá povstání proti Němcům. Potom jsem slyšela výzvu, že je potřeba připravit dostatek krve pro případné zraněné z Pražského povstání. Stála jsem v Houšťce ve frontě, ale výzva už byla odvolaná. Krve již bylo více než dost. Pak jsem šla třídit oděvy, pro občany z Konětop, jejichž obec Němci vypálili, protože z Konětop někdo střílel na Němce, kteří se chtěli dostat na Západ (aby nepadli do ruského zajetí). Když jsme to všechno tam urovnali, zaslechla jsem výzvu upravit hospodářskou školu (která byla školou Hitler Jugend) na nemocnici, kdyby zraněných bylo víc než míst v pražských nemocnicích. Drhli jsme tam podlahy a lůžka se spolužačkou Miladou, ale povstání v Praze skončilo dřív a kapacita pražských nemocnic stačila.

V Bojanově jsem chodila pro mléko do statku k paní Kábelové. Někdy ještě neměla podojeno, tak jsem tam s jinými lidmi čekala. Selka dojila mléko do dřevěné putýnky a pak to přelávala do kovové nádoby. Ale přelávala to přes hadříček, aby tam nebylo ani nejmenší smítko.

Jednu dobu jsem měla bolavý loket, říkalo se tenisový, Dr. Zdena Psůtková mi poradila něco s ječmenem a po několika procedurách bolest ustala a od té doby se nedostavila.

3. 9

Když jsem byla malá, existovaly dvojice barev, které bylo lze kombinovat a některé barvy bylo naprosto nepřístupné dávat dohromady. Například modrá a zelená. Pak nastalo uvolněnější období. A nezáleželo na tom, která barva s kterou se dá dohromady. Byla jsem se svou spolužačkou v divadle, kde hlavní herečka měla na sobě oblečení zelenou s modrou. Spolužačka řekla: „To byla kdysi kombinace, kterou si mohla dovolit jedině příroda. A teď už je to i na jevišti.”

Ve válce bylo málo jídla, tak můj tatínek udělal na zahradě záhonky a pěstoval tam zeleninu, z které maminka dělala báječná jídla. Když Marta byla u nás na prázdninách, jako milovnice zeleniny si ta jídla náramně pochvalovala. Maminka uměla výborné kapustové karbanátky a občas je nabídl Eduardovi. Tomu velice chutnaly a pak žertem říkal, že si mě vzal kvůli těm karbanátkům.

Můj tatínek byl z malého hospodářství a když byl ještě malý, tak jeho tatínek zemřel, tatínek měl dva sourozence a sestru Marii. Nejstarší bratr Antonín, když vychodil školu, tak se musel jít učit zedníkem, aby pomohl mamince živit čtyři děti. Protože tatínek studoval v Příbrami klasické gymnázium, kde měli i řečtinu dvakrát týdně, nedovedu si představit, že by studium platila jeho matka, vdova, proto si myslím, že studoval na církevní stipendium. Tenkrát mohli nadaní žáci přeskočit pátou třídu i kvartu gymnázia a můj tatínek přeskočil z tercie klasického gymnázia do učitelského ústavu.

Říkalo se, že jeho bratr Toníček stavěl dobříšský zámek, Toníček měl tři dcery a jednoho syna, taky Toníčka, který byl báňským inženýrem, vystudoval báňskou vysokou školu v Příbrami.

Za první republiky se učitelé vzdělávali v učitelských ústavech. Na ně se šlo po čtvrté měšťance a končilo maturitou. Učitelské ústavy byly při tzv. cvičných školách, to byly školy, na nichž učili vynikající učitelé a budoucí učitelé si mohli ověřit školskou praxi. Teď studují na vysoké škole a jak vypadá učivo v praxi, nemají ani ponětí. Jako jsem ponětí neměla já. Když jsem měla v pátém školním roce při učitelském kurzu učit o metru, jediná výtká od dohlážitela byla: „Vy jste říkala, že metr je desetimiliontá část zemského kvadrantu. To je sice pravda. Ale vy jste měla vzít dřevěný metr. Ukázat ho dětem a říct: Tohle je metr. Pepíčku: Jdi změřit tabuli. Mařenko změř skříň.“ Učitelé po maturitě pracovali nějakou dobu bezplatně v některých třídách pod dohledem zkušeného učitele. Po takové průpravě byli žáci dobře připravováni.

Můj třídní učitel ve čtvrté třídě ve vlastivědě s námi měl probírat české dějiny do roku 1526. Když byly ve válce maturitní ročníky uzavřeny, museli jsme v prvním semestru všichni maturanti dělat zkoušky z českých dějin, protože ty se ve válce na gymnáziu neučily.

5. 9

Jsem toho názoru, že by měli být nejlépe placeni horníci, kteří riskují dennodenně život ve tmě, potom lékaři, kteří usnadňují život lidem a potom učitelé, kteří se starají o vzdělání.

Když jsme se přestěhovali ze skorovesnice Bojanov do Hlinska, byla jsem unešena několika funkcionalistickými stavbami, které tam byly postaveny. Byl to okresní soud, pošta a městská knihovna. Ty domy měly rovnou střechu, a to mě snad přimělo taky k tomu, že když jsme stavěli, měli jsme dům bez střechy. Také mezi ty domy se řadí městské muzeum, které mě upoutalo a dodnes si pamatuji jediný exponát. Tužku, kterou byl zvolen prezidentem T. G. M. V Hlinsku bydlel poslanec doktor Adámek a ten tam tento exponát věnoval.

Do školy chodívali malíři a čas od času tatínek od nich něco koupil. Jednou taky koupil zelený obraz, který připomínal Chrudimku v místech, kde jsme se s holčičkami koupávaly. Byl zarámovaný v černém rámu. A visel nad pianinem, které bylo taky černé.

Toto zákoutí se mi líbivalo, co je to kýč, už jsem dávno věděla. Ale když přišel za Mirkem jeho kamarád a čekal na něj v jídelně, dělala jsem mu společnost. Podíval se nad piano a řekl: „Pane bože, to je kýč.“ Udivilo mě, že bych mohla mít kýč doma. Ale už delší dobu se chystám, že se s Edou podíváme do garáže na skříň, mám dojem, že tam jsou folklorní obrazy. Ty bych chtěla dát zarámovat jinak, než byly. Nikdo z rodiny neuznal tyto obrazy za hodna, aby byly v pokoji. Byly jenom na chodbě. Nyní se často vyskytují inzeráty, kde chtějí obrazy s lidovými kroji. Nevím, jak na ty obrazy budu po tolika letech nahlížet nyní. Na té skříni myslím, že je také Komenský, jak se loučí s vlastí a Hus před koncilem Kostnickým. To byly tisky a myslím, že jich ani nebylo tolik. Snad k té výpravě do garáže přece jenom dojde.

V Brandýse, kde jsem se začátkem minulého století narodila, jsme bydleli do mých čtyř let, z té doby si pamatuji, jak dívka, která mamince pomáhala, volá: „Pojďte se podívat, jaké divné letadlo letí.“ Nebylo to letadlo, byla to vzducholod' (asi Zeppelin).

A o tom, že jsem zachránila malou holčičku, vím jenom z vyprávění mé maminky a té holčičky, s kterou jsme se setkali na nějaké akci. V hospodářském družstvu, které bylo za naším domem, byl malý bazének pro napájení koní, my jsme si s tou holčičkou, dcerou zaměstnankyně hospodářského družstva, hrály na kraji bazénku a ona tam spadla. Bazének byl mělký, ale pro dvouletou holčičku značně hluboký, já jsem tam sáhla a ji hned vytáhla. Jednou jsem šla s maminkou po Brandýse a potkali jsme mladou dívku. Maminka řekla: „To je ta bývalá holčička, jak jsi jí vytáhla z bazénku.“ Ta slečna mně nikdy nezdravila. Jednou jsme se setkaly na jakémsi obědě a já jsem povídala: „My se neznáme, já jsem ta a ta.“ Slečna mi odpověděla: „Já Vás znám. Naši mi říkají, že jste mi zachránila život.“ Velice mě to potěšilo. A od té doby jsme se zdravily.

Pak jsme se odstěhovali do malého městyse (spíše větší vesnice) na Vysočině, kde jsem prožila kouzelné dětství. Pak jsme se přestěhovali do města Hlinsko v Čechách, tam bychom měli být osm let, ale protože vznikl protektorát, přistěhovali se do vnitrozemí. Češi, kteří nechtěli žít v pohraničí připojeném k Velkoněmecké říši, odstěhovali jsme se po čtyřech letech do Brandýsa, tam jsem začala chodit do gymnázia, potom jsem studovala na UK a vdala se. Protože můj muž nemohl tisknout

knihy, které psal, prodělala jsem pedagogický kurz a šla jsem učit při studiu. Bylo to náročné a když se nám narodil syn, ještě náročnější.

8. 9

Byly protiněmecké demonstrace a Němci zastřelili medika Jana Opletala a druhý den ráno šli na koleje a posbírali studenty a odvezli je do koncentračních táborů. A když je dávali do vozů, které je tam vezly, tak jeden student zařval na ty ostatní: „Kdo má brejle, tak si je sundejte.“ Protože když nastupovali, tak Němci je udeřili a brýle spadly a rozbily se. Museli pak žít bez brýlí. Pan docent Králík, který bydlel také na koleji, dostal od maminky nějaký klobouk a ten si zapomněl doma. Tak se pro něj vrátil. Takže na koleji nebyl. A tím pádem se nedostal do koncentračního tábora. A od té doby ten klobouk byl velice ctěn a chráněn. A stále byl v hale.

10. 9

Když byly první strážnické hry, tak jsme tam šli s celým seminářem a pravděpodobně jsme to měli placené od školy. Večer jsme měli odjíždět v sedm hodin ze Strážnice a v 7 hodin ráno být v Praze. Já jsem tenkrát neuměla usínat vsedě. Když jsem byla v Jedomělicích (to bylo hornické místo u Kladna), kde byl šéfem můj bratranec Toníček, který vystudoval báňské inženýrství v Příbrami, oni tam mého tatínka měli rádi, protože tatínek jim, když byli malí, tak jezdil za jejich babičkou, která byla jeho tetou (Toníčkovou babičkou) a tam jim vypravoval české dějiny (byl vystudovaný odborný historik, když chtěl učit na měšťanské škole dějepis a zeměpis, tak musel dělat odborné zkoušky ze zeměpisu a dějepis), což ty vnuky zajímalo a Staré řecké báje, ale to nebyly ty dědečkovy, to byly normální řecké báje (které tatínka zajímaly) a ty tam často vzali dědečka na zabíjačku a jednou jsme tam jeli s mým tatínkem na několik dní, ale nevím na kolik a jestli to bylo na zabíjačku a říkám, že Toníček a jeho bratřenci měli mého tatínka rádi, protože když byli malí, tak tam jezdil za svou sestrou (Votlučková), oni pak někteří byli právníci, ale neměli doktorát, protože kdo chtěl mít doktorát, musel tenkrát platit nějakou částku finanční a oni na to neměli, takže byli vystudovaní právníci a magistři, ale neměli tituly a ti magistři byli magistry, jak je Karlák a jde ulice do Ječné, tak tam na rohu byla lékárna a já jsem tam jednou šla si vyzvedat nějaké léky a neznámá paní magistra se mě ptala (neznámá magistra mi nic neříkala), jestli jsem to já, tak jsme se domluvili, že si vzala jednoho magistra Votlučku.

Tak jsme na několik dní odjeli do Jedomělic. Protože jsem viděla, že sestřenice Anička z Hluboše má hezké věci, tak jsem ji požádala, jestli by mi ukázala svůj šatník, s radostí to udělala. Jedině dostupný byl pro mě nepromokový plášť z Labutě, tmavomodrý s pogumovanou šedou podšívkou za pět set a něco, protože můj tatínek mě rozmazloval a vždycky, když jsem byla u lékaře v Praze, tak mi něco koupil. Jednou holínky z ulice Na Příkopěch z Shueballi nebo červené plavky, nevím odkud, tak hned cestou z Jedomělic se mnou šel do Bílé labutě, pro ten plášť. Plášť už neměli, ale měli stejnou pláštěnku, tak mi koupil tu. A ta mi dělala výborné služby na všech výletech. Tak jsem ji měla také ve Strážnici. Ale rozložila jsem si ji do chodbičky na zem a lehla si

na ni. V sedm hodin večer ve Strážnici, když jsem se probudila, zeptala jsem se těch, kteří seděli v kupé, kolik je hodin. Řekli, že sedm hodin ráno. Zeptala jsem se, kde jsme, řekli, že ve Strážnici. Myslela jsem, že si ze mě dělají legraci. Ale byla to krutá pravda. Dvanáct hodin, které bylo vlakovým zdržením, jsem zaspala. Ale mezitím pan profesor vyzval každého, kdo měl něco k jídlu, aby mu to dal do kupé. A on to spravedlivě rozdělil mezi všechny. Když skončily tance národopisných skupin na pódiu ve Strážnici, začalo se tančit civilně. „Měl by někdo jít pro profesora Mathesia, ten tam stojí opuštěný.“ Protože nikdo nešel, šla jsem pro něj já a první sólo jsme si zatančili spolu.

Jeden večer jsme šli s panem profesorem ve Strážnici společně do nějaké vinárny, kde byl stůl obsazený pravděpodobně básníky, protože v čele seděl František Halas. Já jsem posílala ze Strážnice pohled E. a měla jsem takovou úctu k básníkům, že jsem si netroufala udělat pár kroků a dát si podepsat pohled pro E., kterého Halas velice dobře znal a dopisoval si s ním a E. ho navštěvoval u nich v bytě, který sdílel se svou ženou, které se říkalo Buňka (pravděpodobně to bylo Libuše, Libuňka).

Jednou se u Hrubínů řeklo nějaké hrozně prapodivné slovo a účastníci to byl Fr. Hr., Vítek Hrubín, E. P. a měli na to složit rým (zadeček bylo to slovo a E. P. na to řekli: „Panečku, ten má peří v zadečku“).

My jsme byli ubytováni ve škole, měli jsme vyjždět v 19.00 hodin. Šli jsme do té školy a ta třída, kde jsme měli svoje věci, byla zamčená. Tehdejší spolužák Ludvík Baran, pozdější známý národopisný odborník, se rozběhl a jako to bývá v některých filmech, vrazil ramenem do dveří, ale musel to udělat několikrát, než se mu podařilo dveře vyrazit, ale to říkali jeho kolegové: „Ludvo, to neotevřeš, neblázni,“ ale otevřel to.

Jako v naší době je populární malířka Helena Zmatlíková, tak v době mého dětství byla populární Marie Fischerová Květová, ta měla dceru Jelenu a ta chodila se mnou do třídy, tím pádem byla také ve Strážnici v té první (jak jsme tam byli my, to byl první ročník). Blízko Strážnice byla velice národopisně zachovaná obec, kam jsme se s Jelenkou vydaly, když jsme měly volné dopoledne. Škoda, že jsem si nenapsala, co jsme tam viděly a co jsme si povídaly. Její maminka ilustrovala moji první čítanku nazvanou Poupata.

Když jsem dělala s doktorkou Vladykovou bibliografii E. P., byla velká práce rozluštit pseudonymy v mateřídoušce. Doktorka Vladyková povídala: „A kdo to je Alena Štědrá, já jsem to nikde nenašla,” tak já jsem ukázala na sebe. To bylo u Egyptských bájí a českých (Čtení o hradech, zámcích a městech).

V padesátých letech jsem měla absolutní přehled přes současnou českou literaturu. To se dalo zvládnout i s překlady. Po revoluci už to nešlo ani bez překladů, protože začala vycházet veliká spousta knih. To jednou ten číšník v klubu, nevím, komu to říkal, ukázal na mě, tahleta paní je jediná, která zná českou literaturu kompletní. Pan Tumpach, číšník, to je ten, který když s dědečkem, když se to přihodilo s E.P., mě pouštěl do té vedlejší místnosti, protože předpokládal, že chci být sama. A ten po několika návštěvách, ačkoli neříkal přede mnou vulgární slova, řekl: „Paní Petišková, ten Váš manžel Vám ale dal do držky.”

Tatínek s panem Hrubínem psali ve čtyřicátých letech celou mateřídoušku pod různými pseudonymy, ale co je čí pseudonym, už nevím.

18. 9

My, co jsme neměli oktávu, jsme neměli české dějiny a světový zeměpis, tak na fakultě v prvním ročníku jsme museli dělat zkoušku z dějepisu a v druhém ročníku u odborného zeměpisce zkoušku z geografie. (Myslím, že se jmenoval Horák).

V Bojanově na Bílou sobotu, chodil průvod po náměstí a zastavoval se u některých domů, kde byly udělané oltáře. V průvodu chodil pan farář pod nebesy, která nosili občané Bojanova, a střídali se. Všechny domy byly osvětlené, svítilo se ve všech oknech kromě školy. Na svátek Mistra Jana Husa to zase odvedl pan farář, zase byla škola osvětlená i domy občanů (byli to katolíci ale také svítili), ale na faře byla tma. Občané byli katolíci, protestanti široko daleko jsme byli my.

V Hlinsku byla Jeřábková cukrárna. Byly tam krásné kousky, nejdražší za korunu dvacet. To byl hnědý kaštan v zelené slupce k nerozeznání od pravého. Co se pamatuji, tak jsem tam byla jenom jednou s panem Dr. Suchým, Martou a Vikšou. Když byla nějaká slavnost v naší rodině, tak dorty pekla maminka a byly báječné. Jednou jsem měla hnisavou angínu s horečkou a horečku mně měly srazit léky. Tenkrát se dávaly léky dělat v lékárně. Z jedlého papíru. Byly velké jako nyní desetikoruna. Já jsem neuměla léky polykat. Mamička mi slíbila, pět korun na dorty od Jeřábků, když ten lék spolknou. Bylo to lákavé, ale mně se to nepodařilo. Když jsem potom onemocněla a měla jsem denně užívat, nadělala jsem si kuličky z chleba, a na nich se učila polykat, abych uměla spolknout Vítkovy prášky. Teď je polykám jako nic.

Ve válce byla nouze o jídlo. Moje maminka uměla dělat výborná zeleninová jídla. Proto tatínek začal pěstovat na zahradách zeleninu. Mirek tomu byl nerad, protože musel zalévat, když bylo sucho. Já jsem byla malá, tak jsem zalévat nemusela. Ta jídla byla třeba kapustové karbanátky, ovšem bez masa. Maso jsme jedli ve čtvrtek a v neděli, z neděle zbylo i na pondělí (pokud to nebylo na lístky). Když to bylo na lístky, tak podle toho, jak lístky vystačily.

Marta milovala zeleninu. V Hlinsku, v hornatém kraji, ji málo užila a tak si ji u nás velice pochvalovala. Já bývala u nich v zimě, a tam jsem si zase s radostí užívala masitých jídel. Zeleninu jsme nepráškovali. A zalévala se vodou ze studny. V té také nebyly žádné chemikálie. V zimě jsme jedli asi vločkové kaše a měli jsme husy. A zavařované zeleniny.

22. 9

Když jsme stavěli dům 1602, bylo to složité, neměli jsme žádné kontakty na řemeslníky. Musela jsem je teprve navazovat. Ale měli jsme na ně štěstí. Skoro všichni si při práci zpívali. Práce u nás je bavila, lišila se od toho, co dělali během pracovní doby. Měli jsme štěstí na pana Gottlieba, který se o většinu řemeslníků staral. Vzpomínám si, že první várku cihel složili před plot. Já jsem to měla přenést za plot a udělat hranici. Než jsem začala, pan Gotlieb tam poslal jednoho zaměstnance. Teď jsem se rozmyslela, kolik mu mám zaplatit. Pro mě by to byla veliká práce, tak jsem

myslela, že bych mu dala tři sta. Ale naštěstí mě napadlo, že jsem dala peníze panu Gotliebovi, aby platil řemeslníkům sám. Vyplatilo se to. Ten pán, co rovnal cihly, dostal od pana Gotlieba 25 korun, protože to měl za hodinu, a dělal to ještě ve své pracovní době, kam ho pan Gotlieb jako jeho šéf poslal (pracoval pod panem Gotliebem).

Martin mi přinesl tři šedivě vázané knihy a ta vrchní měla na desce přední dívčí tvář a pod tím název Svéhlavička. Já jsem věděla, že existuje mnoho dílů Svéhlavičky a kolem mě leckdo tu Svéhlavičku četl, je to hodně dílů. Takže jsem předpokládala, že to napsala Eliška Krásnohorská. Že vyšla v Německu pro starší dívky kniha, která měla velikánský úspěch, měla hned po vyjití několik vydání a že český nakladatel požádal Elišku Krásnohorskou, jestli by to přeložila, ona souhlasila, přeložila to, uvedla do českého prostředí. Byla jsem při čtení překvapená, jak starou češtinou je to psané, některá slova jsem se podle smyslu domyslela, ale bylo tam několik slov, lituji, že jsem si je nepoznamenala, která jsem vůbec nepoznala ani ze souvislostí z okolí, co ta slova znamenají, před nedávnem jsem četla Karla Václava Raisa a to jsem byla překvapená, jak je to moderní. A ten rozdíl vysvětloval Martin, s kterým jsem o tom mluvila následovně a jako vždy měl pravdu. Karel V. Rais se jako učitel pohyboval po vesnicích, na vesnicích měli dobrou češtinu, proto on měl v té své literatuře taky dobrou češtinu, kdežto E. K. se pohybovala v měšťanských kruzích, které byly převážně německé, takže její čeština nebyla taková, dalo by se říci současná.

Když jsem dočetla tu Svéhlavičku, tak jsem s chutí šáhla po té druhé šedivé knize, ale bylo mi divné, že je jiného formátu. Byla o něco kratší. A když jsem začala číst, tak jsem zjistila, že to není další díl Svéhlavičky, ale že to je jeden díl románu od Vlasty Javořické, jméno Vlasta Javořická mi bylo od dětství známé. Protože moje maminka četla ráda Vlastu Javořickou, kterou si půjčovala v knihovnách. A můj tatínek se smával a dělal si z Javořické legraci. Doma jsme Javořickou neměli. Po létech, když už jsem byla několik let vdaná, přišla k nám od tety Hany jedna kniha od Javořické. Byla jsem překvapená, jak je dobře napsaná a jak mravní hodnoty, podávané čtenářkám, jsou nenásilně a vkusně podávány. Tak se těším na četbu těch dvou knih od Vlasty Javořické. Nevím, jak to bylo s mou četbou, kolem těch jedenácti let, ale pamatuji si následující: Seznámila jsem se se studentem asi o tři roky starším než já, který byl jedináček a také českobratrský evangelík. Protože v Hlinsku nebyl evangelický kostel,

chodili jsme někdy s tatíčkem a mamičkou do kostela v Rané (tak se jmenovalo město) a tam jsme několikrát šli s tím studentem a jeho rodiči. Pamatuji si, že jednou na kluzišti v Hlinsku jsme se s dotyčným studentem Járou bavili o knihách, a já jsem pravila: „Ach, já nenávidím dívčí romány.“ On opakoval, nevím, jestli to bylo uznale nebo jestli si z toho dělal legraci: „Ach, vy nenávidíte dívčí romány.“ Teď se mi zdá i směšné i to, co jsem řekla, i to, že septimán vykal jedenáctileté nebo dvanáctileté dívky.

26. 9

Když jsme byli v Rusku, tak jsme jezdili většinou zvláštními vlaky cestovní kanceláře, ale když jsme jeli za manželem paní Novákové, tak jsme jeli normálním vlakem, jako jezdili Rusové, ten vagon byl špinavý a přeplněný a na zemi bylo plno slupek ze slunečnicových semínek. Tady vycházela tenkrát, snad to byl Nosov, autor dětské literatury, který se dědečkovi líbil a byl by se s ním rád setkal v Rusku. Šli jsme na ruský Svaz spisovatelů a chtěli jeho adresu, řekli nám, že ji nemají. Tomu jsme sice nevěřili a oni nám nabízeli, promluvit si s jiným spisovatelem. To jsme odmítli. Oni nám řekli, že se přestěhoval, ale tady, když se někdo přestěhoval, tak byla ta nová adresa na poště, ale tam jsme po ní marně pátrali (na tamní poště). Pak jsme pochopili, že mají nějaké své důvody, proč nám nedat tu adresu, kterou jsme chtěli a proč nám vnucují adresu autora, kterého jsme neznali.

Eda chtěl, abych si vzpomněla, jak jsem se učila vařit. Já jsem se vařit neučila. Nevím proč, když jsem na to měla věk, asi mamička usoudila, že si potřebuji o volných dnech odpočinout. Věru Smolíkovou její maminka učila vařit, což Věru nebavilo a nelíbilo se jí. Měla proti tomu dobrý nápad. Schválně něco zkazila. Protože byla o jídlo nouze, tak její maminka si tu trochu jídla chtěla ušetřit a Věru do dalšího vaření nenutila. Když jsem vařila, tak jsem vařila podle kuchařské knihy (Podle Sandtnerky - Sandtnerová ji napsala) a s úspěchem. To jsou ovšem asi taky jediné rýmované verše Jiřího Koláře: „U Petišků, dobře bříšku.“

Můj tatínek pro nás za školní peníze nikdy nic nekoupil. Ani arch papíru, který měl v ředitelně, nepřinesl domů z ředitelny, to vždycky pro nás kupoval za svoje peníze.

Když přišel dopis v obálce, obálku opatrně rozlepil, obrátil vnitřkem ven, a znova složil, a měl v psacím stole v ředitelně gummy arabiku (to bylo lepidlo arabská guma), do té obrácené obálky dal dopis i úřední a obálku lepidlem zalepil a tak ušetřil škole několik haléřů.

Jednou přijela xy z Prahy, když čekala yx, a hlásila, že má určitou potíže, já jsem říkala, tak já jdu pro auto a kam chcete xy odvézt, do Brandýsa nebo do Prahy. Do Brandýsa. Když jsem přišla říct, že už je auto před vrátka, povídala xy, že už není potřeba, ta potíže není. Ale já jsem přesto jela, posadila jsem ji do auta a jeli jsme do Brandýsa, nechali si ji tam. A když jsem se druhý den šla na ni podívat, jak jí je, říkala: „Všichni Vás tady moc chválají, že jste mě sem odvezla.“

Jednou jsme šli se třídou na otvírání nového parku ve Staré Boleslavi, který byl vybudovaný na místě bývalého hřbitova, bylo to povinné. Byly tam různé atrakce, mezi nimi také kolotoč. Jarmilka se dlouho na kolotoči točila, já jsem se na ni dívala a divila jsem se, že tolik točení vydrží, po nějaké době slezla z kolotoče a celá bledá šla ke mně. „Paní učitelko, taky je Vám tak špatně,“ ptala se mě, stojící tam celou dobu, zatímco ona se točila.

Učila jsem od roku 1946 do roku 1957. Ale učila jsem málo, že jsem neměla tolik let, abych si mohla platit důchod.

Ve válce se fasovaly lístky na ovesné vločky, to jsme dřív neznali. Z ovesných vloček se vařila kaše, nejdřív nám nechutnala, ale pak jsme si zvykli a rádi jsme ji jedli. Teď tady v Boleslavi byla jednou také jako hlavní jídlo, a pocukrovaná mi velice chutnala.

Maso vařivala maminka zpravidla ve čtvrtek a v neděli. Od neděle bylo maso k obědu ještě na pondělí. V sobotu bývaly k obědu kromě polévky buchty a bílá káva. A ty byly v neděli do snídaně. Hlinecký řezník pak Klinecký, u kterého jsme maso nakupovali, dělal v pátek k večeru játrovou paštiku, ta byla velice dobrá a všichni jsme se radovali, když ji maminka naplánovala k večeři s chlebem. Ale musela jsem jít včas pro ni a někdy jsem i čekala, než se dopekla. To záleželo na tom, jak velká játra měla prasátka, která zabíjeli Klineckých na prodej na neděli.

Po válce byly ještě nějakou dobu přidělové lístky na potraviny, proto jsme se zaradovali, když jsme jeli s malým Martinem na kole, kolem domu v polích, kde byla

cedule „jehněčí maso na prodej.“ Hned jsme tam vešli, že máme o to maso zájem. Pán nás vzal na zahradu, kde k nám přiběhla roztomilá jehňátka. „Tak které chcete?“, zeptal se pán a měl v ruce dlouhý ostrý nůž. „Děkujeme pěkně,“ řekli jsme, otočili jsme se a odešli bez jehněčího masa. Pán si asi řekl: „Nějaký blázniví.“

To mně napsala do památníku má spolužačka: „Nevdávej se, má panenko, až Ti bude sto let, až Ti zuby vypadají, nebudou Tě bolet.“ A přidalo se (to přidávala Milada): „Pak Ti dají falešný a ty Tě budou tlačit.“

(Co chtěly děti dělat? :E). Holčičky chtěly být paní učitelkami a hoši prý popeláři (to se jako psalo, ale já jsem se těch dětí malých na to neptala a popeláři, to se jim líbilo, že si stoupali na stupačku vzadu na auto a vozili se tak, tak kvůli tomu vození.)

Můj tatínek důsledně dohlížel na to, abychom nekupovali zboží, o kterém se vědělo, že je mají v rukách němečtí obyvatelé. Jako Koh-I-noor. Nebo firma Ceres.

4. 10

(Používala jsi zubní nit? :E). Ne, jen kartáček a pastu. To když jsem měla něco mezi zubama, tak jsem si vzala normální nit a ta se kolikrát přetrhla a dalo to potíže ji vytáhnout. Když jsem byla malá, tak se myly jednou za týden vlasy a používalo se mýdlo, kterým se mylo tělo. A koupalo se jenom jednou za týden (vlasy se myly při koupání). V Bojanově ani v Hlinsku nebyly koupelny. Záchod byl normální splachovací.

Když se narodil Martin, neměla jsem žádné zkušenosti s malými dětmi, když jsem ho přebalovala, měla jsem ho na stole v jídelně v peřince a vedle otevřenou knihu „Naše dítě“ a tam jsem si četla, jak se přebalování dělá a podle toho jsem to dělala. Za několik přebalovacích čtení jsem to už uměla z paměti a knihu jako náповědu jsem nepotřebovala. Než se Martin narodil, hodně jsem četla, a v jedné knize (asi nějaký román) bylo, jak v nemocnici vyměnili miminka, a měla jsem strach, aby se to mně nestalo taky. Ti rodiče o tom nevěděli, ale když bylo děvčatům asi 16 let, jeli rodiče s děvčaty na nějaký zájezd, a ta jedna maminka s údivem se dívá, jak proti ní jde 16letá dívka, která vypadá, jako když jejímu manželovi z oka vypadla, šla za jejími rodiči a ptala se, kdy se ta holčička narodila. Když jí řekli stejný den, jako se narodila ta její,

zeptala se, kde se narodila. A ke své hrůze zjistila, že v té nemocnici, kde její dcera. Jak to dál dopadlo, to už nevím. Ale já jsem měla jistotu, že Martin není vyměněný. Tenkrát byla teorie, že po narození dítěte si má matka odpočinout, tak děti dávali do zvláštního pokojíčku, který byl od maminek oddělený sklem. Když se Martin narodil, nebylo volné lůžko pro maminku, ani pro dítě. Nechali mě na chodbě na plátěném lůžku a dítě šoupli ke mně. Slyšela jsem, jak přišel E. a ptal se, jak to se mnou vypadá a sestra mu odpověděla, že už brzy to budu mít odbyté, měla jsem chuť křičet, že už máme syna, ale netroufala jsem si. Za chvíli mě odvezli na lůžko, Martina mi odebrali a dali ho do postýlky proti mému lůžku, takže jsem na vlastní oči viděla, že není vyměněný. To se tenkrát nevědělo, jestli to bude kluk nebo holčička předtím, ale my bychom si to stejně nedali udělat.

V době, kdy byl Martin malinký, se doporučovalo, dávat dětem umělou výživu, my jsme na to nedali a krmili jsme Martina jako zastara po všechny generace. Velký odborník univerzitní profesor doporučoval umělou výživu. Za pár let se to změnilo a naopak i tento pan profesor doporučovali klasické krmení. Čeho se držela paní Poláčková, moje spolužačka, nevím, ale hned napsala dotyčnému panu profesorovi, že schválně změnil svoje názory, jak strana potřebovala, aby matky mohly chodit pracovat a miminko jim mohl krmit kdokoli jiný. Několik dní čekala na odpověď, ale pochopitelně se jí nedočkala.

Když mi skončila tříměsíční mateřská dovolená, která tenkrát byla. Ve škole byla velká přestávka dvacet minut. Jakmile zazvonilo, vyběhla jsem ze třídy, dole jsem měla kolo, sedla na ně a uháněla domů. Doma jsem se svlíkla ze školních šatů, abych něco chlapečkovi neinfikovala, dala si sprchu, nakrmila ho, a opět si vzala školní šaty a uháněla do své třídy, všechno za dvacet minut. Pan učitel Dolejš, který měl třídu vedle, nechal u obou tříd otevřené dveře a chodil z jedné třídy do druhé, tak dělal dozor místo mě.

Jeden rok jsme se smluvili s Hilskýma, že nám zamluvějí pobyt u moře, ale nějak k tomu nedošlo, tak jsme se rozhlídli na kraji moře, a E. vybral krásný hotel a zašel tam

a německy se s nimi domlouval na zamlouení pokoje, přidělili nám krásný pokoj v přízemí s výhledem na moře. Dali jsme si tam zavazadla a šli se projít, na recepci chtěli, abychom tam nechali pasy. Nechali jsme je tam. Když jsme se vrátili, šli jsme si pro pasy a pro klíč od pokoje, kde jsme zanechali kufry. Dostali jsme jiný klíč, od jiného pokoje. Když zjistili, že nejsme Němci, dali nám pokoj s výhledem do zdi, protože předpokládali, oprávněně, že nebudeme platit markami, ale bulharskými platidly.

Moje maminka ráda a hodně četla. Měla ráda Vlastu Javořickou, kterou si půjčovala v knihovnách. Dědeček, můj tatínek, se jí smál, kvůli Javořické. Já, aniž bych Javořickou znala, jsem se jí smála taky. Až po letech k nám přišla kniha Javořické od tety Hany, přečetla jsem si ji, a byla jsem překvapená, jak dobře je napsaná.

5. 10

Jednou se mi v Bojanově zdálo, že kopu do křoví, které má trní. Asi to byl živý sen, protože jsem nahlas křičela: „Mamičko, mě to bolí,” protože jsem spala v ložnici s rodiči, mamička se probudila a ptala se, co mě bolí, řekla jsem, že mě bolí nožičky, jak jsem kopala do toho trní. Mamička se šla podívat na moje nožičky a viděla, že je mám oteklé. Dala mi studený obklad, nevím, jestli to bylo dobře nebo špatně. Druhý den jsme zavolali pana doktora. Označil to za revmatickou horečku a že mám mít nohy v teple. Měla jsem tedy obalené nohy hadrem a s pýchou jsem v nich si chodila hrát s holčičkami. Zřejmě mi to působilo nějak na srdce, protože když mi v mých 31 letech doc. Tvaroh sledoval EKG, ptal se, jestli jsem neprodělala revmatickou horečku. Musela jsem souhlasit. A to byl taky zřejmě důsledek vytrhání 17 zubů najednou.

Můj tatínek byl ve Veletržním paláci v Praze na výstavních trzích a něco mu příjemně vrčelo u ucha. Předváděli na něm masážní strojek. To se mu zalíbilo a ihned ho koupil. Když v Bojanově potřeboval někdo něco masírovat, tak jsme mu ten masážní strojek půjčovali. Jedna holčička z Bezděkova dostala obrnu a jednu nožičku potřebovala masírovat. Tak stroječek putoval do Bezděkova. Na té nemocné nožičce, která jí zůstala kratší, měla kovovou konstrukci. Teď jsme ten masážní strojek potřebovali pro mě, tak jsme si o jeho vrácení řekli. Po Bojanově se začalo říkat, že Alenka bude mít na nožičce želízka (oni nevěděli, že má ten masážní strojek a že se

jedná o něj a mysleli, že mám obrnu).

Za zmínku stojí tato zajímavost: Než bylo povinné očkování proti obrně, poslední, kdo dostal obrnu v republice, byla moje žákyně Svatava Saiverová. Ta chodila na pravidelné kontroly. A jednou mi po ní s pýchou hlásila, že sestra volala lékařku, aby se šla podívat, jak ta holčička krásně chodí, že vůbec není vidět, že má nožičku kratší (ona opravdu uměla chodit tak, že to nebylo vidět). Ta se potom vdala za hezkého mladého muže z Toušeně, kterého jsem také učila. Poslali mi svatební oznámení, kde jsem kromě blahopřání, napsala: „Patřili jste oba k mým oblíbeným žákům.“

Před několika lety vysílali v televizi anglický film na pokračování. Jindy v neděli večer byla silnice ucpaná auty, co se vracela z víkendu. Jednou jsme jeli z Liběšic a bylo prázdné, mohli jsme jet velice rychle. Bylo nám to divné, pak jsme si vzpomněli, že vysílají Forzite (forzajty).

Jednou jsme jeli do Hlinska s E. přes Bojanov, byla krásně namrzlá silnice, když jsme míjeli Bojanov, začalo polehounku sněžit. Radovala jsem se ze sněžení. Radování mě brzy přešlo, protože nad Bojanovem se udělal sněhový jazyk, a auto v něm uvázlo. E. měl v autě malou lopatku a snažil se auto vyprostit. Viděl to chlapeček, asi desetiletý z blízkého domu, doběhl domů a přinesl dvě velké lopaty. Jednu si nechal a jednu půjčil E., ale stejně se nepodařilo auto uvolnit. Naštěstí jel kolem traktorista, ten naše auto zapřáhl za svoje a auto hravě osvobodil. E. popadl stokorunu a vnucoval ji traktoristovi. Ten to rezolutně odmítl. Padesátikorunu, kterou nabízel chlapečkovi s lopatou, ten s radostí přijal. A my jsme vesele uháněli na Hlinsko.

7. 10

Když jsme měli najeto 7 000 kilometrů na prvním autě s bílou střechou, jeli jsme z Liběšic a vezli Františka. E. si spletl cestu a jel rovně, místo aby odbočil doleva, chtěl to honem napravit a prudce doleva odbočil. Autu se to nelíbilo a otočilo se velice prudce. Říká se, že v okamžiku smrtelného nebezpečí proběhne v mysli celý život. Mně proběhlo jenom: Havarujeme, jsme všichni mrtví a točíme se po boku nebo zepředu dozadu? A už jsme stáli. Že nejsem mrtvá, jsem poznala, Eduard řekl: „Aleno“. Že není mrtvý on, jsem poznala taky a Martin začal brečet. Co je s Františkem, Pánbůh mi to

odpušť, jsem se nestarala. Ale sundal si brýle, a opatrně je položil do trávy, na které jsme přistáli. Potom si na ně stoupl a rozšlápl je. Martinovi se z čela řinula krev, a já jsem šla na silnici zastavit příjíždějící auto. Šofér povídal: „Já bych Vás odvezl, ale podívejte, jak mám staré auto, trvalo by to hrozně dlouho.“ To jsem uznala a zastavila další. Byla to rodina s holčičkou a měli vzadu krásně narovnané šatstvo, jeli na dovolenou. Paní to šatstvo popadla do náruče a hodila ho do kufru. A na jeho místo posadila Martina a mě. Odvezli nás do litoměřické nemocnice. Tam Martina prohlédli a zjistili, že je v pořádku. Kromě malé ranky na čele, kterou jenom zalepili. Rozsekly mu kůži pohádky bratří Grimmů, které E. zpracoval na Sedmikrásku. Vzali jsme taxíka a ten Martina a mě odvezl domů. E. se tam vrátil a s Františkem a Bedřichem celou noc hlídali, aby někdo neodebral něco z auta. Když lidi viděli auto, které zůstalo stát koly vzhůru, ptali se: „A kolik bylo mrtvých?“ František rozuměl, že se ptají, kolik bylo hodin a řekl šest. S pochopením zakývali hlavami. Protože byla druhý den neděle, nešel pochopitelně Martin do školy, takže nezameškal žádný den a původce havárie neplatil pokutu (pokuty - že to řidič nezvládl - se platily podle toho, kolik dní dítě zameškalo ve škole). Protože auto bylo nové, platila pojišťovna veškerou opravu. E. nechtěl, abych viděla, jak auto vypadá. Jenže já jsem šla v pondělí nakoupit právě v okamžiku, kdy tu trosku, co zbyla z našeho auta, vezli na nákladním autě a zrovna stáhli závory, takže auto jsem si mohla důkladně prohlédnout. Ale hlavně, že se nikomu nic nestalo. Jenže když si E. svlíkal košili, zjistil, že ho bolí ruka a byla to zlomená klíční kost a ruka byla zasádrována. Ale všechno jsem musela nemohoucímu dělat. Jaké bylo moje překvapení, když jsem uviděla E. sedět v klubu oblečeného do společenského obleku. „Kdo Tě oblékal?“ divila jsem se. „Já sám, už jsem to nemohl doma vydržet.“

Já bych se byla bála jezdit, ale protože by to E. vadilo, tak jsem se přemohla. Nevím, jestli se dědeček nebo tatínek bál, neříkali.

10. 10

Když jsme jezdili do M. L. (jezdili jsme tam o prázdninách v červenci nebo srpnu), měl se E. vždycky zhubnout a já jsem hladověla s ním. Oba jsme zhubli, ale do Vánoc jsme to měli zase nabráno. Ale E. si tam aspoň kupoval kuchařské knihy a o dobrotách

si aspoň četl, když už je nemohl jíst. Když se oženil, neuměl ani rozklepnout vajíčko. To jsem mu musela vždycky rozklepnout já. Kuchyňské praktiky dohnal a dokonce vymýšlel speciality, které všem chutnaly.

Vstávali jsme s E. tak, abychom vypravili Martina do školy. Já jsem šla plavat, když odešel do školy a E. udělal snídani. Při snídani (měli jsme čaj a nejvíc jsme snídali chleba s máslem a něčím a dědeček vymačkával citronovou šťávu každý den) a při snídani jsme probrali, co bylo potřeba a E. šel psát a já dělat korektury, nebo opisovat pro nakladatelství rukopisy. Kolem desáté hodiny jsem šla udělat kávu, E. došel pro poštu, a probírali jsme, bylo-li něco potřeba. Potom šel jeden pro Martina a druhý udělal oběd. Po obědě byla siesta (nevím, jestli jsme chodili spát) a pak jsme povídali a povídali (nebo jsem dělala korektury a dědeček si četl) až do večere. Po večeri jsme opět povídali, nebo četli. Já připravila Martina na spaní, a E. mu vyprávěl pohádky nebo hrál maňásky.

E. velice rád nakupoval a v sobotu dělával velký nákup. Přes týden jsem nakupovala maličkosti já.

O budoucnosti nevím, že bych byla kdy přemýšlela. Teď si myslím, že už nemám žádnou budoucnost před sebou. Když jsem se s tím smířovala, řekla jsem si, přežili to jiní, přežijí to taky. Tím jsem se dostala do situace tety Bety Randákové, která nám se smíchem vyprávěla, že si řekla: „Co já dám hostům, až přijdou z mého pohřbu?“

—

Když jsme byli na zájezdu v Římě, byly tam ženy z jižních Čech, které jely do Říma kvůli audienci u papeže, v zájezdu byl odjezd na ostrov Capri, kde bylo hezké koupání.

Ty ženy se tam koupaly a slunily se. Druhý den jsem zaslechla, jak nařikaly, že se spálily a že nemohly ležet, tak klečely u postele a pálila je záda. Já jsem měla s sebou mast na spáleniny, tak jsem jim ji dala a ony si natřely to spálení a druhý den mi velice děkovaly, jak jim to pomohlo. Byl tam větříček, takže nebylo cítit žádné horko a byla také velká vlhkost vzduchu, to jsem poznala zvláštním způsobem. Protože jsme hodně přecházeli, chtěla jsem mít lehká zavazadla, tak jsem brala jenom dvě košile a

večer jsem vždycky jednu vyprala, dala na ramínko a ráno byla suchá, ale na Capri byla ráno zase mokrá, tak jsem ji dala pokojské, aby mi ji dala usušit ven, ne jako v pokoji jiné dny, ale ona mi ji nedala druhý den, ani třetí den, už jsem myslela, že se se svými košilemi neshledám, ale ona mi říkala, že je tam velká vlhkost, takže to špatně schne a ty paní právě kvůli vlhkosti necítily, že je záda budou pálit, ale díky té mé masti se to zažehnilo.

Pak jsme šli přes náměstí u baziliky a přišel k nám člověk, který když slyšel češtinu, tak začal na nás mluvit česky. Nabídl nám soukromou audienci u kardinála Kašpara. Protože kardinál Kašpar tam emigroval, nevěděli jsme, jestli ten muž není provokatér, tak jsme mu soukromou audienci odmítli.

Byli jsme upozorněni, že až bude papež mluvit v bazilice k naší delegaci, že máme tleskat a volat (co volat, nám neřekli), byli jsme první delegace z ČR nebo možná ještě z Československé, to už nevím, kterou papež ve svém poselství oslovoval. Když byl Eda v Římě, díval se z kopule baziliky na Řím. Proč jsme tam nebyli my, to nevím, jistě to byl paměťhodný pohled.

--

Dřív jsem znala hodně kytiček, jednak mi je jmenovával můj tatíček na procházkách, a potom jak v Bojanově, tak v Hlinsku a myslím, že i v Brandýse bývaly na oknech skleničky od francovky Alpy a lístečky s jménem kytičky. Kdo nějakou neznámou kytičku objevil, přinesl ji do školy a přidal ji k těm ostatním.

V Hlinsku byla restaurace s plzeňským pivem, a tam někdy na něj si chodil sednout a popovídat se známými i můj tatínek. Ale když bylo třeba pivo do džbánu, tak jsem pro něj chodila k Pavlouskovům pro Hlinecké pivo.

Můj tatínek měl rád anekdoty, a já jsem mu také nějaké dodávala, než mi pan hostinský pivo natočil, vyprávěla jsem pánům anekdoty. A těšilo mě, že se jim smáli a mě chválili. Muž vzal do ruky pilu a řekl: Ty jsi pila a já jsem ještě nepil, praštil pilou a šel do hospody. (Oblíbený vtip mého tatínka).

Ale jednoho dne mi maminka řekla: „Alenko, už nejsi malá holčička, tak se nehodí, abys pánům v hospodě říkala anekdoty.“ Překvapilo mě to, ale samosebou, že

jsem poslechla a anekdoty už jsem nevypravovala.

Jednu dobu chodili do školy, kde jsem učila, Vietnamci. Bydleli v Houšťce a volně se pohybovali po Brandýse. Jednou jsme šli na procházku s nějakou pražskou návštěvou a proti nám šli čtyři Vietnamci nebo Korejci? Byli to Ti, které jsem také učila, velice kamarádsky mě pozdravili: „Dobrý den“. Návštěva byla náramně překvapená.

11. 10

Jednou byla paní Nováková v nemocnici a mělo se jí narodit dítě, byla to hodná paní, tím větší bylo překvapení lékařů, když se jí narodil černoušek. Lékaři byli překvapení a nevěděli, jak to říct jejímu manželovi. Byla to holčička, já jsem jednou jela do Prahy autobusem a vedle mě jelo několik asi patnáctiletých děvčat. Mezi nimi tahle Nováková černoška. A bylo to takové zvláštní, slyšet mluvit černošku česky s dokonalým přízvukem. Co se s ní stalo potom, už nemám přehled.

Jeden můj spolužák z národopisu, o několik let starší než já, byl indianolog, žil mezi indiány několik let, uměl jejich jazyk a po návratu do Čech říkal, že chodí několik česko-indiánských míšenců po Americe. Vzpomněla jsem si na vyprávění ředitele Albatrosu, který byl v Číně služebně, šel po městě a slyšel českou písničku, šel za zpěvákem a zeptal se ho, nevím, jakou řečí, jestli ví, že je to česká písnička, ovšem, že to vím, vždyť já jsem Čech, a byl to legionář, který si vzal za manželku Čiňanku, když se vraceli českoslovenští legionáři po lodi z Východu do Čech, jeho manželka se chtěla rozloučit s příbuznými, a že pojedou další lodí, jenže další loď už nejela a on tam zůstal. Ředitel nakladatelství mu nabídl peníze na odvoz domů do Čech. Ale on odmítl, byl už tam příliš zvyklý. Ale měl přece jedno přání, které mu bylo splněno. Chtěl pěknou rakev, protože v ní se spalo a postupovalo, na nejvýhodnější místo v ubytovací místnosti. Tak mu ředitel skutečně koupil rakev, která byla zároveň postelí a byla z celého sálu nejkrásnější.

To jsem si vzpomněla na historku, kterou jsem četla, Čech byl v jakési válce v Jižní Americe a domorodcům byl neznámou řečí divný. Považovali ho za vyzvědače, a byl odsouzen k smrti. K takové veřejné popravě museli být přítomni svědkové z vojenských kruhů. Když vedli na popravu toho Čecha, vykřikl na své katy sprostou

průpovídka. Načež se ozvalo zastavte, zastavte. Mezi svědky byl český generál, který vysvětlil, že dotyčný není vyzvědač, ale že je stejné národnosti jako on a tahle sprostá průpovídka mu zachránila život.

Bratrův spolužák si asi v páté třídě zlomil ruku. Byl v pražské nemocnici a ruka mu pořád nesrůstala. Při jedné návštěvě jeho matky ji lékař požádal o souhlas s uříznutím ruky, aby mu zachránili život. Matka si to nechtěla vzít sama na svědomí, že se musí poradit s manželem. Usoudili, raději mít syna bez ruky, než být bez syna. Ale lékař jí radostně oznámil, že ten radikální zákrok není potřeba dělat, že kost začala srůstat. Když chlapec dospěl, stal se chirurgem.

Před nějakou dobou jsme viděli film pro pamětníky, kde se dvojice rozloučila na Wilsonově nádraží. A partner dojel autem na Smíchovské nádraží a tam se rozloučil ještě jednou se svou společnicí. Teď by rozhodně nestihl dojet dřív než vlak na Smíchovské nádraží. To by musel několikrát zastavovat na červenou a být ve frontě.

Na Nový rok jsme jezdili do Českého ráje. E. od půlnoci nepil víno, většina řidičů měla v krvi alkohol, tak nejezdila a nám se krásně jelo. Když jsem byla sama, tak jsem na Nový rok taky jela do Českého ráje, zastavila jsem se v Podhájí, když jsem chtěla odjet, nenastartovala jsem auto. V trafice, tam byly dvě ženy, které dělaly inventuru, jsem se ptala, jestli je tam někde opravna, nebyla, ale jedna žena mi povídala, rozsviňte všechna světla a nastartujte. Zkusila jsem to a auto chytlo. Vlastně motor nastartoval. Děkovala jsem jí a myslela jsem, že je řidička, ale ona říkala, že to takhle slýchala.

Benhardtovi jezdili do jižních Čech, jednou jsme je tam byli navštívit, pozvali nás na houb. Pozvali nás do pásma, které bylo pro veřejnost zakázané, oni si z toho nic nedělali, zákaz, nezákaz. Byla tam velká spousta hub, ale my jsme sbírali jenom lišky a hříbky. Nic jsme na ně neměli, tak tenkrát se nosily široké sukně a pod nimi široké spodničky, vyhrnula jsem si sukni, a nasbírané houby jsme dávali do ní. Mamička je udělala k večeři a bylo jich tolik, že jsme je nestačili ani všechny sníst. E. říkal: „Maminko, ale ty houby, co zbyly, neohřívejte.“ „Ne,“ řekla mamička. Když jsme druhý den přišli, povídala: „Já jsem si na těch houbách tolik pochutnala, ohřála jsem si je a měla jsem k obědu.“ Nic jí nebylo, takže s ohříváním hub to je jenom pověra. Ale Hřebíčkoví a Boženka Štědrá nasbírali houby, dali je do igelitového sáčku, a čerstvé

snědli. Všechny odvezli do nemocnice, protože houby se v igelitovém sáčku zapařily.

Televizi už měla i maminka, a my pořád ne, až jednou, doktor Psůtka koupil televizi (asi barevnou) a přivezl nám ji, nemohli jsme nic dělat, než ji zaplatit a používat (protože se mu zdálo, že bychom měli tu televizi mít a my jsme mu to zaplatili samosebou). Dívali jsme se na všechno, i na fotbal. Od té doby vím, že Antonín Panenka byl úspěšný fotbalista. To jsem si vzpomněla, co nám otec doktora Psůtky vypravoval, on byl členem České filharmonie a mezi jejich členy byl mladý muž, který byl holohlavý. Velmi ho to mrzelo. Při jedné návštěvě v Americe se kolegové složili a dali mu značnou částku na transplantaci vlasů. Když se pak podíval do zrcadla, byl tak nadšený, že se opil. Ale policie ho zastihla opilého, tak aby ho potrestala, tak mu oholila vlasy. Jak to dopadlo dál, to už nevím.

Když jsme ještě neměli televizi, vysílali anglický film na pokračování, Sága rodu Forsythů, my jsme jeli v neděli večer z Liběšic, a byli jsme překvapení, že je volná silnice, ačkoliv tu dobu bývala přeplněná, tak jsme si vzpomněli, že se vysílá ten anglický film a že ho národ sleduje.

Když jsme jezdili do Cannes, většinou jsme jeli nejdřív do Paříže a pak k Huberovým. Jeden rok jsme to udělali obráceně. A já jsem koupila v Cannes kytičku pro madame Bohde. Madame připravila večeři a pozvala na ni několik svých přátel. Jeden z nich mně při představování dal kytičku, která byla úplně ze stejných květin a stejným způsobem uvázaná jako ta z Cannes. Zřejmě květinářky měly kurzy vázání květin stejné.

Pan Seifert rád pil kvasnicové pivo, to tenkrát dělal jenom Smíchovský pivovar a ten kromě smíchovského pivovaru čepovali v pivovarské zahradě ve Staré Boleslavi. Tam pan Seifert rád jezdil, protože tam bylo hezké prostředí. Ale my jsme se tam s ním nikdy nesetkali. Ale setkávali jsme se s ním v Mariánských Lázních. A jednou také na Kozákově. To někdo dal pytlík třešní, ale teď nevím, jestli my Seifertovým nebo Seifertovi nám. Kromě manželů Seifertových tam byla jeho dcera s manželem.

Před několika lety jsem měla jít na operaci se zákalem. Byl vyjednán pan profesor, ale když mělo dojít k zákroku, tak tam pan profesor už nebyl a měl mě operovat slovenský lékař Pavol Veselý. Když jsem byla překvapená, že to nebude dělat pan profesor, řekl pan doktor, že se vůbec nebude zlobit, když mě nebude operovat, ale

já jsem předtím slyšela, jak se o něm bavili dva pacienti a říkali, že ten je dobrý. Tak jsem řekla: „Ne, pane doktore, ujměte se mne, Vy jste mi sympatický a máte hezké jméno.“ On se zeptal, odkud jsem a říkal „Hopsa hejsa do Brandejsa“ a já jsem začala říkat: brandejští dragouni a on nevěděl, co jsou to dragouni, tak jsme mu to vysvětlila a o brandýských dragounech jsem mu něco povídala, on přitom pracoval a povídal: To je poprvé, co se bavím při operaci a povídal, že operoval svoji babičku, já jsem se ptala, jestli byla babička spokojená a on řekl: „Vůbec ne, stěžovala si, že když přišla domů, viděla, kolik tam má pavučin a prachu.“ V určitém momentu pan doktor přerušil vyprávění, zřejmě dělal závažný zákrok a potom jsme zase pokračovali v povídání. Jako asistentku měl pan doktor sestřičku a já jsem vůbec nejmenší bolest necítila. Druhé oko mi dělala nějaká lékařka a asistoval jí pan profesor, jenže to jsem ten zákrok bolestivě cítila.

Zubní lékařka v důchodu z Kladna sem chodí jako dobrovolnice se bavit s pacienty. Při jedné návštěvě mi říkala, že se starala o slepou pacientku. Ta nebyla slepá od narození, ta byla slepá až k stáru. Ona byla taková puntičkářka, že si dávala všechno přesně vždycky na stejné místo. A také si všechno udělala a neměla žádné potíže. Vzpomněla jsem si na jeden článek z čítanky, o holčičce slepé od narození, které rodiče koupili pejska, lépe řečeno psa, protože byl velký. Potom se dozvěděli o možnosti operace, kterou holčička podstoupila a operace se zdařila a ona viděla. Jak jí její pes spatřil, hned k ní běžel, ale ona začala křičet, protože se bála, nevěděla, co to k ní běží, bylo to chlupaté a mělo to zuby. Babička na ni zavolala: „Zavři oči!“ Pejsek k ní přišel a ona si ho pohladila a poznala, že to je ten její miláček. Pak otevřela oči a už se ho nebála.

Pak jsem taky četla v novinách podobný příklad. Nějaká Angličanka ztratila na začátku 1. sv. války zrak. Za dvacet let si dala zrak operovat a byla udivená, jak hodně se změnilo to, co na začátku první světové války znala.

Můj tatínek jako student chodil denně dvě hodiny do Příbrami a dvě hodiny z Příbrami. A celý život chodil cvičit do Sokola. To se mu na stáří vyplatilo. Když bylo léto, pracoval na zahradách a když bylo chladněji, chodil nejméně dvě hodiny pěšky do Boleslavi do lesa. Potom se mu vyplatilo, když upadl, tak si nic nezlomil, jednou česal hrušky na vysokém stromě u pumpy u domu 306. To pod ním praskla příčka na žebříku

a on spadl na velký dřevěný vozejk. Překročil tu dlouhou mezeru na žebříku a česal dál. Často jezdíval navštívit svoji sestru do Krásné Hory u Sedlčan a vnuk té sestry, když byl inženýr v důchodu, na jeho návštěvy rád vzpomínal, protože mu jako nám vyprávěl staré řecké báje.

12. 10

E. neuměl kotrmelec, když byl na vojně měl kotrmelec udělat, ale on svému cvičiteli řekl, že ho neumí. Já Vás ho naučím, buďte bez obav, sebevědomě řekl cvičitel, řekl mu, jak ho má udělat a ukázal mu to sám a nutil E., aby kotrmelec udělal. E. se o to pokusil, ale neudělal ho rovně, udělal ho na stranu, na tu stranu, kde byl cvičitel, tak ho kopl a cvičitel už přestal mít chuť naučit doktora filozofie kotrmelec.

Ted' jsem si vzpomněla na jednu příhodu, E. byl na vojně ve Slaném a já jsem tam za ním jezdila. To jsme přišli ke bráně, řekli jsme, za kým jdeme a hlídka u brány nás poslala nebo odvedla do jídelny, kde na nás naši vojáci už čekali. Jednou jsem přišla a u brány byla spousta žen i s malými dětmi, které šly navštívit své vojáky. Nikoho nepouštěli do kasáren, protože měli vojáci někde papírek na zemi a za trest nesměli tu neděli přijímat návštěvy. Já jsem ale řekla, on je na marodce a myslela jsem, že když se dostanu do kasáren, že se dostanu snáze ke svému vojákovvi. Ale vrátný hned sáhl po telefonu a já jsem si řekla a jeje, bude zle. A vrátný volal na marodku a zeptal se, hele máš tam nějakýho Petišku, zřejmě dostal souhlasnou odpověď. Protože řekl paní, tak můžete jít, to jsem se polekala, co se mému vojákovvi stalo, že je na marodce, přišla jsem k marodce a tam E. stál a s úsměvem mě vítal. Co se Ti stalo, ptala jsem se polekaně. Nic, řekl, já jsem předpokládal, že tohle uděláš a znám se dobře s lékařem ze samoty, tak jsem ho požádal, jestli tam můžeme přijít.

Když jsme jeli s Čedokem do Sovětského svazu, vstoupil do našeho kupé, kde s námi měl nocovat, jeden překladatel. Jak může být někdo tak ošklivý, povzdechla jsem. „To se mi nezdá,” řekl E. Ale ten překladatel byl tak milý a tak příjemný, že jsem se pak divila, jak jsem si mohla něco takového myslet. Do jídelního vozu jsme chodili na dvě skupiny. Stáli jsme na chodbičce a čekali, až se otevřou dveře, abychom vstoupili a najedli se. Vagon drcnul, že jsme se museli zachytit. „Přejeli jsme Annu Kareninu,”

kdosi řekl. Zdálo se nám to vtipné, tak jsme se všichni rozesmáli. Ale byli bychom spíš měli zaplakat, protože jsme skutečně nějakou ženu přejeli.

Eda mi přinesl časopis, kde se psalo proti tomu, že tam je v učebnici, že máma přinesla rohlíky ke snídani, a navrhovalo se tam, že by to měl přinést tatínek, aby byla rovnoprávnost. Pak tam bylo taky proti tomu, že máma mele maso. A na obálce byl muž, který na masovém strojků mlel maso. Odpůrce proti větě Máma mele maso, chtěl, aby bylo táta mele maso. Ale neuvědomil si, že se na té větě učí písmenko M. Takže táta mele maso, byla naprosto nevhodná změna.

Můj tatínek Václav se narodil v malém hospodářství nedaleko Příbrami v obci Pičín a měl starší sestru a staršího bratra Antonína, o kterém říkal, že byl ze všech dětí nejchytřejší. Ale nemohl jít studovat, protože pomáhal matce vydělávat na děti, měli ještě mladšího bratra Josefa. O strýčkovi Antonínovi se říkalo, že se účastnil stavby dobříšského zámku a nejmladší Josef byl jako krejčí v Německu a oženil se s dcerou svého šéfa a měli syna Viléma. Domnívám se, že tatínek studoval na církevní stipendium, protože matka si nemohla dovolit platit studium. Studoval klasické gymnázium v Příbrami a potom učitelský ústav. Do školy chodil každý den, dvě hodiny tam a dvě hodiny zpátky. Jeho sestra Marie si vzala hospodáře z Krásné Hory. Můj tatínek vyprávěl, že jednou psal své sestře a na obálku napsal Marie Štědrá, nikoli Marie Votlučková. Její manžel to bral jako svoji urážku, že to znamenalo, že nesouhlasí bratr se sestřiným manželem. Ale tomu tak nebylo, před nějakou dobou zastavil u nás cyklista, který byl syn Marie Votlučkové, byl to inženýr a byl už v důchodu a pro tělesnou kondici jezdil na kole a dojel až do Brandýsa. Vzpomínal na mého tatínka, když chodil za svou sestrou, že jejím vnukům, on byl jedním z nich, vyprávěl Řecké báje, které děti velice rády poslouchaly. Tatínek v klasickém gymnázium měl řečtinu a latinu sedmkrát týdně, v sobotu měl latinu dvě hodiny. Také vzpomínal, že když přišel domů ze školy a maminka byla někde na práci, tak mu nechávala jídlo na kamnech, aby ho měl teplé. Jednou si tam dala rozpustit mýdlo na praní a tatínek v domnění, že je to jídlo, tak to vypil a pak si stěžoval mamince, že to jídlo, které nebylo jídlem, mu vůbec nechutnalo. Když chodil ještě do obecné školy v Pičíně, pamatuje si, že přišel se svým spolužákem odpoledne pozdě do školy a když se pan učitel ptal, proč jde pozdě, tak

řekl: „My jsme se, prosím, klouzali,” ale neřikal, že by byli za to nějak potrestaní.

Já jsem tam v Pičíně kdysi byla s maminkou o prázdninách na návštěvě a přesně jsem si pamatovala, kde ten tatínkův rodný domek stál. Když jsem po roce 1987 jezdila v autě, abych se naučila přijíždět do opuštěného domu, nemohla jsem ten domek najít, zeptala jsem se nějaké maminky, která s kočárkem jela okolo, kde mají Štědrých domek a ona mi řekla: „Stojíte právě na tom místě.” Protože tam vedli rozšířenou silnici. Takže oba domy, ve kterých můj tatínek žil, byly zbourané.

Moje maminka se narodila 13. září 1897. A měla tyto sourozence: Miladu (manželka podnikatele), Marie (úřednice zemřela v 1. sv. válce na španělskou chřipku). Babička čelákovická měla také španělskou chřipku, ale překonala ji.

Strýček Pepa už měl ve válce dvě dcery, Libuši a Jarmilu, právě tak jejich tatínek se zúčastnil partyzánského odboje proti Němcům. Jednou jim někdo přišel říct, že druhý den pro ně přijde gestapo. Strýček Josef se odebral k partyzánům do lesů a teta s oběma dcerami přijela do Brandýsa a chtěla bydlet prozatím u švagrové Boženy. To nebyl šťastný nápad, protože by šli Němci po nich pátrat nejdřív u příbuzných. Proto teta Bóža odmítla poskytnout útočiště ohroženým ženám. Teta Jiřinka obcházela své známé a žádala je o poskytnutí útulku. V jedné rodině (u Němců) se jí to podařilo, a tak teta s dvěma dcerami (těm bylo tak 16, 17 let) žila přes den ve sklepě a teprve večer vycházely ke své ukrývající je rodině. My jsme se účastnili na tom dodávat jim jídlo a teplé oblečení.

Kdysi nás pozval malíř Václav Fiala k sobě, byl překvapený, jak je tatínek mladý, představoval si ho jako starého pána, jeho manželka byla Ruska a pohostila nás pečivem, které se v Rusku dělalo o Velikonocích, byl to moučník z mazancového těsta a měl polevu dělanou malířem. Podle nějaké postavy z Řeckých bájí.

Další střípek o malířích. Malíř Vilém Plocek vyprávěl, jak moje maminka, která se starala o chlapce u Jandourků, byla moc hezká, že někdy taky vypomáhala v krámě a kluci ve věku pana Plocka se tam na ni chodili dívat. A nějaká vzpomínka o básnících, nevím, který básník k jakémusi výročí Eduarda Basse gratuloval: „Já ti přeji, milý Basse, tolik let, kolik máš v pase.” A další říkanka myslím, že je z úst pana Hrubína pro jeho dceru Jitku: „To je dobře, milý obře, že jsem malinká, jak tě mohla, ty můj klacku, chovat maminka.”

Když v květnu v roce 1945 propukla revoluce, připínaly se na šaty trikolóry. My jsme žádnou trikolóru neměli, ale maminka našla červenou mašli a řekla: „To si klidně vem, to je stejný”. Já ani maminka jsme si neuvědomily, že je to znamení pro komunistickou stranu a tu červenou stuhu jsem si na šaty přišpendlila. Šli Národní socialisti v průvodu a mezi nimi moje švagrová Ludmila. Ta zahlédla červenou stuhu a z průvodu Národně socialistických straníků na mě křičela: „Aleno, sundej to.”

E. P. měl na Moravě v knihovně besedu, potom jsme večer si šli sednout někam dozadu. Knihovnice se zeptala, jestli chce někdo kávu, někdo chtěl, tak šla do kuchyně zapnout vodu. Sledovala jsem, kdy přijde s tou kávou a ona nešla. Dobře se bavili, šla jsem jako na WC, ale šla jsem do kuchyně a voda tam vařila. Vypnula jsem vodu a šla k ostatním. Čekala jsem, kdy knihovnice půjde tu vodu vypnout, ale nedočkala jsem se. Nebýt mne, tak knihovna možná vyhořela.

—

Nevím, jestli si pamatuji dobře podrobnosti, ale po únoru 1948 se dělaly jakési prověrky na fakultě, při nichž se musel odevzdat index. Příslušný student byl prověřován a pro index si zašel na děkanát. Kdo nebyl prověřen, tak index nedostal. Dědeček se vydal pro oba indexy, svůj dostal okamžitě a můj nemohli najít, hledali, hledali, marně. Dědeček říkal, to není možné, ta byla určitě prověřená. „A nevdala se náhodou?” Zeptal se marně hledající. „Ano”, zašeptal dědeček. A jak se jmenuje teď. Petišková. Zvláštním způsobem se na něj podívali a bez problémů sáhli na index a předali ho. Dědeček velice rychle odtamtud vypadl. S oběma indexy.

V roce 1948 byl v Praze Všesokolský slet (myslím, že 20.) a jeli jsme na něj s tatíčkem i mamičkou. Tatíček jako cvičící člen jel zvlášť a my s mamičkou jsme jeli v osobním vlaku. Cvičící jeli v dobytčácích. Já jsem se dívala z okýnka přes maminčino varování a mamička měla pravdu, padla mi do oka jiskra a bolelo to. Na nádraží na nás čekal můj nejstarší bratr Věna a ten mě hned vzal na ošetřovnu pro Sokoly a tam mě lékařka té bolesti zbavila. Jedna strana Sokolského stadionu byla vyhrazena pro necvičící Sokoly a tam mě bratr vzal. Měla jsem doma iustrovanou knihu Kulihrášek a Všesokolský slet a tam to bylo krásně od malířky Fišerové Kvěchové zachyceno (s její

dcerou Jelenou jsem pak studovala na fakultě), v prvních řadách byly nakresleny cvičící ženy se zřetelnými obličejí. Podoba se ztrácela, čím víc dozadu byly. A vzadu už byla jenom bílá plocha halenek a nad ní puntíčky červených šátků. Když mě na tribunu Věna vzal, až se mi zatajil dech, bylo to přesně jako na tom obrázku. Byla jsem nadšená cvičením. Byl také průvod sokolský, který šel po nábřeží kolem Filozofické fakulty. My jsme přišli dřív na stanoviště jeho trasy a stáli jsme v Kaprově ulici. Procházel kolem nás Sokol, který říkal: „Uvolněte, prosím, místo pro jugoslávského atašé.“ Nevěděla jsem, co to atašé je, ale když šel kolem nás, tak jsem si na něj sáhla. Jedny Vánoce, kdy byly tety s babičkou u nás na Štědrý den, jsme o tom povídali, a já jsem říkala, že ten atašé měl bílý oblek, maminka povídala ne, on měl uniformu, a teta Berta říkala: „Ty se pleteš, Anynko, on měl smoking.“ Co vlastně měl na sobě, nevím. Když se měl blížil průvod, tak se Kaprova ulice uzavřela, a my jsme se dostali na trasu průvodu. Někdo řekl pusťte tu holčičku dopředu, to jsem byla já, a velice jsem se radovala, že jsem v první řadě. Jak se průvod blížil, volali účastníci průvodu „Nazdar“ a my stojící také a mávali jsme na ně, ale když šly Sokolky z pohraničního území, šly tiše bez mávání, se svěřenými hlavami, aby daly najevo, že je v pohraničních územích Němci trápějí.

Moje mamička měla krásné tmavé vlasy, a ke stáru se jí tu a tam objevil jeden bílý vlas za druhým, protože to byly jednotlivé vlasy, tak si je místo barvení vytrhávala, když už jich bělelo víc, tak s vytrháváním přestala, ale úplně bílé všechny vlasy najednou neměla nikdy. To mně připomnělo historku jednoho mladého člena České filharmonie, který byl holohlavý, v jeho věku to bylo neobvyklé a nebylo to obvyklé, moderní, jako je to nyní. V Americe se dělala nějaká procedura, že se na holé hlavy implantovaly vlasy. Když byla filharmonie v Americe, jeho kolegové se na něj složili dolary, a dal si „narůst“ vlasy. Když se podíval do zrcadla, byl tak nadšený, že se z radosti opil. Udělal nějakou výtržnost v opilosti, a američtí policisté, aby ho potrestali, tak mu ostříhali vlasy. Pokračování jsem se nedozvěděla.

Milerovi měli na Sázavě chatu a my jsme je tam jednou navštívili. Šli jsme se s Martinem a panem Milerem koupat do Sázavy, na jejímž břehu ta chata stála. A Martina fascinovalo, když jsme vystoupili z vody, že si pan Miler sáhl za plavky, vyndal hřebínek, a učesal se.

Jaké bylo osvětlení v Bojanově, to nevím, protože jsem jako malá chodila spát ještě za světla. Jednou pro mě přišla, abych si šla hrát, moje kamarádka Jarmilka, o rok mladší než já, a maminka jí řekla, že už spím, že chodím spát se slepicema. To bylo úsloví: „Jít spát se slepicema – jít spát brzy.“ Jarmilka se zeptala: „Milostpaní a to s nima Alenka chodí spát na hřad?“ Hřad to bylo bidýlko, na kterých slepice v kurníku spávaly. Když jsme pak byli v Hlinsku, tak se asi svítivalo, ale brzy byla válka, my jsme se stěhovali do Brandýsa, a to už bylo nařízeno zatemnění. Když se svítilo v nějaké místnosti, musela být zatažená záclona, a chodily hlídky, které sledovaly, jestli neprodukuje světlo, které by případným letadlům chystajícím se na nálet, ukázalo, kde je obec. Když se potom po válce rozsvítila na křižovatkách světla (ta musela být ve válce tlumena tak, že šla jenom úzkým pruhem dolů), zdálo se nám to závratně jasné. Nyní je celá ulice i celé náměstí jasně osvětlené.

Až donedávna nosili listonoši (a pak i listonošky, které dříve nechodily) uniformy. Ještě v padesátých letech chodili za každého počasí v pláštěnce a čepici se štítkem. Teď chodí i ženy a mají svoje hezké blůzičky. Na poštu jsem nechodila. Chodil tam dědeček.

Teď už nevím, jak to přesně bylo s měnou, ale nějakou dobu, byly tzv. vázané vklady, ale co to přesně znamenalo, si nejsem moc jistá. Někdy v padesátých letech se začalo říkat, že se něco bude dít s penězi. Ale oficiálně se to popíralo, ačkoli to byla pravda. To se zrušily peníze a než byly vytištěné nové, proměňovaly se snad v měřítku 1:50. A dělníci v továrnách dostávali nové peníze v obálkách, na nichž bylo natištěno: „Věřte naší měně, je pevná.“

V Bojanově i v Hlinsku jsme používali vodu ze studní, která se pumpovala do zvláštních čistých kbelíků, a nosily ji maminčiny pomocnice. V Brandýse v domě U nádraží, kde jsme pak bydleli, byl už vodovod, což je podivné, protože dům byl stavěný v roce 1897, a už tam byl vodovod a koupelna. My jsme bojler neměli, ale bojler měli v Čelákovcích a jak fungoval, to nevím. Ale myslím, že v Čelákovcích dávali do zakoupené vilky vodovod pravděpodobně, až když se tam ve dvacátých letech nastěhovali.

Tady jedna sestřička přišla po neděli s oranžově rezavými vlasy, ptala jsem se jí,

co říká manžel, a povídala, že se mu to líbilo. Vypravuje se v rodině, že babička čelákovická, která prý měla tak krásné vlasy, že ji chtěli dát na reklamu na šampon na vlasy. Ty vlasy byly blond a dlouhé. Ta prý také jednou přišla domů zrzavá, její manžel řekl: „A to máme zrzounka“ a musela jít ke kadeřníkovi a přijít domů opět s původní barvou. Horší to bylo s délkou vlasů, nosily se buď copy nebo copy ovázané kolem hlavy jako věnec, a ve dvacátých letech se začaly ženy délky zbavovat. Také prý přišla babička od kadeřníka s ustřiženými dlouhými vlasy, to samosebou nešlo vrátit, a manžel prý s ní tři dny nemluvil. Za mě nebyl žádný problém s délkou vlasů, ty se nenosily dlouhé. Moje kamarádky si nebarvily vlasy. Dlouhé vlasy přišly do módy u chlapců, ale dívalo se na to jako na něco nevhodného. Ti, co nosili dlouhé vlasy, byly nazýváni chuligány, vzdorovali všem příkazům o ostříhání a tak některé maminky využily jejich spánku a vlasy jim ve spaní ustříhly. To bylo ve válce a snad i nějakou dobu po válce. Tetování myslím, že nějak nebylo.

Některá města měla vlastní pivovary, v Brandýse byly dva, jeden městský a jeden zámecký. Ten zámecký byl soukromý, a někomu chutnalo to a někomu ono. Pak ovšem byly tradiční Plzeň a Smíchov. Na Smíchově se v určitou dobu vařilo nějaké zvláštní pivo, kterému se říkalo kvasnicové, a vařilo se a pilo jenom velmi krátkou dobu, a snad jenom na Smíchově a v Boleslavi za kostelem svatého Václava v hospodě a tam prý na to kvasnicové pivo jezdíval básník Jaroslav Seifert (jak byl hostinec v Pivovaře). My jsme tenkrát pivo nepili, E. začal pivo pít, až když mu ho lékař doporučil na proplachování ledvin po jeho záchvatu a to jsme chodili se džbánem jednou týdně pro Plzeňské, které se čepovalo v tzv. Petrově domě, který kdysi stával na místě volného parku proti spořitelně. To byl velký dům, kde byla kromě Plzeňské restaurace baletní škola, a nějaké hudební instituce. Do té baletní školy jsem také trochu chodila. Ke cvikům, které jsme měli dělat, hrál na klavír náš spolužák Pepík. Já jsem chtěla být baletkou. Když si vzal můj nejstarší bratr manželku Emu (ta byla členka baletního souboru primabaleriny ND Jelizabety Nikolské), tak ta mi dala své vyřazené „piškoty“. S radostí jsem si je obula, přidržovala se čela dřevěné postele, a zkoušela na nich stát a dělat různé úkroky. Strašně mě bolely palce a přešla mě chuť stát se baletkou. Ale jeviště jsem nechtěla ještě opustit, chtěla jsem jít na dramatickou konzervatoř, jednou jsem něco o přestávce vykládala, seděla jsem zády ke dveřím a nepostřehla jsem, že

přišel profesor do třídy, která ztichla a bylo slyšet jenom můj výklad. Když přišel profesor ke katedře, teprve jsem zjistila, že tam je. Zmlkla jsem. A profesor řekl: „Štědrá, vy byste měla jít k divadlu.“ „Prosím, já bych chtěla, ale tatíček nechce“ a on na to: „A také by muselo chtít to divadlo, vidíte.“ Možná, že by divadlo i chtělo, nebýt našeho školního představení „Ondřeje a draka“. Tam jsem se měla líbat jako Madlenka s Ondřejem a neuměl to ani on, ani já. Režisér, rozestudovaný vysokoškolák, byl tak zlomyslný, že nás nutil do opravdového líbání, nikoli předstíraného, a tak mě přešla i chuť na vystupování na jevišti. Jak to dopadlo s líbáním, už nevím.

Když jsem si hrála s holčičkami Zimmerovými, prvně jsem zaregistrovala porcelán, pravděpodobně jsem tam s nimi svačila a porcelán s černou klikatou obroučkou na konci mě upoutal, proto jsem byla velice ráda, když tety darovaly mamičce kávový servis, se zlatou obroučkou a příští rok stejný vzorek porcelánu jídelního. To se mi moc líbilo, když jsme slavnostně na tomto porcelánu jídali, zdál se mi hezčí, než ten u Zimmerů. Když nás v roce 1948 pozvala Věra Nováková do porculánky v Karlových Varech, ať si objednáme porcelán do domácnosti, odmítala jsem nabídnutý kobalt, který byl velmi ceněný a málo jinde dostupný, a zvolila jsem si bílý se stříbrnou obroučkou. Nějak se ve mně vzbudila záliba v porcelánu a servisech vůbec. A teď mám asi sedm nebo osm porcelánových servisů. Od tety Hany dostal E. hezký míšeňský servis, který jsme hned po obdržení začali užívat. Dokonce jsme si ho dávali i na poličku, která byla přidělaná ke stojací lampě, ale ta lampa byla nestabilní, takže se mohl každou chvíli hrneček nebo konvička, které byly na té poličce, rozbít. Naši přátelé Kubačovi mi darovali brožovanou knihu se značkami porcelánu, tam jsem se dočetla podle značky na rubu, že je to stará Míšeň, to jsme se zalekli, uložili jsme servis do kredence. Mám dojem, že od té doby jsme ho nepoužili. Když jsem prodala část statku na Vrábí, zakoupila jsem si za výhodnou cenu květovaný porculán, kávový i jídelní, který většinou, když se ptám, tak Eda vyžaduje, od babičky čelákovské jsem dostala kávový servis, který podle tehdejší potřeby má velice maličké šálky, takže je v kredenci na nejhořejší polici a nesundává se.

Dřív měla každá tramvaj v Praze, totiž každý vagon, bývaly dva, svého průvodčího. Vagon měl tři části, přední a zadní, uprostřed volnou, nezavíratelnou

plošinu.

Pouštění draku je prastará hra, která se provozovala už za mě, za Martina i za Edy, ale dřív si každý draka dělal sám, nyní se dají koupit různé varianty draků, a předpokládám, že i můj tatínek a jeho tatínek si draka pouštěli,

Když se rozdělila druhá zahrada na Mirkovu a moji, zůstala pumpa na Mirkově zahradě, ale my jsme také potřebovali vodu, protože v naší ulici nebyl ještě zavedený městský vodovod. Slýchala jsem o proutkařích, a ve třídě jsem měla žáka, o jehož tatínkovi se říkalo, že je proutkař. Požádala jsem ho o spolupráci a on rád vyhověl, ale určil si dobu, která se mi nehodila, takže na zahradu šel s ním jen E. a Martin. Pan Procházka si ulomil větvičku, na jednom konci ji rozštěpil na dva dílky a začal chodit po zahradě. Rukama vůbec nehýbal, ale větvička se rozklepala a roztrásla. V jednom místě se roztrásla tak silně, že pan Procházka upadl na zem, ale bylo to daleko od té budovy (od domu), která tam už stála, tak vstal a chodil dál, a hodně se zase větvička chvěla v přijatelné blízkosti postavené stavby. Tak jsme povolali studnaře a Ti tam postavili studnu. Když jsme tam první rok bydleli v novostavbě, zalévala jsem květiny vodou ze studně. Loňská vánoční hvězda se velice rozkošatěla a měla nepočítaných rudých květů. Květinářka se velice divila a říkala, že se s tím ještě nesešla, aby loňská vánoční hvězda znovu vykvetla. Chtěli jsme vodu ze studny používat na pití, tak jsme ji dali prozkoumat, ale byly v ní věci, které tam být neměly. Vyčerpaly jsme všechnu závadnou vodu a studnu jsme napustili znova. Ale byla opět závadná. Zřejmě někdo v okolí neměl dobře izolovaný septik, protože je to z kopce, tak to prosakovalo do naší studny. Letos tatínek Andreji Stránské (zahradnice) chtěl ušetřit peníze, tak napouštěl do bazénu vodu ze studně. Musel ale napouštět třikrát, než byl bazén plný (muselo se počkat než voda do studny natekla).

Dozvěděli jsme se, ale nevíme, jestli v Řepích nebo Boleslavi na zahradě prý pracoval Babinský, podle písničky známý lotr mexický, ten, když si odpykal trest, tak se stal zahradníkem, a na některé z těchto dvou zahrad údajně pracoval. A zpívala se o něm tato písnička: „Na břehu kdes v Africe stojí známá věznice, věžňové se tetelí, ve dne v noci v posteli, mezi nima Babinskej, známej lotr mexickej.”

Když jsem kdysi dělala průzkum na měšťance v Brandýse, dbala jsem na to, aby při měření výšky žáků se postupovalo podle Ženevské normály, to jest dívat se přímo

před sebe a nesklánět hlavu ani dopředu, ani dozadu. Letos mi k svátku jako paní učitelce gratulovala bývalá žákyně Alenka, kterou jsem učila od první třídy. Vyučovala jsem a Alenka se najednou zvedla a šla ke dveřím uprostřed vyučování. „Kam jdeš, Alenko?“, zeptala jsem se. „Jdu k mamince,“ odpověděla. „Ale to musíš počkat, až na přestávku, teď pan školník zamkl školu.“ tak se Alenka vrátila, sedla si a moje vyprávění ji natolik upoutalo, že o přestávce už na maminku nevzpomněla a odešla jako ostatní žáci až po konci vyučování. Když jsem učila ve Dřevčicích, přišel tam fotograf a kromě fotografie celé třídy dělal ještě různé jednotlivé fotografie. Jedna bývalá holčička, když se vdala, rozhodla se s manželem, že budou emigrovat. Připravovala si s sebou do emigrace různé věci a prý si tam dala i moji fotografii z tehdejší doby.

Ještě k té studni, u domu 306 byla funkční studna. Za domem, než se tam postavily hospodářské budovy, bylo volné místo, kde parkovali majitelé cirkusů. Bratr mi vypravoval, nevím, je-li to pravda, že si chodili k nám pro vodu pro zvířata a že on pumpoval slonovi do chobotu vodu a za to měl volné lístky do cirkusu. Tenkrát byl veliký cirkus Kludský a prý měli mnoho vozů, každý přepychově zařízený jako jednotlivé pokoje.

Říkala sestra z Bulovky, která bydlí v Praze na sídlišti, v jejíž blízkosti bydlejí, tzv. světští, že ti se chovají docela jinak než ostatní obyvatelé sídliště, že jsou hovorní a uctíví a zdraví obyvatele sídliště, i když je neznají. Taky tam jedna paní upadla a hned byl kolem ní shluk lidí, ale byli to samí světští, kteří jí pomáhali se vzpamatovat.

Když jsem učila na měšťance v Brandýse, tak mě měla děvčata ráda, přespolní žákyně, než jim jel vlak, tak chodily za mnou do 306 a různě mě tam bavily. Pak mě přeložily do Dřevčic, když jsem skončila vyučování a chtěla jít pěšky domů do Brandýsa, uviděla jsem houf děvčat a jednoho koně před školou. Ten kůň byl Evičky Vítové a jmenovala se Minda, protože nejezdil z Popovic do Brandýsa autobus, jezdila Eva Vítová do Brandýsa z domova na koni. Koně nechávala v hospodářském družstvu a než odjížděla a byly tam její spolužačky, tak je na Mindě vozila. Protože jezdila odmalička na koni, stala se z ní závodnice a vyhrávala různé dostihy. Potom si vzala závodníka Palyzu a jako Palyzová opět vítězila. Rodina už měla o její kosti strach a chtěla, aby už přestala závodit. Jednu Velkou pardubickou si určila za poslední závodění, a měla i výborného koně, takže to vypadalo, že poslední závod bude na

stupni vítězů, reportér s ní dělal rozhovor a ptal se, jestli se bojí Taxisova příkopu, který byl složitý a obávaný. Evička odpověděla, že se ho nebojí, že ještě ani jednou na něm nespadla. Ale tentokrát se jí to přihodilo, upadla a závod nedokončila. Tenkrát před dřevčickou školou byl koníček Minda, ten měl každé oko jinou barvu a děvčata žadonila: „Paní učitelko, sedněte si na Mindu.“ Já jsem se zdráhala, ale holčičky se nedaly odbýt. Tak mi pomohly vydrápat se na koně. Držely ho a odvezly mě až domů do 306. Bylo to pro mě velice složité, protože, když jsem seděla na kole, držela se řídítek, tak řídítka byla pevná a neuhýbala. Na koni místo řídítek jsem držela uzdu, která se pohybovala a uhýbala ze strany na stranu. Ale nespadla jsem z koně a od té doby jsem už na koni nejela.

Když E. překládal, narazil na slovo, které neuměl přeložit a dalo mu velice mnoho práce po knihovnách a po slovnících najít správný český výraz, když ho konečně získal, přišel s vítězoslávou domů a povídá mi: „Heleď, ty národopisko, jak se jmenuje dům, který je zaplněný dřevem?“ „Hrazděný“, povídám s údivem, E. se plácl do čela a povídá: „Já chodím po všech čertech, abych to získal a mám to doma.“ „No jo, ale tys mi to neřekl tak jako dneska, tys mi to říkal německy a to já jsem nevěděla.“

V Bojanově se mi zdálo, že kopu do trní a křičela jsem ze spaní: „Mamičko, mě to bolí.“ Maminka ke mně přiběhla a ptala se: „Co Tě bolí?“ Já jsem říkala: „Nožičky, jak jsem kopala do toho křoví.“ Maminka se mi podívala na nohy a viděla, že je mám nateklé. Dala mi Priessnitzův obal. Nevím, jestli to bylo dobře nebo nebylo a druhý den se na to lékař podíval a označil to jako revmatickou horečku. Nevím, jaké mi doporučil zábaly, ale měla jsem různými hadry omotané nohy a budila jsem tím mezi holčičkami rozruch, což mi dělalo dobře. Když mi bylo asi čtyřicet, při rentgenování se mě docent Tvaroh vyptával, jestli jsem neměla revmatickou horečku. A po několika letech jsem dostala kardiostimulátor.

V létě jsme s mamičkou jezdily do Prahy. Jednou jsme jely do zoologické zahrady na lodi s bratrancem Sašou. Já jsem se bála a vůbec jsem se nechtěla na vodu podívat. Až Saša řekl: „Jé, Aleno, podívej se, jakej tady pluje žralok.“ Naletěla jsem na to a do vody jsem se podívala. Saša se velice rozesmál a pak si mě tím dobíral.

Kramařík, kolega na národopise, měl nějakou práci disertační o zemědělství. Já

jsem měla zvyky kolem narození dítěte. A to se dávalo po kouskách panu profesorovi a dělalo se to v duplikátech. Jednou mi přišel dopis od Jaroslava Kramaříka, jestli budu dokončovat tu začatou disertační práci. A jestli ne, jestli by mohl mé materiály použít. A byl mezi prvními doktorandy a jeho disertační práce se jmenovala: „Zvyky a pověry v době těhotenství, porodu, šestinedělí a prvního roku dítěte na Chodsku” a přináší nový pohled na dynamiku zvykosloví a podal přehled metod a teorií zvykosloví.

Když jsme byli tenkrát na prvních Strážnických slavnostech se seminářem, měli jsme odjíždět v sedm hodin večer do Prahy. Když jsme přišli do školy a šli k té třídě, kde jsme měli svoje věci, byla zamčená a školník nikde. Phc. Ludvík Baran se rozběhl a vletěl jako beran na dveře a dveře povolily a my jsme si mohli svoje věci vzít.

Nedávno jsem šla na poštu a proti mně šli starší manželé, požádala jsem je o pomoc. Ta paní mě oslovila a řekla, že se mnou byla na skautském táboře a řekla mi svou skautskou přezdívku. V duchu jsem se podivila, že mě poznala, ale nebylo divné, že jsem ji nepoznala já, protože desetiletá a šedesátiletá je přece jenom rozdíl.

V Bezděkově byla holčička, která byla postižená obrnou. Jednu nožičku měla nefunkční a měla ji podpíranou nějakými dráty. Byla jí doporučena masáž. Na ni ji moji rodiče půjčili masážní přístroj, teď když jsem měla revmatickou horečku, měli mě rodiče také nohy masírovat. Řekli jsme si o vrácení masážního přístroje. A jak se tak ledacos překrucuje, tak se začalo říkat, že já budu také mít na noze tu kovovou konstrukci.

Jeden rok jsme byli s Martinem v Jugoslávii a měli jsme bydlet na ostrově Lopud. Z krásné cesty na motorovém člunu jsem nic neměla, protože jsem se strachovala, koho bych zachraňovala, kdyby se člun převrhl, když mám na něm dva neplavce. Ale Martin brzy uměl plavat, tak jsem to pak měla už bez rozhodování.

Martina jsem nechtěla učit plavat sama, protože podle slov profesorky tělocviku na FF UK mám stříh, ačkoli nevím, co to je, takže jsme pro Martina vyjednali soukromé kurzy na plovárně.

Když jsme tam přišli, museli jsme si jít sednout na galerii. Martin dostal pokyny od plavčíka a gumový nafukovací kruh, kruh mu začal ucházet a tak se Martin chytil lana, mezi kterým plaval. Plavčík myslel, že se ulejšvá, a od lana ho odstrčil, když viděl, co se stalo, vytáhl Martina na břeh, a než ho znovu dal do bazénu, dal mu dvě kola. Pak už bylo všechno v pořádku. A Martin velmi brzy začal plavat.

Když udělal dědeček doktorát, tak jsem mu koupila kompletní tenisovou výbavu v bláhové naději, že bude se mnou hrát. Ale zůstalo jenom u té naděje. Potom u babičky bydlel mladý muž, který chtěl, abych mu dělala tenisovou partnerku, s radostí jsem slíbila. Ale musela jsem to odříct, protože E. povídal: „Proč bys hrála s panem Starým, já budu hrát s Tebou.“ Ale zůstalo jenom u toho slibu.

V Brandýse veřejné kurty nebyly, jenom na pozemku továrníka Melichara, a ty se potom zpřístupnily veřejnosti, tak jsme chodili hrát tam. (s partou, ještě než jsem si vzala dědečka). Pak už jsem nehrála, když jsem si vzala dědečka. Na Melicharské kurty jsem chodila hrát se spolužačkou Soňou, když u nás byla na prázdninách Marta, chodily jsme sem spolu. V Hlinsku bylo několik mých kamarádek, s kterými jsme tam také hrály.

Po únorovém puči byl pan generál Liška stále sledovaný. Když jel v autě, sledovalo ho jiné auto, a když šel pěšky, tak za ním pomaličku jelo auto. Pan generál se také léčil v lázeňském domě v Houšťce, a to před Houšťkou stálo auto a čekalo, až panu generálu skončí léčba, a půjde domů. Jednou když byl pan generál uvnitř lázní, přijela před lázně sanitka, a za chvíli odjela, nikdo ji nesledoval. Čekali na pana generála. Čekali až do večera, a pana generála se nedočkali. On z té sanitky vystoupil jakýsi muž, a do sanitky v jeho plášti nastoupil pan generál a odjel tou sanitkou. Neodjel do nemocnice, ani k pacientovi, ale na letišti, kde na něj čekalo letadlo, které jej dopravilo tam, odkud mohl letět do Anglie.

Ve válce bylo nařízeno, nevím, jestli od ředitele gymnázia, nebo z vyšších míst, aby se na začátku vyučovací hodiny postavil vyučující na stupínek směrem k žákům, zvedl ruku a pozdravil árijským pozdravem, to je pravou rukou nahoru. A žáci ve třídě mu měli také tímto pozdravem odpovědět. Profesor Topinka nikdy tak nepozdravil, po příchodu do učebny chemie chodil po učebně, a ruku nezvedl, profesor Stanislav Brandžovský nosil v pravé ruce učebnice, takže nemohl ruku zvednout a pozdravit. Jednou měl nápad spolužák, myslím, že to byl Aleš, abychom místo pravou ruku zvedli levou. Ten nápad se nám zalíbil a skutečně celá třída zvedla levou ruku. Nevím, jestli si toho profesori všimli nebo ne.

Ve válce také po konečné klasifikaci přišel přípis, jaký je potřeba mít průměr známek, aby mohl žák postoupit do vyšší třídy. Přesto, že ho známky k postupu do vyšší třídy opravňovaly, neměl-li vyhovující průměr, postup mu to znemožnil. Jednou

tím byl jeden chlapec postižen, ale zjistil, že na mělnickém gymnáziu je průměr nižší než na brandýském, a proto přestoupil do gymnázia na Mělník. Ale jeden výborný žák jezdil z Neratovic do Brandýsa, tak si to vyměnili. Neratovický žák to měl na Mělník lepší spojení a ten brandýský, který by byl vypadl z brandýského gymnázia, tam nastoupil místo něho.

Můj nejstarší bratr Václav prožíval vojenskou službu na Podkarpatské Rusi v Chustu, vojáci tam pořádali nějaké představení pro veřejnost. Na motivy Stěnka Razina. Můj bratr měl být hozen do Volhy, ale protože už bylo chladno, byla k lodi přistavena jiná loď a do té ho měli shodit, ale tu loď by nebyli diváci viděli, takže měli dojem, že byl hozený do vod vířivých. Ale oni se domluvili a Václava hodili mimo loď do Volhy. Protože nemohl pokazit představení, nemohl se vyškrábat a než ta píseň dozněla, musel zůstat ve studené vodě.

Když bylo sté výročí založení školy ve Dřevčicích, oslavovali to tam, a pan starosta mě na oslavu odvezl, šla jsem se podívat do tříd a byly tam krásné stolečky a nové lesklé židličky u nich. Vzpomněla jsem si na prastaré odřené lavice (v Dřevčické škole) pro tři žáky, a na Milenku, která si vrazila do nohy z té lavice třísku, mně se nepodařilo ji vytáhnout, tak jsem jela s Milenkou k paní doktorce do Brandýsa, ta se namáhala, ale také jí to nešlo, už mluvila o chirurgii, ale pak se nechtěla vzdát a podařilo se jí třísku vyndat. Mně se to taky přihodilo, že jsem si zavadila o roztřepenou lavici. Polekala jsem se kvůli roztržení silonek, které byly tehdy velice vzácné. Ale punčocha to kupodivu vydržela, ale nevydržela to noha, tak jsem chodila se zalepenou nohou. Když bylo hodně sněhu, chodili tatínkové z Popovic a vyšlapávali popovickým školákům cestu do školy ve Dřevčicích. Dětem z Jenštejna, nevím, jestli ji také vyšlapávali, ale jednou se přihodilo, že bylo ve třídě kvůli sněhu jenom málo žáků. Nemělo tedy cenu se učit s tak malým počtem dětí. Sesedli jsme se ke kamnům, já jsem do nich důkladně naložila, a dětem jsem něco vyprávěla. Náramně si to pochvalovaly, a lítovaly, že příští den už bylo ve třídě víc žáků. Také jsem jim četla o kocourovi Mikešovi a byla tam nějaká pasáž, která mně přišla velice k smíchu, děti se smály a já jsem měla velkou komplikaci s tím, abych se nesmála také. Jednou přišel do dřevčické školy obvodní lékař, který měl děti očkovat proti záškrtu, jeden chlapec se očkování tak strašně bál, že plakal a stoupal si vždycky na konec řady. Lékař, než byl

školním lékařem, byl vojenským lékařem. A když děti přistrčily plačícího chlapce k panu doktorovi, dal mu facku, kterou hoch nečekal a jak na chvílku ztratil dech, tak mu lékař injekci píchl a pak už ho nechal plakat.

Jednou bylo ve Dřevčicích nějaké loutkové divadlo a hráli odpoledne. A pan řídící dovolil, aby děti šly do divadla, místo aby se učily normálně. Já jsem je tam doprovázela, aby se tam nedělo nic nepřístojného. Jenže někteří repetenti místo aby šli do divadla, šli do šenku a dali si tam pivo. To jsem já nevěděla. Ale věděla to učitelka, komunistka, která naši rodinu neměla ráda. A žalovala to panu řídícímu, že tam byla Štědrá a že se tam chlapi opíjeli, a že ona nezakročila. Já jsem velice plakala, ale učitelka z mateřské školy mě utěšovala a pan řídící mě také chlácholil.

Když jsem učila ve Dřevčicích, měla nastoupit učitelka ručních prací a pořád nenastupovala, musela jsem ty její hodiny odučit sama. Jednou přišel do třídy pan řídící s nějakou paní a představil nás. Já jsem povídala, to je dobře, paní učitelko, že jste tady. Já už na Vás dlouho čekám, pan ředitel s paní učitelkou se na sebe tak divně podívali, ona to byla paní učitelka, která byla starší než já, tak dostala příjemné místo ve Dřevčicích a já jsem šla pro kolo a jela do Velkého Brázdimu, kde jsem učila místo ní.

Teď je v Boleslavi Svatováclavská pouť. Dřív byly poutě k Panně Marii snad každou neděli. Většina procesí jezdila vlakem na brandýské nádraží, tam se (poutníci) převlékli a přezuli, seřadili a za zpěvu šli do Staré Boleslavi. Ti, co byli z větší dálky, spávali v Boleslavi, i na půdách na seně. Prý poutníků bývalo až třicet nebo čtyřicet tisíc. V Boleslavi učila paní učitelka Jará, někdo jí z legrace napsal na adresu: „Antonie Jará - učitelka Stará - Boleslav.“

Četla jsem v jakési knize, jak selka z Českomoravské vysočiny z malé vesnice toužila celý život podívat se do Slatiňan, když k tomu konečně mělo dojít, byla tak rozbahněná cesta, že ani tentokrát k tomu nedošlo. (psala Helena Šmahelová)

13. 10. 2015

Moje mamička pekla hodně vánočního cukroví. Nevím, jestli některé Vánoce nebyli moji dva nejstarší bratři s námi, ale mám všechny Vánoce spojené s jejich přítomností. Když jsme si všechno pověděli, tak muži z naší rodiny hráli karty o malé

částky peněz. Když skončili, tak měli před sebou každý jenom pár korun nebo haléřů, a to mi dávali na šetření. Cukroví mamička dávala karbaníkům na stůl, do mísy, která byla jako půl fotbalového míče a měla nožičky také skleněné. Navrch nahoře byly vanilkové rohlíčky, pusinky a pracičky. Pod nimi méně atraktivní cukroví, a naposledy zůstávaly perníčky, nejdřív s polevou a úplně na dně perníčky bez polevy. Ale všechno bylo velice dobré. Já jsem se na první Vánoce jako vdaná taky pokusila o perníčky, ačkoli jsem je dělala přesně podle předpisu, byly stále tvrdé, tak, že se nedaly jíst. Když jsem je dala nahřát, tak trošku změkly, ale za chvíli byly zase tvrdé. Nosila jsem je do prádelny, když tam bylo hodně páry, a dopadlo to stejně, na chvíli změkly, ale pak opět ztvrdly. A myslím, že od té doby už jsem perníčky nedělala. Ale měla jsem rekord dvacet sedm druhů pečiva. Ovšem výborného.

Vstávali jsme tak kolem 06:45, cvičila jsem mezi probuzením a snídaní, pak jsme snídali (kolem 07:30). Když Martin chodil do školy (07:45), tak jsme ho dlouho vyprovázeli přes hlavní ulici. A v doprovodu jsme se střídali. Kdo nešel s Martinem, tak ustlal a E. sedl za psací stroj a já buď v jídelně také za psací stroj nebo nad korektury. Když bylo asi k desáté hodině, kdy chodil listonoš, šel Eduard do schránky pro poštu, a já udělala kávu, a při kávě jsme buď řešili poštu nebo probírali, co bylo potřeba, pak jeden šel pro Martina a druhý dělal oběd. Po společném obědě (mezi 12. a 13.00) si Eduard zdříml a já myla nádobí. Potom jsme zase pracovali (tak od 14:30) až asi do pěti hodin. Po večeři (tak kolem 18:00) jsme seděli a povídali si a zabývali se Martinem. Ten chodil kolem sedmé hodiny spát, a my jsme chodili podle toho, jak jsme byli unaveni. O víkendu jsme jezdili na výlety. Mně chodily pomáhat uklízet paní, až teprve, když jsem přestala učit (učit jsem přestala, když Martin začal chodit do první třídy – to mi bylo tak třicet). Ale bylo to jenom nárazové uklízení, jednou za čas.

Ve válce naši pěstovali husy. Tatínek jezdil na jaře ke své sestře do Krásné Hory pro housátka, podle jejich velikosti buď byly nějakou dobu v kuchyni, v teple nebo na zahradě jim tatínek udělal ohrádku z prken a byl u nich a povídal jim, aby nepípaly.

Jako malá jsem žádný pravidelný denní režim neměla. Když jsem se probudila, už tatínek a Mirek byli ve škole, tak mi mamička udělala snídani a snídala jsem sama. Když jsem chodila do školy, tak jsem musela vstávat před sedmou hodinou a zpravidla také sama snídala, a obědy byly také většinou ne společné. Můj bratr Mirek s klukama

většinou hrál fotbal odpoledne. A já pokud jsem nešla s rodiči na procházku, tak jsem si hrála venku s holčičkami.

Moje maminka odpoledne buď četla nebo pletla svetry. Dopoledne vařila. Pomocnice, co k nám chodila, dělala, co bylo potřeba na úklid. Co já pamatuji, vždycky jsme měli absolutní čisto a uklizeno vždycky. Mamičce s úklidem vždycky někdo pomáhal (když bylo potřeba).

Teď si uvědomuji, že jsem nikdy neviděla maminku, aby myla podlahu. Ale než se narodil Martin, tak jsem někde četla, že je dobře mýt podlahu (pro ten pohyb). Ke konci března mi moje teta z Krásné Hory dala nesedrané peří na dětskou peřinku a mamička pozvala své známé, ty jí pomáhaly peří sedrat. V té době jsem chodila vytírat podlahu k mamince (když jsme bydleli v Brandýse), ačkoli to nebylo potřeba, dělala jsem to kvůli cvičení (chodba byla dlouhá dlaždičková) a ty paní mě velice litovaly a divily se, že to každý den dělám i u maminky.

Můj tatínek byl pracovitý. A když byl unavený fyzickou prací, tak seděl za kuchyňským stolem, na kterém měl knihu a četl si. Často si také lehl na gauč a chvíli si zdříml. To zdřímnutí si neodpustila ani mamička, ale ta pospávala po obědě po umytí nádobí.

Když se tchyně vdala, přestala být zaměstnaná. Ale tchán jí platil určitou sumu, jako kdyby byla zaměstnaná, aby mohla dostávat důchod, až bude mít na něj věk. Chtěli jsme to udělat také tak, tím spíš, že spisovatelka Pecháčková zaměstnávala svého manžela jako tajemníka, a platila mu důchod a potřebná pojištění. Ale u mě to nebylo možné, protože, co vydělá žena, to je její. Ale co vydělá muž, to je také jeho manželky, takže on by mě platil z mého. Tak došlo k absurdní situaci, že tchyně měla větší důchod – vlastně dva důchody – a ta částka byla větší, než já jsem si vydělala.

E. P. přišel jednou z Prahy domů a povídá mi, dneska jsem si sundal snubní prsten. Ve mně hrklo, myslela jsem, že to udělal kvůli nějaké dívce, o kterou měl zájem. Jenže on si šel pro příspěvek, který na něj matka dostávala a říkal si, že by jim to mohlo vadit, že je ženatý a dostává od státu peníze (to mu bylo asi 26).

Když babička čelákovická potřebovala peníze, řekla: „Edy, já nemám peníze,” tak E. sedl, napsal fejeton a peníze babičce dal. Bývalo to asi pět set.

Moje spolužačka bydlela v pohraničí před okupací (v Žatci). Němci se tam

chovali k Čechům velice špatně. Jednou se jí při vyučování mihla kulka z revolveru na lavici. Jindy šla k večeru z hodiny na housle, a proti ní se blížili kluci z Hitler Jugend. Kdyby se byla neobjevila její maminka, která jí šla naproti, byli by ji kluci zmlátili. Nevím, v kolika letech se chodilo do důchodu, jestli v šedesáti, ale když přišel protektorát, tak hodně Čechů opustilo pohraničí a přišlo do vnitrozemí. Aby mohli dostat zaměstnání mladí, šli do důchodu všichni pětapadesátiletí muži. V Hlinsku v sokolovně v tělocvičně byly na zemi slamníky, než si našli nějaké důstojné bydlení. Nevím, jak k tomu došlo, ale moji rodiče dali k dispozici rodině neznámého učitele podkrovní místnost, ve které spávali moji starší bratři, když k nám přijeli.

16. 10

Když jsme byli v Hlinsku, bylo v Praze světové mistrovství v krasobruslení. Kandidátky na první místo ve světovém žebříčku v krasobruslení byly dvě. Cecilie Coolidge a Megan Taylor. Megan nosila dlouhé kalhoty, což byla tenkrát zcela nevídaná věc na ženách. V Hlinsku měla následovnici v jedné dívce a působilo to veliký rozruch. Teď už je to běžná věc a dlouhé kalhoty nosejí i starší a tlusté ženy. A nikdo se nad tím nepozastavuje. Já jsem měla domácí kostkované kalhoty dlouhé, ale v těch jsem si netroufala vyjít ven. Teď už by to nedělalo vůbec žádný rozruch.

Kdysi se učil krasopis, který měl předepsaná písmena, takže můj tatínek a tatínek E. P. měli téměř nerozeznatelné rukopisy. Za mě už se krasopis neučil, ale byla učební jednotka psaní a to byly sešity Písanky, do kterých se to psaní psalo a ty měly linku na malá písmena. Když jsem tenkrát byla v moskevské třídě, tam měly linky i na písmena s kličkami a měli i šikmé čárky na směr písma.

Byly určité osnovy, které platily po celé republice, takže když někdo přestupoval na jinou školu, rozdíl v učební látce byl minimální. Nyní se začínají vyskytovat názory, že by neměly být pracovníky v domácnosti ženy, ale také muži. Takže kdosi navrhuje, aby místo máma mele maso, bylo v učebnici táta mele maso. Ale dotyčný si neuvědomil, že máma mele maso, byla věta na procvičování písmene M.

Jednu dobu si každá škola dělala maturitní otázky pro své maturitní třídy sama. Tím ovšem byla různá kvalita maturit. Jednu dobu se maturitní otázky neznaly, v den

psaní maturitních písemek byly v osm hodin maturitní otázky dány rozhlasem, takže měly všechny maturující třídy stejné otázky po celé republice. Jak to bylo s klasifikací otázek, to nevím. Ale v Lyonském lyceu ve Francii klasifikoval otázky vyučující z jiné školy než té, na které učil. Znamka se napsala do rohu a papír se přeložil a zašpendlil tak, že další klasifikující profesor nebyl ovlivněn předchozí klasifikací.

18. 10

Ve třicátých letech byl ředitelem městské spořitelny pan Arnold. Měli dva syny a o pět nebo o šest let mladší dceru Haničku. Rodiče jeli na výlet do Krkonoš s těmi syny a Haničku hlídali doma. Dědečkové a babičky a dívka, která se od ní nehнула. Moje maminka a paní Arnoldová se přátelily a já jsem si s Haničkou hrávala. Pod zámkem byla u břehu hezká mělčina a tam se chodily koupat i malé děti. Jedno odpoledne tam šla ta dívka, co Haničku hlídala, vzala si ji na ramena a chodily kolem břehu, protože tam bylo mělko. Najednou ale ta dívka uklouzla a Hanička spadla do Labe. Dívka se tak vylekala, že nemohla ani promluvit, ani udělat krok. Když pak sáhla po Haničce, Hanička už nedýchala. Chtěli to zatelefonovat rodičům, ale Ti už byli na cestě domů, všichni, co Haničku hlídali, přišli rodiče přivítat. „Kde je Hanička?“ zeptala se paní Arnoldová. „Leží nahoře v pokoji,“ uslyšela odpověď. Utíkala nahoru. Haničku tam viděla, a s hrůzou zjistila, v jakém stavu je Hanička.

20. 10. 15

Před bývalým soudem v Brandýse nad Labem stojí socha T. G. M. Jeho dcera Alice prý říkala, že je to nejkrásnější tatínkova socha. Jeden z nejlepších hotelů v Brandýse byl Fukův Černý kůň. Ale z jeho krásy nezbylo nic. Syn bývalého majitele nemohl komentovat proměny hotelu, protože když měl jít kolem, tak se díval na druhou stranu.

E. P. pracoval vždycky pouze na jedné knize.

Jednou byl E. P. ve Frankfurtu, měl tam přednášku o dětské literatuře a sedl se svým známým ke stolu, že bude obědovat a dostal kruté bolesti. Známy se obával, aby to nebyl srdeční záchvat a zavolal sanitku. Ta ho naložila a za houkání ho vezla do nemocnice. Mezitím ledvinová kolika povolila, a E. se líbilo, jak všechna vozidla uskakovala před jejich sanitkou na stranu. V nemocnici nezjistili nic závadného, a zpátky už jel tramvaj. Když byl v Cambridge, také tam přednášel o dětské literatuře, a když se dozvěděly Japonky, které tam byly také na těch přednáškách, o koho jde,

obstoupily E. P. a volaly Martinek, Martinek.

Když jsem učila, měl ještě učitel autoritu, za mnou přišla jedna maminka do školy a žádala mě, abych Mařence pochválila zástěrku, že jí nechce nosit. Vyhověla jsem jí, a s potěšením jsem pozorovala, že Mařenka zástěrku nosí. Jednou jsem přišla do třídy a cítila jsem petrolej, ptala jsem se dětí, co dělaly s petrolejem. Jedna holčička se přihlásila, že jí maminka myla vlasy v petroleji, aby je měla hezké. Bylo mi jasné, o co šlo, ale nechala jsem dceru při tom, co jí maminka povídala. Druhý den přišla maminka do školy a prosila, abych holčičce nic neříkala, že kdyby věděla, že měla vši, tak že by snad skočila z okna.

Pan Hrubín jednou psal v jednom dopise: „Pozdravuj, Edo, krásnozubou Alenku.” Kdeže loňské sněhy jsou.

Jednou mne v sobotu rozbolel zub. Šla jsem k lékaři, a ten zjistil, že mě bolí zub moudrosti, kterému se nechtělo ven z dásně. Poslal mě na kliniku do Prahy. Maminka mě tam doprovázela. Pracoval tam jeden veliký a silný lékař, a jemně vypadající něžná paní doktorka. Přála jsem si, aby proceduru udělala ona lékařka. Přání se mi nesplnilo. Stoličce pomohl pan doktor, ale vůbec jsem jeho zákrok necítila. Když jsem přišla příště na kontrolu, dočkala jsem se paní doktorky a její zákrok mě velice bolel.

Před několika lety byla v našem obvodu slabá elektrická síť. Často se vypínal proud. Jednou u nás opět elektrika nešla. Ale ve vedlejších domech ano. Zavolali jsme pana Červenku. A ten se ptal, jestli jsme něco nedělali s elektřinou. A já jako vtip jsem řekla, že manžel jenom přitloukal obraz. Pan Červenka se toho chytil a zjistil, že E. P. se strefil do elektrických drátů a že kdyby neměl kladívko s dřevěnou násadkou, že by to bylo mohlo dopadnout zle. Jindy šel hledat příčinu, proč u nás nejde proud a zjistil, že v ulici kopali jámy pro sloupy, a přesekli přívod elektřiny. A že nebyl zajištěn přetržený elektrický drát. Stačilo, aby do jámy skočilo dítě a bylo by zle. Hned jsem zavolala muže, který to měl na starosti, ten tam okamžitě poslal někoho, kdo zjednal nápravu, a z vděčnosti, že jsem to nikde neohlásila, kdykoli jsem něco od elektřiny potřebovala, ve všem mi ihned vyhověl.

Když se E. P. chystal na rigorózní zkoušky k doktorátu, dostal seznam knih, které by měl přečíst, ten seznam byl značný, a bylo nad časové možnosti E. P. je přečíst. Některé mně nadiktoval, abych je přečetla já. Pamatuji se na doktora Faustuse od Thomase Manna a je velká náhoda, že právě tuto otázku dostal. Řekl obsah a moje připomínky k tomu a bylo to v pořádku. V roce stého výročí od úmrtí (1956) vydával Čs. spisovatel soubor veršů (Heina), překladů E. P. a pořádal se slavnostní večer v Karolinu, na který byly rozesílány čestné číslované vstupenky. E. P. žádnou čestnou vstupenku nedostal. Ani nebyl zařazený jeho překlad některých veršů. E. P. neuznal za vhodné, aby tam šel a šla jsem tam sama. V té době mě léčil univ. profesor Peter, který tam na čestném sedadle seděl. Po prohlídce u lékaře jsme ten slavnostní večer probírali a já se v ordinaci zdržela, asi hodinu. Když jsem odcházela, tak mi pan profesor řekl: „Pobavila jste mě, drahoušku.“ Moji maminku, která mě tam doprovázela, jsem ovšem nepobavila, pochopitelně nevěděla, že se bavíme o literatuře, a domnívala se, že můj zdravotní stav potřebuje časově komplikované vyšetření.

27. 10

Ještě o prof. dr. Václavu Černém. Jednou kdosi uveřejnil ve svém příspěvku, myslím, že v Mladé frontě, cosi nelichotivého o Václavu Černém. Příští seminář Václava Černého byl přeplněný posluchači, kteří čekali, jak Václav Černý bude reagovat. Všechny zklamal. Článek mu nestál za jediné slovo.

Jiná vzpomínka: V té době (po válce) nebyla káva ke koupi. Duševní pracovníci, mezi které patřili i spisovatelé, čas od času měli kávu přidělenou, mohli si ji koupit. Protože my s E. jsme kávu tenkrát nepili, tak ji nosil E. P. panu profesorovi, který se z ní velice radoval. Jednou jsme byli na nějaké kremaci a právě vycházeli účastníci předchozí kremace. Mezi nimi byl i V. Č. E. šel k němu a pozdravil ho. „Pane kolego, buďte hodně zdrav“: řekl mu V. Č. Manželova maminka Václavu Černému přála u Pánaboha všechno nejlepší, protože on řekl jejímu synovi: „Pane kolego, teď je doba na studium, udělejte si doktorát.“ E. P. si myslel, že vědomosti, které má, mu stačí a že není potřeba zakončit studium doktorátem. Doktorát se skládal z disertační práce a po jejím schválení bylo potřeba udělat hodinovou zkoušku z filozofie a dvouhodinovou

zkoušku ze studijního oboru. Pak se dostal doktorát.

Když někdo dovršil šedesát pět let po dokončení semestru, byl penzionovaný. Václav Černý byl penzionovaný v den, kdy dokončil šedesát pět let.

Když E. P. dělal rigoróza (1948), čekala jsem napjatě na stanici autobusu na jeho příchod. „Udělal jsem to,“ hlásil. „A dál povídám já“, „Co dál?“, ptal se. „No promoce“. „Na tu nemusím jít. Doktorát dostanu i bez ní.“ To ovšem jsem neměla v úmyslu připustit. Den, který měl E. P. stanovený na promoci, byl prvním dnem promoci v Karolinu (předtím byly promoce v aule na právnické fakultě). Takže podívat se do Karolina využilo mnoho lidí, kteří tam neměli nikoho, kdo by se zúčastnil promoce. Bylo tam přeplněno. Moji rodiče a já jsme postupovali velice pomalu na místa k sezení. A tam jsme seděli a přečkali několik promoci. Byly všechny stejné, ale ta naše byla nejhezčí. Mediků byla spousta, a filozofů jenom několik. K této významné události se mohlo vyzvednout několik útržků lístků na maso, což jsme také udělali. Ale babička čelákovická si přála udělat hostinu v Čelákovicích. My jsme se těšili, že z přiděleného lístkového masa se dosyta najíme řízků, ale z toho sešlo, protože se dělilo i pro čelákovické a libešické. Věra z Libešic přinesla svíčkovou a muselo se čekat, až se uvaří knedlíky. Moji rodiče chtěli stihnout poslední vlak do Brandýsa a nám babička nabídla přenocování v Čelákovicích. Spát jsme šli dost pozdě a spánek nebyl kvalitní, protože gauč v babiččině jídelně nebyl myšlený na spaní. Proto jak jsme prvním vlakem přijeli do Brandýsa, šli jsme si každý lehnout na své lůžko. Já jsem se probudila za tmy v neděli. Takže jsem celou neděli prospala. Dala jsem se do pláče, protože neděle byl jediný můj volný den. A ten tentokrát nebyl.

1. 11

Když ještě jezdila tramvaj přes Václavské náměstí, stály jsme s maminkou na stanici a ona se s údivem dívala na mě, jak sleduji protější dům a říkám Ku-lí-ko-va káva. Jak jsem se naučila číst, si nikdo nepamatuje, ale zase si maminka pamatuje moje první výtvary (co jsem říkala). „Lampa svítí, perličí vajíčko na provázku.“ Perlička to byl kůr černobíle kropenatý, větší než kuře a menší než krůta. Další výtvar už byl složitější a doufám, že se najde doma. (To je tam, jak mám nad postelí ty dlouhé skříně,

tak někde v deskách), jsou to nějaké povídky, které jsem poslala do Svobodného slova, tetě Jarmile, že bych je měla ráda vytištěné. To byla Jarmila Urbánková, básnířka, a nevím, jestli když jsem jí říkala, jak rády s děvčaty čteme její verše, jestli jsem se jí o tomhle zmínila. Ona mi napsala: „Milá Alenko, musíš se ještě hodně učit a hodně číst“ a tak nějak podobně.

Jako malá jsem měla černý kašel. To byl kašel s velkými návaly kašláním. Tenkrát se věřilo, že když se chodí kolem plynojemu, že se tím kašel léčí. Chodily jsme s maminkou kolem plynojemu na Palmovce. Byla už zima, zábly mě nohy a já jsem v tramvaji plakala. Sedící pán naproti nám povídal: „Maminko, zujte holčičce botičky a třete jí rukama nožičky.“ Maminka poslechla a bylo po pláči. Na to jsem si vzpomněla, když jsme jednou šli s Edou na Mělník a sníh mu promáčel botičky. Zula jsem mu je, zabalila do šály, a ani k pláči nedošlo.

8. 11

Hodně jsem chodila s rodiči na procházku do okolí Hlinska. Jednou jsme došli do vesnice Rváčov a byla nám zima, zašli jsme do hostince na čaj. V sále nikdo nebyl, ale bylo tam otevřené pianino. Já jsem si za něj sedla a zahrála jsem Běží liška k táboru a Šel tudy, měl dudy. Rozléhalo se to po celém sále a myslím, že byl tatínek dojatý. Když jsme přišli domů, tatínek si vyndal inkoust, násadku s perem, a napsal Petrofovům, aby mu přijeli nabídnout pianino. Hned další den tam byl agent s katalogem a maminka vybrala tak dobře, že i teď je pianino moderní. A hned přivezli vybrané pianino. Na to někdy tatínek zahrál Fibichův Poem. Já jsem na piano hrála vždycky před hodinou klavíru. Moje paní profesorka na piano hrála veškeré skladby vždycky v originále. Hrála jsem oba party Slovanských tanců a Beethovenovu Měsíční sonátu. Nedávno jsem si šla zahrát. Ale kromě několika taktů jsem už nesvedla nic.

Před nedávnem jsem viděla fotografii Akropole a byla jsem překvapená, jak se od naší návštěvy změnila k horšímu. Když jsme tam první den přišli, stáli jsme ve frontě na pití a mluvili jsme na sebe. Řekové nerozuměli, ale ptali se nás, odkud jsme. Když jsme řekli, že z Československa, ten tázající řekl: „Red“ (červený). Od té doby jsme říkali, že jsme z Prahy (aby neříkali red). Když jsme si objednali venku kávu, dostali

jsme minihrneček s velmi silnou kávou. Když jsme se šli podívat do obchodu s potravinami, zjistili jsme, že je tam hodně draho. A že nám těžko vystačí „devizový příslib“. Tak jsme si začali kupovat housky a v hotelu jsme je zapíjeli vodou. To jsme dělali několik dní, a našetřili jsme si peníze. Tenkrát tam probíhala nějaká česká výstava a v našem hotelu byli ubytovaní ti, co ji pořádali. „Také máte zažívací potíže?“ ptali se nás. Byli jsme překvapení, díky tomu, že jsme si udělali dobrovolný půst, k žádným potížím nedošlo. Pochopitelně tam bylo velké horko, a my jsme zjistili, že nám od horka pomůže spíše teplá voda než studená. Po studené vodě se tělo zahřívalo, kdežto po teplé se ochlazovalo.

Jednou jsme šli na kávu pod Akropol a přisedl si k nám starší pan plukovník ve výslužbě s manželkou. Byli to Belgičani a mluvili francouzsky. Já jsem tenkrát uměla obstojně francouzsky a tak jsme se dobře bavili. Měla jsem na sobě černobílé pruhované šaty. Následující den jsme dělali s tamější cestovní kanceláří výlet do Delf. Těšila jsem se na něco věšteckého, ale nic tam nebylo, jenom rostlinstvo. Eduard měl pořád dost času jít na stanoviště. Když jsme konečně se dostali na silnici, zastavil u nás autobus. A pan plukovník na nás volal, ať nastoupíme. Když šoféra vyzval k zastavení u nás, řekl: „To je ta dáma, co jela s námi.“ Měla jsem stejné šaty, jako den předtím a pan plukovník nás zachránil.

Manžel měl v NSR přednášku o dětské literatuře a já jsem brouzdala obchodním domem (v Německu). Občas se tam mihla dívka a rozdávala zákazníkům nějaké letáky. Všechny jsem si brala a dávala si je doma do kufru. Když jsem potom doma v Brandýse letáky četla, bylo tam k mé hrůze napsáno: „Vyhrála jste auto té a té značky, dostavte se pro poukaz na ně do půl páté.“ Hned jsem tam chtěla napsat, ale manžel mi povídal, že mi to zpětně nedají. Ale přesto jsem tam napsala a E. měl pravdu jako vždy, odepsali mi, že jsem nesplnila podmínky.

10. 11

Ale já si myslím, že by to nadělalo zlou krev, jednak u STB a potom by lidi záviděli a asi by nevěřili, že to byla náhoda. Když byla Pilarová se Suchým na turné v NDR, dala mu nějaké peníze a on si tam koupil staré auto. Měl z toho velké potíže a

myslím, že platil i nějakou pokutu.

Jednou jsme byli v NDR a šli jsme na vánoční trh. Tam byl pán, který vystřihoval z papíru portrét. Chtěli jsme si ho dát udělat všichni, ale došlo jenom na portrét E. a M. a když vystřihal mě, tak ten portrét zmuchlal a začínal znovu, ten se mu taky nepovedl, tak toho nechal. Když dělali Martina, měl čepici podobnou, jako měli italští legionáři, a ptal se tatínka, nevypadám jako legionář? Lidé sledovali to vystřihování, někteří se zhnuseně odvrátili a odcházeli pryč. Lidé rozuměli jenom ář, což znamená zadeček německy, ale ve slangovém slovníku. Jiný rok jsme tam byli bez M. a E. se najednou zamyslel, ptala jsem se, co se stalo a on řekl: „Dovedeš si představit, kdybych měl vnuka, jak bych ho rozmazloval?“ Odpověděla jsem: „To si dovedu velice dobře představit.“

Šli jsme k někomu na návštěvu a koupili jsme rudé růže (v NDR). Byly váhavě přijaté, ale pak jsme se dozvěděli, že se rudé růže dávají lehkým ženám. Byli jsme pozvaní ke kulturnímu atašé a šli jsme koupit květiny. Prodavačka nám nabídla chryzantémy. Zdráhali jsme je vzít, protože u nás je chryzantéma pohřební květina, ale v NDR byla taková jako každá jiná květina. Jiný kraj, jiný mrav.

Na fakultě jsme měli povinný seminář a některé přednášky. Jinak jsme si mohli dát zapsat cokoli. Jazyk jsme se učit nemuseli. Podrobnosti si nepamatuji, ale může se to najít v mém indexu. S námi chodil na národopis také starší lékař. Chtěl si udělat ještě doktorát z filozofie. Když už jsem přestala chodit na přednášky, potkal mě na Národní třídě a pozdravil. Byla jsem potěšená, že jsem po těch letech stejná a že mě poznal. To se mi taky stalo v Praze. Byla jsem v obchodě, přišly jim nějaké přibory, a já jsem si je chtěla koupit. Prodavačka se mě zeptala, jestli nejsem z Hlinska. Řekla jsem, že ano, že jsme tam několik let bydleli. Jednou jsem byla v Hlinsku v obchodě a přišla tam vychovatelka s dcerou největšího kožešníka z Hlinska. Obchodník dal malé Evičce čokoládu, bylo mi to divné a mamičky jsem se ptala, proč dal obchodník Evičce čokoládu. Když jim jich tatínek může koupit, kolik chce a proč nedá čokoládu raději chudé holčičce. Mamička mi vysvětlila, že tatínek Evičky tam hodně nakupuje a pan obchodník hodně vydělá.

Pan spisovatel Stanislav Rudolf byl zaměstnaný a když přijel domů, tak teprve večer psal své knihy, a stačil napsat tak tři stránky. Pak nechal zaměstnání, myslel si,

že když má na svou práci celý den, že napíše mnoho stránek. Ptal se E., kolik on za den napíše stránek. E. povídal: „Když mi to dobře jde, tak tři stránky.“ To pana Rudolfa upokojilo.

Můj tatínek nezapřel učitele, jako odborný učitel dějepisu mi místo pohádek vyprávěl řecké báje a něco z české historie. Neomezil se jenom na svůj obor, ale učil mě i kytičky, a co bylo pro moje chápání vhodné.

Maminka mně vypravovala, jak si doma hráli, a učila mne ručním pracem.

Doma jsme měli hodně pohádkových knížek po starších chlapcích a ty sem ráda čítala. Na gymnáziu jsme četli současnou literaturu jako Kámen a bolest, Věčně zpívají lesy a Sever proti Jihu. Když byl můj tatínek v Praze, vždycky přivezl nějaké knihy. Byla to česká i světová literatura. Jednou vezl brožovanou Annu Kareninu a dal si ji do náprsní kapsy, potom koupil uzenáče a dal si je taky do náprsní kapsy. Kniha svědčila o tom, že se kamarádila s uzenáči. Taky jsme měli doma pohádky Boženy Němcové, a ty byly hodně čtené, takže byl každý list zvlášť a otřepané všechny strany. Když se tatínek seznámil s knihvazačem, dal mu tuto knihu svázat. Já jsem byla okouzlena vzhledem té knihy, že byla jako každá jiná kniha. Byla svázaná a žádná strana nebyla otřepaná. Ale dodneška si pamatuju a děsí mě obrázek, jak čert topí pod kotlem nějaké zlé postavě z pohádky. Pak jsme také chodívali do knihoven a půjčovali si knihy.

Z nějaké agentury chodil po školách nabízet knihy pan Kosenko a ten býval od mamičky zván na oběd a pozvání vždycky velice rád přijal. Knihy, které tatínek objednával pro školu, jsme si nejdřív přečetli my.

V Bojanově bylo hodně přespolních dětí. Protože bylo často odpolední vyučování, začala mamička s paní školnicí vařit polévky. Ráno procházel všechny třídy nějaký žák nebo žákyně s knihou na objednávky, a tam se přihlásili ti, co si přáli k obědu polévku. Ale nevím o tom, že by za ni vůbec platili. Ale jistě jim teplé jídlo přišlo vhod. To byla jenom polévka, žádné obědy jinak nebyly. Pan školník dopoledne na přestávku ohříval buřty, a nevím, jestli taky na poledne. Ty by se ovšem platily. Protože školník je musel taky platit. Ale tatínek zřejmě investoval do polévky.

Telegramy se posílaly často a nás nevyvedly z míry. Byly vlastně místo telefonu, protože telefon byla vzácnost, takže když přišel telegram, tak jsme se nepolekali, protože to byly často zprávy, co se týkaly korektur.

Jednou mě vzal můj nejstarší bratr Václav (učitel ve Dřevčicích) do Prahy a vzal mě do Bílé labutě, bylo mi asi třináct let. Z přízemí do prvního patra byly pohyblivé schody a mně se to strašně líbilo, ale ony byly jenom nahoru a myslím, že to byly první a jediné pohyblivé schody v Praze. Vyjela jsem nahoru a seběhla dolů. To jsem dělala několikrát. Když jsem se nabažila, vzal mě bratr do Axy na čaj. Tam byly boxy a to se mi velice líbilo. A taky jsem byla u vytržení, čaj jsme dostali horkou vodu, skleněnou tyčinku a na té tyčince byl přivázaný pytlíček s čajem, který se ponořoval do vody. Jednou jsme byli s Edou v hotelu v Mariánských Lázních také na čaji a tam byl tak složitě naservírovaný, že po poradě s Edou jsme se museli zeptat, jak si máme čaj udělat. Byl k tomu servírován sypaný čaj a byla tam konvička, do které se udělala třešť. Od té doby jsme to nikde takhle servírované nedostali.

17. 11.

Když bylo regulované Labe, koupaliště pod zámek se zrušilo a byl udělaný moderní jez. Bratr mé spolužačky Dagmar jel na loďce k jezu, převrátil se do vody, udeřil se a ztratil vědomí. Utopil se. Když jsme se přestěhovali z Hlinska do Brandýsa, zastihla jsem jeho pohřeb, tenkrát se ještě dělaly průvody na hřbitov. Podle tehdejšího zvyku šla dívka – černá družička, nesla na polštářku zlomenou svíci a byla celá v černém. Bílých družiček bylo hodně. Asi v šedesátých letech chodil na prvního máje průvod školáků z Brandýsa do Boleslavi a nazpátek.

Když jsme se přestěhovali z Hlinska do Brandýsa, bylo koupaliště na pravém břehu Labe. Jednou jsme tam šli se spolužáky z Brandýsa a plavali jsme přes Labe. Dělali jsme hloupé vtipy, a ptali jsme se spolužáků, jestli by nás zachraňovali, kdybychom se topili. Když jsme doplávali zpátky na boleslavský břeh, divili jsme se, proč najednou tolik lidí odchází z vody, ale pak jsme zaslechli volání o pomoc. V místech, kde jsme tak nevhodně žertovali, jsme občas zahlédli ruku, která se vynořovala. To už bylo koupaliště bez plavců a ozývalo se občas zoufalé: „Pomoc“.

Okamžitě se vrhl do vody medik, ale to už nebylo vidět vynořující se ruku. To už byl ve vodě také plavčík, ale z vody vystoupil jeden muž, hned k němu přiběhla žena a křičela na něj: „Karle, proč jste mu nepomohl.“ Ta žena byla sousedka naší spolužačky Soni a byla hrůzou tak zničená, že ji Soňa vůbec nepoznala. Ten den už neměl nikdo chuť se koupat. A utopeného Soni souseda našli až druhý den přesně na tom místě, kde se vynořovala ruka.

Když měl E. šedesáté narozeniny, dělali jsme pro redaktory oslavu v klubu, protože jsme věděli, že se bude pít alkohol, jeli jsme do Prahy autobusem, na zpáteční cestu jsme si vzali taxíka, protože viděl, že jsme přinesli náruč květin do auta, tak taxikář správně usuzoval, že jsme něco vypili a myslel, že jsme opilý a jel nejdelší trasou do Brandýsa. Ale přehnal to, jel na Kostelec a přijeli jsme do našeho domu od Staré Boleslavi, nikoli od Dřevčic. Ačkoli jsem několikrát měla chuť upozornit na kratší trasu, řekla jsem jenom, že jsme ještě nikdy nepřijeli domů od Staré Boleslavi.

Někdy v šedesátých letech přišly do Brandýsa vinné klobásy a byla na ně fronta. Lidé je chtěli na Silvestra a stála se na ně v řeznictví fronta. Já jsem v ní také stála, ale viděla jsem, že už se na mě asi nedostane. Najednou ke mně přišla paní, která byla skoro na řadě a povídá mi: „Paní učitelko, kolik jich chcete?“, řekla jsem jí kolik a ona koupila pro sebe a pro mě. Vystoupila jsem z fronty a díky té paní, mamince mého žáka, jsme mohli mít na Silvestra klobásy.

V Hlinsku bylo pro selské chlapce něco jako pokračovací škola, když nepracovali v zimě na polích, tak mohli trávit čas ve škole, kde se učily také věci, které se jim hodily k jejich práci. Podle toho vzoru udělal tatínek v Bojanově Hospodyňskou školu, kterou vedla moje maminka. Učila tam děvčata různým jídlům a vedení hospodářství a navíc ještě háčkovat a plést. Děvčata si to moc pochvalovala. Maminka dala také k místnímu truhláři udělat novinku, mycí stůl, to byl stůl se dvěma výsuvnými dřezy, do jednoho se dala horká voda, kde se nádobí mylo a do druhého (to už tam máme).

1. 12

Starší bratr mé spolužačky Dáši K. plul na lodičce k jezu, lodička se převrhla a on se utopil. Tenkrát ještě byly ve zvyku průvody pohřební a tak jsem viděla v průvodu

družičku oblečenou v černém oblečení, nesla polštářek a na něm zlomenou svíci. A potom hodně bílých družiček. Od té doby jsem žádný takový průvod neviděla.

S psacím strojem jsem se setkala velice brzo, tatínek měl psací stroj v ředitelně a mě lákalo na něm zkoušet psát. Ale šlo mi to velice pomalu. Bratr Mirek říkal, že můj tatínek psal dvěma prsty, na každé ruce jedním, ale že psal velice rychle. Tatínek byl také velmi šetrný, pokud šlo o školní peníze, nikdy nepřinesl domů ani list papíru ani tužku ze školy a naopak obálky, ve kterých přišly úřední dopisy, obracel rubem na líc. A na ty obálky již jednou použité psal nové adresy.

S telefonem jsem se seznámila u Jandourků. Tam byl jediný telefon v pracovně, kde seděl pan šéf a moje tety, telefon byl na zdi a když zvonil nebo chtěl někdo telefonovat, tak musel k tomu vstát. To se vytáčely číslice točením kolečka a ozvala se pošta, řeklo se telefonistce na poště, jaké číslo chceme a ona je vytočila, pokud bylo volné. Jinak se muselo čekat, až se na žádané stanici číslo uvolní. Když chtěl někdo telefon, musel si napsat žádost a důvod, proč a k čemu telefon potřebuje. Pak se sešla nějaká komise, která usoudila, jestli je žádost oprávněná, nebo není. Jinak, když už jsem u Jandourků nepracovala a chtěli jsme někam telefonovat, tak jsme museli jít na poštu, hovor si objednat a po odtelefonování tam za něj zaplatit. Když už mohl E. tisknout knihy, tak jsme často chodili na poštu. Potom dal svaz spisovatelů E. doporučení, aby mu byl telefon přidělen, žádost byla uznána oprávněnou a E. dostal telefon přidělený. Pan Švégr z Toušeně dal příslušné úřednici tatrunku. A tak dostal E. telefonní aparát přednostně, ale v roce 1951, kdy se měl Martin narodit, jsme telefon ještě neměli a potřebovali jsme sanitku na dovoz do Prahy, tak šel E. na četnickou stanici, místo na poštu a tam požádal o zatelefonování pro sanitku, měl štěstí, že žádal o telefonát policistu, který byl před krátkou dobou v téže situaci jako E. Sanitka rychle přijela, ale mně se do ní nechtělo, tak jsem si sedla vedle řidiče, a vzadu na místě pro pacienta seděl E. a moje maminka. Já jsem řidiče přemlouvala, aby zapnul houkání, ale protože jsme jeli v noci a silnice byly prázdné, tak to odmítal. Ale houkající sanitku jsem potom užila mnohokrát. Poprvé to bylo za bílého dne, kdy jsem přecházela u lékárny silnici k Narpě a podívala jsem se nalevo a viděla jsem, že jeden autobus jede na Boleslav a kam jede ten druhý, co stál na nástupišti, jsem nedohlédla, protože jsem upadla a ztratila vědomí. Ale brzy jsem ho získala. A hned jsem se sháněla po své

persiánové čepici, která mi při pádu spadla z hlavy. Viděla jsem, že tam vedle mě sedí žena jenom v blůze, napadlo mě, proč nemá kabát. Odpověděla, že řídila auto a když mě viděla ležet na zemi, tak přede mnou zastavila a kabát si nestačila vzít. Chtěla jsem jít domů, ale několik lidí mi řeklo, že je objednaná sanitka a že musím jít na prohlídku do nemocnice. Tam mě odvezli a měl službu můj spolužák primář interního oddělení Jarka Š. Ten řekl, že jsem si hnula krční páteří, jak jsem se dívala, jestli je volný přechod. Pak jsem ještě několikrát upadla za bílého dne a to už mě vezli na jednotku intenzivní péče. Když mě sanitka vezla na Homolku, aby mi dali kardiostimulátor, tak jsem se tak bála, až jsem se třásla, ale dopadlo to líp, než jsem čekala.

Když jsme chtěli mít rychle ohřátou vodu na čaj, tak jsme používali takovou spirálu, kterou jsme po úmrtí mého žáka z Brázdima zcela novou bez lítosti vyhodili do odpadků a později si koupili rychlovarnou konvici, která byla naprosto bezpečná. Když se nějaká porouchala, bylo lacinější koupit novou, než ji dávat opravovat. Při jedné jsem zapomněla, že chci rychlovarnou konvici a řekla jsem jenom konvici a pak jsem se divila, že tu vodu nevaří rychle. Pak jsem už byla poučená a vždy jsem žádala o rychlost.

Máme doma kopii sošky, jak si chlapec vyndává trn, když jsme byli v Itálii, uviděli jsme tam originál, mrkli jsme s E. na sebe a mlčeli jsme, chtěli jsme, aby ten originál uviděl M. sám jako první, povedlo se to. Monu Lisu v Louvru jsme viděli už s odstupem za sklem, protože ji před nějakou dobou jakýsi vandal poškodil, ale už byla opravená.

Máme doma několik žehliček, jsou raritami, ačkoli jsme je používali docela běžně, jsou celé železné, i s držadly, dávali se na roztopená kamna zahřát, a protože se ohřála žehlicí plocha i držadlo stejně, tak mamička šila z kousků látek chňapky, aby to nepálilo do ruky. Tyto žehličky jsme brzy nahradily elektrickými a ještě později elektrickými s regulovatelnou teplotou.

3. 12.

Když jsme bydleli v Bojanově ještě se dostavovala Sečská přehrada, dostavovala se kamením z lomu za Bojanovem. Přes Bojanov vedly sloupy vysoké, železné spojené ocelovými lany, na kterých byly zavěšené masivní jakési koše naplněné kamením. Kde ten lom byl nevím, ale ráda jsem se dívala na plné koše a na prázdné, které se vracely pro nové kamení. Velice brzo po našem příjezdu se přehrada dostavěla. Často jsme s tatínkem chodívali k Sečské přehradě, jeden rok jsme tam přišli a z domu visely rampouchy. Jiný rok jsme zase viděli na prvního máje se koupat lidi v Chrudimce. „To jsou blázni, prvního května se koupat“, říkali jsme. Ale druhý den jsme se šli koupat také.

V Brandýse byl jeden advokát, který koupil od hodně staré paní její dům a ona si vymínila při prodeji, že jí v domě nechá bydlet až do její smrti. Vzhledem k jejímu vysokému věku, to beze všeho podepsal a za dům zaplatil poměrně nízkou částku. Ale dopadlo to tak, že paní žila v prodaném domě, z laciné částky zaplacené za dům, se stala předražená částka, a dcera pana advokáta spala v zimě ve stanu (na zahradě toho domu) a pan advokát s manželkou v činžovním bytě.

Když jsem měla elektrický psací stroj byla to velká úleva, nejdřív jsem ho měla v zahradní místnosti, které říkáme skladiště, a pak jsem si vymyslela a dala udělat u truhláře jeden velký a dva malé stolky a to bylo velice pohodlné. Když jsem přepisovala nevím kterou knihu, myslím, že to bylo Děvčata a řeka, mě tak bolela záda, že jsem přecházela s psacím strojem z různé židle na druhou, abych si zádu ulevila a našla takovou polohu, kde by záda méně bolela. Elektrický psací stroj měl pro mě výhodu, že mě ani tolik nebolely prsty.

Gramofon jsme často užívali, někdy jsme si pouštěli hudbu ke snídani. Teta Hana si dělala pořádek ve věcech a nepotřebné věci dávala pryč. Mezi těmi pro ní nepotřebnými věcmi byly i staré klasické gramofonové desky. Jednou byli u nás Branaldovi s dcerou a já jsem pouštěla ty desky od tety Hany. To byly desky jeho mládí. On jimi byl nadšený, ale jeho dcera se mohla usmát, jaké jsou to ploužáky.

Jeden zubní lékař měl německé pacienty, přijížděli na víkend do ordinace, vzal sestru a technika, každému z nich dal tisíc korun a jeden den vzal pacientům otisky, technik mu do druhého dne udělal, co bylo potřeba. Pacienti byli spokojeni a mohli na konec víkendu odjet zase domů a všichni byli náramně spokojeni. A ten lékař si brzy koupil pozemek a dal vystavět dům, do kterého si dal nábytek zhotovený na míru a jezdí na víkend do Alp a také k moři. Je tady také možnost udělat určité zákroky českému pacientovi, který za ně hotově zaplatí bez potvrzení a nic nebrání tomu, aby se to účtovalo zdravotnické pokladně. Pokud to někdo neudá, tak je to tak.

Tatínek E. P. pracoval jako sanitář ve válce. Neměli léky a on balil práškový cukr do papíru, jako kdyby to byl lék. A podával to nemocným. A někteří se skutečně uzdravovali, protože věřili, že to je lék, který jim pomůže.

Můj tatínek četl klasickou literaturu, ruskou a francouzskou. Můj manžel četl klasickou literaturu všech řečí, protože když studoval srovnávací literaturu, tak musel znát veškeré literatury. Já jsem četla současnou literaturu, která vycházela, takže jsem znala všechno, co vydávala Mladá fronta a Československý spisovatel. V Brandýse bylo knihkupectví a papírnickví firmy Kubáč. V obchodě se střídali starý pan Kubáč a mladý pan Kubáč. Mladý pan Kubáč objednával kvalitní knihy, které vycházely a měl už pro ně předem připravené čtenáře. Mezi ně jsem patřila i já, takže pan Kubáč mi opatřoval současné kvalitní autory. Také mě seznámil s E. P. od kterého jsem dostala dopis jako Madlenka ze hry Ondřej a drak, kterou jsme hráli. Věděla jsem jméno autora, ale osobně jsme se neznali. E. P. taky patřil mezi čtenáře, které pan Kubáč zásoboval novinkami.

Když jsem chtěla srovnávat nádobu na odpadky v mém dětství a mládí s těmi současnými, uvědomila jsem si, že vlastně v mém dětství žádné popelnice na odpadky nebyly. Popel se stačil zužitkovat v zimě proti klouzání, lahve byly na zálohu a vratné a tak k vyhození byly vlastně krabičky od olejovek a těch se tolik nejedlo, aby bylo potřeba je nějak shromažďovat.

Ve válce byla minimální možnost, koupit si novou látku na šaty, tak se pro „nové“ šaty používalo přešívání starých šatů. Také se pletlo a pletené šaty nebo svetry se po nějaké době páraly a barvily a dělaly se ze starých vln nové svetry. Vzpomínám si, že jsem dostala od mého bratra jeho krásné šedivé sako, z kterého vyrostl. Švadlena mi ho

obrátila naruby a krásně ho přešila, bylo jako nové. A několik let jsem ho nosila.³

Do školy jsem chodila kolem obchodu zlatníka a hodináře pana Přikryla a upoutávalo mě, že pan hodinář vysypal sáček z luxu na velký papír a prohlížel, jestli tam není nějaká zapadlá součástka od hodin nebo kousíček drahého kovu. Jestli měl úspěch, nevím, ale dělal to zřejmě po každém luxování v krámě.

Vaření nebylo mým koníčkem, vařila jsem proto, že jsem musela. A moje maminka mě nechala o prázdninách odpočívat a nenutila mě do učení vaření. Mou spolužačku její maminka chtěla naučit vařit, což Věru nebavilo, a schválně jídlo kazila. Protože o jídlo byla nouze, tak maminka brzy zanechala pokusů, dceru učít vaření. Ale když jsme se vdaly, tak jsme všechno dohonily.

Můj tatínek pěstoval bource morušového, nevím, co ho k tomu přimělo. Jestli nějaká výzva, nebo finanční otázka, ale myslím, že když se bourec morušový zakuklil, že je posílal někam do Hradce Králové, kde se hedvábí zpracovávalo. Tito brouci byli v jednom pokoji na takových policích a dostávali žrát listy moruše. Jak to jedli, tak to lupalo, protože v té místnosti nikdo nespal, tak to nevadilo, jenom o prázdninách jsme tam s Martou spaly a to lupání nám vadilo. Ovšem vadilo to jenom když jsme se probudily, jinak jsme měly dobrý spánek, a nevadilo nám to, ale vadily nám vlaky a povozy s koňmi, které jezdily do sousedního hospodářského družstva.

E. měl přednášku v NDR. Přišel k němu vystudovaný archeolog a povídal, já jsem se stal archeologem díky vašim řeckým bájím. Ty jsem si tak oblíbil, že jsem chtěl vědět víc a dal jsem se do studia.

Pokud bylo v naší knihovně určité množství knih, bylo možno je řadit a dalo se v nich vyznat. Když se překročilo jisté množství, už nebylo možno mít v řazení systém. A dopadlo to tak, že když bylo potřeba knihu, jejichž výtisk jsme měli třeba třikrát, že se šlo do knihovny si ji vypůjčit. Protože její nalezení ve vlastní knihovně, by spotřebovalo víc času, než cesta pro její výpůjčku.

Někteří malíři měli ve zvyku chodit do škol a učitelům nabízet své obrazy. Většinou dobře dopadli, protože učitelé měli rádi zdi ozdobené obrazy. Můj tatínek mezi ně patřil. Když už jsme měli obrazů dostatečné množství, zakupoval obrazy pro školu.

³ Tím obrácením saka naruby přišlo zapínání na správnou stranu a ošoupané konce rukávů se na moje kratší ruce odstříhly.

Vzpomínám si na obraz řeky Chrudimky, který měl od malíře černý rám. Moje pianino bylo černé a rodiče umístili obraz Chrudimky nad pianino. Mně se to velice líbilo. Jednou přišel pro Mirka kamarád, a než Mirek byl schopen odejít, tak jsem kamaráda uvedla do jídelny. Rozhlédl se po pokoji a na obraz Chrudimky nad pianinem řekl: „No to je ale kýč.“ Ačkoli jsem věděla, co kýč znamená, překvapilo mě, že bychom měli kýč v rodině. Tento název si asi zasloužily obrazy žen v krojích, protože ty obrazy nebyly pověšeny, ale zůstaly na skříni. Teď si na ně vzpomínám a ráda bych je viděla, a jistě to ohodnocení nebude valné, přesto bych k nim chtěla dát hezké rámy (ty jsou v garáži v té skříni jak se tam vejde napravo).

Mám hodiny, které se nám velice líbí, ale nenatahujeme je, mají na sobě jelena a jsou z Pičína, ty jsme měli jako jediné hodiny doma. Pak Martin, když dostal tu skříňku, tak na ní jsou hodiny, z Čelákovic je dostal od babičky a na veškosnu v jídelně jsou taky hodiny. A teď nevím, kterých hodin se to týká, ale jedny jsme dali opravit panu Markovi a ten řekl, že nejdou opravit. Pak se E. domluvil s hodinářem z Čelákovic, který byl skaut a dal hodiny opravit k němu a ten také řekl, že nejdou opravit, moje sestřenice Madlenka má nebo měla za manžela sběratele hodin. Ten se tomu velice věnoval. A jedny hodiny, které oni mají, byly vyfotografované v hodinářském časopisu a před několika lety tam byla uváděna jejich cena 40 000 Kč. Když jsme se s ním začali stýkat, tak jsme mu tytéž hodiny dali, co byly u pana Marka, pana hodináře a on říkal, že je z těch hodin odebraná nějaká součástka, kterou udělal a do hodin vložil a tím je zprovoznil. Jsem ráda, že byly u dvou hodinářů, že není jistota, který tu součástku vzal. Pak máme starodávný budík, který měla maminka na nočním stolku v ložnici a ty Oloušek také opravil. Když jsem učila ve Dřevčicích, chodila jsem o tělocviku, když bylo hezky, cvičit s dětmi ven. Protože tam nebylo slyšet školní zvonek, tak jsem používala budík, který nevím proč, jsme přivezli z Čelákovic. Ten šel jenom, když se s ním hrkalo. To byla výborná pomůcka, protože když někdo zlobil a na vteřinku byl hodný, tak jsem na to poukázala a za odměnu jsme mu dávala k hrkání toho budíka, takže on byl tím poctěný a pak když musel hrkat budíkem, tak nemohl zlobit. Kam ten budík přišel, nemám ani potuchy. Když jsem několik let učila, požádala jsem si na úřad o poukaz na hodinky. Tam uznali, že učitelka hodinky potřebuje a poukaz mi dali. Nebýt toho, že

švagrová Boženka měla svůj obchod (s kuřivem) vedle hodinářství, tak bych krásné švýcarské hodinky nebyla měla. Jenže teď mi to není nic platné, v několika hodinářstvích mi řekli, že nemají součástky, dokonce mi to řekli i ve Švýcarsku. Tak se o opravu budu pokoušet znova.

Maminka měla hodinky po první tatínkově ženě, jak se tenkrát nosily, zlatou šňůru kolem krku, na konci té šňůrky byly hodinky, které se dávaly do kapsičky v pase a zakrýval se ciferník zlatým víčkem a na něm byly také nějaké polodrahokamy, věděla jsem, že je maminka nenosí, což jsem chápala a když je tatínek dal paní učitelce, která u něj učila a jejíž tatínek byl profesorem hry na housle, kam chodil Mirek, když ty hodinky té paní učitelce daroval, předpokládal, že bude na Mirka schovívavý. A byl. Podobné hodinky měla babička čelákovická a nabízela je Martinovi. Ten je odmítl, tak je nosil František a údajně je ztratil. Nebo je prodal?

Maminka měla svoje hodinky na ruku, které byly starodávné ale ne hezké. Proto jí Ježíšek u nás nadělil krásné tenkrát moderní hodinky na ruku. Můj tatínek si kdysi koupil zlaté kapesní hodinky, které měly na víčku monogram F. C. A když se narodil panu řediteli Arnoldovi vnuk, tak ty hodinky pro něj koupil od dědečka. Dědeček potom velmi litoval, že je prodával, když se jemu narodil vnuk a on už neměl tak krásný dárek, který by mu dal.

S mým nejstarším bratrem, kterému se říkalo malý Věna, ačkoli byl větší než jeho tatínek, kterému se říkalo Velký Věna. Od Vény si pamatuju, že mi dal z umělé hmoty šálek s talířkem zelené barvy, což byla tenkrát novinka. Já jsem měla ten šálek velice ráda a pamatuji se, že mi bylo asi sedm let a maminka mi do něj dala mléko, dala mně židli ven jako stůl a stoličku jako sedátko a jedla jsem k tomu čerstvou housku. Ty pekli Bojanovský pan pekař jenom v sobotu a mně to tak velice chutnalo a líbilo se mi, že to jím venku. Pak jsem taky dostala v Praze moderní čepici podobnou jako měl generál Franko, to byl španělský diktátor, ale nevím, jestli tu moderní čepici mi nedaroval bratr Pepa, protože to bylo od Ježíška. Taky jsem od Vény dostala první jojo v Bojanově, pak ho měly holčičky paní učitelky Rulíkové a pak už se přidávaly další děti. Když Věna skončil vojenskou službu na Podkarpatské rusi, přivezl mi vyřezávané lidové postavičky, jednou večer, to už bylo v Hlinsku, byl Věna se mnou a s maminkou v kuchyni, maminka pletla a já jsem háčkovala kraječku na prádlo, něco jsem vykládala a

máchla jsem rukou a tak nešikovně, že jsem si vrazila háček do stehna přes župan a prádlo. Věděla jsem, že háček je zahnutý a bála jsem se na něj sáhnout, abych si neroztrhla maso. Věna ke mně přistoupil a nevím, jak to vystihl, že háček vytáhnul tak, že mně netekla ani kapka krve.

Když jsme jeli vlakem na dvacátý všesokolský slet, dívala jsem se z okénka a nedbala na varování mamičky, že mi může padnout něco do oka. A taky se to vyplnilo, padlo mi něco do oka. Bolelo mě to celé odpoledne i v noci i druhý den ráno. To jsme se sešli s Vénou a ten mě hned odvedl do sokolské ošetrovny. Tam mi s tím něco udělali a já jsem se mohla s Vénou jít krásně podívat na cvičení žen.

Asi v tercii jsem zjistila, že špatně vidím na tabuli, byla jsem u lékaře a ten mi předepsal brýle, ale měla jsem je nosit jen na tabuli a do divadla, jinak ne, aby si oči na to nezvykaly.

Ještě si vzpomínám, že jsem byla v Praze u lékaře, zdálo se mi, že mám jednu klíční kost větší než druhou. U toho lékaře byl se mnou můj tatínek a panu doktorovi bylo pravděpodobně jasné, že tatínek udělá všechno, co chci. Pan docent usoudil, že jsem asi nějak spadla, ale že rozhodně nedoporučuje to operovat, že bych tam místo té nepatrně vystouplé kosti měla šev po operaci. A když už jsme byli v Praze, tak jsem tatínka ještě požádala o nové plavky. A tak místo operace kosti jsem měla další parádu.

Maminka se myší velice bála, proto jsme mívali vždycky kočku. A pamatuji se, že jsme jednou měli myš a maminka utekla z domu na schody. A dívka, která jí pomáhala, chtěla z chodby myš vystrnadit, já jsem dělala hrdinu, že tu myš taky odtamtad vypudím. Ale když se myš objevila zpod skříně, začala jsem ječet a utíkala jsem za maminkou z domu. Jak to dopadlo, už nevím. Pak když jsme bydleli v domě za naší zahradou, měli jsme tam taky myš a tak jsme si půjčili od maminky kočku a vzali ji k nám. Kočka doběhla do kuchyně a vyskočila na závěsné skřínky. Já jsem tam měla narovnané porcelánové nádobí a kočka se kolem toho motala a chodila tam a já jsem dole trnula a říkala jsem kočičko, prosímtě, neshoď a nic nerozbij a kočka byla poslušná a poslechla mě a nic neudělala, ale myš, jak tam cítila kočku, tak utekla od nás pryč, což mi velice vyhovovalo. Jeden rok byl zvlášť úrodný na myši. Opatřila jsem si takové pasti na myši, které tu myš nezabíjely. Chytila jsem je do pastičky a nesla daleko na zahradu, co nejdál od domu. A bylo jich hodně, skoro padesát. Ale všechny jsem

vychytala a dům myší zbavila.

Maminčina kočka měla kořata a jedno kotě bylo takové plaché, nedalo na sebe sáhnout, ačkoli ta jiná kořata se dala hladit a chodila za maminkou. Potom najednou ta plachá kočka zmizela a mysleli jsme, že se druhý den vrátí a ona byla pryč asi měsíc. A mysleli jsme si, že už ji něco přejelo, pak najednou se objevila a k mamince se lísala a když maminka vařila, tak si jí sedala na bačkory a dala se hladit. Litovali jsme, že nám nemůže říct, kde byla, co zažila, že se tak změnila. Pak nás napadlo, že možná chodila k chlapcům, co bydleli v našem domě, na holuby a že ji proto zavezli daleko od domova, ale to jsme se jenom domnívali.

Když jsme byli v Bojanově, tak dal tatínek udělat Mirkovi lyže v menší velikosti, ty jsem potom v Hlinsku zdělala já. A chodila jsem s Martou, jejím bratrem a Zimmerovými holčičkami lyžovat. Ve válce přišlo nařízení, odevzdat lyže pro armádu, když Němci nastoupili tažení do Ruska. Pro tatínka bylo samozřejmé, že lyže na německou armádu nedá, rozzřezal je a maminka na nich upekla králíka na neděli, já jsem taky nic nenamítala na rozřezání, těšila jsem se, že po válce budu mít nové lyže.

Martinova třída měla povinné lyžování a tak tatínek koupil lyže pro nás všechny tři. Našli jsme hezké místo u Mladé Boleslavi, kde to šlo z kopce a pak do kopce, čímž se to zastavilo. Jednou ale dědeček upadl a tak jsme s lyžařským výcvikem skoncovali. Ale lyže odpočívají v kůlně a je jim tam dobře a nám bez lyžování také.

Když jsme rozbalovali vánoční dárky, tak moje maminka vánoční papíry urovnávala a schovávala na zabalení příští rok a ve válce se to hodilo, to nebyly žádné papíry vánoční k dispozici a já jsem měla dárky, které se na faře dávaly, balené v krásných vánočních papírech a potom to dělala teta Ela, taky, si je rovnala a já jsem si všimla, že koukají, kolik kdo dostává dárků, že u těch tet nešlo, aby něco dostaly, ale aby měly dárek, který si mohou rozbalovat, tak jsem různé maličkosti schráněla od jara, tak jsem jeden rok balila asi 110 dárků a to jsem dělala dlouho do noci, a všimla jsem si, že tety koukají kolik kdo dostává dárků a když si všimly, že mají stejně, tak byly spokojeny. Staniol jsme schovávali celý rok, uhlazovali a dávali do knížek a balili jsme do nich čokoládu, kterou maminka dělala a tu můj tatínek měl moc rád, tu doma dělanou. A na Hod Boží jsme do snídaně dojídali zbytky a to jsme byli velice rádi.

Babička čelákovská chodila k nám na Vánoce s Františkem, když byl malý, když vyrostl, tak chodil někam jinam, když už byl velký, chodil zase k nám. Jeden rok pozvali babičku do Liběšic, babička jim to slíbila, Martínek strašně plakal, my jsme babičku přemlouvali, aby šla zase k nám, ona odmítala, byla v Liběšicích, k nám přišla na Hod Boží. A ten další rok, pak říkala babička: „Edy a jak to bude o Vánocích?“ „A co, maminko, myslíš?“ Ona povídala: „Já bych přišla k Vám,“ tatínek řekl: „No to budeme velice rádi“. Tak nevím, co jí v těch Liběšicích rozladilo, že se zase rozhodla chodit k nám. A to nejdřív nám přibývali hosti a potom zase ubývali, až jsme pak zůstali sami tři.

František měl před zkouškou z anatomie a stačil se naučit jenom část těla, na druhou část už neměl čas, ale měl štěstí a dostal tu část, kterou uměl. Pak něco bylo Míše, nějak stonala, někde ji bolelo a František jí pohladil a řekl to přestane, a dotkl se nějakého místa, podle toho poznal, co jí bolí, tak jí vzal ke kamarádovi odborníkovi na tu bolest, kterou ona naznačila, že jí bolí. A ten kamarád byl udivený, že to byla specifická záležitost a že někteří odborníci na to nepřicházeli. A František jako praktický lékař na to přišel, takže mu Míša dopomohla ke slávě.

František měl dvě auta, jedno malé, staré, kterým jezdil za pacienty a když jezdil do Prahy, tak jezdil tím velkým novým autem. Ladka zrovna tak, měla krásný kožich, v kterém chodila do Prahy a obyčejný kabát, který nosila po Čelákovicích. František byl oblíbený, třeba řekl pacientovi: „Já bych Vám měl předepsat, abyste nekouřil a nepil, ale když já kouřím a piji, tak Vám to nemůžu předepsat.“ A to se těm kuřákům, kteří si rádi dali cigaretu a skleničku něčeho, velice líbilo a oceňovali to.

Eduard byl jediný básník, který nikdy nevyšel v časopise Tvář, když tam rozhodoval František o tom, kdo tam bude tištěn.

Babička Čelákovická na Štědrý den spávala u mojí maminky. A na Hod Boží jsme jezdili do Liběšic a babičku jsme tam nechávali. Zatímco jsme se vypravovali do Liběšic, tak maminky seděly v křeslech, malý Martin šel kolem babičky čelákovské a pohladil ji. Babička čelákovská se dala do pláče z radosti: „Mě už tak dlouho nikdo nepohladil“.

S bratrem Václavem jsme se měli velmi rádi. Když učil a přišel na prázdniny k

nám, vyprávěl mi zábavné historky o svých žácích. Když jsem byla starší, vyprávěl mně o slečnách, s kterými chodil. Když potom jeho žena zamezila komunikaci s námi, bylo mi to velice líto. Na jednom pohřbu, když jsme byli kousek od sebe, tak jsem k němu přistoupila a dala jsem mu pusy. Vlastně to bylo jako na rozloučenou, protože pak už jsme se spolu nesetkali (to kvůli jeho ženě).

Dědeček, on se o Martina moc nestaral, když byl malý, až když s ním mohl komunikovat, ale vždycky zasáhl, když bylo potřeba. Třeba Martin měl nevyvinutá jádýrka (v nožičce) lékař mu předepsal takový pásek, který mu držel nožičky, aby se mu jádýrka dobře vyvinula, ale Martin už dával nožičky nahoru a teď když měl ty pásečky, tak je nahoru nemohl dávat a plakal. A jeho tatínek řekl, přines mi plavky, to jsem se divila, na co plavky a tatínek si oblékl plavky a vzal Edu do pracovny na gauč. Položil tam Martina a stoupl si obkročmo nad něj. A začal nad tím poskakovat, to se Martinovi líbilo, protože to s ním házelo jako na houpačce. Mezitím si navykl nožičky místo dopředu dávat je na stranu. A přitom se smál. Eduard byl celý zpoceny, proto měl ty plavky. Když bylo potřeba, aby se Martin zapotil, tak sem ho zabalila a tatínek mu hrál loutkové divadlo. Bylo to něco legračního a Martin zapomínal, že je mu horko. Jednou měl taky na pusince vyrážku (opar), která byla potřeba strhnout a namazat to mastičkou léčebnou, já jsem takový úkon nebyla schopna udělat, ale tatínek se toho ujal a tím Martinovi velmi pomohl.

Než se Martin narodil tak byla u nás maminka a chtěla, abych už jela do Prahy. Protože jsme neměli auto, ani telefon, tak šel Eduard na četnickou stanici a tam byla zrovna jeden V. B., který měl nedávno stejnou záležitost, tak ten měl pochopení a jako V. B. zavolal a hned přijela sanitka. Já jsem ale nechtěla ležet v sanitce, tak jsem si sedla k šoférovi a v sanitce ležela maminka a seděl Eduard. Když jsme vcházeli do budovy, než jsme přišli k lékaři, tak bylo na hodinách tři hodiny. Hned jsem přišla na řadu a Martin má čas narození 03:20. Dělal jsem všechno, co se má dělat, proto ta krátká doba od příchodu k narození. Předtím jsem četla nějakou knihu, kde byly na dovolené rodiče s asi šestnáctiletou dcerou a šli tam na procházku a plni zděšení viděli, že proti nim jde dívka, která jakoby vypadla z oka té mamince. Bylo jim to divné a šli se

zeptat, kdy se ta slečna narodila a on to byl tentýž den jako její dcera. Pak se zeptali kde se narodila a ono to bylo tamtéž, kde se narodila jejich dcera, jak to dopadlo už nevím, ale měla jsem strach, aby se nám to stalo. Naštěstí neměli volná lůžka, tak mě dali na pojízdné lehátko a Martínka dali ke mně, takže jsem měla jistotu, že není vyměněný a slyšela jsem v šest hodin, jak tam přišel E. a ptal, jak to se mnou vypadá a oni řekli, že už se brzo děťátko narodí a já jsem měla chuť tam zakřičet, že už je narozený, ale pak jsem si to netroufla.

Mirek byl se svou společností na Záložně a hrála tam hudba. Jeden host zavolal číšníka a říká: „Pane vrchní prosím vás zeslabte to, moc to řve.“ \vrchní odešel a za chvíli přišel a povídá: „Je to takhle dobrý pane staviteli? A ten spokojeně kývl hlavou. „Račte dovolit pane staviteli, ale já jsem na to ani nesáhl.“

15. 5. 2016

Kamila Vilímková, pozdější docentka FF UK, přišla v septimě s návrhem, že bychom mohli hrát Dykova Ondřeje a Draka. Souhlasili jsme a ona už měla i návrh na hlavní postavy Ondřeje a Madlenku, Jana Verneru a Alenu. Režíroval to rozestudovaný právník. Vyskytl se ale jeden problém. Polibek. Ondřej ani Madlenka ještě se s nikým nelíbali, neuměli to. Režisér, místo aby nás otočil zády k jevišti a polibek nechal markýrovat, tak nás posílal do Panské zahrady, ať to tam zkusíme a naučíme se to. Ale asi jsme to předstírání polibku se naučili sami. Po představení jsem dostala na svou adresu pro Madlenku báseň, o které jsme přemýšleli, kdo jí napsal, ale Kamila to rozhodla: „Holky, to napsal On.“ Knihupec pan František Kubáč mě později s autorem seznámil, a bylo z toho manželství, které trvalo 39 let.

Ve svém dětství jsem vídala kuchyně s kamny na vaření a troubou na pečení. Kuchyň měla jídelní stůl se židlemi a příborník na nádobí nazývaný Kredenc. V roce 1948 jsem četla inzerát Chotěbořské firmy na tzv. Americkou kuchyni. Byly to závěsné skříňky na zeď a pod nimi skříňky se dřezem na umývání nádobí. Na jejich horní ploše se mohlo připravovat jídlo. To mě velice upoutalo, a hned jsem si napsala objednávku.

Můj tatínek mi objednávku nesl na poštu. A od vrátek se vrátil a řekl mamičce: „Ať ta holka neblázní a koupí si normální kuchyni.“ Mamička byla asi téhož názoru ale nic mi nevymlouvala.

Můj bratr Mirek bydlel na Vrábí v novostavbě s kuchyní a pokojem. Byl jmenován ředitelem školy do Nedomic. S bytem ve škole, v uvolněném bytě po něm jsem měla bydlet já. Město postavilo dvouletkový činžák na zahradě mého tatínka, kterou od něj vzali bez náhrady. A tak rozhodli, že byt po Mirkovi dostanu já. Ten dvouletkový dům měl určené obyvatele. Jedné rodině ubyla nějaká osoba. Takže ztratili nárok na ten byt. A tak jsem jej dostala já. V tom domě byla malá úzká kuchyně, takže se tam krásně vešla ona Americká kuchyně. Kdo měl normální kuchyni, musel zrušit dveře v té kuchyňce, nebo z pokoje udělat ubytnou kuchyni. Na mou kuchyni, která byla v té době raritou se chodili lidé dívat. A mnozí napodobili mou tehdejší malbu: různobarevné puntíky rozházené po stěnách a po stropě. Nyní už jiné kuchyně nejsou, než tzv. kdysi americká.

Dům číslo 306

bydlela jsem v secesní vilce ČP 306 v Nádražní ulici. Na svou dobu byla velice pokroková. Byly tam tři velké propojené pokoje a malá kuchyňka, která byla počítána jako pokoj pro služebnou. Vilka měla koupelnu s kotlem na ohřev vody. Koupelnu neměla vilka, která byla stavěná později v Hlinsku pro ředitele chlapecké a dívčí školy. Koupali jsme se v neckách. Ta vilka v Brandýse nad Labem byla postavena v roce 1897 a někdy v šedesátých letech byla zbořena, aby se postavilo autobusové nádraží.

Škoda, že se nějakým způsobem nevyužila tato vilka, právě tak jako evangelický kostel proti kinu. To byla hezká stavba s kulatou střechou a mohla sloužit jako domov pro seniory nebo pro mládež. Na stavbu kostela snad dával můj tatínek nějaké peníze.

Jednou se vzpomínalo na počasí o Vánocích. Já jsem říkala, že když jsem byla malá, že vždycky byl o Vánocích sních. Martínek řekl: „Maminko, když já jsem byl malý, tak byl vždycky o Vánocích sních.“ Za krátkou dobu po tomhle byla zpráva, že za posledních sto let bylo jenom asi 32 Vánoc se sněhem. Zřejmě dítěti ty hezké Vánoce se tak vryly do paměti, že na ty bez sněhu přestalo myslet. Malý rozdíl byl v tom, že když jsme bydleli v Bojanově nebo v Hlinsku, že tam byl sních, který nebyl tady v Polabí. Před nějakou dobou jsem přišla na dopis, který psal můj bratr Václav, který byl u nás na Vánocích a společně jsme bruslili a on lyžoval a ze zasněženého Hlinska odjížděl do Brandýsa a psal, že v Pardubicích přestalo chumelit a za Pardubicemi přišlo a když přijel do Brandýsa, nebylo tu po dešti ani po sněhu památky.

Za všechna léta, kdy jsem dostávala o Vánocích spoustu dárků, si pamatuji T.G.M. ve fotografii. Pohádky Elišky Krásnohorské na Křídovém papíře; rukavice a ponožky na lyžování s modrým pruhem. A stejnou barvu měla tenkrát módní čepice, která měla tvar jako čepice generála Franka se střípcem.

Maminčiny sestry z Brandýsa nám dávaly na každé Vánoce bohaté dary. Jeden rok kromě jiného jídelní servis se zlatými pruhy na okraji a příští rok kávový servis s tímtéž okrajem. To jsme na tom jídali při slavnostních příležitostech a tak se mi to líbilo, že když jsem měla možnost vybrat si servis do výbavy, že jsem si také vybrala s úzkými proužky ale ve stříbrné barvě, ačkoli ten náš domácí byl ve zlaté barvě. To ve mě vzbudilo lásku k servisům, že když jsem měla možnost, tak jsem si opatřila další servis. A nevím, co s těmi servisy udělají dědicové.

Můj tatínek měl pole, které pronajímal. Když po 89 roce se vracel zabavený majetek, byla nějaká schůze, na kterou byla zvaná paní Králíková a ptala se, jestli tam půjdeme společně. Já jsem ale žádné oznámení o účasti nedostala. Pátrala jsem proč a dověděla jsem se, že nám to pole nebylo nikdy zabaveno, že tatínek nebyl kulak.

Když nastalo politické uvolnění, snad to bylo v roce 69, byli jsme s E. a Martinem na Čedokovém zájezdu v Itálii. Jeden člen spisovatelů, který byl považován za disidenta měl na konaném spisovatelském sjezdu proslov, který vzbudil velký aplaus, když se to E. dověděl po návratu požádal onoho disidenta, jestli by mu ten proslov půjčil. Až jestli mi to strana dovolí. V té době uvolnění přišel za E. funkcionář svazu spisovatelů a ptal se ho, jestli by byl ochoten, stát se v Rakousku kulturním atašé. Beze všeho odpověděl

E., ale já nejsem ve straně. Funkcionář odpověděl: „Ale to nevadí“. Jenže vadilo to. Kulturním atašé se nestal. Za nějakou dobu se zřídilo nakladatelství Naše Vojsko a E. byl požádán, jestli by se chtěl stát redaktorem v Našem vojsku. „Ano ale já nejsem ve straně.“ „To nevadí“ zněla odpověď. Protože šlo o práci, tak to nevadilo a E. v našem vojsku pracoval. Seznámil se s dr. Zdeňkou Psůtkovou. Karlem Teissigem a Dr. Františkem Benhartem. A mnoha dalšími. Manžel Dr. Zdeňky Psůtkové byl člen Č. Filharmonie Václav Cvrček. Ten při jednom koncertě se díval do hlediště a říkal si, tam sedí pán podobný E. Petiškovi a vedle něj sedí paní, to je zvláštní, ta je podobná paní Petiškové. Ona podobná paní se usmála a kývla hlavou, tak poznal, že nejde o podobu. Jednou jsme chtěli jet do Hlinska. Neměli jsme ještě telefon. Tak E. telefonoval z našeho vojska na nádraží, aby se dověděl, jak jezdí vlaky. Slyšel to Dr. Benhardt a ptal se: „Co máš s Hlinskem. Já mám manželku z Hlinska, řekl E.“ Já mám také manželku z Hlinska. E se mě pak ptal: „znáš nějakou Naňkovou?“ „Ano, Irenu a Jitku.“ řekla jsem. A tím bylo nastartováno mnohaleté přátelství.

Chodili jsme nakupovat do konzumu. Zaplacenou částku nám vpisovali do malého notýsku, na konci roku před Vánocemi sečetli kolik jsme tam utratili peněz a podle toho nám dali určitá procenta peněz, nebo za ta procenta potraviny. Většinou jsme si brali fíky a datle.

Jeden rok jsme jeli do Sovětského svazu. Když jsme jeli do Kyjeva, drcl vlak. Někdo řekl: „Přejeli jsme Annu Kareninu“. Dali jsme se do smíchu, ale smích nás přešel, když jsme se dověděli, že jsme skutečně přejeli nějakou ženu.

Jednou jsem křičela ze spaní jako malá. Bylo to v Bojanově. Zdálo se mi, že kopu do trnitého křoví. A že mě trny bodají do nožiček. Mamička se šla podívat a zjistila, že mám oteklé nožičky. Dala mi na ně studené mokré obklady. Nevím, jestli to bylo dobře nebo ne. Druhý den lékař zjistil, že šlo o revmatickou horečku. Chodila jsem ven se zafačovanými nohama. A byla tím středem zájmu. Když mi bylo asi čtyřicet let, při rentgenu srdce se ptal lékař, jestli jsem neměla revmatickou horečku. Výsledek byl po letech kardiostimulátor a sedmnáct i zdravých zubů vytrhaných.

V roce kdy byl první člověk na měsíci jsme byli v Benátkách. Byli jsme někde na

výletě a přišli jsme se do restaurace napít. Tam bylo plno lidí a dívali se na televizní vysílání jak první člověk chodí po měsíci. Ještě jsme tenkrát neměli televizor. A tak jsme byli rádi, že onen důležitý krok jsme mohli vidět v přímém přenosu.

O prázdninách jsem jezdila s maminkou do Prahy a bydlely jsme u jejích sester, které v Praze bydlely. Jeden rok jsme jely do zoologické zahrady. Ale z toho si nic už nepamatuju. Moje teta Berta bydlela v Potockého ulici. A vypravovala, že tou ulicí se vracíval z projíždky na koni prezident Masaryk. Když teta slyšela koňská kopyta, běžela k oknu a pana prezidenta pozdravila a zamávala mu. A teta říkala, že on už se koukal k jejímu oknu a že ji zdravil.

Vzpomněla jsem si, že můj tatínek dával nějaké rodině z vesnice blízko Hlinska na neděli bochník chleba a dvacetikorunu, že jejich syn, který chodil k tatínkovi v Hlinsku do školy, tak si pro to chodíval vždycky v sobotu.

Do Národního divadla jsem chodila jako studentka na vysoké škole. Snad na každé představení. Ovšem bylo to k stání na galerii. Když nebyla obsazena všechna sedadla, tak nám uvaděčky říkaly, ať si sedneme. Ale nevýhoda byla, když bylo delší představení. Že jsem musela odejít před koncem představení, abych stihla autobus do Brandýsa.

S Edou jsem chodívala také do divadel. Překvapilo mě, když skončila Carmen, že Eda povídal: „To bylo smutný.“ Já jsem nevnímala tak děj jako spíš hudbu. A Eda vnímal i děj. Jednou nevím na jaké představení jsme měli lístky do lóže a s námi tam byli dva mladí lidé. Slečna si zula obuv a oblékla si střevíčky. Obuv, kterou zula dala do igelitové tašky a pověsila na věšák. Eda byl zvyklý, že nosil moje igelitky a když skončilo představení tak vzal igelitku z věšáku a šli jsme na autobus. Slečna se chtěla přezout z parádních střevíčků a střevíčky nikde. Její partner se rozběhl po schodech a včas odebral Edovi jejich igelitku.

Jednou byl zájezd Čedoku do Českého Krumlova. V zájezdu bylo divadelní představení Krále Leara na scéně s otáčivým hledištěm. To se mi velice líbilo i to,

že jsme měli několik hodin volna na prohlídku Českého Krumlova. Když se jednalo o to, jestli otáčivé hlediště zrušit a nechat tam Krumlovské divadlo v původním stavu, byla bych se ráda přimlouvala za otáčivé hlediště, které bylo určitou raritou. Ale jak to dopadlo, nevím. Snad tam zůstalo.

Na Slovensku jsem byla prvně na svatební cestě. To jsme měli pobyt v Tatranské lomnici v Grandhotelu a podnikali jsme vysokohorské túry. Slovenskem jsem byla nadšená a udělali jsme si i výlet do Čičman, kde byla tenkrát krojová rezervace. Byli jsme také v Bratislavě a od té doby už jsme se na Slovensko nepodívali, nevím proč.

Moje první zahraniční cesta byla jeden krok v Krkonoších za hraniční čáru do Polska. Bylo to pro mě určité vzrušení. Byla bych se ráda podívala na Podkarpatskou rus, ale představa dlouhé cesty vlakem mě odradila. Když byla pak možnost cestovat, velice ráda jsem cestovala. Jeden rok jsem cítila touhu jet do Anglie a ta touha byla tak silná, že jsem tam podnikla Čedokovou cestu. Myslela jsem, že mě tam něco zvláštního potká a byla jsem udivená, že nic zvláštního mě tam nepotkalo. Nepočítám-li zájezd do Oxfordu a do rodného domu Shakespeara. Tím domem jsme procházeli a v jedné místnosti jsem cítila zvláštní pocit vzrušení jako v domě Bílkově v Praze. Přála jsem si jet v patře autobusu a to se mi podařilo. Taky se mi podařilo koupit pro Martina konvici na čaj ve tvaru psacího stolu, kterou by si rád koupil při své jízdě, ale neměl na ni peníze. Pro Edu jsem koupila figurky anglických policistů. Sobě jsem nekoupila nic.

Nevím, jak se to stalo, že jsme nedostali leták s nápisem ve smyslu: „Pamatuj, že poslouchání zahraničního rozhlasu je trestáno.“ Ten leták jsme na rádiu neměli a vesele jsme zahraniční rozhlas poslouchali. Taky si vzpomínám, že bylo jeden rok nařízeno odevzdat lyže německé armádě, aby mohli vojáci na lyžích se dostat do sovětských měst. Pro mého tatínka to bylo naprosto nepřijatelné a raději lyže rozřezal a maminka na nich udělala oběd. Já jsem neprotestovala proti zničení lyží, těšila jsem se, že po válce budu mít nové.

Když bylo v roce 1941 zrušeno vydávání časopisu Mladý hlasatel, byla to jistě pro mě velmi nepříjemná záležitost. Mladý hlasatel stál 50h a vycházel v sobotu. Hned ze školy jsem pospíchala do papírnictví a výtisk si koupila. Na zadní straně vycházel

komiks Rychlé šípy a to jsem velice milovala. Na obsah článků a básniček z časopisu nemám žádnou vzpomínku. Ale bratr Mirek odebíral časopis Mladý čtenář, ten byl vypraven na výborném papíře a články odtamtud jsem si dlouho pamatovala. Tatínek odebíral Národní osvobození, deník a mamička časopis Radost hospodyňky na křídlovém papíře. Tam byly různé novinky, které jsme si obstarávaly.

Po atentátu na Heydricha Němci rozhlásili, nenajdou-li se pachatelé, že popraví každého desátého Čecha. U někoho nastalo veliké zděšení, ale můj tatínek suverénně prohlásil: „To oni si netroufnou.“ A také si to netroufli. Ovšem Lidice měly krutý osud. Ale jméno Lidice je tak krásné, že Američané na jejich památku dávali jméno Lidice svým některým dcerám. Děsilo mě kromě celého osudu Lidic také to, že jedna žena měla několik dětí a tak nejstaršího syna, který mohl jako dítě být u ní, přiřadila k manželovi a u něj jako muž byl popraven.

Pan Jaroslav Hilský jako chlapec byl u odvodu, kde se vybírali chlapci na odklizení trosek do Německa. Kdo byl schopen šel na jednu stranu a kdo nebyl schopen, šel na druhou. Pan Hilský byl schopný a smutně si vzpomínal, jak bude maminka nešťastná a v zamyšlení šel na stranu neschopen místo schopen. Nepřišlo se na to, nikdo ho neudal a tak on na odklizení trosek nešel. Ale byl tam náš známý Pavel a ten líčil jeden nálet kam padaly bomby blízko něj. On to líčil tak humorně, že utíkal z toho místa tak rychle, že natrhl Ovence (to byl olympijský mistr světa v běhu).

Po velkých náletech byly natištěné pohledy „Milí rodiče, jsem v pořádku a zdráva“ i když byla válka, pošta fungovala výborně a rodiče hned druhý den dostávali zprávu.

Teta Eliška ráda mluvila se svými obchodníky. Tentokrát mluvila s paní Smolovou z Jenštejna. Ta vyprávěla, že její dcera Marcelka má novou paní učitelku, kterou velice miluje. Paní to líčila tak sugestivně, že obě přitom slzely. Teta Eliška se zeptala, jak se ta paní učitelka jmenuje. Když se dověděla, že je to její neteř, bylo slziček ještě víc.

Psávala jsem si deník a nedávno jsem si ho četla. Vždycky jsem si myslela, že jsem byla mírná žákyně, ale v deníku jsem se dočetla, že když jsem přišla do školy

poprvé s brýlemi. Profesor matematiky mi řekl: „Štědrá, ty brýle Vám ale slušejí“ myslel to ovšem ironicky. Já místo abych mlčela, jsem řekla: „Pane profesore já je mám proto, abych lépe viděla a ne aby mi slušely.“

Jeli jsme z Liběšic a vezli švagra Františka. Ten seděl vepředu. Já s Martínkem vzadu, na zadním okénku si vezl E. knihy vázané. Na první křižovatce za Liběšicemi si E. spletl směr, aby to napravil, rychle strhl volant na správnou stranu.

Když jsem učila v Toušeni a končila mi škola, jezdila jsem domů autobusem. E. mi chodíval naproti. Jednou nepřišel a já měla strach, co se děje. Ale u nás byl pan Miler a přinesl dva Krtky a chtěl k nim napsat slova.

Jednou mi pan Miler volal a chtěl vědět, jestli jsem na tom jako on. On totiž podepsal na jednu knihu smlouvu dvěma nakladatelům. To ale nebyl můj případ. Pan Miler pak dal někomu nějaký obrázek a tak k soudnímu sporu nedošlo.

Teta Eliška se ráda bavívala s obchodníky s kterými spolupracovala. Jednou jí paní Smolová z Jenštejna vyprávěla o své dceři Marcelce, která má novou paní učitelku a jak ji miluje. Líčila to tak sugestivně, že obě ženy slzely. Teta Eliška chtěla vědět jak se ona oblíbená učitelka jmenuje. Když se dověděla, že je to její neteř, rozplakala se.

Když k nám přišla Žolinka, malý trpasličí ratlíček, dala jí maminka polštářek za americká kamna. Žolince se tam sice líbilo, ale počkala až půjde maminka dělat do kuchyně snídani, odcapkala k tatínkově posteli. Dala na pelest pracky a významně se na tatínka podívala. Tatínek nadzvedl peřinu a Žolinku pod ni vysadil. Když maminka přišla do ložnice, hned se podívala za kamna a uviděla tam prázdno. „Tatí“, řekla vyčítavě, tatínek se jenom smál a peřinu přihrnul, aby ani kousek Žolinky nekoukal. Když byla v Hlinsku kontumace (psi měli vzteklinu, tak aby se nenakazili další), museli mít všichni pejskové košíček přes čumák. Pro Žolinku tak malý nebyl, sedlář ho musel speciálně pro ni udělat. Ale i když byl krásně udělaný, Žolince se na čumáčku nelíbil. Když ho dostala, postavila se na všechny čtyři a neudělala ani krůček. Když jsme jí postrčili, popoběhla a zase zůstala stát. To znamenalo košíček dolů a Žolinku k tatínkovi do kapsy svrchníku. Aby jí jen hlavička a přední packy koukaly. To se oběma líbilo.

Ve válce a nějakou dobu po ní bylo uhlí na příděl. Já jsem měla ve třídě holčičku, jejíž tatínek rozvážel uhlí. Tak nějak uhlí vyšetřil a mimo příděl mi ho naházal do sklepa. I tak jsme mohli topit jenom v pracovně v kamnech. Koupili jsme skládací lehátka pro Martina a pro mě a dali jsme je do jídelny, kde jsme zatopili. Martin prosil: „Kočky, nechte mě spát v té zimě, vyhověli jsme mu, ale nahřála jsem mu u kamen deku. A jednu deku dala na zeď. Spalo se mu tam prý báječně. Uhlí bývalo často ve velkých kusech a muselo se roztloukat.

První Vánoce s dědečkem jsme trávili u mých rodičů a po večeři jsme šli nahoru do svého bytu. Když už Martin byl schopen vnímat Ježíška, přišli moji rodiče, babička čelákovská s Františkem k nám nahoru. Jeden rok po večeři šel můj tatínek s Martínkem do pracovny si hrát ke stromečku. Za chvíli přišel Martínek a hlásil: „My jsme schodili stromeček.“

Náš první stromeček jsme měli velice dlouho. Když jsme ho chtěli odstranit, dali jsme pod stromeček papíry a stromečkem klepli. Jehličí bylo tak suché, že všechno odpadalo na papíry. A tak jsme stromeček hravě odstranili oknem.

Když jsem chodila do brandýského gymnázia, hráli jsme hru Viktora Dyka „Ondřej a drak.“ Po představení jsem dostala dopis s básní věnovanou „Madlence, jak jsi jí Ty zahrála“ přinesla jsem dopis do třídy a s děvčaty jsme uvažovaly, kdo tu báseň napsal. Kamila, pozdější doc. na FF UK řekla: „Děvčata, to napsal On.“ Kdo je autor jsem nevěděla, ačkoli on si mě pamatoval od mého příchodu do tercie a věděl dokonce, že jsem měla modré šaty s bílým límečkem. Jednoho dne nás pan František Kubač seznámil a po několika letech jsme se rozhodli, že se vezmeme. Chtěla jsem mít svatbu na kopci Kuchyňka, který byl nedaleko školy ve Starém Brázdímu, kde jsem tenkrát učila (to by bylo tenkrát nóvum), ale pan farář Pištora řekl: „Lidé jsou v kostele většinou při křtu a při svatbě a aby Alenka byla jinde než v kostele, tak to tedy ne.“

Promoce

Eduard st. promoval, kdy byly první den promoce v Karolinum. Předtím bývaly promoce na právnické fakultě. V roce 1949 bylo maso na lístky ale k takovéhle slavnostní příležitosti byl zvláštní poukaz. Těšili jsme se, že se najíme řízků do sytosti. Ale babička

Čelákovická chtěla oslavit s Liběšickýma a Františkem, tak jsme vzali řízky do Čelákovic. Po promoci jsme šli s E. na Olšanský hřbitov k hrobu jeho tatínka. Moji rodiče odjeli z Čelákovic posledním vlakem, ale my s E. jsme ještě čekali, až se dovaří knedlíky ke svíčkové. Už žádný vlak nejel, tak jsme spali na gauči u babičky v jídelně. Spali jsme špatně a po příjezdu prvním vlakem do Brandýsa jsme šli spát. Já jsem se probudila za tmy. Rozplakala jsem se. Bylo mi líto, že jsem volný den prospala. Pak promoval František, jestli synovec Pavel Reiterer promoval dřív nebo náš Martin už neví. Domnívám se, že Pavel začal studium na vojenské akademii v Hradci Králové a dokončil studium v Praze.

Martin promoval dvakrát jednou dokončil studium, podruhé měl promoci doktorátu. Eduard ml. také promoval dvakrát. Dokončení studia v aule na Malostranském náměstí a potom magisterské studium v Karolinum. Dá Bůh (velké B), že bude ještě promovat doktorský. Pak promovaly dvě Pavlovy dcery a Míša Petišková a žena Františka Ladka. Dost promoci na jednu rodinu.

Stáli jsme na zamrzlém Hrušovském rybníku ve kterém byly vysekané otvory pro ryby. Mezi námi byl i lékař XY. E. P. se najednou sklonil a když se narovnal, měl v ruce mokrého chlapce, z kterého kapala voda. Podal ho lékaři: „Tady máš svého syna. Spadl Ti do Hrušováku.“ Lékař okamžitě usadil syna do auta a urychleně s ním ujížděl do domu, do tepla.

Hodinky

E. P. měl hezké obdelníkové hodinky značky Mimo. Smával se, že hodinky mají správné jméno, že chodí mimo reálný čas. Pak nějakou dobu nosil zlaté kapesní hodinky, které dostal buď ke křtu nebo k biřmování. Můj tatínek měl kovové kapesní hodinky a v Hlinsku si koupil zlaté, měly na plášti CT (monogram předchozího majitele) smáli jsme se, že to znamená co to. Když se řediteli městské knihovny narodil vnuk, požádal pan ředitel mého tatínka o prodej těchto hodinek, aby je svému vnukovi dal jako dárek. Tatínek mu vyhověl, ale později litoval prodeje, protože i jemu se narodil vnuk Martin a tatínek neměl, co by mu daroval.

Moje maminka měla náramkové hodinky kulaté, na ciferníku byly římské číslice a měly úzký hedvábný pásek na ruku. Několik let po válce byly hodinky na poukaz, ten

dostal někdo, kdo potřeboval hodinky ke svému zaměstnání. To byl můj případ. Poukaz jsem dostala snadno, ale i na poukaz bylo těžké hodinky koupit. Moje švagrová Boženka měla nějaké známé, tak mi krásné švýcarské hodinky opatřila.

Asi v roce 1947 to vypadalo, že bychom mohli být mistry světa v ledním hokeji. Já jsem tenkrát byla velký hokejový fanoušek a naše rádio, které vysílalo průběh hokejového zápasu jsme měli na almarce blízko zrcadla. Tenkrát jsem měla krásné zuby a dívala jsem se na ně v zrcadle. Hříšně jsem si povzdechla, že bych dala zub za to, abychom mohli být mistry světa. Klidně jsem tento slib dala, protože to bylo tak absurdní a nemohlo se to stát, ale kupodivu se to stalo. My jsme se mistry světa stali. A při nedělení obědě (hned potom) mně vypadl jeden zub. Už nikdy jsem takové sliby nedala.

V jednom dopise od pana Hrubína končil: „Edo, pozdravuj krásnozubou Alenku“. Teď mohu na své zuby jenom vzpomínat.

Bratr Mirek hrál dobře pink ponk. I fotbal. Hrál za AFK (atletický fotbalový klub) dokud si neporanil nohu a už nemohl hrát ani fotbal, ani pink ponk. O polední přestávce hráli bojanovští hoši fotbal na hřišti blízko Chrudimky a nešťastnou náhodou zlomili jednomu chlapci nohu. Usoudili, že bude dobře, když to svedou na Mirka. Že pravý viník nedostane nářez. A ten postižený chlapec byl v nemocnici v Chrudimi. Já jsem tam jela s tatínkem ho navštívit. Ale nemocniční prostředí na mě nepříjemně působilo a čekala jsem na chodbě na tatínka, který tomu chlapci nesl nějaké dárky. Teď jsem si vzpomněla, že jsem asi v první nebo druhé třídě dostala záškrť a když to pan doktor stanovil, klekla jsem si na postýlce a se sepjatýma rukama ho prosila, aby mě nedával do nemocnice. Uprosila jsem ho. Za podmínky, že tatínek ani Mirek nebudou se mnou ve styku. Aby nemoc nerozšiřovali. Nikdo jiný záškrť nedostal. Sliby se se slibují, ale tatínek chodil do kuchyně, kde jsem ležela a měla tam být izolovaná. Pan doktor to předpokládal a své auto nechal kus od školy a šel pěšky ke kuchyňskému oknu a podíval se dovnitř. Viděl tam tatínka sedět za stolem, ale když vstoupil do kuchyně, už tam tatínek nebyl. Ale přes dveře do vedlejšího pokoje byl otoman a pan doktor si neodpustil poznámku, že doufá, že se pan ředitel nepřerazil, když pospíchal do vedlejšího pokoje přes otoman.

První asociace na slovo příroda: Tatínek znal hodně kytickek a ty mě učil. Tenkrát

byl zvyk, že na jaře a v létě byly na viditelném místě lahvičky s květinami a u nich byl lísteček se jménem těch kytiček. Děti chodily několikrát denně kolem a tím se ty názvy kytiček učily.

Náboženství se vyučovalo od třetí třídy každý rok až do deváté třídy obecné školy a naše československé evangelické učila holčičky paní farářová a chlapce pan farář. Náboženství se vyučovalo každý rok totéž. Takže zůstávalo v dobré paměti, co paní farářová vyučovala.

O samovaru

Za peníze, které si Martin vydělal na chmelu koupil samovar. Ten byl v Čelákovících. A když ho přivezli do Brandýsa, tak při slavnostních příležitostech jsme v něm zatápěli. Myslím, že se Edovi podaří zjistit, jak se v samovaru topí, ale nesmí se zapomenout dát voda, aby kotel nepraskl. K samovaru jsem dala kdysi přidělat komínek, aby se v něm lépe hřála voda. V samovaru ne v komínku. V samovaru se topí dřevěným uhlím, které se normálně v některých obchodech kupuje. K samovaru patří konvice, která je u něj a v té se dělá čajová trest', která se pak ředí vařící vodou ze samovaru. Používání samovaru dělá hezkou atmosféru.

Je mi přes devadesát let. Syn Martin pro mě obstaral samostatné bydlení v CHD ve Staré Boleslavi. Jsem tu spokojená, nemusím se starat o jídlo ani o léky. Vnuk Eda mě požádal, abych mu nadiktovala, co si pamatuji z minulosti. Vyhověla jsem mu.

Když jsem měla jít do oktávy, vydali Němci rozkaz, že všichni budoucí maturanti středních škol nemohou nastoupit do školy, ale musí nastoupit do podniků, které pracují pro Říši a někteří hoši museli jít kopat zákopy na východ.

Ještě jedna školní zajímavost. Po ukončení školního roku přišel z ministerstva přípis, kde byl stanoven průměr, kterého bylo třeba dosáhnout, aby se postoupilo do další třídy. Tak se také stalo, že někdo, kdo byl schopen postoupit do vyšší třídy vzhledem k určenému průměru nemohl postoupit.

Taneční hodiny

V brandýském gymnáziu byl zvyk, že děvčata šla do tanečních v kvintě, hoši v

sextě a septimáni taneční hodiny pořádali. Když jsem měla nastoupit do tanečních hodin já. Vydali Němci pro celý náš okres zákaz tanečních zábav na několik let. Když pominul a smělo se tančit, nesmělo se tančit v dlouhých šatech. Moje přítelkyně Marta chodila do gymnázia v Chotěboři a tam taneční i v dlouhých šatech i plesy normálně probíhaly. V kvintě nebo v sextě jsem dostala spálu a musela jsem být na infekčním oddělení v nemocnici na Bulovce. Nic, co bylo v pokoji se nesmělo odnést. Moji spolužáci dostali týden volna a nikdo další spálu nedostal. Protože jsme neměli žádné knihy, dívali jsme se často z oken. Jednou jsme zjistili, že je venku neobvyklý ruch. Teprve druhý den jsme se dověděli, že tam byl dovezený raněný R. Heydrich a že čekali na německé lékaře. Pak se říkalo, že kdyby byl operován českými lékaři, mohl být zachráněn. Němci rozhlásili, že nenajde li se pachatel, že bude každý desátý Čech zastřelen. V národě nastala panika. U nás panika nenastala, protože můj tatínek prohlásil, že si to Němci netroufnou. Měl pravdu.

Na radiových aparátech měli být tištěné letáky s nápisem: „Pamatuj, pamatuj, že poslouchání zahraničního rozhlasu, je trestáno.“ Nevím, čím bylo trestáno, protože my jsme ten leták na rádiu neměli. Nevím, jestli se na nás nedostalo, nebo jestli ho můj tatínek vyhodil. Ale zahraniční rozhlas jsme poslouchali.

Tvůj prapradědeček z tatínkovy strany byl správcem na Hrubé skále na zámku a měl tři dcery a syna. Marie si vzala důstojníka Pechánka, který prý měl rád verše a také prý je psal. Jednou spadl z koně do sněhu a než mu přišla pomoc, byl tak prostydlý, že nepřežil. Vdova Marča si později vzala podnikatele Bauera, který měl syna Edu. Ten byl při křtu za kmotra Tvému dědečkovi. Druhá dcera Hana (Jana) si vzala vyššího úředníka a nejmladší Ada (?) se vdávala po II. Světové válce. K tomu pozdnímu sňatku došlo pravděpodobně proto, že sudetský Němec Kretzig jako manžel Češky, nemusel Sudety opustit. Pradědeček František Petiška byl jako voják na východě v Rusku. Říkalo se, že byl těžce nemocný a jako takový uložen mezi mrtvé. Hrobník večer nepohřbíval a když druhý den ráno šel pohřbívat, pradědeček prý tam seděl a kouřil (jak přišel k cigaretě?). Pak prý byl jako ošetřovatel a protože bylo málo léků, podával místo léku některým pacientům cukr. Mnozí prý v domnění, že je to lék, se uzdravovali. Pradědeček pak byl jako zajatec přidělen (tatínek může doplnit komu byl přidělen -

nějaký báryn).

Pán poznal, že jeho zajatec je vzdělaný a určil ho za vychovatele svému synovi. Jak dlouho byl pradědeček jako zajatec v Rusku se snad dozvíme z korespondence.

Rodina tvé prababičky Vinandt žila na Smíchově. A říkalo se, že když baron Ringhofer jel v prvním autě po Praze, že vedle něj seděl příbuzný Tvé prababičky. Prababička měla za manžela rakouského občana a měli malého chlapce. Babička i její manžel dostali španělskou chřipku. Babička manžela ošetřovala, ale manžel chřipku nepřežil. Babička ano. Říkalo se v rodině, že Tvůj pradědeček František Petiška jel v tramvaji a že do ní přistoupila krásná plačící blondýnka Adelina. Jestli je to časově možné, nevíme, ale k sňatku Adelíny s panem Františkem později došlo.

Babička i její syn měli rakouské st. občanství. Sňatkem s Čechem získala prababička občanství české, ale dbala na to, že jakmile její syn z prvního manželství, který měl po otci st. občanství rakouské, dosáhl plnoletosti, si ihned požádal o občanství ČSR. Tím mu možná matka zachránila život, protože jako Rakušan by měl Velkoněmecké st. příslušenství a musel by jít do války.

2. 3.

Moje maminka dělala velkou spoustu kompotů a zavařenin. Když jsme byli v Hlinsku a Bojanově tak jsme začali kompoty a zavařeniny konzumovat, když napadl první sních. V Brandýse jsme to nemohli dodržet, protože bychom někdy vůbec kompoty ani nemohli otevřít. Protože v Brandýse někdy sních vůbec nenapadal.

Když jsem dělala zkoušku na získání řidičského průkazu, vběhl mi do cesty nějaký chlapec. Já jsem pustila volant, zavřela oči, chytila se za hlavu a začala jsem křičet. Ale vedle mě sedící učitel autoškoly to zachránil a přesto mi řidičský průkaz dal. Když se mi obdobná situace stala po mnoha letech, okamžitě jsem zastavila a chlapec v klidu přeběhl těsně před mým autem.

Když přišla řeč na mého budoucího manžela, od malička mi moje maminka říkala, aby měl titul a byl z dobré rodiny. Tak se jí to splnilo. A můj tatínek se šel dobrých učitelů ptát, jaká je rodina, do které se má dcera vdát a syn přiženit.

Maminka při vaření nesahala na jídlo, pokud to nebylo nutné, raději používala příbory. To se líbilo studentce, která u maminky bydlela. A co viděla u paní domáci, to praktikovala o prázdninách doma. Její maminka ale nebyla s tím spokojená: „To se toho jídla bojíš?“ Že na něj nesaháš?”

Chystalo se u vlakového nádraží udělat autobusové nádraží. E. P. špatně snášel splodiny z aut, tak se rozhodl postavit na druhé zahradě dům, ačkoliv jsme v bytě u nádraží byli spokojeni. Neměli jsme žádné kontakty na řemeslníky, ale s pomocí pana Gottlieba ze Dřív a pana Kubů z Mělníka se nám dům podařilo postavit. Shánět materiály bylo obtížné. Šla jsem v Brandýse po ulici a viděla auto naložené koupelnovými vanami. Zastavila jsem auto a zeptala se řidiče, kam vany veze. Než se naobědval, došla jsem do prodejny, přeplatila prodavačku a po obědě jsem měla vanu. Druhou přivezl MUDr. Pavel Reiterer z Liběšic. Na výběr dlaždiček padla láhev něčeho dobrého. Nyní v našem městě je několik prodejen s tímto artiklem v nepřeberném množství.

Když se stavěl Martinův dům, něco bylo jednodušší. Byla mu doporučena skupina z Prahy s panem Madarem. Ale ta pracovala tak, že jsem nepoznala, co za den vůbec udělali. K jejich nelibosti jsem se s nimi rozloučila. Byli u nás náramně spokojeni, topili si v kamnech a opékali buřty. Po nich nastoupila skupina od Dobrušky a ta hned v pátek večer chtěla peníze. Tušila jsem proč chce peníze v pátek a zalhala, že nemám peníze, že je budu mít až v neděli. Zatím vylepšili nedostatky po předchozí skupině a větším počtem peněz a nějakými tuzexovými bony se to vylepšilo.

Tuzexové bony: V Praze bylo několik prodejen, kde se prodávalo zahraniční zboží. Neplatilo se tam korunami, ale cizí valutou nebo poukázkami tzv. Tuzexovými bony.

Při stavbě Martina domu bylo několik nepříjemností. V devatenáct hodin za mnou přišli pracovníci, že jednomu z nich padlo něco do oka a že ho to bolí. To

znamenal vzít auto a pacienta a jít na sídliště hledat oční lékařku. Ta vzala klíče od ordinace a pacienta a jeli jsme tam závadu odstranit. Dopadlo to tak dobře, že nebyla potřeba ani další kontrola.

Při omítce chtěli pracovníci ušetřit čas a že přespí v Martinově domě ve sklepě. Dostali žízeň a jeli se napít do Boleslavi. Pití přehnali a tak zůstali nocovat v Boleslavi. To jim zachránilo život. V domě byly dva komíny. Jeden na odpad od plynových kamen. A druhý byl pro chystaný krb, ale protože krb nebyl, měl se ten komín zazdíť. Ale pracovník si spletl komíny a zazdil ten, co byl na splodiny od plynu. Takže splodiny šly do sklepa a kdyby tam byli pracovníci spali, tak by byla tragédie.

Nábytek do nového domu jsme převzali z bytu, ve kterém jsme dosud bydleli a jen jsme tam něco doplnili jako třeba sedací soupravu do jídelny a akumulární kamna do mého pokoje. Tam také E. P. navrhl skříň, jejíž část sloužila jako noční stolek. Po nočním stolku jsem toužila a dosud toužím, ale buď nebyly peníze nebo místo. V mém pokoji je první knihovna E., ale já v ní mám svetry.

Zahradě, na které nový dům stojí, se říkalo druhá zahrada. Ve válce se tam pěstovaly brambory a zelenina. Mirek tam musel zalejvat, já jsem byla malá, tak jsem nemusela zalejvat. Na zahradě místo trávy máme břečťan. To je velká výhoda, nemusí se s ním nic dělat. Na zahradě máme jeden z prvních bazénů v Brandýse. Škoda, že je rozbité topení, jinak by bylo možno se tam koupat. Mně studená voda nevadí. Ale kdo není tak otužilý jako já, tak se nemůže koupat. Edulínek se tam koupal od malinka. A velice se mu to líbilo. Nyní máme bazén zastřešený, což je výhoda, ale zase nevýhoda, že v parném létě, se nedostalo slunce k vodě.

Auta bývala na poukázku. E. dostal poukázku přes svaz spisovatelů a naše první auto bylo Spartak černé s bílou střechou. Pak jsme auto prodali dr. Huberovi a koupili jiné, už nevím jaké. Teď jsme s Edou oba rádi, že auto nemáme a že o něj nemáme starost.

Dověděli jsme se, že chodí německý školní inspektor po školách a ptá se, kdo je na obrázku. Byl to Adolf Hitler. Tak jsem se ptala: „Děti, kdo je na tom obrázku?“ A nikdo nevěděl. Jeden kluk se hlásil a povídá: „Pan ing. Došek“ (to byl majitel statku). Tak jsem hned začala: „Děti, to je říšský kancléř a vůdce Adolf Hitler.“ Tak se to dětičky

učily, až to uměly.

Přišel do třídy profesor němčiny a povídá mi, jestli bych chtěla připravovat jednoho chlapce ke zkoušce do primy. Samosebou jsem souhlasila. Jeho rodiče se rozvedli, aby chlapec neměl mrzutost, protože jeho otec byl v zahraniční armádě. Chlapec zkoušku udělal a musel být přijatý, protože byl ze všech nejlepší. Zkoušející Němec se ho ptal: „Kde je tvůj tatínek?“ Chlapec věděl, že má říct: „Já nevím, naši jsou rozvedení“, ale Němec naznačil rukama létání a povídal: „Ist geflogen“ (Uletěl). Chlapcova matka byla velice ráda, že syn byl přijatý a přinesla k mamince nějaké šperky, aby si slečna vybrala. Vybrala jsem si stříbrný náramek podobný tomu, co se mi líbil u Soničky, která seděla vedle mě. Ale Soničky náramek byl mnohem užší než ten můj. Ten mi dělal dlouho radost. Ale to byl skutečně dárek, protože za hodiny mi chlapcova maminka platila.

E. P. překládal a překlady nosil k nám, abych je přepisovala. Ale to tam musel přinést psací stroj. Ten byl velice staříčkový a nyní je jako rarita někde v garáži. Později jsme měli nové psací stroje z Tuzexu. Stroj, který mně dělal velkou radost, byl elektrický a koupený z druhé ruky, ani nevím odkud. Ale byl rychlejší a nebolely tolik prsty. Pamatuji se, že jsem jednou přepisovala celé dny a bolela mě záda a celé tělo. Měnila jsem sedadla a výšku psacího stroje ale pomohlo teprve, že jsem si mohla lehnout i ve dne.

Pokud jsme měli doma nějaké starožitnosti, tak jsme s nimi s mamičkou nebyly spokojeny. Běžně jsme je užívaly. Jako hodiny z Pičina. Ty měly porcelánový ciferník a na něm jelena. Kdyby nebyl z Pičina byly bychom je vyměnily. Ale teď ty hodiny máme v hořejší hale jako raritu a mně se nyní velice líbí. Jsou staré přes sto let.

Pak máme hodiny, které odbíjejí hlasitě každou čtvrt hodinu, to jsou tzv. měšťanské hodiny, nevím odkud k nám přišly, ale brzy jsme jim zatrhly to ohlašování (přenastavili jsme je). Na prádelníku máme krásné hodiny, ty dostal Martin od babičky Čelakovské. Ten prádelník je také starodávny. A dělá moc dobrou službu. V zásuvkách jsou ubrusy a ložní prádlo. Pak je také starožitná skříň v dolejší hale. O ní také nevím, jak se k nám dostala, co já pamatuji, je vždycky u nás. Tam není ani jeden hřebík a pořád se leskne, ačkoliv se vůbec neleští. Ta skříňka s malovanou skleněnou výplní,

kteřá je v mém pokoji, byla první knihovnička E. P. a je po nějaké staré tetě.

O jakési příbuzné se vypravuje: Chyběl jí vepředu zub. Když šla na ples, udělala si náhradní zuby z vosku a dala si je do kapesníku. Chybějící zub nahradila voskovým a když se jí rozehrál, nahradila ho čerstvým.

Mamička dostala od Ježíška krásné malé náramkové hodinky. S chutí je vyměnila za ty svoje. To byly hodinky, u kterých jsem jako první viděla římské číslice, byly kulaté a měly tenký hedvábný pásek.

Do naší první jídelny jsme si chtěli koupit koberec. Ale neměli jsme na něj peníze. Tak jsem si deset tisíc půjčila od tatíčka. Myslela jsem si, že je může postrádat a vůbec jsem nespěchala s vrácením. Občas při nedělním obědě, tatíček říkal: „Alen, koberec“. A já jsem slibovala ale neměla jsem chuť slib dodržet. Věděla jsem, že tatíček má peněz dost. A že mu ty pro mě půjčené nebudou chybět. Ale připomínání bylo tak opravdové, že jsme peníze našetřili a já jsem je při nedělním obědě tatíčkovi vysázela na stůl. On se radostně usmál a peníze přistrčil ke mně. Takže jsem je skutečně dostala. A koupili jsme si za to veliké rádio. Tenkrát rádio čím větší, tím lepší. A nyní myslím, že je čím menší, tím lepší. První rádio, které pamatuji, bylo Philips, další potom Telefunken. Ve válce se nesměl poslouchat zahraniční rozhlas. Ale můj tatínek na to nedbal a zahraniční rozhlas, pokud nebyl rušený, se u nás poslouchal. A domnívám se, že tatínkovi známí z Adrie se zprávy z Londýna či Ameriky od tatíčka dovídali. Ale nikdo ho neudal.

Televizi jsme velice dlouho neměli, mamička už televizi měla, a když bylo něco zajímavého, tak jsme k ní chodili. Jednoho dne přišel Dr. Psůtka a televizi z Tuzexu, barevnou, přivezl. Usoudil, že už bychom televizi měli mít. Ze začátku jsme se dívali na všechno i na fotbal, takže vím, že Antonín Panenka, byl výborný fotbalista. Černíkovi, kteří bydleli pod námi, už měli televizi dávno, a párkrát nás k nim pozvali.

S přítelkyní Martou jsme se o prázdninách navštěvovaly. Jeden rok měla Marta v podkroví jejich vilky udělaný krásný pokojíček. Velice se mi líbil a když jsem psala domů, tak jsem její pokojíček popsala a přidala, co by se mi mělo koupit abych měla taky takový pokojíček. Obratem jsem tam měla odpověď od tatíčka: „Milá Alenko, nekoukej po těch, co mají víc než Ty a buď skromná a buď ráda tomu, co máš.“ To mě ovšem zvlášť nepotěšilo. Ale přesto jsem dostala novou krásnou kovovou postel ze

stříbrných trubek. Dlouhou dobu jsem spala na dětské postýlce po starších bratrech. To by byla rarita. Měla plechová čela, s částečně vymalovanými obrázky a boční stěny stahovací se sítí. Zřejmě jsme jí někomu darovali, když jsme se stěhovali do Brandýsa. Už mi byla několik let malá. A při každém mém pohybu dělala velký rámus.

Teta Bóža, mamčinina sestra, mně byla za kmotru při křtu (Alena Marie Božena). Darovala mi náušnice, ale můj tatínek mně k mé velké radosti v pozdějším věku nedal propíchnout ouška. Paní Koníčková, která uši propichovala, přišla do domu 306: „Milostpaní, pan učitel šel do školy, propíchneme Alence ouška.“ Ale ani maminka to nechtěla. Teta vyměnila u pana Chládky (zlatník a hodinář) náušnice za šest stříbrných lžiček. Ty mi tatínek nechal, právě tak i stříbrné příbory od babičky čelákovické. Ale svoje stříbrné příbory si nechtěl nechat, ty daroval své sestře Marii jako svatební dar. Příbory jsme měli obyčejné, ty se špatně myly, později jsme měli příbory nerez snadnější na údržbu.

Slovenská písnička: „Tancuj, vykrúcaj, len mie piecku nezrucaj, lepší piecka na zimu, nemá každý perinu.“ Písničku jsem znala jako malá, ale pec jsem prvně viděla až jako vdaná, když jsme měli auto a jeli jsme s mými rodiči do Vletic u Sedlčan k Davidkovům. Marie Davidková byla moje sestřenice a jako mladá byla na zkušenou v Brandýse u mé maminky. Jiná píseň: „Pec nám spadla, kdopak nám ji postaví, starý pecař není doma a mladý to neumí.“ Pan Davídek ke svému statku přistavoval a starý pecař zřejmě byl doma, protože mu postavil do novostavby pec. Pan Davídek věděl, že když přijde rolník promoklý domů a leží až do rána na teplé peci, že má organismus lépe připravený na opětovné nepříznivé počasí.

Můj bratranec Toníček z Pičina vystudoval Vysokou školu Báňskou v Příbrami a později byl šéfem dolu v Jedomělicích. Jeho manželka Anna z Hluboše prala od čtyř hodin ráno a když chodili horníci do práce s pozdravem „Zdař Bůh“, už prádlo věšela.

Davidkovi z Vletic měli několik dětí a všechny s vysokým IQ.

V sobotu si chodily děti z chudé rodiny k tatínkovi do ředitelny pro bochník chleba a nějaké peníze, aby měli na neděli na přilepšenou.

E. P. rád fotografoval. Portréty a později význačné objekty.

Tatínek dbal na to, aby se u nás kupovalo zboží od českých výrobců. Tak jsme

nekupovali pokrmový tuk Ceres ale Sana, tužky ne Hardmundt ale Národní podnik.

Listonoši nosili uniformu a nedalo se přehlédnout, co je listonoš a co ne. Měli zvláštní čepice a pláštěnky. Nepamatuji se, že by vůbec byla nějaká žena listonoška. Ale pošťáci chodili pravidelně a včas. Balíková pošta se nosila do domu a nemuselo se pro ni chodit na poštu.

Do naší třídy chodil Vláďa Poláček, dívali jsme se na něj jako na podivína, ale on byl nesmírně inteligentní. Když si ho naše spolužačka Jiřina vzala za muže, chtěla, aby měl doktorát. Ale on ho nechtěl dělat, i když znalosti měl. Jeho manželka šla za profesorem a o této komplikaci mu řekla. On jen tak jako mimochodem dával Vládovi otázky a protože je výborně zodpověděl, ke svému údivu dostal doktorát. A spokojené byly obě Paní Poláčkové, stará i mladá.

Když Němci zřídili Protektorát Čechy a Morava, nařídili odevzdat zbraně. Ale okresní hejtman je neodevzdal, dal je do jakési komory a tu dal zazdíť. Po nějaké době prý ten zedník, který komoru zazdil, to udal a pan hejtman byl popraven.

V roce 1968 náš známý měl syna medika. Ten měl jednoho dne v nemocnici službu a když šel ráno ze služby a došel ke dveřím nemocnice, byl zastřelen. Jeho rodiče to chtěli vyšetřovat, ale bylo jim řečeno, aby od toho ustoupili. Jestli se někdy dověděli, co a jak bylo, to vůbec nevím.

Když Němci vyvraždili všechny muže z Lidic, zpráva o tom se rozběhla do celého světa. Mnozí Američané, dávali svým děvčatům jméno Lidice. Jedna paní z Lidic měla několik dětí, aby se snáze o ně mohla postarat, dala syna místo mezi děti, mezi muže. Nevěděla, že všichni muži a tím i její mladší syn budou popraveni.

Po confirmaci jsme jeli jako mládež z Brandýsa za poděbradskou mládeží. Ve vlaku jsem si připadala vznešeně, že jedu do lázní ale jinak si z toho nepamatuju nic jen ten povznášející pocit.

Když mi bylo asi patnáct let, tak nám pan farář Jiříček vyprávěl: „V Americe, kde nějakou dobu prožíval, je zvykem, že po skončení večírku jdou ženy i muži do kuchyně udělat pořádek.“ To nás náramně pobavilo. Skutečnost, že by naši tatínkové šli něco dělat do kuchyně, byla nepředstavitelná.

Pan kardinál Vlk prý řekl: „Jak je možné, že kluk z malé vesničky žije v paláci nedaleko Pražského hradu.“ Asi obdobný pocit jsem měla já v kavárně na břehu moře v Jugoslávii. Kam se to dostala holčička z Pičina?

Martinova třídní profesorka byla Eva Nastoupilová. Byla velice hodná a začaly jsme se přátelit. Ona chodila k nám a my jsme chodili k ní. I s malým Edou. Toho měla velice ráda a kupovala mu různé hračky. Nejvíc se mu líbilo šlapací autíčko. Na něm seděl a nožičkami autíčko popoháněl. Metelil si to velice rychle. Pak jsme se taky šli podívat na Mikuláše a na čerty, ale to se Edovi nelíbilo. Plakal a tak jsme honem od čertů odjeli.

Kartárek a cikánek bylo hodně v Bojanově a cikánky se vnucovaly předpovědi. Ale já jsem se předpovědí bála. Moje teta Berta ta ráda taky předpovídala. Ale to jsem nechtěla. Jednou vyprávěla svůj sen, nevím, jestli byl skutečný nebo vymyšlený. Že k ní přišla mladá, hezká dívka a povídala jí: „Bertičko, já jsem Tvoje maminka a vzala jsem si lesního a bydlím tam a tam.“ Když se teta probudila, věk té dívky ve snu souhlasil s dnem úmrtí její maminky ale kde žije, to teta zapoměla. V ředitelské vile (v Hlinsku byla vila pro ředitele školy, v prvním patře pro ředitele chlapecké školy a v přízemí pro ředitelku dívčí školy, ale ačkoliv to bylo stavěno někdy ve třicátých letech, tak tam nebyla koupelna s vanou) bydlela ředitelka dívčí školy. A ta měla ráda okultismus. Radila, ať se teta ráno pomodlí, dřív než otevře oči a usilovně myslí na tu obec. Ale teta prý nedokázala se pomodlit dřív než otevře oči. Já osobně jsem si myslela, že by bývalo stačilo na noc si zavázat oči šátkem. Ale asi ten sen byl vymyšlený. Právě tak jako, že tetě do okna mával prezident Masaryk při projížďce na koni.

Teta Berta mě jednou věštila a říkala: “Alenka pozor Hildebrandt” ale zatím jsem se s žádným Hildebrandtem nesešla. Teta měla stoleček, který měl tři nohy a jedna noha byla tužka a teta se prý soustředila a ten stoleček, že prý psal sám a napsal tam to jméno.

To jsme četli nějaký horoskop s holčičkama Zimmerovými. A tam u mě bylo: „Děti budou těžko roditi.“ Tak jsem tomu věřila a bála se. Říkal jsem E. P.: Ty jsi jediný muž, kterému bych dala dítě. A on mi na to odpověděl: „A ty jsi jsi jediná žena, s kterou bych mohl žít bez dětí.“ Když se měl Martin narodit, tak jsem vstupovala do toho Ústavu ve tři hodiny v noci a s veškerou administrativou měl Martin čas narození 3:20, takže předpověď nevyšla. Ale neměli tenkrát volnou postel ani pro mě, ani pro dítě, tak mě nechali na lehátku na chodbě a dítě dali ke mně. Tím jsem měla jistotu, že mě ho nevyměnili. A slyšela jsem, jak se Eduard ptá, jak to se mnou vypadá. Sestra mu říkala, už to bude mít brzy za sebou. Netroufala jsem si křičet, že už to za sebou mám. A že máme chlapečka.

Moje maminka nebyla pověřivá, ale byla nerada, když se jí zdálo o malých dětech, to říkala, že bude něco nepříjemného. Jestli bylo, nebo nebylo, to nevím.

Když byl Eda malý tak na některé předměty měl doučovatelky a teď, když je velký tak dělá doučovatele sám. Ta paní ředitelka, co bydlela pod námi, měla ráda kočky. A měla je tak naučené, že když vzala kastrol a nůž a klepala nožem o kastrol, tak ty její dvě nebo tři kočky hned přiběhly. V domě číslo 306 jsme mívali kočky a proto jsme neměli žádné myši. Mamička se myší bála. Proto ty kočky. Těch se zase bály myši.

Dům číslo 306 byl stavěný v roce 1897 a už měl koupelnu s vanou. Je to náhoda, že jak dům 306, tak rodný dům mého tatínka, byly oba domy zbourané. Teď si nedovedu vybavit, jestli při bourání vynechali pumpu nebo jí také odstranili. O té pumpě říkal můj bratr Pepa, že když vedle jejich domu byl cirkus Kludský, že tam vodili slony a on že jim pumpoval do chobotu vodu. A proto mohl chodit do cirkusu bez placení. Co je pravda a co výmysl? U té pumpy ale rostla hruška a můj tatínek česal ovoce. Ulomil se pod ním žebřík, tatínek spadl, ale znovu vylezl na žebřík a pokračoval v česání, jako kdyby se nic nestalo.

To jsem ráda, že mi Martínek zařídil bydlení v Charitativním domově, to nám velmi zjednodušilo život. Včera sestra povídala, že tady bude nový pan farář, ale nevěděla, kde působil dřív.

Dneska jsme jeli na Homolku, dřív se říkalo Sanopz, kdysi jsem věděla, jaká to byla zkratka, teď vím už jenom, že to z je „zaměstnanců“. Narodil se tady můj muž. A

pan primář Wiesner. Za komunistů se tomu říkalo Sanops a bylo to vybrané zařízení pro komunisty. Výsměchem osudu se tady léčil strýček Karel, manžel tety Elišky. On jako mladý pracoval v jakési pekárně, kde pracoval také Antonín Zápotocký a to mu umožnilo léčbu tady na Homolce, ačkoliv už byl podnikatel. Teta Eliška to měla z domova na Homolku daleko, ale za manželem jezdila denně; když přišla domů, byla tak unavená, že si stačila jenom připravit šaty na druhý den, a šla si lehnout. To dělala několik měsíců. Jednou stál strýček Karel s tetou Eliškou v nějaké frontě a byl tam mrzutý. Teta mu povídala: „Karlíčku, mlč, není Ti zima, nemáš hlad, neprší na Tebe. Tak stůj a mlč.“ To jsme si pak někdy říkali: „Karlíčku, neprší na Tebe, nemáš hlad, tak mlč.“ Ještě jedno úsloví zbylo po milované tetě Elišce. Když zemřela teta Berta, řekla teta Eliška tetě Jiřince: „Jiřinko, jdi se podívat“ a Jiřinka řekla: „Víš Ela, že o to ani nestojím.“ Takže jsme si často říkali: „víš Ela, že o to ani nestojím“. Ona teta Eliška nechtěla sama jít, tak pověřila tetu Jiřinku, ale marně.

Když jsme byli v Hlinsku, tak na jeden zelený čtvrtek jsem šla s mým tatínkem na procházku. Byl krásný slunečný den. A oběma se nám procházka moc líbila. Když jsme byli v Bojanově, šli jsme s tatínkem na Sečskou přehradu, a tam na domech byly velikánské rampouchy. Že by byly rampouchy v Brandýse, to se vůbec nepamatuju, ale asi tam vůbec nebyly.

E.P. přinesl jeden německý zvyk: Zajíček nosil dárky a schovával je na zahradě. Když byl Eda malý, tak rád dárky od zajíčka hledal. Ale jeden rok viděl, jak já schovávám na zahradu dárky a bylo po iluzi. Martin pak říkal, že to Edulínek oplakal.

Když jsme se přistěhovali do Bojanova, viděla jsem, jak se chystaly vajíčka. Velké dívky měly na plotně víčko od krému na boty a na něm rozehřátý vosk. Na klacíčku měly zapíchnutý špendlík a jeho hlavičku namáčely do vosku a vosk nanášely na vajíčko. Potom vajíčko namočily do barvy a nahřátým hadříčkem vosk z vajíčka stíraly. Tím byly vytvořeny různé obrazce a vajíčko bylo moc hezké. Zelenou barvu na vajíčka udělaly kopřivy. Když byl Eda větší, chodil s pomlázkou šlehat známé holčičky a dostával od nich vajíčka. Těch měl někdy tolik, že obě rodiny měly co večeřet. Později, když chodily děti pro pomlázku, místo obyčejných vajec, dostávaly vajíčky čokoládová.

30. 3.

Rolník z Vrábí si půjčil od mého tatínka peníze a nesplatil. Patrně měl takových dlužníků více, protože jeho hospodářství propadlo do exekuce. V exekuci získal hospodářství můj tatínek a dal ho připsat asi na mě. Po mém sňatku v roce 1948 tatínek prodal kus zahrady a za dvacet tisíc korun se koupil nábytek do pracovny E. P. a za třicet tisíc nábytek do jídelny. Po narození vnuka Václava, dal tatínek velkou část hospodářství psát na vnuka a mně nechal jen malý kousek. V manželství potřeboval Václav peníze, tak se rozhodl prodat své hospodářství a tím jsem byla i já nucena ten svůj kousek také prodat. Tenkrát byl takový zvyk, že se platilo víc, než byla odhadní cena na nemovitosti. A ta částka se dávala než se šlo k právníkovi podepsat smlouvu. Jak to dělal Václav, nevím. Ale já jsem nepožadovala víc, než byla odhadní cena. Kupující paní měla ze mě asi legraci a chtěla mě zesměšnit před právníkem, protože se zeptala: „Paní Petišková, kolik mi slevíte?“ Já byla náramně překvapená a řekla jsem, že ta částka je odhadní cena. Nevím, kolik to bylo, jestli 4 000 Kčs nebo 4 500 Kčs. Za to jsem koupila dvanácti osobní kytičkový servis. Stříbrné náhrdelníčky neteřím Lidunce a Milunce. A babičce stříbrný náramek, který ráda nosila.

Švagrová Emma jednu dobu zvala mého tatínka bez manželky na nedělní oběd k nim do Prahy. A potom do divadla. Jakmile tatínek dal přepsat Vrábí na Venouška, přestalo zvaní. Emma a Václav měli dceru Marii, která pracovala v bance. Já jsem v té bance měla nějaké řízení, které mi měla vyřizovat paní Štědrá. Po vyřízení záležitosti jsem jí řekla: „Pomozte mé paměti, já mám dojem, že už jsme se setkaly.“ To ona radikálně odmítla. Když můj tatínek zemřel, hned druhý den přišla Marunka s právníkem do domu 306 a říkala mamince, které místnosti ona obsadí. Nazvala maminku paní Štědrá. Moje maminka jí řekla: „Marunko jakápak paní Štědrá, Vždyt jsem tvoje babička.“ Právník byl po příchodu komisní, ale když odcházel, říkal mojí mamince: „Milostivá paní a ruku líbám.“ Vylekaná maminka šla hned na bytový úřad, aby se poradila o těch podmínkách. Tam byli překvapeni, že Marunka přišla hned druhý den po úmrtí, že i oni, když mají něco vyřizovat, tak přijdou po šesti týdnech. A ujistili maminku, že má po smrti manžela nárok na bydlení ve stejných podmínkách jako za jeho života a tak to také bylo až do zbourání domu 306, kdy se maminka přestěhovala

do bývalé vily Ryndových, kterou jsem zdělila já společně s neteří Madlenkou z Hradce. Po mamčině odchodu se o prodej postarala Madlenka a kolik to tenkrát bylo i s tou částkou nad odhadní cenu, si vůbec nepamatuju. Ale vím, že jsem část peněz dala svému manželovi. A část svému synovi. Pak jsem si koupila černý persiánový kožíšek a hnědý semišový kabát. A semišový kostýmek.

Můj tatínek i moje maminka byli katolíci, ale oba přestoupili na českobratrskou církev evangelickou. Můj manžel byl katolík a když jsme chodili do nějakých katolických kostelů, tak se křížovával. A u postele měl také růženec. Ale nevím, jestli se růženec modlil.

Jeden rok jsme byli opět v Tatranské lomnici, kde jsme byli na svatební cestě, ale tentokrát jsme už s sebou měli malého Martínka a vzali jsme s sebou i babičku. Moje maminka bydlela ve zvláštním jednopokojovém apartement, kde byla velice spokojená. Starala se nám o Martínka a my jsme mohli cestovat po horách. Jednou jsme si objednali omeletu sur prise po večeři a byli jsme náramně překvapeni, když se v sále zhaslo a číšník nesl zapálenou omeletu k našemu stolu. Myslím, že to byla veliká porce zmrzliny. Tenkrát byly vlaky na Slovensko přeplněné. A stála se na nástupištích fronta. A kdo měl široké lokty, tak se dostal do vagónu, a mohl sedět. Někteří museli zůstat stát. K manželovi přišel na nástupišti nádražák a zeptal se, jestli chceme do vlaku. To znamenalo, že si řekl nepřímou o nějaké peníze. Manžel souhlasil a on ještě než vlak zastavil, tak vstoupil do kupé, které bylo oddělené od ostatních a díval se z okýnka. Když do toho kupé chtěli lidé vstoupit, tak on v uniformě železničáře tam nikoho nepustil, jenom nás. A my jsme krásně pohodlně dojeli až do Popradu. Martínek se mohl natáhnout přes nás a krásně spát. Manžel a babička seděli v rohu a klidně v sedě spali. To jsem já tenkrát ještě neuměla. Mamička si tuto dovolenou náramně pochvalovala.

Po válce se s knihami nezacházelo zvlášť šetrně. Když se někde likvidovala knihovna, tak se knihy nandaly na nákladní vůz a transportovaly se. Pan Emanuel Frynta šel nevím po kterém městě a kolem něj jel nákladní vůz. Bylo to v zatáčce, tak šofér samosebou udělal v rychlosti zatáčku a z vozu mu vypadla nějaká kniha. Pan Frynta ji zvedl a bylo to první vydání Máje.

2. 4.

Koupání v Bojanově na Chrudimce bylo moc krásné. S holčičkami jsme se koupaly pod kostelem pod skálou u velkého kamene, kde byla trochu hloubka pro plavání. Pro maminku a pro mě udělal tatínek z kamenů přehradu. Já jsem tam mohla udělat několik temp a mamička si nechala přepadat vodu přes záda, ona je neplavec. Tatínkovi tyhle přehrady nevyhovovaly, ten se koupal u splavu a ještě raději v Novosvětském rybníce. Tam bylo hodně vody. V Hlinsku jsme s holčičkami chodily na Chrudimku do Hamříku, nebo na hlineckou plovárnu. V Brandýse na Labi bylo koupání výborné, ale nebezpečné. Utopil se tam bratr mé spolužačky Dagmar. Malá holčička Hanička, s kterou jsem se kamarádila a soused mé spolužačky Soni. To bylo téměř v mé přítomnosti. Nejvýbornější koupání bylo v našem malém bazénu. Výborné bylo koupání s Brandýse na průplavu. Tam byla klidná voda ale nepomáhala našemu plavání. To jsme museli jít kousek dál a plavat v Labi. Jednou nás náramně pobavil náš spolužák Aleš. Ten si dal do Labe nějaké prkno, spíš desku, na to dal lehátko a tam si do něj sedl. Lehátko pod jeho tíhou snížilo desku, takže to vypadalo, že lehátko pluje po vodě a na něm Aleš. To je ten, co měl nápad místo pravou nacistickou rukou pozdravit levou. Jestli záměnu profesori zpozorovali jsme se nedověděli, ale dověděli jsme se, že profesor Schauta věděl, že při jeho hodinách si pleteme svetry a dělal jako by to neviděl, z čehož my jsme se radovaly jak to děláme šikovně.

Naši hoši nedělali takové nebezpečné kousky jako známí pana Hilského. Ti podplavávali pod loděmi, dokud se jejich kolega nezachytil plavkami za nějaký výstupek v lodi a našli ho, až když vytahovali loď na břeh, už mu nebylo pomoci.

Boty byly ve válce na poukaz. Jak často se mohly boty koupit, to už si nepamatuju. Ale když byly opánky (to byly střevíce, které měly jenom pásky) s dřevěnou podrážkou, ty byly volně ke koupi. Jedny takové jsem si koupila a přes to plátno jsem si našila zbytky látky od šatů a to bylo velice hezké. Mít šaty a boty stejné.

Když jsem vedla ten skautský tábor s malými holčičkami byla na tom táboře a spala se mnou v mé chatě holčička. Její tatínek byl obuvník a šil překrásné střevíce.

Když jsem se vrátila z Tábora, dala jsem si u něj ušít bílé krásné střevíce. Jaké bylo mé veliké překvapení, když při placení pan obuvník ode mě nic nevzal, že jsem se tak krásně starala o jeho dcerušku. To byla vůbec zajímavá rodina. Měli několik dětí, ale protože byl jejich tatínek živnostník, tak nesměly jít studovat na gymnázium. Dcera šla dělat pomocnou sílu do nemocnice. Jeden syn dělal v Čelákovících v továrně na zemědělské stroje a třetí syn dělal pomocníka v továrně, kde dělali radiátory k ústřednímu topení. Tím pádem byli všichni schopni a byli doporučeni na střední školy a s časovým zpožděním dcera a jeden syn byli lékaři a jeden syn byl inženýr. Manželka toho pána zachránila Petra, o němž mi řekla, že dostal špatnou známu z počtů, ale to už máme.

Délka sukni je teď rozmanitá. Kdo chce minisukni, tak ji nosí a kdo chce maxisukni, nebo sukni až na zem, tak ji také nosí; ale za mého mládí byla určena délka sukne buď x centimetrů nad kolena nebo x centimetrů pod kolena a to se dodržovalo. Právě tak byla určena délka a tvar rukávů u šatů. Buď nabírané rukávy nebo hladké. Taky se nosily šaty s vycpávkami ramen. S těmi byla potíž. Světlé blůzy a šaty se často praly a ty vycpávky se musely odparovat a potom přišívat. O jedné manželce velkoobchodníka se říkalo, že ta když měla tmavé šaty s bílým límečkem, když se jí límeček ušpinil, tak přestala šaty nosit. Nenapadlo ji, že by měla límeček odpárat, vyprat a znovu přišít.

6. 4.

Před svátkem Božího Těla někdy v červnu nebo v červenci šla paní učitelka Rulíková se svými dcerami Zdenou a Helenkou na kytičky a pozvala mou mamičku a mě. Bojanovské náměstí (městečko) mělo u některých domů oltářiček asi s obrázky svatých, s kytičkami a rozsvícenými svíčkami. Od kostela vyšel pan farář, několik občanů nad ním neslo nebesa a holčičky družičky sypaly na cestu kvítky kytíček. V průvodu šli také občané Bojanova a průvod se vrátil ke kostelu. Mamička se divila, že mám plný košíček kvítek: „Jakto?“. Mně by by bylo líto, kdyby se po těch kytíčkách šlapalo.

Můj bratr Pepa chtěl jít na ples, vstupné bylo 5 Kčs, tatínek neměl drobné, tak mu

dal desetikorunu a řekl mu, do kolika hodin má být doma a čekal na něho. Ve stanovenou dobu Pepa nebyl doma, tak tatínek čekal dál. Když Pepa přišel domů, tatínek mu řekl: „Pětikorunu“. Pepa mu dal desetikorunu. Údiv. „Jak to?“ „Hrál studentskej jazz a pustili mě zadarmo.“

Že a jak zemřel pan Kovařík (původní majitel domu číslo 306) mi všichni tajili, až mi to nedávno řekl můj syn Martin.

Jak to bylo s penězi za hospodyni, která přišla do manželství s první tatínkovou ženou a s placením za sanatoria v Tatrách a ve Švýcarsku, to nevím, ale tatínek mi povídal, že těsně předtím, než přišla moje maminka do domu 306, splatil poslední splátku na dům.

Moje maminka říkala, že se jí v Bojanově nelíbilo, že tam vydržela jenom kvůli tomu, že se tam líbilo jejímu manželovi. Tatínek zase povídal, že by v Bojanově ty čtyři roky nevydržel, ale když tam jeho žena byla spokojená, tak to tam vydržel.

Když jsme bydleli ve starém bytě, tak E. P. páčil rukopisy v koupelnových kamnech a vykoupali jsme se v teplé vodě. Když jsme stavěli dům 1602, věděli jsme, že tam budeme mít plynové topení. A kde budeme pálit rukopisy? To by bývalo chtělo krb. Pan zedník z Toušeně řekl: „Žádný problém, pane doktore. Krb uděláme.“ A prorazil díru v hale. Když k nám jednou přišla společnost z nakladatelství, zatopila jsem v krbu. Jeden z účastníků povídal: „Podívejte se, oni topějí v krbu a krb jim vůbec nekouří. Já jsem měl na to architekta a jakmile v krbu zatopím, tak se kouř hrne do místnosti.“

Když jsme dokončili dům 1602, tak jsem si šla na radnici pro číslo na dům. To už bylo 306 zbourané a já jsem chtěla, aby mi přidělili číslo 306. Ale odmítli, že to nemohou. Že musejí dávat pořád další čísla. Ale když jsme s Edou jezdili v Boleslavi, tak tam na jednom domě jsme viděli číslo 1602. Udivilo nás to, ale nic jsme s tím nepodnikali. Tak jen zbývá doufat, že nemáme v Boleslavi žádného jmenovce v tom domě.

E. nikdy při práci nepil alkohol. Jednou ale večer se napil a pak mně přinesl ukázat báseň, která prý se mu moc povedla. Když jsem jí přečetla, rozesmála jsem se. E. se rozzlobil, rukopis zmačkal a hodil do kamen. Ale v nich se netopilo. Druhý den

ráno šel E. ke kamnům, vytáhl rukopis a přečetl si ho. „Mělas pravdu“, povídal. A znovu hodil rukopis do kamen. Jednou povídal: „Když mně bylo tak kolem 16 let, tak jsem psal denně takových nejméně deset básní. A jestli jedna nebo dvě byly dobré, tak to jsem byl rád.“

První pobyt v Mariánských Lázních trávil E. P. v hotelu, snad to byl Esplanade. Jeho lékař, který byl z Čelákovic dr. Krčmář mu poradil, aby příští rok ušetřil a bydlel u paní, jméno už si nepamatuji, která měla garsoniéru s příslušenstvím v přízemí domu v Karlovarské ulici a na lázeňskou sezónu se vystěhovala a tu garsoniéru pronajímala. Tak jsme to příští rok tak udělali. A tam se navázal kontakt s rodinou Sovů, kteří bydleli v prvním patře a od té doby jsme bydlívali k všeobecné spokojenosti u nich.

Myslela jsem, že nikdy nebudu moci jet do ML. Ale paní Věra Huberová tam v roce 1987 jela a požádala mě, abych jí dělala doprovod. Protože jsme Huberovům byli zavázáni za krásné pobyty v Cannes, tak jsem jí vyhověla a přes bolestné vzpomínky jsem se přenesla. Pak jsme tam jezdívali s Edou a to byly nádherné dny, aspoň pro mě. Teď bych měla chuť tam zase jet, ale jsem v takovém stavu, že nedokážu ani jít z postele tady k umyvadlu v pokoji, tak mi zbývají jenom vzpomínky.

Dům číslo 306 byl psaný na oba starší chlapce, když byli nuceni dům za šedesát tisíc prodat, nevím, co se svými třiceti tisíci dělala bratr Věna, ale Pepa dal deset tisíc synovi, deset tisíc dceři a svých deset tisíc rozdělil mezi sebe a druhou matku. Maminka ty peníze neutratila, protože když něco potřebovala, tak jí to platil zeť. A tak jsme ty peníze mohli Pepovi vrátit.

13. 4. 17

Na velikonoce jsem dělávala piškotové beránky, mám na ně formu, žel keramickou. Ta je velmi těžká. Teď už se dělají plechové, lehké. Když byl u nás pan Von der Mark s paní a dvěma holčičkami, tak jsem beránka rozřízla jako dort a dala tam krém a na celého beránka šlehačku. Beránek dostal očička a čumáček z rozinek a holčičkám se náramně líbil a také chutnal.

Kdysi byl u nás pan malíř Fiala z té návštěvy si pamatuju jenom, že měl s sebou

vnučku, která si hrála s Martinem v jeho pokojíčku a že se pan Fiala divil, jak je autor Řeckých bájí mladý, že si ho představoval starého. Pak jsme byli u Fialů, paní je Ruska a udělala moučník, který jako by byl upečený ve vysokém a širokém hrnci. Byl celý pokrytý bílou polevou. A na ní byl výjev z řeckých bájí.

Můj první film, když mi bylo asi 5 let, byl Ben Hur. A z toho si pamatuju jedině jak přes celé plátno byla Kristova ruka jak léčí nemocné. Ale to byl ještě němý film a můj bratr Mirek viděl dřív zvukový film a já jsem se ho vyptávala a divila, že když tam jelo vozidlo, že je možný, že je slyšet, jak jede a nechtěla jsem tomu věřit. To bylo v Bojanově. A ta společnost, která filmy promítala, byla pojízdná jako cirkus. Jinak v Bojanově stálý film tenkrát nebyl.

Když mi byly asi čtyři roky byl v Boleslavi v Lidovém domě Hurvínek a Spejbl. Nic si z toho nepamatuju, jenom, že Spejbl říkal: „A šel a šel a šel.“ A Hurvínek se ptal: „A kolikrát šel?“ A já jsem si na toho Hurvínka a Spejbla s tatínkem hrála. Tatínek říkal: „A šel a šel.“ A já jsem říkala: „A kolikrát šel?“ Ale nevím, jestli to tatínka bavilo, ale mě to asi bavilo.

Když jsem učila v Brandýse, přišel za mnou tatínek jednoho žáka, který měl ještě bratra a ten tatínek mi povídal: „Paní učitelko, nikdy nechodte s Martínkem na Hurvínka, to je k zbláznění, jak ty kluci doma vyvádějí, dělají Hurvínka. Ne, že bych na toho tatínka dala, ale nějak se to nehodilo, jít na Hurvínka, takže Martínek ho jako malý chlapeček nezažil.“

Rok předtím než jsme se nastěhovali do domu 1602, tak jsme tam topili, aby se dům vyhřál. A chodila jsem tam zatápět já. Jednou jsem před naším bydlíštěm 1350 uklouzla, upadla a nemohla jsem sama vstát. Bylo to po ránu, ještě za tmy, tak jsem doufala, až budou ze sídliště chodit na šest hodin do zaměstnání, že mě uvidějí a někdo zvedne. Ale po chvíli se mi podařilo vstát a jít domů do tepla. Měla jsme pochroumaná záda, tak chodil topit Martínek a už mu to zůstalo. Ještě než byl v naší ulici zavedený plyn, tak jsme topili v kamnech a Martínek často pracoval a zapomněl přikládat, tak jsme v noci často slyšeli rány, jak sekerou štípal dříví, aby mohl znovu zatopit. Pak zavedli plyn a bylo po starostech a bylo pohodlí s topením.

Paní Opelíková nám dala poukaz na větší množství uhlí a měli jsme plný sklep uhlí. Martin, když bylo už plynové topení, tak odnášel topení za kůlnu, já jsem vyčistila

sklep, a místo uhlí se tam nastěhovali knihy. Topit uhlím jsme byli zvyklí od samého začátku bydlení v domě u nádraží. To jsme měli kamna značky Club. To se dařilo několik dní bez přerušení ale po několika dnech se musel vynášet popel. Takže jsme na nějakou dobu měli zimu. Ale velké mrazy topení v Clubkách nezahnilo. V domě 1350 v bytě se nám velice líbilo nebýt toho, že měli u nádraží dělat autobusové nádraží, tak bychom byli nestavěli. E. měl pracovnu sám pro sebe, Martínek pokoj taky sám pro sebe, a já jsem byla v jídelně, tam jsem u stolu přepisovala pro E. a dělala korektury, na jídlo jsem to musela složit a také jsem tam spala. Když jsme se odstěhovali, byt patřil Martinovi a ten si opatřil byt v Praze, ale prý, když přišel do restaurace, tak někdo říkal: „Heleďte, támhle je ten, který si nevzal žádný peníze za třípokojový byt.“ Martin měl s těmi, kteří v tom jeho pražském bytě bydleli, ujednáno, že mu převezou do Brandýsa nějaké věci ale oni nic ze slibů nedodrželi.

Nábytku jsme měli po svatbě dost. Tatínek prodal kus zahrady na Vrábí za padesát tisíc Kč a koupili jsme za dvacet tisíc zařízení E. do pracovny a za 30 000 Kč nábytek do jídelny. Martinův pokoj měl pianino a jinak „co dům dal“, až během let mu to tatínek krásně zařídil. Když se stěhovalo pianino do patra, tak bylo u toho několik lidí a také spolužák E. P. a ten mi řekl: „Alenko, proč Ti tatínek nekoupil místo pianina křídlo, to by tam samo vyletělo.“ V novém domě pro pianino nebylo v žádném pokoji místo, tak zůstalo dole. Jednou tam na něm hrál pan Opelík a to se krásně rozléhalo po celém domě. Já jsem velmi ráda hrála na klavír a bylo mým přáním, aby i Martin hrál. Jeho učitelka na klavír byla také učitelkou angličtiny. Martina hra na klavír nijak nepoutala a tak místo hodiny angličtiny a hodiny klavíru bral dvě hodiny angličtiny.

Na byty byla v Brandýse nouze. Byl pořadník. Strejček Mirek měl pokoj a kuchyň v moderním činžáku na Vrábí a když byl jmenován za řidícího do Nedomic, tak to bylo s bytem ve škole. Můj bratr Pepa se jako kluk kamarádil s panem Olexou, který v době, kdy Mirek odjížděl do Nedomic byl starostou. Pepa šel za ním a řekl, hele: „Vzali jste tátovi zahradu a nic jste mu za ní nedali, tak dej alespoň Aleně byt po Mirkovi.“ Pan starosta to uznal a ten byt po Mirkovi mi dal, ale pak se to stalo tak, že ty lidi, kteří měli mít byt v druhém patře ve dvouletkové stavbě (dvouletková stavba byla stavba, která se

stavěla v době, kdy se vyhlašovala, že je dvouletka, nevím jak bych to upřesnila ale třeba od roku 1945 do 47 byla dvouletka a to, co se dělo v té době bylo dvouletkové, možná, že tatínek bude umět upřesnit, co to dvouletka bylo), neměli na nájem peníze, tak šli do malého laciného bytu po Mirkovi a my jsme dostali ten krásný třípokojový byt v novostavbě.

V Bojanově jsme bydleli ve staré škole ale jak to tam bylo zařízeno, to si nepamatuju, to mně byly čtyři roky. Pak jsme bydleli v nové škole a to byly velké hezké místnosti a jídelnu jsme měli zařízenou tím nábytkem jako v domě 1602, pak byl dětský pokoj, tam byla Mirkova postel a moje postýlka, pak byla ložnice, to byl ten pokoj jako v 306 a pak ještě byl hostinský pokoj ale to si nepamatuju, co tam bylo, tam jsem málokdy přišla. Když jsme jeli kolem nové školy, všimla jsem si, že v dolejších oknech v přízemí jsou krajkové záclony, tak asi tam je opět byt pana ředitele, byla bych se tam ráda podívala, také do té bývalé tatínkovy ředitelny a mé druhé třídy, ale protože nejsem schopná chodit, tak nemá cenu, abych tam jezdila.

V Hlinsku jsme měli obytnou kuchyni s kamny a kuchyňským nábytkem, vedle kuchyně byla ložnice rodičů a americká kamna, v těch se topilo celou zimu, a vytápěl se vlastně celý byt. Kromě té ložnice, tam byl obývací pokoj, kde byla vysoká kachlová kamna a v těch mamička nevěděla, jak se v nich topí a tam jsme v té jídelně trávili štědrý den, tak mamička ráno zatopila, ale teplo v pokoji bylo až druhý den, protože to trvalo dlouho, než se ta vysoká americká kamna vyhřála. Jinak jsme tam bývali s návštěvami a v té ložnici jsem měla svou dětskou postýlku. Ta postýlka byla plechová a byla po mých dvou bratrech, vlastně po třech, protože asi Mirek v ní také spával. Měla plechová čela a boční strany byly ze sítě. Když jsem se pohnula, tak to dělalo veliký rámus. Kolikrát mě maminka napomínala, abych se nevtřela, že je moc velký hluk od té postýlky. Asi jsme ji někomu nechali v Hlinsku, protože do Brandýsa jsme ji nepřestěhovali. Když jsme se odstěhovali z Hlinska, tak můj tatínek pronajal celý dům panu soudnímu radovi. Ten si stavěl vilku v Královicích blízko gymnázia, ale v době našeho příjezdu do Hlinska ještě nebyl dům hotový, tak jsme my čtyři měli k obývání krajní pokoj ve kterém bydlíval můj bratr Václav, pokud učil blízko Brandýsa. Ten jeden pokoj pro čtyři lidi bylo málo. Můj tatínek spal na dřevěné posteli, maminka asi na otomanu, Mirek na plechové skládací posteli a já jsem měla na zemi matraci a na ní

jsem spala. Němci obsadili školy a proto Mirek nemohl bydlet v Chrudimi, proto s námi bydlel v domě 306, ale v říjnu už mu začínala škola, učitelský ústav s maturitou. Podle mě to byla výborná příprava pro mladé učitele – ten učitelský ústav. Při něm byla tzv. cvičná škola, to byla běžná škola ale učitelé byli vynikající a tak příští učitelé poznávali, jak mají učit. Když jsem dělala doplňovací maturitu z předmětů, které nebyly na gymnáziu ale byly povinné na učitelském ústavu, tak jsem dostala za úkol v páté třídě metr. Řekla jsem: „Děti metr je desetimilióntá část zemského kvadrantu, a to potom při rozboru pedagogem té hodiny mi bylo vytčeno, že sice je to pravda ale pro pátý školní rok je to nevhodné, že jsem měla vzít metr, ukázat ho dětem a říct: „Děti, tohle je metr, Pepíčku jdi změřit skříň, Mařenko jdi změřit dveře.“ A dodatečně jsem dala tomu Pedagogovi za pravdu.

Když jsem měla chodit do první třídy, tak můj tatínek - pan ředitel - dal první třídu hezké a hodné paní učitelce Martě Svobodové. Ta dělala různé neobvyklé způsoby vyučování. Třeba písmeno A nás učila tak, že dala přinést do třídy z kabinetu dva velké obrazy, z těch udělala stříšku, mě poslala k mamince pro stoličku a nakreslila na tabuli velké tiskací A jako ty dva obrazy a stoličku a na ní mě posadila a určitě všichni si pamatovali, že to je A – Alenka. Pak ještě si vzpomínám na E – Evička. To posadila paní učitelka Evičku na stupínek naaranžovala tam ruce a mezi ruce dala panenku a tak si všichni pamatovali E – Evička. Jiný způsob nácviку písmenek si už nevybavuju. Ale ještě paní učitelka nás učila šetřit, udělala malé knížečky se jmény, ty visely na zdi a ta jména jsme se naučily přečíst a zapamatovat. Jednu hodinu v týdnu vyhradila šetření, nosily jsme si mince, někdo je zapisoval do těch „vkladních knížek.“ Děti si šetřily po haléřích ale Evička, dcera pana učitele, a já jsme si nosily koruny. Když jedna měla korunu, tak druhá pětikorunu. Pak zase po pětikoruně přišla na řadu desetikoruna a tak vlastně šetřily naši tatínkové. Já jsem takto měla „našetřeno“ 2 000 Kč a můj tatínek je pak použil na stěhování do Hlinska.

Když jsme se stěhovali do Brandýsa, jel tatínek s Mirkem ve stěhovacím autě, které vezlo nábytek. A já s maminkou jsme jeli vlakem. Když jsme přijeli do Brandýsa, šla maminka se mnou na Vrábí, pozvat paní, která měla uklidit místnost po bratru Vénovi a připravit ji pro nás. Jak to tam vypadalo, si nepamatuji, jenom vím, že celý osm let tam byly stejné záclony, do kterých pražilo slunce, a když je paní namočila do

necek a chtěla je vyprat, tak se rozpadly. Když jsme šli pro tu paní, uviděla jsem za zdí, švestku a na ní plno krásných švestek. Takový strom jsem v Bojanově ani v Hlinsku neviděla a upozornila jsem na něj mamičku. „To je naše” odpověděla. Velice mile mě to překvapilo a moc jsem se na ty švestky těšila, že si je mohu trhat přímo ze stromu. Některá léta byla tak úrodná na švestky, že jich můj tatínek vozil prodat do sběrný několik plných vozíčků. Ty stromy se švestkami byly poměrně nízké, tak se mohly švestky česat bez žebříků. Ale když tatínek česal hrušky z hrušně u pumpy domu 306, musel mít vysoký žebřík. Ten si vložil do dřevěného vozejků a česal. Praskla pod ním jedna příčka na žebříku a tatínek spadl z výšky do dřevěného vozíčku. Nic si z toho nedělal a okamžitě vylezl na žebřík znovu. To už mu bylo přes osmdesát let a takový pád přečkal bez zlomeniny.

Když jsem učila v Toušeni a měla odpolední vyučování, chodil mi E. k autobusu naproti. Jeden den u autobusu nebyl. Polekala jsem se. Co se stalo? Utíkala jsem domů, ale u nás byl pan Zdeněk Miler a přišel E. požádat o text k jeho obrázkům krčka. Od té doby pak byl u nás ještě několikrát a my jsme byli zase u nich. Pan Miler stavěl dům a bylo to závratné tempo, jakým mu stavba pokračovala. Byl u nás na květnové oslavy. To se u jeho domu kopaly základy a na Vánoce už bydleli Milerovi v novostavbě, kde měli i nábytek udělaný na míru. Asi řemeslníci měli dobře zaplaceno, možná, že dostávali i tuzexové bony ale jak měli ten byt zařízený, to si vůbec nepamatuju. Ani si nepamatuju na jeho dcery, ani vnučku. Jednou volal pan Miler a chtěl k telefonu mě. Pan Miler na nějakou knihu, kterou E. ilustroval, dal smlouvu dvěma nakladatelům. Myslel, že já jsem to udělala také a chtěl vědět, jak jsem to řešila. Jenže já jsem dvěma nakladatelům smlouvu na tutéž knihu nedala. Pan Miler to pak vyřešil darováním nějaké ilustrace, takže k soudu vůbec nedošlo.

Jak pana Milera napadl krtek, to někde je otištěno. Snad šel se svou dcerou a Krčka potkali. Podrobnosti nevím. Ale jednou křičel nějaký spisovatel na Tvého dědečka: „Tys mi dal s tím krtkem! On mi zryl celou zahradu a já ho chtěl praštit lopatou, ale dcera křičela: „Tati, to nemůžeš, to je přeci krteček!” A tak mi tedy zahradu dál.

20. 4.

Když jsme byli v Cannes, tak se E. díval na jedno auto a všiml si, že se pomalinku rozjíždí, bylo mu divné, proč se rozjíždí řidič tak pomalu, ale všiml si, že tam žádný řidič není. Tak toho řidiče udělal sám, skočil do nezamčeného auta a zabrzdil auto. Vystoupil rozčilený, a zachránil nejmíň otlučení auta nebo možná i nějakého člověka.

Když byl Martin někde, snad ve Švýcarsku na ambasádě, nevím, kdo přesně k němu přistoupil, jestli to byl velvyslanec a mluvil s Martinem a Martin mu řekl: „My se známe?“ A on mu řekl: „Já jsem Vás znal ještě než jste se narodil, protože mě Vaše maminka učila.“

Můj spolužák Jirka mi jednou vypravoval něco o svém životě a jeho manželka se přidala a vyprávěla také a já jsem je nabádala, aby to napsali a oni říkali, že by to nikoho nezajímalo, ale to se velice mýlili. Tak třeba ten Jirka měl tatínka velitelem četnické stanice a když se měli Němcům odevzdávat vojenské pušky a kulometry, tak oni místo, aby je odevzdali, tak je s tatínkem nosili z místa srazu do bytu a dávali je doma pod postel a druhý den je zakopávali někde a jeho manželka byla z těch míst, kam seskočili ti, co zabili Heydricha a jak je tam lidi ukrývali, ještě před tím než Heydricha zastřelili. Jiný spolužák měl tatínka ředitelem cukrovaru a ten tatínek vymyslel kostky cukru ve tvaru bridžových znamení a to byla rarita toho cukrovaru, kde byl ředitelem a v jiných zemích se to nepatentovalo, tak tam to jediné ten český cukrovar prodával a mělo to velký úspěch.

Jinak jsem chtěla, aby spolužáci napsali své životopisy, že by se dali vydat jako kniha pod názvem: „Naše třída“ ale oni byli všichni líní, byli schopni to povídat, ale ne psát. Podle mě je to velká škoda.

Moje maminka mi povídala, že před válkou byla Praha jako Vídeň nebo Paříž, že nebylo rozdílu. Nevěřila jsem jí to, protože, když jsme byli na chvíli s Čedokem na zájezdu ve Vídni a viděla jsem tam tolik zboží o kterém se nám ani nezdálo, tak bylo pro mě neuvěřitelné, že by Praha byla jako jiná města světová. Ale teď dávám mamince dodatečně za pravdu, protože tomu teď tak skutečně je.

Když jsme byli v západním Německu, tak mě tam upoutali barevné toaletní papíry, byla bych si jich několik ráda přivezla domů, ale uvědomila jsem si, že by to bylo pro hanbu na hranicích, až by celníci viděli, co si vezeme. Myslela jsem, že si tam

koupím župan, ale když jsem viděla tu nepřebornou spoustu županů různých tvarů a barev, tak jsem si řekla, že si počkám až přivezou do domu módy dva druhy županů, tak, že si jeden z nich vyberu. Ale výlohy u nás byly tenkrát různě aranžované. Ve Vídni a v Paříži bylo ve výkladech naházeno spoustu zboží, ale u nás třeba byla jako stanice autobusu a u ní byly figuríny v různých oblecích.

Jednou byl dědeček s několika spisovateli na břehu baltického moře na procházce a měli ještě několik kilometrů k cíli té procházky. Jeden spisovatel se otočil a místo, aby šel tam, kam chtěli všichni dojít, tak se otočil a šel opačným směrem. Kolegové se divili, kam a proč se vrací, on řekl: „Umřela mi maminka, tak jedu domů.“ Divně se na něj dívali, ale když přišli do hotelu, tak tam měl skutečně telegram s touto smutnou zprávou, byli tím všichni překvapeni, že on na dálku to ucítil.

Když jsme byli v Sovětském svazu, tak jsme jezdili v čistých, nepřeplněných vagónech. Ale náš známý byl na kraji Moskvy na nějakou dobu na školení a my jsme se vydali za ním. To jsme jeli normálním vlakem, ne vlakem cestovní společnosti. Byli jsme překvapeni, jak přeplněné a zašpiněné vlaky byly.

Když jsme byli prvně v Jugoslávii, měli jsme pobyt na Lopudu. Lopud byl ostrov a na něj se samosebou nedalo jinak dostat než na lodi. Martin byl malý, tak ještě neuměl plavat, a E. neplaval vůbec. Já jsem trnula hrůzou, kdyby se loď převrhla, jak bych to dělala se zachraňováním, ale ovšem loď se nepřevrhla, tak jsem se bála zbytečně. To jsem neznala ještě úsloví: „až budou pípat.“ To říkal jeden dělník, který pracoval na naší stavbě a myslel tím, že se určité věci nemají řešit dříve, než je jejich čas. Teď si na někdy vzpomenu a když si začínám vymýšlet nějakou katastrofu, tak si na to vzpomenu a řeknu si: „Až budou pípat.“

To pípání, nikoliv obrazné, ale skutečné, slýchal můj tatínek, když hlídal housátka na zahradě. To bylo ve válce a on jezdil ke své sestře do Krásné hory pro housátka, aby z nich vyrostly husy, které pak moje maminka krmila, abychom je měli na přilepšenou. Tatínek je měl v ohrádce a když tam byla, tak pípala. Ale když tatínek byl u nich a něco jim povídal nebo zpíval, tak housátka přestala pípat. Tak tatínek u nich stál a housátka se radovala z jeho přítomnosti.

24. 3.

Na výročí svatby nebo na narozeniny jsem dostávala květiny. Když jsme měli desáté výročí svatby, tak byl E. na Světové výstavě v Bruselu. Ale kupodivu k mému údivu jsem květiny dostala, protože E. to řekl Martínkovi a ten to tajil a na den výročí mi ty květiny dal, že jsou od tatínka. To mi bylo milé. Potom nezapomenutelné bude obdarování od Edy na můj svátek, když jsme byli v Marijánkách. Ale to tam už máme podrobně popsané.

Poprvé v letadle jsme letěli oba prvně do Athén. Měla jsem strach, že budu mít klaustrofobii, ale neměla jsem. Tady bylo docela chladno, já jsem měla plášť a v Athénách na letišti na nás dýchl horký vzduch. Nosič nám odnesl kufry k taxíku a E. dal nosiči nějaký tuzér. A velice se divil, že nosič tolik děkoval. Když jsme potom viděli ceny, tak jsme se nedivili, že byl tak uctivý. Byla to velká částka, kterou dostal. Když jsme viděli ceny jídel, tak jsme si uvědomili, že s tím kolik jsme dostali valut, nemůžeme vystačit. Tak jsme si kupovali rohlíky a zapíjeli je v hotelu vodou z vodovodu. Ke konci pobytu jsme měli našetřený valuty a mohli jsme si dopřát i jídlo v restauraci. Mluvili jsme tam s Čechy, kteří tam inscenovali nějakou výstavu a ti se nás ptali, jestli máme také jako oni žaludeční potíže. Ono bylo složité vyrovnat se se změnou podnebí. Ale protože my jsme jedli jen ty rohlíky, tak jsme to překonali bez potíží. Ti pořadatelé výstavy komplikace s penězi neměli, tak jedli normálně jako by jedli v Praze a to se jim nevyplatilo. Taky jsme se v horku sprchovali teplou vodou místo studenou. Po studené vodě se tělo zahřívá a to jsme nechtěli. Po teplé vodě tělo opouštělo teplotu a tím se ochlazovalo, to jsme chtěli.

27. 4.

Dr. Zdena Psůtková měla za manžela hráče České Filharmonie. My jsme s dědečkem často chodívali na koncerty České Filharmonie. Ten manžel paní Psůtkové se jmenoval Cvrček. Ten nám povídal: „Jednou seděl v orchestru a koukal se do obecentstva a povídal si: „Tamhleten pán je podobnej panu Petiškoví“. „To je divný a ta paní vedle něj je podobná paní Petiškoví“. To už se mu zdálo moc. Já jsem

zaznamenala jeho pohled, tak jsem maličko kývla hlavou a on poznal, že to jsme opravdu my.”

Mezi filharmonisty byl jeden mladík, který neměl vlasy. Moc ho to trápilo. Když byla Filharmonie v Americe, tak mu dali všichni své kapesné a on si dal voperovat na hlavu vlasy. Byl z toho tak šťastný, že se opil. Udělal nějakou výtržnost, při které byl přistižen a policisté to řešili tak, že mu oholili hlavu. Jak to bylo dál, to jsme se nedověděli. Ještě k té Filharmonii. Rafael Kubelík žil léta v emigraci a když byla možnost po roce 1989 se vrátit, tak toho využil, a dirigoval *Mou vlast*. Dr. Jan Králík mi obstaral vstupenku na generální zkoušku, byla jsem nadšená a dojatá. Většinou se ta část „Kdož jste Boží bojovníci a zákona jeho” byla dirigována velmi bojovně. Pan Kubelík to dirigoval jako modlitbu, to mě upoutalo. Dr. Králík byl vlivným členem ve skupině mladých filharmonistů, nebo jejich mládeže, či jak se to jmenovalo. Ale po skončení generálky šla jedna mladá členka s jednou růží v ruce za dirigentem panem Kubelíkem a tu rudou růží mu podala. Ta byla přivázaná za stuhu k jiné rudé růži, kterou mu podala další členka a tak to pokračovalo až pan dirigent měl plnou náruč růží svázaných k sobě stuhou. Bylo to velmi působivé a jeho to dojalo. Byl náchylný k dojetí vůbec, protože vrátit se po tolika letech nucené emigrace zase do vlasti byl jistě obrovský zážitek.

Jedna zdravotní sestra jako mladá dívka pracovala u dětí u Kubelíků a dostala od nich na památku (doplnit co to je, babička si nepamatuje, je to v pracovně za oknem s lístečkem) a tu nám po letech, kdy už byla v důchodovém věku, darovala.

Ta zdravotní sestra, která pracovala u Kubelíků, přišla k nám, když Dagmar přivezla Edu z nemocnice a my jsme nevěděli, co a jak. Eda plakal a zdravotní sestra řekla: „Dejte mu napít z lahve.” Ale rodiče neměli láhev s dudlíkem, tak si sestra pomohla jinak. Povídala mi: „Paní Petišková, já už jsem dělala ledacos, ale abych týdenní dítě krmila lžičkou, to jsem ještě nedělala.”

Králíkovi nám darovali k nějakému jubileu lístek na koncert Filharmonie. Na programu byla nějaká moderní skladba. Králíkovi byli k ní skeptičtí, ale já jsem tu skladbu chápala a svůj názor jsem Alí a Janovi řekla a oni byli tak taktní, že k tomu mému rozboru nezaujali stanovisko, ale bylo vidět, že se mnou nesouhlasí. O přestávce se Králíkovi se mnou sešli se svým známým hudebním odborníkem a na jejich otázku,

co říká té skladbě, říkal svůj názor a ten naprosto souhlasil s tím, co jsem před chvilkou říkala já. To mě potěšilo a dalo mi to velkou sebedůvěru. Myslím, že Alí a Jan byli překvapeni, že já jsem měla shodný názor s odborníkem.

Moje mamička pekla hodně druhů cukroví a bylo výborné. Když už jsem měla vlastní byt, tak jsem na první vánoce také pekla cukroví. Ale bylo to v době, kdy byly potraviny na lístky, tak jsem mohla dělat jenom jeden druh. Udělala jsem malá kolečka ale každé jsem nazdobila jinou polevou. Později, když už byly volné potraviny, jsem dělala mnoho druhů cukroví, vrchol byl 27 druhů. Odebírali jsme tenkrát německý časopis Schönnen Wönnen. Tam byly recepty na druhy, které se u nás tenkrát neznaly. My jsme s paní Králíkovou tak v družích cukroví soutěžily a myslím, že já jsem vyhrávala. Ráda jsem dělala cukroví, které se nepeklo. Moje mamička také dělala jeden druh nepečícího se cukroví, který tady v našem okolí nikdo neznal. Bylo červené a měla jsem s ním velký úspěch. Cukroví jsem dělala hodně, protože jsme dávali cukroví tetám, babičce čelákovské i brandýské a tetě Haně.

Teta Hana měla ráda kapra v rosolu ale od nikoho rosolovaného kapra nedostávala, jenom ode mne. Byla s tím veliká práce a když už nebyla možnost rosolovaného kapra dávat tetě Haně, jediný, kdo toho litoval, byl Martínek, protože jedna procedura, byla židle obrácená nohama nahoru, Na nohách přivázaná utěrka, přes kterou se tekutina prosávala. Kaprů jsme kupovali víc jak deset kilogramů a bylo to složité, protože se na ně musela stát fronta. Ale zase jsme na první vánoční svátek nevařili, ale dojídali jsme zbytky od Štědrého večera.

Vánoční zvyky jsme žádné nedělali. Dostupné by bývalo rozřezávání jablek, ale to jsme si nechtěli troufat. Výborné bývalo, že moji nejstarší bratři jezdívali na Vánoce k nám a to bylo takové milé zpestření. Jako dárky pro mě volily vždycky něco moderního, co v Hilnsku nebylo ještě dostupné. Na Vánoce mám ty nejkrásnější vzpomínky ale o těch už jsme toho hodně napsali.

Je to zvláštní, ale prázdniny se mi zdály velice dlouhé. Často k nám dojížděla Marta z Hlinska. To jsme si prázdniny krásně užívali. Většinou bylo hezké počasí a my jsme mohli hrát v Houšťce tenis nebo jinde volejbal. Ovšem také jsme plavaly v Labi. To bylo pro Martu příjemné, protože v Chrudimce se dalo jenom trochu plavat. Ale dopoledne jsme mnohokrát prospali, protože mamička chodila říkat: „Holčičky,

vstávejte, už bude oběd.” A o zelenině, které bylo u nás dost a dost už máme napsáno.

14. 5.

Kolem roku 1938 byla Velká zášť proti Německu a i proti Němčině. Během let se motala německá slova do českých hovorů jako fein (fajn), kramflek (podpatek) apod. Ale my jsme ve spolku pěti usilovaly o čistotu jazyka a když některá řekla nějaké německé slovo, tak jsme dávali do pokladničky pokutu několik haléřů.

Moje maminka mnoho kytek neměla ve své domácnosti. Ale dvě nádherné měla. Filodendrón – ten byl obrovský a potom Asparagus – ten byl na stojanu a byl až úplně na zem. A bíle kvetl. Když jsme se stěhovali do Brandýsa, tak ho maminka dala do necek, aby byl chráněný a ten Filodendrón se nám nevešel v Hlinsku do bytu ani tatínkovi do ředitelny, tak byl ve třídě a tam jak se děti honily a praly, tak byl poškozený, tak ho tatínek dal do zimní zahrady jednoho malíře, ale už nevím kterého. Tam té obrovské květině bylo jistě dobře.

Můj tatínek rád hrál karty. Když přijeli synové domů, tak je společně hráli a jinak chodil tatínek do Adrie a tam se sobě rovnými karty hrál, ale o malé částky. Eda dobře připomněl, že tatínek (můj) o někom povídal: „On je to komunista, ale hodný člověk.”

Bazén se dělal proto, že E. chtěl v něm plavat, ale zkusil to jen jednou a pak už to byla vlastně moje doména. Pro mě bylo samozřejmostí ráno před oblékáním si zaplavat. A večer před pyžamem také. Pan Minx to obdivoval a jednou mi řekl, že to o mně všude povídá. Ale za nějakou dobu to zkusil sám a pokračoval v koupání ve svém malém bazénku tak často jako já. Syn toho pána, co nám dělal střechu sehnal firmu, která bazén zastřešila. Byla jsem tomu ráda, ale jenom do té doby než bylo veliké horko a to zastřešení tak dobře fungovalo, že se voda neohřála. Ale mám tam elektrické topidlo, které špatně funguje, vyhřívá jen do dvaceti stupňů. Ale napadlo mě, že by to mohl pan Ludvík opravit, aby to zahřívalo na víc. Než tam byla střecha, tak Eda objevil tekutou plachtu, tak jsme jí tam dávali. Ale kdyby se podařilo upravit topení tak, aby to ohřívало víc než na dvacet stupňů, tak prosím důtklivě, aby před vstupem do bazénu, se topení vypnulo, mám z toho strach, od té doby, kdy jeden můj žák ohřívá vodu, sáhl do

hrnce, jestli už je voda teplá, a proud ho zabil. Náš zubař, když byl malý chlapec, tak šel s tatínkem do sklepa, tatínek rozsvítil a to bylo to poslední, co v životě udělal, protože ve sklepě byla voda a v souvislosti s elektřinou probíjela. A ten chlapeček se potom nějakou dobu léčil.

Můj tatínek kdysi koupil, jak říkával, zádušní pole. To bylo pole, které někdo dal církvi, aby se za něj modlili. Církev to pole prodávala a tatínek ho koupil. Říkalo se, nevím, co je na tom pravdy, že na studia mého bratra Pepy, odprodával každý rok nějakou část. A část pole, která sousedila s nynějšími Ďurčovými a bývalým Tondou zarovnal jako zahradu a zbytek nechal jako pole. Té zahradě se říkalo druhá zahrada, a ve válce tam tatínek pěstoval zeleninu, z které moje maminka dělala výborná jídla. Nevím kdy, ale tatínek oddělil část na Mirkovu a část mojí. V té Mirkově části byl altánek a pumpa. Ale nebylo to ohrazené. Mirek pěstoval husy a ty pouštěl na zahradu. Ale na mojí část. Martínek byl malý a já jsem s ním chtěla na druhou zahradu chodit. Ale po vizitkách Mirkových hus nebylo kam si sednout. Vyčítala jsem to Mirkovi ale ten mi řekl, že je to blahodárné, když někde ty husy jsou. To jsem se podivila, proč je vyhání ke mně a nenechá si je u sebe, když je to tak blahodárné. Na to neměl odpověď, ale už neposílal na mojí část ale pro jistotu jsme udělali drátěný plot mezi Mirkovou zahradou a mojí. Jeden rok pozval Mirek komisi z MNV (městského národního výboru), aby se podívali, jaké má se mnou špatné soužití. Poukazoval na stromy, které mu dělají neplechu, ale člen té komise upozornil, že neplechu mohou dělat leda Mirkovy stromy u mě, podle toho jak jde slunce. Další argument Mirkův byl, že nestříkám stromy proti škůdcům. A člen komise řekl: „Pane učiteli, já budu mít radši pět kilo neošetřovaného ovoce než padesát kilo postříkaného.“ Takže stížnost se soustředila jenom na padání listů z našich topolů, které Mirek musí schrabovat a likvidovat a vyčíslil tuto práci určitou cifrou. Komise se zeptala, jestli jsem ochotna tu částku Mirkovi dát, tak jsem hned běžela pro ty peníze a před komisí je Mirkovi dala. Ale tím mrzutost skončila a příští rok Mirek nechtěl za listů nic.

24. 5.

Vyrůstala jsem v idylické harmonické rodině. U nás se nekřičelo, nepomlouvalo

ani nemluvilo sprostě. Moje maminka si vzala tatínka jako vdovce s dvěma chlapci. Holčičky, s kterými jsem se v Bojanově kamarádila něco doma zaslechly, popletly si to a přede mnou řekly, že Alenka má nevlastní maminku. S velikým pláčem jsem utíkala domů a tam mi maminka vysvětlila, jak to je. Dobře chápu děti, jaký je to pro ně zlý šok, když zjistí, že ti, které považovaly za své rodiče, jejich rodiče nejsou. Světoznámý antropolog Aleš Hrdlička se divil, když přišel do ČSR, že největší budova v obci je škola. Kdyby přišel do Bojanova, divil by se dvakrát. Tam byla na náměstí (na městečku) škola a po našem příchodu do Bojanova rozestavěná velká nová škola. Za pobytu mého tatínka se část nové školy uvedla do provozu a také my jsme se tam přestěhovali z malého bytu ve staré škole do velkého bytu v přízemí s kuchyní a čtyřmi pokoji. Z Bojanova jsme se přestěhovali do Hlinska v Čechách, kde jsme měli být také čtyři roky do tatínkovi penze ale pohraniční území republiky, kterému se říkalo Sudety a bylo většinou obýváno Němci, bylo připojeno k Velkoněmecké Říši a občané, kteří nechtěli žít v Německu se přestěhovali do Čech, aby mohli dostat zaměstnání, tak všichni, kterým bylo víc jak 55 let museli jít předčasně do důchodu. To postihlo mého tatínka i tatínka E. P. V roce 1939 bylo také odpojeno Slovensko a mělo samostatný stát. Odpojena byla i Podkarpatská Rus. Po první světové válce požádal prezident T.G.M. profesora Chotka, aby stanovil hranici mezi Podkarpatskou Rusí a Slovenskem. Pan profesor se zeptal, jestli se počítá s tím, že Podkarpatská Rus zůstane k ČSR připojena, dostal zápornou odpověď a podle toho stanovil hranice. Češi, kteří nechtěli žít na odpojené Podkarpatské Rusi, ani v samostatném Slovensku, se přestěhovali do Čech. V Sudetech nebyl pro Čechy příjemný život. Naši spolužačce Jiřině při vyučování cvrnkla do lavice kulka z revolveru. Z večerní hodiny hry na housle se chystali hoši z Hitler Jugend v bílých podkolenkách, že ji ztloučou. Ale její maminka jí šla naproti a tak Jiřinku zachránila. Ze Slovenska do naší třídy přibyla Soňa a Věra. Moje tchýně měla po svém prvním muži rakouské občanství, to měl také její syn Bedřich. Sňatkem s druhým manželem ona získala Československé občanství, ale synovi Bedřichovi zůstalo rakouské. Tchýně byla tak moudrá, že dbala na to, aby jakmile se Bedřich stal plnoletým, aby si ihned zažádal o občanství ČSR. Tím mu asi zachránila život. Protože Hitler připojil Rakousko k Velkoněmecké říši. A jako její občan by byl musel Bedřich jít do války. Když jsem měla jít do oktávy vydali Němci nařízení, že studenti z maturitních

ročníků musejí jít do podniků, které pracují pro válku a někteří hoši šli kopat zákopy na východ.

Šéf pekařství prohlásil, že potřebuje pracovní sílu. Byla mu povolena, protože pekl chleba pro armádu. Tou přidělenou silou jsem byla já, ale chleba jsem nepekla, jen jsem stříhala a lepila potravinové lístky na chleba. Ve válce byly potraviny na přiděl, na přiděl bylo také prádlo, oděvy, i obuv. Každá domácnost měla přidělený tzv. kmenový list, na který se každý měsíc připisovalo, na kolik potravin má občan nárok. Když jsem prvně spočítala lístky a množství mouky, nesouhlasilo to. Šla jsem to vyčíst hlavnímu pekaři. Ten se mi smál a nic neřekl. Šla jsem to žalovat majiteli pekárny. Ten mi řekl, že musím tolerovat rozdíly, že by jinak pekaři u něj nezůstávali.

Na konci školního roku přišel z Ministerstva školství příkaz s jakým průměrem mohou postoupit žáci do vyšších ročníků. Tak se třeba stalo, že někdo nepropadl ale do další třídy nesměl postoupit. Tím, že nebyly povoleny maturitní ročníky se stalo, že nemohly být navštíveny vysoké školy, protože tam se předpokládala maturita. V té době bylo mnoho náletů na Velkoněmeckou Říši. Prý měly Němci připraveny pohlednice s textem: „Jsem v pořádku a zdrav/a.“ A stačilo jenom podepsat a poslat rodičům, aby neměli starost. Když jsme chodili do septimy, hráli jsme Dykovu hru „Ondřej a drak“. Po představení jsem dostala dopis s básní věnovanou „Madlence, jak jsi jí Ty zahrála.“ Podpis mi nic neříkal, vzala jsem dopis do třídy a přemýšleli jsme, kdo je autorem té básně. Kamila, pozdější docentka na FF UK, řekla: „Děvčata, to napsal on“. Kdo to byl, jsem se dozvěděla, až když nás brandýský knihkupec pan František Kubáč představil. Autorem té básně si mě všiml hned po mém příchodu do tercie a věděl dokonce, že jsem měla modré šaty s bílým límečkem. Ten autor mě bral do literárních kroužků a seznamoval s různými literáty. Já jsem jako prvního literáta poznala Jana Hostáně a byla jsem na to velmi pyšná. On psal knihy podobného typu jako o rybě: „v potoce, svět uzřela, u kuchařky zemřela“. A byl zaměstnancem školního nakladatelství, které mu ty jeho knihy vydávalo. Ten dělal nabídky knih po školách a byl také u mého tatínka. Moje maminka ho pozvala na oběd, což rád přijal.

Po několika letech chození s E. P. jsme se rozhodli, že se vezmeme. Nechtěla jsem bydlet u rodičů, protože společné bydlení mladých se starými nikde nedělalo dobrotu a bála jsem se, že by nedělalo dobrotu ani u nás. Můj bratr Mirek bydlel v

jednopokojovém bytě v novostavbě na Vrábí. Můj bratr Pepa šel za tehdejšími starostou, s kterým se jako chlapec přátelil a řekl mu: „Tátovi jste vzali kus zahrady a nic jste mi za to nedali. Tak dej aspoň Aleně byt po Mirkovi.“ To pan starosta uznal a ačkoliv jsem nebyla ještě na řadě s přidělením bytu, mi byt po Mirkovi přidělil. Mirek byl jmenován řídícím učitelem v Nedomicích, kde měl ve škole byt. Rodina, která měla bydlet v dvouletkové stavbě, neměla peníze na třípokojový byt. Proto se stalo, že byt v té novostavbě jsme dostali přidělený my, protože E.P. měl podle zákona nárok na pracovní místo.

Po válce bylo hodně Němců ze Sudet odsunuto do Německa a na jejich místa jezdila spousta Čechů. Vlaky byly přeplněné a když jsme jeli na školní výlet k Máchovu jezeru, tak jsme jeli na střeše vagonu. Jak jsme se tam dostali, nevím. Z Máchova jezera si pamatuji jenom, že po vykoupaní ve studené vodě ke mně přišel spolužák Pepíček a nabídl mi pánskou košili k utření. Ráda jsem to přijala, po chvíli se ozval křik spolužáka Miloše: „Kterej blbec mi zamáčel košili?“ Ani Pepíček, ani já jsme nemukli.

Když jsme chodili do septimy, hráli jsme hru Viktora Dyka Ondřej a drak. Ve hře bylo, že Ondřej má políbit Madlenku. Ani Ondřej ani já jsme to neuměli. Režisér, rozestudovaný právník, místo, aby nás natočil zády k divákům a políbení jsme jen předstírali, se nám smál a posílal nás do panské zahrady, abychom si to tam nacvičili. Nakonec to nějak dopadlo, ale mně opustila chuť jít na dramatickou konzervatoř a stát se herečkou.

Po představení jsem dostala dopis s básní věnovanou „Madlence, jak jsi ji Ty zahrála.“ Dopis jsem vzala do třídy a přemýšleli jsme, kdo tu báseň napsal. Kamila, pozdější docentka na FF UK, řekla: „Děvčata, to napsal on.“ Kdo byl ten on, jsem nevěděla, dokud nás knihkupec pan František Kubáč neseznámil. E. P. mě potom bral do literárních kruhů a po několika letech jsme se rozhodli, že se vezmeme.

Chtěla jsem mít co neobyčejnější svatbu, aby život po ní byl neobyčejný. Byla bych ráda ráda svatbu na kopci Kuchyňka, který byl nedaleko školy, kde jsem tenkrát učila. Ale pan farář Pištora řekl: „Lidé jsou v kostele většinou při křtu a při svatbě a aby Alenka nebyla při svatbě v kostele, tak to teda ne.“ Rozhodli jsme se, že svatebčané z Čelákovic přijedou vlakem, který do Brandýsa přijel před šestou hodinou ráno. Moje maminka se šla ze zadního okna dívat, jak přicházejí příjíždějící a povídala: „Alenko,

oni nepřijeli.” „Asi přijedou taxíkem” povídala jsem. Ale nepřijeli. Co se stalo? Svatebčani nastoupili do vlaku, který měl ceduli „Brandýs nad Labem”, ale jel jinam. „To šíbungou” řekl bratr Bedřich. Ale nešíbovali, dojeli do Mochova. „Jakto”, volal E. P.: „Měli jste ceduli Brandýs a já se dneska žením.” „No, tak zapomněli ceduli vyměnit a na ženění máte ještě dost času.” Osm let jezdil E. P. do školy a ani jednou se toto nepříhodilo, až 23. června 1948. Telefon šel v Mochově až od osmi hodin a nejbližší vlak z Mochova v půl osmé do Čelákovic a do Brandýsa až v deset hodin. Tak šel E. P. s kyticí bílých růží pro Čelákovického taxíka, když v Mochově taxík nebyl.

V Brandýse můj bratr řekl: „Tatí, vem taxíka a přivez ho.” To tatínek hrdě odmítl. Ale pak, když se blížilo sedm hodin ráno a my jsme s maminkou obě plakaly, zavelel tatínek taxikáři: „Do Čelákovic.” Tam přišla otevřít švagrová, hlídala svou malou dcerku a starou babičku. „Kde je?” Vykřikl tatínek. „Odešli před šestou hodinou” řekla švagrová. Mezitím dorazil E. P.: „My jsme byli v Mochově”. Mně se vybavilo „Mochov, Souček, lihoviny”, myslela jsem, že tam jeli oslavovat. Když jsme přijeli před kostel, byl zamčený a pan farář už převlečený. Svatba se konala místo v šest hodin ráno, v osm hodin, ale konala se. Neměla jsem bílé svatební šaty, jak bývá zvykem, ale letní šaty a letní kabát, ale koupila jsem si za 900 Kčs krásný klobouk.

Když E. P. udělal doktorát, rozmýšlel se, jestli má jít do zaměstnání nebo jak se říkávalo: „zůstat na svobodné noze.” Pan Hrubín mu radil, ať nechodí do zaměstnání. Jeho manželka mu pak vyčítala: „Franto, jak si to můžeš vzít na svědomí”, ale vyřešili jsme to tak, že jsem do zaměstnání šla já. Bylo to hodně složité, musela jsem absolvovat učitelský kurz a složit maturitu z předmětů, které nebyly na gymnáziu ale na učitelských ústavech. Ještě jsem dokončovala studium na FF UK. V pátek jsem měla seminář ve čtvrt na tři a školu do půl dvanácté. To znamenalo jet rychle na kole do Brandýsa, převléknout se a utíkat na autobus, abych ho stihla ve dvanáct hodin. Když se potom narodil Martínek, bylo to ještě složitější. Ale to už jsem učila v Brandýse a o přestávce v deset jsem mohla sednout na kolo a jet ho nakrmit, doma se osprchovat, převléknout se a zpátky do školy. Školní děti mi hlídal kolega Dolejš. Tenkrát jsem mívala takové stavy, že mi tuhla čelist a já jsem špatně mluvila. Jednou mě to postihlo při vyučování a já jsem odešla na chodbu a tam jsem u okna plakala a čekala až mě to přejde. Paní ředitelka Bedřiška Dvořáková slyšela klapnout dveře a když mě tam viděla,

tak řekla: „Já jdu do třídy místo Tebe, až Ti bude dobře, tak přijď.“ Ta se mě také jednou zeptala: „Ty jsi skautka, vid’?“ „Ano.“ „Já Tě mám hlídat, jestli něco s dětmi nepodnikáš.“

Ve škole byly sádrové busty T.G.M. a E. Beneše. Komunistický učitel je chtěl rozbít, ale paní ředitelka řekla: „Co kdyby přišlo nařízení sochy odevzdat a já je neměla?“ Všichni jsme tedy odsouhlasili, aby se sochy nerozbíjely. Ale druhý den paní ředitelka mi hlásila, že ten kolega tam odpoledne přišel, sochy popadl a venku je rozbil. Ten dělával velký nábor žáků do hornictví, do té doby, než jeho syn byl ve věku, kdy by do hornictví mohl nastoupit. Pak s nábořem přestal.

U nás se po leta chodilo do školy od šesti let, ale v SSSR se chodilo od sedmi. Manželka toho učitele navrhovala, aby se u nás chodilo také od sedmi let jako v SSSR. Když jsem byla v Moskvě ve škole, říkala tam učitelka, že by rádi měli školní docházku od šesti let, jako máme my, ale že oni nemají dost učitelů.

28. 6.

V roce 1945 když byla revoluce, tak chodili Češi a měli trikolóru. Známa dívka jí chtěla také ale doma žádnou neměli. Její maminka jí podala rudou stužku a řekla: „Vem si tohle, to je jedno.“ Tak si to vzala, v domnění, že je to jako trikolóra ale známá její, národní socialistka, to zahlédla a křičela na ní: „Hned to sundej, Soňo“, tak poznala, že červená stuha se nerovná trikolóře.

V době pražské revoluce se počítalo s mnoha raněnými a tak se začala hospodářská škola, která byla na místě dnešní nemocnice přeměňovat na nemocniční pokoje. Byla na to výzva v městském rozhlase, tak jsem tam se svou spolužačkou Miladou šla a ty pokoje na nemocniční lůžka jsme drhnutím připravovali. Naštěstí nebyla potřeba nemocniční lůžka, taky jsme uposlechly výzvu na darování krve, ale bylo tolik dárců, že na nás nedošlo.

Protože nám Němci zakázali oktávu s maturitou, tak jakmile skončila pražská revoluce, hned jsme nastoupili do oktávy, a absolvovali jsme ji během celých prázdnin a září, abychom mohli nastoupit na vysokou školu. Pak už byly normální školní roky.

V roce 1942 jsem byla na spálu na infekčním oddělení v Praze na Bulovce. Byla

nám tam dlouhá chvíle, protože knihy, které bychom si tam dali přinést, by tam musely zůstat. Tak jsme se často dívali z okna. Ve venku byl většinou klid. Jen občas projela sanitka. Jeden den jsme tam pozorovali veliký ruch, ale nevěděli jsme, co se děje. Až druhý den nám řekli, že tam přivezli raněného Heydricha. A čekali až přijedou němečtí lékaři, českým nevěřili. Ale říkalo se, že kdyby byli Heydrich nechali operovat od českých lékařů, že by mu zachránili život. Když Heydrich zemřel, prohlásili Němci, jestli se nenajdou pachatelé, že každý desátý Čech bude zastřelen. Nastala panika. U nás doma ne, protože můj tatínek prohlásil: „To si Němci netroufnou.“ A měl pravdu. Ale stejně hodně Čechů i významných v souvislosti s jeho atentátem přišlo o život.

1. 7.

Když byl Eda malý, rád se mnou chodil na Jenštejn. Ten měl zřejmě rád po svém pradědečkovi. Tomu se zřícenina hradu Jenštejn tolik líbila, že ji chtěl koupit, kdyby byla na prodej, aby se mohlo říkat: Alena z Jenštejna. Na prodej ale nebyla. Jedna sestra mi vyprávěla kandidáty na osobnost města, že prý tam byla kdysi také nějaká žena. Ze mě vypadlo: Krajířka z Krajku. Údiv a obdiv od sestřičky.

Nevím, jestli mám v Knize radostí zapsáno: Jednou jsem vzala miminko Martínka do náručí, on se na mě podíval a usmál se. Místo abych se na něj taky usmála, jsem se rozplakala. Byly to ale slzy radosti. Příště už na jeho úsměv jsem odpovídala také úsměvem.

Když byly Martinovi asi čtyři roky, byli jsme v Rumunsku u moře na čtrnáct dní. Martínek byl u babičky. Přijeli jsme v noci a bylo dohodnuto, že Martínek nahoru k nám přijde až bude kniha za oknem. Kniha za oknem nebyla, ale Martínek zjistil jakýsi pohyb záclon. Utekl babičce a běžel k nám nahoru. Vběhl do mého pokoje, já jsem ležela v posteli on na mě skočil, jak byl oblečený a obutý i v botičkách a začal mě pusinkovat.

Když jsme šli z Jenštejna, někdy jsme se zastavili ve Dřevčicích v hospodě. Tenkrát u Ulrichů. Často jsme tam obědvali. Jednou tam nějaký muž házel mince do automatu v naději, že se mu nějaké korunky vyhrnou. Nestalo se to. Rozladěný odešel od automatu a na jeho místa se postavila jakási babička. Vhodila korunu a začaly se jí sypat spousty korunek od jejích předchůdců.

S Edou jsme chodívali ve Dřevčicích „Do Chobot“ tam jsme piknikovali a moc se nám tam líbilo.

Eda zařídil na naší zahradě grilování a pozval na ně své spolužáky. Nedávno jsem potkala mladého muže, který byl jedním z těch ochutnávačů grilu a moc rád si na to vzpomínal. Jak to probíhalo, nevím, nechala jsem chlapcům volnost.

13. 7.

Když šel E. P. dělat doktorát, dostal seznam české literatury, kterou měl přečíst. Ačkoliv byl velice pilný, nestačil to. A určitou část literatury dal mně, abych ji přečetla. Podle zákona schválnosti dostal Doktora Faustuse, kterého jsem měla na seznamu já. Tak E. P. vyprávěl obsah a připomínky ke knize, které jsem mu nadiktovala a bylo to uznáno za výborné. Když jsem měla dělat doktorát já, byl E. P. radikálně proti tomu: „Doktorát nepotřebuješ a co by ses trápila. Zním tolik chytrých lidí bez doktorátu a tolik hloupých s doktorátem.“ S chutí jsem poslechla a rozdělanou dizertační práci jsem předala budoucímu asistentovi na národopise.

Po doktorátu E. P. bylo nutno řešit, jestli půjde do zaměstnání nebo ne. Říkalo se tomu „zůstat na volné noze“. Pan Hrubín byl proti zaměstnání, paní Hrubínová mu pak vyčetla: „Franto, jak si to můžeš vzít na svědomí.“ On si to na svědomí vzal a já také. Ale znamenalo to podstoupit prázdninový pedagogický kurz a složit maturitu na učitelském ústavu z předmětů, které nebyly na gymnáziu. To jsem úspěšně absolvovala. Ale když se narodil Martínek, bylo to komplikované, byl na mě závislý s krmením, tak jsem požádala kolegu učitele Dolejše, aby mi o velké přestávce hlídal děti. Sedla jsem na kolo a uháněla domů. Tam jsem se osprchovala, Martíňka nakrmila a uháněla do školy. To jsem musela stihnout za dvacet minut. Pan učitel mě to ochotně udělal, když jsem o totéž na odpoledne požádala svou spolužačku a kolegyni odmítla mi to. S pláčem jsem přišla domů. Ale můj tatínek se ukázal jako správný ředitel školy: „Nepadá v úvahu. Podle zákona je učitel povinen čekat dokud nepřijde jeho kolega na hodinu.“ Ale pak se už papaly kaše a polívčičky, tak to bylo dobré.

E. překládal a „psal do šuplíku“ když nebylo možné vydávat vlastní práce. Po uvolnění vydával dětskou literaturu a ještě později sem tam něco pro dospělé. V dětské

literatuře, přišel takto: Pan František Hrubín byl redaktorem časopisu pro děti Mateřídouška. Protože měli málo přispěvatelů vymýšleli s E. P. texty a pod různými jmény je uveřejňovaly. Ale čím bylo, které pseudonym jsme nedali dohromady už před mnoha lety. Nepublikovatelné texty, které E. P. v té době psal ukládal do sklepa a přidával k tomu list papíru: Přeloženo z Němčiny.

Jednu výhodu nemožnost publikování mělo, zbýval čas na schůzky. Ty se konaly u nás v Brandýse. Byly to Karel Teissig s chotí, Zdena Psůtková s manželem filharmonistou Cvrčkem, Jiří Šlitr, Jiří Kolář, Emanuel Frynta a další. Jednou jsme byli na Filharmonii, kde hrál pan Cvrček, díval se do hlediště a povídá: „Tamhleten pán je podobnej panu Petiškovi. A to je divné, ta paní vedle něj je podobná paní Petiškové.“ Až když jsem zahlédla jeho pohled, usmála se a kývla hlavou, tak pochopil, že nejde o záměnu. Pan Cvrček nám vyprávěl jak jeden jeho kolega mnohem mladší, neměl vlasy v dostatečné míře a trpěl tím. Když byly jednou s Filhamonií v Americe, tak mu dali kolegové své přidělené kapesné, aby podle tehdejší vymoženosti si mohl dát vsadit vlasy. Výsledek ho tak potěšil, že se s radostí opil. Ale udělal jakýsi přestupek a aby ho policie potrestala, tak mu dala vlasy oholit. Jak to bylo dál to zkazka nepovídá.

Dr. Jiří Šlitr měl jakousi srdeční záležitost, z které byl smutný. Jeho přítel Karel Teissig ho odvezl do Brandýsa, aby se tam rozveselil, což se podařilo. Jiná věc se ale nepodařila: „Prohrál sázku, vsadil se se svou společností, která jela do Brandýsa, že přede mnou řekne slovo často užívané místo slova legrace v sázce byly 200 Kč, což v té době bylo hodně. I když jeho společníci po něm pomrkávali a usmívali se, on to slovo přede mnou neřekl. Sázku prohrál.

(E: Jakou máš oblíbenou barvu) Oblíbenou barvu mám fialovou.

(E: kde bydlely tety) Teta Bóža a Teta Jiřina bydleli tam, kde paní Kafková pak. Teta Marta Ryndová bydlela tam, kde Bílkovi)

Taneční hodiny

Na gymnáziu v Brandýse nad Labem bylo zvykem, že děvčata chodila do tanečních v kvintě, hoši v sextě a septimáni taneční pořádali. Když jsme měli my chodit

do tanečních, nedošlo k tomu, protože Němci zakázali na celém okrese taneční zábavy. Když je po třech letech povolili, nesmělo se tančit v dlouhých šatech. Přítelkyně Marta chodila do gymnázia v Chotěboři a tam normální taneční hodiny byly a prodloužené v dlouhých šatech. Naši septimáni byli v pořádání tanečních tak úspěšní finančně, že mohli celé třídě zaplatit výlet k Máchovu jezeru a do Hřenska. Bylo to v době, kdy se hodně jezdilo do pohraničí a vlaky byly přeplněné. Několik nás jelo na střeše vagónu. Jak jsme se tam dostali, nevím, ale jeli jsme tam na té střeše. Někdy přišel pan průvodčí a upozornil nás na tunel, abychom se skrčili.

Když jsme měli jít do oktávy, tak se oktáva nekonala. Němci zakázali všechny maturitní třídy a studenti museli nastoupit do podniků, které pracovaly pro Němce. Tím pádem byly zakázány vysoké školy, kam se bez maturity nemohlo. Někteří hoši museli jít na východ kopat zákopy proti Rusům. Pan pekař Jandourek napsal na pracovní úřad žádost o pracovní sílu, protože pekl chleba pro německou armádu. Žádost mu byla povolena. Tou pracovní silou jsem byla já ale chleba jsem nepekla. Stříhala jsem a sčítala potravinové lístky, které tenkrát byly na přiděl. Na potravinové lístky bylo i ložní prádlo, obuv.

V první světové válce, kdo měl čas a peníze, tak mohl skoupit libovolné potraviny. Ale Němci potraviny udělali na lístky, takže každý dostal třeba málo, ale přeci určité množství potravin. To bylo ještě i po válce nějakou dobu. Když jsem prvně sčítala lístky a mouku, nevyšlo mi to. Šla jsem to říct hlavnímu pekaři, ten se mi smál a nic neříkal. Šla jsem to žalovat panu šéfovi a ten řekl, že určité rozdíly musím tolerovat, že by jinak u něj pekaři nepekli.

Ještě byla jedna novinka. Na konci zkušebního období přišel z Ministerstva průměr podle kterého nesměl nikdo postoupit do vyšší třídy. Tak se často stalo, že někdo mohl postoupit ale podle ministerského příkazu mu to nebylo umožněno.

Mrzelo mě, že E. P. neumí plavat, tak jsem ho plavat učila. Chodili jsme na ostrůvek, kde byla tenkrát plovárna. Já jsem chodila pozpátku před E. P. a on plaval. Šlo mu to dobře ale jednou se najednou postavil, kam stoupl, tam byla jáma. A toho se lekl. Druhý den jsme slyšeli, jak jedna žena povídá druhé: „Hele včera se tu jeden člověk topil a uměl plavat.“ (to mluvili o něm). E. hned reagoval: „Vidíš, uměl jsem plavat, tak už se učit nemusím.“ A mně nezbylo když jsem chtěla plavat, že jsem

plavala sama.

Když mělo gymnázium v Brandýse nějaké výročí, byl ustanoven výbor, ve kterém byl docent Vojmír Králík i E. P. Králíkovi nás pozvali k nim a bylo z toho dlouholeté přátelství. Střídali jsme se na Silvestra a na některé vánoční svátky.

Když se nemohlo publikovat, byl čas na schůzky. U nás v Brandýse se často schůzky konaly. Jak došlo k seznámení s některými literáty, to nevím, ale často k nám chodil Jiří Kolář, Dr. Jiří Šlitr, Karel Teissig, Zdena Psůtková a její manžel Václav Cvrček atd.

21. 3. 2018

Vyrůstala jsem v idylickém prostředí. U nás se nekřičelo, nepomlouvalo ani nemluvilo sprostě. Primář nemocnice, vdovec, prý řekl: „Kdybych se oženil, tak jediné s Alenou.“ Neoženil. Už jsem byla vdaná. Jarka (ten primář nemocnice) snad vyučil pozdějšího slavného kardiochirurga. Ten kardiochirurg se snad jmenoval Pavel Pirk.

Čarodějnice jsem nepálila, na to jsem byla moc malá. Ale pamatuji se na oheň v den výročí mistra Jana Husa. Ten oheň se dělal nad Bojanovem a tam mě maminka s sebou vzala. Můj tatínek tam měl o Husovi přednášku. To jsem byla malá.

Velikonoce se u nás neslavily, tak jako Vánoce. Ale vím, že před velikonoce se gruntovalo, to znamená, že se důkladně uklízelo a myla okna. Když jsem chodila do gymnázia, tak chodili někteří hoši koledovat. Ale tatínek je nepouštěl dovnitř a koledu, vajíčka jsem jim dávala oknem. Byla jsem tomu ráda, protože někteří hoši opravdu hodně šlehali. Když jsem učila, dostávala jsem po velikonočních vařená vajíčka a bývalo jich tolik, že jsme byli s E. přejedeni.

Letnice ani nevím, kdy bývaly a proč se světily ale my jsme je nikdy nesvětili.

S Mirkem jsme jednou udělali draka a když byl vítr, tak jsme ho pouštěli. Mirek to dělal kvůli mně, on byl už na to velký a měl radost, že já se raduju a s drakem po větru utíkám. Nebo se utíkalo proti větru?

S tatínkem jsem draka nepouštěla, asi to považoval za chlapeckou záležitost.

Jestli jsme pouštěli draka s Martinem si nepamatuju. Ale asi ano.

Do tanečních hodin chodila děvčata v kvintě, chlapci v sextě a septimáni taneční pořádali. Pamatuji se, že jsem se jako kvartánka dívala na taneční hodiny v sokolovně a těšila jsem se, že tam příští rok budu tancovat. Ale Němci na celém okrese zakázali veškeré taneční zábavy na tři roky. Nemohli tedy být ani odpolední čaje, při kterých se v některých kavárnách také kdysi tančovalo. Ale ten zákaz tanečních zábav se týkal jenom tady zdejšího okresu. Marta v Hlinsku taneční měla a do konce i prodloužené taneční hodiny v dlouhých šatech. Jednu neděli jsme celá skupina šli na procházku. Došli jsme do Hlavna nebo Hlavence? Šli jsme si do hospody na čaj. K našemu údivu se tam tancovalo. Byl to nějaký odpolední čaj. My jsme se nepřidaly, protože jsme nebyly na tancování obuté. Tam si zřejmě z nařízení nic nedělali.

O diskotékách. Nevěděla jsem, co si pod slovem diskotéka mám představit. Ale chodili jsme se s E. dívat do různých kaváren, kde se diskotéky konaly. Dělali jsme, že někoho hledáme a několik diskoték jsme poznali.

Když jsem chodila do školy nejen já ale i jiné holčičky nosily dvě svačiny a tu druhou dávaly nějakým chudým spolužačkám. Já jsem svojí svačinu dávala chudé holčičce, která měla už z páté třídy opustit školu. Ta mě jednou pozvala k nim a já jsem jí slíbila, že tam přijdu. Z toho se velice radovala. Vykřikovala: „Alenka k nám přijde!“ Byla jsem překvapená, jak to tam měli chudičce zařízené. Podlaha byla ušlapaná hlína. To byl můj největší zážitek. Tenkrát chodili chudí lidé žebrať. Nyní dostávají od státu nějaké peníze. A žebrať nechodí nikdo.

O penězích se u nás v rodině nemluvilo. Šetřilo se ale kolik je našetřeno, to se neříkalo. V zimě jsem chodívala s maminkou do Husovy ulice, tam bylo hodně výkladů a byl tam také obchod s cukrovinkami. Tam maminka koupila nejlacinější čokoládové bonbóny. Deset deka za korunu dvacet. Cestou domů jsme je mlsali a bylo nám velice dobře. Tatínek měl velmi rád čokoládu a kupoval si jí po jednom kg. Maminka vařila domácí čokoládu a tatínkovi taky moc chutnala. Já jsem tu domácí čokoládu moc ráda neměla. Ale tatínek mi tu kupovanou, Orion, dával.

Pro pivo jsem chodívala do Adrie se džbánem. V Adrii bydlel pan Cihelník a k němu dal můj tatínek malou Žolinku. Jednou Žolinka běhala před Adrií a uviděla mě. Běžela ke mně a vypadala jako, že se směje. Já, místo abych ji vzala do náruče, jsem se rozplakala a utíkala bez piva domů. Maminka mě slyšela utíkat a plakat. Myslela, že jsem buď rozbila džbán nebo, že mě honějí Rusové. Když jsem příště potkala Žolinku, tak jsem se s ní mazlila. U pana Cihelníka se měla výborně. Také chodila na mlsání do výčepu u Adrie. S panem Cihelníkem se můj tatínek znal, když spolu hráli karty. Když někdy tatínek a chlapci hráli karty u nás, říkali různé průpovídky. Pamatuji si: „Držte si kloboučky, jedeme z vršku.“ Teď v jedné reklamě také říkají: „Držte si kloboučky.“ ale dál už nic. Asi zapomněli tuto průpovídku. Když hráli karty, bylo to o drobné peníze. Když skončili hru, bylo na stole pár mincí, výherce je shrnul a dal je mně. Přála jsem výhru komukoliv. Ať vyhrál, kdo vyhrál. Výherce dával mince mně. Já jsem obcházelá kolem nich.

V Adrii měl můj tatínek několik společníků, karbaníků. Hráli také o malé mince a možná, že někdy vůbec o peníze nehráli. Šlo jim jenom o zábavu. Kromě pana Cihelníka (to byl majitel Adrie) si pamatuji, že s nimi hrál pan obchodník Vlach. Pan Cihelník měl syna. Ten byl úředníkem ve spořitelně. Byl ženatý a měl dvě dcery, dvojčata (byly o hodně mladší než já). Jedna dcera byla operní pěvkyně a druhá operetní zpěvačka. Byly k nerozeznání. Jako děvčata ve škole se učivo naučila jedna a když byla vyvolaná kterákoliv, tak šla odpovídat ta, která měla učivo naučené. Zajímavé je, že ačkoliv žily daleko od sebe, narodily se jim chlapci ve stejnou dobu.

Ve válce se rozbité boty nevyhazovaly, jako nyní, to se dávaly opravovat. Opravy prováděli obuvníci. A někdy dávali nové podpatky nebo k použitým podrážkám nové podrážky.

V Bojanově vůbec nevím, jak to bylo s hospodou a pivem. Já jsem chodila brzo spát. A co se dělo, to jsem nevěděla. Jedna hospoda byla v Bojanově na náměstí. Tam byl také řezník, který dělal buřty. Tam jsem pro buřty chodila. V tom řeznictví byl také sál, kde se konaly plesy. Jednou jsme se s holčičkami dívaly, jak tanečníci tancují. V tom sále se také hrálo divadlo, pokud tam nějaká divadelní společnost přijela, nebo hráli ochotníci. Jednou se tam hrálo i školní divadlo.

Pamatuji se, že v Bojanově bývaly poutě. Pamatuji se na jednu pouť, kde byl

velký kolotoč a můj bratr Mirek šel na ten kolotoč. On byl hezký a vyhlídla si ho dcera těch kolotočářů. Sedla si za Mirka, když se kolotoč rozjel. Ona přitáhla Mirka k sobě a pak ho pustila. To dělala během jízdy a Mirkovi to jistě bylo nepříjemné. Ale tu dívku to bavilo a litovala, že Mirek z kolotoče odešel a že měla po zábavě. Pro nás malé, tam byl jiný kolotoč. Ten, co na něm jel Mirek, měl sedadla na řetízkách a jmenoval se řetězový kolotoč. Kolotoč pro malé měl pevná sedadla a pohyboval se pomalu.

V Bojanově byl katolický kostel, vedle něj byla zvonice, celá dřevěná a myslím, že nyní je to kulturní památka. Když šly moje kamarádky do kostela, šla jsem s nimi. Evangelický kostel byl v sousedním městě, kam jsme někdy s rodiči a Mirkem šli. V Hlinsku sloužil bohoslužbu evangelický kněz v neděli odpoledne v kostele Církve Československé. Tam jsme chodívali častěji. V Hlinsku byl katolický kostel mimo město na kopci, tam někdy šla Marta Suchá, ale já se nepamatuji, že bych tam kdy byla. V Brandýse byl krásný kostel evangelický, můj tatínek na jeho stavbu finančně přispíval a dostal za to diplom. Ten kostel měl kulatou střechu. A ustoupil nějakým panelákům. Je to velká chyba, že bylo dovoleno ten krásný kostel zbourat. Mohl sloužit jako výstavní nebo přednáškový sál. V tom kostele jsme měli s E. P. svatbu.

Můj tatínek mi dal 50 000 Kč jako věno a zaplatila jsem 30 000 Kč za nábytek do jídelny a 20 000 Kč za nábytek do pracovny EP. Nábytek do pracovny jsme koupili v družstevní práci na Národní třídě. A do jídelny u firmy Cholasta ve Veletržním paláci. Koberce a záclony jsme dokupovali později.

O nábytek byla nouze. Na některé kusy se muselo čekat. Ale to nám nevadilo. Nábytek jenom za odvoz nebyl.

Že mám svatbu jsem nikomu neřekla, ani své přítelkyni Jiřince Markové, které jsme říkali Moruška. Morušce se říkalo morče, ale když k nám přišla ze Slovenska Sonička, té se to slovo nelíbilo začala říkat Moruška. Někteří se pletli a říkali Maruška. Když bylo po svatebním obědě, vzala jsem svatební koláčky, kde byly označeny

rohové, o kterých se věřilo, že přináší do roka svatbu a společně se svatebním oznámením jsme to nesli Morušce domů. U nich nikdo nebyl doma, měli jen pootevřené okno do kuchyně, tam jsme ten balíček položili.

Když jsem četla knihu o rozdělení Československé republiky, bylo tam, že ze Slovenska odcházeli učitelé a jiní zaměstnanci do Čech. U nás to byly učitelé, rodiče Věry Dlouhé a Soničky Podubecké pan inženýr Rada Podubecký, na Podkarpatské Rusi byli Benhardtovi. Když chtěli jet do Čech, Slováci jim nedovolili jet přes Slovensko a museli zdoluhavě jet přes Jugoslávii. O tom, že dělal profesor Chotek hranici mezi Slovenským a Podkarpatskou Rusí, už tam máme.

Jednou jsme šli k vodě kolem místa, kde tábořili cikáni. Přiběhli děti a chtěly nějaké peníze. Můj tatínek holčičce dal nějakou minci a ta dělala, že tu minci ztratila, plakala a nařikala. Můj tatínek si všiml, že má zařatou pěstičku, jak v ní držela tu minci a nic dalšího jí nedal.

Tenkrát chodili žebráci žádat o nějaké peníze, ale nikdy nechodili žebrat cikáni.

O černoších vůbec ze svého dětství nic nevím. Asi to bylo pro nás samozřejmostí, že mezi námi byli dospělí cikáni. Ale dětské cikány jsme neznali. Jedné paní se v Brandýse narodila černošská holčička. Lékaři tím byli překvapeni a nevěděli jak to mají rodinně říci. Jak to dopadlo nevím, ale černošská holčička vyrůstala jako ostatní děti. Já jsem jí prvně viděla, když jí bylo asi 16 let a mluvila v autobuse se svými kamarádkami. Překvapilo mě, jak dokonale česky mluvila.

O Rusínech nebo jiných národnostech se nemluvilo, jenom o Slovácích. Můj tatínek měl Slováky rád. A tím jsme měli Slováky rádi také my. Ale můj tatínek se nedožil odtržení Slovenska od Čech. Asi by mu to bylo líto. Také legionáři bojovali za Československou republiku a patrně by jim vadilo rozdělení. Nyní žijí oba národy vedle sebe a mají se rády.

11. 3.

Když jsme se přestěhovali z činžáku na Dolenku, tak jsem zalévala kytky vodou ze studny. A vánoční hvězda byla nejen hodně veliká, ale měla i velikou spoustu květů. Když jsem to říkala paní prodavačce v květinářství, velice se tomu divila. Prý se s tím

nikdy neshledala. Aby vánoční hvězda byla nejen tak veliká ale i se spoustou květů. Asi to bylo zálivkou bez chlóru.

Dostala jsem sněženky, nevím, jestli od Edy nebo od Martina. Když odkvetly, chtěla jsem je dát na zahradu. Aby vykvetly příští rok u nás. Jedna sestra řekla, že se neujmou a vyhodila je do koše. Pak na to asi zapomněla a vyndala je z koše a že je zasadí na zahradu, že příští rok vykvetou. Ale na zahradě kvete tolik sněženek, že nevím, která je ta „moje“. Když jsme se přistěhovali do Bojanova, šly holčičky, s kterými jsem kamarádila, do lesa na bledulky. Pamatuji se, že tam bylo bledulek bílo, já jsem dosud bledulky neznala a od té doby si je pamatuju. Nepamatuji se, že bych jich někdy viděla tolik pohromadě, jako tenkrát.

Jako svatební kytici jsem dostala 22 bílých růží (bylo mi 22). Každý další rok k výročí svatby jsem dostávala 22 bílých růží a k tomu tolik rudých růží, kolik let jsem byla vdaná. Když měl E. P. jet se svazem spisovatelů na světovou výstavu do Belgie, byl velice nerad, že nebude na naše výročí doma. K mému velkému překvapení jsem toho dne dostala bílé růže. Divila jsem se, jak je to možné, ale E. se domluvil s Martinem a Martin místo něj ty růže obstaral.

Na zahradě kolem našeho domu tatínek ve válce pěstoval zeleninu. Pak už byl starší a zeleninu pěstovat se mu nechtělo. Nějaký manželův ctitel věděl, že tatínek má rád jehličiny a tak mu jednu poslal. U té jehličiny byl břečťan (kořínky byly u té zásilky), který se tam uchytil. Nechali jsme ho hodně rozrůstat po celé zahradě a zahrada se nemusela sekat od trávy. Vypadá to velice hezky.

Když jsme bydleli v domě č. 306 měli jsme kočky, protože v domě byly myšky. Maminka se myší bála. A já jsem dělala hrdinu, že se myší nebojím. Byly mi 4 roky a když se objevila myška, bylo mé hrdinství pryč. Začla jsem křičet a utíkala z domu. O myšku se asi postarala kočička. Nevím totiž, že bychom někdy dávali pasti na myši.

Ve válce jsme měli slepice, husy a králíky. Já jsem králíky vůbec nekrmila, abych se s nimi nekamarádila. Ani jsem se na ně nechodila podívat. To bych je nemohla jíst a já jsem masíčko z nich jíst chtěla.

Ve válce se také musela odevzdávat vajíčka do sběrný, pokud někdo měl slepice. Což jsme byli i my.

Můj tatínek odebíral denně noviny „Národní osvobození“. Myslím, že to byly

legionářské noviny. My s E. jsme žádné noviny denně neodebírali ale E. chodil vždycky v neděli do trafiky a kupoval všechny noviny, které jsme pak čítali. Noviny jsme četli jenom v neděli.

Jak se pralo v Bojanově a Hlinsku, to nevím. Z Hlinska si pamatuji, že se za slunečných dní bílé prádlo bělilo na sluníčku. Rozprostřelo se na trávníku, buď na dvoře u chlapecké školy nebo na břehu u Chrudimky. Když sluníčko vytáhlo z prádla vlhkost, bylo třeba znovu bílé prádlo pokropit. To jsem dělala velice ráda. Maminka měla asi na praní prádla pradelny, nevím, že bych ji někdy viděla prát prádlo. Prádlo se přes noc namáčelo ve vodě s pracím práškem. Druhý den se prádlo, pokud nebyla pradelna, dalo do velikého hrnce na kuchyňskou plotnu a nechalo se určitou dobu vařit. Pak se přendalo do necek s valchou. Valcha byla deska dřevěná, která měla podélně vruby. Později byly dřevěné vruby nahrazeny plechovými. Na valše se prádlo drhlo, musel se dávat pozor, aby se drhlo jenom prádlo a ne prsty. Vyprané prádlo se v několika vodách máchalo, až bylo bez mydlinek. V domě 350 byla přízemní pradelna, kde byl kotel na vyvařování prádla. Vyvařené prádlo se dřevěnou kopistí (tyč) přendávalo do necek. Jednou jsem při vyndávání prádla si počínala tak rychle, že jsem si omotala vařící prádlo kolem ruky. To byla velká bolest. Když jsme si pořídili pračku, při prvním praní jsme se oba s E. P. dívali, jak pračka pere. Teď už je pračka samozřejmou součástí každé domácnosti. Vyprané prádlo jsem věšela venku. Když jsem si zlomila nohu v kyčli nemohla jsem s těžkým prádlem lézt na střechu. Koupila jsem si sušičku (to bylo v domě 1602). Ze sušičky se vyndalo prádlo nejen suché, ale některé kusy tak vyhlazené, že se nemusely ani žehlit. Teď je pračka samozřejmostí a v mnoha rodinách je samozřejmostí i myčka na nádobí. Paní Huberová jí má a stěžovala si, jak jí otravuje vyndávat nádobí z myčky.

Praní bez pračky bylo velice složité, v domě 306 nebyla pradelna a prádlo se vyvařovalo ve velikánském hrnci na kuchyňské plotně a přenášelo se do koupelny k dalšímu zpracování, kde se prádlo sušilo, to si nepamatuju, asi na půdě. Tam se nemuselo hlídat, jestli bude pršet nebo ne.

V Hlinsku byl v té ředitelské vile, kde jsme bydleli, v patře malý podkrovní pokojíček. Ráda jsem se tam dívala z okna, protože bylo vidět daleko k lesu a k rybníku.

Pokojíček měl okna ve větší výšce, než byly domy na protější straně.

Moje maminka byla výborná kuchařka, ráda a také výborně pekla. Každý týden jsme měli domácí pečivo k odpolední svačině a ke snídani. Šlehačku jsme tehdy nemívali. Paní Suchá chodila pro šlehačku do mlékárny blízko nádraží a děti ji měly na kávě k odpolední svačině. Také jsme nevěděli, co je jogurt. Byly na něj reklamy, už nevím jaké, ptala jsem se maminky, co to je a ona to nevěděla také. Teď už je jogurt samozřejmou součástí jídelníčku. Právě tak majonézu jsme začli používat až někdy v třicátých letech. I bramborový salát jsme jedli bez majonézy, až později jsme jí do salátu přidávali.

Jablka tatínek kupoval ve velkém. Měli jsme je ve velkých koších na půdě a byly odtamtud' noseny do bytu. Na zimu tatínek kupoval pomeranče a mandarinky. Nepamatuji se, že by toto jižní ovoce za mého mládí bývalo během léta. Když se sem začaly dovážet banány, zažil náš známý tuto příhodu: Maminka dávala dítěti banán, ono ho odmítalo, ten známý řekl: „Paní, to musíte banán oloupat.“ Pak dítěti chutnalo.

Teď jsem si vzpomněla na jednu příhodu. Seděla jsem v automatu u stolu s maminkou s malým chlapcem. Ten měl talíř s jídlem na kraji stolu a při jídle mu jídlo vypadlo z talíře na klín. Maminka chlapce vyhubovala a dala mu místo oběda suchý rohlík. Než jsem odcházela od stolu, dala jsem mamince na stůl 25Kč (tenkrát to byly papírové peníze) a hned jsem odešla, aby mi nemohla poděkovat nebo peníze vrátit. Ale doufám, že chlapci koupila to jídlo, které mu z talíře vypadlo.

S oblékáním to bylo ve válce složité. Oblékání bylo na šatenky. Šatenky byly poukazy na látky. Já jsem měla štěstí, že moje maminka uměla šít a tak mi přešivala ze starého šatstva nové. Můj bratr Pepa mi daroval svůj šedivý kabát (sako). Teta Berta mi sako obrátila na ruby, takže bylo jako nové i mělo dámské zapínání. To sako jsem velice ráda a dlouho nosila. Také před válkou maminka kupovala z firmy Guja (Gustav Jarošek) vlny a pletla svetry. Po nějaké době svetr rozpárala a upletla nový změněný. Také jsme při vyučování když profesor vykládal novou látku, tak jsme pod lavicí pletly, myslely jsme, jak to šikovně děláme, že to profesori nepoznali. Ale při jednom třídním setkání nám náš oblíbený třídní profesor řekl, že věděl, že pleteme při jeho hodinách, ale že nás nechal, abychom měli něco nového, když byla o obleky nouze.

Než vypukla válka, tak paní obchodnice s látkami, paní Novotná, udělala pro své

zákazníky balíky s látkami. Nevěděli jsme jaké látky tam jsou, ale byly tam látky, jak na šaty, tak na kabáty. To byla velká pomoc ten balík.

Teď jsem si vzpomněla, že mi maminka upletla plavky. Byla jsem jim ráda. Ale když jsem je namočila, tak se plavky nasákly vodou a vytáhly až pod kolena. To ovšem nebylo vhodné, tak jsem se raději v těchto plavkách nekoupala. A maminka mi ušila plavky ze svých starých plavek.

V Brandýse v domě 306 jsme měli kočku, protože maminka se myší bála. Jednou se kočka ztratila a delší dobu nebyla doma. Mysleli jsme, že jí něco přejelo. Ale pak se vrátila. Před tím byla velmi plachá, nedala se ani pohládit, po návratu byla přítulná. Když maminka vařila, kočka si jí lehala na bačkory. Litovali jsme, že nám nemůže říct, co prožila. Myslela jsem si, že jí velcí hoši z domu někam zavřeli, že jim plašila holuby. Ale nestačila jsem se jich na to zeptat. Když jsme bydleli v Hlinsku, tak jsme snad kočku neměli. Ale měli jsme toho malého ratlíka, Žolinku. O té tam máme napsáno.

Když jsem byla s maminkou v Praze, jeli jsme do zoologické zahrady. Jelo se na lodi po Vltavě. Jel s námi na té lodi i bratranec Saša. Já jsem se na lodi bála a nechtěla jsem se na vodu podívat. Saša se mi smál a řekl: „Aleno, podívej, tady plave krokodýl.“ Věřila jsem mu a k jeho náramné radosti a smíchu jsem se do vody podívala. Ze zoologické zahrady si pamatuju jenom opice, které se daly krmit.

Tatínek koupil Mirkovi ping-pongový stůl. Mirek si ho dal na rovnou střechu, která byla na nové hlinecké škole v druhém patře. Tam jsem s ním hrála. Tatínek taky koupil Mirkovi kopací míč. To byla v Bojanově rarita. Hoši z Bojanova měli kopací míče udělané z hadrů a tak velice rádi s Mirkem kopali pravým kopacím míčem. Nevím, že by mi tatínek koupil nějakou hračku. Měla jsem dvě porculánové panenky s mrkacíma očima. Ale ty jsem dostala od Ježíška – od tet z Brandýsa. Nepamatuji si na žádné jiné hračky, tenkrát nebyly v oblibě medvídkové jako je tomu dnes.

21. 2.

Naším známým se narodila holčička. Dostala jméno Niva. Snad se tak jmenovala Krokova manželka. Bylo by to nádherné jméno, jistě často následované, kdyby v té

době nebyl vyvinut plísňový sýr a nebyl nazvaný právě Niva. To vedlo škodolibého kamaráda k dotazu otci Nivy a kdyby to byl syn, tak by se jmenoval Romadůr? Niva měla potom dceru Zuzanku a něco zlého se přihodilo, nevím, co, ale vím, že srdíčko Zuzanky bylo darováno někomu, kdo na ně čekal. Babička Zuzanky by byla ráda věděla, v kom část její milované Zuzanky žije, ale jistě se to nemohla dovědět.

V době mého mládí byla už prostopášnost když se dívka s někým políbila. Tady v Boleslavi byly za kostelem ambity a známá, moje spolužačka, se tam políbila s chlapcem a byla z toho špatná známka z mravů. V tanečních hodinách byly některé dívky rádodajné. Když přišla maminka některých chlapců, tak jsme to poznali podle toho, že hoši tancovali s námi a ne s těmi svými oblíbenkyněmi.

Babička čelákovická říkala: „Jen ne dluhy, jen ne dluhy.“ To se do mě tak vrylo, že jsem si netroufla nikdy udělat žádný dluh.

Když jsem dostala první vydělané peníze, koupila jsem mamince látku na šaty a tatínkovi doutníky a viržinka. Jestli jsem koupila něco Mirkovi a bratrům, to se nepamatuju. Ty peníze jsem si vydělala jako učitelka v Brandýse na měšťance.

Když jsme se rozhodli, že E.P. nepůjde do zaměstnání a že já půjdu učit, bylo nutné, abych si udělala učitelskou maturitu. Několik měsíců jsem chodila do pedagogického kurzu a pak jsem dělala zkoušky. Ze žádného předmětu jsem neměla potíže. Potíže jsem měla ze zpěvu. To mi dal zkoušející noty a já jsem je měla zazpívat. Když jsem zapěla, dali se ostatní, co byly ve třídě, do smíchu. Ale právě někdo zaťukal a zkoušející ho vyzval za dveře. Kolegyně mi předzpívali, co jsem měla zazpívat já. A když se vyučující vrátil, dobře jsem zpěv absolvovala, ale on nebyl dnešní a dal mi zazpívat jiný řádek not. To bylo opět nemožné. Ale protože jsem uměla dokonale teorii, dostala jsem potřebnou známku i ze zpěvu.

14. 2.

E. se rozhodl dát udělat bazén na zahradě. Teď je bazén skoro v každé zahradě. Ale tenkrát to u nás byla výjimka. Když byla u nás madame Baudet říkala, že u nich mají bazén jen ti nejbohatší lidi. Tenkrát byla vojna pro vysokoškoláky zvláštní. Po vojenském výcviku měli volno. Takový vysokoškoláci byli v Toušeni v cementárně. Já

jsem tam dojela a zeptala se jich, jestli si chtějí přivydělat. Souhlasili. Probíhalo to tak, že E. pro ně dojel do Toušeně a přivezl je k nám na zahradu. Tam kopali jak dlouho chtěli, dostali každý 100 Kčs a E. je odvezl zase zpátky. Když byla jáma dostatečně veliká, nastoupil pan Gotlieb s pomocníkem a stěny a podlahu natřeli betonem.

Při kopání ing. Pavelka chtěl bazén o půl metru zúžit, aby nepoškodil kořeny hrušce. Domníval se, že při rozměrech bazénu to hruška nevydrží. Ale vydržela to velice dlouho. E. se domníval, že se bude v bazénu koupat ale pak k tomu nedošlo. Ale koupal se tam Edulínek a velice rád. Já, jak jsem byla zvyklá si dávat ráno a večer studenou sprchu, tak jsem chodila plavat do studeného bazénu. Před nějakou dobou jsme dali udělat do bazénu ohřívání. Ohřívání bylo nasměrováno na 44 stupně a při dvaceti stupních se mělo vypínat. Ale nějak se pochroumalo a opravář, který ohřívání zařídil tam několik let nedorazil. Teď jsem si vzpomněla, že by to možná mohl spravit pan Ludvík. Teď jenom ležím tady na posteli, ale o plavání a koupání v bazénu zdá. (E.P.: to je možná lepší než plavat. A.P.: Ano).

Dřív jsme do bazénu dávali vodu z vodovodu ale pan ing. stránský, otec Andrey plnil bazén vodou ze studně. Ale to se muselo plnit na třikrát.

Když jsme chtěli stavět, musela jsem mít nějaké doklady z katastrálního úřadu. Řekla jsem úředníkovi čísla svého pozemku, ale on mi řekl, že jsem se spletla a ukázal mi katastrální mapu, abych tam ukázala, o který pozemek se jedná. Ukázal, že je to pozemek pana Štědrého. Šla jsem se na úřad pozeptat, abych zjistila, o co jde. Tam byl doklad podepsaný jakýmsi právníkem. Šla jsem za ním a v domnění, že jde o vtip řekla: „Pane doktore, Vy jste daroval mému bratrovi mou parcelu.“ On to za vtip nebral a velice se rozčlil. Šla jsem se na příslušný úřad zeptat, jak to s mým pozemkem je a oni mi řekli, jak složitě to mám dát do pořádku. To se mi nechtělo dělat. A tak jsem na ten úřad napsala: „Prosím vás oznamte mi, na základě čeho jste na mojí parcelu půjčili peníze M. Štědrému.“ A úřady to všechno daly do pořádku. Ta žádost o půjčku peněz na Mirkovu stavbu byla tak chytře udělaná, že tam nebylo nic napadnutelného.

Původní rozhlas byl na sluchátka, to mohl rozhlas poslouchat jen jeden člověk. To trvalo nějakou dobu, ale pak se přešlo na amplion. To byla velká skříň, původní naše značka Telefunken. Víím, že jsme rozhlasové hry, vysílané večer poslouchali všichni tři. Tenkrát byl velký poprask z rozhlasovou hrou, která líčila napadnutí naší planety tak

věrohodně, že mnozí lidé tomu uvěřili. Teď jsou maličké rozhlasové aparáty. Ale v garáži máme jeden rozhlasový aparát, který jsme měli v jídelně a ten je veliký jako kus nábytku.

11. 2.

Měli jsme přátelé, kteří emigrovali do Švýcarska. Tam bydleli. V Cannes měli byt v činžáku. Nám dávali ten byt k dispozici. A to se nám velice líbilo. Denně jsme byli u moře, do konce tam i E. P. plaval. Vždycky začátkem roku mě E. vyzval, abych zařídila, co je potřeba. V roce 1987 mně nic neříkal, abych zařídila. Myslela jsem, že chce tentokrát trávit dovolenou až v září. Když přišel od nás dopis, řekl Kája: „No konečně.“ Ale dopis vevnitř nepsal o dovolené, měl černý rámeček.

Dr. Huber byl naší vládou poslán na místa, kde se mluvilo francouzsky. To mu nedělalo žádnou potíž, měl francouzskou vychovatelku. Jeden rok se rozhodli, že budou emigrovat. Objednali si karavan, v něm byla pračka, lednička a spousta potřebných věcí. Projížděli Prahou, aby dětem ukázali, jak je Praha krásná. Měli naplánováno přenocovat v Českých Budějovicích. Ale Kája Budějovicemi projel a zastavil až za hranicemi. Mezitím došlo na všechny přechody oznámení, aby jeho vozidlo zadrželi. Když Huberovi odjížděli na dovolenou, dávali klíče od bytu svému kolegovi. Tentokrát přišla kolegovi návštěva a on se rozhodl, že ji ubytuje na noc v bytě Huberových. Když přišel do bytu, tam na první pohled bylo vidět, že byt je připravený k předání. Zpráva o zadržení vozidla dorazila, až když byli za hranicemi.

Když přišel dědečkův honorář oznamovali do místa bydliště a také do organizace tam se hned honorář zdanil a nemohlo se stát, že by se něco zatajilo. Po 89. roce se tohle zrušilo a každý měl povinnost svůj příjem oznámit. Kdo chtěl podvádět, tak mohl. E. P. psal nejprve od ruky, později psal na psacím stroji. Ten stroj přivezl patrně jeho tatínek jako vyřazený. Pravděpodobně na tom stroji psal Franz Kafka. Později zakoupil E. P. psací stroj v Tuzexu a na něm se psalo mnohem lehčeji. Pro mě E. koupil elektrický psací stroj. To byla velká úleva. Nemuselo se do stroje dávat sílu a psalo se mnohem rychleji. Ačkoliv jsem uměla hrát na piáno všema deseti, psát na stroji jsem neuměla (všema deseti). Můj tatínek prý psal dvěma prsty ale Mirek říkal, že psal velice

rychle. Teď ani nevím, kde ten elektrický psací stroj je. Stroj na kterém E. P. psal rukopisy je asi v pracovně na psacím stole. Na první auto jsme museli mít poukaz. Ten dostal ten, kdo auto potřeboval. Když jsme přijeli na Žižkov do prodejny aut, řekli nám, že se máme obrátit na pana XY, když jsme přišli k úředníkovi a řekli mu, že se máme obrátit na pana xy, myslel, že jsme jeho známí a vzal nás na místa, kde měli všechna auta. Naši pozornost upoutalo černé auto s bílou střechou. To jsme si vybrali a to bylo jediné dvojbarevné auto, které tenkrát bylo k prodeji. To auto jsme pak prodali MUDr. Huberovi a ten si dal natřít střechu stejnou barvou jako bylo celé auto. Nechtěl, aby bylo vidět, že je auto od nás. My jsme už měli nové auto a u něj jsme si dali nastříkat střechu bílou barvou. Kdosi pak řekl: Ty lidi nevědí, co a jak. Jeden si dává zabarvit bílou střechu a druhý si dává střechu obarvit na bílo.

Když teď čtu zprávy, jak dopadají auta, která udělají kotrmelec, jsem překvapená, že naše dva kotrmelece nezpůsobily žádný velký malér. Když kolemjedoucí lidi viděli auto v jetelišti na střeše kolečkama vzhůru, ptali se, kolik bylo mrtvých. František se přeslechl a myslel, že se ptají, kolik je hodin. Řekl: Šest. Tázající se pokávali s pochopením hlavou. O havárii jsme už psali dřív.

4. 2. 18

U nás se o penězích nemluvilo. A nevím, že by jich byl někdy nedostatek. Jestli se nepletu, tak byly desetikoruny kovové nebo papírové a také stříbrné. Můj tatínek schovával stříbrné desetikoruny a dával je dobrým žákům za odměnu. Že bychom jako děti dostávali kapesné, to nepadalo v úvahu. Když hrávali hoši s tatínkem karty o malé peníze, tak co vyhráli, to mi nechávali. Když jsem chodila do první třídy, zavedla paní učitelka šetření. Udělala nám malé vkladní knížky a jeden den v týdnu jsme měli šetření. Určila žáka, ten vybíral peníze a zapisoval do malých vkladních knížeček. Evička byla dcera pana učitele, který učil na tatínkově škole. Evička si uložila korunu, tak Alenka si uložila pětikorunu. Evička si uložila desetikorunu a Alenka si uložila stokorunu. Na knížce jsem měla uložený dva tisíce Kčs a ty pak tatínek použil na naše přestěhování do Hlinska. To šetření od paní učitelky byl záměr. Jednak nás to naučilo šetřit a pak jsme se cvičili v počtech.

V manželství se už nepamatuju, jak to bylo s penězi. Ale na vkladních knížkách jsme měli peníze uložené. Tenkrát nebyla konta, jenom vkladní knížky a na ně se ukládalo zdarma a vybíralo také zdarma.

Když pro nás moje maminka vařila, tak nám vždycky řekla, kolik peněz jí máme dát. Když Tvůj tatínek studoval, dostával třistapadesát korun kapesného. Když dostudoval, chtěl jeho tatínek, aby nebyl jako jeho strýc František, a tak od něj vyžadoval tisíc korun na měsíc. To byl příspěvek na bydlení a na jídlo. Ale ten příspěvek jsme nepotřebovali. Tak jsem za ty peníze od Martina kupovala zlaté dukáty a nebo nějaké mince jako si pamatuju mince Emy nevím, jestli tenkrát byla královna nebo jaký měla titul. Ty dukáty a mince jsou v albech a ta alba jsou nahoře ve skříni v mém pokoji u skleněných dveří. Můžeme si zapsat jednu zajímavost. Jedna babička dala k nějakému výročí své vnučce do medailonku nejmenší minci, snad jeden haléř. Když se rozmohla numizmatika, stal se ten nejmenší peníz velikou vzácností. Četla jsem inzerát, že někdo dá za tu malou minci sto tisíc korun, jiný inzerát nabízel několik zlatých dukátů. Nikoho tehdy nenapadlo, aby si tu malou ošklivou minci schoval, kdyby můj tatínek místo stříbrných desetikorun schoval haléře, tak by to bylo výhodnější.

E. psal své rukopisy jednu dobu od ruky, později na stroji, ale i tak bylo nutno rukopis pro redakci vytisknout úhledně. A přesný počet řádků na stránku. To jsem dělala já. Knihtiskárna rukopis vytiskla a bylo nutno jej kontrolovat. To jsem dělala tak, že jsem rukopis nejdřív normálně přečetla. Potom jsem slovo po slově srovnávala rukopis E. s vytištěným textem z knihtiskárny. Jednou se stalo, že jsem k určitému datu měla přepsat jakýsi rukopis a ještě k témuž datu byly tiskárenské korektury. E. se nabídl, že korektury udělá on. Po několika řádcích udeřil do korektur a řekl: „Když jsem to napsal, tak ode mě nemůže nikdo chtít, abych dělal ještě korektury.“ „To také od Tebe nikdo nechce.“ A tak jsem přepis i korektury zase dělala sama a k určenému datu jsem je zvládla.

Když byl E. na vojně, založilo se nakladatelství Naše vojsko. Hledali redaktory a nabídli místo redaktora také E. P. „Ale já nejsem ve straně. Nebude to vadit?“ „Nevadilo.“ Ale když byl navržen na místo kulturního atašé do Rakouska na stejnou otázku také odpověděli, že to vadit nebude, ale tentokrát to vadilo. A kulturním atašé se stal někdo, kdo potřeboval ke svému zaměstnání ještě překladatele do Němčiny. Místo

redaktora v Našem vojsku bylo pro E. P. velmi příjemné. Odešel z místa obyčejného vojína a mohl spát doma místo v kasárnách. V Našem vojsku poznal hodně redaktorů s kterými udržoval styky, i když pak už redaktorem nebyl. Byly to: „Karel Teissig, Dr. Psůtková, F. Benhardt, atd.”

21. 1.

Mirek bydlel s rodinou ve škole v Nedomicích ale potom bylo nutno, aby bydlel v Brandýse. Nevím proč? Rodiče mu vyklidili dvě místnosti. Z jídelny měl Mirek ložnici. Nábytek bylo třeba někam dát. Přešel k nám. Nejdřív jsem byla nerada, později jsem tomu byla ráda. Ale bylo potřeba udělat závěsy. Nábytek byl totiž větší než zeď u které stál.

Babička Čelákovická měla v příborníku „stříbrný servis” nějaká paní měla takový pro šest osob. Babička měla stejný pro dvanáct osob. Vždycky říkala ten servis bude Aleny. Nikdy jsme z něj u babičky nepili. Z podobného jsme pili u Branaldů. Když se dědily věci po babičce, řekla jsem Ladce, ať si ten stříbrný servis vezme ona, když se o babičku starala. Při návštěvě Liběšic jsem ten servis viděla u Jitky.

Mirek si hrál na zahradě. Maminka se na něj dívala z okna. Pak ho neviděla. Prošla zahradu i dvůr. Marně. Šla se dívat na ulici. Našla Mirka opřeného o chlebečkovu zeď: „Miroušku, co tady děláš?” „Já se dívám na koníčky.” Tenkrát jich bylo k vidění mnoho. Teď by se tam asi koníčků nedočkal.

Ve vysokých koších jsme měli na půdě jablka. Každé bylo zabalené do novinového papíru. Chránil ostatní před případným plesnivěním. Když jsem učila ve St. Boleslavi objednávala jsem jablka na telefon. Pan učitel Koníček se divil: „Štědrých kupují jablka? My jsme k nim chodili pro jablka, pamatuji veliké hromady jablek na zahradě.” Jednou bratr Pepa přivezl krásná žlutočervená jablka. Ale ten den, kdy je přivezl jsme jablka nejedli, že je budeme jíst až druhý den. Sáček s jablky jsme dali do jídelny na servírovací stoleček, který jsme koupili, když pan Vilém Plocek prodával nábytek v Brandýse. Ale v jídelně byla do rána taková zima, že jablka ztratila svou šťavnatost a byly mdlé chuti.

Na půdě jsme měli bednu s kostkovým cukrem. Pro ten jsem chodívala do

krásné několikabarevné cukřenky. Asi tam byly také pytle s moukou, ale pro mouku jsem tam nechodívala. Asi bych popletla hladkou a hrubou mouku.

Začátkem války bylo zakázáno tancování na celém okrese. Některé rodiny vyklidily nějaký pokoj a při gramofonu jsme tam tancovali. Nejčastěji a nejraději jsme tancovali v budově okresního soudu v rodině Burdových. Měli dceru Jiřinu, říkalo se jí Inka. Mým tanečníkem býval kromě jiných Jirka, od něho my nedávno sestra vyřizovala pozdrav. Jednu dobu byl v hotelu Koruna malý orchestr, který jednou týdně hrál taneční hudbu. Chodili jsme tam s E. tancovat. Nikdo jiný tam netancoval. Jenom my. Orchestr si všiml, že rádi tancujeme na píseň Modravé dálky a když jsme tam přišli, tak nám jí zahráli a potom také k tanci. Byly to příjemné večery.

Zbouraný dům č. 306 u nádraží byl postavený v roce 1897. Tatínek mi povídal, že těsně předtím než tam přišla moje maminka, doplatil poslední splátku. Dům dal psát na dva nejstarší syny. Ten dům měl tři velké vzájemně propojené pokoje a z každého vedly dveře na chodbu. Proti pokojům byla malá místnost patrně kuchyně nebo pro služebnou. Nebo oboje dohromady. Vedle té malé místnosti byla velká koupelna s kotlem na ohřátí vody do vany. Vila, ve které jsme bydleli v Hlinsku, byla stavěna pro ředitele škol a nebyla tak dobře stavěná, neměla koupelnu. Z malého pokojíčku vedlo malé okénko do koupelny. Jaký mělo význam, se mi nepodařilo vypátrat ale vím, že když mě maminka vykoupala, zabalila mě do osušky a podala mě okénkem tatínkovi, tak, že jsem nemusela být nesena přes studenou chodbu.

Na oknech byly dřevěné okenice hezky upravené, které se zabezpečovaly kovovou tyčí. Byla bych ráda ty okenice převedla do rozestavěného domu, jako ostění, ale nedošlo k tomu.

Mírek bydlel s rodinou v ředitelském domě v Nedomících ale nevím, proč přešel do Brandýsa (nebo do Toušeně?). Rodiče vyklidili Mirkovi dva pokoje, v prostředním měli ložnici a v krajním pokoji vařili, jedli a byli přes den. Maminka, nevím kdy a nevím proč zrušila ložnici. Ta byla vínově zbarvená a v každém díle byla vložená část lipových listů nožem vyrytých. Také bych bývala chtěla nějakou tu ozdobu zachovat, ale maminka darovala celou ložnici Lidunce na chatu a ta přijela s autem a takovou

rychlostí s ložnicí odjeli, že jsem neměla čas to uskutečnit. Ten pokoj potom maminka pronajala ženatému panu starému nebo studentkám z vysoké školy.

Když se tam nastěhoval Mirek, bylo potřeba dát z jídelny pryč nábytek. Ten přešel k mé nejprve velké nelibosti a později k radosti k nám do druhého patra. Ale museli jsme dát závěsy protože jak kredenc, tak příborník přesahovaly zeď, u které stály.

Když Hitler udělal z republiky protektorát (říkalo se protentokrát), tak hodně lidí ze Sudet přicházelo do vnitrozemí, aby pro ně bylo zaměstnání, šli všichni muži starší padesáti pěti let, do důchodu. Také vdané učitelky musely přestat učit. Ten předčasný důchod se týkal i mého tatínka. Když jsme se odstěhovali do Bojanova, pronajal tatínek vilu panu soudnímu radovi, který si stavěl v Královicích vilu. Vila nebyla ještě hotová, tak jsme my museli zůstat v krajním pokoji, který dřív obýval můj bratr Věna. Nevím proč neměl Mirek v září školu, ale je pravděpodobné, že jsem ji neměla ani já. V tom pokoji spal tatínek na posteli, kterou dělal pan truhlář Michek. Maminka spala na tehdejší novince z třicátých let na otomanu. Mirek na rozkládací železné posteli a já na zemi na matraci. Věna se přestěhoval do Dřevčic, kde učil.

Když se maminka měla z domu před jeho zbouráním vystěhovat, byla sentimentální. Plakala. Říkala: „Obě děti se mi tady narodily.“ Eduard jí povídal: „Hlavně maminko, že Vám tady neumřely.“ Místo slz byl úsměv a sentimentalita byla pryč.

Když se maminka stěhovala do Ryndovy vily k tetě Ele, měla už v kuchyni nábytek na místě. Ale byly tam krabice s nádobím, které patřilo do té nové kredence, kterou k maminčině velké radosti E. koupil. Já jsem krabice strčila do kredence, koupila chlebíčky a dorty a byla kávička a vypadalo to, že je uklizeno. Nevím, kam se poděl mycí stůl, jestli ho maminka měla v kuchyni a odvezl si ho Mirek. To nevím. Ze zajímavých kusů nábytku máme v hale skříň, když tam Věra Huberová prvně přišla, řekla: „To je hezká skříň (nebo dokonce krásná).“ Tu tatínek koupil v Brandýse, když tam byl nějaký obchod s nábytkem. Ta skříň nemá jediný hřebík a co já pamatuju, všechna leta se leskne, aniž by se použila jakákoliv leštěnka. Uvnitř byly dřevěnné háky na zadní straně, ale maminka dala udělat kulatou tyč, na kterou se vejde více šatstva. Za zmínku stojí veškosn, čili prádelník na ložní prádlo a ubrusy. Má čtyři velké zásuvky

a je koupený od pí Podubecké, která ho měla v dědictví po nějaké tetě.

Jablka jsme měli ve dvou vysokých koších na půdě v Hlinsku. Každé jablko bylo baleno do novin, aby v případě plesnivění se nenakazila ostatní jablka. To jsem učila ve st. Boleslavi a vyjednávala s dodavatelem o koupi jablek. Učitel Koníček se podivil: „Štědrých kupují jablka? Já se pamatuju, na hory jablek u Štědrých na zahradě, kam jsme si chodili jablka kupovat.” Já ale nepamatuju na zahradě žádnou jabloň, jen hrušky a švestky. Jednou před vánoci přišel bratr Pepa na vánoce k nám a přinesl velký pytlík s krásnými žluto-červenými jablky. Ta jablka se dala do jídelny na servírovací stoleček, který jsme koupili, když pan Plocek prodával v Brandýse nábytek. Těšili jsme se na jablka, ale v jídelně byla taková zima, že se ze šťavnatých jablek stala jablka moučná a tak jsme se spokojili opět s těmi zabalenými v novinách. Ještě jsme měli jeden servírovací stoleček. Byl součástí jídelny a byl zasklený.

Z původního tatínkova nábytku byl tzv. mycí stůl. Byl to kus nábytku, který měl dvě zásuvky. A dole úložný prostor. Na horní desku se dávalo porculánové umyvadlo a v něm stával džbán s vodou. Ale to vím jenom z obrázkových časopisů. My jsme tam ten džbán a umyvadlo nedávali. Dnes v noci mě napadlo, že by bylo bývalo krásné, kdybychom toto umyvadlo dali místo bílého botníčku dole v hale. Hala by se tím stala více útulnou a do umyvadla by se vešlo víc věcí.

14. 1.

Rodina se domnívala, že tatínek je vládcem rodiny. Říkalo se: „Děti ticho, tatínek jde.” Když se bratr Věna oženil a přivedl svou ženu do rodiny, ta říkala že tchán je sice hlava rodiny, ale tím krkem, který hlavou hýbá, je jeho manželka. Měla pravdu? Neměla pravdu?

Můj tatínek odebíral poštou denně noviny Národní osvobození. Myslím, že to byly legionářské noviny. Mamince jsem chodívala ve čtvrtek nebo v pátek do trafiky v zadním traktu hotelu Procházka v Hlinsku pro časopis Hvězda. Teta Marta, maminka

sestra, odebírala List paní a dívek, to byl obdobný časopis jako Hvězda. Já jsem v sobotu chodila ze školy k panu trafikantovi Navrátilovi pro časopis Mladý hlasatel. Tenkrát tam vycházely Rychlé šípy. Maminka odebírala poštou časopis snad se jmenoval Radost hospodinky. Byl na křídovém papíře a byla bych ráda, kdyby nějaká čísla byla v garáži. Ten časopis oznamoval novinky, které maminka přijímala hned do své rodiny. Bylo to třeba mycí stůl, lino gumové, otoman, čalouněná pohovka se zvýšením čalounění v místech, kde se předpokládala hlava. Ten mycí stůl byla novinka, kterou podle maminky udělal truhlář pan Michek v Bojanově. Byl to velký stůl a měl vysoupačí část, ve které byly dva dřezy. V jednom se mylo nádobí a v druhém se oplachovalo. Umyté nádobí se dávalo okapat na plochu stolu, než se utíralo. V kuchyni byla dřevěná podlaha, která se musela drhnout. Maminka ji nahradila novinkou gumovým modrým linem, které se jenom stíralo hadrem a vodou. V té době byla i novinka dámské spodní prádlo. Než bylo lze ho zakoupit v obchodech, tak si ho maminka uháčkovala. Mirek odebíral časopis Ahoj, ve kterém byly sportovní zprávy. Já jsem měla ještě od paní farářové Růžový palouček, časopis pro děti a mládež, a ze školy časopis Mládí. Nějakou dobu byly noviny ve velkém formátu, ale pak se ten formát zmenšil a ve velkém formátu bylo jenom Rudé právo. Moje maminka odebírala Lidovou demokracii a tu podrobně četla, takže byla ajour. Tím udivovala své návštěvnice. Tatínek chodíval v neděli a přinášel z trafiky všechny noviny, které bylo lze koupit.

Moje maminka hodně četla a ráda četla Vlastu Javořickou. Tatínek se jí proto smával. Ale když jsem později četla Javořickou, která k nám přišla od tety Hany, byla jsem překvapená, jak je dobře napsaná a jaký má mravní kodex. Tatínek hodně četl, četl klasiku. Byli jsme návštěvníky veřejné knihovny v Bojanově i v Hlinsku. Já jsem četla spousty knih, ale nechtěla jsem číst tzv. dívčí romány. Ty čtu teprve nyní a pomáhají mi ukrácet čas.

Volby mě tenkrát moc nezajímaly, v té době jsem se vdávala a tak jsem měla starosti spíš s vdáváním než s politikou. Ale vím, že tatínek volil Národní socialisty. Mně tenkrát volby nic neříkaly. Mirek byl podle tatínka také Národní socialista a měl ve straně takové postavení, že kdyby byla Nár. soc. strana vyhrála volby v roce 1948, byl by Mirek ministrem. Ale tenkrát vyhrály komunisté. Jestli doopravdy nebo nějakým podfukem. Já jsem neměla představu o volbách, jen jsem věděla, že se chodí za plentu.

Jenže v roce kdy vyhráli komunisti se za plentu nechodilo, někde vůbec plenta nebyla. Když jsem šla volit, tak jsem šla za plentu a tam jsem škrtila jednu kandidátku. Ta potom získala sto procent hlasů. Když E. viděl, že jsem šla za plentu, šel za plentu také. Jestli mu to přitížilo, jsme se nedověděli.

Moje maminka uměla výborně vařit. Když tatínek byl v Bojanově ředitelem školy, byl také ředitelem hospodářské školy pro chlapce. Ale nevím, jestli on nebo pan inspektor, zařídili hospodářskou školu i pro děvčata. Ta škola měla velký úspěch. V létě dívky pracovaly na polích, ale v zimě měly volno, tak velice rády chodily k mamince do té hospodářské školy. Já jsem se tam motala jako malá a líbilo se mi tam. Maminka s děvčaty vařila jídla a potom si to děvčata zapisovala do sešitů i s rozpočtem kolik to jídlo stálo. Byla ovšem jako učitelka placená a to jsme pak jezdili v létě do Prahy k tetě Bertě a maminka si v Praze koupila látku na šaty a její sestra Berta jí z ní šaty ušila. Maminka chodila v Hlinsku, kdy jsem to už vnímala velice elegantně oblékaná. Tatínek mamince koupil černou lišku a tu nosovala přehozenou přes ramena. Žádná z maminek mých kamarádek nechodila tak elegantní jako moje maminka. Jak to bylo s oblékáním v Bojanově, to nevím, to mě tenkrát nezajímalo. Ale teď si vzpomínám, že maminka měla černobílý uzlíčkový kabát a v Hlinsku už to byl jen kabát na dvůr. A ten jsem na dvůr nosila i já. Vzpomínám si na zelené vlněné šaty, přes ně měla maminka třičtvrtní kabátek. K tomu nosovala klobouk se širokou krepkou. Ale neuvědomila si, že v Hlinsku fouká vítr a tak většinou si musela klobouk přidržovat.

Viděla jsem hodně nápisů na různých místech: „Jovo.“ Ptala jsem se maminky a ona tenkrát také nevěděla. To byla značka jogurtů. A chápu, že v mamincině dětství jogurt nebyl a v mém dětství dlouho také ne.

Mně se líbilo, když se naši chystali do divadla. Tatínek nosil tmavý oblek, bílou košili a kravatu. Připadalo mi to vrchol elegance. Maminku za těchto okolností pamatuji s tou černou liškou přes černé kostýmové šaty. V Hlinsku hrávali ochotníci a jezdila tam také divadelní společnost. Moji rodiče měli stálá místa v první řadě u uličky. Nikdo si na ta jejich místa nikdy nesedal.

Za mého dětství bývaly poutě. Na ně jezdily kolotoče a houpačky. Mirek šel jednou na velký řetízkový kolotoč. Mirek byl hezký chlapec a padl do oka dceři majitelů kolotoče. Sedla si za Mirka a chytala ho za sedadlo, které přitáhla k sobě a pak ho

pustila, takže Mirek měl kromě pohybu kolotoče ještě další pohyby navíc. Jestli mu bylo zle, to nevím. A i kdyby bylo, tak by mi to jistě neřekl.

Krb jsem prvně viděla u Králíků. Nevím, jestli zapálený nebo ne. Když E. mi dal přepsat rukopisy, tak ty rukopisy po přepsání jsme pálili v koupelnových kamnech a tím se ohřála voda v kotli na koupání. Když jsme dělali plynové ústřední topení, uvědomil si E., že nebude možnost jeho rukopisy použité pálit. Řekl to před zedníkem z Toušeně. Ten odpověděl: „Pane doktore žádný problém a udělal díru do zdi, čímž vznikl krb.” Když tam přišla jednou návštěva. Jeden účastník se divil, že se topí v krbu a krb nekouří. Jemu dělali krb architekti a po zapálení krb čadil.

11. 1.

Když jsem byla malá, vysely u nás hodiny, které byly z tatínkovy rodiny. Byly to starodávné hodiny, které měly závaží a musely se natahovat. Mně se tenkrát nelíbily ale teď se mi velice líbějí. A mámě je na chodbě jako dekoraci. Tatínek měl hodinky, které nosil u vesty. Byly to obyčejné kovové hodinky. V Hlinsku si koupil zlaté hodinky ale taky byly k nošení u vesty a měly dlouhý zlatý řetízek. Z toho řetízku mi tatínek přes bratra Pepu dal udělat náramek z kterého jsem měla velikou radost. Bylo to k nějakým mým narozeninám. Snad k šestnáctým. Když se tatínkovu kamarádovi narodil vnuk, tak požádal tatínka, aby mu ty zlaté hodinky prodal a dal je vnukovi k narození. Když se pak narodil Martin, tak tatínek té prodeje velmi litoval, že neměl, co dát svému vnukovi. Moje maminka měla náramkové hodinky, které měly hedvábný pásek a kulaté hodinky s římskými číslicemi. Ty se nám žádné nelíbily. Myslím, že na Vánoce E. daroval tchyni moderní hodinky s koženým páskem. Já jsem neměla žádné hodinky. Když jsem učila, tak jsem hodinky potřebovala. Sice ne v budově školy, ale když jsme šli cvičit ven, tak byly hodinky potřeba. Měli jsme z Čelákovic budíka, který šel, ale muselo se s ním hrkat, aby šel. To bylo velké vyznamenání pro žáka, který dostal za povinnost těmi hodinkami hrkat. Většinou jsem vybrala nějakého zlobivého žáka, protože když hrkal hodinkami, nemohl zlobit. A v té době kolem roku 1948 nebylo možno si hodinky koupit. Bylo potřeba mít na ně nějaký poukaz. Ty poukazy se dostaly jenom těm, kteří měli potřebu těch hodinek. Učitelka patřila k těm, kdo hodinky potřeboval a proto jsem

dostala na ně poukaz. Ale v obchodě žádné náramkové hodinky nebyly. Pomohla mi švagrová Boženka, ta měla nějaké kontakty na hodináře a krásné švýcarské hodinky mi na ten poukaz koupila. Hodinky měly po nějaké době chybu a tady nebyl nikdo, o kom bych věděla, že mi ty hodinky opraví. Když jsme jeli za Huberovými do Švýcarska, vzala jsem si hodinky s sebou. Ale řekli mi, že už je to starý tip a že nemají náhradní součástku. Usoudila jsem, že to říkali proto, aby prodali nové hodinky. A lituji, že jsem nešla do jiného hodinářství. E. měl náramkové hodinky, hezké, měli značky Mimo. To se E. smál, že mají správnou značku, protože prý šli opravdu mimo. (E. P.) Měl zlaté hodinky takového tvaru, že se dávaly do vesty. A nějakou dobu je nosil. Ty volby dostal buď ke křtu nebo k biřmování. Ale přestal je brzo používat, protože to bylo příliš hogo fogo vytahovat z kapsy zlaté hodinky. Pak jsem E. náramkové hodinky značky Prim koupila. Nějakou dobu je nosil, pak jsem je nosila já. Také jsme měli hodinky ale nevím, které to byly. Jestli ten obyčejný budík nebo ten krásný starožitný po nějaké příbuzné. Ty hodinky nešly až když jsme se seznámili s manželem sestřenic Madlenky Olouškem, který byl sběratel hodinek. Ten zjistil, že chybí nějaká součástka, tak tu součástku udělal a hodinky zprovoznil. Dala jsem dřív hodinky ke svému známému. Ten je nespravil, tak jsem je dala ke známému E. Ten je taky nespravil. Byla jsem ráda, že byly u dvou hodinářů, takže jsem nevěděla, který si tu důležitou součástku nechal.

Kdo v naší rodině nosil brýle, tak to byly brýle jenom na čtení v pozdějším věku. Já jsem špatně viděla na tabuli ve škole, tak jsem šla na prohlídku k oční profesorce Kadlecové. Ta mi předepsala brýle, ale řekla, ať je nosím jenom do školy nebo v divadle. Když jsem měla brýle ve škole, řekl mi profesor matematiky, u kterého jsem dělala přijímací zkoušku do gymnázia z Němčiny: „Štědrá, ty brýle Vám ale slušejí.“ Tón jeho hlasu nenechal na pochybách, že jde o ironii. Divím se, že jako hodná žákyně jsem si dovolila říci: „Já mám ty brýle, pane profesore, abych lépe viděla, a ne aby mi slušely.“ On mě nepokáral.

Ve válce byly boty na poukaz. Bez poukazu byly jen opánky s dřevěnou podrážkou. Takové jsem si koupila a přes ty proužky, které byly pošíité škaredou látkou jsem si našila pásky od zbytku látky z které jsem měla šaty. To bylo něco hurá. Střevíce i šaty stejné.

--

V roce 1938 bylo hodně lidí, kteří by šli bojovat za dvacetiletou republiku.

Chicagský starosta (snad Čermák) byl v průvodu u prezidenta Ameriky. Všiml si, že kdosi míří na prezidenta. Stoupl si před něj. Muž vystřelil, starosta Chicaga padl mrtev ale americký prezident byl zachráněn. Kdesi jsem četla, že nějaký muž byl najat, aby zastřelil prezidenta Masaryka. Stál mezi lidmi, kteří kdesi čekali na T. G. M. Masaryk se po lidech rozhlédl, usmál se na ně a usmál se i na domnělého vraha. Ten úsměv ho tak odzbrojil, že na Masaryka nevystřelil.

My holčičky jsme Masaryka obdivovali a všechno, co s ním souviselo. V Hlinsku byla jednopatrová budova muzea. Ze všeho, co bylo v muzeu si pamatuji jenom, že tam byla tužka s nápisem: „Tužka, kterou byl zvolen T. G. M. prezidentem.“ JUDr. Karel Adámek byl poslancem a tak mohl volit prezidenta. Masaryk někde zvedl malou holčičku v Národním kroji. Holčička potom studovala v Pardubicích na gymnáziu, jako holčičky Zimmerovi. Byla jsem pyšná, že se znám s někým, kdo kamarádil s holčičkou, kterou držel T. G. M. v náručí.

Myslím, že se nepletu, že byl v Brandýse s mým tatínkem učitelem Vojta Beneš, bratr pozdějšího prezidenta. Bydleli v Jaselské ulici, za domem měli velkou zahradu, která sousedila s naší.

Nevím, v kterém roce byl ohlášený příjezd prezidenta Beneše s manželkou na Wilsonovo nádraží. Před nádražím byla spousta lidí, kteří ho přišli přivítat. My s E. jsme tam byli také. Neviděli jsme nic ale uslyšeli jsme výbuch jásotu a usoudili jsme, že prezident stojí už před nádražím. E. mě vyzvedl, takže jsem mohla aspoň zamávat.

Po Mnichovské dohodě byl prezidentem JUDr. Emil Hácha. Zachránil kde co ale po válce se mu lidi špatně odměnili.

Herec Vlasta Burian vystoupil na jevišti s bičem a na něm bylo velké písmeno C. Práskal s ním a volal je na něm C? Nikdo mu nemohl nic vyčíst, ale diváci to dobře pochopili. Po válce taky nebyl nějakou dobu dobře odměněný.

Když jsem byla u rodičů, nepamatuji si, že bychom někdy slavili Silvestra. Jednou jsem byla na Silvestra s děvčaty Podubeckými v rodině u Arnoldů a paní se o nás krásně starala. Jednou jsme slavili se třídou Silvestra u spolužáka Miloše Šulce. Nejkrásnější silvestry nám udělal Eda, když odnesl na střechu domu jídlo a pití a tam

jsme slavili půlnoc a dívali se na ohňostroje.

29. 12.

Než jsme měli Martina, chodili jsme na štědrovečerní večeři k mým rodičům. Když se nám narodil Martin, chodili oni k nám a potom také některé tety a babička čelákovská s Františkem. Martinovi jsme na Štědrý večer narovnali dárky pod stromeček. Přimotali se tam dva dárky zabalené a poznali jsme, že Martin z těch zabalených dárků má radost. Na příští vánoce jsme mu všechny dárky zabalili. To se mu líbilo. Nad každým dárkem jásal: „Cóóó asi tam bude.“ Babička čelákovská se s radostí na něj dívala, ale obávala se: „To dítě se snad pomine.“ Ale dítě se nepominulo, jen se radovalo z vánočních dárků. Já jsem jeden rok byla tak unavená, že než přišli hosti, tak jsem si lehla v pracovně na zem ve slavnostních šatech. Chvilí jsem si odpočinula a pak jsem šla hosty přivítat.

Mám křížek z jantarových kuliček. Nevím od koho je. Ale mám i ametystový křížek a ten je od babičky z Čelákovic. Byl z nějakého dědictví po příbuzné Petiškových. Babiččiny švagrové ten křížek nechtěly, aby jim nepřinesl smůlu. Babička řekla: „Křížku, vezmi můj kříž na sebe,“ a s chutí si ten krásný křížek vzala.

„To bylo tenkrát na ostrově Capri, to bylo tenkrát za měsíční noci.“ Jak to je dál, nevím. Ale pamatuji měsíční noc na liduprázdném pobřeží moře na Capri. Měla jsem nějaké narozeniny a E. mi daroval prsten s perlou. Ta má zvláštní zabarvení, ale jaké už nevím, prsten jsem dlouho neměla v ruce. Ale takové perly byly jenom dvě. Z jedné udělal prsten zlatník pro svou ženu a druhý s prstenem pro mě. Ten prsten se velice líbil spisovatelce Jarmile Loukotkové. Dokonce při jednom představení řekla: „A ona má takový a takový prsten s perlou.“

Na Capri jsme se šli podívat do starožitnictví. Obchodník řekl: „Vy jste Češi“ Divili jsme se, jak to poznal. „Jel jsem do Ameriky na lodi s Janem Masarykem. Ten byl výborný kuchař. Báječně vařil.“ Co jsme tam koupili, nevím, ale vím, co jsme nekoupili a to mě dlouho mrzelo. Bylo to sítko na čaj v podobě kytičky, která se otvírala. Že jsme něco koupili, vím podle toho, že nás obchodník žádal, abychom před jeho manželkou neříkali, co jsme platili, protože nám dal slevu.

Nakupovat věci pro nenarozeného Martínka bylo tenkrát složité. Dětské věci byly na lístky. Museli jsme mít známé, abychom měli to, co jsme chtěli. S kočárky to tenkrát bylo jednoduché. Byly jen dva druhy. Prošívaný a proutěný. A v obchodech byly jenom někdy. Ale švagrové Věra měla známé v kočárkárně na Mělníce, tak nám tam zajistila proutěný kočárek. Když jsme stavěli dům, tak opět bylo veškeré zboží nedostatkové. A tenkrát nám pomohl Mudr. Pavel Reiterer a obstaral nám vanu. Tenkrát se vůbec nemluvilo o autosedačce, která by byla potřeba pro dítě v autě. Teď je to komplikované, dítě musí mít přivázáno v autosedačce a než vyroste tak je třeba opatřit tři autosedačky.

Oblečení ve válce i několik let po válce bylo také na lístky. Někteří lidé potřebovali víc peníze než šaty a tak lístky prodávali. Měli jsme možnost nějaké lístky koupit. A bylo mi pomůženo. Jednu dobu se konaly ve St. Boleslavi plesy na které jsme chodívali. Nedávno jsem se dověděla, že některá mladá děvčata čekala, co budu mít na sobě. To jsme s mamičkou vymýšlely, co a jak a tak jsem každý rok měla nějakou jinou róbu. Jednou jsem měla šaty s kolovou sukni. To jsme odsunuli z jídelny stůl a na lávce jsme to kolo vystřihly.

S pánským oblečením to bylo jednodušší. To tolik nepodléhalo módě. A navázali jsme kontakt s krejčím, který měl možnost nakoupit látku bez poukazů.

Jak to bylo s Martinovým oblékáním už si nepamatuju ale už snad bylo oblečení bez lístků a tak jsme jezdili do Mladé Boleslavi pro obleky pro něj. Ale pamatuji se, že měl jednu manžestrové kalhoty a bundu béžové barvy. Brzy z toho vyrostl a mamička z eduardových manžestrových kalhot, které už nenosil, ušila k těm Martinovým manžestrovým kalhotám černé nohavice a manžety a límec a bylo to moc hezké a rád to nosil. Teď jsem si vzpomněla, že mu babička čelákovická ušila z tatínkových starých kalhot kalhotky s laclem. Měl to na sobě, když jsme šli spolu do dětského domu do divadla na pohádku. Nějaká paní ke mě přišla a ptala se, kde jsem koupila chlapečkovi ty krásné kalhoty.

20. 12.

Jednou jsme byli na chatě u pana Milera na Sázavě. S panem Milerem a Martínkem jsme byli plavat v Sázavě. Když jsme vystoupili z vody, Martin si všiml a

velice ho okouzilo, že pan Miler měl za plavkami hřebínek a učesal se.

Když jsme byli v Monaku, šli jsme se podívat do kasina. Ale nevsázeli jsme se, takže jsme nic ani nevyhráli ani neprohráli. Vyprávěl nám slovenský lékař, že šel v Monte Carlu do kasina a měl rozhalenku košili. Ale bylo podle hlídačů nutné, aby měl kravatu. Nevěděl, jak to udělat. Pak ho napadlo, že si rozvázal tkaničku u boty a pod krk si tu tkaničku dal jako kravatu. S tím byli dohlízející spokojeni a pustili ho dovnitř.

Jednou jsem čekala na E. v kavárně Slavia přisedl si ke mně pan Hrubín, byl značně opilý. Říkal mi: „Petišková já si s tolika lidmi tykám a s Tebou si pořád vykáme.“ Tak jsem říkala Franto Ty a on mi vyprávěl různé historky ze svého života. Když jsme tam potom přišli s E. a seděli jsme společně i s paní Hrubínovou, říkala jsem pane Hrubíne Vy. Bylo vidět, že se mu ulevilo, že nebyl navázanej žádněj bližší kontakt.

17. 12.

Ještě před svatbou o prázdninách přenesl E. P. starý psací stroj do Brandýsa. Snad to byl Continental. To byl stroj z kanceláře, na kterém asi psal i Franz Kafka. E. doma překládal, psal rukou a večer mi překlad nosil k přepsání na stroji. Můj tatínek, když přišel ke stroji a viděl tam moje překládací povinnosti, tak na psacím stroji si opakoval, co uměl. Mirek říkal, že tatínek psal na stroji jen dvěma prsty ale velice rychle. Později E. koupil moderní psací stroj. Pak jsem měla psací stroj elektrický dole v zahradní místnosti a to byla velká úleva. Pamatuji se, že jsem přepisovala nějaké pohádky a že mě tak bolela záda, že jsem měnila polohu a psala jsem dokonce i u jídelního stolu. Tyhle potíže s elektrickým psacím strojem ustaly. Ten původní psací stroj je už velká rarita. Ani nevím, kde je, jestli v garáži nebo v kůlně.

Já jsem psala propisovačkou, před ní se psalo plnicími pery. Do pera se dával inkoust. Před tím se psalo kovovým perem, které se navlékalo na násadku, že se psalo brkem, to vím ale už jsem to nezažila. Ale k tomu psaní brkem patřilo posypátko, které mělo urychlit způsob schnutí, aby se písmo nerozmazávalo. To posypátko jsem zastihla na půdě, ale když jsem ho chtěla vzít jako raritu, už jsem ho nenašla. Pak zřejmě přišli místo posypátky pijavé papíry. Ty zaručovaly uschnutí a písmo se nerozpíjelo.

Dům, ve kterém jsem se narodila, byl postavený v roce 1897. Byl neobyčejně

dobře postavený. Tři velké pokoje propojené dveřmi a přes chodbu malý pokojíček, patrně pro služebnou. Tento dům měl zvlášť záchod a zvlášť koupelnu s vanou a kotlem na ohřívání vody. Dům, ve kterém jsme bydleli v Hlinsku, dům, pro ředitele škol byl postavený někdy v třicátých letech a koupelnu s vanou neměl. Teď jsem si vzpomněla, že dům měl podkrovní pokoj a ráda jsem se dívala z okna. Bylo vidět daleko až k lesu a na rybník na louce. V domě číslo 306 bylo mezi koupelnou a tím malým pokojíčkem malé okénko. Nevím, jaký mělo účel, ale pamatuji se, že po vykoupaní ve vaně, mě maminka zabalila do osušky a tím okénkem mě podala tatínkovi, abych nešla přes studenou chodbu. V každém z těch tří pokojů byla kamna na uhlí. Uhlí původně zůstávalo v kůlně na dvorku, ale co já pamatuju, už bývalo ve sklepě. Mělo to tu výhodu, že se pro kbelíky uhlí nemuselo jít venkem. Prostřední pokoj, naše jídelna, měl přes celou zeď okna do ulice, krajní pokoje měly do ulice menší okna, ale ještě další okna na straně. Na oknech byly dřevěné okenice. Ty se zajišťovaly železnou petlicí. Já jsem měla okenice ráda, zajišťovaly mi bezpečnost. Mamička je ráda neměla, nelíbily se jí, i když je zakrývala záclonami. Já si pamatuji záclony kupované, ale asi byly před nimi háčkové. Mamička totiž říkala: „Jak jsem to mohla všechno stihnout, vařit pro tolik lidí a ještě jsem háčkovala záclony.”

Když jsme byli v Bojanově a Hlinsku, pronajal tatínek dům panu soudnímu radovi. Dům prý měl malované zdi a stropy, ale to už nebylo tenkrát moderní, tak to dala paní soudcová namalovat na bílo, což tatínka a později také i mě velice mrzelo. Dům přišel ke zbourání. Myslím, že to nebylo potřeba bourat, ale říkalo se, že někdo chtěl stavební materiál z tohoto domu na stavbu svého nového. Při stavbě se přišlo na zbraně, které byly uloženy za trámem. Dodatečně jsem se vylekala, Martin a Pavelek si na půdě hráli a kdyby přišli na zbraně, ani nechci domýšlet. My jsme o zbraních nic nevěděli. Neteř Lidunka pozvala maminku svoji do Holandska na Štědrý den. Aby nebyl Mirek sám doma, pozvali jsme ho na Štědrý den k nám. E. si všiml, že Mirek není vůbec veselý jako jindy býval. Já jsem to přičítala stesku po rodině. Důvod byl jiný. Mirek byl pozvaný na VB, aby vypovídal o nalezených zbraních. Nevěděl, jak to bude probíhat. Maminku jako starou paní VB s tím neobtěžovali, Mirek po pravdě řekl, že se tam střídalo hodně podnájemníků a ve válce dokonce německý důstojník. Tím to bylo uzavřeno. Dodatečně jsme se dověděli, že zbraně tam dala švagrová Ema. Její

synovec, snad se jmenoval Roman, měl protistátní skupinu (proti komunistům) a té ty zbraně patřily. Aby se u Romana zbraně nenašly, odvezla je Ema do Brandýsa. Řekla: „Máti, já potřebuju něco z Václavova kufru, co je na půdě.“ A dala tam zbraně. Mirkovou rozmluvou na VB to skončilo.

13. 12.

Když jsem učila v Toušeni, jezdila jsem do Brandýsa autobusem. Autobus stavěl u soudu. Tam na mě čekával E. P. Jednou tam ale nečekal. Polekala jsem se a domů jsem utíkala. Ale nic zlého se nestalo, jen byl v pracovně s E. pan Zdeněk Miler. Vymyslel dva příběhy o Krtkovi. Chtěl, aby mu E. k tomu napsal slova. To mělo velký úspěch a pan Miler pak přidával další příhody o Krtkovi, ale k těm už E. slova nedělal. Jednou mu známý vyčítal: „Tys mi s tím krtkem ale zavařil. Já jsem měl od něj celou zahradu rozrytou a když jsem ho chtěl praštit lopatou, tak vnučka křičela: ‚Dědo, nech ho, to je přeci Krteček, co nosí kalhotky.‘”

E. jezdil s malým Martínkem za babičkou do Čelákovic. Jezdili vlakem. Aby nebyla Martínkovi dlouhá chvíle, dívali se s tatínkem z okna a co tam viděli, o tom tatínek Martínkovi povídal. Potom ta povídání zapsal a dal tomu název Pohádkový dědeček.

E. měl u postele na noc tužku a notýsek. Před spaním ho někdy ledaccos napadlo, tak si to zapsal. Jednou v noci se mu zdálo slovo Birlibán, tak si ho zapsal a potom k němu dovyprávěl různé příhody. Včera mi Martin povídal, že se ozvala nějaká dívka z Bulharska a že mají kocoura, který se jmenuje Birlibán.

Když byl E. malý chlapec, měl knížku o starých Řeckých bájích. To se mu velice líbilo a rád si tu knížku četl při sezení na větvích stromu na zahradě. Když byl už dospělý muž, tak si na tu knížku vzpomněl. Ale byla psána starobylym jazykem. O kolik se Staré řecké báje a pověsti liší od té původní knihy, to nevím, ale hodně pramenů k ní E. P. četl.

Babička E. P. mu vyprávěla německé pohádky. Ty se mu jako dítěti velice líbily. A tak si usmyslil, že německé pohádky převypráví. Jeho bratr Bedřich měl německy psanou knihu německých pohádek. Tak si jí jednou E. vezl z Liběšic do Brandýsa. Měl jí

v autě na zadním okénku. To bylo ten den, kdy havaroval a auto udělalo dva kotrmelce než se zastavilo v poli s jetelem. Kniha také udělala kotrmelce a zranila malému Martínkovi čelo. Ale byla to jenom malá ranka. A převyprávěné pohádky se líbily.

Když jsme usazovali nábytek v jídelně. E. dal skleník na plochou zeď. Cítila jsem, že by bylo vhodnější skleník dát přes roh místnosti. Ale E. mi kdysi pověděl, že ho někdy rodiče nechávali u jeho babičky, když šli do kina v Praze. Babička měla nějakou skříň přes roh místnosti a malý Edáček se bál, kdo v tom koutě je. Tím mu vznikl úraz na nábytek přes roh místnosti. Když k nám prvně přišel pan Karel Teissig, povídal: „Ten skleník by chtěl dát přes roh místnosti.“ Ale dověděl se, proč je usazený, tak, jak je.

10. 12.

Nevzpomínám si, že bychom s rodiči nějak slavili Silvestr. Ale vzpomínám si na veselý Silvestr u Arnoldů, kde byla děvčata Podubeckých. A několik mládenců kromě synů Arnoldových. Jeden z nich mě vyprovázel domů. U vrátek řekl: „Alenko, mohl bych Tě políbit?“ Já jsem řekla: „Ne“, tím to skončilo, nic se nedělo. Kamarády jsme zůstali i potom. Jednou jsme vítali Nový rok se spolužáky u spolužáka Miloše u Šulců ve Dřísech. Nejkrásnější Silvestry byly s Martinem a Edulínkem. Ten si vymyslel Silvestr na střeše a přinesl tam jídlo i pití. Viděli jsme krásně na Brandýs a na ohňostroje, které se šířily z mnoha stran.

Velikonoce probíhaly celkem normálně jako každý jiný den. Ale jeden zelený čtvrtek si pamatuju, to jsme šli s tatíčkem na procházku, jen sami dva a bylo moc krásné počasí. Jeden velikonoční pondělek byl mráz, že jsme viděli velké rampouchy na domě u Sečské přehrady. Jiný rok bylo na velikonoční pondělí krásně, někteří lidé se koupali. My jsme s rodiči říkali: „To jsou blázni.“ Ale druhý den jsme se koupali také.

Jak už někde máme zapsáno, jsme měli malou místnost před wc, z které vedlo okýnko na schodiště. Na okýnku byly mince, pro které si žebráci chodili. Teď se dodatečně udivuji, že si nikdo nevzal víc mincí než tu, která mu příslušela a nejsem si jistá, jestli teď by někdo všechny mince neshrábl pro sebe.

Tatínek chodíval na jedno nebo dvě piva do hotelu Záložna v Hlinsku. Tam sedávali jeho známí a tam probírali kde co. Všední dny jsem chodívala se džbánem pro

pivo do Adrie v Brandýse. Syn majitele Adrie pan Cihelník byl úředníkem v Záložně a měl dvě dcery dvojčata. Jedna byla operní pěvkyně a druhá operetní. Když chodily do gymnázia, tak se část učiva naučila jedna a ta se na to přihlásila. Byly k nerozeznání. A tak toho ve škole využívaly.

Na domě č. 306 rostlo víno a rodiče z něj dělali víno. Ale v Bojanově a v Hlinsku víno kupovali, jaké, to nevím. Ale mám to spojené jenom s červenou barvou. A líbilo se mi, když přišla návštěva, že jí mamička nabízela víno na malém tácku, který měl barvu stříbrna. Hlavně panu inspektorovi to víno chutnávalo.

Tvrdý alkohol se u nás nepil, jenom rum a ten se dával do čaje a do cukroví.

Cukroví mamička ráda pekla a dělala ho hodně. Po vánocích každý den dávala na stůl mísu s cukrovím. Mísa měla tvar polokoule s nožičkami a velmi rychle byla vyprázdněna. Další den přišla na stůl znova naplněná výborným cukrovím. Ta mísa myslím, že byla koupená v Asu ve Spálené ulici. Při návštěvě Prahy jsme se tam chodily s mamičkou dívat a každý kus tam stál 5 KčS (všechno, co se tam prodávalo tolik stálo). Tu mísu jsem si z domova vzala na památku.

Byly doby, kdy jsme neměli na hřbitově žádné mrtvé. O dušičkách jsme chodili s Martínkem na hřbitov. A na opuštěné hroby jsme dávali svíčky. Později už jsme chodili na několik hrobů, na které jsme svíčky dávali.

Jednou jsem byla na nějaké párty, kde byl Dr. Svoboda a Miloš Zeman. Dr. Svoboda nás představil a já jsem panu Zemanovi darovala knihu od E. P. o Klausovi u nás povídala bývalá studentka, která byla ve studijním kroužku s Václavem Klausem. Ta říkala, že Klaus byl velice chytrý ale paní Klausová, že byla chytřejší. Já osobně jsem se s Klausovými nesetkala.

Jezdit na kole mě naučil tatínek paní Poláčkové. Když jsem Istí dostala dámské kolo, už jsem na něm uměla jezdit. Na kole jsem s děvčaty a chlapci podnikla několik výletů. Divím se, že ve válce nebyl strach nás pustit na několikadenní výlet. Teď by si to asi žádná maminka netroufla.

7. 12.

Vánoce jsme slavili s mnoha hosty. Chodili k nám moji rodiče a babička

čelákovická s Frantou. Jedny vánoce pozvali babičku do Liběšic a ona jim to slíbila. Malý Martínek byl z toho smutný a plakal. I my jsme babičku přemlouvali, ale nedala si říct. Jak to tam probíhalo, nevíme, ale před příštími Vánoce mi povídala: „Edy, jak to bude o Vánocích?“ „A co myslíš, maminko?“ „Já bych k vám přišla“ „To budeme rádi.“ A už chodila babička zase k nám.

Když bydlel v Čelákovicích Franta s rodinou, předpokládali jsme, že babička bude na Štědrý den s nimi. Ale oni babičku nepozvali. Jak asi babičce bylo, si umíme představit. Tety chodily na vánoce k nám. Teta Hana pozvání odmítala. Dala si na stůl fotografie svých zemřelých milých, k tomu si zapálila svíčky a tak vzpomínkou na ně trávila Štědrý den.

Tetě Haně jsme vždycky dávali vánoční cukroví a kapra se salátem. Teta měla ráda kapra v rosolu a tak jsem ho dělala kvůli ní. Ale bylo s tím hodně práce, když teta Hana nebyla, ulevilo se mi, že jsem kapra rosolovateho nedělala. Jedna procedura byla, že se židle obrátila nohama nahoru. Na nohy se přivázala utěrka a přes ní se rosol cedil. Ta židle s nohama nahoru se malému Martínkovi velice líbila a se zájmem se díval, co se děje.

Jedny vánoce jsme měli stromeček v pracovně. Po večeři šel dědeček s Martínkem do pracovny. Za chvíli Martínek ke mně přišel a povídal: „My jsme shodili stromeček.“ Myslela jsem, že je to vtip. Ale byla to skutečnost. Rozbilo se několik skleněných ozdob, že jsem to musela vyluxovat. Druhý den jsem šla paní Černíkové, co bydlela pod námi, říct co se stalo a proč jsem luxovala. Aby si nemyslela, že jsem uklízela teprve na štědrý den večer.

Některé tety měly velikou radost z dárků, tak jsem je pro ně nakupovala už od léta. Ale musela jsem dávat pozor, aby tety dostaly stejný počet dárků. S přípravou štědrovečerního jídla jsem pro hodně osob měla plno práce. Jeden rok jsem byla tak unavená, že jsem si před večeří ve slavnostních šatech, lehla na chvíli v pracovně na zem. Na gauči byly totiž dárky, tak jsem si tam lehnout nemohla. Večeřívají jsme, i když jsem byla malá, vždycky v 17:00 hodin. To už bývala skoro tma. Jeden rok v 17:00 hodin svítilo sluníčko a tak jsem musela zatáhnout rolety, aby byla štědrovečerní nálada.

Bratr Věna jako učitel měl o vánocích volno, tak jezdil k nám. V Hlinsku byl mráz

a sních, bruslili jsme a lyžovali. Po odjezdu napsal Věna dopis, že za Hlinskem už přestalo sněžit. U Pardubic a v Brandýse nebylo ani stopa po sněhu.

Mamička dělala hodně kompotů a zavařenin. V Hilnsku kompoty otvírala, když napadl sních. Když jsme byly v Brandýse, musela termín otvírání kompotů změnit, protože někdy bychom kompoty vůbec nemohli otevřít. Nebyl totiž sních.

Na dárky, které jsem dostávala, se moc nepamatuju. Ale vím, že jsem měla velkou radost z porculánové panenky od tet, která otvírala a zavírala oči. Pak jsem měla velkou radost z knihy T.G.M. ve fotografiích a pohádky od Elišky Krásnohorské. Ty byly na křídovém papíře. Jako jediná z mých knih. Také jsem dostala od svých starších bratrů v Praze módní novinku. Čepici se střapcem ve tvaru, který nosil generál Franko v občanské válce.

Tety nám posílaly na vánoce dárky, kolekci, a různé mlsoty. Maminka to nechávala v dřevěné bedně, v které to přišlo a dala je pod postel v ložnici. My jsme s Mirkem byli u té bedny, koukali jsme na ni. Ale nepodívali jsme se dovnitř. Nechali jsme si to na překvapení.

Stromeček jsme mívali vždycky, ale to mě nijak zvlášť nezajímalo. Na vánoce jeden rok dostal tatínek od nějakého sedláka ohromně vysoký stromeček, který byl v té jídelně až ke stropu i když jídelna byla hodně vysoká.

Kdy jsem přestala věřit na Ježíška, vůbec nevím. Ve druhé třídě nám paní učitelka řekla, že když jí dáme peníze, že nám koupí v Chrudimi dárky pro naše milé. Pamatuji se, že jsem tatínkovi koupila krabici se zrcadlem na holící potřeby a to si pochvaloval. Říkal, že to byl nejlepší dárek, jaký kdy dostal. Mamince jsem koupila krásnou zástěrku, a Mirkovi teploměr do akvária. On totiž pěstoval rybičky.

3. 12.

Začátkem války paní Novotná, majitelka obchodu se střížním zbožím udělala ze svého majetku balíky a ty nabídla některým zákazníkům. Mezi nimi byla moje mamička. V balíku byly různé látky, ale nepamatuji se jaké. Myslím, že tam byla látka na béžový kabát, ve kterém jsem šla ke svatbě a látka na letní šaty, z které měla šaty maminka i já. Já jsem byla pyšná, že mám stejné šaty s maminkou a taky jsem si je vybrala jako

své svatební. Lidi byli těm balíkům s látkami rádi, protože ve válce byly jak šaty, tak i obleky na lístky.

Mému spolužákovi Vaškovi se líbila spolužačka Moruška O. On se jí taky líbil. Ale příliš na ni byl rychlý, tak se s ním rozešla. Potom si vzala za muže Vladimíra, kterému se říkalo Hanibal. On nosil krátké kalhoty i v době, kdy spolužáci už nosili pumpky nebo dlouhé kalhoty. Při latině bylo v nějakém překladu Hanibal puer. To puer jsme vynechávali a zůstávalo Hanibal. Toho si Moruška vzala za muže a i Vašek se oženil. Oba své partnery ztratili. A Vašek se nastěhoval k Morušce. Často jsem k nim chodila. Při jedné návštěvě jsem si všimla, že se Vaškovi třpytí na ruce prsten. Podívala jsem se na ruku Morušce a tam byl taky takový prstýnek. Oba se náramně smáli, jak krátce jim tajná svatba vydržela. Moruška chtěla tak jako já, jít ke svatbě bez kytice. Úředníci na MNV (místním národním výboru) se to nelíbilo, doběhla do květinářství a Moruška stejně jako já, svatbu s kytkou měla.

Já jsem svatební kytici chtěla dostat, ale nechtěla jsem s ní jít do kostela. Moje mamička viděla doma kytici s dvaadvaceti bílými růžemi, tak jí vzala a před kostelem mi ji vtiskla do ruky: „Neblázni, co by řekla maminka (eduardova maminka)” a tak jsme obě měly stejně svatbu s kyticí.

30. 11.

Šla před námi stará paní a měla dlouhé kalhoty. Vzpomněla jsem si, že v roce 1938 nebo tak nějak bylo v Čechách Světové mistrovství v krasobruslení. Kandidátky byly Megan Taylor a Cecílie Coolidge. Megan Taylor šokovala tím, že měla dlouhé pánské kalhoty. To bylo něco neuvěřitelného. Dcera pana přednosta nádraží žila v Praze a do Hlinska taky přijela v dlouhých kalhotách. Hlinsko z toho bylo udivené. A nyní už je to téměř samozřejmé.

Šaty mi šila teta Berta, která měla báječný vkus. A po ní mi šila paní Kubačová. Po měnové reformě bylo šití finančně neúnosné. Začaly jsme s mamičkou šít doma a byly to krásné modely. Nedávno jsem se dověděla, že studentky čekaly, v jakých šatech přijdu na studentský ples. Já říkám, že jsme šily, ale šila mamička, já jsem měla poradní hlas. A účastnila jsem se stříhů. U jedněch šatů jsem měla kolovou sukni a to jsme dali

z jídelny jídelní stůl pryč. A na zemi jsme na látku udělali patřičné kolo.

26. 11.

Mince za první republiky

Myslím, že nějakou dobu probíhaly haléře a pětihaléře (pětníky). Ale pak byly v oběhu desetihaléře (desetníky). Dva desetníky byl jeden dvacetník (dvacetihalář), kterému se říkalo, nevím proč, šesťák. Pak byly padesátihaléře (padesátníky), koruny a pětikoruny. Desetikoruny byly jednak kovové a potom stříbrné. Jestli byly dvacetikoruny, už si napamatuju, ani nevím, jestli byly také desetikoruny papírové.

Sousedky prababička darovala své příbuzné medailonek a do něj vložila jeden halíř. Proč jeden halíř nevím, jestli to bylo kvůli objemu, nebo, že neměla na zlatý dukát peníze. Někdy v osmdesátých letech minulého století byl inzerát, že za jeden halíř dají několik zlatých svatováclavských dukátů nebo sto tisíc korun. Tak jeden halíř přinesl po letech štěstí. Co s tím halířem sousedka udělala, to nevím.

Babička Marie Petišková, která je na obrázku u jídelny, darovala Edáčkovi buď ke křtu nebo k biřmování malý zlatý prstýnek s briliantem. Když jsem s E. chodila, nějakou dobu ten prstýnek nosil. Jednou jsem si ho půjčila, navlékla na prst, a zapomněla jsem ho E. vrátit, když odjížděl domů. Když jsem večer chtěla prstýnek sundat, nešlo to, protože mi naběhly prsty. Čím víc jsem zkoušela prstýnek sundat, tím to bylo horší. Až když jsem dala ruku do vody a prst namydčila, tak se mi podařilo prstýnek sundat.

Ten prstýnek, co dostal Edáček od své babičky, myslím, že by si Edulínek zasloužil za promoci doktorátovou a tím by měl památku nejen na praprababičku ale i na babičku a svého dědečka.

Když se Martin narodil, chodila jsem s ním na prohlídky do dětského střediska. Tam se střídaly dvě lékařky. Jedna říkala má kýlu, druhá říkala nemá kýlu. Tak jsme začli chodit k panu profesoru Vychodilovi. Ten zjistil, že má Martin nevyvinutá jadrka v kyčelních kloubech a naordinoval mu zvláštní bandáž, která mu nožičky držela stranou. Ale Martínkovi se bandáž nelíbila a velice plakal. E. mi řekl: „Přines mi plavky.“ Podivila jsem se, na co plavky, ale nic jsem neřekla a plavky jsem přinesla. E. si je oblékl a dal

plačícího Martínka na gauč v jídelně a stoupl si nad něj. Začal nad ním poskakovat. To se Martinovi líbilo, jednak to, že se otrásal na gauči a pak, že tatínek nad tím skákal. Tak se mu to líbilo, že zapomněl na bandáž a naučil se dávat nožičky na stranu, jak bylo potřeba. Martínek nejen, že přestal plakat, ale začal se i smát. E. byl celý zpocený, tak jsem pochopila, proč ty plavky, ale hlavní bylo, že Martínek přestal plakat.

Psychoterapii jsme nikdo nepotřeboval, protože vyskytnuvší se problémy, jsme dokázali sami vyřešit.

19. 11.

Chystali jsme se na výlet. Ale počasí se zhoršilo, začalo pršet. Malý Martínek poradil: „Tak pojedme na Jizeru, tam je vždycky hezky.“

Pan docent Králík dostal od maminky klobouk. Ty se tenkrát nosily. Bydlel na koleji a jednou si ten klobouk zapomněl. Tak se vrátil pro něj do Toušeně. Zatím Němci vtrhli na kolej a studenty odvezli do koncentračního tábora. Tak mu klobouk přinesl štěstí.

Než studenti nastupovali do vozů, jeden zavolal: „Sundejte si brýle“, kdo poslechl, udělal dobře. Při nastupování do vozů dostali studenti ránu a kdo měl brýle, tak mu spadly na zem a rozbily se. Tenkrát byly čočky ze skla.

Když byl Martin malý, chodil jsme na prohlídku do dětského střediska. Tam se střídaly dvě lékařky. Jedna říkala: „Má kýlu.“ Druhá: „Nemá kýlu.“ Tak jsme začali chodit k panu prof. Vychytilovi. Zahýbal mu nožičkami a zeptal se: „Nedává hlavičku na stranu?“ „Dával.“ „Přijďte za tři měsíce.“ Nevím, jestli se šlo na rentgen, ale vím, že jsme šli k ortopedovi. Ten mu dal takovou bandáž, která mu držela nožičky od sebe. Martinovi se bandáž nelíbila a velice plakal. Jeho tatínek mi řekl: „Přines mi plavky.“ Divila jsem se, ale plavky na převlíknutí E. jsem přinesla. E. dal plačícího Martínka na gauč v pracovně a stoupl si nad něj s roztaženýma nohama a začal poskakovat. To se M. líbilo. Jednak se natřásal na gauči a pak ten poskakující tatínek, za nějakou dobu přestal chlapeček plakat a smál se. Mezitím si zvykl na bandáž a už neplakal i když neležel na gauči.

Když nám Dr. Psůtka přinesl televizor, dívali jsme se na všechno i na fotbalový

zápas. Pak jsme si pořady už vybírali. Jednou jsme jeli z Liběšic, bylo to v neděli a tentokrát byla volná silnice. Divili jsme se tomu. Pak jsme si uvědomili, že vysílají Dallas a národ se na něj koukal, takže silnice byly volné.

Šířily se řeči, že bude měnová reforma. Ale strana a vláda měnovou reformu odmítaly. Ale opravdu k měnové reformě došlo. Zaměstnanci dostávali novou měnu v sáčkách, na kterých bylo natištěno: „Věřte naší měně, je pevná.“ E. měl v pondělí odevzdat do nakladatelství nějaký překlad, který jsem právě přepisovala na stroji. E. měl volno, tak šel na náměstí, aby slyšel, co si lidi o nové měně říkají. Každý Čech dostal určitou částku. E. jel do Prahy a chtěl platit, ale průvodčí neměl drobné peníze, tak jel zadarmo. Moje spolužačka Věra měla připravené peníze na kuchyň, kterou si chtěla v pondělí koupit. Když došlo k té reformě, tak místo nábytku koupila maso a nadělala plno řízků a všichni si na nich pochutnali. Jiná známá měla také peníze na nábytek a místo nábytku si dala udělat trvalou ondulaci.

Když jsem byla malá, tak jsem nedostávala žádné kapesné, to nebylo tenkrát zvykem. Ani jsem nedostávala žádné peníze do ruky, jenom na věci, které jsem potřebovala.

Když jsem se vdala, byla jsem zaměstnaná jako učitelka a za to jsem dostávala peníze. E. překládal z němčiny a když dostal zapláceno, tak mi určitou částku dával. To mi dával polovinu té částky, kterou jsem já zaplatila za jídlo a za nájem bytu. Když E. hodně vydělával, tak mi dával skoro všechny peníze a těmi jsem hospodařila. Když jsem z toho zaplatila jídlo a domácnost, tak jsem peníze ukládala na vkladní knížku.

8. 10.

Eva Palyzová rozená Vítová, závodnice na koních, školu navštěvovala v Brandýse nad Labem a do školy jezdila na koníčku zvaném Minda z Popovic, kde bydlela u rodičů na statku. Závodila až do svých čtyřiceti let. Pak už rodina nechtěla, aby dál závodila. Před závodem měla rozhovor s reportérem. Ten se jí ptal, jestli se bojí Taxisova příkopu. Evička řekla, že ne, že nikdy tam neupadla. Ale to neměla říkat. Když jela ten svůj poslední závod na Taxisově příkopu upadla a koníček jí utekl. Vzala si závodníka Palizu a měli syna, doufali, že bude žokejem, ale on velice vyrostl, tak mohl

dělat jenom trenéra. O tom, že jsem jela na koni Evy Vítové, máme už napsáno.

Na poslech hudby jsme byli vázáni na rádio. A tam vysílali hudbu, aby uspokojila všechny posluchače. My jsme byli mezi nimi.

Já pamatuju reproduční hudbu z gramofonových desek, na těch hudba se vysílala po mnoho let. E. jednou přivezl staré gramo desky od tety Hany. Pouštěla jsem je, když u nás byli Branaldovi. Pan Branald jásal, protože na deskách slyšel hudbu, kterou pousslouchával jako malý chlapec. Velkou Pardubickou jsem z televize ráda sledovala. Bylo to díky Evičce Vítové, jinak by mě nenapadlo, abych si tyto závody pouštěla. Ale lichotilo mi, že je to nejtěžší steple chase Evropy a že několikrát vyhrál Čech, Josef Váňa. Byla bych přála vítězství jezdce Evičce, ale přání nepomohlo k vítězství. Jestli vyhrála druhou cenu, to nevím. Ale první se jí nepodařilo vyhrát.

Jako malá holčička jsem s maminkou a bratrancem Sašou jela do zoologické zahrady. Ale nevím, jestli to byla jediná cesta nebo zkrácená cesta na lodičce po vodě. Já jsem se velice bála a neodvážila jsem se kouknout do vody. Saša byl zlomyslný a zavolal: „Aleno, podívej se, žralok!“ To jsem neodolala a podívala se do vody. Místo žraloka, byl velký smích Sašův. Ale já už jsem se nebála do vody podívat.

Zkoušela jsem si vzpomenout na jména mých spolužaček nebo i spolužáků, ale nepodařilo se mi to. Kdysi jsem dostala pozvánku na setkání spolužáků z obecné školy. Většina bývalých chlapců vypadala jako dědečkové, ale jeden byl mezi nimi, který vypadal, že je syn některého ze spolužáků. Asi pět jmen se mi vybavilo v paměti. Ale to je málo, vzhledem k tomu, že nás ve čtvrté dívčí třídě bylo padesát čtyři. Pan učitel si to chtěl usnadnit a dával nám čísla, kterými nás oslovoval. Já jsem měla číslo 47. Marta si tohle číslování vůbec nepamatovala, ale já jsem věděla, že měla číslo 32.

Když jsem učila v Toušeni, to už byla koedukovaná třída, to znamená hoši i děvčata v jedné třídě. A byl by to vysoký počet. Třídy se dělily při určitém počtu žáků, aby ten počet mohl být naplněn, připsaly se nějaké děti a třída byla rozdělena. Pak se ty děti odepsaly, že se odstěhovaly, buď k babičce nebo někam s rodiči. Tenkrát byla výhoda, že se během čtrnácti dnů muselo vyučovat na všech školách v republice stejné učivo. Tím se stalo, že děti, které přešly na jinou školu, neměly žádné potíže ve vyučování.

5. 10.

Po schválení protektorátu Čechy a Morava Mnichovskou dohodou, babička Čelákovská prý velice plakala. A naříkala: „Taková nespravedlnost“.

Když někteří židé odcházeli do koncentračního tábora, dávali své cennosti uschovat některým známým. To udělali také Diamantovi. Po atentátu na R. Heydricha chodili po Čelákovcích dům od domu hlídky a hledali viníky. Babička ty Diamantovy věci dala do bedny, kterou uschovala pod schody na půdu. Hlídka se zastavila právě nad tou bednou. Kdyby ji našli, domysleli by se, čím ty věci jsou a to by znamenalo postřílet celou rodinu. Babička proto s hlídkou žertovala a smála a proto hlídka upustila od dalšího hledání. Když hlídka odešla, babička se úplně zhroutila, jak byla vysílená.

Také k mým tetám si jejich známí dali schovat stříbrné nádoby, když si je po válce odnesli, pravila teta: „Tolik Židů přišlo o život a ti naši se zrovna vrátili.“

Most do Staré Boleslavi se jmenuje Generála Lišky. Když byl utvořen Protektorát Čechy a Morava, odešel generál Liška za hranice, aby bojoval proti Němcům. Tady zůstala manželka s dcerou a synem Jarkou. Jarka přišel do mé kvinty, pamatuji si ho, jak na stupínku parodoval jakousi německou básničku. Jarka v naší třídě dlouho nezůstal, protože s matkou a sestrou byl odvelen do koncentračního tábora. Matka a dcera se po válce vrátili, ale Jarka ne. Pan generál po něm pátral a dověděl se, že Jarka zemřel na pochodu smrti, když se přesunoval jeden koncentrační tábor na jiné místo. Pokud Němci dovolili dávat balíčky s jídlem, tak to dělali Boleslavští občané. Upoutala mě tuba na zubní pastu, v které nebyla pasta ale sádlo. Po válce dojíždělo do Boleslavi auto a vozilo pana generála s pobočníkem Škuderou do Prahy. Učila jsem tenkrát ve Dřevčicích. Pánům bylo divné, kam tam v šálech zachumlaná osůbka chodí a zastavili. Naložili mě a odvezli ke škole. Pak už se pro mě zastavovali a vozili mě. Velice je zajímavé, hlavně pobočníka, mé studium národopisu na vysoké škole. Pan pobočník se velice zajímal za studii o české dějiny a proto mu spolužáci říkali Staročech. Po volbách v roce 1948 pro pana generála přestali dojíždět ale kam pan generál se hnul všude za ním jezdilo auto s hlídkou VB. Pan generál jezdil do lázní v Houštnici, před lázněmi stálo jeho auto a vedle něj auto hlídky. Jednou zastavila před

lázněmi sanitka a do lázní z ní vystoupil muž v bílém plášti. Za nějakou dobu vystoupil z lázní muž v bílém plášti, nastoupil do sanitky a ta odjela. Auto pana generála zůstávalo na svém místě. Hlídka čekala, ale když do večera se pan generál neobjevil, šli se do lázní podívat, co se stalo. Pan generál nikde. Ta osoba, která nastoupila do sanitky, to byl on. Sanitka ho odvezla na letiště, kde bylo připravené letadlo a odvezlo ho za hranice.

Malý Martínek se naučil říkat “r” ve slově madam. E. P. mi něco povídal a zakončil to slov madam. Slovo se Martínkovi líbilo, přizpůsobil si ho sobě na maram. Radovala jsem se z nové hlásky “r” a zkoušela jsem, aby řekl: „Miram” ale to bylo opět Milam. Takže slovo madam mělo přednost.

Byli jsme s Benhartovými na Slovensku a bydleli jsme v domku u Slováka a chodili pro vodu k jídlu a k pití na dvůr. Slovák nám neřekl, že voda ve studni je závadná a všechny děti dostaly střevní potíže. My jsme Martinovi nasadili přísnou dietu, ale Benhartovy děti jedly totéž, co zdraví rodiče. K mému údivu se uzdravily děti stejně.

Jednou šla Irenka s dětmi a Martinem na procházku a potkala je skupinka Němců, kteří se na něco ptali. K velkému údivu jim Martin německy jejich dotaz odpovídal.

Jeden rok jsem odstrojila stromeček a čokoláda ve staniolu byla naše hračka. Martínek se ptal: „Co cete (místo chcete) paní?” Já jsem odpověděla: „Prosila bych rohlíčků a kolik stojí?” „Pět” řekl Martin. Tak jsme si pětkrát plácli do ruky a tak to pokračovalo až do našeho omrzení.

V Martinově pokojíčku byly hodiny, které nešly. Ukazoval tři hodiny. Před paní Benhartovou jsem se zeptala: „Martínku, kolik je hodin?” „Či” odpověděl, jak byl naučený. Irenka se velice divila, že pozná hodiny, ale já jsem to nevydržela a řekla jsem jí, jak to je.

Když jsem učila v Brandýse, vypukla epidemie příušnic. Zнала jsem výnos, že když je určitá část dětí nemocných na stejnou nemoc, že se třída uzavře. Když toto číslo nastoupilo, šla jsem na okres za panem školním radou a požadovala uzavření třídy. Ovšem, že jsem ho dostala. „A co bude s mnou, pane rado?” Pan rada se domyslel, že by mi čtrnáct volných dní vyhovovalo a napsal mi k tomu příslušný doklad. Když jsem šla paní ředitelce oznámit uzavření třídy, zaradovala se. „To se hodí, půjdeš

do čtvrté třídy, Dlouhá dostala také příušnice.” Předložila jsem listinu k mým čtrnácti dnům volna a měla jsem krásné dny s Martínkem a s E. P.

V pátek jsme chodili v Bojanově do statku pana sedláka. Jeho paní tloukla máslo. Byl to, jestli se pamatuju dobře, veliký sud a ten se otáčel a pak ona vyndala máslo a nevím, jestli jsme si to máslo brali, ale asi ano a určitě jsme brali podmáslí. To byla tekutina, která zbyla z mléka po stlučení másla a to jsme mívali k večeři brambory a podmáslí.

Hodně jsme jedli jablka a také pomeranče. Jablka jsme kupovali ve velkém a měli jsme je na půdě ve dvou koších. Každé jablko bylo zabalené v novinovém papíře, kdyby se nějaké kazilo, aby nenakazilo ty ostatní. Od toho pomáhal ten novinový papír. A to jsem ráda chodila pro ta jablka na půdu. Pomeranče jsme také v zimě kupovali. Tatínek si kupoval datle a fíky. Fíky mně moc nechutnaly, ale datle jsem jedla ráda. Asi byly sušené, to se nepamatuju, vím jen, že měly hnědou barvu.

Zeleniny jsme jedli hodně. Tu pěstoval tatínek na zahradě a maminka z ní dělala různá jídla. Jednou nabídla kapustové karbanátky Eduardovi, když byl u mě na návštěvě a to mu moc chutnalo. Potom se občas smával, že si mě vzal kvůli těm karbanátkům.

E. P. byl katolík a byl také biřmovaný. Když byl už na gymnáziu, chodil do Staré Boleslavi a přátelil se s premonstráty.

Každou neděli jsem chodila s rodiči do evangelického kostela. Paní farářová hrála na varhany a můj tatínek měl nejraději píseň: „Ó újmi ruku mojí a veď mě sám, ať na cestě nebo v boji neklesám...” Ten evangelický kostel byl moc hezký. Měl kulatou střechu a byla velká škoda, že ho kvůli sídlištním panelákům zbourali. Šikovný architekt by ho mohl do sídliště začlenit a mohl sloužit jako přednáškový sál.

Dům číslo 306, ve kterém jsem vyrůstala, byl velice hezký a na svou dobu pokrokový. Měl koupelnu s vanou ačkoliv byl stavěný v roce 1897. Ředitelská vila, ve které jsme bydleli v Hlinsku, byla stavěná v třicátých letech a koupelnu neměla.

--

V létě na návštěvě Marta Suchá, velice si pochvalovala maminčina jídla se zeleninou. Já naopak jsem nich bývala na zimní prázdniny a to bylo zase spousta masitých jídel, které chutnaly mně ale Martě moc ne. Rajčata jsme u nás nejedli, až po válce jsme jim

přišli na chuť. Za mého dětství se z rajčat dělala jenom omáčka.

Sladkosti jsme moc nepotřebovali, protože maminka hodně pekla pečivo, které bylo sladké a to jsme svačovali odpoledne s bílou kávou. Ale pamatuji se na cukrátku, která se jmenovala Rábl, to bylo na nich vyraženo. Ty jsme si kupovali s tatínkem, když jsme šli spolu na procházku. Ty mamička nemlsala, ta mlsala jenom čokoládové bonbóny. To jsme spolu chodívaly v zimě a na podzim na procházku do Husovy ulice, tam bylo hodně výkladů, které se nám líbily. Procházku jsme zakončily v obchodě nazvaném Rupa – Rudolf Pachtl. V tom obchodě měli spoustu cukrovinek, nejdražší byly za korunu dvacet, ale nevím, jaké byly. My jsme kupovaly nějaké jiné a ty nestály ani korunu dvacet za deset deka. Ale moc nám chutnaly. Tatíček měl rád čokoládu, kupoval čokoládu Orion a kupoval v krabičce po jednom kilogramu. Tu měl vždycky v ředitelně v psacím stole. A zřejmě, když docházela, tak hned koupil nový kilogram. To jsme měli spolu takovou zábavu. Tatíček z psacího stolu dával čokoládu někam jinam a já jsem hledala, kde je. Někdy mě paní školnice už předem řekla, kde je čokoláda, když tam uklízela a spatřila ji.

Maminčina sestra Barbora, které se říkalo Berta si potrpěla na duchařinu. Já už nevím, kdy a s kým dělala pokus vyvolat duchy. To se sešlo do kruhu spojili se ruce a byl stoleček, který měl tři nohy a ten měl psát, co vyvolaný duch říkal. Mojí rodiče měli negativní vztah k tomuto vyvolávání, tak se to u nás nepěstovalo. Jednou teta Berta vyprávěla, že se jí zdál sen: „Přišla k ní mladá dívka a řekla jí: ‚Bertičko, já jsem Tvoje maminka, vzala jsem si lesníka tam a tam.‘” A když se teta probudila, tak si uvědomila, že kolik let řekla ta dívka, že jí je, tolik let uplynulo od maminčiny smrti. Pod námi bydlela v přízemí paní ředitelka dívčí školy a ta si na duchařinu potrpěla, tak s tetou Bertou si dobře rozuměly.

Každou neděli jsme chodili do kostela, Bibli jsem měla ale nevím, jak jsem k ní přišla. Ale hodně citátů si pamatuju, chodila jsem na náboženství. Nás děvčata, byly jsme asi tři, učila paní farářová. Pan farář učil chlapce. Paní farářová učila každý rok totéž, tak to nejdůležitější v nás zůstávalo. Když se v Brandýse stavěl evangelický kostel, tak můj tatínek přispěl zřejmě značnou částkou, protože Martin kdysi našel někde tištěné poděkování za obnos na stavbu kostela. Ten kostel byl hezký, byl zvláštní tím, že měl kulatou střechu. Když se stavělo v Brandýse sídliště, tak kostel byl zbourán.

Podle mě to byla veliká škoda. Mohl se začlenit do sídlištních domů a mohl sloužit jako hudební síň nebo přednáškový sál.

Velká škoda je také, že se zboural dům číslo 306. Tomu se autobusy z autobusového nádraží mohly vyhýbat a dům mohl stát také jako přednáškový sál nebo k různým jiným účelům. Byl vystavěný v roce 1897 a byl neobyčejně pokrokový. Třeba měl koupelnu s vanou. Ředitelská vila pro ředitele chlapecké školy byla stavěna někdy ve třicátých letech a koupelnu vůbec neměla.

Jiří Kolář

Jednou jsme pozvali pana Koláře na koroptve. Byla to určitá výjimečnost. Koroptve se nesměly střílet. Jenom se odchyťovaly a posílaly za valuty do Francie na chov. Strýček Karel měl známé odchyťavače a ti neposlali koroptve do Francie ale ke strejčkovi a strejček poslal několik koroptví k nám. Po jídle si řekl pan Kolář o kosti pro kocoura. Hned jsem udělala balíček. Při odchodu na kosti nikdo nevzpomněl. Já jsem se pak smála, že zavolám paní Kolářové, proč Jirka nepřijel. Doklad o jeho návštěvě byl u nás v kuchyni.

Jindy jsme šli na procházku podél Labe. Na zpáteční cestě jsme to vzali přes Starou Boleslav. Pan Kolář hned zamířil do Mariánského kostela. Souhlasil i s nafilmováním. Vstup do Mariánského kostela si někteří věřící Boleslaváci netroufali a chodili do kostelů v okolí Staré Boleslavi (kdo byl věřící, měl potíže od komunistů). Když se Jiří Kolář vrátil z vězení, byl nějaký spisovatelský sjezd. Když tam E. přišel, viděl Koláře postávat u vchodu: „Jirko, kde sedíš?“ Neseděl nikde, kolegové nevěděli, jestli by bylo dobře s propuštěným z vězení se setkat. E. se rozhlédl, vybral hezká místa a společně si tam sedli. Pak už si troufli i jiní. To pan Kolář E. P. nikdy nezapomněl.

Jednou přišla k básníku Palivcovi kontrola a našli tam protistátní básničku, ale nepodepsanou. Dali to někomu přečíst, a ten poznal, že to napsal Jiří Kolář. Byl za to řá nějakou dobu odsouzen. Když byl propuštěn, byla zrovna nějaká schůze Svazu spisovatelů, Jiří Kolář tam stál a nikdo si netroufal se s ním dát do řeči, pak tam přišel E. P. a povídal: „Ahoj Jirko, kde sedíš?“ „Nikde.“ „Tak heleď tamhle je volný stůl, tak si

tam půjdeme sednout. Samo sebou to Kolář uvítal, a nikdy to E. P. nezapomněl. Jindy se Svaz spisovatelů rozhodl navštívit sovětské vojáky v Milovicích, a chtěli závaznou návštěvu potvrdit kvůli místům v autobuse. A jako vždycky nepopulární věci jsem vyřizovala já, tak i tentokrát jsem měla oznámit, že E. P. do Milovic nepojede. „Takže pan Petiška nepojede!” zajásala úřednice a z jejího hlasu bylo poznat, že je tomu ráda. Pak prý řekla E. P. že se vsázeli, že pan Petiška návštěvu odřekne.

Strýček Karel byl pekař a byl v nějakém pekařství zaměstnaný, kde byl také Antonín Zápotocký. To bylo před tím ještě než měli komunisté tady velkou moc, ale to stačilo strýčkovi, aby v době nemoci byl ošetřován v Sanopsu.

Jednou přišel někdo za E. P., aby udělal do televize rozhovor o dětské literatuře. S tím E. P. souhlasil. Když přijeli na natáčení, bylo tam několik aut před naším domem a do bytu se hrnulo spousta lidí. Hlavní osoba přednesla název pořadu ale ten se velice lišil od původního. E. P. řekl ale tohle jsme si neujednali. Odpověď byla vždyť je to krátké a můžete k tomu říct, co chcete. Ale téma bylo takové, že kdyby E. P. řekl co si myslí, tak by měl veliké potíže. A říct to tak, jak ten uvaděč chtěl, to E. P. říct nemohl. Hlavní uvaděč poukazoval na spoustu lidí a několik aut, ale E. nepovolil. Tak nakonec poslali nějaké auto a několik lidí domů a rozhovor se konal přesně tak, jak bylo ujednáno a jak na tom E. P. trval. Asi jim jeho postoj byl sympatický, protože přešli jednak na jiná témata a potom do jídelny na čaj, kde se zdrželi až do večerních hodin. Pořad dopadl dobře a E. P. si získal úctu

13. 8.

Než se Martin narodil, četla jsem hodně knih. Pamatuji si však jenom kousek z jedné: žena jde podle moře a proti ní jde pán s paní a uprostřed nich je děvčátko, které jako by z oka vypadlo jejímu manželovi. Dál už jsem přestala číst, abych se nevylekala. Záměna u nás nepadala v úvahu. Jednak se v té době nenarodil jiný chlapeček a pak nebylo lůžko pro mě ani pro miminko, tak nás dali na plátěné lehátko, miminko ke mě. Slyšela jsem jak se E. na mě ptá a sestra mu říká: „Je to v pořádku, brzo už bude miminko na světě.” Neměla jsem odvahu zavolat, že už miminko leží vedle mě a tak E.

musel ještě nějakou dobu čekat, než se dověděl, že má syna.

Z Rumunska od moře jsme jeli v noci a tak jsme si s babičkou umluvili, že dáme za okno knihu, až bude moct jít Martínek nahoru. Martínek se koukal po knize a všimnul si, že hnuto záclonou, tak správně usoudil, že už jsme doma. Popadl klíč a utíkal do pokoje, kde jsem spala. Tak jak byl v kabátku a botičkách, hupsnul ke mně do postele a už jsme se pusinkovali. Babička se přišla omluvit, že se Martínek nedal zadržet. Ale jakápak omluva. Bylo to krásné probuzení.

24. 9.

Když u nás byl JUDr. Hrabal prvně, představil se honosně: „Mé jméno je Hrabal.“ A měl na sobě krásný černý manžestrový oblek. Prý to byl kominický oblek a byl velmi laciný.

Paní učitelka Skokanová měla u sebe na prázdninách neteře: Miladu a snad Jarmilku. Ty byly společnicemi mým dvěma nejstarším bratrům. Jednou mě vzali do Seče do cukrárny. Jak to probíhalo tam, to si nepamatuju ale pamatuju se, že na zpáteční cestě nesla slečna Milada balíček dortů, nevím, jestli pro paní učitelku, nebo pro nás. Cestou můj bratr Pepa slečnu Miladu nějak rozzlobil a ona praštila balíčkem s dorty na zem. Já jsem chtěla dorty posbírat, ale bratr Věna mi to nedovolil. Toho jsem velice želela.

Jednou jsme jeli na Křivoklát. Moje třída i třída pana řídícího. Po prohlídce pan učitel děti spočítal a šli jsme z kopce dolů na oběd do restaurace. Číšník volal: „Pane řídící chybí vám jeden žák.“ „Nechybí, teď jsem je počítal.“ Ale jak jsme šli z kopce dolů, tak se děti strkaly a jeden chlapec vypadl ze školního průvodu. A místo, aby šel dolů z kopce, šel do kopce. Na začátku křivoklátských lesů byla myslivna a veliké štěstí bylo, že se pan lesní díval z okna. Spatřil malého kluka a dal se s ním do řeči. Ten sice věděl, že je ze Dřevčic ale kde Dřevčice jsou, to nevěděl. Pan lesní věděl, že šly děti na oběd do restaurace a tak tam zavolal: „Kde je Kopecký?“ Ptal se pan řídící. Kopecký nebyl. Byl před myslivnou. Tam jsme pro něj dojeli. Nebýt pana lesního, který chlapce zastavil, ani nechci domyslet, co by se stalo, kdyby se chlapec dostal do hlubokých

křivoklátských lesů.

Po válce se hodně jezdilo do pohraničí. Vlaky byly přeplněné. My jsme jeli se třídou na výlet k Máchovu jezeru. Já jsem ještě s několika děvčaty jela na střeše vagonu. Jak jsme se tam dostaly, to nevím ale na některé stanici k nám přišel pán průvodčí říct, že se máme skrčit, že bude tunel. Ale tu jízdu jsme dobře přečkaly.

3. 6. 18

Na desátý vysokoškolský slet byly do Prahy vypravené zvláštní vlaky. Část byla osobní vlak a ostatní vagóny nákladní. Já jsem potom tetám (?) řekla, že jsme s mamičkou jely v osobním vlaku a tatínek, že jel v dobytčáku. Byla jsem pokáraná, že to nemám říkat.

Sokolské slety vystřídala spartakiáda (kolikrát?). Při jedné spartakiádě byly cvičící žáci připraveni k nástupu. Začalo pršet. Nemohli se schovat. A tak cvičili v mokrému. Zajímalo mě, kolik dětí stonalo. K velkému údivu nestonalo ani jedno dítě. Na závěr odpoledne měli cvičit vojáci. Měli bílé trenýrky a opálená těla (povinně se opalovali). Byl na ně krásný pohled dokud nezačalo pršet. Na stadionu zůstali na některých místech kaluže vody. Vojáci měli zakázáno vyhýbat se vodě. Kdo měl na své značce kaluž a ponořil se do ní, sklidil velký aplaus. Na jednu spartakiádu nebylo možno zakoupit si libovolný počet lístků. Byly po dvou přidělovány do podniků. Svaz spisovatelů také nějaké dostal. E. P. dva zakoupil, dr. Vrbová zakoupila také dva lístky a jeden nám přenechala. Tak mohl Martin jít s námi.

Jako děti jsme měly ze zdravotních důvodů zakázáno jíst zmrzlinu a tak jsme ji také zakazovali Martínkovi. Ale tenkrát v Praze mu tatínek zmrzlinu koupil. Ten se z ní tak radoval, že se díval na zmrzlinu a ne na cvičení.

V první světové válce byl velký hlad. Kdo měl peníze, mohl si nakoupit jídla kolik chtěl a na jiné nezbyvalo. Ve druhé světové válce Němci zavedli přidělový systém na jídlo. Každá rodina dostala tzv. kmenový list (i s lístkama se za jídlo muselo platit). S ním šli každého prvního na radnici a tam měli napsáno jak velký příděl jídla i oblékání jim náleží. Tak se dostalo na každého aspoň trochu. Mléka byla tak malá dávka, že se šlo do mlékárny jen za několik dní. Můj tatínek měl ze svých žáků hospodáře na statcích a protože ho měli rádi, tak mu dávali mimo příděl mléko a nějaké potraviny. Také kuřivo bylo na příděl pro ženy jako pro muže. Protože my jsme s maminkou nekouřily, tak jsme mohly lístky na kouření vyměňovat za co bylo potřeba. Po válce ještě nějakou dobu byl přidělový systém a pak zase něco bylo bez lístků ale hodně drahé. Také obuv byla na příděl. Ale obuv s dřevěnou podrážkou byla volná.

Některé ženy kouřily. Nebylo to však tak samozřejmé. Manželka amerického

prezidenta říkala: „Kouří-li žena na ulici, je buď nevychovaná nebo je to Američanka.“ Teď už kouřící žena nikoho nerozlobí. Když jsem chodila do gymnázia, bylo zakázáno kouřit teď nevím kolik metrů od gymnázia. Takže na tom dovoleném místě stáli kouřící ženy a zapalovali si cigarety. Že by z nás osmi děvčat ve třídě některá kouřila, to vůbec nebylo reálné. Můj tatínek kouřil viržinka nebo doutníky a později i fajfku. Tabák do ní si pěstoval na zahradě a někdy myslím, že si do fajfky dával i něco jiného, nejen tabák (nějaké suché rostliny). Moje švagrová Boženka byla v podniku, kde se prodávalo kuřivo, tak její manžel Pepa, když přišel na návštěvu, tak tatínkovi viržinka přinášel.

Ve válce tatínek na zahradě pěstoval zeleninu a maminka z ní uměla dělat výborná jídla. I když před válkou nebylo jídlo na lístky, tak jsme mívali maso dvakrát týdně, ve čtvrtek a v neděli, zbytek jídla od neděle jsme obědvali ještě v pondělí. To velice vyhovovalo mojí přítelkyni Martě. Ona nemilovala maso, ale že by ho odmítala, to nepadalo v úvahu. Velice ráda jedla u nás zeleninová jídla a já zase u nich masitá jídla. Když teď vzpomínám, tak si myslím, že tenkrát ani nebylo v řeznictví čerstvé maso každý den. Buřty se dělaly jenom na neděli. Proto mi byly tak vzácné. Když tatínek byl v Praze, přivážel domů párky. To byla sláva.

Tuhle jsem měla sen, že mi sestra přinesla snídani a nedala mi kávu, kterou k snídani dostávám. Tak jsem se probudila a zazvonila na sestru, že mi zapomněla ke snídani dát kávu. Sestra řekla ale teď je dvanáct hodin, tak spěte, není čas na snídani.

V Hlinsku jeden řezník dělal v pátek játrovou paštiku a to byla veliká pochoutka. Tu jsme rádi kupovali. Ale muselo se jít k němu dřív, protože tolik té paštiky neměl. To záleželo na velikosti jater. O vegetariánství se nemluvalo, kdo nechtěl maso, tak si ho prostě nekupoval (někdo jedl maso jenom jednou týdně, že neměli peníze). Ale dvakrát do týdne to snad chutnalo každému. Moje maminka dělávala knedlíky s vajíčkem a to jsme všichni rádi jedli. Když Mirek studoval v Chrudimi, bydlel u paní bytné a byl tam na stravu. Jednou dostal chuť na knedlíky s vajíčkem. Tak mu je paní bytná udělala a jemu ale vůbec nechutnaly a nedojedl je, pak to říkal mamince a ta na to přišla, proč mu to nechutnalo. Paní bytná dělala knedlíky sladké a tak je s těmi vajíčky dávala, příště mu dala neoslazené knedlíky a ty mu taky chutnaly. Martínek také rád jedl u své babičky knedlíky s vajíčky. Na památku si vzal ten kastrol, ve kterém mu babička ty knedlíky dělávala.

Ve válce jsme pěstovali slepice. Každý, kdo měl nějaké slepice, musel odevzdávat určitý počet vajíček, který odpovídal počtu slepic. Ta zbývající vajíčka se prodávaly nebo zkonsumovaly. My jsme je ovšem neprodávali. Ale často jsme je mívali k obědu nebo k večeři.

Na rohu v naší ulici v Hlinsku byl pekař, myslím, že se jmenoval pan Batera a ten balil kupující chleba do zeleného tenkého papíru, byla bych ten papír ráda měla, ale chléb jsme tam kupovat nesměli, že byl pan Batelka fašista. Proč jsem si neřekla tatínkovi o peníze a nekoupila jsem si ten barevný papír v papírnictví, to nevím. V Bojanově byl obchodní pan Rulík (smíšené zboží) a tam jsme také nechodívali. Nevím proč. Možná, že byl pan Rulík Orel. V minulém století bylo hodně Čechů v Sokole a podle Sokolů se ustanovil spolek Orliů. V Hlinsku byla sokolovna a byla tam také orlovna ale orlů bylo velice málo.

31. 5.

Martin chce, abych psala, jaký jsme měli nábytek a bydlení. Začnu Bojanovem. Ve staré škole jsme měli kuchyni a dva pokoje. V jednom pokoji byla ložnice rodičů a co bylo v druhém pokoji nevím, byly mi 4 roky. Můj tatínek půjčil svému příbuznému na podnikání nějaké peníze. Podnikání zkrachovalo a protože ti dotyční museli měnit velký byt za malý, nabídli tatínkovi místo peněz nábytek do jídelny. Tatínek nabídku přijal. Brzy jsme se se přestěhovali do nové školy, tam jsme měli velký byt. Kuchyni, jídelnu, dětský pokoj, ložnici rodičů a pokoj pro hosty. Na fotografii je krásně vidět, jak ten byt byl rozlehlý. V hostinském pokoji je vidět kus nábytku, kterému se říkalo umyvadlo, bylo to proto, že na nábytku bylo velké plechové nebo porcelánové umyvadlo a v něm velký džbán s vodou na mytí v tom umyvadle. Nevím kam ten kus přišel, byl by se výborně hodil do haly pod schodiště. V dětském pokoji jsem měla plechovou postýlku po starších bratrech. Ta měla plechová čela, kdysi malovaná a postranice byly síťované. Pro Mirka dala babička udělat postel u pana truhláře Michky. Ložnice rodičů prý byla kdysi hnědá jako je dříví ale já jí pamatuju už jako vínově zbarvenou. Byly to dvě postele, dva noční stolky a dvě velké skříně. Na každém kusu té ložnice byla intarzie s lipovými listy. Ta se mi moc líbila, chtěla jsem jí z ložnicového nábytku vyjmout a někam

použít. Nedošlo k tomu. (Proč?)

V Bojanově jsme byli plánované čtyři roky. Přestěhovali jsme se do Hlinska, tam bylo plánovaných osm let. Protože se Slovensko osamostatnilo a pohraniční území, kterému se říkalo sudety Hitler připojil k říši. Někteří lidé z tzv. Sudet nechtěli být v říši, tak šli do Čech, z kterých Hitler udělal protektorát Čechy a Morava. Aby bylo místo pro zaměstnání těchto lidí, musely provdané ženy opustit zaměstnání a muži přes 55 let museli jít do důchodu. To postihlo tatínka E.P. a také mého tatínka. My jsme museli opustit vilu pro ředitele chlapecké školy, kde jsme v prvním patře bydleli. K bytu patřil podkrovní pokojíček, z něhož výhled se mi velice líbil. Bylo vidět k lesu, před nímž byl rybník a hodně luk. Ředitelská vila byla stavěná ve třicátých letech, ale neměla koupelnu ani vodovod. To dům 306, stavěný v roce 1897 ji měl. Vila v Hlinsku měla dva pokoje a kuchyni. Za schodištěm byla chodba, do které vedly dveře do jídelny, do kuchyně, na WC. Bylo to šikovné, že návštěva mohla jít hned do jídelny. Tam už jsme měli tu jídelnu a také kanape, starodávný čalouněný kus. Ten jsme s maminkou neměly rády a bylo nám vhod, že tatínek to kanape rozřezával na spálení. Nyní toho lituji a byl by se ten kus moc dobře hodil do haly ke krbu.

V Hlinsku jsme byli jen čtyři roky, pak jsme přešli do Brandýsa. Po dobu našeho pobytu mimo Brandýs byla vila pronajatá rodině pana soudce Horáka. Tomu stavěli vilu v Královicích, měli zpoždění. Protože jsem neměla v září školu ani Mirek v Chrudimi učitelství, spali jsme všichni v pokoji, který dříve mohl obývat bratr Václav. Tatínek spal na Mirkově dřevěné posteli, maminka na čalouněném kanapi, Mirek na rozkládací plechové posteli a já na matraci na zemi. Horákovi měli dostavěno a odstěhovali se. My jsme mohli obývat celý dům číslo 306. Mirek měl být ve škole v Nedomicích, kde učil. Najednou musel Nedomice opustit. A Mirek s rodinou šel bydlet do Brandýsa k rodičům. Rodiče Vénovu místnost Mirkovi uvolnili na kuchyni a jídelnu na ložnici. Co s nábytkem z jídelny? Dali ho ke mně. Nejdřív jsem byla nerada, říkali jsme té kredenci Wilsoňák, ale pak jsem byla ráda. Do jídelny v novém domě jsme chtěli čtyřsedadlovou sedací soupravu. Ale neměli jsme na ni už peníze. Já jsem se nebála riskovat a tu soupravu jsme objednali. Nějaké peníze přišly. Risk se vyplatil.

K jídelně patřil stojan na květiny. Na něm maminka měla nádherný asparágus, který vedl až na zem. Také kvetl drobnými bílými kvítky. Když jsme se stěhovali do

Brandýsa, tak maminka dala asparágus do necek, aby se nepoškodil. Také měla velikánský filodendron. Do bytu v Hlinsku se nevešel, tak ho měl tatínek ve své ředitelně, kterou měl velikou. Ale pak udělal ze své ředitelny třídu pro postižené děti a měl malinkou ředitelnu, filodendron zůstal ve třídě s dětmi. Ale děti se honily a filodendron byl poškozený. Rodiče ho dali do zimní zahrady akademického malíře, snad se jmenoval Skála.

Když se moje mamička dozvěděla o nějakém novém kusu nábytku, tak ho hned objednala, tatínek jí zřejmě ve všem vyhověl. Tak se dověděla snad z časopisu Radost hospodyňky, že existuje mycí stůl, tak ho hned dala u pana Michka udělat. Dřív se mylo nádobí ve škopku a oplachovalo se hrnečkem s vodou z velkého kusu nádobí a po úklidu se škopek někam schoval. Teď byl vynalezen mycí stůl. Byl to velký stůl, do kterého se zašupovaly dva vedle sebe ležící dřezy. Do jednoho se dala voda na mytí, do druhého na oplachování nebo osušení. Mamička to dala pro sebe udělat a potom také pro hospodyňskou školu, v které učila. Jistě z těch děvčat mnohá dala pro sebe mycí stůl udělat a kdo ho viděl, tak taky ho chtěl mít. Nyní se nádobí meje v dřezu se saponátem a oplachuje pod tekoucí vodou. Martínek našel krásnou fotografii, kde sedíme s Mirkem u kulatového stolu v bojanovské jídelně v nové škole a je tam průhled všemi místnostmi až do posledního hostinského pokoje. Mamička dala vymalovat jídelnu v zelené barvě, stěna byla rozdělena na tři pásma. Dole bylo nejtmaší, pak bylo světlejší a nahoře nejsvětější. Tím se asi jídelna trochu opticky zmenšovala. Martin objevil na stěně obraz, říkal, že tam je jak Horymír skáče ze skály. Ten obraz je v původním secesním rámu a je nyní na bílé skříni v garáži. Jaký obraz je nad našimi hlavami, to nevím. Pod Horymírem je radiátor ústředního topení, ale nevím, jestli se v něm topilo, asi ne, protože je na radiátoru nějaká kytka a před radiátorem je stojánek s mnoha květinami. Na obrázku je vidět kousek jídelnového příborníku, proti němu je kus nábytku, kterému původní majitelé říkali stříbrník. My jsme tomu potom říkali skleník a v Hlinsku jsme tam měli knihy. Jaká kytka je na stojanu na květiny, to nevím. Za našimi zády je pohovka o které jsme už psali. Stůl byl roztahovací a měl šest krásných čalouněných židlí. Naše původní jídelna měla také roztahovací stůl ale čalouněné židle jen čtyři. Nevím, proč jsme kupovali k sezení u kuchyňské stěny ty krásné dvě židle, když jsme si mohli vzít ty, co jsme koupili ke stolu. Na skříni v garáži je kromě Horymíra,

myslím také obraz Komenský se loučí s vlastí a dva obrazy, na nich nějaké dívky v krojích. Ty jsem chtěla dát do velkých zlatých rámců a dát je používat do bytu.

23. 5.

Ema a Věna měli holčičku Marušku. Ema zvala tchána (bez manželky) na nedělní oběd a potom do divadla. Když se narodil dědečkovi vnuk, dal mu u notáře připsat hospodářství na Vrábí. Okamžitě přestalo pozvání na oběd i do divadla.

Ve 30. letech byla krize. Ale v Bojanově se to občanů netýkalo. Já jsem byla příliš malá na to, abych se zajímala o finanční situaci. Ale protože za našeho pobytu v Bojanově se dostavěla veliká nová škola, tak to asi s krizí v Bojanově nebylo zlé.

Určili jsme si velikost bazénu. Ing. Pavelka chtěl bazén o půl metru zúžit, aby se zachránila hruška. Předpokládal, že když přijde hruška o část kořenů, že zahyne. Neposlechli jsme ho. Hruška to přežila a přežila dokonce i pana ing. V Toušeni byli ubytovaní vysokoškoláci, kteří tam trávili vojenskou službu. Zajela jsem tam a zeptala se jich, jestli si chtějí vydělat nějaké peníze. Řekla jsem jim o co jde a kolik si vydělají. Souhlasili. Každý den dojel E. pro ně do Toušeně a oni přišli a kopali místo pro bazén. Kopali, jak chtěli dlouho, a dostali 100kč. Tak byl bazén brzy vykopaný, potom nastoupil pan Gotlieb se svým pomocníkem. Ti se postarali o betonové vyzdění. Nerada bych to zakřikla ale dosud ta zeď držela. Tenkrát to byla výjimka mít vlastní bazén. Mně studená voda nevadila. Martínek, když se šel prvně koupat, tak vstoupil do bazénu a rychlým krokem ho prošel a na protější straně z bazénu vyskočil. Já už se tam teď nekoupu, protože ležím v posteli a učím se chodit. Ale Martin teď do bazénu chodí. Když byl Edulínek malý, tak jsem s ním „plavala“ v bazénu. To se mu velice líbilo. Teď už chodí plavat do různých bazénů.

13. 5. 18

Pražská Němka Addelina Winand se provdala za Fritze Reiterera a měli syna Bedřicha. Oba manželé postihla španělská chřipka. Manžel na ní zemřel (v rodině se vypravuje, že František Petiška „syn správce Rohanů ze zámku Sychrov“) oslovil

krásnou blondýnu Addelínu v tramvaji, byla z toho známost a pak i sňatek. Měli syna a po deseti letech druhého. František i první syn se narodili v SANOPSU (nyní Nemocnice na Homolce). František na uvítanou zřídil slavobránu s nápisem: „Vítáme vás.“ František si druhého syna neužil. Po náletu na Prahu v roce 1945 měl František strach o svou sestru Hanu a pospíchal do kopce na Vinohrady, aby se ujistil, jak se Haně vede. Haně se nic nepříhodilo, jen měla rozbitá okna. Ale František si rychlou cestou do kopce ublížil a 3. 3. zemřel (?).

František měl tři sestry. Marča si vzala důstojníka Pechánka. Ten prý psal verše. Při jízdě na koni spadl do sněhu a než ho vyzvedli, byl natolik nemocný, že zemřel. Marča si později vzala vdovce se synem podnikatele Bauera. Když se jí narodil synovec, byl mu bratranec Eduard Bauer za kmotra. Ke křtu mu dal kmotr zlaté kapesní hodinky. Ty Eda jako vysokoškolák nějakou dobu nosil, právě tak jako prstýnek s briliantem od své babičky Petiškové. Marča prý tak dobře vedla podnik svého manžela, že měli nějaký dům v Praze.

Druhá sestra Hana (Jana) si vzala vysokého státního úředníka. Ten brzy zemřel. Hana se už nikdy neprovdala. Stýkala se s různými lidmi, také s rodinou Sehákových. Ti měli syna Jana, hudebního skladatele. Oni a také my jsme tetu Hanu zvali na vánoce k sobě. Nikdy pozvání nepřijala. Rozložila si na stůl fotografie zemřelých milých, dala k nim svíčky a vzpomínala na ně. Teta Hana měla ráda kapra v rosolu. Toho jsem jí připravovala, právě tak jako smaženého kapra a mísu cukroví. S kaprem v rosolu bylo hodně práce a když teta Hana nebyla, ulevilo se mi. Martínek přípravu rosolu rád sledoval. Líbilo se mu, že se židle obracela nohama vzhůru a na ně se přivazovala utěrka, přes kterou se tekutina prosívala.

Třetí Františkova sestra byla Áda. Dlouhá léta měla známost se sudetským Němce Krätzigem. Ten si jí vzal až v době, kdy mu sňatek s ní umožnil zůstat v Čechách a nebyť odsunut. V rodině byla jakási Maríechen, ale o ní nevím, kam patřila.

O Addelině řekl jakýsi prorok, že vidí i za roh. Měl asi pravdu. Addelina sňatkem s Františkem Petiškou získala české občanství ale její syn Bedřich měl po otci občanství rakouské. Addelina dbala na to, aby syn Bedřich jakmile dosáhl 21 let (to byla tenkrát plnoletost), aby ihned zažádal o české občanství. Muži z protektorátu nemuseli chodit do války ale muži z Rakouska do války museli chodit. Tím Addelina zachránila

možná život svému synovi.

Můj otec měl tři sourozence. Staršího Antonína (prý byl velice chytrý). Nemohl jít studovat, vyučil se zedníkem a pomáhal matce vychovávat mladší sourozence. Sestra Marie si vzala statkáře Votlučku z Krásné hory u Sedlčan. Měli několik dětí a těm můj tatínek když byl u své sestry na návštěvě, vyprávěl o českých dějinách. To na tehdejší děti zapůsobilo tak, že na to vzpomínaly ještě jako důchodci. Třetí sourozenec se vyučil krejčím. Šel na zkušenou do Německa. Jeho šéf měl dceru a tu si Josef vzal za manželku a žili od té doby stále v Německu. Měli syna Viléma, ten narukoval do války a ledacos vyprávěl.

--

Otec mého spolužáka Mareše byl v koncentračním táboře. Na Štědrý den, nevím, v jakém roce dovolili Němci paní Marešové, aby muže navštívila. A navštívení se mělo konat v Pražkém domě, kde byli nacisti. Do cely, kde se měli setkat jí doprovázel německý voják. Ten jí řekl: „Já budu schválně na Vás křičet a nadávat, ale z toho si nic nedělejte.“ Tak taky ano, on ji vedl a nadával jí, že ho jeho nadřizení slyšeli ale zřejmě to byl slušnej člověk, kterej nechtěl té paní ublížit.

Součástí bydlení byla kuchyně. A součástí kuchyně byla kredenc. Kredenc byla skříň na nádobí. Když jsem si zařizovala byt, četla jsem inzerát chotěbořské firmy o Americké kuchyni. Americká kuchyně byla vlastně to, co teď je normální kuchyně. Skříňky na nádobí visely na zdi a na těžké nádobí byly skříňky, které stály na zemi. To mě upoutalo a tak jsem si podle jejich katalogu vybrala nějaké skříňky na zeď a nějaké na podlahu. Maminka k tomu nápadu neměla žádné stanovisko, ale tatínek, který mi nesl dopis s objednávkou na poštu se od vrátek vrátil a řekl mojí mamince: „Ať ta holka neblázní a objedná si normální kuchyni.“ Já jsem ale zůstala na svém stanovisku. Byla to druhá americká kuchyně v Brandýse. První měla manželka elektrikáře, ale ta měla i normální kuchyň s kredencí. Na tu mojí kuchyni se chodilo hodně žen dívat, ale jestli si takovou kuchyni objednávaly, to nevím. Kuchyně byla řešená do U a v jednom rohu byl takový velký kus nábytku, kterému jsme potom říkali rohák. Ten byl tak široký, že žádnými dveřmi se do kuchyně nevešel. Radila jsem se s truhlářem a ten řekl: „Mladá paní máte tady hodně skříněk, tak si tuhleto velkou nechte u maminky.“ Ale vypadalo to

tak, že by se vyřízlo kus okna a do druhého patra se ten kus nábytku vytáhl. Ale E. P. měl lepší nápad. Udělal přesný zmenšený model dveří a roháku. Z roháku se oddělily zadní strany a šikovnou manipulací se proklouzly do kuchyně, pak se zase přitloukly. Moje maminka měla kuchyni, kde byl kredenc ze začátku století. Ta kredenc se jí nelíbila a toužila po moderní velké kredenci. Takovou jí jednou daroval její zeť. Kam ta původní naše kuchyně přišla, nevím, ale teď bych jí ráda měla, protože se mně retro věci líběj. Rodiny, které měly v domě 1350 klasickou kuchyni, buď si z jednoho pokoje udělaly kuchyni nebo zrušily některé dveře. Když zrušily z kuchyně dveře do jídelny, musely s nákupem a odpadky chodit přes jídelnu a když zrušily dveře na chodbu, tak to bylo totéž. Moje americká kuchyně stála přibližně 15 000 Kč.

Cestování za minulého režimu bylo velice jednoduché. Dalo se cestovat po republice nebo s velkým štěstím do Bulharska. Jeden rok, když byly Martínkovi asi tři léta, jsme šli na pobyt do Tater a vzali jsme maminku moji s sebou. Tak jsme mohli dělat vysokohorské túry a mamička se starala o Martínka. Bydlela jako my v Grand Hotelu, ale měla pokoj sama pro sebe. Žádné jídlo nemusela vařit, všechno bylo pro ní připravené. Takovou dovolenou nikdy nezažila a jistě na ní ráda vzpomínala. Na dovolené se za mého dětství a mládí nejezdilo. Nebylo to ve zvyku. Finanční důvody nehrály v tom roli. V naší ulici bydlel ředitel největší továrny na kožešiny, soudní rada, zvěrolékař a nikdo z jejich rodiny nejezdil na dovolenou. Teď jezdit na dovolenou je běžná věc.

V Hlinsku bylo umělé kluziště. Tam jsme chodili bruslit. Moji dva starší bratři uměli krásně bruslit a když oni bruslili, tak lidé přestali bruslit a dívali se na ně. Já jsem uměla bruslit i po zpátku a také kadeta. To byl skok z jedné nohy na druhou. Také jsem uměla dělat polokroužky dopředu i do zadu. Velice mě překvapilo, když mi jednou maminka Martinova spolužáka říkala, že jsem krásně bruslila a že se ráda na mě dívala. To mě překvapilo a ovšem i potěšilo.

Jako nevím, jak jsem se naučila číst, tak nevím jak jsem se naučila plavat. Ale plavala jsem velice ráda, nejdřív v Labi a Hrušovském rybníku a potom mi manžel udělal na zahradě bazén, tak jsem plavala dvakrát denně v něm. Neměli jsme ohřívanou vodu a když jsem šla plavat a byl na povrchu led, tak manžel dal bazén vypustit. Později jsme měli už ohřívanou vodu a mně se velice líbilo, když jsem mohla

plavat a náhodou byl kolem bazénu sníh. Ale to se stalo málokdy, že v Brandýse býval sníh.

4. 4.

Můj bratr Mirek bydlel na Vrábí v bytě 1+kuchyně. Pak byl jmenovaný jako řídící učitel do Nedomice a tam měl byt ve škole. Můj bratr Pepa (Pinde) se jako kluk kamarádil s tehdejší brandýským starostou. Šel za ním a řekl mu: „Hele, tátovi jste vzali kus zahrady a nezaplátili mu ji, tak dej Aleně aspoň byt.“ To pan starosta uznal na tatínkově zahradě postavili dvouletkový dům (dvouletkový dům je dům postavený za dva roky). Rodina, která měla bydlet v třípokojovém bytě, osiřela a ten dům byl pro ně drahý. Rádi si vzali malý byt po Mirkovi a ten velký třípokojový v druhém patře mi pan starosta přidělil mimo pořadník (na byty musel být záznam). E. měl nárok na pracovnu a tak jsme ten byt dostali přidělený.

1. 4.

Měla jsem krásné zuby podle spolužáků nejhezčí z celé třídy. Pan Hrubín v jednom dopise psal: „Edo, pozdravuj krásnozubou Alenku...“ O zuby jsem pečovala a měla je i bílé. Nevím, jak došlo k tomu, že mám zuby vytrhané. Asi jsem dostala nějaký záchvat nevědomosti, protože při vědomí bych si zuby nikdy nedala vytrhat. Víím jenom, že jsem se probudila někdy v noci a že mi krvácelo v ústech. Sestra mi vyměňovala vatu a při 4. výměně řekla: „Já už nevím, co bych dělala.“ Řekla jsem: „Třeba by věděl pan doktor...“ Asi šla pana doktora vzbudit, protože pak ta potíže mi přestala. Teď se potíže ozývá. Špatně mluvím a nemůžu kousat. Vzhledem k tomu, že mi za pár dní bude 92 roky, tak to už není taková komplikace.

Ve válce to bylo s mnoha věcmi komplikované. My jsme měli hodně známých a hodně věcí. Ty věci se daly přešívát a známí, i tatínkovi bývalí žáci byli hodní a různé potraviny navíc nám dávali.

Během války a z konce války jsem neměla strach. Tatínek řekl, že to Němci prohrajou. Věřila jsem tomu. Konec války mu dal za pravdu. Když ti parašutisté zastřelili

Heydricha, Němci prohlásili, nenajde-li se viník, že bude každý desátý Čech popraven. V některých rodinách byla panika a hrůza. U nás ne. Tatínek řekl: „To si Němci netroufnou.“ a měl pravdu.

Lidé měli na svých rozhlasových aparátech tištěné cedulky o tom, jak se bude trestat poslouchání zahraničního rozhlasu. My jsme žádnou cedulku na rozhlas neměli. Nevím, jak to. Jestli jí tatínek spálil, nebo k nám vůbec nedošla. Zahraniční rozhlas se u nás poslouchal a večer nové zprávy tatínek hlásil v Adrii. Kupodivu, nikdo ho neudal. A na jeho zprávy se těšili.

S babičkou čelákovickou jsem měla krásný vztah. Když něco rozdávala snachám, dala mně to nejlepší. Ale my s E. jsme ji poslouchali i když jsme asi nemuseli. Vymyslela jsem si nový účes, ten se E. velice líbil, babička řekla, že v tom vypadám jako lehká dívka, tak se nový účes zrušil a česala jsem se podle starého způsobu. Malému Martínkovi jsem začala dávat do plenek vatou, to mi šetřilo hodně práce. Babička k tomu měla záporný názor. Tak tuto novinku jsem přestala používat. Babička měla v kredenci v jídelně krásný servis, vypadal jako stříbrný. Snad paní starostová, nebo kdo si takový servis pro šest osob koupila. Babička měla takový pro dvanáct osob. Moc se mi líbil. Babička vždycky říkala, že ten servis bude můj. Když se dědily věci po babičce, přišla řeč na tento servis. Řekla jsem Laděnce, ať si ten servis nechá ona, když se o babičku starala. Zdálo se, že byla potěšená. Když jsem jednou jela autem do Liběšic, viděla jsem ten servis u Jitky. Jakto?... Babička mi ještě za svého života dala zlatý špendlík se čtyřmi okénky na fotografie (je na obrázku prababičky) a také překrásný křížek s ametystovými kameny. Teta Hana mi dala jantarové korále. Když se to babička dověděla, dala mně dvě nebo tři šňůry jantarových korálů. Něco, nevím co, dostali malí babiččiní vnukové. Pavel Reiterer to dostal bezvadné a Martin to dostal s nějakou malou vadou. Babička měla komentář: „Věře to dát nemůžu, ta by měla řeči, ale Alena ještě poděkuje.“

Pumpky se říkalo kalhotám pánským, které končily u lýtek. Z obnošených pumpek po E. ušila babička Martínkovi krátké kalhotky s laclem. Moc mu slušely. Měl je na sobě v loutkovém divadle v dětském domově. S omluvami ke mně přišla neznámá paní a ptala se, kde jsem chlapečkovi ty krásné kalhotky koupila. Byla zklamaná, že je vnukovi ušila babička a že je teda nemůže nikde koupit.

Ted' si vzpomínám, že mi babička darovala bílý ubrus. Byl bohatě vyšíváný. Vyšívku na ubrus nakreslil tchán. A vyšívku vyšila tchýně.

Ve válce byly látky na příděl. Pánské obleky a dámské pláště také. Mamička ráda pletla. Objednávala si vlny před válkou od firmy Guja (Gustav Janeček nebo tak nějak) a ve válce mi mohla přeplítat různé svetry. Upletla mi taky modré šaty a ty si na mně E. pamatoval, že jsem je v tercii nosila, když on byl v kvintě. Taky mi mamička upletla jako spodní prádlo kombiné a to jsem dostávala jako holčička v zimě pod šaty. To jsem vůbec neměla ráda. Právě tak jako pletené vlněné kalhoty, které jsem nosila opět v zimě přes normální kalhotky.

27. 3.

V Hlinsku jsme chodili nakupovat do konsumu. Měli jsme malý notýsek, do kterého nám prodavač po zaplacení napsal, kolik ten nákup stál. Ke konci roku se mu dal notýsek, on spočítal, kolik jsme utratili a dal nám nějaká procenta v korunách. Ale častěji než peníze, jsme si vzali na vánoce fíky, datle a ořechy.

Moje maminka byla z 10 dětí. Všechny měly stejného tatínka a stejnou maminku. Některé tety měly ošklivou nemoc a jiné ne. Uvědomila jsem si, že jsem si všimla, že ošklivou nemoc měly ty tety, které měly tmavou pleť. Ty, co měly světlou pleť, tak tu ošklivou nemoc neměly.

Do třídy přišla nová žákyně. Pak si vzala lékaře, kamaráda z Hlinska, Mindu Ruprechta. Byla vyvolaná k tabuli. Když někdo jde k tabuli, jde mlčky. Ale tahle nová žákyně přitom povídala: „Bóóže pudu. Co bych nešla. Mně je to takhle volný.“ Aby zdůraznila, jak je jí to lhostejné, zatřepala několikrát blůzou. Co si myslel zkoušející, nevím. Ale mého tatínka ta odpověď pobavila. Někdy si jí dal ode mne opakovat.

V květnových dnech roku 1945 jsem maminku požádala o trikolóru. Hledala, nenašla. Podala mi červenou stuhu: „Přišpendli si tohle, to je jedno.“ Poslechla jsem. Když švagrová Lída na mě volala z národněsocialistického průvodu: „Aleno! Sundej to!“ Poznala jsem, že to tak docela nebylo. Na závěr gratulace. Komu?

„Milej Fanulo! Jseš vůl a pitomeček. To Ti přeje Tonda XY“

Učila jsem v Toušeni. Jezdila jsem do Brandýsa autobusem. U autobusu na mě čekával E.P. Jednou tam nečekal. „Co se stalo?“ Pracovně seděl E.P. s panem Zdeňkem Milerem. Ten napsal dva příběhy o krtkovi a přišel požádat Edu, aby mu k němu napsal doprovod. To ještě netušil, kolik krtků bude následovat. A že se krteček dostane s americkým astronautem na měsíc. Na měsíci byla i československá vlajka, protože babička kosmonauta byla z Moravy. Při jedné návštěvě u Milerů na Sázavě jsme se šli pan Miler, Eda a já koupat do Sázavy. Při výstupu z vody byl Martin konsternován, že pan Miler si sáhl za gumu plavek, vytáhl hřeben a učesal se.

13. 6.

Mně se teď skoro každý den zdá, že je tatínek a maminka v kuchyni a já tam s nima povídám. S maminkou se domlouvám, co bude k obědu i pro nás a tak posledně mi řekla, že kachní vejce a brambory a já jsem šla loupat brambory a ty kachní vejce byly větší než slepičí. A že tatínek chodil nakupovat a naposledy se mi zdálo, že moje přítelkyně Marta byla nemocná a já jsem s ní šla k lékaři a druhý den jsem šla k lékaři s mojí maminkou, která byla taky nějaká nemocná. Ale jak jsme u lékařů dopadli, to už v tom snu nebylo. A tuhle se mi zdálo, že jsme v Hlinsku a můj manžel šel se džbánem pro pivo a já jsem přemýšlela, jestli půjde do hotelu Záložna, tam měli Plzeň a on šel do

hospody u chlapecké školy a tam měli pivo z pivovaru Hlinsko.

Paní Suchá uměla krásně zpívat, měla velmi hezký hlas, na silvestra byl její manžel v restauraci v hotelu Záložna a byl tam taky můj bratr Pepa a když byli hodně napilí, tak je pan Suchý pozval, že jim Martička, jeho manželka, zazpívá árii, tak se tam vydali a než jim přišla paní otevřít, tak Pepa brnkal vojenskou šavlí, kterou měl u pasu uniformy, brnkal na dveře od garáže, pak přišla Martička a manžel jí řekl: „Martičko zazpívej nám árii.“ A Martička asi zazpívala jinou árii než její manžel čekal, na Záložně totiž měli plzeňské pivo (byl opilý).

Tuhle jsem si vzpomněla, že když tatínek v Bojanově žádal o nějaké jiné místo, kde by vyučoval, takže mu přišla nabídka na Hlinsko a na Kasejovice. Kasejovice bylo město v jižních Čechách ale nevím proč se rodiče rozhodli pro Hlinsko. Já jsem v Kasejovicích nikdy nebyla, ale Hlinsko bylo výborné.

Když sedíme někdy v zámecké pivovarské zahradě, tak tam mají děti skluzavky z umělé hmoty. V Hlinsku na Sokolském cvičišti byla také skluzavka, tu Sokolové pro nás děti udělali ze dřeva. Museli jsme mít polštářek, na který jsme si sedli, abychom si nezarazili třísku. Já jsem se nějak sešoupla a křivě jsem klouzala dolů, takže jsem si odřela ruku a už víckrát jsem na tu skluzavku nešla.

Na sokolském cvičišti v Hlinsku byl pavilon pro muzikanty. V tom pavilonu jsme si hráli na schovávanou a moc se nám tam líbilo.

Než usnu, tak vzpomínám na Bojanov, rozmýšlím se, jestli se tam mám zajat podívat, ale bojím se, že bych byla zklamaná, že to už je hodně změněný Bojanov. Tam byly domečky jenom přízemní ale teď myslím, že každý domeček má patro a bojím se zklamání. Když jsem před několika lety hodně jezdila v autě, tak si neuvědomuju, jestli jsem byla také v Bojanově. On je ještě jeden Bojanov někde na Moravě.

Hlinsko bylo velice rušné město, prý se říkalo, že v Hlinsku je o půlnoci rušněji než v Chrudimi v poledne. Chrudim bylo velké město. Mirek tam studoval a moc se mu tam líbilo. On byl výborný hráč v kopané, v nějakých novinách se o něm psalo jako o velké naději pro AFK (atletický fotbalový klub) Chrudim, ale zranili ho při fotbale. Teď by to zranění bylo banální, ale tenkrát se to nedalo operovat a Mirek musel mít nohu v klidu a tak s kopanou přestal. Když jsme se přistěhovali do Hlinska, byl tam nějaký

fotbalový zápas. Mirek mě měl hlídat, ale chtěl jít na fotbalový zápas, tak mě vzal s sebou, při zápase se strhla nějaká nehoda a začla rvačka mezi hráči. Prali se na cvičišti, Mirek to chtěl vidět zblízka, tak tam běžel ale na mě křiknul: „Aleno domů” a já jsem utíkala a utíkala jsem celou cestu, tak jsem byla Mirka poslušná. Nikdo mě nehonil a já jsem utíkala stejně.

V zimě se dalo na fotbalové hřiště dřevěná bariéra a udělalo se kluziště. Moje přítelkyně Marta krásně bruslila. Její maminka z ní chtěla mít krasobruslařku, tak ji vzala do Prahy k trenérovi, to stálo dost peněz, museli tam někde také bydlet. Když se vrátili domů, tak manžel paní Suché vyčítal, že ty peníze za učení krasobruslení měla raději dát na knížku, kde měla její dcera věno.

Moje první plavky mi maminka upletla z čisté vlny. Plavky byly na těle moc hezké, ale když jsem se namočila, tak se vlna vytáhla a plavky mi končily u kolen. Pak jsem měla plavky ušité ze starých maminčiných. Další plavky mi tatínek koupil, byly také vlněné a měly vínovou barvu. Ty jsem hodně nosila, až se mi jednoho dne prodřely v rozkroku a místo plavek byla sukýnka. Pak už jsem je nenosila. Ale v Praze v jednom obchodě šili plavky z látky, tak jsem nosila plavky šité na míru. Když se začly nosit bikiny. Měla jsem je také ale nosila jsem je jen doma. Když měl k nám přijet pan Karel Teissig plavat v Labi, chtěl Martin, abych si ty bikiny vzala. Asi chtěl ukázat, že jsem moderní.

V Hlinsku bylo hodně velkých výkladních skříní, za nimi bylo vidět spousta věcí. To jsme se s maminkou rády chodili dívat, co je tam nového.

6. 6.

E. P. se učil hrát na housle. Kdy a proč přestal s výukou o tom jsme nikdy nemluvili, ale dcera pana učitele hry na housle říkala, že Eda byl tatínkův nejmilejší žák. Hra na housle byla pro učitele povinná. Ale svého tatínka jsem nikdy na housle hrát neslyšela. Někdy k mé velké radosti hrál na pianino, hrával Fibichův Poem a hrál z paměti. Já jsem sice Poém taky hrála, ale jenom z not.

Kdysi jsem darovala E. P. dva svícny, které jsou nyní v pracovně. Když je jednou prohlížel starožitník, tak s údivem řekl, že to je lotové stříbro, co to znamená, to přesně

nevím. Pak máme krásný osmiramenný svícen. To dostal E. P. od své tety Hany v několika rozlámaných kouscích, dal to opravit a ten svícen jsme měli moc rádi. Pak jsou na chodbě v prvním patře hodiny s jelenem. Ty jsou z Pičína a budou asi dost staré. Starožitná je skříňka, která je u mně v pokoji s malovanými skly. To byla první knihovnička E. P.

Když jsme byli s E. P. v Řecku, koupil mi tam zvláštní náhrdelník, byla to bižuterie pozlacená a byl to drátek kolem krku a na konci měl trojuhelníčky a stejný typ byl i náramek. Když to viděl starožitník, velice to pochválil. Měla jsem v úmyslu dát to pozlatit nebo postříbřit, ale nedošlo k tomu. Na té bývalé knihovničce E. P. jsou hodiny z Čelákovic, ale jak staré, to nevím. Starožitné jsou také hodiny, které stojí na prádelníku v jídelně. Ten prádelník je také starodávny. Ten koupila moje maminka od paní Podubecké, ta dědila po své tetě. A ten prádelník je z toho dědictví, stará je taky krásná skříň, která je v hale. Tam není žádný hřebík. A ta skříň se pořád krásně leskne, ačkoliv jsem ji nikdy neleštila.

Moje oblečení bylo nejdřív laciné, šila ho na mě moje mamička. Pak jednu dobu, mě šila paní Kubačová. Po reformě měnové bylo to ušití příliš drahé a tak jsme zase šily s mojí maminkou. Nedávno sem přišla sestra s novou nastupující sestrou, ta mi řekla své jméno, ale už si ho nepamatuju. Prý se na mě pamatuje a hlavně se na mě pamatuje, že jsem nosila bílý kabát a bílý klobouk. O tom klobouku si vůbec nic nepamatuju, ani že jsem takový měla. Ale ten bílý kabát byl bílý beránek. Stál 1 600 korun. To obyčejné kabáty byly dražší. Ten ale budil obdiv a já jsem ho velice ráda nosila. Jednu dobu mně šili v krejčovství v pasáži Černá růže v Praze.

Máme doma obrázek, nyní si neuvědomuju, co na něm je, ale říkalo se, že ho maloval Mánes. Mánes žil nějakou dobu na zámku, kde byl správcem dědeček E. P. Dali jsme obraz odhadnout a odhadce říkal, že Mánes je kolem očí a kolem rtů. Pak máme plno malých obrázků, o nichž se domníváme, že jsou starodávny, ale z které doby jsou, to nevíme. Několik obrázků maloval Chittussi, ale není tam podepsaný. Podepsaný tam byl, ale rámař měl menší rám, tak obraz přizpůsobil rámu a podpis odpadl. Jednou tam přišla návštěva a okamžitě o tomto obrázku, aniž by ho blíž posuzovala, řekla: „To je Chittussi.“ Můj dědeček, řídící učitel, maloval. Máme od něho několik obrázků na jednom je kopie Mánesa a je tam napsáno: „Malováno podle

Mánesa.” Mezi knížkami by se našlo mnoho vzácných knih, některé jsou možná jenom v tom jednom vydání, které Martin zakoupil. Také máme knihy s věnováním pro nás, ale v některých knihách je věnování pro někoho nám neznámého ale od známého autora. Pan knihkupec Kubáč mi dal podepsat knížku Kamilu Bednářovi. Bylo tam napsáno slečně Aleně Štědré, Kamil Bednář. To bylo první věnování pro mě a velice často jsem si ho četla a měla z něj radost. Na zahradě, kde nyní máme břečťan, tak můj tatínek ve válce pěstoval zeleninu. Kapustu, květák a mrkve. Byl nedostatek masa. A maminka ze zeleniny uměla dělat výborná jídla. Když už byl dostatek masa, tak tatínek zeleninu přestal pěstovat. Zelenina se také dala koupit na sobotních trzích. Můj spolužák právník dobře poradil jedné paní, ta se mu chtěla nějak odvděčit: „Co Vám, pane doktore, dám?” Ukázal na zeleninu, ona řekla: „Tu Vám nedám, ta je práškovaná, tu mám na trh pro lidi, já Vám zítra přinesu nepráškovanou, co máme pro sebe.”

11. 11. 2018

Po 17. listopadu 1939 Němci uzavřeli veškeré české vysoké školy na 5 let. Když tato doba uplynula někteří studenti bývalí si netroufali po té dlouhé pauze pokračovat ve studiu jako náš známý Jindřich a vstoupili do zaměstnání. Jeden medik si zvolil zvláštní způsob. Když byl termín zkoušky na lékařské fakultě, oznámil rodině, že zkoušku udělal. Ale přišel den promoce a už se nedalo pokračovat. Myslel si, že se s ním manželka rozvede, ale ta byla velkorysá a odpustila mu a příbuzní také.

Proti nachlazení se používaly přírodní čaje a nejčastěji čaj s medem a citronem. To pomáhalo jako nějaká pilulka, když se vynalezl penicilin, tak se často používal. Ten pomáhal ale tělo si na něj brzo zvyklo. Pak už přestal pomáhat a přešlo se zase na čaj s medem a citronem.

Jedna civilní sestra byla na mši v Lysé. Vzpomněla jsem si, že za minulého režimu věřící ze staré Boleslavi chodili do kostela v Lysé nad Labem. Kdyby šli do kostela ve Staré Boleslavi, mohl by to někdo na ně žalovat. V Lysé nad Labem je nikdo neznal, tak tam jim nehrozilo nebezpečí.

Oblékání ve válce bylo na lístky, kdo měl před válkou hodně šatů, byl na tom dobře. Šaty se mohly přešívát a přizpůsobovat tehdejší módě. Moje maminka a tety mi dávaly nějaké svoje šaty a jiná teta mi je přešívala.

Moje maminka mívala někdy sny o malých dětech. To se ráno vylekala a varovala rodinu, aby dávali pozor. Měla představu, že sny o malých dětech přinášejí smůlu. Jak to bylo ve skutečnosti, nevím. Tenkrát mě zajímaly jiné věci než nějaké sny.

V Hlinsku jsme měli byt v prvním patře malé vilky. U domu byla malá zahrádka. Snad tenkrát, když mi ukradli tu panenku, tak jsme dali udělat tu zahrádku na klíč. Jednou jsem přišla ze školy na oběd a měla jsem mít odpolední vyučování. Maminka zapoměla odemknout a já jsem tam pořád křičela a volala. Tak jsme dali udělat zvonek.

U domu v Hlinsku byl jedlý jeřáb. Maminka z něj dělala různé dobroty. Od té doby jsem už nikde jedlý jeřáb neviděla.

Pracích prostředků bývala velká spousta. Nyní jich je daleko víc. Na prádlo se používal namáčecí prostředek, soda a mýdlo. A prádlo bývalo velmi dobře vyprané.

Maminka měla zvyk den před praním na noc namydřit prádlo zarolovat a nechat odpočinout. Mamince pomáhala prát prádlo pradena, která tento způsob obdivovala a začala ho používat.

Můj tatínek Maturoval na klasickém gymnáziu, Věna a Mirek na učitelském ústavu v Chrudimi. Pepa a já na gymnáziu v Brandýse.

Martin se divil, proč Mirek bydlel při studiu v Chrudimi a proč málo jezdil domů. Tenkrát bylo jediné spojení vlakem. A bylo nevyhovující. Jak se jezdí z Brandýsa do Prahy teď to není s tím tenkrát srovnání.

Mně se zdálo, že jsem se šla podívat, jestli se změnil a jak náš bývalý byt v Bojanově. S potěšením jsem zjistila, že nová paní ředitelová, když dávala byt vymalovat, nechala v jídelně původní maminčinou malbu. To byly tři části zdí. To byly tři pruhy zelené barvy. Dole byla nejtmaší a nahoře nejsvětější. Ale jestli tam byla koupelna nebo ne to se mi nezdálo.

Jak vznikl grog: Na lodi pili námořníci rum. Jejich veliteli se nelíbilo, že jsou námořníci opilí. Vydal rozkaz, aby se rum pil jenom smíchaný s vodou.

Když byla Eda malý, chodila jsem s ním na výstavy obrazů. Byli jsme také na výstavě abstraktního umění. Vysvětlovala jsem mu, co asi je na těch obrazech: „Tady byl malíř smutný, tady byl veselý. Tady nevěděl, co by maloval, tak tam jenom patlal barvy. Eda velice pozorně poslouchal a měl někdy své připomínky.“

Byly jsme s Edou na výstavě barokního umění. Myslela jsem, že ho to nebude bavit, že to jen proběhneme a a já na tu výstavu půjdu znova sama. Ale Edu to velice zajímalo a u každého exponátu se dlouho díval.

14. 11. 2018

Mezi mnoha emigranty, kteří se po ruské revoluci nastěhovali do Československa, byla i bývalá šlechtická rodina, která se nastěhovala do Brandýsa. Za nějakou dobu se jí narodila dcera a syn. Ten vystudoval techniku a jako inženýr se oženil a dostal zaměstnání. Když v roce 1945 vstoupili Rusové na českou půdu ihned si přijeli pro mladého inženýra. Protože po tři roky manželka nedostala od něj žádnou

zprávu, byl prohlášen za mrtvého a ona se mohla vdát. Ale za nějakou dobu dostala od něj písemnou zprávu tak byl druhý sňatek neplatný.

U vrátek v zahradě jsme měli původní starodávnou kliku. Ta se zalíbila majiteli nové vilky. A my jsme ráno jednoho dne byli bez kliky u vrátek. Mrzelo nás to. Vzhledem k tomu, že jsme přišli o celý dům, tak to vlastně byla maličkost. Ale divím se, že před zbouráním jsme dům ze všech stran nevyfotografovali.

Já jsem potřebovala při odpoledním vyučování jet k Martinovi, a kolegyně mě nechtěla zdržení tolerovat. Můj tatínek řekl: „Neexistuje. Učitel musí čekat, dokud kolega nepřijde.”

21. 11. 2018

Měla jsem štěstí, že jsem se o svůj věk nestarala. Když se mě lékaři ptali, kolik mi je let, musela jsem si to vypočítat. Říct si 26 a kolik je ten rok, který právě byl. Ale teď po devadesátce si to pamatuju.

Teď se deky plnějí různýma umělýma hmotama. Ale za mého mládí se v létě přikrývalo prošívanou dekou a v zimě byla peřina. Taky byl zvyk, že děvče muselo dostat několik peřin. To bylo peří husí, když měla husa na sobě dost peří, tak se oškubala. Peří jí znova narostlo. Ale muselo se drát. To znamenalo odtrhnout od silného brku. Ale byla to zdlouhavá práce, proto nikdo nedral peří sám. Vždycky se sešlo několik žen a ty si povídaly. Tím se stalo draní peří zábavnějším. My jsme měli ve válce několik hus a peří se dralo u babičky. Bylo tam několik známých a bylo to velice zábavné. Když se skončilo draní peří byla doderná. To se už nedralo ale udělalo se nějaké dobré jídlo a dračky byly tím pohoštěny. Když se dralo peří, tak se nejedlo, protože poletovalo peří ve vzduchu a mohlo by se sníst ale při doderné se to vynahradilo. Já jsem peří nedrala, já jsem myla chodbu. Čekala jsem Martina a tam se doporučovalo vytírat podlahy, protože já jsem měla doma málo dlaždiček na vytírání, tak jsem chodila vytírat chodbu a kuchyni k mamince. Ty paní mě litovaly, divily se, že když jsem myla chodbu včera, že ji zase myju dnes. Ale vyplatilo se to. Když jsem vcházela tam, kde se měl Martin narodit, byly na hodinách tři hodiny v noci a čas Martinova narození byl tři hodiny, dvacet minut.

Když Němci uzavřeli vysoké školy, už do svých pracoven nemohli chodit ani profesori. Jednu dobu měli Němci a Rusové pakt o neútočení. To znamenalo, že ruští profesori do svých pracoven mohli. Profesor Chotek měl ve své pracovně materiály za několik let. Požádal ruského profesora, jestli by mu je mohl z fakulty vynést. On to odmítl. A tak několikaletá práce přišla nazmar.

Když jsme se účastnily prvních Strážnických her měl vlak 7 hodin zpoždění. Pan profesor nás požádal, aby každý kdo má něco k jídlu mu to dal, on to rozdělil spravedlivě mezi ty, kteří už k jídlu neměli nic.

Martin vyhrál nějakou básnickou první cenu. Leta letoucí jsem na to nevzpomněla, až teď. A ta cena se snad dostávala ve Strážnici. Teď si vzpomínám, že

to snad byla cena Marie Kudeřkové. To byla básnířka a Němci ji snad umučili v koncentačním táboře. Jeli jsme tam s Martinem. Byli jsme na večeři v Zámecké restauraci. Když jsme si neobjednali víno, divil se číšník a povídal, že si víno klidně můžeme objednat. VB prý jsou shovívaví a nepokutují, když je trochu vypito. To nás překvapilo. S chutí jsme popíjeli strážnické víno.

Když jsem šla za panem profesorem Chotkem, kdy mohu přijít k němu na zkoušku, řekl: „Jak se to hodí Vám.” Já jsem povídala: „Pane profesore, jak se to hodí Vám,” ale pan profesor trval na tom, aby termín byl podle mě.

Když byl v republice profesor Aleš Hrdlička, světoznámý antropolog, všiml si, že nejvýstavnější budova v obci je škola. Škoda, že nepřišel také do Bojanova. Tam byly dvě nejvýstavnější budovy školy.

Já jsem psala plnicím perem. To bylo pero, jedno mám doma na ukázkou. Plnilo se inkoustem a byla to do určité míry novinka. Ve škole jsem psala perem, které se namáčelo do inkoustu. Ten inkoust byl v lavici a plnicím perem jsme nesměli psát. Tvůj dědeček psal rukopisy plnicím perem a potom už měl psací stroje. Pro mě E. P. koupil elektrický psací stroj. To byla velká úleva. Do obyčejného psacího stroje se musela vkládat velká síla. Tenhle psací stroj takovou námahu nevyžadoval. Jednou jsem psala celé dny a bolelo mě celé tělo.

Můj tatínek měl v ředitelně kalamář s inkoustem. Než jsem psala plnicím perem, tak jsem měla násadku, kalamář jsem neměla, namáčela jsem ji do inkoustu, který byl v lahvičce.

29. 11. 2018

Žádného dědečka ani babičku jsem nepoznala. Všichni čtyři zemřeli dřív než jsem se narodila. Hodně mi moje maminka vyprávěla o svém tatínkovi. Ten byl řídícím učitelem na různých školách. Ale uměl všechno možné. Říkalo se, že založil krajkářskou školu. Uměl dělat kulisy do divadel a teta Berta měla biedermayerový nábytek, který její tatínek zhotovil. Ten se mi velice líbil. Byla bych jej ráda měla. Říkala jsem si tetě o něj tetě Bertě, až by se odtamtud stěhovala. Teta se stěhovala z Prahy do Brandýsa, kde ve vile byly místnosti zařízené. Asi na mou žádost zapomněla, protože ten rodinný nábytek nechala té paní, které nechala být. Mrzelo mě to. Ten nábytek by se byl různě hodil.

Pak ještě se vyprávělo o mamince mého tatínka. Ta často bývala u svého syna Václava. A teta Bóža jí měla ráda. Babička prý brávala do zástěry hrušky a přinesla je tetě Bóže. Teta jí místo hrušek dala do zástěry rohlíky. Obě byly spokojené. Učitelská tradice byla v rodině. Můj dědeček učil na škole, kde pan řídící měl hezkou dceru. A dědeček se s ní oženil.

Byla jsem čtvrté dítě. Ale vyrůstala jsem jako jedináček. Byla jsem od rodičů i od starších bratrů hýčkaná. Starší bratři mě rozmazlovali a podle Mirka rodiče také.

S výchovou dětí se rodiče nezabývali. Když bylo víc dětí, tak to bylo jednodušší (že se o sebe staraly). Když bylo jedno dítě tak ten zájem byl soustředěný na hodně pozornosti. Mně rodiče hodně vyprávěli. Když už jsem uměla číst a psát, tak mně dávali diktáty. Kdy jsem se naučila číst a psát, to si nepamatuju.

Protože jsem bydlela v třípokojovém bytě (306) neměla jsem touhu bydlet ve vlastním domě. Úplně mně stačilo bydlet v činžáku. Když jsme měli podnájemníky, vůbec jsme se necítili nijak omezeni. Jednou jsme měli studentky z pedagogické školy, jindy mladé manžele, a už ani nevím, koho dalšího. Se všemi jsme vycházeli velmi dobře. Ve válce jsme měli v krajním pokoji německého důstojníka. Ten mě vždycky zdravil, kdykoliv mě potkal. Nejsem si jistá, jestli jsem mu odpovídala. Když Mirek potřeboval bydlet v Brandýse, uvolnili mu rodiče v domě 306 dvě velké místnosti. Proto byl nábytek z jídelny předsunut ke mně do činžáku. Nepamatuju se, jak dlouho tam Mirek s rodinou bydlel.

Měnová reforma Mě

Za minulého režimu se šeptalo mezi lidmi, že bude měnová reforma. Vláda to vymlouvala. Ale k měnové reformě přeci došlo. Moje známá měla připraveny peníze, že si v pondělí koupí novou kuchyni. V sobotu byla měnová reforma a ona za peníze na kuchyni si koupila maso pro rodinu na plno řízků. Jiná známá místo ložnice si dala udělat trvalou ondulaci. Jak to bylo u nás? Tatínek měl peníze v Záložně a těm se říkalo vázaný vklad. Některé věci se mohly vybírat z vázaného vkladu poměrem jedna ku jedné. Jak to bylo s ostatními penězi to nevím. Tatínkovi uvolnili z vázaného vkladu peníze na operaci na lázeňský pooperační pobyt a myslím, že také uvolňovali na moje vysokoškolské studium. Každá osoba si mohla proměnit poměrem jedna ku jedné patnáct korun.

E. P. dokončil překlad (myslím, že Schilera), který měl v pondělí odevzdat. Když dokončil, šel na náměstí, aby si poslechl „cvrkot“. Já jsem s ním nešla, protože jsem jeho rukopisy překladu přepisovala. V pondělí jel E. do Prahy zadarmo, protože průvodčí neměl nové peníze nazpátek. V nakladatelství se velice divili, že E. přinesl překlad protože tam nikdo nepracoval, jenom si povídali.

Školy

Můj tatínek byl zaměstnaný jako odborný učitel v Brandýse (historie a zeměpis), potom přešel jako ředitel školy do Bojanova u Chrudimě. V Bojanově byly dvě školy jedna stará, jednopatrová a druhá dvoupatrová ale nedostavěná. Ale byt pro ředitele byl v obou školách. V té staré škole jsme měli kuchyni a dva pokoje, ty byly malé. V nové škole jsme měli kuchyni, velikou jídelnu, dětský pokoj, ložnici a pokoj pro hosty. Do té nové školy jsme s Mirkem chodili na střechem a hráli tam ping pong. Během tatínkova pobytu v Bojanově se škola (nová) dostavěla. V Bojanově, v nové škole, byly tři třídy měšťanky a jeden rok nazvaný kurt (tedy nepovinný kurz, který byl jako čtvrtý ročník pro žáky, kteří chtěli jít na další odbornou školu). A ten byl jako čtvrtý ročník. Mirek sice absolvoval ten čtvrtý bojanovský ročník, ale když přišel potom do Hlinska, tak si zopakoval ten čtvrtý ročník ještě tam.

V Hlinsku byla ještě pokračovací škola. Ta byla pro vyučené v nějakém oboru. Proto se tatínek mohl psát učitel škol. Tatínek s panem inspektorem ještě zavedli jakousi pokračovací školu pro děvčata. Ta byla jenom v zimě. Děvčata přes léto pracovala na poli a v zemědělství a v zimě chodila do té školy. Ta škola byla v několika místnostech staré školy a vedla jí moje maminka. Děvčata se tam učila hospodařit, vařit a ještě je maminka naučila plést a háčkovat. Co maminka v této dívčí pokračovací škole vydělala, za to si v létě koupila v Praze látky, z kterých jí její sestra Berta ušila šaty podle poslední módy. Maminka odebírala časopis Radost hospodyňky, tam byly nejnovější módy pro domácnost. Tam byla také novinka – mycí stůl. To byl stůl na mytí nádobí s dvěma škopky, které se zasouvaly. Ten maminka dala udělat pro sebe a také pro tu hospodyňskou školu. Jistě si několik děvčat dalo udělat pro sebe také mycí stůl. To byl pan truhlář Michek jistě velmi rád.

Já jsem začala chodit do školy v Bojanově. Tam jsem chodila do dvou tříd. Třetí školní rok jsem navštěvovala už v Hlinsku, protože můj tatínek nechtěl, abych šla studovat na gymnázium, tak jsem chodila do dvou měšťanek. Pak mi to tatínek dovolil. Udělala jsem zkoušku z němčiny, jenom z němčiny, protože jsem měla jinak samé jedničky. Zkoušku jsem udělala a do gymnázia do tercie jsem začala chodit v Chotěboři. Protože šel tatínek předčasně do důchodu, přestěhovali jsme se do Brandýsa a já jsem místo do Chotěboře nastoupila na gymnázium v Brandýse.

Gymnázium v Brandýse mělo velmi dobrou pověst. To se nedalo říct o gymnáziu na Mělníce. Kdo špatně studoval v Brandýse, tak na gymnáziu v Mělníce studoval bez obtíží.

Někteří absolventi brandýského gymnázia po maturitě nastoupili do zaměstnání. Mně nabídl zaměstnanec spořitelny, abych šla pracovat k nim. Ale protože jsem chtěla jít na univerzitu, nabídla jsem to místo své spolužačce Jiřině. Ta tam byla tak spokojená, že tam pracovala až do důchodu. Tenkrát se nedělaly na univerzitu přijímací zkoušky. Nastoupila tam spolužačka Kamila, ta potom na UK pracovala. I v důchodu. Byla tou prací tak spokojená, že říkala: „Holky, kdyby mě tam nechtěly, já bych jim snad platila místo, aby platili oni mě.“ Spolužačka druhá Jiřina šla učit. Jestli dělala také maturitu na učitelském ústavu, to nevím. Téměř všichni chlapci prošli vysokou školou.

Mými spolužáky bylo několik lékařů a několik inženýrů. Všichni vysokou školu absolvovali bez potíží. Byli gymnáziem v Brandýse velmi dobře připraveni.

Tatínek ještě před ukončením ředitele škol zařídil zvláštní třídu, které se říkalo pomocná. Tam chodili děti, které špatně prospívali v normální třídě. V pomocné třídě jich bylo málo a tak se jim mohli učitelé věnovat. V té učebně měl tatínek ředitelnu. Ale ředitelnu si udělal z malého kabinetu a do své velké ředitelny nechal nastoupit žáky, kteří měli chodit do té pomocné třídy. Protože se do tatínkovy nové ředitelny nevešel mamčin krásný a veliký rododendron, zůstal v té pomocné třídě. Ale děti se k němu chovaly špatně. Byl polámaný. Tatínek ho dal do zimní zahrady brandýského malíře.

V Bojanově učili většinou výborní učitelé. Protože to bylo blízko Chrudimě, tak tam často byli učitelé, kteří měli protekci. Protože to bylo na autobusové trati, tak se tam hodně učili učitelé z Chrudimě. Nikdo z učitelů v Bojanově nebydlel, kromě těch, kteří tam bydleli od malička. Můj tatínek se staral, aby tam byli dobří učitelé. V Hlinsku to bylo jiné. Tam hodně učitelů mělo svůj byt. V Hlinsku byl také sirotčinec. To už teď není. Děti, které nemají rodiče, tak jsou často dány do rodin, která se o ně stará. Tehdejší sirotčinec v Hlinsku byla budova, kde byly děti bez rodičů. Pak se to změnilo a nevím, co v té budově, bývalém sirotčinci, bylo.

V Hlinsku bylo ve válce nařízení, že učitelé, kteří měli jít do důchodu až za několik let, byli nuceni jít do důchodu předčasně. To se mému tatínkovi líbilo. Pracoval na druhé zahradě, pěstoval tam zeleninu, z které maminka dělala výborná jídla. Tím jsme si ušetřili lístky na maso. Tatínek hodně pracoval na zahradě, když nepracoval na zahradě, tak chodil na dlouhé procházky do boleslavských lesů. Když byl tatínek na krátké procházce, to bylo většinou v Bojanově, tak ho moje maminka doprovázela, ale na dlouhé procházky neměla chuť chodit. V Bojanově bydlely jenom dvě paní učitelky. Potom tam učila svobodná učitelka. Zalíbil se jí tam hospodář, rolník. Vzala si ho a bydlela tam se dvěma holčičkami, které se jí potom narodily. V Hlinsku byla ještě dívčí a chlapecká škola. Později se tyto oddělené školy zrušily a ve třídách byly chlapci i děvčata. Můj tatínek učil na měšťanské škole a byl u žáků oblíbený. Z jeho bývalých žáků se stali hospodáři a když k nim tatínek přišel žádat o nějaké potraviny, tak mu vyhověli. O pokračovací škole jsme už tam napsali.

To jsem učila ve Dřevčicích. To bylo příjemné. Mohla jsme užívat autobusy. Jeden rok tam nebyla učitelka na ruční práce. Musela jsem za ní učit. To bylo pro mě složité. Jednou přišel do třídy pan řídící s nějakou ženou. Já jsem myslela, že je to učitelka na ruční práce a zaradovala jsem se. To jsem ráda, paní učitelko, že už jste tady. Ona se podívala na pana řídícího a nevěděla, co by měla říkat. Potom pan řídící řekl: „Paní kolegyně, to je paní učitelka, která bude učit ve Dřevčicích a vy jste přeložená do Brázdima.“ To přeložení platilo okamžitě. Pan řídící věděl, že tam mám kolo, tak jsem hned mohla jet do Brázdima. To bylo pro mě dost zlé. Dalo se tam jezdit jedině na kole. A měla jsem tři školní roky. To znamenalo věnovat se dětem a dvě třídy byly zaměstnané nějakým úkolem, který musely napsat. Do druhého dne musely být ty úkoly opravené. Nosila jsem si sešity na opravení domů. Ale mám jednu hezkou vzpomínku. V Brázdimu byl mezi žáky jeden neposlušný. Neposlušných tam bylo víc, ale na tohoto mám hezkou vzpomínku. Jednou u nás kdosi zazvonil a ve dveřích stál mladý muž. Byl to ten, který mě trápil. Byl často ode mne trestán. Teď mi povídal: „Paní učitelko, já jsem jel blízko Brandýsa, tak jsem se zajel na Vás podívat.“ To mně velice potěšilo. Myslela jsem si, že bude na mě mít špatné vzpomínky. Ale jeho návštěva dosvědčovala, že na mě rád vzpomíná.

Můj bratr vyprávěl, že se říkalo: „Zabíjeli dali, zabíjeli nedali.“ Já měla jinou zkušenost. Když bylo posvícení, tak mi dali husí stehno. Jedna paní statkářka zřejmě zabila víc husy než hosti spotřebovali. Co s tím? Rozkrájenou téměř celou husu dala učitelce, tj. mně. My jsme měli o několik dní postaráno o oběd.

Několikrát jsem působila na školách, které měly málo tříd. To bylo hodně náročné. Část hodiny jsem věnovala jedné třídě a druhé dvě musely být zabaveny nějakým úkolem, který mohly písemně zpracovat. To, co ty druhé dva školní roky napsali, jsem nestačila ve škole opravit. Ale měla jsem velkou tašku kam se to všechno vešlo a opravovala jsem to doma. Z takových hodin jsem chodila domů unavená. Často jsem si únavu odbourala pláčem a pak jsem teprve mohla něco dělat. Většinou to bylo prepisování rukopisů E. P. Nebo korektury. Když jsem přešla na vícetřídní školu, byla to pro mě velká úleva.

Jídlo aj.

V první válce byla velká nouze o jídlo. Kdo měl čas a peníze tak mohl stát ve frontě a hodně jídla si nakoupit. Kdo stál na konci fronty, tak se na něj už jídlo nedostalo. Ve druhé válce to měli pod kontrolou Němci. Ti zavedli lístkové hospodářství. Všichni měli trochu jídla na lístky. Bylo to málo ale dostalo se tak na všechny. Protože můj tatínek už měl ze svých žáků hospodáře, tak od nich ledaco dostal bez lístků. Také jeho sestra Marie, která se provdala do Krásné hory, čas od času poskytla nějaké potraviny. Ve válce jsme měli také slepice a husy. Pro ty bylo potřeba zrní. Na nádraží mívali Němci kontroly, jestli lidi nepřevážejí nějaké potraviny. Před válkou byly kontroly na kraji města, a tam se kontrolovalo, jestli se nevezde do města z venkova nějaká potravina. Proč to bylo? Asi proto, aby nebyl rozdíl mezi cenou ve městě a mezi cenou přivážených potravin. Nejvíce práce měla moje maminka. Ta krmila drůbež, králíky a hlavně husy. To jezdil můj tatínek do Krásné Hory a tam koupil malá housátka. O housátka se můj tatínek staral, dokud byla malá a pak přešla do maminčiny péče. Ty husy se tenkrát krmily šiškami. Když byly husy vykrmené, tak už špatně dýchaly a maminka v noci k nim chodila sledovat, jestli ještě dýchají. Pro drůbež bylo potřeba zrní. Tatínek vyjednal s nějakými rolníky celý pytel zrní. Protože byla německá kontrola na nádraží, tak to tatínek s Mirkem zařídili takto: Tatínek čekal na nádraží a Mirek jel ve vlaku s pytlím zrní. Když vlak přijížděl k nádraží, tak přibrzdil. To byl pokyn pro Mirka, aby vyhodil pytel se zrním na zem. Tam už připravený tatínek ten pytel odebral a odnesl domů. Na šišky pro husy se obilí muselo mlít. To jsme měli ve sklepě zvláštní mlýnek a tatínek s Mirkem to obilí tam mleli. To pochopitelně Mirek velice nerad dělal. Já jsem neměla sílu tím mlýnkem otáčet, tak jsem mlít nemusela. Šišky pro husy se opékaly na kamnech a tam se musely obracet. To byla tatínkova práce. Maminka dávala do šišek sůl, aby měly husy velká játra. Maminka ta játra zpracovávala a to byla veliká pochoutka. Pan pekař Jandourek pekł jednou týdně chléb podle předválečného receptu. Chléb na lístky, který se prodával byl tmavý ale ten, co dělal jednou týdně pan Jandourek, ten byl bělounký. Já jsem vůbec nechodila ke králíčkům. Bylo by mi jich líto, kdyby se zabíjeli. Ale pochutnávat si na nich jsem chtěla, tak jsem si odepřela osobní setkání s králíky.

Když skončila válka, nedávaly se přednostně potraviny pro něm. armádu, přiděl potravin na lístky se trochu zvýšil. Byla možnost kupovat některé potraviny za dražší peníze bez lístků. Také při různých příležitostech jako třeba svatba nebo narozeniny byly na tuto příležitost dávány větší přiděly. Postupem času se přestaly potraviny vydávat na přiděly.

Za minulého režimu to nějakou dobu běželo tak, jako ve válce. Jak to bylo finančně, to si nepamatuji.

Teď se to zdá nepochopitelné, že když si dal někdo v restauraci knedlíky s něčím, nemohl si už koupit rohlíky. Když jsem měla jít do Oktávy, bylo nařízeno, aby žáci z maturujících ročníků šli pracovat do továren, které pracovaly pro armádu. Mne pan Jandourek vyreklamoval pro svůj podnik. Měla jsem za úkol lepit a sčítat potravinové lístky. To mě docela bavilo. Když jsem měla na ten měsíc lístky nalepené, mohla jsem se bavit s paní Jandourkovou, která byla mojí spolužačkou do tercie a kvarty. Moje spolužačky byly nuceně nasazeny v továrnách a někteří hoši kopali zákopy na Moravě. Takhle to vypadá jako idyla. V Brandýse se bombardování nekonalo. Ale bylo slyšet bombardování tenkrát v Praze. Konec války byla veliká úleva.

Velké bombardování bylo také v Praze. Prý si to spletli s Drážďany. Drážďany byly hodně vybombardované. Nikdo nečekal, že by se mohlo bombardovat i v Praze. Moje kamarádky Dáša a Jiřina měly spolu sraz a chtěly někam společně jít. Jedna z nich se loudala a na sraz přišla pozdě. Místo, kam měli jít, bylo vybombardované a její loudavost je zachránila. Od té doby slavili ten den jako svoje druhé narozeniny. Když byl ohlášený poplach, mělo se jít do krytu. Nebyl to nějaký speciální kryt, ale většinou sklep. Moje známá mi vyprávěla, o muži, který měl ve sklepe své určité místo, kam při náletu vždycky sedal. Jednou mu to místo někdo zasedl a nechtěl ho tam pustit. Tak se tam už nevešel a zůstal venku. Kryt a místo, kde měl sedět, dostal plný zásah. Tak mu ten dotyčný zachránil život. Tenkrát to bombardování Prahy bylo velmi zlé.

Nyní si lidé často vybírají, co budou jíst a co ne. Někdo odmítá maso, někdo i mléčné výrobky. To ve válce nebylo. To byl každý rád, když se mu podařilo něco sníst.

Ve válce se Němci rozhodli, že uzavřou české vysoké školy. Náš známý měl od své maminky klobouk. Tenkrát muži nosili klobouky. Ten známý si na maminčin klobouk zvykl. Jednou ho doma zapomněl. Vrátil se pro něj a mezi tím mu ujel vlak. Jel dalším a

když přišel k fakultě, divil se, že je zamčeno. To nevěděl o zákazu vysokých škol. Studenti byli zavřeni a odvezeni do koncentračních táborů. Tak ho klobouk zachránil. Když nastupovali studenti do autobusů, jeden vykřikl: „Sundejte si brýle.“ Protože když nastupovali, tak u dveří dostávali ránu a komu by spadly brýle, tak by na tom byl zle.

Když byla bombardovaná Praha tak tatínek E. P. s maminkou byli v Praze. Bombardování bylo na Vinohradech. Tam bydlela sestra tatínkova. Měl strach, jestli bomba nepadla na její dům. Tak se rychle rozběhl a běželi do kopce na Vinohrady přešetřit co a jak. Jeho sestra měla jenom vytlučená okna od nárazu vzduchu. Ale tatínek se tou rychlou chůzí do kopce tak vyčerpal, že se rozestonal a nebylo mu pomoci.

Liškové

Na nižším gymnázium chodil se mnou do třídy Jarka Liška. Když jeho tatínek vstoupil do západní armády, Jarka musel opustit třídu a vstoupil do koncentračního tábora. Po válce se vrátila Liškova manželka a dcera Vlasta ale Jarka ne. Pan generál začal po něm pátrat. Dozvěděl se krutou pravdu: Jarka zahynul na pochodu smrti při přesunu z jednoho koncentračního tábora do druhého. Za minulého režimu měl pan generál u sebe hlídače. Chodil do lázní Houšťka a vedle jeho auta bylo auto hlídače. Jeden den přijela před lázně sanitka a vystoupil z ní muž v bílém plášti. Za nějakou dobu nastoupil do sanitky muž v bílém plášti a sanitka s ním odjela. Když se hlídající muž pana generála nedočkal, zjistil, že ten muž co nastupoval do sanitky nebyl tentýž, co z ní vystoupil. Ale že to byl pan generál Liška a že ho sanitka odvezla na letiště, kde bylo připraveno letadlo a odvezlo ho na určené místo.

Taneční hodiny

Taneční hodiny v Brandýse pořádali studenti z gymnázia. Děvčata chodila do tanečních v kvintě, chlapci v sextě a septimáni taneční pořádali. Když jsme měli nastoupit my, taneční se nekonaly, Němci vydali zákaz veškerých tanečních zábav na celém okrese po dobu 3 let. Ta doba končila v roce, kdy měly taneční pořádat naši septimáni. Ti obstarali tanečního mistra z Prahy. Ten si přivezl partnerku. Nejdřív tanec

zatančil on a partnerka, potom si vybral dívku z přihlížejících (mě také). Po tanci byla promenáda do kruhu. Na povel postoupili tanečníci o jedno místo, takže se nestalo, že by jeden tanečník tančil dlouho s jednou partnerkou. Naši septimáni pořádali taneční tak úspěšně, že mohli celé naší třídě zaplatit výlet k Máchovu jezeru. Proto jsem se divila, když se mě Eda ptal: „Babičko, kolik nám dáš na naše taneční?“ My jsme se dohodly, že budeme mít sukni a blůzu. To vydrželo krátkou chvíli.

Psací potřeby

Můj tatínek a Eduardův tatínek měli podobný rukopis. Skoro stejný. Oni se učili krasopis a ten byl pro všechny třídy stejný. Pak se krasopis zrušil. Za mě byla násadka a do ní se vkládalo obyčejné kovové pero. Později bylo plnicí pero. To bylo pero. Vypadalo jako tužka. A dovnitř se plnilo inkoustem. Nyní se používá propisovačka. To je pero, které se nemusí plnit.

Kreslení

Kreslení byl samostatný předmět. Nejdřív se kreslilo obyčejnou tužkou, potom pastelkami. Ve vyšších třídách byly vodové barvy. Nejdřív se kupovaly jednotlivé barvy, později plechová pouzdra a v nich už byly ty barvy připravené k používání.

Čtení

Při hodině čtení nejdřív přečetla článek paní učitelka. Potom tentýž článek přečetli dobří čtenáři. A teprve potom četli žáci. Tady zapíšu absurdní případ. Jedna dívka, velmi dobrá žákyně, neuměla číst. Ona měla tak vynikající paměť, že si zapamatovala článek, když ho četla paní učitelka. Když dostala přečíst článek bez předchozího čtení, nevěděla si s ním rady. Musela se naučit číst jako děti v první třídě.

Peníze

Moje paní učitelka nás chtěla naučit šetřit. Udělala pro nás malé spořitelní knížky. Jeden den v týdnu určila jako spořitelnu. Jeden žák nebo žákyně vybírali peníze, které děti nosily ke katedře. Tam byly různé mince a tak se děti naučily ty mince znát. Kdo si něco přinesl, tak se to zapsalo do té knížky. Děti se předháněly, kdo si našetřil víc.

U nás se o penězích nemluvilo. Já jsem se tenkrát o peníze nestarala. Tatínek dával mamince nějakou částku na potraviny. Ale nekontroloval to. Měli jsme s maminkou ve zvyku chodit večer do Husovy ulice a pak maminka kupovala v prodejně Rupa nějaké bonbóny. Asi ušetřila z peněz na domácnost. Tyto procházky se nám oběma moc líbily. Asi kromě peněz na domácnost neměl tatínek jiné vydání. Proto měl našetřené peníze. Maminka si ošacení kupovala v Praze, za peníze, které měla z vyučování hospodyňské školy. V Bojanově nebylo třeba se nákladně oblékat. V Hlinsku jsme byli jen krátkou dobu. Tam byl tatínek předčasně uveden do důchodu a tak jsme potom byli v Brandýse. Jak to bylo v Brandýse s penězi, to vůbec nevím. Kapesné, které děti teď dostávají jako samozřejmost, se vůbec nedávalo. Nikdo z mých známých kapesné nedostával. Když jsme něco pro rodinu udělali, tak to bylo samozřejmé. Za to se žádné peníze nedávaly. Když jsme něco potřebovali, tak jsme na to od tatínka dostali.

Když jsem se vdala, tak jsme měli spořitelní vkladní knížky. Když dostal E. honorář, část si nechal a část putovala na vkladní knížku. O ty jsem se starala já.

Učebnice

Když jsem chodila do obecné školy, tak mi učebnice kupoval tatínek. To byla čítanka a početnice. To byly vždycky nové učebnice. Když jsem potřebovala nové, tak ty staré jsem asi dávala chudším žákům z nižší třídy. Na gymnáziu jsem si učebnice kupovala od starších žáků. Ty byly většinou podtrhané a stály málo peněz. Nepamatuji se, že bych měla někdy na gymnáziu novou učebnici. Na gymnáziu, ve válce, se nové knihy ani netiskly. To byly latina, francouzština a němčina. Že by byla učebnice počtů, to si vůbec nevzpomínám. Němčinu jsme měli osm hodin týdně. A francouzštinu asi sedm. Německy i francouzsky jsme uměli hodně mluvit. Jednu dobu, nevím, kdy to bylo, děti,

dostávaly učebnice zadarmo. Na konci školního roku se odevzdaly a na začátku dostaly nové. Jednu dobu zase dostávaly učebnice na konci roku na prázdniny. To už nevím, jak to přesně s učebnicemi bývalo. Na vysoké škole učebnice nebyly. Psali jsme si poznámky při přednáškách.

Jednu dobu se Martin zajímal o francouzskou revoluci. Tatínek mu opatřil knihy, ve kterých se o ní jednalo. Ten rok dostal Martin učebnice na začátku prázdnin. Hned si přečetl o francouzské revoluci a byl pohoršen. V učebnicích se psalo něco jiného než co mu dal číst tatínek. Když byl den, kdy se měli o francouzské revoluci ve třídě dovědět. Byl E. tak rozčilený, že nemohl pracovat. Nechtěl Martinovi říkat, co má udělat, jestli říct, jak to doopravdy bylo a mluvit proti tomu, co bylo v učebnici. Nebo, jestli má říkat tu nepravdu. Nechal to na Martinovi. Martin přišel rozjásaný: „Pan učitel to říkal podle pravdy, jak to bylo.“ Obdivovali jsme odvahu pana učitele Jirkovského, že si troufl mluvit proti učebnici. Nemohl vědět, jestli ve třídě není někdo, kdo by ho udal. V naší třídě ani v Martinově třídě žádný udavač nebyl. Ve východních Čechách v nějaké třídě udavač byl. Škola byla rozpuštěna a jeden profesor přišel na naši školu.

Když jsem něco nevěděla, zeptala jsem se tatínka. Ten byl moje autorita. Byl odborným učitelem dějepisu a zeměpisu. Jako vdaná jsem měla k dispozici různé encyklopedie a odborné knihy, tak jsem mohla do nich nahlížet. Když se E. P. přestěhoval do pracovny, měl tam dvě řady knihoven. Když se přistěhoval se svými knihami, tak jsme museli dokoupit jednu řadu navíc.

Plavání

Od malinka jsem ráda plavala. Plavat jsem se naučila sama. EP udělal na Chrudimce z kamenů přehradu a na jednom konci jí trochu vyhloubil. Tam jsem zkoušela udělat jednotlivá tempa a někdy jsem šla s tatínkem ke splavu. Tam jsem mohla udělat víc temp. Později mě EP vozil k Labi a to jsme plavávala směrem ke Kostelci. Jednou jsem vylezla z vody a byla jsem oranžová. Pak už mě EP přestal vozit k Labi. A rozhodl se udělat bazén, že v něm bude také plavat. Bazén udělal ale vůbec v něm neplaval. Já jsem plavala za každého počasí. Ať bylo zima nebo ne. Když voda v bazénu zamrzla, tak EP zavolal pracovníky a vodu z bazénu mi vypustili.

Když jsme jezdili do Cannes, tak jsme chodili plavat do moře. E. v moři také plaval. Někde byly u hotelů bazény. Tak jsme oba v nich plavali. Martin také v moři rád plaval. Ale neplaval podél břehu jako já ale plaval daleko do moře. E. měl takový strach, že se nemohl dívat na plavajícího Martina ale nedalo mu to a vždycky po něm koukl a pak se zase díval jinam. Ale naštěstí to vždycky dobře dopadlo.

Eda mi pouštěl v televizi kočičky. Vzpomněla jsem si, že když byl Martínek malej, že říkal: „Koťátko”. A měl ještě jiné výrazy, ale ty si teď nevybavuji.

Hudba

Já jsem se učila hrát na klavír. Hrála jsem různé náročné skladby, ale nikdy jsem nebyla schopna se nějakou naučit z paměti. Velice mě překvapilo, když jednou můj tatínek sedl za pianino a zahrál z paměti Fibichův poém. Kde se to naučil jsem se nedozvěděla. Tenkrát mě to ani nezajímalo. A teď toho lituji. Na učitelském ústavu hrál na housle, ale doma na ně nikdy nezahrál. Ani nevím, jestli jsme doma vůbec nějaké housle měli. Asi ano, protože Mirek se na housle také učil hrát. Často jsme poslouchali hudbu z rádia. Nevybírali jsme podle programu ale poslouchali jsme co rádio vysílalo.

V některých rodinách se zpívalo. Nevím, jestli se rodiče ostýchali zpívat nebo jaký byl jiný důvod. My s maminkou jsme rády poslouchaly hudbu. O tatínkovi vím, že místo zpívání si často pískal a pískal si hodně a dlouho. Když si tatínek pískal písničku, která měla podle maminky nevhodná slova, tak přesto, že nebyla slova slyšet, tak se maminka pohoršovala a chtěla, aby tatínek tu písničku přestal pískat. On se jen smál, ale začal pískat jinou písničku. Jak zpíval Mirek, to nevím, nikdy se o zpěv nepokoušel. Já jsem se občas o zpěv pokoušela ale byla jsem brzy od posluchačů umlčena. Jedničku ze zpěvu jsem dostávala z milosti. Ale nejstarší bratr Václav uměl zpívat. Když se hrála v Hlinsku nějaká opereta, tak Věna v ní míval svou účast. Když byl na vojně, tam poznali, že umí zpívat a často ho využívali.

Cannes

Naši francouzští přátelé měli jednu dobu volný dvoupokojový byt v Cannes. Ten nám půjčovali. Když jsme tam přijížděli, hned po vystoupení z vlaku jsme šli na pobřeží a dali si snídani. Bílou kávu a čerstvý rohlík. V Cannes jsme viděli divadelní a filmové celebrity. Také jsme byli v tom slavném domě na koncertě. Dávali českou hudbu, to jsme si nemohli odpustit. Denně jsme se koupali v moři. E. také plaval. Podle břehu ale šlo mu to dobře. Z Cannes jsme jeli také do Monaca. Ovšem i do kasina. Nevyhráli jsme ale ani neprohráli. V Cannes se nám velice líbilo. Začátkem kalendářního roku mě E. vybízel, abych začala vyřizovat formality, potřebné k výjezdu. V roce 1987 mě o to nevybídl. Myslela jsem, že tentokrát chce jet až v září. Náš přítel to velice nelibě nesl. Když přišel dopis z Brandýsa, řekl: „No konečně“. Jaké bylo jeho překvapení, když místo data příjezdu byla v obálce listina s černým okrajem.

Spaní

Můj tatínek měl výborný spánek. Jakmile si lehl, už spal. Mojí mamince trvalo někdy hodně dlouho, aby usnula. Já jako děvče jsem někdy nemohla usnout. Asi to bylo tím, že jsem věděla, že na druhý den nejsem do školy připravená. Rodiče si nikdy nebrali prášky na spaní. Když jsem byla vdaná, tak jsem si někdy prášky na spaní brala.

Hospodaření

Za nájem bytu jsme platili asi 500 Kč. Myslím, že v tom byl i poplatek za elektřinu a za vodu. V tom bytě jsme byli mnoho let. A nepamatuji se, že bychom někdy činži museli zdražit. Za minulého režimu bylo určeno kolik místností může člověk mít. Protože v našem domě byla kuchyně a tři pokoje, tak museli rodiče do bytu vzít podnájemníky. Ti se tam střídali. Tak jsme měli občas někoho jiného. Také jsme tam měli studentky. Ty měly s maminkou moc hezký vztah. Jedné studentce se líbilo, že maminka pokud nemusí, nesáhne na jídlo, které vařila. Když byla o prázdninách doma, tak to dělala jako moje maminka, její maminka, když to viděla, dala jí pohlavek: „To se toho štítíš, nebo co, že na to nesáhneš?“. Ale to se slečně tak maminčino chování líbilo,

že jistě ve své rodině to potom dělala podle ní. Ta se vdala do Holandska. Když přijela do Čech, maminku navštívila.

Platy

Jaké byly tenkrát platy, to jsem nevěděla. Ale někdo sledoval, jestli z pověření nebo ne, ale přišlo se na krádež, že někdo na Moravě hodně kupoval a neměl tak velký plat, aby si to mohl z platu dovolit. Oznamil, že ta paní si koupila kožich tak to sledovali a přišli na zloděje z banky.

Kdo jaký má plat, to se většinou tajilo. Proč se to tajilo, nevím.

Trhy

V Brandýse na náměstí bývaly ve středu a v sobotu trhy na zeleninu a ovoce. Na ně přijížděly hodně lidé z Prahy a z okolních měst. Jednou za čas tam býval trh, říkalo se mu jarmark. To se tam prodávalo všechno možné. Také dětské hračky. A ty jarmarky byly také hodně navštěvované. Prodávaly se tam i šaty a prádlo. Mezi návštěvníky bylo hodně dětí. Pro ně se prodával turecký med. Kupovat si na trhu ovoce, mělo výhodu. Kupující si bral každý kousek ovoce do ruky, obrátil ho ze všech stran, jestli není nahnílé nebo naražené a pak si ho teprve dal na váhu. O zelenině si kupující mysleli, že není práškováná, tak jí raději kupovali na trhu, než v obchodě. Kupující prošel trh a která zelenina se mu nejvíc líbila, tu si vybral.

O jídle

Ve válce jsme se naučili jíst ovesné vločky. Ty byly na příděl, tj. na lístky. Nejdřív jsme nevěděli jak je dělat. Ale pak jsme to zjistili. Kaši z ovesných vloček jsme jedli na sladko se skořicí. Moc nám ta kaše nechutnala. Protože bylo málo cukru, tak jsme jí měli málo slazenou. Ale teď nemusíme cukrem šetřit, tak nám kaše velice chutná. Moje maminka si vzpomínala, jaká jídla ze zeleniny doma jídala a tak je také vařovala pro nás. Před válkou jsme ze zeleniny dělali jenom smažený květák. Ale ve válce maminka

začala dělat ze zeleniny různá jídla. Velký úspěch u nás měly zeleninové karbanátky. Ty se daly dělat z různých zelenin. A nebyly ani moc známé. Dřív se zeleninová jídla jedla jako doplněk a nyní jsme se je naučili jíst jako hlavní jídlo.

Jak to bylo s mým vařením, to nevím. Že bych bývala ráda vařila, to si nevzpomínám. Byla jsem ráda, že mě maminka nenutila k vaření. Mou spolužačku Věru její maminka k vaření nutila. Věra to také neměla ráda. Jaká jídla jsem vařila, to už vůbec nevím. Uvítala jsem, když E. začal vařit. On vařil rád. A vymýšlel různá jídla. Nerad myl nádobí. On vařil a já jsem myla nádobí. Když přišli hosti, tak jsem vždycky uvařila nějakou specialitu. Oni si asi myslí, že jsem byla výborná kuchařka. To mě ovšem lichoť. Pamatuji se, že jsem dělala koroptve. Jednou jsem jedla také křepelky, ale to bylo od Čedoku, z nějakého důvodu bylo nutné dát cestujícím večeři. O jídlo jsem se nijak zvlášť nestarala.

Polévky jsem neměla ráda. Ani nevím, kdy jsem prvně jedla boršč ale ten mně jistě chutnal. Ráda jsem jedla jenom hovězí polévku. Neměla jsem ráda husté polévky. Teď je tomu obráceně. Teď mám ráda husté polévky a řídkou hovězí mít nemusím. Ráda jsem jedla kaše a ty mám i nyní. Když je bramborová kaše jako příloha k masu, tak sním skoro všechnu kaši bez masa.

Pletení

Ve válce jsme si často rozpárali pletené svetry a upletli z té vlny nové. Pletení jsme si vzali do třídy a když jsme nepsali, tak jsme pletli. Profesoři nic neříkali. Mysleli jsme jak to šikovně děláme. Při jedné schůzce s třídním profesorem Schautou nám řekl, že o tom věděli ale, že si řekli, ať mají děvčata něco nového.

Pozdrav

Když přišel profesor do třídy, měl pozdravit nacistickým pozdravem. Profesor Topinka nikdy ruku k tomu pozdravu nezvedl. Ani profesor Branžovský. Ten měl v pravé ruce knihy, tak nemohl tou rukou pozdravit. Ostatní profesoři rukou jen tak mávli. Jeden

spolužák si vymyslel, že pozdravíme levou rukou. To jsme udělali. Jestli si toho někdo všiml, nevím. Nikdo nám nic nevyčetl. V naší třídě nebyl žádný udavač.

Svatba

Na svatbu se ze zaměstnání uvolňovalo několik dní. Protože byl den, kdy se rozdávají vysvědčení, musela jsem dovolenou přerušit. V Brázdímu jsem měla přes 40 dětí ve třídě. Každému jsem podepisovala vysvědčení. Nové jméno jsem si vyzkoušela mnohokrát.

Rozvod

Za mého dětství byl rozvod něco výjimečného. Tenkrát ještě býval rozvod a rozluka. Rozvod to bylo, že se nemuseli spolu stýkat ale nemohli se znova vdávat nebo oženit. Když byla rozluka, tak se mohli oženit a vdávat. Za všechna léta, co jsem byla mladá, tak byla jen jedna rodina rozvedená, ani ne rozloučená.

Kočky

V Hlinsku v ředitelské vile pod námi bydlela ředitelka dívčí školy. Byla také spisovatelka (Marie Žlábková). Bratr Mirek odebíral časopis Mladý čtenář a tam měla nějaký příběh otištěný. Tam měla dvě kočky. Měla je nacvičené tak, když zaklepal na kastrol, tak k ní kočky přiběhly. Kočky krmila a měla je velice ráda.

V Hlinsku jsme nepotřebovali mít kočky. Stačilo, že myši cítili kočky paní ředitelky. V Brandýse jsme kočky potřebovali. Bez koček by ve vile byly myši. Jak to bylo v Bojanově, to nevím.

Škola

Jako studentka na gymnáziu jsem si psala deník. Když jsem ho po letech čítala, byla jsem překvapená, co se dělo. Ale v deníku jsem neměla zapsáno jak jsme se s

Martou připravovaly na zkoušku do gymnázia. Měly jsme samé jedničky, také jsme měly dělat zkoušku jenom z němčiny. Na zkoušku nás připravoval náš pan učitel a připravil nás výborně. Ještě několik let na gymnáziu jsem z těch vědomostí získávala. Němčinu jsme měli každý den. Některý den jsme četli z německých novin. Které slovíčko jsme neznali, to nám pověděl vyučující. To jsme si pak zapsali do slovníčku a museli jsme se ho naučit. Německy umím docela dost. V rozhovoru s Němci jsem se dorozuměla. Francouzsky jsem se také uměla dohovorit.

Oblékání

Přemýšlela jsem, jaké šaty jsem ve válce nosila. Vzpomněla jsem si jenom na dlouhý kabát přešitý z uniformy svého bratra. Velice ráda jsem nosila a měla jsem dlouho krátký šedivý kabát, který byl také od bratra Pepy. On už ho nemohl nosit, měl odřené konce rukávů a uzapínání. Protože on byl velký a já malá, tak se ty ošoupané kousky odstříhly a kabát se obrátil na rubovou stranu. Vypadal jako nový. Také si pamatuji, že spolužačka Věra si podle mě dala ušít šaty, ale jak vypadaly, to už si nepamatuju. Marta si také podle mě dala šít šaty. To si vzpomínám, že byly červené s bílými puntíky. Obě jsme je rády nosily. Na tenis se tenkrát nosilo bílé oblečení. Bílé oblečení jsem také nosila. Měla jsem několik svetrů a ty se různě přepítlaly. Ale chodila jsem velice hezky oblékaná. Maminka nebo teta Berta mi šaty přešívaly.

Dezerty

Dezerty jsme jídali jenom při slavnostních obědch. Jinak, když jsme jedli a měli jsme ještě hodně jídla, tak jsme si přidávali polední jídlo a na dezert by ani nebylo místo. Maminka vařila hodně jídla. Většinou zbylo jídlo k večeři nebo někdy i na druhý den. Jaké dezerty maminka při slavnostních dnech dělala si nepamatuju. Ale dělala výborný piškotový dort. Na ten jsem se vždycky těšila. Jaké dezerty jsem dělala já, to si vůbec nepamatuju. Já si vůbec nepamatuju ani jaké jsem dělala jídla. Ani si nepamatuju, jaká jídla dělala můj manžel. Pamatuji si, na výjimečná jídla. Jako třeba křepelky nebo koroptve. Koroptve se nesměly odchytávat, protože jich bylo málo a

posílaly se do Francie na chov. Ale manžel tety Elišky měl nějaké kontakty a ty mu koroptve dodávaly. Strýček je zase dával nám, Také jsem někdy dělala holoubata. To jenom výjimečně. Ráda jsem pekla husy nebo kachny. Když jsem upekla husu, tak jsem několik dní nemusela vařit, protože se jedla ta pečená husa. Než jsme měli ledničku, tak jsem dávala jídlo na balkón. Jednou tam byla kachna, tu zjistili nějakí ptáci a vyklovávali jí. Byla jsem ráda, že E. rád vařil. Já jsem vařila z nutnosti. Škoda, že jsem si nepsala jídelníček.

O hudbě

Hudbu jsme měli všichni rádi. Poslouchali jsme jí z rádia. První rádio bylo na krystalku. To mohl poslouchat ale jenom jeden. To se musely dávat sluchátka na uši. Proto jakmile byly už moderní rádia bez sluchátek, tak je tatínek hned koupil. To jsme poslouchali nejen hudbu, ale i rozhlasové hry. Ty rozhlasové hry bývaly večer. To jsme poslouchali všichni tři. Ty hry byly velmi zajímavé. Později jsme měli také gramofon. Ten byl na gramofonové desky. Jednou E. přinesl desky od tety Hany. To byly desky z jejího mládí. To se nám moc nelíbilo. Nové desky jsme si nekupovali. Měli jsme ale výborné rádio, tam byla vždy na nějaké stanici hudba. To naše rádio bylo veliké. Teď je hudba na mobilu. To je výhoda, hudba se může pouštět kdekoliv. Vůbec nevím, jestli jsou jiná rádia než mobil.

Sníh

Když tady napadne sníh, všichni se radujeme. Bílá přikrývka se nám líbí. Když jsme bydleli v Hlinsku, tak sníh nebyl žádná vzácnost. Sníh napadal ještě na podzim. Zůstal na zemi, po celou zimu, a ještě sníh připadal. Z padání sněhu jsme se moc neradovali. Napadal totiž na kluzišťe a my jsme nemohli bruslit. Sice jsme mohli lyžovat, ale to bylo komplikované. Když Němci začali bojovat s Ruskem, potřebovali lyže. Nařídili, aby se lyže odevzdali. To můj tatínek nechtěl udělat. Rozřezal lyže a maminka na nich upekla králíka. Já jsem rozřezání lyží nelitovala. Těšila jsem se, že po válce budu mít nové lyže. Když jsem mohla nové lyže mít, vůbec mě to nelákalo. Raději jsem

bruslila než lyžovala. Sněhu bylo v Hlinsku všude plno. Bratr Věna byl u nás na vánoce. Tam také lyžoval. Když jel domů, napsal nám dopis. V Brandýse nebylo po sněhu ani památky. Zatím, co diktuju, je i tady v Boleslavi sníh. Ale už taje a brzy bude po sněhu. Jestli nějaký napadá, předpověď počasí neříká. Bylo by hezké, kdyby bylo bílo.

Počasí

Vůbec mě nezajímalo, jaké bývalo počasí. Pro každou změnu počasí jsem měla nějaké hračky. Když bylo hezké počasí, hrály jsme si s holčičkami venku. Nyní mám dojem, že bylo vždycky krásně, že jsme si mohly venku hrát. Když bylo teplo, tak jsme s rodiči chodili ke Chrudimce a tam jsme se koupali. Na deštivé dny nemám žádné nepříjemné vzpomínky.

Rodina

Maminka přivezla z Prahy chlapečka. Ten plakal. Co s ním? Telefonovala jsem dětské sestře paní Kopřivové. Odpověď: „Uvařím oběd a hned jsem u vás.“ Byla. „Dejte chlapečkovi čajíček.“ Čajíček byl. Ten jsem uvařila. Ale nebyla láhev s dudlíkem. Paní Kopřivová si věděla rady. „Už jsem dělala v životě ledacos ale abych krmila pětidenní dítě po lžičkách, to ne.“ Eda byl chytrý už tenkrát. Věděl, co se lžičkou a čajem.

Paní Kopřivová než byla u nás, byla v rodině Kubelíků, nevím, jestli u Jozefa nebo Rafaela. Rafael byl dlouhá léta v zahraničí, když se vrátil do Čech, velice se mu tady líbilo.

O Martinovi

Martin jako malý měl malou zásobu slov. Tak si je vymýšlel: „Kravátko“ a plno jiných. Jednou přšelo. Martínek radil: „Pojeďme na Jizeru, tam je vždycky hezky.“ Rád plaval. Na Hrušováku, v Labi i na moři.

Byl také vodní skaut. Eda byl také vodní skaut. Byla jsem ráda, že jsem nevěděla kudy všude se skauty jezdil.

Bratři

Moji nejstarší bratři mě měli rádi. Rozmazlovali mě. Bratr Věna často jezdil domů. Vždycky mi přivezl něco nového. V Bojanově jsme neznali jójo. Jako novinku mi ho bratr Věna přivezl. Potom už jsme jójo znali. Bratr Pepa byl na vojně důstojník. Kdyby se na ulici potkali, byl by starší Věna musel mladšího Pepu pozdravit. S bratrem Mirkem jsem si hrála. Mirek si často dělal ze mě legraci.

Alkohol

Alkoholu se u nás neholdovalo. Někdy večer jsem chodila se džbánem do hospody pro Hlinecké pivo a tatínek někdy chodíval do restaurace Na záložnu na Plzeňské pivo. Rodiče někdy dělali z nějakého ovoce víno a to se u nás po troškách také pilo. Jestli bratři pili ve větší míře, to jsme se nedozvěděli. Rum se dával do pečiva.

Očkování a nemoci

Nevzpomínám si, že by se nějak očkovalo dopředu proti nějaké nemoci. Když nějaká nemoc propukla, tak se injekce dostala. Ani proti záškrtu, ani proti spále se preventivně neočkovalo. Obě tyto nemoci jsem dostala. Proti spále se muselo jít do nemocnice. Nepomohly moje prosby, abych zůstala doma. Záškrť jsem ubránila ale na spálu jsem byla devět týdnů na Bulovce. Protože jsem nechodila do školy, nebyla jsem klasifikována. Musela jsem se přes prázdniny učit a pak dodělat dodatečné zkoušky, abych mohla být klasifikována. Moji spolužáci byli rádi, že jsem spálu dostala, měli týden volno. Ale nikdo jiný spálu nedostal. Jak jsem k ní přišla se nevysvětlilo. Spalničky se považovali za samozřejmou nemoc, kterou děti mohly dostat. Vůbec to nebylo něco nebezpečného. Martínek měl také spalničky. Byli jsme v Liběšicích a tam hráli nějaké loutkové divadlo. Martínek chtěl do toho divadla jít a tam dostal spalničky. Já jsem měla

z jeho nemoci výhodu. Dostala jsem několik dní volna, abych děti nenakazila. Ale krásně jsme si s Martinem hráli. Když jsem dostala záškrť, umluvila jsem pana doktora, že mě nechá doma. Neposlal mě do nemocnice. A zase nikdo jiný záškrť nedostal. Nyní je hodně nemocí, proti kterým se předběžně očkuje. Žádnou z nemocí, proti které byl malý Martínek očkovaný, nedostal. Nejnebezpečnější bývala obrna ale proti ní bylo očkování zavedeno. Pamatuji se, že jsem na spálu seděla u okna v kuchyni a bavila se s holčičkami, které stály pod oknem a zase nikdo jiný záškrť nedostal. Učila jsem holčičku, která byla poslední z dětí, které dostaly obrnu. Dopadlo to u ní dobře. Jenom měla kratší nožičku a jak rostla, tak ta nemocná nožička nerostla. Ale do určitého věku se holčička naučila tak chodit, že to nebylo vůbec k poznání. Nyní se proti téměř všem nemocem očkuje. A proto je málo nakažlivých nemocí. Antibiotika, to bylo velké dobrodiní. Působily skoro proti každé nemoci. Teď se vyvíjejí léky proti různým nemocem a některé s velkým úspěchem. Je naděje, že se možná dožijeme toho, že budou všechny nemoci léčitelné.

Tetanus

Jak je to s prevencí proti tetanu vůbec nevím. Ale setkala jsem se s ním v Brázděmu. Všimla jsem si, že František kulhá. Ptala jsem se ho, co se mu stalo a že stoupl na dvoře na hřebík. Tenkrát ve škole nebyla lékárnička. Řekla jsem Františkovi, že mu v pondělí ránu vyčistím. Vzala jsem si dezinfekci a hned jak jsem přišla do školy jsem volala k sobě Františka na vyčistění rány. Ale děti hlásily, že František není ve škole, že je v nemocnici. Dostal tetanus. Děti říkaly, že musel být v nějaké kleci, že i po ní lezl. Co je na tom pravdy, nevím. Ale dlouho byl v nemocnici. Ta nemoc se obešla bez následků. Od té doby jsem měla po příchodu do nové školy vždycky lékárničku. Jiný případ tetanu si vůbec nepamatuji. Ale asi žádný nebyl. Ten s Františkem byl patrně jediný, s kterým jsem se setkala.

Řeka Chrudimka

Bojanovem i Hlinskem protéká Chrudimka. Je mělká. Na moje plavání stačila. Ale pro plavání pro mé tři starší bratry nestačila. Ti se asi chodili plavat do Sečské přehrady, která byla už v té době dokončena. Můj tatínek udělal na Chrudimce z kamenů přehradu. Na jednom místě bylo trochu víc vody. Zkoušela jsem tam udělat nějaké tempo. Jedno nebo dvě se mi podařila. Když jsem se šla koupat na plovárnu v Hlinsku, podařilo se mi udělat několik temp. Tempa jsem přidávala až jich bylo víc. Podařilo se mi tímto obyčejným způsobem naučit plavat. Když jsme byli v Hlinsku, tak jsem už udělala hodně temp. V Brandýse jsem v Labi zkoušela plavat. To se mi dařilo. Jak se naučil plavat bratr Mirek, to nevím. Uměl ale plavat výborně. Martina jsme přihlásili do kurzu plavání. Tam se to naučil výborně. Vůbec mi nevadilo, že je Chrudimka mělká. Těch pár temp, které jsem dělala na Chrudimku stačilo.

Alkohol

Jako dítě jsem se s žádným opilcem nesečkala. Chodila jsem brzy spát a to se opilci nestačili opít. Jestli se moji starší bratři někdy hodně opili, tak to nedělali doma. Doma se chovali vzorně. Můj tatínek by jim žádné opilství netrpěl. Tatínek si mě posílal někdy do hospody pro Hlinecké pivo. To jsem nosila ve džbánu. Džbán měl litr a půl a nikdy nebyl vrchovatý při nákupu. V sobotu chodíval tatínek na plzeňské pivo do restaurace Záložna (do Brandýsa). Kolik plzní tam vypil, to nevím, ale spíš tam chodil, aby si popovídal se známými pány. Nikdy jsem nešla pro plzeňské pivo do džbánu. Nějaký opilec by byla pro mě jistě zábava ho vidět. Ale to se mi nikdy nepodařilo.

Jako dospělá bych byla opilce mohla vidět, ale ti se přede mnou chovali slušně, nikdy ne tak, aby své opilství ukázali. Já už jsem tak dlouho alkohol nepila. Tak ani nevím, jak chutná. A co mi, kdysi chutnalo. Na moje některé narozeniny Eda koupal sekt, trochu jsem ho vypila. Bylo to tak málo, že ani nevím, jakou měl chuť.

Kouření

Můj tatínek kouřil při slavnostních příležitostech. Kouřil doutníky nebo viržinka. To nějak patřilo k slavnostní náladě. K padesátým narozeninám dostal od velkých bratrů

jako žert fajfku. Později někdy z fajfky kouřil. To ale nemělo tu slavnostní náladu. Bratr Mirek myslím, že vůbec nekouřil. Bratr Pepa kouřil, ale ne nějak moc. Když dostal infarkt, tak vzal krabičku cigaret a jak vyprávěl, hodil jí do záchodu a spláchnul. Od té doby bez odvykání vůbec nekouřil. Nepamatuji se, že bych nejstaršího bratra Věnu někdy vůbec viděla kouřit. Ale dělal si sbírku cigaret. Od každé nové cigarety si jednu dával do sbírky. Ale když byla válka a cigaret bylo málo, tak sbírku vykouřil. To, že jsem ho neviděla kouřit bylo asi z ohledu na nás nekuřáky. Tatínek si někdy tu fajfku, kterou dostal od synů, zapálil a vykouřil. Bratr Pepa dával při svém příjezdu domů tatínkovi nějaké kuřivo ale nikdy ho nenapadlo, aby si sám zapálil.

Můj manžel kouřil velice málo. Někdy nekouřil vůbec. Známí se ho ptávali: „Už kouříš nebo ještě ne?“.

Několik slovníků a encyklopedií máme doma. Ty jsme kdysi používali. Ale nyní už to není potřeba. Stačí si to vyhmátnout na počítači a máme to bez listování a rychle.

E. P. mě do své práce zapojil nejdřív tím, že mi do Brandýsa do domu 306 přenesl z Čelákovic psací stroj. Tenkrát překládal. Své překlady psal od ruky. Když jsem měla v Brandýse psací stroj, tak mi to co přeložil přinesl a já jsem to napsala na stroji. Překlady dával do nakladatelství. Z nakladatelství to poslali už natištěné. Bylo potřeba to přečíst a případné tiskové chyby opravit. Potom už E. vydával vlastní práce a ty korektury tiskové už na mně zůstaly. Jednou se sešlo přepisování a korektury. E. se nabídl, že korektury udělá sám. Chvilí na tom pracoval a pak řekl: „Nikdo ode mě nemůže chtít, abych ještě dělal korektury, když jsem to napsal.“ „To taky nikdo od Tebe nečeká.“ Ten „nikdo“ to jsem byla já. A tak jsem musela zvládnout přepis i korektury. Obojí se mi podařilo zvládnout.

Když začali E. vycházet knihy v zahraničí, dostával honoráře v cizí měně. To ho opravňovalo k tomu, aby každý rok mohl dostat „výjezdní doložku“, „výjezdní doložka opravňovala k výjezdu za hranice republiky. Když už Huberovi byli ve Švýcarsku, tak jsme si s nimi psali. Při jedné návštěvě jsme se rozhodli, že se s nimi setkáme. Setkali jsme se společně v restauraci v Paříži. Asi jsme byli pod dohledem ale protože jsme nic závadného neříkali, tak nám na příští rok byla zase výjezdní doložka udělena. To už jsme si troufli navštívit je ve Švýcarsku. Potom už bylo pro úředníka, který vydával

výjezdni doložky samozřejmě, že nám ji každý rok přidělil. Potom nám Huberovi dali k dispozici svůj byt v Cannes. Tam jsme jezdili každý rok ale dopisy, kterým jsme oznamovali příjezd do Cannes, byly napsané jako naše dovolená v určitém termínu. Po roce 89 jsem se v tramvaji setkala s úředníkem, který mi vydával výjezdni doložky. Šla jsem k němu a něco nezávadného jsem s ním promlouvala. On se tvářil vyděšeně, měl strach, že na něj budu říkat, že byl úředníkem VB. Je to zvláštní, vždycky začátkem kalendářního roku mi E. P. připomněl, abych vyřídila výjezdni doložku. V roce 87 mi E. P. neřikal, abych začala jednat o výjezdni doložce, myslela jsem, že tentokrát bude chtít jet na dovolenou v září a že je tedy dost času. Pan Huber nelibě nesl, že neoznamujeme dobu, kdy budeme chtít být v jejich bytě v Cannes. Když v červnu přišla obálka s českou známkou řekl ulehčeně: „No konečně.“ Jaký byl jeho údiv, když v obálce bylo parte. Denně jsme se chodili do moře koupat. E. tam u břehu dokonce začínal plavat.

27. 2. 2019

Když chodil můj tatínek do školy v Pičíně, přišel jednou s kamarádem pozdě do školy. Pan učitel se tázavě podíval, co se stalo. Venoušek odpověděl: „My jsme se klouzali.“ Jak to dopadlo dál, to nikdy můj tatínek neřikal, ale asi měl pan učitel, co dělat, aby nepropukl ve smích, že Venoušek považuje klouzání za dostatečnou omluvu.

6. 3. 2019

Zlato

Můj tatínek nosil hodinky v kapsičce u vesty, jak to bylo tenkrát ve zvyku a u těch hodinek měl zlatý řetízek. Když se blížily mé šestnácté narozeniny, tak tatínek ten řetízek odepnul a dal ho mému bratru Pepovi, aby mi dal z něj udělat náramek. To se podařilo a z náramku jsem měla velikou radost. Moje spolusedící Soňa měla stříbrný náramek ale já jsem měla od svých šestnáctých narozenin náramek zlatý.

Moje mamička měla zlaté náušnice a snubní prstýnek. Teta Eliška měla nějaké šperky, ale to mě tenkrát nezajímalo, takže si to nepamatuju.

Můj tatínek měl nějaké pole. Když bylo potřeba větší částka peněz, tak tatínek prodal kus pole. Já jsem se o cenu polí nezajímala. Ale když jsem se vdala, tak tatínek prodal nějaké pole za 50 000 Kč a to jsem měla na nábytek jako věno.

O peníze v naší rodině se staral jedině můj tatínek. Kolik měl nebo neměl, to nás nijak nezajímalo. Když jsme potřebovali něco nutného, řekli jsme si tatínkovi o peníze na to. Když to uznal za vhodné, tak nám na to peníze dal. Někdy se mu to zdálo zbytečné, tak nám nedal nic. S tím jsme se smířili bez jakéhokoliv slova.

Když někdo vydělával a dostal zapláceno v cizí měně, mohl každý rok vycestovat. Kdo nevydělával v cizí měně, mohl vycestovat jen po několika letech. Kdo dostal povolení vycestovat, neznamenal, že dostal peníze v té měně kam se chtěl podívat. To bylo dost komplikované jak to tam vydržet prakticky bez peněz. Náš jeden známý bydlel blízko hranic a byl zaměstnaný za hranicemi republiky v zahraniční firmě. Dostával placeno v zahraniční měně. Ten si peníze nechával a mohl s nimi disponovat, jak chtěl. Ten nám nabídl cizí valuty a my jsme mu za ně dali české koruny.

Když jsme stavěli 1602, nevím, jestli byla možnost koupit si byt v nějakém paneláku. Asi by to bývalo jednodušší, koupit hotový dům než si dům postavit. Neměli jsme známost se řemeslníky. Tím to bylo pro nás složitější. Bydleli jsme tenkrát v domě, který patřil městu. Město nám oznámilo, že budeme muset za několik měsíců městský dům opustit. Tak jsme se rozhodli, že si dům postavíme. K nucenému vystěhování nedošlo ale dům už byl rozestavěný. První léta se nám v domě dobře dařilo. Později jsme nacházeli různá zlepšení. Ale dům už stál a nedalo se s ním nic měnit.

Jedna verze proč jsme začali stavět byla také tato: Byt, ve kterém jsme bydleli, patřil městu. Město nám oznámilo, že za několik měsíců musíme dům opustit. Důvody nám nevedli. Ale dověděli jsme se, že příbuzný pana starosty se oženil a neměl, kde bydlet. Tak prý by se nastěhoval do bytu po nás. Asi sešlo ze svatby a my jsme mohli v domě bydlet dál.

To už jsme měli rozestavěný dům. Ať už by to dopadlo tak, nebo tak, že nakonec ten krásný dům bude zbouraný, s tím jsme nepočítali. Dům mohl zůstat stát a mohl sloužit

jako přednáškový sál. Také se šušvalo, že někdo chtěl ten materiál ze zbourání domu použít na svůj dům. Všechno se mění. Na mnoho důležitých věcí nemáme žádný vliv.

27. 6. 2019

Než jsme se stěhovali z Hlinska do Brandýsa, bylo rozhodnuto, že tatínek a Mirek pojedou se stěhovacím vozem s nábytkem a my s mamičkou ve čtyři hodiny ráno vlakem. Jaké bylo moje překvapení, když jsem vyšla z domu a na protějším chodníku byl seřazený Spolek pěti. Přišli mě vyprovodit. Na rozloučenou mně dali dárek: řetízek s přívěskem. Hodiny s pendlovkou. Pendlovka měla na konci srdíčko. Ten dárek jsem nosila velmi dlouho a velice ráda.

14. 7. 2019

Paní z vedlejšího pokoje prý vyprávěla: „Do mého pokoje přišly dva Němci: ‚V pokoji máte mít portrét Adolfa Hitlera.‘ ‚A proč,‘ zeptala jsem se. ‚Je to nařízení.‘ Druhý den přišli znovu, rozhlídli se: ‚Kde je obraz?‘ Ukázala jsem na stěnu. ‚Nic nevidíme‘. Odvedla jsem je blíž ke zdi. Byla tam poštovní známka s AH. Uznali to.

21. 7. 2019

Můj tatínek rád rouboval. A úspěšně. Dokonce měl stromek, který měl polovinu třešňí a polovinu višňí. Pan inženýr mi to nechtěl věřit. Když jsem ho přivedla ke stromku, uvěřil. Lituji, že jsme při stavbě domu nepřesadili ten stromek. Třeba by se ujal. Tentýž pan inženýr chtěl zúžit bazén o čtvrt metru. Báł se, že Boskova lahvice zkrácení kořenů o čtvrt metru nepřežije. Přežila. Myslím, že přežila i pana inženýra.

V Bojanově jsem chodila kupovat maso a játra ke Krejčovům, drobné nákupy k Nevečeřalům. A pro mléko? Myslím, že to byli Dostálovi. Nebo Donátovi.

Nová paní ředitelka školy mi ukázala: Nechala vymalovanou jídelnu po mamince do těch tří pruhů. Potěšilo mě to.

28. 7. 19

Zbraně v 306

Za minulého režimu měl synovec mé švagrové protistátní skupinu a nějaké zbraně. Zdálo se mu nebezpečné mít zbraně doma, tak je dal své tetě. Ta bydlela ve velkém Brázdími. Přišla se zbraněmi k mé mamince a řekla: „Máti, já si potřebuju vzít něco z manželova kufru” a šla na půdu. Nevzala, ale přidala. Naštěstí schovala tak dobře, že Pavelek s Martínkem to nenašli, když hledali něco na půdě. Kdoví, co by se stalo, kdyby malý kluci na zbraně přišli.

Jednu dobu bydlel u babičky pan Milan – velký čtenář. Když slyšel, že studuju na KU češtinu, požádal mě o lekce. Diktáty psal bez jediné chyby. Odůvodnit však neuměl. Zeptala jsem se „proč?”. „Já si to slovo napíšu s „i” a s „y” a co se mi líbí, to napíšu.

O penězích

O penězích se u nás nemluvilo. Maminka dostávala peníze na domácnost a s těmi vyšla. Kapesné se tenkrát dětem nedávalo. Tatínek se svým platem vyšel. A co mu zbylo ukládal. To jsem se od něj naučila. S penězi tatínek hospodařil sám. Jestli někam investoval to mně vůbec nezajímalo. Když jsem potřebovala peníze, požádala jsem o ně tatínka. Uznal-li za vhodné, tak mi peníze dal. Každou sobotu dával peníze a velký bochník chleba chudé rodině s mnoha dětmi z Lázní. Tak se jmenovala obec proti škole.

Koupání

Koupali jsme se každou sobotu. Posluhovačka nanosila vodu do velkého prádelního hrnce. Ten byl na plotně. Maminka vodu ohřála a nalila do dřevěných necek. Ty byly v kuchyni. Tam bylo také teplo. Nejdřív jsme se koupali my děti, rodiče po nás. Já jsem se ráda koupala. Tady jsem byla koupána nejdříve v úterý, pak mi koupání přeložili na pátek. Eda říká, že když to neslyšení mám dva dny, že je to od pátku, že to mám možná od toho koupání. Vzpomněla jsem si, že jako malá jsem to měla také. To jsem skákala na jedné noze a z ucha mi vytekla teplá voda. Pak jsem slyšela. Možná, že jsem to také měla po koupání v Hlinsku. Rozhodně mě ale Eda uklínil.

Zlaté mince

E. chtěl aby se Martin naučil vydělávat na sebe. Když dostudoval musel tatínkovi odevzdávat každý měsíc tisíc korun. Protože na stravu nebylo tyto peníze potřeba, kupovala jsem za to mince a později svatováclavské dukáty. Ty se mi podařilo koupit všechny z vydaných. Koupila jsem na ně malé album a dala je do nejhořejší police ve skříni u mé postele.

4. 8.

Svaz spisovatelů pořádal Čedokovej zájezd do Sovětského svazu. E. se zeptal, jestli bych mohla já jet taky. Souhlasili. Ředitel jedenáctiletky, kde jsem učila, souhlasil také, když jeho tajemnice, který byla vystudovaná učitelka se nabídla, že bude za mě učit. Ale ona měla vyšší plat než já, takže jsem na zájezd doplácela. Na seznamu byla Eva Saudková, nikdo jí neznal. Nikdo si jí do svého kupé nevzal a tak zůstala na našem kupé. Potom všichni nám záviděli, protože to byla Eva Vrchlická. Ericha Saudka si vzala za manžela jako Žida. Když měl manželku árijku, nemusel jít do koncentračního tábora. Lituji, že jsem si nezapisovala, co vyprávěla. Bylo to velmi zajímavé. V Moskvě jsem šla do obecné školy. U nás komunistická učitelka požadovala podle SSSR docházku od devíti let. Ale v Moskvě mi řekli, že by rádi měli školní docházku od osmi let, ale nemají dost učitelů. Měli taky zvláštně linkované sešity. O jeden jsem si požádala. Několik dětí se přihlásilo. Dárkyni jsem dala za sešit verzatilku. Ta byla tenkrát i u nás vzácností. Pak jsem požádala o počteník. Hlásila se celá třída. Když jsem dárci chtěla dát také versatilku, jejich učitelka to odmítla. Věděla, že ten chlapec to dělal kvůli tužce, kdežto ta holčička nevěděla, že za sešit něco dostane.

Vlaky, ve kterých jsme jezdili, byli čisté jako u nás. Ale když jsme jeli v obyčejném vlaku jako ostatní Rusové, byl přeplněný a plný arašídových slupek. Stravovali jsme se na směny. Jednou jsme tak čekali na uvolnění místa. Vagónem to hrklo. Někdo řekl: „Přejeli jsme Annu Kareninu. Zasmáli jsme se.“ Smích nás přešel, když jsme se dozvěděli, že jsme skutečně někoho přejeli. Dostávali jsme hodně kaviáru. Černého i barevného. Velice jsme si pochutnávali ale po krátké době se nám přejedl.

9. 8. 2019

Když jsem se vdala, tak můj tatínek prodal kus pole a dal mi padesát tisíc jako ostatně i svým synům. To bylo v době, kdy byly ještě soukromý řemeslníci a soukromé firmy, takže se to dobře zařizovalo. Jídelnu jsme měli od firmy Cholasta, která byla ve Veletržním paláci (tam ukazovala jaké má kusy nábytku na prodej). Pak se zařizovala pracovna tvého dědečka, kuchyň jsem si zařizovala ze svých peněz ale myslím, že už to máme v pamětech. A ten pokoj, co byl později Martínkův byl „co dům dal“. Teď tam ještě chybějí dvě křesla. Ta jsou zaplacená ve firmě a je potřeba je jenom odvézt. Dům 1602 se zařizoval jednoduše, stačilo tam přenést to, co jsme měli v minulém bytě. Když sestra, co se o mně stará, řekla jméno před svým manželem, ten si vzpomněl, že pro nás dělal elektřinu v novém domě. Ptala jsem se, jestli si na mě stěžoval a on řekl, že ne.

Oblékání bylo složité, aby měli všichni lidé stejně, byly na obleky a kabáty šatenky (poukázky na šaty). Protože tety měly dobrý příjem, tak si mohly kupovat od některých lidí šatenky a jejich sestra, teta Berta jim šila šaty. Když něco nešlo přešít a tety to nemohly nosit, tak mi to dávaly na přešítí. Protože tet bylo hodně, tak jsem se měla dobře a mohla jsem nosit přešíváné šaty. Také jsem nosila od svých bratrů po přešítí nové, spíše jako nové, co si vzpomínám, to je třeba světle šedivé sako po Pepovi a po něm po přebarvení na tmavě modrou z vojenského pláště jsem kolik let nosila krásně přešitý kabát. Teta Berta měla výborný vkus a tak krásně pro mě přešívala a děvčata ty obleky podle mě přešívaly.

Já jsem měla výborného krejčího. Ten doporučil krejčího dědečkovi. Ten pan krejčí šil saka pro dědečka ale nesmělo se vědět, že to šije tenhle pán, až by přišel na zkoušku a uviděl tam velký obraz Masarykův, bylo by zle.

Boty byly také na poukaz. Bez poukazu byly jenom dřeváky za války. Já jsem si koupila volné dřeváky, které měly pásky, byly to letní dřeváky a ta látka byla taková, že se nikomu nelíbila a pan obuvník se divil, že si takové sandály kupuju, ale já jsem měla zbytek látky od šatů a tak jsem je použila a místo těch nevzhledných sandálů jsem tam přišila tyhle a to byla velká paráda, měla jsem boty stejné jako šaty. Že jsou přešité a vlastní rukou, mojí, to nikdo netušil.

V Brandýse byla firma Baťa a myslím ještě jedna prodejna obuvi. Snad to byl pan Štěpánek, to už nevím. Ale my jsme kupovali u Bati. Byla to česká firma a měla laciné

obuvi. S botama to bylo horší, ty se nedaly přešívát a tak jsem musela dávat pozor, abych si boty moc nezničila. Ale už mě přestala růst, tak jsem tu válku taky i s botama přečkala. Dědeček si kupoval obuv v Čelákovících a jemu už noha také nerostla a tak měl o obouvání dobře postaráno.

Obuv v Tuzexu nebyla. Hotové oblečení a látky ano ale obuv ne. Nakupovali jsme u Bati. Ono to bylo málo poukazů, už si nepamatuju kolik.

11. 8. 2019

Ještě k oblékání

Novinka v letní pánské módě byla bombajka. Byla to dlouhá košile s krátkými rukávy, sahala až pod pás. Byla zapínací od shora dolů. Nahoře byla fazonka jako u saka. V horní části byly kapsy a v dolní také. Pásek z té samé látky byl na přesku. Tatíček bombajku nenosil. Babička usoudila, že se pro pana ředitele nehodí. Nosil listrák. Listr byla látka. Listr se mi nepodařilo popsat. Snad to někdo udělá po mně. Listrák bylo sako z listru. Nemělo podšívku. Nosilo se rozepnuté.

Mirkovu bombajku mu asi maminka ušila podle vzorů velkých bratrů. Asi byl na ní tak pyšný jako já na své šatičky. Ty vymyslela moje maminka pro mě. Byly to šaty bez rukávů, ale se širokými ramínky. Ramínka se postupně sužovala, až byly docela šňůrky.

Boty na míru šil pan Hlas. Byly to krásné modely. Když jsme se přistěhovaly do Brandýsa tak mi u něj dal tatínek šít polobotky. Později jsem vedla skautský tábor, kde byly světlušky. To byly nejmladší skautky. Já jsem měla ve stanu Milenku Hlasovou. Před zahájením tábora jsem si dala u pana Hlasa šít na míru bílé střevice. To bylo bez poukazu.

Když jsem si šla pro hotové střevice a chtěla platit, tak pan Hlas nevzal ode mne peníze (normální střevice stály do 200 Kčs ale ručně šitý byly mnohem dražší, to nevím kolik). Že jsem se tak dobře o jeho Milenku starala.

Kabelky

Kabelky se nosily v ruce, později měly dlouhá držadla a mohly se nosit přes rameno. Jednou jsem měla kabelku přes rameno a něco mi řeklo vem si kabelku do ruky, udělala jsem. Přistoupila ke mně neznámá žena a povídá mi: „Neotáčejte se a pojdte se mnou, tamhle ti muži na sebe kývli a chtějí vás sledovat. Šla jsem s ní. Za chvíli povídá: „Už je to dobré, sledují někoho jiného.“

Horší věc se mi stala v Brandýse. Platila jsem nákup u pokladny a kabelku jsem si položila na pult, u kterého jsem platila. Nechtěla jsem mít kabelku na rameni, aby mi z ní někdo něco nevzal. Když jsem zaplatila a chtěla odejít, chtěla jsem si vzít z pultu kabelku. Kabelka tam nebyla, protože jsem tam měla legitimaci s číslem domů, tak jsem hned šla ke Špétovům pro nový zámek a ten starý vyměnila.

Z Belgie mi manžel přivezl tak šikovnou kabelku, že se hodila téměř ke všemu. A mohla jsem si být jistá, že tady nebude mít nikdo podobnou.

Klobouky

Ten můj svatební klobouk jsem viděla za výkladem a hned jsem vešla do obchodu a zkusila si ho. Líbil se mi. Koupila jsem si ho. Stál 900 Kčs. To bylo o 100 Kčs víc než můj celoměsíční plat. Několikrát jsem ho vzala na nějaké promoce nebo svatby. Pak se přestaly klobouky nosit. Teď je klobouk ve skříni v garáži, ale v jakém stavu?

25. 8. 2019

Na prádlo, na oblečení i na obuv byly přidělové lístky. Tak se nemohlo stát, že by se na někoho nedostalo. Ale měli všichni stejně. Jestli byl poukaz na zimní obuv a na letní obuv, to si nepamatuju, ale myslím, že buď na zimní nebo na letní, že se to muselo šetřit, ale jak to bylo, když někomu rostla noha, tak se asi ty střevíce mezi sebou měnily. Pánské obleky se také mohly vyměňovat.

31. 8. 2019

Němci zakázali na okrese taneční zábavy. Jednak taneční hodiny, plesy a taneční večírky. Když zákaz vypršel, byly taneční hodiny obnoveny. V Brandýse taneční

zábavy se konaly v hotelu Koruna. Po mnoha letech hrála v hotelu Koruna taneční hudba. Předpokládalo by se, že tam bude velký zájem o tancování při hudbě. To už jsem byla s manželem několik let vdaná a šli jsme se do Koruny podívat. Překvapilo nás, že jsme byli jediný pár, který tam tančil. Nám to bylo naopak příjemné. Příjemné to bylo asi i hudbě, že přeci nehrála nadarmo. Nevím už, který den jsme tam chodili, jednou za týden pravidelně. Jestli ty dny, kdy jsme netančili, taky hudba hrála, nebo jestli odpočívala. Muzikanti poznali, že rádi tancujeme na hudbu „Modravé dálky“. Když jsme přicházeli, tak tu hudbu hráli. Jak dlouho jsme tam chodili tancovat si už nepamatuju. Nikdo se k nám s tancem nepřidal. Ani nevím, jestli tancování pokračovalo, když jsme tam přestali my chodit. Proč jsme přestali chodit tancovat taky nevím. Patrně jsme přestali chodit kvůli práci. Zřejmě přišli nějaké korektury. Na to, že byli tři roky zakázané taneční zábavy se už jistě zapomělo. Jestli jsme chtěli obnovit tancování v Koruně, nevím. Ale asi tam hudba k tanci nehrála, jinak bychom si ten jeden večer s tancem dopřáli. Asi se tančilo v jiných místnostech. Ale to už tančila jiná generace.

29. 9. 2019

Moje maminka měla na nočním stolku takový malý skleněný mističky a v nich měla něco, co si dávala na obličej. Ale myslím, že to byl glycerín. A měla krásnou pleť a nedávala si to tam dlouho. Ale opravdu měla krásnou pleť. A já jsem si občas nakoupila nějaký krémy ale myslela jsem to ovšem teď říkám jako vtip, že když jsem si to koupila, že už to stačilo a že jestli jsem si to dala ten krém, tak dvakrát, tak to bylo dost. Jako můj tatínek s lékama. Když si dal předepsat léky, tak už je pak neužíval.

Když bylo Silvě Kubačové padesát let, tak dělala oslavu a dojel její manžel do Brandýsa pro mě a odvezl jí tam a Silva měla tak krásnou pleť. Ptala jsem se jí, co dělá a říkala, že používá Niveu. Ale myslím, že kdyby ji neužívala, že by měla stejně krásnou pleť, že to je rodový, že její maminka Jožka měla taky krásnou pleť.

Mamička měla ve skříni, nevím, jestli to byla skříň s prádlem nebo se šatama, ale měla tam krabičku od nějakého parfému a ta byla všechny léta, co pamatuju, tak byla prázdná ale pořád krásně voněla. Někdy dostala od Ježíška nějaký parfém a ten

používala ale jenom do vypotřebování. Jinak si novou vůni nedokupovala. Ale mýdla voněla velmi intenzivně. A velmi hezky.

Můj manžel nakoupil nějaké voňavky a když se vypotřebovala sklenička, tak už novou voňavku, tu samou nedokupoval. Žádnou oblíbenou neměl. Já jsem si zamilovala Chanel no 5. A tu jsem používala, když jsem někam šla a také pro doma, abych voněla, tak jsem ji používala.

Když jsem byla ještě svobodná, tak jsem podnikala s děvčaty nějaké výlety. S Kamilou jsem jela na kolech na Karlštejn a s Miladou ani nevím kam jsme to jeli. Ale taky jsem nějaký výlet dělala se Soňou a to jsme potom skončili na nákladním autě ale Sonička a já jsme seděli vedle řidiče a ten řidič měl zlatý řetízek s přívěskem, tak to nebyl zřejmě šofér z povolání ale asi syn majitele. Ty výlety s děvčaty byly příjemné a divím se, že ve válce mě maminka dovolila takhle někam jet. Asi to bylo bezpečné.

20. 10. 19

Svatby

Nyní jsou svatby ve zvyku sto lidí. Když jsem se já vdávala, bylo ještě jídlo na lístky. Dostal se podle počtu lidí příděl. Nás bylo na hostinu šest lidí. Mamička požádala o vaření výbornou kuchařku paní Buchbauerovou a tak mohla s námi sedět při hostině. Přibyla babička čelákovická s Eduardem, Bedřichem a Frantou. A potom ještě teta Lída. Nemohli jsme pozvat další švagrové ale vešli jsme se k jídelnímu roztaženému stolu. Co jsme jedli, to už si nepamatuju. Ale nesli jsme tetám husu a koláče. Taky jsme nesli koláčky s označením rohové Morušce, aby se vdala. To se říkalo, že když se sní koláček z rohu plechu, tak, že se ta dívka vdá. U Morušky se to vyplnilo, nebyla ale doma, tak jsme jí ty koláčky se svatebním oznámením dali za okno. To bylo pro ni velké překvapení. Z naší třídy se první vdala Milada. Vzala si pana inženýra s kterým byla zaměstnaná. S Milošem, s kterým leta chodila, se vzít nemohla, protože jeho rodiče potřebovali, aby si vzal bohatou dívku. Postupem doby se nás všech osm ze třídy provdalo, ale jak to šlo pořadě, to už nevím. Víc než sto hostů na svatbě dnes není nic neobvyklého.

Rozvody nebyly obvyklé. Já jsem měla skoro sto spolužaček a z těch byla rozvedená jenom jedna a to ještě ta, která bydlela v Praze. A dívali jsme se na ni jako na nějakou zvláštnost (kvůli tomu rozvodu). Tenkrát byla rozluka a rozvod. Rozluka to bylo úplné odloučení a mohli se bývalí partneři vdávat. Při rozvodu jenom nemuseli společně žít a nemohli se vdávat ani ženit. Mirek s Lídou se brali skoro ve stejné době jako já a tak měli svatbu jenom s rodinou jako my.

Partyzáni

Ve válce bylo hodně partyzánských skupin. Když se na ně přišlo, tak byly zlikvidované, tak se přísně tajily. Ale spousta partyzánských skupin se dochovala a nebyla objevena. Moje dvě sestřenice z Rožmitálu byly členky partyzánského hnutí, sháněly jídlo pro partyzány, protože oni nebyli přihlášení a také neměli potravinové lístky, tak musely pro ně to jídlo schánět od těch lidí, kteří ho mohli poskytnout.

Partyzáni měli hodně členů. Ale ti byli utajeni.

STB

Když jel tvůj dědeček do Belgie, tak přišel nějaký člen STB k nám a chtěl ho získat pro STB. Ale dědeček to odmítl, že jsou v jejich skupině straníci, tak ty, že by to jistě neodmítl. A jednou já jsem přišla na ten úřad pro povolení k vycestování a přišel tam taky člen VB a chtěl mě získat ale nepodařilo se mu to.

Bolest hlavy

Mojí maminku kolem čtyřiceti let hodně bolela hlava. To jsem chodila do drogerie pro prášky proti bolení hlavy. Potom po letech jsem potkala maminku mé Žákyně a ptala jsem se jak se má Janinka a její maminka povídala, že má Janinka strach, že má na mozku nádor, protože jí bolí hlava. A já jsem říkala, že mojí maminku, když jí bylo čtyřicet let, že jí bolela téměř ustavičně hlava, že jí pamatuju se studeným obvazem na hlavě. A že je mamince už přes osmdesát let. Ta maminka to řekla Janince a Janinka si od té doby přestala dělat starost s nádorem.

26. 10. 19

Co já pamatuju tak v Brandýse kino hrálo každý den v půl páté odpoledne a večer. Když jsme chtěli jít na mládeži přístupný film od pěti hodin, museli jsme to hlásit profesorům a oni tam vyslali někoho ze svého sboru. Většinou to byl profesor Topinka. Zřejmě dával pozor, jestli se chováme slušně. Jít večer na mládeži přístupný film jsme mohli jedině s rodiči. Aby někdo šel na film nepřístupný mládeži, to nepadalo v úvahu.

Ale většinou byly filmy komický veselohry. Ale to byly takový veselohry, že jsme se skutečně smáli. Než se začal hrát film, tak byl týdeník ale to bylo většinou proněmecké. Ty žurnály byly hodně proněmecké. Po válce bylo hodně žurnálů prosovětských.

Eda připomněl, že byl ještě jeden tunel malý u vinořského potoku a ten byl zasypaný asi z bezpečnostních důvodů. Domnívám se, že toto jediná zmínka o tom malém tunýlku. Ale nevím, jestli byl ten malý tunýlek zasypaný ve válce nebo až po válce. Ten tunýlek ale zcela průchozí, byl zčásti zasypaný.

Oblíbené filmy

Oblíbené filmy byly s Vlastou Burianem a Oldřichem Novým. S těmito dvěma herci byly ty filmy opravdu oblíbené. A dalo se na ně dívat několikrát. Vlasta Burian přišel na jeviště a měl bič, na kterém měl písmeno C. A on se ptal: „Je na něm cé?“ (což se dalo chápat jako, že je na Němce).

Pamatuji si sovětský film, snad se jmenoval Jeřábi táhnou a bylo to z obléhání Leningradu a to byl tak dojemný film, že plakali při něm i muži.

Nyní se filmy s Burianem a Oldřichem Novým často promítají.

My jsme na německé filmy nechodili.

28. 10. 19

Noviny

Poštou jsme denně odebírali Národní osvobození. Byl to list podporující národní obrození. Mamička odebírala každý pátek Hvězdu list paní a dívek. Mirek odebíral Ahoj sportovní časopis. Já jsem odebírala ve škole Mládí a od pana faráře Růžový palouček. Mamička ještě něco odebírala ale teď si nepamatuju jak se to jmenovalo. Tiskoviny

jsme si četli navzájem. Za války jsme nebrali nic. Za minulého režimu jsme denně neodebírali nic. Informace jsme se dozvídali z rádia.

3. 11. 19

Ve válce byla zaměstnaná v rodinný škole Jožka Kubačová. Ta měla hodně kulturních nápadů a s děvčaty v rodince dělala v Koruně různé kulturní pořady. My studenti z gymnázia jsme tam rádi chodili. Potom se se seznámila s panem Kubačem a vzali se. Myslím, že potom už přestala kulturní pořady dělat.

Byly doby, kdy jsme na hřbitově nikoho neměli. Tak jsme s Martínkem chodili na opuštěné hroby a tam jsme rozsvěcovali svíčky. Neminulo několik roků a už jsme své příbuzné na hřbitovech měli. Teď už své příbuzné máme a měli bychom jim dávat svíčky. Ale plno lidí neví, že jsem tady v Boleslavi a diví se, že tatínek nedostal žádnou kytici ani svíčku.

Nevím jak se svatý Martin a Václav slavily obecně ve společnosti, tam, kde byl ten jmenovec tak tam se to slavilo, když můj tatínek byl Václav, pokud byli starší hoši svobodní, tak jezdili domů, tak mamička pekla husu a dělala velký svátek. To nebyla jediná husa, kterou mamička pekla. Na jaře jezdil tatínek do Krásné hory a tam měla teta Mařka housátka. Tatínek jich několik přivezl a pečlivě se o ně staral. Housátka byla žlutá a jak stárla, tak bělela, dostávala bílé peří ale byla jim dlouhá chvíle na zahradě. Tatíček jim buď zpíval nebo něco povídal. To se jim líbilo. Když byla housata velká, tak chudinky byly zavřené ve sklepě a mamička je chodila několikrát za den krmit. Tím nám hodně naskočilo maso a také sádlo. Husy byly hodně krmené a tak měly hodně tuku. A mamička dávala husám do šišek sůl a tak měly velká játra a mamička je dělala takovým způsobem, že byly strašně dobré. Teta Mařka byla ráda, že jí bratr koupil housátka a my jsme byli rádi, že nám je prodala. Můj známý si jako dospělý vzpomněl na husí stehýnka a chtěl na sousedce, aby mu vykrmila husu a ta mu řekla: „Jo milej pane, s těmi husami je tolik práce, že byste se vůbec nedoplátil.“ A skutečně mamička chodila i v noci jednak krmit husy a potom je hlídat, aby se nezadusily z přemíry jídla. Takže my jsme Václava slavili, ani nevím, jestli byl volný den, ale snad ano. Potom taky jsme slavili a pekli husu na Martina.

Znala jsem svátek Božího těla ale nevím, co Boží tělo znamenalo. Boží tělo byl katolický svátek ale my jsme ho v Bojanově slavili. To chodily katolické holčičky s košíčkem a v něm bylo plno okvětních lístků. To se slavil svátek. Chodily holčičky v průvodu a já jsem chodila s nimi.

24. 11. 19

Lyžování

Když jsme se přistěhovali do Bojanova, tak tam bylo hodně sněhu a tatínek dal u místního truhláře udělat lyže. Mirek vyrostl a lyže, co měl udělané, tak byli na něj malé. A ty lyže jsem podědila já. Marta a Vikša měli lyže a tak jsem v Hlinsku lyžovala s nimi. Marta si pamatovala, že jsme nějak se na lyžích zdrželi a mamička, že měla o mě strach. Tatínek jezdil časo do Chrudimi. Při jedné jízdě mi koupil lyžičky. To byly lyže krátké a vepředu hodně zahnuté. Ty nikdo v Bojanově neměl. A v Hlinsku jsem jezdila na těch Mirkových lyžích. Hitler vydal rozkaz, že se všechny lyže musejí dát, aby mohli na nich lyžovat proti Rusům. To můj tatínek nechtěl připustit a ty lyže rozřezal. A maminka na nich upekla maso. Já jsem proti rozřezání lyží nic nenamítala, myslela jsem, že po válce mi tatínek koupí nové lyže. To už jsme bydleli v Hlinsku a tam nebyl sních. Potom měl Martin lyžování ve škole, tak tatínek (EP) koupil lyže pro nás všechny tři. Mě ale lyžování nijak neuchvátilo.

Bruslení

Nejdřív jsem měla brusle na kličku. To byly brusle zvlášť a boty taky. Později mi dědeček koupil džeksny. To byly boty a brusle na nich byly přišroubované. Na kluzišti se musely přezouvat. Ty jsem měla ráda. Bratr Pepa krásně bruslil. Když on šel na led, tak se všichni začali na něj koukat. Jednou mě vzali velcí bratři mezi sebe a já jsem bruslila, tak pěkně jako oni. Ale jednou jsem zachytila špičkou bruslí o špičku bruslí bratrovo a podrazila jsem mu nohy. Ale naučili mě kroužky dopředu i dozadu. A když byl už Martin velký, tak mi maminka jeho spolužáka říkala, že se chodili na mě dívat, jak

jsem krásně bruslila. Marta uměla krásně bruslit. Tak jí její maminka vzala do Prahy a tam ji nechala učit. Myslela, že Marta bude krasobruslařka z povolání. Ale tak výborné to její bruslení nebylo. Marty tatínek pak řekl: „Kdybys jí místo toho bruslení v Praze raději koupila něco do výbavy.“

8. 12. 2019

Já jsem byla hlášena na náboženství i když Česko-bratrské evangelické náboženství mělo hodiny až odpoledne, tak by se to normálně nevědělo. Ve škole bylo náboženství nepovinné. To bylo, když jsem byla mladá. Za minulého režimu, když někdo chodil na náboženství, tak to bylo oznámeno řediteli školy a na rodiče bylo díváno záporně.

Když jsme byli na riviéře, dědeček viděl špatně zabrzděné auto, skočil do něj a zabrzdil ho. Kdyby to byl neudělal, tak by se mohlo stát neštěstí.

28. 12. 2019

Žebrák

Když jsem učila čtvrtý školní rok, bylo v článku slovo žebrák. Ptala jsem se dětí, co to je a nikdo ze čtyřiceti-pěti dětí to nevěděl. To mě potěšilo. Nyní bych se na to slovo nemusela vůbec ptát. To by bylo samosebou všem dětem jasné. Byla bych ráda, abych se musela na slovo žebrák zase dětí ptát.

Petr Opelík

Petr Opelík se chtěl dostat na západ, aby mohl studovat na Sorboně. Madame Baudet našla dívku, která byla ochotná se za Petra provdat a tím mu umožnila dostat se jako manželka Francouze na Západ. Na tuto svatbu Opelíkovi nikoho kromě rodiny nezvali. Ale zjistili, že tam jsou dva nepozvaní. To bylo STB. Ti byli asi zklamaní, že tam nemohli někoho přizvat.

Obchody v Brandýse

V Brandýse bylo několik malých obchůdků. Když se udělala v Brandýse samoobsluha, malé obchůdky se zrušily. Udělala se velká samoobsluha, ale zůstala malá prodejna chleba a pečiva. Můj tatínek říkal malá obsluha a velká obsluha.

4. 1. 2020

ASO

Na kraji Spálené ulice byl obchod s názvem ASO a tam byla každá věc za tehdejších pět korun. Bylo tam heslo: „Šetři kasu, kupuj ASU.“ Jestli a co tam maminka moje nakupovala, to nevím. Ale pamatuji si na vánoční mísu s vánočním cukrovím. Ta mísa byla skleněná a byla to polokoule s nožičkami také skleněnými. Mamička do ní dávala vánoční cukroví a mísu dávala po večeři na stůl. Ze stolu jí odnášela prázdnou.

Pásek

Můj bratr Pepa (Pinde) mi daroval červený úzký pásek. K jakým šatičkám jsem ho nosila, nevím. Ale mám tuto vzpomínku: Byla jsem po nemoci a mamička mě posadila k otevřenému oknu, abych se nadýchala čerstvého vzduchu. Měla jsem bleděmodrou flanelovou noční košilku a ten pásek jsem si přes ní dala. Jak mě bojanovské holčičky viděly v okně, hned šly pod okno a tak jsme se bavily. Ta noční košilka měla dlouhé rukávy a s páskem vypadala jako šatičky. To se mi ten pásek na noční košilku hezky hodil.

Telefon

Dřív jsem měla telefon se sluchátkem na šňůře. Teprve později byl telefon mobilní. To byl velký vynález. Mobilní telefon se obešel bez šňůry. O pevný telefon se

dříve muselo žádat. Na mobilním telefonu jsem měla nějakou závadu. Na opravu jsem musela čekat ve frontě. Divila jsem se nahlas, že se mi ta oprava už musí stávat. Říkala jsem: „Vždyt ho mám jenom tři roky.“ A lidi ve frontě se rozesmáli, že tři roky pro mobil je dostatečná doba. Teď mám mobilní telefon bez poruchy.

16. 2. 2020

Když se holčičky Zimmerovy chtěly zavolat volaly hů hů a tím si říkaly Huvišky. A my jsme si tak říkaly ve Spolku pěti. A vymyslel to pan rada Zimmer.

22. 2. 2020

Jeden chlapeček byl na propadnutí. Zavolala jsem si jeho maminku a řekla jí, že Pepíček by mohl projít, nepropadnout. Ale, že myslím, že by propadl až v druhé třídě. A že bych radila, aby propadl raději v první třídě než v druhé. Pepíčková maminka byla ochotna nechat Pepíčka propadnout v první třídě raději než v druhé. Bylo mi milé, že maminka se zachovala podle mého úsudku. Lituji, že jsem se neptala na další osudy Pepíčka.

Recitace z třicátých let 20. století

Když mi byly asi 4 roky říkala jsem na jevišti v Brandýské sokolovně o mravenečkovi.

Polámal se maveněček, ví to celá oboa.

O půlnoci zavolali mavenčího doktoa

Dokto klepe na sdíčko, potom píše ecepis, tykát denně pášků kufa bude chlapík jako ys

Dali pášky podle ady, maveněček tůně dál celou noc byl jako v ohni, celý den jim poplakal

čtyi stáli u postýlky, pátý pavil neplakej

Pofoukám Ti na bolístku do ána Ti bude hej.

Pofoukal mu na bolístku, pohladil ho po čele,

hop a zdravý maveněček ráno skáče z postele.

Malý Eda rád usínal při povídání o kozlíčkovi a husách.

Husičky pěkně šly řadou,

potkal je kozlíček s bradou

kozlíček hned,

klobouček smek,

„Kampak vy husičky, mek, mek, mek, mek.“

Husičky sklopily hlavu, uškubly na mezi trávu,

neřekly tak,

ani onak

neřekly dobrý den

ani kampak?

Kozlíček hladí si vousy

Přitom si rozoumek brousí.

Kývne-li ten,

na dobrý den

Kývnout má druhý též

trk
to se husičky lekly,
strachem a hrůzou až jekly
kozlíček hned
mezi ně vběh
rozdával husičkám
mek, mek, mek
jdou-li teď husičky řadou,
potkaj-li kozlíčka s bradou
zdaleka až
kozlíčku náš
říkají dobrý den,
jak pak se máš
dobrou noc.